

SZÉKELY OKLEVÉLTÁR

CSÍKVÁRMEGYE KÖLTSÉGÉN

KIADTA

A SZÉKELY TÖRTÉNELMI PÁLYADÍJ-ALAP

FELÜGYELŐ BIZOTTSÁGA

SZERKESZTETTE

D^R. SZÁDECZKY LAJOS

VII. KÖTET

1696–1750.

KOLOZSVÁRT.

NY. GOMBOS FERENCZ LYCEUM-NYOMDÁJÁBAN.

1898.

05259

12614

ELŐSZÓ.

Midőn a mult év folyamán a *Székely Oklevéltár* VI-ik kötetét kiadtuk, »egyelőre utolsó kötet«-nek mondtuk azt, mert a székely történelmi bizottság alapja annyira lepadt a hat kötet kiadásával, hogy nem lehetett reményünk annak a terhére több kötet kiadásához.

Amde a multjára méltán büszke székelység áldozatkészsége csakhamar segélyünkre sietett, *Csikvármegye* részéről, megszavazván egy újabb kötet kiadása költségét, úgy, hogy egy év múltán ismét újabb, gazdag tartalmú kötettel kedveskedhetünk a székelyek története iránt érdeklődő közönségnek.

A székely történelmi bizottság ugyanis f. é. febr. 21-én kelt átiratában megkereste *Csikvármegyét*, hogy adna ki egy kötetet a Székely Oklevéltárból: s a vármegye erre hazafias készséggel vállalkozott.

Igy lát napvilágot a Székely Oklevéltár VII-ik kötete, a mely közel 400 okiratot tartalmaz, m. e. negyedrésszében kivonatosan. A kivonatok külsőleg is meg vannak különböztetve, azzal, hogy apróbb betűkkel, tömörebben vannak nyomatva, a mivel sok hely-megtakarítást értünk el s többet adhattunk a megszabott terjedelmen, mintha a kivonatok is mind nagy betűkkel szedettek volna. A guberniumi rendeleteket közel egykorú időből (pl. egy esztendő keretében) egy cím és szám alá foglaltuk a tömörség s könnyebben áttekinthetőség kedvéért.

Kor tekintetében ez a kötet szorosan csatlakozik a megelőző VI-ik kötethez: 1696-on kezdődik és terjed 1750-ig.

Ez a korszak egyik legválságosabb s legkevésbé ismert kora Erdély s a székelység történetének.

Ezeknek a katonatartási intézkedéseknek actáival nyílik meg ez a kötet. (Az inspectorok útasítása 1. l. A katonatartás rendszabálya 1696. 3—11. l. Kir. »regulamentum« a katonák ellátásáról s »az excessusokról és erőszakos huzás-vonásról« 1698. 12—16. l. A gubernium útasítása a katonatartásról 1698. 21—24. l. Az állomási biztosok útasítása 1698. 24—15 l. stb.)

Mindezek az intézkedések, királyi, országgyűlési, guberniumi, katonai és polgári főcommissariusi rendeletek, útasítások nem akadályozták meg azt, hogy visszaélések, kihágások ne történjenek s a nép keserves panaszokat ne hallasson a katonaság zsarolása ellen. Gyergyószék panaszai 1698. (17. l.), a székely főtiszték felirata a guberniumhoz (26 - 29 l.), csíki panaszok 1698. (29. l.), a felesíki sérelmek 1701. (47. l.) mutatják, hogy a baj általános és a teher már-már elviselhetetlen volt. A katonatartás *„utolsó elfogyásra juttatta boldogtalan székeinket“* írják a főtiszték a guberniumnak 1698-ban (26 l.) s kérnek az adóki-vétésnél méltányosabb és kedvezőbb arányt. A gubernium válaszában elismeri, hogy csakugyan *»feljebb terhelhetett erejénél az elmúlt zűrzavaros időben a nemes székely natio«* (29 l.); de a súlyos adózási viszonyok továbbra is fennmaradtak.

A székelység annál méltóbban panaszolkodhatott, mert adózása önkéntes volt s daczára annak az összeg fokozatosan emelkedett. A székely székek követői nem késnek ez ellen protestálni 1701-ben az országgyűlés alkalmával (47. l.)

A katonaság kihágásainak megvizsgálására bizottságot is küldenek ki 1701—1702. (53. l.), a mely tisztében eljárván, összeírják a panaszokat Csíkszék falvaiban (69. l.) 1701 elején, Gyergyó-széken 1702 végén (109. l.). A felügyelő biztosok is új útasításokat kapnak 1702-ben; de a kihágások és sérelmek nem szűnnek meg. Csík, Gyergyó és Kászsószék 1703-ban hosszasan számlálja elő a rendkívüli szolgálmányokat, melyekkel a véghe-lyekre szállott katonaság őket megterhelte. (110. l.)

Ilyen viszonyok között találta a Rákóczi forradalom a Székelyföldet, a mely méltó elkeseredésében seregestül csatlakozott a »pro libertate« kibontott zászlók alá, bár egyrésze az uralkodó ház iránt hűségben maradt és buzgolkodott (440. l.) A Rákóczi-forradalomban a székelyek magatartására számos oklevél vet világot

IV

A gubernium korának első félszázada ez, melyben azok a mélyreható átalakulások mentek végbe, melyek a fejedelmi kor megszűntével Erdély közéletét, államrendjét, intézményeit, adózási viszonyait, honvédelmét, társadalmi életét s részben vallását átalakították.

Ennek a történeti *»metamorphosis«*-nak a székelysége vonatkozó része nyer okleveles megvilágítást a Székely Oklevéltár VII-ik kötete által.

Tartalmáról a következőkben kívánunk tájékoztatást nyújtani.

A guberniumi kor első évtizedének legtöbb baja volt az Erdélybe bekvártélyozott állandó német katonasággal, a melynek ellátása súlyos terhet rovott a lakosságra, a mit még tetézett a katonaság erőszakos huzása-vonása, féktelenkedése, napirenden lévő kihágása.

A *katonatartás* volt főbaja ebben az időben a magát önkéntes adózás alá vetett székelységnek is. A katonaságot téli szállásra (néha nyárra is) beszállásolták a falvakba s a népnek kellett ellátni őket szállással, élelemmel, közszolgálattal. Az élelmi szereknek természetben való szolgáltatását (a *»naturale«* kot) beszámították ugyan az adóba, de mennyi bajjal, visszaéléssel, s kárral járt ez, mutatják ez oklevelek.

Az országgyűlés megszavazta az adót a katonatartásra, pénzben és terményekben (búza, zab, széna, hús); ezeket felosztották a vármegyékre, székely és szász székekre, ezek a falvakra s az egyes lakosokra.

Országos főintézője volt ennek a katonai adóbehajtásnak és katona-élelmezésnek a *»főcommissarius«*, a ki alá a vármegyékben és székekben *felügyelőket* (inspector) rendeltek s ezen kívül minden téli szállás állomáson (station) is volt felügyelő *biztos* (commissarius), a kik a főcommissariust minden két hétben tudósították *»a statiók és panaszok állapotjáról«*. A kivetett termény-adó (búza, hús, zab és széna) gondozására s a statiókban való pontos kiszolgáltatására a vármegyék és székek még külön *»administrator commissarius«*-okat is állítottak (1698-tól), a kik a főcommissariustól kiadott útasítások és rendeletek szerint intézték az ügyeket, látták el a katonákat s védelmezték a szegénységet.

ekötetben (121—151 l.). A nevezetesebbek: Teleki Mihály, Thoroczkai István, Andrászi István, gr. Forgách Simon, Pekri Lőrincz levelei, Csíkszék végzése a haza védelméről 1707-ből (107 l.); a kibujdosott udvarhelyszéki kuruczok névsora (143. l.); Csíkszéknek s külön Cserey Mihálynak a történetírónak a Moldvába kibujdosott kuruczokat visszahívó levele (1710—11-ből, 151, 172. l.)

1711-ben a sérelmeket »királyi deputatio« próbálja orvosolni, több jó indulattal, mint eredménynyel (160. és 180. l.) Udvarhelyszék a megyyes országgyűlésre is beterjeszti javaslatait és kívánalmait 1711-ben (167. 170. l.); de a régi nóta mindig új marad. 1715-ben a székely nemzet a főkormányshékhöz benyújtott kérvényében ismét csak »súlyos adózásának könnyebb-ségit« kéri, »mivel már nagy terhviselésök miá szintén elnyomottak«, hisz régebben tizedrészét hordozták az ország adójának, most immár ötödrészával terheltettek (203. l.)

Pár év múlva újabb csapás sújtotta Erdélyt s benne a Székelyföldet: *szárazság, éhínség és pestis*. 1717-ben és 1818-ban hallatlan *szárazság* pusztította el a növényzetet s apasztotta ki a vizeket, s a termékellenség következtében olyan *ínség* keletkezett, a minőt 1603 óta nem élt át Erdély. A nép a legnyomorúságosabb lápszerekkel tengette életét: »labodamaggal, galagonyával, vadrózsa gyümölesével, vadalmával, eczetnek megtört vadalmának törkölyivel, bükk- és tölgyekkel, nádgyökérrel, bükkfának a hajával. nyírfának fűrész musztikájával (porával), magyaró és egyéb fának rügyeivel, törökbúza csutkájával, megdöglött márhának, lónak és kanczának husával, megpergelt bocs-korbórnek ételivel és egyéb irtóztató eledellekkel,« még holttestek evésétől sem riadtak vissza. (261. l.)

Némelyeket a kétségbeesés világba üzött, sokan öngyilkossákká lettek s a rettenetes inséget betetőzte az 1719-ben kiütött *pestis*, mely néhol (pl. Csíkban) az elnyomorodott lakosságnak közel felét kipusztította.

Erről a rettenetes istenítéletről számtalan oklevél szól kötetünkben (229—283. l.): kormányshéki rendeletek, jelentések az inségről és pestisről. Csíkszék falvai lakosairól szám szerinti kimutatás is szól, hogy hányan haltak meg és maradtak életben. (A pestisben meghaltak száma Csík és Gyergyóban 11,348, az életben maradtaké 14,438 volt 1620 elején).

Ilyen viszonyok között egymást érik a székeknek segítségért esdő folyamodásai az inség és a közterhek enyhítése czéljából s a kormányzók rendeletei az óvó rendszabályokról stb.

E szomorú korszak után jellemző Udvarhelyszéknek statisztikai táblázata lakosairól, természetményeiről stb. 1720-ból (287. l.)

A sérelmek és panaszok az 1720-as években megcsappannak, de egészen el nem némulnak. Udvarhely 1720-ban, Csík-Gyergyó-Kászon 1725-ben sérelmei orvoslása végett fordul a kormányzókhoz (295., 318. l.), Csík elszegényedésének okait tárja fel 1726-ban (327 l.). Az adóügy is mindegyre kísért s 1730-ból érdekes memorandum tárja fel a székelyek viszonylagos szegénységét a magyar és szász nemzettel szemben (353. l.), egy másik pedig nagyon szépen jellemzi a székelység jogi, anyagi, szellemi és erkölcsi viszonyait (355. l.)

Az 1730-as években ismét előtérbe nyomódnak a katonatartás terhei, a katonák kihágásai, és a lakosság sérelmei, panaszai (377., 383., 385., 395., 403. l.)

Az elégedetlenség közepette egy pillanatra feltűnik Rákóczi József alakja, a ki ellen királyi rendelet kelt 1738-ban (388. l.), a vele összekötöttség gyanúja miatt előkelő erdélyi urak kerülnek fogságba, a mint kitünt, ártatlanul (felmentetésük 1739-ben 397. l.)

Az 1740-es évek folyamán a székekre kirovott hadi contingens szervezésével foglalkozik több oklevél (417—431. l.), mintegy átmenetként az idegen zsoldos katonaság rendszeréből a nem sokára szervezendő székely határőrséghez, melynek nagy érdekű okiratait már csak a következő kötet fogja tartalmazni, ha erre is találkozzand kiadó.

Messze vezetne ez általános érdekű országos ügyek actái mellett azokat is részleteznünk, melyek a jogfejlődésre, gazdasági életre, adóügyekre, magánosok dolgaira vonatkoznak. A nagy keretbe foglalt képhez ezek adják meg a színárnyalatot, melyekben a culturhistoria is bőséges anyagot fog találni.

Még sem mellőzhetem kiemelni a következőket:

A székely *jogszokások* fejlődését megvilágítja a XVIII. sz. elejéről származó: »A székelyeknek szokott törvényeiről való articulusnak megigazítása« (45. l.), a csíkszéki orsz. követeknek adott útásítás 1728-ból (337. l.) és 1729-ből (339. l.), Udvarhelyszék

jogszolgáltatási törvényei 1740-ből (403. l.), Csíkszék protestatiója a főkirálybíró választásában a régi törvényes szokás megtartása érdekében 1742-ben (419. l.)

Vallás-erkölcsi szabályok hozatnak 1710-ben az istenkáromlók ellen (152. l.), 1717-ben Mártonfi püspök az egyházi ügyeket szabályozza s az erkölcstelen és rossz szokások (köztük a husvéti öntözködés, népiesen »*vízbevetés*») ellen büntetéseket szab. (219. l.). 1720-ban a főkormánysház rendeli el, hogy »a szitkozódás, káromkodás, torbézlas, musikálás és tánczolások mindennütt megtiltassanak» (229. l.). 1726-ban Csíkszék szabályozza az egyházi és vallás-erkölcsi ügyeket (323. l.)

Egy sereg oklevél a székelyföldi *sóbányák* ügyével (a székely székek által árendált parajdival), a székelyek ingyen só jogával (*szabad-só*, *nemes-só*) stb. foglalkozik. (57., 117., 193., 211., 329. l.)

Néhány oklevél manapság már nem létező *csíki vashámorokról* (Madarason és Dánfalván) emlékezik (183., 185. l.)

Az egyes történeti személyekre vonatkozók közül kiemelem, hogy *Cserai Mihálynak* a történetírónak is van itt néhány érdekes levele: jobbágyságra vonatkozó, a Moldvába kibujdosott kuruczokat visszaédesgető (1711. 172. l.); ezek közt volt testvéröccse Cserai János, a ki notáztatott), birtokát Cserai Mihály kapta adományul (300 l.), de ő aztán visszabocsátotta öccse kezébe (284. l.) Másokról beszéljen a »*Név és helymutató*».

Azzal a reménységgel és meggyőződésével bocsátjuk ki e kötetet, hogy ez első sorban a székelység, de általában hazánk mult százada első felének történetét (melynek részletei oly kevésbé ismeretesek) nagybecsű adalékokkal fogja gazdagítani.

Összinté köszönet és hála illeti meg Csíkvármegyét, hogy ennek kiadására meghozván hazafias áldozatát, lehetővé tette ennek közkinccsé válását. Nemcsak saját dicsőséges multjának, de egyszersmind a hazai történetírásnak tett ezzel elévülhetetlen szolgálatot. Mikó Bálint főispán, Becze Antal alispán urak s a vármegye intéző férfiai fogadják hálás köszönetünket az ősök szelíme iránt tanúsított nemes kegyeletükért.

Kelt Kolozsvárt 1898. nov. 26-án.

A székely történeti bizottság ig. választmányáa ülése alkalmából:

Dr. Szádeczky Lajos.

A főkormánysszék útastása Csíkszék főtiszteinek, mint a katonai téli szállások felügyelőinek. Gyulafehérvár 1696 sept. 28.

Instructio regii gubernii Transylvanici ad supremos sedium Siculicalium Csik, Gyergyó et Kászon officiales, tanquam stationum moderni hibernii inspectores.

1. Mivel a nemes országnak úgy tetszett, hogy az hibernium alkalmatosságával az statióknak kegyelmek legyen inspectora, szükséges, az mennyire lehet, kegyelmek tiszti alatt levő székeit, lakását contineálja. Ha pedig az közönséges szükség, vagy egyéb elkerülhetetlen akadály azt meg nem engedi, képeben oly székbeli bücsületes embert praeficiálni, az ki kegyelmek távol létében azon hivatalban eljárjon hűségesen.

2. Az kimenendő tabella szerént az vicetisztek által tétessen kegyelmek falunkint oly particularis repartitiót, mentől felesebb székei bücsületes tagjait gyűjtván össze mentest, mihelt kegyelmek székeiben mehet, hogy az mennyiben lehet az administratio eshessék az szegénységnek keze ügyében, ha mit penig az élésben más helyekre kell transportálni, a statiókot szenvedő faluk azzal ne agraváltassanak, hanem azok transportálják, kiken statio nincsen, azok is pedig aequaliter terheltessenek és juxta proportionem portarum az aféle vecturázással.

3. Az companiák mellé állítson kegyelmek minden statiókban alkalmas embereket, kik is az commissariusságtól kimenendő instructio szerént az statiókban szorgalmatosan forgolódjanak.

4. Szükséges az is, hogy a székekre felvetett buza, hus, zab és széna mellé állítson kegyelmek külön külön egy commissariust, ki is az egész székre felvetett victualokat procuralván, az mi melyik statióban rendeltetett vagy valahová disponáltatott, admini-

stráltassa is az mikoron kívántatik; mindenik az maga inspectiója alatt való victualekról ratiocinaljon az commissariatusról kimenendő dispositio és instructio szerént.

5. Az véghez menendő particularis repartitiót az guberniumnak hogy kegyelmetek in veris paribus be küldje, meg kívánjuk, ugy az commissariusságtól is.

6. Mindennemű victualekot az commissariatusságtól kiküldendő accorda szerént administráltatni parancsoljon és hogy abban semmi változást tenni ne engedjen, megkívánjuk szoroson, sőt meg ne engedje kegyelmetek a szénát úgy administrálják, hogy két és több szekeret tudjanak egyben, hanem ha controversia támad felette, az mázsálás dirrimálja.

7. Mind az administrator commissariusok, mind az statióbeliek magok viselésére és excessusira kegyelmetek igen jól vigyázzon, hogy a szegénységet ne agraválják, ne húzzák, vonják, sőt ha kik affélék tapasztaltatnak, föltiszti autoritása szerént legitime azokat meg is büntettesse.

8. A német és magyar inquisitor commissariusoknak, mivel circa finem Januarii ki kell menjenek az excessusoknak investigálására és az eddig való szokás szerént mindenünnet a szegénységet convocáltatván, nagy haszontalan strepitusok löttek: jovaljuk azért, hogy annakelőtte mind a statióbeli commissariusok, mind a tisztek által szép csendesen menjen végére kegyelmetek, hol és minemű panaszok vadnak az vitézek ellen és az inquisitorok előtt egyik vicetiszttel proponáltassa és ha úgy kívántatik csak az olyan falusbirót kell ad testificandum előhíni, de úgy hogy ne confrontáltassanak a szegény emberek a vitézekkel, hanem in secreto examináltassanak meg az inquisitorok előtt, és a tiszt tartozik annak rendi szerént a szegény ember képében satisfactiót kérni és ügyét usque ad decisionem assequálni.

9. Se commissariusoknak, se tisztnek az szegénység kárával megalkunni szabad ne legyen, hanem cum pleno contento, alioquin az olyan maga fizeti meg az szegénység kárát.

10. Az victualekot az vitézeknek tempestive kell administráltatni, ugy hogy in initio mensis két hétre valót, in medio más két hétre valót, ugy hogy az militaris executio kimenetelire, alkalmatosság ne adattassék.

11. Mindenféle victualéket az hús árán és szénán kívül az öt holnapra in natura kell administráltatni, az novemberi portiot peniglen és az hús árát s szénát az arról lött és ez instructio végiben annectált accorda szerént ¹⁾)

Datum Albae Juliae ex regio Transylvaniae gubernio die 28 Septembris, anno 1696.

G. BÁNFFI

G. BETHLEN

Lent: Az ország dispositioja.

(Egykorú másolata, a végén említett »accorda« nélkül, — de alább, decz 19-áról, van egy »accorda« — Csikvármegye levéltárában.)

1359.

A főhadi biztosság rendelkezése a katonaság miként való ellátása és a lakossággal szemben való magaviselete felől. Szobon. 1696 decz. 19.

Az bellicus főcommissariusságtól az militiának maga alkalmatosságáról kiadatott és magyarra fordítottatott intimatiok.

Semmi kétség arról nincsen, hogy eddig az T. T. regimentje, mely N. N. commendamentuma alatt vagyon, rendelt kvártélyába be nem szállott volna, még pedig a méltóságos gubernium consensusa szerént, mely ez volt, hogy minden kapitánynak nyolcz, leytmánnak öt, zászlótartónak három, strázsamesternek kettő és minden közvitéznek egy-egy legyen szállása és gazdája; mely kvártélyba való szállás ha oképen lött, semmiképen meg nem kell változtatni. Ha pedig a kvártély nem tölt ki, az guberniumnak ezen megírt consensusa szerént is szoros talált volna lenni: az gubernium dispositioja szerént a militia a vármegyéken a főtiszteket, a szász székeken penig a királybírákot találja meg, az kiknek is parancsolva vagyon, hogy az ilyen fogyatkozásokat meg-

---

¹⁾ *Oldalt:* Nem illeti ez a szegénységet.

orvosolják; ellenbe ha valamiben comperiáltatik, hogy az assignált szállásokról való modalitás ellen több házak foglaltattak el: a mely házakkal többet foglaltak el, azok visszavétessenek és a *kvártélyok az egész hat holnapok alatt* az megírt formában minden változás nélkül megtartassanak; az *nemes házak* pedig, azaz a melyekben magok a nemes emberek laknak, hasonlóképen az *udvarházak is, eclessiák és schola-házak szállásoknak ne foglaltassanak.*

Azonban az felséges udvarból érkezett resolútió ez, hogy itt az Erdélybe levő minden lovas és gyalog regimenteknek ez jelen való hibernium alatt, az jelen való 1693. esztendőbeli novembernek első napjától fogva az következő 1697. esztendőbeli áprilisnek utolsó napjáig az ő mostani valóságokba és jelen való statusokba viseltessék gondjok, oda értvén mindazonáltal azoknak is equilis portiojok, a kik a mostani hibernium alkalmatosságával celebrálandó mustrákon gyalog találattik. Több lovakról pedig és személyekről való gondviselést azokon a mostani mustrán jelen találattott lovakon és gyalogokon kívül nem kell várni, mivel e szélyben ha szintén nevekedeni találna is vagy a vitéznek vagy a lónak száma, a jelen valóknak kiadásátúl és számba adásnak napjától fogva, lehetetlen dolog az ország részéről valami victualékról minden időbe dispositiot tenni, sőt a gyűlés alkalmatosságával állandóképen megváltozhatatlanul lött végezés a quartélyok felől, melyre nézve is csak a jelen való portiokat illető t. i. azoknak az kívántató és szükséges regulát kell moderálni. Im azért az N. N. commendamentuma alá bízott T. T. regimentnek öt holnapokra kívántató victualéjokról írt assignatiót (mivel a novemberi portioját, azokon kívül, melyeket az akkori statiojokban vagy pedig a marsusba percipiáltak, pénzül fizetik meg, a melyekről tovább bővebben leszen emlékezet) az intimatióról lött írás láttatja, melyből is honnét rendeltettek az victualék és honnan kitől mit kellessék kérni, azokról micsoda gondviselés legyen, bővön megértheti.

A mi a gondviselésnek, avagy a portio megfizetésnek módját illeti: az ezen esztendőben az arról való *accorda* szerént az következő mód szerént leszen, úgy hogy

Primus: A novemberi *portio* kész pénzül, tudniillik: egy oralis portio öt rh. forintúl, oda értvén a bor árában is egy-egy

tallért, az equilis portio peniglen és hozzá adott különböztetés szerént hat rh. forintokkal fizetessék meg; (a bor áráért penig egy-egy tallér most minden bizonynyal az magyarországi kamaráról fizettetik meg és ide küldetik) olyan conditioval mindazonáltal, hogy valamely victualék novemberbe percipiáltattak és elköltettek; vagy defalcáltassanak az akkori naturalékból, vagy az öt holnapi suminájába todódjanak (*igy!*) és compuntáltassanak; ez meg lévén, a mi hátra marad, a mint feljebb meg van írva, pénzül megfizettetik.

Az öt holnapokban pedig az eddig observáltatott rend meg tartatik az victualék iránt, tudniillik: holnaponként egy oralis portiora a szebeni véka szerént két véka buza adatik, négy véka buza számlálván egy köbölért; mindazonáltal a mérés alkalmazhatóságával a militia se meg ne nyomja, se megne rugja a vékát, hozzá ne is nyuljon, hanem a mérést, a vékának elütését, egyéb aféle dolgokat bizzon az administratorra; ha pedig a véka buza portiójáért pénzt akarna felvenni az accorda szerént: két részit buzául, harmadát pedig és nem többet pénzül felveheti és az administrator három rh. forintot adván, a militia többet ne vegyen és ne extorquáljon; ha pedig a militia ilyen árával a buzának meg nem elégednék, gondolván, hogy ő jobb áron adhatná el, szabad leszen buzát venni; mindazonáltal az ország részéről az elmúlt gyűlés alkalmazhatóságával nyilván kimondatott és megtiltatott hogy az eddig gyakoroltatott abusosok eltávoztatására, minthogy a szegénységnek egy néhány mélyföldreig nagy messze kellett az vitézek buzáját vecturázni, ahol jobb ára volt, a mint hogy afféle vecturázatlásokról már egyszer ideje meg szünni, úgy ezután semmiképen ne legyenek.

Secundus: Hús nem adatik, hanem holnaponként egy oralis portiora húsert egy-egy tallér és megmaradván az elmúlt esztendő szerént való hús ára és annak módja minden napra egy-egy garas fizettetik. A kik pedig húst akarnak adni vagy venni, arról az a végezés, hogy egy erdélyi font 4 pénzzel, bécsi font penig hat pénzel és egy bécsi mázsa hat rh. forintokon árultassék és vétessék. Továbbá az statibeliéket nem kell, nem is lehet mézsárszék tartásra erőltetni, legkiváltképen azokat az helybeliéket, a hol ennekelőtte sem voltak mézsárszékek, ne is erőltessenek

erőszakosan, hogy pénzért csak szerezzenek húst 'viseljenek gondot a húsról; hanem szabad a militiának mészárszéket tartani, úgy mindazáltal, hogy az hús árulásban a feljebb megírt hús árához alkalmaztassa magát. Az hús áráért rendeltetett pénzt pedig az országbeli arra rendeltetett commissariusok adminisztrálják.

Tertius: A zab portio is az öt holnapokra zabúl fizettetik meg, úgy mint: egy equilis portioért holnaponként harmadfél köből zab a szebeni vékával; öt elütött, meg nem nyomott és meg sem rúgott vékát számlálván egy köbőlért; mely azért lészen, hogy a vitéz a mérésben kezét se tegye hozzá, se a vékát meg ne nyomja, hanem a mérés bizattassék a zab adó emberre és mérje igazságosan; ha pedig a vitéz és az administrator megegyezvén a dolog végett, a zabnak taxája és limitatioja szerint pénzül akarja felvenni a zabját: a zabot nem véka szám szerint (hanem köből szám szerint, öt vékával számlálván köblit) kell pénzül meg fizetni; minek okáért akár zabúl, akár pénzül fizetődgyék meg a zab, abban nem kell semmi különbségnek lenni. Továbbá, ha mindenik fél, tudniillik a vitéz és az administrator megegyezvén pénzt kellene a zabért fizetni: egy köbőlnek ára lészen kilenczven, pénz és nem több; ha pedig azzal a zab árával nem akar a vitéz megelégedni: vegye zabúl fel és a mint szereti adja el, csak a szegénység vecturázással meg ne terheltecsék, melyet kinek-kinek igen maga előtt kell viselni.

Quartus: A mi a széna dolgát illeti, mivel az iránt sok difficultasok voltak, ilyen okokra nézve tudniillik, mert sok esők és árvizek miá, nagyobbára pedig 8 regimenteknek sokáig az országban való lakások, négynek pedig az egész nyáron által itt az országban lőtt alá s fel járások miá a szénának nagyobb része elveszvén és megemésztetvén, a szénának igen nagy szüksége következett: arról való controversiát a méltóságos bellicus generalis commissarius úgy dirimálta, hogy az hat holnapokra való szénának harmad része, azaz minden equilis portio két holnapok alatt kivántató két két szekér széna, elengedtecsék az országnak, úgy mindazáltal, hogy minden portióra három holnapra három szekér szénát, a más holnapokra pedig, mivel az novemberi portióban a mi hátra van pénzül fizettetik meg, minden equilis portiora való

két-két szekér szénáért négy-négy szekér szalmát fizessenek és ennek felette minden *equilis portiora* az öt holnapok alatt harmincz-harmincz krajczárt adjanak, mely a méltóságos guberniumnak is tetszett, olyan modalitással pedig még, hogy ez esztendőben is minden *equilis portiora* egy-egy három német mázsás szekér széna adattassék, mint szintén tavaly, jóllehet ennekelőtte csak két-kétszáz negyven-negyven font adatott; az pedig ezen esztendőben azért adatik, hogy a vitézek is szegénység között eddig megvolt veszekedések ne legyenek, azonközben az családságokat, *inconvenientiákat*, szegény emberek verését eltávoztassák a vitézek, mert lehetetlen dolog az, hogy némely szekér szénában valami *defectus* nem lenne és közöttle rosszas is ne találhatnák, melyet nem is lehet mindenkor megválasztani; az országbeliek is aféle szénabeli *defectusnak* pótlására és az iránt következhető veszekedések távoztatására adnak háromszáz bécsi font avagy három bécsi mázsa szénát, hatvan fontnál többet annál minden *equilis portiora*, a mivel tartoznának és a mivel kívántatnak. Hogy ha pedig a militia kételkednék abban, hogy nem elég törvény szekérrel van a széna, avagy a mint ennekelőtte lőtt bizonyos megjegyeztetett példákából és *experientiákból* nyilván vagyon, egy szekér széna helyén kettőt, avagy kettő helyén hármat kívánván és akarna venni: az ilyen dolgok felől a végeztetett, hogy az olyan szekéren való széna mindjárt maga a vitéz előtt és szemelátára a miatt való kétségnek és *difficultásnak* eltávoztatására nézve tétessék mázsára és ha kitelik három bécsi mázsára, hagyattassék a vitéz számára; melyre hogy jól reá vigyázzanak, minden erdélyi *commissariusoknak* megparancsoltatott. Az mint pedig *assecurálám* a militiát az ilyen kétségnek eltávoztatásáért a széna mázsálásra, úgy szeretettel *svadecálom*, hogy a militia a szénával jól megrakott szekerekkel (melyekben négy vagy öt mázsa is szokott lenni) elégedjék inkább meg, hogy sem mázsára vegye. Ha pedig a szegénység a szénát pénzül akarná meg fizetni és adni: egy szekér szénáért adjon négy rh. forintokat és a vitéz semmiképen többet ne *exequáljon*. Az hol pedig széna és szalma nincsen: a vitéznek olyan helyekre szénát és szalmát, nem pénzt a szegénység adminisztráljon. Annakutána a mint akarja, eladhatja a vitéz; senki mindazáltal a széna árát meg nem veheti

és annak megfizetésére, sem pedig vagy vecturázásra, vagy eladására a szegénységet erőltetni ne merészelje.

Quintus: Az mi a *szalma* dolgát illeti, a megemlitett két holnapokra szalma administraltatik, melyet ha akar egymás után vethet fel és a mint tetszik megelegyitheti szénával avagy maga ő dispositiójából a mint tetszik, költse úgy; hogy penig valaki a szalmának pénzül való megfizetésit praetendálja, annál inkább a szegénységet, a mint ennekelőtte is afféle igen nagy gyakorlatossággal volt, annak megfizetésére erőltesse, igen tilalmaztatik. Továbbá penig a megirt két-két szekér szénáért adandó négy-négy szekér szalmán kívül tartozik még az ország adni tíz-tíz kötél szalmát minden equilis portiora, melyért senki egyebet s fizetést se várjon, hanem szalmául kell felvenni.

Ezek szerint az ország minden ide feljebb megirt victualékat és naturálékat administrálni és elvenni tartozik a militia is.

Sextus: Mindenkor tizenégy nappal előre fel kell venni két hétre való élést, p. o. decembernek tizenötödik napja táján az végéig valót és decembernek a végén januariusnak a közepéjig valót, és továbbá is ezen modalitást megtartván az erdélyi statiókbeli commissariusok által, világos quietantiákat vévén tőlök a victualéknak administratiojáról, melyeknek két részit in natura, harmad részét pénzül a limitált taxa szerint administráltat; mindazáltal olyan conditióval, hogy az administránsok felette igen megválogatott buzának és naturáléknak administratiójára ne erőltessenek; és az administratorok is felette igen alávalót ne adminisztráljanak, hanem olyakat, a melyek középrendűek, elvehetésre is a melyek alkalmasok. Melyre nézve mind az ilyen dolgokban, mind egyebekben türhető occurentiák alkalmatosságával mindkét részről való commissariusoknak jó correspondentiát kell egymás között tartani. Ha penig a vitézeknek administratiójában késedelem találna lenni és annak ideiben nem adminisztráltatnék, az olyan casusban az administratorok szorgasztatására egy arra való tiszti két lovassal ki mehet az olyan vármegyék fő- vagy viceispánjához, vagy az olyan főszéknek fővebb tisztihez, kiváltképen a százsz székeken, kik is onnan, mig az adminisztrálandó victualéknak administratioja véghez nem megyen, el ne menjenek. Mindazáltal azt igen magok előtt viselvén, hogy az olyan alkalmatosságával

valami hatalmaskodás, vagy akárminemű excessusnak neme ne legyen; annál inkább az commessariatús hire s akarátja nélkül, mivel az országban eféle nem szokott lenni, actualis executio ne tétlessék, hanem a megmondott személyeknek és lovaknak tartását az üdöhhöz, alkalmatossághoz képest kívánhatni és pretendálhatni, egyebet semmit sem; az olyan dolgokban következhető nehézségekre és difficultásokra nézve pedig, minekelőtte az említett alsóbb tisztviselő az két lovasokkal kimenne és kibocsátatnék administratióra és admonitionak praetextusa alatt: az olyan administratorokat levél által requirálják és admoneálják az executiónak kemény fenyegetése alatt, hogy az administratióval fizessenek és az executiót meg ne várják; melyet ha cselekesznek és az írásra praetendálják az administratiót személy szerint: az alsóbb tisztet nem kell az administratióra kibocsátani; ha hol nem: az feljebb megírt modalitás szerint administratióra kibocsátani szabad leszen és ez a mit szükséges, extorsioknak, megverésnek punctumiba megtartani el nem hagyván.

Mindazáltal azt, a mit a méltóságos gubernium ilyen maga alázatós hűségnek megmutatásában és contributiojok adásában és ő Felsége Erdélyben quartélyozó vitézeitől regula szerint megtartani szükségesképen megkíván, tudniillik, hogy ne cselekedje azt az militia, mint ennekelőtte és tavaly is cselekedte, hogy annyi excessusokat perpatraljon és úgy bánjék a lakosokkal, mintha egyéb propositomja nem volna, hanem hogy az országot teljességgel úgy el emészsze, rontsa és pusztítsa egyszer, hogy többé sem valaminek megadására, sem pedig tovább való terhviselésre alkalmas ne legyen, hanem jobb disciplinában tartassék; annak felette a naturaléknak perceptiójában az egész télen által jobb rend tartassék, mint eddig, mivel eddig többire az jó renddel a militia ellenkezett, melyre nézve, hogy ez szövetkezendő punctumok mindenik regimentnek világosson értésére adassanak, a gubernium meg kívánja, úgy mint:

1. Az erdélyi commissariusok is akármi victualék administratiojába megböcsültsessenek; mint tavaly mind a tisztviselőktől, mind a közvitézektől és az ő hivataljokban előttök levő dolgokban ne turbáltassanak, mivel a vitéz jóvára tartoznak, hogy annál is inkább vihessék véghez.

2. A militia minden nemű perceptioja alkalmatosságával az feljebb megírt modalitáshoz és regulákhoz tartsa magát és ez ellen ne cselekedjék.

3. Az ő felsége bellicus commissariussa és az erdélyi fő commissarius hire nélkül absolute semminemű militaris executio ne tétessék és ki ne bocsáttassék.

4. Sem a maga quartélyátul, sem penig a körül való faluktól akárminemű praetextus alatt is senki discretiót ne extorqueáljon, mivel a mint eszükbe vöttük, ez miatt leszen másoknak is és a lakosoknak reflexiójuk.

5. A mi nagyobb és az ország igen aprehandálta és felette igen neheziti, hogy *eddig oly nagy szabadságok volt a vitézeknek, hogy a szegény paraszt embereket magok tulajdon szolgálatjára hajtották, az urak szolgálatjátul felvonták, nyomorgatták, verték és nem emberekhez illendő helyekbe tartották, míg mindeneket a vitézeknek kívánságok szerint meg nem teljesítettek és meg nem cselekedtek.* A több excessusokat penig, melyek meg nem irattathatnak, mindazáltal az elmúlt esztendőben megvoltak, elhallgatván és csak azokat mondom elő csak, a melyeket az ország kíván.

6. A sokféle nem igen szükséges és elmulatható vecturázásoknak, postalovaknak, szegénység szorongatásának már egyszer meg kell szünni és az ő felsége tulajdon szolgálatján kívül kiki azt lehadja; ne is tartozzék a szegénység egy maga dolgában járó vitéznek is postálkodásra marháját postákra való adással, hogy valamin az oda romolják, mely ha történnék és aféle postáskodásból következő károk comperiáltatnának: az olyanoknak a portióból léssen megfizetések.

7. Tilalmas erdőkben fák ne vágattassanak, annál inkább onnan fák ne hordassanak, mivel a státiók aféle tüzre való fákat szereznek; a hol penig szük találna volna lenni a fa: ott a főtisztek vagy a szász székeken lévő királybirák idein korán requiráltatván, a méltóságos gubernium intimatiojából disponálnak és provideálnak a felől.

8. Senkinek sem szabad koescmaházat erigálni, a lakosok praejudiciumára, vagy a possesorok kárára; a hol penig aféljük

vannak, azoknak az árulásban, kereskedésben és az házi vagy paraszt dolgokban semmiképpen valami alkalmatlanságot ne szerezzenek. Ha pedig a possesorok magok negligentiájokból a statios helyeken nem tartanának mészárszékot és koresomát, vagy nem is akarnának tartani: olyan helyeken szabad a militiának mészárszékot és koresomát erigálni és tartani.

Datum ex commissariatu Transylvanico Cibinii 19. Decembris anno 1696.

Extradata per me

JOANNEM SÁROSI

supremum commissarium Transylvanicum. m. p.

(Egykorú másolata *Csikvármegye levéltárában.*)

1360.

Rabutin tábornok levele gróf Pekry Lőrinczhez, a zentai diadalról a török felett. Zenta 1697. sept. 12.

Illustrissime Domine Comes, mihi observandissime!

Eo, quo erga Illustritatem Vestram feror, recti animi candore, eidem quin non magnam, ac hucusque inauditam victoriam, quam arma sacratissimae suae Majestatis contra communem christiani nominis hostem undecima hujus tam gloriose reportarunt, significarem, intermittere nolui. Si tempus permitteret ad particularia me extenderem, sed unum annecto, quod usque ad 16 millia in campo mortui, ultra illos qui in Tibisco submersi, mortui reperiuntur, intra quos vizirius et janizarorum aga numeratur, cujus indicium est repertum in auro expressum sultani sigillum. Proxime plurimis inserviam. Quibus me interim perspectae Illustritatis Vestrae benevolentiae commendo, maneoque.

Ex castris ad Zenta positis 12 Septembris 1697.

Illustrissimae Dominationis Vestrae

ad serviendum paratissimus

RABUTIN m. p.

Kivül: Rabutin general levele gróf Pekri uramhoz, az török ellen való victoria tudósításáról.

(Eredelije a Mihálcz-család levelei közt *Borbély Sámuel* úr gyűjteményében *Székely-Kereszturon*.)

1361.

A katonatartásról kiadott királyi rendelet kivonata. Szeben 1698. jan. 20.

Az ő felsége kegyelmes új regulamentumából excerpált siető punctumok a commissariatúsról bocsáttattak ki ez szerént:

Noha az méltóságos gubernium dispositioából azon munkálódám hogy az regulamentumokat kinyomtattassam hova hamarabb, mindazáltal, míg azok elkészülnek, rövideden és igen summarim akarám kegyelmeteknek per praesentes tudtára adni az legszükségesebb punctumoknak continentiáját ez szerént:

Az militia intertentiójáról való dolgok.

1. Ez hazát felette terhelő *discretiokat* ő felsége kegyelmesen interdicálta és megtiltotta, hogy senki semmi kedve keresésnek se barátságnak színe alatt ezt az discretiot ne practicálja és valaki ez ellen az parancsolat ellen discretioz és ajándékozik, két annyival büntettetik meg.

2. Megtiltatt ő felsége minden *ingyen élődéseket* tisztviselőknek, azoknak szolgáinak és közvitézeknek, úgy hogy senki azokat, azoknak marhájokat, konyhájokat ingyen tartani nem tartozik.

3. Azt is ő felsége kegyelmesen úgy rendelte, hogy az *tisztviselők* magok, cselédjek és marhájok tartására minden szükségre valót pénzen' vegyenek, mivel ő felsége az maga commissariatusi cassájából adatja ki ő kegyelmeknek hópénzeket, semmi-vel azért kegyelmetek az tisztviselőknek nem tartozik, hanem magoknak, cselédjeknek szálásadással és lovaknak marhájoknak istálokkal.

4. Ha pénzen magok szükségekre mit akarnak venni, az kiknek mi eladója vagyon, pénzen adja el azon az áron, az mint

mit az lakosok egymástól vesznek és vásárolnak, elkerülvén mind-azáltal, hogy semmit felettébb való áron erre nézve ne adjanak az ki elad nekik valamit.

5. Nem erőltethetnek ő kegyelmek egy szegény embert is arra, hogy ha eladó marhája nincsen, csak adjon pénzért; sem messzére, sem közel való vásárban, faluban az szegény embert gyalog, lovan, vagy szekérrel nem kergethetik valami vásárlásért vagy vecturáért, mert ezt ő felsége az regulamentumnak 28-ik punctumában expresse interdicálta.

6. Az *közvitézeket* és azoknak lovait ő felsége maga akarja velünk eltartotni, kiknek is eltartások felől így parancsolt, hogy tudniillik egy vitéznek napjában az gazda adjon két bécsi font kenyert, ha csak tiszta rozsból sűtik is; ez mellett, ha ketten úgy alhatnak, az gazda és szálló üljen minden ebéden vacsorán egy asztalhoz véle és tartsa el olyan étellel, az mineművel ő maga szokott élni naponként, ha azzal az étellel az vitéz megelégszik; azért az ételadásért az gazdának fizet az commissariusus egy holnapra másfél rhénes forintot, mely teszen zlot. hung. 1. den. 80. úgy, hogy az gazdának minden napra fizetődik az ételért hat-hat pénz, az kenyérért is az közönségesből adatik az gazdának egy holnapra két véka buza, az arról kimenendő rendelés szerint. Hogyha pedig ez szerint az asztaltartást az gazda az ő szegénysége, vagy egyéb akadálya miatt fel nem vállalhatja, szabadságában (álljan) vagyon, és úgy nem az gazdának adja az compania commissariususa az feljebb megírt egy forintat és nyolczvan pénzt, hanem az szállónak. Hasonlóképen, ha az vitéz nem elégedik meg az gazdának rossz ételével, úgy is ő veheti fel az száznolczvan pénzeket az commissariusustól és az gazdát semmi ételadásra nem erőltetheti; minthogy pedig asztalára való pénze az vitéznek az ő felsége tárlházából adatik ki, semmi bor vagy ser adással az gazda nem tartozik; itt mindazáltal megjegyzésre való dolog és hogyha az gazda jó értékű, jó ennivalóval is szokott élni és az vitéz is azon eledellel bene contentus és az gazda csak minden igaz ok nélkül vagy maga negédségből, vagy egyéb bosszúüzésből, megútálásból nem akarja az szállóját asztalához fogadni: ezt ő felsége megtiltatta és ha az ő felsége commissáriátusa és ez hazának tisztjei az olyan gazdát ilyen hamis cselekedetin érik, keményen

megbüntetik, mert valahány nap ezt cselekeszi az szállójával, annyi rhénes forintot kell fizetni bírságban, melynek fele az vitézé lészen, fele az ő felsége bizonyos szükségire fordítatik.

7. Az *közvitéz lova* peniglen, mivel nem övé, hanem az császáré, az ő felsége commissariatussága tartozik zabot, szénát annak szerzeni, bizonyos fizetéssel, melyre nézve nincsen már semmi hatalma az közvitéznek, hogy sem szénából, sem szalmából, sem zabból magának keresetet indítson, hanem valami szénát zabot az commissariatust rendel, azzal kell neki tartani az lovat, azzal kell megelégedni, azt nem szabad ő neki, se tisztinek se másnak ajándékozni, annál inkább pénzen eladni és az helyett az gazdáját étetni, kemény büntetés alatt, melyre nézve nagy bírság alatt tilalmaztatik az is, hogy senki az vitézektől zabot vagy szénát venni, vásárolni ne merészeljenek; erre nézve az compania commissariussa kiadván és fontolván az császár lovának egy holnapra tartozandó szénáját, zabját, az arról kimenendő instructio szerint: tartsa azzal az vitéz az lovat.

Mindezek ellen pediglen ha valamely tiszt vagy gregarius vitéz cselekednék: az szegénység minden félelem nélkül bátorságosan adja elő panaszát az compánia commissariussának, az adja be előtte való tisztinek s megorvosoltatik.

Ezek summa szerint az vitézek intertentiojára való ő felsége kegyelmes rendelése és már kövötközik, mint kellessék az vitézeknek magokat viselni és nevezetesen:

Az excessusokról és erőszakos húzás-vonásról.

1. Sem tisztviselő, sem vitéz, az egyszer rendeltetett quartélyát, szállását, előtte lévő főtiszt, az ő felsége commissariatussá és az helynek főtisztjei hire nélkül megváltoztatni ne merészelje, ha ki cselekednék: az commissarius és azon helynek tisztjei, büntetés alatt tartozzanak hírréadni az főcommissariatusra; vide regulamenti art. 12.

2. Paronesalja azt is ő felsége keményen, hogy mind az vitéz, mind az gazda és egyéb haza lakosi úgy tartsák magokat az ő felsége rendelkezéséhez, hogy minden holnaponként cirkálók mennek ki és kikeresik, ki tartja magát, ki nem juxta art. 16.

3. Megkéránja azt is ő felsége az haza lakosítól, hogy ha valaki eszébe veszi, hogy az vitézek mustrálásának idején, vagy az fizetésnek idején valamely tisztviselő szolgáját, vagy egyéb idegen

embert állítana elő az mustrára: az, ki az haza fiai közül ezt megértvén, előmondja, annak ő felsége az cassából ötven rhénes forintokat ígér adatni, sőt, hogy bátrabban valaki kimondhassa, ő felsége kiváltképen való oltalma alá veszi.

4. Keményen megtiltotta azt is ő felsége, hogy az vitézek se quártélyokban, se megszállások helyén levén, fosztogatásokat, húzásokat, vonásokat ne cselekedjenek, se peniglen quártélyokból úti levél nélkül fél vagy negyed mélyfödnire kimenni ne merészeljenek; ha kik azon kívül találtatnak: az közölyebb való földösúr vagy helynek tisztitól mentest megfogattassanak szabadason és huszannégy óra forgása alatt, ha igen távol tisztí nincsen, az tisztí kezében vitessék és adassék. Hasonlóképpen az mely vitéz az ő felsége zászlója alól elszökik, megfogattassék és az tisztinek vitessék huszannégy óra forgása alatt, ha oly közölről való, hogy az alatt oda vihetik és ő felsége az olyanoknak, az kik az eféléket kézhez kerítik, minden bizonynyal jutalmúl 18 rhénes forintokat parancsol adatni az maga cassájából és az mellett az olyan megfogó földösúrnak vagy tisztnek az iránt való költségét is ő felsége megfordíttatja az cassából; ellenben valaki az ilyen elszökött vitéznek pártját fogja, dugatja, lappangtatja: az az egész szék vagy vármegye, az hol az olyan lappangtató ember lakik, ad számot az ilyen dologról és az tiszték szabadason az olyan helyet pénzbeli birsággal büntetik meg, annak utánna lássa az a szék vagy vármegye, ha az iránt való kárát megkeresi az olyan szökött szolgát lappangtató emberen.

5. Arról is ő felsége kegyelmesen prospiciált és rendes dispositiokat tett, az utazásban az militia magát mint viselje, mint éljen, mely mivel most nem oly szorgas, az kinyomatandó regulamentumból annak idejében megláthatni.

6. Az utazó nemesek sok szekerek, marhák és lovak fogásában esett terheltetéseket ő felsége kegyelmes szemmel tekintvén, minemű rendeléseket tett, az regulamentumból azt is megláthatni.

7. Nem ment feledékenségben ő felsége előtt az is, hogy az vitézek az sok kalnárkodással, koresomálással, harminczodakan, vámokan, városok kapuin való húzásokkal, vonásokkal úgy az szegénységet magok szolgálatára való kergetéssel, lovakhoz való látással s egyéb haszontalan dolgokkal terhelték és az magok

szokott munkájoktól elvonták; mindezeket is ő felsége kegyelmesen megtiltotta, ha azért valakit efélére erőltetnek, ne cselekedje.

8. Igen keményen megtiltotta ő felsége az vitézekről minden kborlásokat, praedálásokat, fosztogatásokat és az hol azfélék találtnak, megengedte ő felsége, hogy maga oltalmában embernek, vagy az factuman tapasztalván, szabadosan megfoghassák, de illetlen valami erőszakos dolgot rajta ne cselekedjenek, hanem huszannég óra forgása alatt az tisztviselője kezében vigyék, az megbüntettesse.

9. Az iránt való panaszokat is ő felsége kegyes füleiben vett, hogy némely jobbágyok megharagudván földösúrakra, boszújokban az vitézek közti mennek; ezt is ő felsége megtiltván, hogy az militia az ilyeneket be ne fogadja, se pártját ne fogja.

10. Ellenzi azt is ő felsége kegyelmesen, hogy az szegénységet vadászni és egyéb munkára nem szabad zaklatni, úgy szintén az földösúrak birodalmában és hatalmában lévő vadászó helyeket az possessor bosszújára az militia ne vadássza.

11. Megtiltotta azt is ő felsége, hogy az quártélyban szállások alkalmatosságával templomok, papok, mesterek és egyéb ecclesiái személyek házai, úgy az régi nemes udvarházak exempták legyenek és quártélylyal ne terhellessenek; mindazáltal az vitézeknek, kiknek-kiknek az ő rendi s állapotja szerént illendő szállása és lovainak istálló adattassék.

12. Megkivánja ő felsége azt is, hogy az vitézek az lakosoknak, uraknak, nemeseknek, kinek-kinek illendő böcsületit megadják, hasonlóképpen az lakosak is az vitézeknek.

Ezekről rövideden akartam mostan minden rendeket tudósítani kérvén azon szeretettel, így értvén mindenk az ő felsége kegyelmes rendelését és parancsolatját, alkalmaztassák ez szerént magokat; isten velem lévén, mindezeket bővöbben és világosban nyomtatásban mindenfelé kiküldöm.

Szeben 20. Januarii 1698.

Erdélyi főcommissarius
SÁROSI JÁNOS mp.

Kívül más kézzel: Kegyelmetek *udvarhelyszéki* tiszt uraim ezen levelet Csikban általküldeni ne késleltesse.

Kívül más kézzel: Pro sede Siculicali Csik tradantur.
(Eredetije, hátán Sárosi János gyűrű-pecsétjével, *Csikvármegye levéltárában*.)

1362.

*A Csik-Gyergyó-Kászón-székben kvártélyozó hadak száma.
Szeben 1698. jan 30.*

Tabella stationum sedium Siculicalium Csik Gyergyó et Kászón.

In quibus inelyti regiminis *Utfeldiani* 1 compagnia d. vicecolonelli habet in se gregiorum capita 87, equos caes. 86.

Companiae d. capitanei jun. *Vildinhar* media habet greg. c. 43 equos caes. 46.

2. Compagnia d. capitanei *Tana* habet in se greg. cap. 88. equ. caes. 89.

3. Compania d. capitanei *Sadmaranczki* habet in se greg. cap. 85. equ. c. 78.

4. comp. d. cap. Bartholoneus *Bolant* habet greg. 84. equ. 84.

5. comp. d. cap. *Bozo* habet gr. 87. equ. 89.

[Mindezeknek, hogy mennyi buzát, szénát, pénzt adtak.]

Cibinii 30. Jan. 1698.

Ex commissariatu Transylvanico
per JOANNEM SAROSI
supremum commissarium Trannicum mppia.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1363.

*Gyergyó-szék panaszai és követelései a német katonák ellen
Gyergyó-Szent-Miklós 1698. márcz. 22.*

Praetiensiones sedis Siculicalis Gyergyó.

Szamaráczki (!) nevű kapitány kompániája tizenötöd napig ingyen élődván portio nélkül, mikor beszállottak elsőbben, az gazdák pedig azt (minthogy az regulamentum is még ki nem jött volt) condonálták az szék hire nélkül, melyről mind az inquisitor com-

missarius uramék előtt, mind akkor protestált az szék, minthogy az portionak némely részeiből az szék eximálja az gazdákat azonvégre, hogy azon két hétig való költés portiojokban computáltatnék az vitézeknek: azt kívánjuk, azon ingyen való élődések tudódnék portiojokban.

2. Vermati kapitány sok kérésire és sok izben való kényszerítésire vött az széktől fel zlot. 300 az tabellának kijövele előtt avégre, hogy vagy portiojában tudódjék, vagy az székek refundálja; most penig sem az graegariusok husbéli pénzekben, sem az magoknak az tabella szerint rendelt pénzekben nem akarja computálni, sem restituálni, az legutolsóbb való computusra, vagy holnapra procrastinálja vagy computálását, vagy restituálását; ha mikor penig pénzt nem adhatunk, mindjárt executioval fenyeget és az militiának szabadságot ad, hogy ingyen élődjék az gazdáján: kívánnok azt is, hogy azon pénz tudódnék az eddig assignált pénzekben.

3. Ugyanezen *Vermati* kapitány discretiot vévén rajtunk, melyet pretendáltunk inquisitor comissarius uramék előtt is és azon discretio administratiojáról való assignatio maradt Székel Zsigmond uramnál ő kegyelminél, most penig az inquisitio után adott quietantiákból viszont öt köből buzát discretioban kitarzott, mely discretio in summa téssen tritici cub. 20, aveni cub 72, foeni cur 22½: kívánjuk azt is, hogy tudódjék portiojában.

4. Vicecolonellus *Losz* uram ő nagysága 29 ökreire, négy béressire valamit administraltunk egy hónap alatt: kívánjuk, tudódjék az officialisok portiojában; ez szerint contribuáltunk minden hat ökörre két hétre egy szekér szénát, egy szekér szalmát, az béreseknak penig az szerint, mint az vitézeknek, gazdálkodtuk napjára.

5. Föcolonellus *Ulfeld* uram ő nagysága 64 ökreire és tizenkét béressire valamit administraltunk kilencz hetek alatt: kívánjuk az is tudódjék portioiban; ez szerint contribuáltunk minden hat ökörre két hétre egy szekér szénát s egy szekér szalmát, az béreseknak penig az szerint, mint az vitézeknek, gazdálkodtunk napjára.

6. Pro Februario mind az két compania vött hust fel, mely az quietantiákból constal: azt is kívánjuk az husbéli pénzekben computaltatni.

Mely difficultasok fenforgottak inquisitor comissarius uramék ő kegyelmek előtt is, melyet irtunk le fide nostra mediante mind comissarius uramék, mind az szék presentiaja előtt.

Gyergyó.-Szt.-Miklós, 1698 die 22. Martii.

ANDREAS BOTH

vice regius iudex sedis Gyergyó m. p.

(p. h.)

THOMAS SOLYOM

juratus notarius sedis m. p.

(p. h.)

Más kézzel alatta: Vermati kapitány kompaniája szállott be az szt-miklósi statióban 1697 die 14 Decembris, ingyen élődtek 15 napig.

Az ditrai statióban szállott Szumarczki kapitán 1697 die 14 Januarii.

(Eredetiye Csikvármegye levéltárában.)

1364.

Országgyűlési végzés a katonák ellátásáról. Gyulafehérvárt 1698. apr. 18.

A gyulafehérvári 1698 ápr. 8 ra összehívott országgyűlés „az militiának májusra kívántató intertentiójáról“ így határozott:

Noha az felette való nagy teherviselés alatt már szinte elállotunk, sőt a búzátlanság miatt féltő, hogy sokak éhelhalásra ne jussanak, mindazáltal ily nagy fogyatkozásnál római császár koronás király kegyelmes urunk ő felségéhez való hűségünk megmutatására s édes hazánknak ily végső pusztulására hajtott állapotjában való conservatiojára nézván, a *militia* májusi intertentiójáról ilyen dispositiot töltünk, hogy

Az ns vármegyék magok kapujok számjokra repartialjanak trit. cub. 5153, úgy hogy ha az szegénység meg nem adhatója, magok az possessorok tartozzanak megadni, alioquin magokra a possessorokra menjen az executio.

Az szász nation lévő universitas is maga között repartialjon trit. cub. 5153.

Ez mellett az nemes *széki (így!) natio* is magokra vállalja, hogy az magok között való militia búzájáról provideál.

Az mi pedig nem telik meg ebből az májusra kívántató intertentiora, azt subpleálták az ide alább megírt mód szerint:

Az vármegyéken és székelységen lévő oláh papok adjanak trit. cub. 150.

Abrugbánya	cub. 25.	Haczag	cub. 5.
Fejérvár városa	cub. 10.	Kézdi-Vásárhely	cub. 15.
Kolozsvár városa	cub. 100.	Illyefalva.	cub. 15.
Vízakna városa	cub. 23.	Szent-György	cub. 15.
Vajda-Hunyad városa	cub. 10.	stb. stb.	

(A fölbbi t.-czikk az adó felvetésről, az adó felszedésnek modalitására, az alá s fel czellengőknek, bujdosóknak megzabolázásokról szól.)

Ez utóbbinak egyik pontja: Minden passusokra menjen szoros parancsolat: az *plajások* és *gornyikok* úgy vigyázzanak, hogy ha az idegen országban szökő emberek aufugiálnak és meg nem fogják: az possessoroknak abból következett kárát ők fizetik meg; annál inkább, vagy tekintetért vagy fizetésért elbocsátják: halállal büntettetnek érette; melyre az főplajások úgy inspiciáljanak, hogy ha inspectiójuk alatt valóktól lesznek ilyen nagy patratumok: magokon is az articularis poena exequatit toties quoties.

Datum Albae-Juliae 18. Apr. 1698

(Egykorú másolat *Csikvármegye levéltárában.*)

1365.

A főkörmányszék Csikszéknek. Gyulafehérvár 1698. jul. 16.

Három szekérnek a tavalyi mód szerint való készentartását rendeli a nyári hadi operációhoz (240-ből annyi esik rájuk), úgy hogy a második rendelkezésre mindjárt indíthassák, a hová kívántatik.

(Eredetije, pecséttel, G. Bánfi, C. N. Bethlen aláírással, *Csikvármegye levéltárában*)

1366.

G. Apór István Csikszéknek. Bonyháról 1698. jul. 29.

»Már a társzekerek iránt való dispositio Nglok közben is bement, azért Nglok éjjel-nappal admaturálja, hogy mentől hamarább elkészíttesse s megindíttathassa.«

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1367.

*Leiningen tábornok Sándor János csiki vicekapitánynak Taploczán.
Kelt a Lisnik melletti táborban 1698 nov. 12.*

Mint hogy a csiki rendek az ő parancsára a Ghimesi-passzus készítőit (exstructores) kifizetni nem akarják: *Rabutin* gr. főparancsnok rendele-
tére ismételve komolyan elrendeli, hogy azokat a munkásokat fizessék ki,
mert különben két compagniat kapnak a rendes contingensen kívül
telelésre és tartásra.

A fizetést aztán a táborba szállítandó portióból le lehet vonni.
Ex castris penes Lisnik 12. Nov. 1698.

(Eredeti Csikvármegye levéltárában.)

1368.

A Ghimesi-szorosban való építésről 1698-ban.

Generalis *Pfifferhoffen* regimentjének egy »lajtnantius«-a bizo-
nyítványa, hogy 4 ács dolgozott a csiki vulgo *Ghymes-szorosban* a
mondott regimentből 84 napig, naponként 17 krajczárért, összesen 114
m. fl. 24 dénárért és saját költségükön ételmezték őket 6 hétig. Csik-
szék tartozik megfizetni *Rabotin* és *Lainingen* generalisok rendeletéből,
melynek $\frac{1}{3}$ -át *Gyergyó* visszatéríteni tartozik.

Actum in Szépvíz 1698. nov. 27.

(P. h.)

FRANZ DELBNER Lieutenant,

(Eredetije Csikvármegye levéltárában.)

1369.

*A főkormányshék útasítása az erdélyi vármegyék és székek tótisz-
teihez a katonaság tartása és ellátása felől. Kelt Gyulafehérvárt
1698. dec. 18.*

*Instructio regii gubernii Transylvanici ad supremos
comitatum et sedium officiales.*

1. Mivel az nemes országnak úgy tetszett, hogy az főcommis-
sariatusságnak minden két hétben tudósítása menjen az statiók
és panaszok állapotjáról: szükség azért, hogy klgmetek kiki maga

vármegyéjében állítson *inspectort*, az ki kglmetektől dependeálván, az commissariatusságról kimenendő instructio szerint forgolódhassék az iránt való hivataljában.

2. Az compagniák mellé minden statiókban állítson kglmetek alkalmas embereket *commissariusoknak*, kik is az commissariatusságról kimenendő instructio szerint az statióban szorgalmasan forgolódjanak.

3. Szükség az, hogy most, midőn az militia statiójában collocáltatik, investigáltassák ő kegyelmek és registráltassák: az rendelt statiókban az dispositio szerint szállottak-é, nem-é ? és jó formában őket beszállítván, az commissariatusra arról való listát küldjék be, hogy a commissariatus az szerint tehessen informatiot az generalatuson, ha valahunnan az kvártélyokról panasz jünne.

4. Az officialisoknak kellett disponálnunk két holnapi pénz fizetések felől és egy holnapra búza és széna administratiojáról, kinek-kinek portiója száma szerint, ha venni akartunk, és nem többet, melyet is kegyelmek ez szerint adminisztrálni fogyasztás nélkül ügyekezsek. Az *gregariusoknak* is valami pénz felől disponáltunk: azt is kegyelmek az arról való kiment dispositio szerint adassa meg; az gregariusok intertentióját pedig kegyelmek egy gregariusnak két véka búzát egy holnapra, húst minden napra egy-egy fontot. Ezt pedig mindaddig kövesse el kegyelmek, míg más dispositiot erről nem vészen. Az gregariusoknak adandó zabot az tavalyi dispositio szerint jovalják; adjanak mérve minden napra egy lónak hat font zabot, úgy mint egy holnapra száznyolczvan font zabot, szénát pedig egy szekérrel egy lóra egy holnapban, mely légyen három mázsából álló, ez pedig azért, hogy az mérésben az kóró felett való disputatio tolláltassék, mert más-képen 240 font széna kívántatnék egy holnapra egy lónak. Ezekre nézve

5. Szükséges minden statiókban *mázsát* erigálni és az zabot azon meg-megmázsálni, az szénát is hasonlóképen és úgy adni be.

6. Az mérést e szerint elkövetvén, semminemű alkalmat kegyelmek ne admittáljon, hanem mind szénát, zabot az mázsára tétesse, mert ezenkívül való alkalmokból sok inconvenientia és az szegénységnek kára következik, az mint eddig való dolgok kimutatták.

7. Mivel penig az *széna* most is igen szűk és továbbra annál szűkebb leszen, hogy azért ő felsége lovainak fogyatkozása ne legyen, kegyelmek minden statiókban egy vagy két *csürt* is arra elkészítvén, idejekorán gyűjtessen annyi szénát azon csűrben, mely az ott való császár lovainak pro toto hibernio legyen elég és innét minden holnaponként, az mázsa az csűr előtt lévén, az szénát mérhessék ki, úgy az zabot is tempestive kegyelmek congeráltassa; így az ő felsége lovainak is fogyatkozása nem leszen, az szegénységet is a ninesenért nem salzoltathatják. Úgy utoljára

8. Szükséges az is, hogy a vármegyékre felvetett búza, hús, zab és széna mellé állítson kegyelmek külön-külön egy-egy *commissariust*, kik is az egész vármegyékre felvetett victualékat procurálván, az mi melyik statióban rendeltetett, vagy valahová disponáltatott, administráltassa és az mikoron kívántatik mindenik az maga inspectioja alatt való victualékról ratiócinálja az commissariatusról kimenendő dispositio és instructio szerént.

9. Mindennemű victualéket az commissariatusságról kiküldendő *accorda* szerint administrálni parancsoljon és abban semmi változást tenni ne engedjen, sőt azt is meg ne engedje kegyelmek: az szénát, hogy úgy administrálják, hogy két s több szekereket tudjanak összeve, hanem ha controversia támad felette, az mázsálás dirimálja.

10. Mind az adminiprator commissariusok, mind az statiókbeli magokviselésére és excessusokra kglmetek igen jól reá vigyázzon, hogy az szegénységet ne aggraválják, ne huzzák vonják, sőt ha kik afélék tapasztaltatnak, főtisztli authoritása szerint azokat legitime meg is büntesse.

11. Se commissariusnak, se tisztnek az szegénység kárával megalkudni szabad ne legyen, hanem cum pleno contento, alioquin az olyan maga fizeti meg az szegénynek kárát.

12. Az *victualéket* az vitézeknek tempestive kell administrálni, úgy hogy in initio mensis két hétre valót, in medio más két hétre valót, úgy hogy az militaris executio kimenetelére az vitézeknek alkalmatosság ne adattassék.

Ha penig az vitézeknek victualék mérésében, vagy percipálásában az militia magát chez tartani nem akarná: mingyárt eo

facto kglmetek az commissariatust tudósítani el ne mulasztssa, hogy megorvosolhassa az dolgot.

Albae. Ex gubernio. Anno 1698. die 18. Decembris.

Extradatum pe me

MICHAELEM OLASZ secretarium m. p.

Kivül. Csik-Gyergyó-Kászon.

(Eredetije Csikvármegye levéltárában.)

1370.

A katonai állomásokra felügyelő biztosok számára adott utasítás.

Kelt Szőkefalván 1698. decz. 25.

Instructio pro d. commissariis stationum.

1mo. Mivel az nemes ország az statiókra és administratiókra való vigyázására bizonyos *inspectorokat* parancsolt a főtiszt urak hogy állítsanak: szükség azért, hogy minden statióbeli *commissariusok* attól hallgassan, ha mi akadály, oda recurráljon s diariumában adja be az inspectornak azon két hét alatt való munkáját: tunillik administrálódott-e, vagy nem az victuale? kiken mult el per negligentiam? lött-e az militianak valami excessusa, vagy nem? vitt-e az szegény valami panaszokat, eleiben és az miben maradott? hogy az inspector mindeneket tempestive megorvosolhasson ott az hol kívántatik.

2do. Az victualékat mi formában administráltassák: az főtiszt uraknak a guberniumból kiküldetett instructióból ő kglmek megérthetik, azt azért parban magoknak szükség kivegyék és mindenképpen magokat ahoz alkalmaztassák, az victualékat az szerént administrálják, nevezetesen mivel egy lóra egy holnapra 180 font zab kell, mely tíz véka zabbúl, ha a zab jó teli-szemű, kitelik; ha azért sine controversia az tíz elütött véka zabot elveszi a vitéz pro una equili portióul: adja oda; ha penig controversia támad felölle: tegyék fel az mázsára és ha azon tíz véka zab az 180 fontot megnyomja, hasonlóképpen jó; ha hol nem, úgy kell kipótolni, az mig megnyomja; hasonlóképpen az szénát is két, három szekérrel administralni ne engedje, hanem ha controversia támad:

vessék az mázsára és mivel 240 font széna kell egy lónak egy holnapra, de az itt való széna mivel igen kórós, 300 fontot kell adni az mérésen, hogy az kóró felett való controversia tollalódjék.

3^{io}. Az statióbeli német főtisztékkel tartson illendő correspondentiát és mihelt az vitéz vagy az victuálék perceptiojában, vagy egyéb valamely dolgokban az szegénységet károsítja, vagy egyéb akármilyen excessust cselekszik: menten, haladék nélkül requirálja azon statióbeli officiert és igyekezze megorvosoltatni és az olyan exorbitáló vitézt compescáltatni és ha megorvosoltathatja is, írja fel diariumában az egész dolgot és annak orvoslását; annál inkább, ha meg nem orvosolhatja, írja fel, megmondván az olyan officiernek, hogy írja fel diariumában és ut supra inspectorának tartozzék hírré adni, hogy az is in locis debitis azon dolgot procurálhassa.

4to. Elhíszem mind az főtiszt urak, mind az inspector tiszték kglmeteknek elégséges instructiot fogott adni, mint tractálja kglmetek mind az statióbeli, mind az administrator szegénységet és minemű szegénységgel (*így! segítséggel helyett*) legyen nekik s ne terhekre, hanem segítségekre és könnyebbülésekre igyekezzenek, az *vitézeknek executiot cselekedni ne engedje*, annál inkább maga afféléket ne műveljen, mivel az kimenendő inquisitióban szintén úgy kérdésben fog forogni az statióbeli commissariusok magokviselése, mint szintén a *német* excessusa.

5to. Mostan ez rövid instructio elég legyen; az occurrentiákhoz képest előtte való inspectortól mindenről vehet informatiot, mivel annak ex commissariatu mindenről informatioja megyen

Datum in Szőkefalva die 25. Decembris anno 1698.

Ex commissariatu Transsylvanico extradata per

JOANNEM SÁROSI

supremum commissarium mpp.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1371.

A székely nemzet országgyűlésen levő főtiszteinek feltrata a főkörmányszékhez, a székely nemzet katonatartási és adózási terhei leszállítása érdekében s arra nyert válaszuk. Szebenben 1698-ban

Méltóságos Regium Gubernium [. . . .]¹⁾ jó uraink,

Jó emlékezeteiben lehet nagyságodnak s kegyelmeteknek az elmúlt [országgyűlés alkal]²⁾matosságával, a nemes székely natio maga megfántodás[át . . .] bizonyos punctumokban ngodnak s kgltknek illendő [tisztelettel prae]sentalta volt, melyre akkor ngod s kglmetek terhes gond[jai között, ad]dálván az gyűlés disszolutiójának is adnaturatiója, sem[mi választ, an]nál inkább consolatiót nem vehetett. Mivel penig ezen gyűlés [alkalmatossága]kor a nemes székely natio bennünket mint itt benlévő főtiszteit authorált arra, hogy ha valamit e republica proficiumnak látunk, az szükséghez képest pro occurentiis nationk nevével elkövessünk: köteleességünknek ismertük lenni ngod s kgltek méltóságos személye előtt illendő reverentiával s azzal egybenkötött bizodalommal megjelentvén, consolationknak jóreménsége alatt ez következő remonstratiót tennünk:

1mo. Instálván már az hibernale quantumnak az mi kglmes urunk ő felsége ez hazában levő militiajának intertentiójára nézendő repartitioja, melynek is *az felyebb elmúlt esztendőekben nyomorult nationkra mértéklett improportiója mennyire eviscerálta s utolsó elfogyásra jutatta boldogtalan székeinket*, ha bőv és sziveket szánakozásra indító szókkal nem magyarázzuk is, ngod s kgltek előtt nyilván vagyon.

2do. Sőt annak bizonyító példái e mai napig is egy néhány székeken az rájok imponált quantumoknak meg nem fizethetése miatt az ő felsége militiajának az assignatiok mellett való exposulatiojok és annak fel nem vehetéséért sokszor sollicituskodások, annyira, hogy *már az székelysége való assignatiojokat is a regimentek nem egyébnek, hanem (mondám) az ő competensétől való frustratiójának tartják*; az adózásra való tehetetlenségét annak áttallátván s naponként tapasztalván, példák

1) Kiszakadva.

2) A szögletes zárjelekbe tett szavak ki vannak szakadva.

erre csaknem *egészlen elpusztult Aranyosszék, úgy mind-
néből extramealtatott s az contributióra teljeséggel incapax*
Csikszék hozzá tartozókkal, mely is csak az actu benne levő
militia sustentatiojára is alig vagy nem sufficiens.

[3°. *Kézdi*]-*Vásárhelyt* az egész aestivalis holnapokon egy
nehány companiából álló [com]mendata militia, úgy Háromszéken
s Csikban is pro ratione belli et rerum [exi]gentia feles számmal
lévén, fűvöknek nagyobb részit elhordatta s egy [nyári ? natura]-
lébéli erogatiójak is s építésbeli expensájok annyira ment, alkal-
ma[sint comp]lementuma lehetett volna impositiojajknak belőle.

[4°. Isten ig]az itiletiből származott sok rendbeli csapások-
nak, özönvizének ez szegén [haz]ján által menetele után mint vette
ő felsége kezében bűneink ellen gerjede[ző] haragjának fegyverit
mely által tartományinkot, nevezet szerint *Vásárhely s Marus-
székeket* (és az mint hallatik *Gyergyóban* is kezdődött) *dög-
halállal pusztítja, sok falukat is lakósoktól szintén megüre-
sít*, [sir]almasson declarálják, ngod s kgltek is elhisszük atyai
szívvel fájlalja.

5°. Mely praealligált szegény nationknak ily nagy és méltó
panaszai hogy ngodtól, kgltektől méltó consideratioban vétesse-
nek és az generale quantum repartitiojaker az proportio az har-
mad és negyed idei keserves improportionata normához (mely sze-
rint az akkori ország egész quantumának elsőben dimidietassa,
azután tertialitassa szorongató inflictiójával romlott nationk) et si
id poenitentiae dandum (eléggé luált) ne adaequaltassék, hanem
ha szintén az ő felsége kegyelmes diplomája (melyhez mostan is
állhatatosan ragaszkodunk) in illa clausula pro praesentibus con-
juncturis nem observáltathatik is: mindazáltal attemperaltassék
úgy, hogy hogy nationk mind az ő felsége tovább való szolgálat-
jának praestálására, mind az haza terheinek segítésére capax lehes-
sen, alázatosan kérjük. Mert valamit cselekedhetünk, tökéletes devo-
tionk contestatiójára egész nationk contribuálhat, igaz indulattal
s nagy készséggel elkövetjük, de intractabilitást nem igirhetünk;
hogy eképpen tehetetlenségünknek idején korán való nem remon-
stratiója miatt az ő felsége szolgálatja fogyatkozást édes hazánk
dolgaiban kárt s hátramaradást szenvedvén, mi ne okoztassunk:
erre nézve

6°. Az főtiszteknek az adó felvetéskor admissiója ngodnak s kglteknek ne tessék idegen dolognak, mely mind az boldog emlékezetű regens fejedelmek, mind azután az méltóságos gubernium directiojoknak idejekben megvolt, hadd tudhassanak az vicetiszteknek ahhoz képest szükséges dispositioikat az székekre praevie küldeni, nem penig azoktól venni, mint ezt az eddig való praxisok sok gyakorta mutatták, elebb menvén az conclusumok notitiája per commissiones az vicetisztek[hez, mint]sem az főtisztek azt megértették, az ő felsége servit[iumának] eshetett káros hátramaradásával. És így

7mo. Midőn az repartitio az három natio között adjustaltatik, 'mane[at . . .], hogy az mi in rationem militiae caesareae az székelységre egysz[er felvetetett], per collaterales et succedaneas impositiones, avagy rendetl[enül . . .] ne augeáltassék, hanem legyen pro rato id, quod semel impositu[m est et stric[tis]sima ratio servitii caesarei poscat; egyéb azután ne is annectál-tassék].

8°. Az *provincialis commissariatuson* fordúlván meg az haza contributioj[ának alka]lmatosságával emanálandó dispositio[k]nak nagy momentuma (melyeknek mi mindenkor nem kevés részével agraváltatunk), hogy *egy értelmes subjectum nationkból, ki is közönséges dolgainkra prospiciáljon, accommodáltassék*, méltán kívánhatjuk. Ennek előtte való esztendőkbéli példák is arra nekünk utat mutatnak; holott akarmi publicumok nomine provinciae agitáltattanak; *mindenkor nationale subjectumink applicáltattanak*, mint az só commerciumában és egyebekben is.

Mely praemittált punctumokban befoglalt instantiánk szerint szegény nationk dolgainak kívánt orvoslását, consolationknak teljes reménségével, ngodtól, kgltektől a mi kglmes urunknak ő fel-ségének mostan felállított méltóságos deputatiója egyező tetszéséből favorabilis resolutiojával együtt alázatosan várjuk és ngodnak s kglteknek gratiájában magunkat s nationkat ajánlván, maradunk

Nagyságodnak s kegyelmeiteknek

alázatos köteles szolgálai.

*A nemes székelý nationak Szebenben
lévő főtisztei.*

Resolutio.

Ad 5-tum punctum. *Hogy teljebb terhelhetett erejénél az elmúlt zürzavaros időben ez nemes székely natio, az agnoscáltatik.* Az minthogy az mi contributio ő kglmekre fog repartíáltatni, attemperáltatik más helyek proportiojához.

Ad 6-tum. Az repartitio ő kglmek híre nélkül nem léssen.

Ad 7-mum. Hogy pro hic et nunc determináltathassék az ő kglmek quantuma, az [nem] lehet, mert bizonytalan az ország quantuma is. Rendetlen extraordinaliákkal pedig ő kglmeket nem igyekezzük terhelni.

Ad 8-vum. Akkorra való, mikor az commissariatus in forma felállittatik.

Extradata ex deputatione per

LUDOVICUM NALÁCZI

secretarium mp.

Kívül, piros írónnal: 1698.

(Egykorú másolata Csikvármegye levéltárában.)

1372.

Német katonák ellen való panaszok: Jenőfalván 1699. jan. 9.

Quaerelae a. 1699. die 9. Jan. Jenőfalvi statióban.

Thamás Gergelyné panaszol az német katonára Szabó Jánosra, a ki nálla van szállva; 3 nap egyszer-egyszer megrugta a német sáruval, mely miatt az házánál meg nem maradhatott. Item a. et die 9 jan. *Thamás Gergely* az erdőbe menvén, onnan haza jövé, *Szabó János* nevű németje minden igaz ok nélkül megverte. A strásmesterhez panaszra menvén, az kaprárt küldte velök haza s az megverte a katonát.

Eodem ao; d. 12. jan. Panaszol a *szenttamási bíró*, hogy a »kaprár« minden napra kér tőle egy tyúkot a faluról. Usque ad. d. 12. jan. szedett a faluból 9 tyúkot, kit be is adott a kaprárnak kétéltenségéből.

Eodem ao. 11 jan. *Dánfalvi Fazakas Istvánné Kata* panaszol, hogy a commendans uram ő nga 2 bérese s a *madarasi „laykmány“*

uram egy bérese *Dánfalvában* lévén quartélyban F. I.-nének az ládájáról az lakatját leronlották, négy sustákját elvitték, egy susták ára égett borát és egy susták ára vaját elvitték volt; panasza akarván menni érette, azt megadták, a 4 susták oda vagyon. Én panaszlottam a madarasi laykmány uramnak s azt fogadta ő kglme, hogy menyen alá s megadatja neki.

(Egykorú másolata *Csikvármegye levéltárában*.)

1373.

Főkormányshéki végzés a fejedelmi korban gyakorlott régi székelv szabadság megtartása felől a királybírák választása és eskütétele körül, melyet Sárosi János, Maros-szék főkirálybírája hiteles másolatban kiadattat Leopold rendeletére a kolozsmonostori convent által. 1699. febr 28-án.

Nos Requisiteiros litterarum et literalium instrumentorum in sacrisita seu conservatorio conventus monasterii B. Mariae Virginis de *Colosmonostra* repositarum et locatorum, ac quarumlibet juditiarum deliberationum, legitimorumque mandatorum regaliū executores, damus pro memoria per praesentes, quod exhibitae sunt nobis litterae quaedam sacratissimae Romanorum imperatoriae, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiaeque etc. regiae Mattis, domini domini nostri elementissimi requisitoriae, pro parte et in persona egregii *Joannis Sárosi de Szent-László*, supremi judicis regii sedis Siculicalis *Marus*, ratione dicti officii sui, sub sigillo eiusdem suae Mattis sacratissimae Trannico clausae confectae, nobisque praeceptorie sonantes et directae in haec verba:

Leopoldus, Dei gratia electus Romanorum imperator semper augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiaeque rex, nobilibus requisitoribus litterarum et literalium instrumentorum in sacristia sive conservatorio convectus monasterii B. Mariae Virginis de *Colosmonostra* repositarum et locatorum, ac aliarum etiam judiciariorum deliberationum, legitimorumque mandatorum nostrorum executoribus, gratiam nostram caesareo regiam. Expositum est Matti nostrae in persona egregii *Joannis Sárosi de Szent-László*, supremi judicis regii sedis Siculicalis *Marus*, ratione officii sui dicti, qualiter ipse certis quibusdam literis et literalibus

instrumentis, de et super deliberatione inclyti gubernii nostri Trannici in negotia supremi iudicatus regii dictae sedis Siculicalis *Marus* in civitate nostra *Segeswar* initis plurimum indigerat, essentque eidem summe necessariae. Requisiti itaque sumus pro parte et in persona praetitulati exponentis debita cum submissione, quatenus nos eidem circa opportuno et condigno juris remedio elementer providere dignaremur. Proinde vobis harum serie committimus et mandamus benignissime, quatenus acceptis praesentibus, statim literas et literalia instrumenta praememorata, in conventu vestro repositas et locata diligenter requirere et reinvenire, requisitarumque et reinventarum tenores, sub sigillo vestro conventuali in transsumpto literarum vestrarum praedicto exponenti iurium suorum uberiores futuram ad cautelam modis omnibus extradere debeatis et teneamini. Secus non facturi.

Datum in civitate nostra Colosvar, die vigesima quarta mensis Martii, anno Domini millesimo sexcentesimo nonagesimo nono.

Quibus receptis nos mandatis, altenominatae suae Mattis sacratissimae semper et in omnibus, uti tenemur et par est, obedire et satisfacere volentes, praeatactas literas mox et in continenti in conservatorio conventus nostri requirentes, reinvenimus easdem in protocollo conventus hujus nostri repositas et locatas. Quarum quidem literarum tenor sequitur eo modo:

Deliberatum inclyti Gubernii in negotii iudicatus regii supremi sedis *Marus*. Libertas Siculica tempore etiam piaae memoriae principum practicata approbatur et tam electio, quam iuramenti depositio iudicum regiorum supremorum, etiam antequam Aulae repraesentetur, quod fieri possit, concluditur. Et subscriptum erat: Extradatum per me *Ludovicum Nalácz*i secret. mpr. (L. S.) Erantque sigillo ejusdem dni secretarii usuali super cera rubra hispanica impressivae communitae, patenterque in papyro simplici conscriptae.

Quarum quidem sic requisitarum et reinventarum literarum tenores nos transsumpto praesentium nostrarum de verbo ad verbum, sine diminutione, augmento, variationeque prorsus aliquali inseri et inscribi facientes, par sive transsumptum hujus modi juris officii iudicatus regii uberiores futuram ad cuatelam, ad mandatum altenominatae suae Mattis sacratissimae literatorium

fideliter et conscientiose extradandum duximus et concedendum, communi iustitia et aequitate svadente.

Datum in festo annunciationis beatæ Mariæ Virginis, anno Dni millesimo sexcentesimo nonagesimo nono.

Hátán: Transsumptum deliberationis regii gubernii Transylvanici electionis supremorum iudicum regionum sedium Siculicalium, pro parte sedis Siculicalis Marus exhibitæ. 1699. 28. Febr.

(P. H.)

(Eredetije az Orsz. Levéltár erdélyi udvari kancelláriai osztályában Nro 27. A. 1699 jelzés alatt.)

1374.

Gr. Kálnoki Sámuel erdélyi vicekancellár és Háromszék főkirálybirája perbe idézi Sepsi-Szent-György városát, a miért az 1697. sept. 15-én neki átadott vásárjog daczára a Sepsi-Gidófalvára jövő kereskedőket háborgatják.

Leopoldus etc. Fidelibus nostris nobilibus Joanni Vinczy, Francisco Enyedi, Gregorio Tarsaly, Georgio Pronaj majoris, Gregorio et Sigismundo Sándor, Georgio Bácsfalusi, Joanni Stenczel, Sigismundo Balogh, Francisco Tordai, Josepho Dadai, Sigismundo Jakabházi, Francisco Pápai, Michaeli et Francisco Kövendi, Clementi Dinjén, Stephano et Joanni Makai, Paulo Pálffy, Joanni Körösi, alteri Joanni et Gabrieli Ujfalvi, Stephano Szentmihályi, Josepho Folta, Sigismundo Hodor, et Stephano Szikszai, minoris cancellariae nostrae Transylvanicae scribis et juratis notariis per Nos ad id specialiter exmissis.

Exponitur Maiestati Nostrae in persona spectabilis et magnifici comitis Samuelis Kálnoki de Köröspatak, vicecancellarii nostri aulico Transylvanici et sedium Siculicalium Sepsi, Kézdi, et Orbai, filialisque eorum Miklósvár supremi iudicis regii, qualiter superioribus temporibus, anno videlicet domini millesimo sexcentesimo nonagesimo septimo, die decima quinta mensis Septembris, prudentes et circumspecti, universi incolae et inhabitatores oppidi nostri Sepsi-Szt.-György in praedicta sede siculicali Sepsi existentis habitae, nobilesque patroni ibidem possessionati, praeten-

sionem nundinarum, praedecessoribus eorundem a divis olim Hungariae regibus, praedecessoribus nostris, piaae memoriae, ab illustribus Transylvaniae principibus ob singularia sua merita et fidelia obsequia, vi litterarum suarum privilegialium superinde cofectarum obtentarum usque haecenus ab eisdem continae roboratarum, memorato comiti *Samueli Kálnoki*, eiusdemque haeredibus universis, vigore litterarum suarum cessionalium et contractualium sub nominibus praefatorum universorum incolarum et inhabitatorum oppidi praetacti *Sepsi-Szt.-György* et chirographis, sigillisque consvetis nobilium patronorum possessionatorum ibidem, Pauli, Ladislai et Joannis *Daczó*, ac Balthasaris *Székely* communitarum etroboratarum, certis et rationabilibus de causis, in iisdem litteris expressis, totaliter cessissent et contulissent, praefatusque comes nostram desuper humillimis praecibus exorando clementissimam collationem et annuentioniam, mediantibus benignissimis litteris nostris annuentionalibus, atque assecuratoriiis superinde emanatis, sub iisdem omnino libertatibus et praerogativis, quibus a praefatis incolis oppidi eiusdem celebrabantur et usurpabantur in possessione *Sepsi-Gidófalva*, praefataque sede siculicali Sepsi existente habita, perpetuo celebrandi, usurpandi obtinuisset indulgentiam.

Nihilominus tamen praerepetiti incolae et inhabitatores toties dicti oppidi *Sepsi-Sz.-György*, nescitur unde moti, quave temeritatis fiducia ad id inducti, immemores etiam antea factae obligationis, praetensionumque suarum cessionis, mercatores, negotiatores, institoresque et forenses homines sub protectione et tutela regia nostra, cum rebus et bonis suis ad praedictas nundinas seu fora libera modo praemisso in praefata possessione *Gidófalva* celebrandas venientes, vigoreque annotatorum litterarum nostrarum assecuratos, affidatos et certificados, ad praefatas nundinas in toties fata possessione *Sepsi-Gidófalva* venire, et negotiationes suas exercere non solum impedivissent, intenturbassentque, verum ex itinere seu via publica, in praedictum oppidum ipsorum, vi impulere, cogere attentassent in damnum et praejudicium dicti comitis exponentis valde magnum, vilipendiumque litterarum nostrarum annuentionalium, protectionisque atque assecurationis nostrae regalis manifestum. Unde velle

idem exponens prudentes et circumspectos judicem et juratos cives ac senatores praetacti oppidi nostri *Sepsi-Szent-György*, in suis ipsorum propriis, ut et reliquorum universorum incolarum et inhabitatorum eiusdem oppidi nominibus et in personis, ratione praevia coram latius declaranda, juxta brevium judiciorum processum, ad octavum diem coram nobis in curia nostra, nostra scilicet in praesentia, medio vestri in causam convenire ac exinde a nobis iudicium et justitiam habere, jure regni admittente. Proinde vobis harum serie committimus et mandamus firmiter, quatenus acceptis praesentibus, statim vos simul vel duo vestrum, sub oneribus alias in talibus observare solitis, erga praefatos judicem et juratos cives et senatores antelati oppidi *Sepsi-Szent-György* cum praesentibus accedentes, qui si personaliter reperiri poterunt, eosdem ibidem personaliter, alioquin de domibus habitationum, sive solitis suis residentiis, vel de bonis, unde videlicet praesens haec ammonitio vestra ad scitam eorum commode devenire poterit, ammoneat eosdem ibidem, dicatisque et committatis eisdem verba nostra regia, ut ipsi octavo die a die huius ammonitionis vestrae, ipsis per vos ex hinc fiendae computando, ratione praevia coram latius declaranda, juxta brevem judiciorum processum, ad actionem et justitiam recepturi, in curia nostra, nostra scilicet in praesentia, personaliter vel per procuratorem ipsorum legitimum comparere debeant et teneantur. Certificantes nihilominus eosdem ibidem, quod sive ipsi termino in praescripto modo praedecclarato coram nobis compareant, sive non: nos tamen partis ad comparentis instantiam id faciemus in praemissis, quod juris et justitiae dictaverit ordo. Et post haec vos seriem huiusmodi ammonitionis et certificationis vestrae, prout per vos fuerit expedita et peracta, nobis suo modo terminum ad praescriptum fide vestra mediante referre vel rescribere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi, praesentibus perlectis, exhibentibus restutis.

Datum Viennae, die decima octava Decembris, anno Domini millesimo sexcentesimo nonagesimo nono; regnorum nostrorum Romani quadragesimo secundo, Hungarici quadragesimo quinto, Bohemici vero quadragesimo quarto.

LEOPOLDUS.

ANDREAS SZENTKRRESZTI.

A másolat felírata: Literae evocatoriae pro illustrissimo comite *Samuele Kálnoki* contra et adversus incolae oppidi *Sepsi-Sz.-György*.

(Az *Orsz. Levéltár* erd. udv. kanc. osztályában »*Liber Mandatorum* 1698--1703» 34—37 lapjain beiktatott evocatoriából.)

1375.

A főkormányshék rendelete Csíkszéknek a hadi adó befizetéséről. Gyula-Fehérvár 1699. ápril 29.

Sacrae Caes. Regiaeque Mattis, domini domini nostri clementissimi nomine.

Illustrissime, spectabiles stb.

Nyilván lehet kgtelnél: ennekölte is kemény parancsolatunk ment volt ki, hogy a connumeratio szerint Segesvárat felvettek 200 ezer forint supplementumára hátralévő summát felszedvén, ad 20 praesentis Szebenben a commissariatus cassájában administrálni el ne mulassa; de a mint főcommissarius atyánkfia informatiojából értjük, még egy pénz is be nem ment. Mivel pedig már semmiképen haladékat a dolog nem szenvedhetvén, ex Gubernio kételenítettünk assignatiokat adni az ő Felsége commissariatusi cassájának a kgték székiben lévő quantumára de rh. f. 2995. xr. 2. Kgtet azért per praesentes praevie akarók praemoneálni és ugyan serio is parancsoljuk: ez specificált summát készítse úgy el, hogy mihelyt arról való assignationkkal requiráltatik, az bellica cassa dispositioja szerint azon summát fogyatkozás nélkül administrálhassa, mert ha másképen militaris executioval veszik meg, aziránt való szenvedését és kárát magának tulajdonítsa. Az maradékját peniglen maga quantumának az szebeni generalis computusra egészen bévigye, mind a két rendbéli adónak, hogy eddig való expens'aira ha mit a militiának in computu nem defálcalhat, in paratis mentest beadhassa. Az májusi búzája iránt is a militiának parancsoltuk volt, hogy annak is az magánál lévő statiókbéli vitézek orális portioinak száma szerint a két-két véka búzát adhassa meg, mely is az indisposite maradt téli búza quantumában, az hol lészen, acceptáltatik, az hol

penig nincsen, ex comissariatu bonificáltatik. Mert másképen rosszabb lészen, ha a militia in defectu panis erőszakosan extorque-lálja a májusi kenyerét. Datum ex regio Transylvaniae gubernio Albae Juliae 29. Aprilis anno 1699.

C. G. BÁNFFI.

C. N. BETHLEN

MICHAEL OLASZ secr. in. p.

Latin külső cím: Csik, Gyergyó, Kászon székek.

(Eredetije Cstkvármegye levéltárában.)

1376.

A gubernium Csík, Gyergyó és Kászon székek. 1699 máj. 2.

Kgtek maga székiiben publicálja, hogy a guberniumnak 11 Junii Kolozsvárott consultatioja lészen, ha kinek supplicatioja vagy peri lészen, igazításba vétetik, tartsa ahoz magát.

Gyulafehérvár 1699 máj. 2.

C. G. BÁNFFI

C. N. BETHLEN

Ad mand. r. gubernii proprium

MICH. OLASZ secr.

Külön lapon: P. S. Az ő fge interentiojára kellvén Debreczen-ből búzát szállítani bé ez országban, hogy annál inkább az kgtek széki is jun. és jul.-ban is ne kételeníttessék búzát adni a militiának, azért annak vecturájára az kgtek székre vettett fl. 250, melyet kgtek szed-jen fel és küldje Kolozsvárra Rácz István perceptor kezéhez stb.

OLASZ secr. mp.

(Eredetije Cstkvármegye levéltárában.)

1377.

A Ghimesi-szorosban lévő hajdúk élelmezése 1698 aug. 1-től 1699 május 1-ig.

Extractus super naturalia pro Hajdonibus in passu Gimesiensi existentibus, administrata a die 1ma Aug. a. 1698, usque ad 1ma Maji a. 1699.

Búza administratioja.

Kenyérbeli portiojok volt 58. az megírt passuson lévő hajdúknak, ment ki menstruatim minden portiora 2—2 véka búza, per 9 mensem facit cub. 261.

A commissariatus megjegyzése alatta: Ennek refusioja eddig is nem ex commissariatu. Erre tavaly vetettek búzát fel, ott keressék ő kglmek.

Még más írás: NB. Ebben Sárosi uram acceptált cub. 174.

Hús administratioja.

Húsbeli portiojok lévén 56 és fél, az téli hat holnapokra pedig minden portiora egy-egy font húсок járván, facit libr. 10,170, ebbenadtunk meg libr. 6717, restál libr. 3453, melyet az mélt. comm^{us} honnét bonificaltat nekik, lássák, de mű egyáltalában nem fizetünk meg, elég hogy *mindenkor mű intertencaljuk őket, még eddig egy font húst sem adván más székek nékiek.*

A comm. megjegyzése: Az húspénzt az com^{us} bonificálja az mi restál nekik, az székek is az mit adott, refundálja az székeknek, fontját den. 2. — Megfizetődött.

NB. Az mely húst székek adott, acceptálták.

Ser administratioja.

Az megírt hat holnapok által minden portiora ígértetvén nekik dietim két kupa ser: facit cupas nro. 20,340. Három pénzivel computálván, facit fl. hung. 610 // (= den.) 20. Ezt is az mlt. commissariatus tartozik nekik bonificálatni.

NB. Magoknak bonificálták.

A com. megj.: Az sert az mi illeti, kupájáért egy poltura igen sok, mert két pénzen is ihatik elég sert, ha az mlt. guberniumnak is úgy fog tetszeni. — Ez is megfizetődött.

Item két óra fizettünk nékiek most az napokban fl. h. 464.

Megj. Ez nem illeti az commissariatust.

NB. Az hópénz az széknak tovább való rationalására differálódott.

Minthogy az marhákat hol olcsóbban s hol drágábban kellett megvásárlanunk, mint vöttük az marhát computálván s mire ment az húsa és mint adták el az bőrit: ezen mészárszék tartás iránt, jó lélekkel írhatjuk, károsodtunk fl. hung. 143 // (t. i. den.) 39.

Megj. Ehez én magamtól nem szólhatok, sok vagyon ilyenyszerű dolog mindenütt.

NB. Ez odaveszeti.

Tavalyi extractusunkban is, kit az mlts. commissarius nem bonificáltatott, károsodtunk meg buzával cub. 261.

Mely tavalyi extractusunkban is fel vagyon téve, ezt is az mlts commissariatustól alázatosan bonificáltatni kívánjuk.

Megj. Ez bonificáltatik in suo tempore. Justum.

NB. Ezt azt mondja Sárosi uram tavaly acceptálta, noha nem ilyen válasz volt rá az guberniuntól.

Mely fenmegírt expensákat mű ide alább megírt személyek kötelességünk szerént observálván, irtuk meg mű is az mű igaz hitünk szerént kezünk írásával és szokott pecsétünkkel megerősítvén.

Datum Szépviz die 11 Maji a. 1699.

THOMAS LITERATI vicejudex
regius sedis inferioris Csik mp.
(P. h.)

ANDREAS BOT vicejudex
regius sedis Siculicis Gyergio mp.
(P. h.)

JOANNES CSATÓ vicejudex
regius sedis superioris Csik mp. (P. h.)

MICHAEL BORS jur. notarius
s. Sic. infer. Csik mpr. (P. h.)

LADISLAUS CZERJÉK jur. not.
s. Sic. Csik sup. mp. (P. h.)

Hátán e megjegyzés: A. 1699 die 8. Oct. ventilláltatott in gubernio.

(Eredetije, három különféle írás, Csikvármegye levéltárában.)

1378.

Jobbágvyvásárlás. Csik-Szt.-Mihályon 1699 május 11.

Felcsiki szent-mihályi Bodó Márton primipilus és *kézdi-vásárhelyi Balogh Mihály* privilegiata persona, mint »kézen fogott köz bírák«. 1699. május 11. *Csik-Szt.-Mihályon Sándor Mihály* kuriájában szerződést állítanak ki, hogy *Dánfalvi Lukács Péter és István* fő nemes személyek lekötik a tőlök elbujdosott *Bíró Balázs* nevű jobbágyukat alsólorjai *Mihácz Miklósnak* és feleségének *Sándor Borbárának* 8 próbált körmőzei aranyokért, mely térszen mostani üdőben flor. hungaricales 40.

(P. h.) BODÓ MÁRTON

felcsikszéki szent-mihályi primipilus.

MICHAEL BALOGH m. p.

(P. h.)

(Eredetije *Borbély Sámuel* úrnál Sz.-Keresztúron.)

1379.

Az erdélyi főkormányzóság megerősíti a csiki és gyergyai solymárok régi kiváltságait. Gyula-Fehérvárt 1699. aug. 10.

Sacrae Caesaræ Regiæque Majestatis domini domini nostri clementissimi nomine. Universis et singulis cujuscumque status, gradus, honoris, ordinis, officii, dignitatis, præeminentiaque et functionis hominibus, ubivis in dicione hac Transilvanica constitutis, residentibus et commorantibus, præsentibus nostras visuris salutem et caesareæ regiæ gratiæ incrementum.

Csiki és gyergyai solymárok alázatos instantiájokra boldog emlékezetű fejedelmektől adattatott privilegiumokat, mind pengig az ő rendekben eddig præstált hűséges szolgálattokat megtekintvén, minthogy ő felsége is vi diplomatis minden legitime emanalt privilegiumokat confirmált: úgy mi is a megnevezett solymároknak minden privilegiumokat helyben hagyjuk, hogy azokban ezentúl is megtartattassanak, végeztük. Parancsoljuk azért feljebb megírt minden rendeknek, auctoritate gubernio a sua Majestate benignissime attributa, hogy a modo in posterum, ha mi abusus lehetett is eddig írántok, tolláltassék, szokott szolgálattokon

kivül, privilegiumok ellen, semmi szolgálattal, contributiok és egyéb supervenialható gravamenekkel ne terheltesse, hanem régi szabadságokban tartassanak meg sub gravi animadversione. Secus non facturi, praesentibus perlectis exhibenti restitutis.

Datum *Albae Juliae* ex regio Transylvaniae gubernio, die decima mensis Augusti anno Domini millesimo sexcentesimo nonagesimo nono.

G. BANFFI mp.

(P. h.) COMES NICOLAUS BETHLEN mp.
MICHAEL OLASZ SECR. mp.

(Eredetije, haránt iven, *Csík vármegye levéltárában*, a nagy guberniumi pecséttel.)

1380.

*A székelly-Udvarhely várában szükséges javítások felsorolása.
1699. szept. 1.*

1. Aliquibus tormentis bellicis novas rotas apponere lajottas reparare.

2. Duas batterias, supra quas stant tormenta, cum trabibus et asseribus renovare.

3. Quia omnes fere in muro circa circum stantes parvi corbes destructi, totaliter novos fieri necesse.

4. Quoniam joraniņa jaculatoria plane destructa, et etiam muri circa frustatim decidant, cala (sic) necessaria ad reparandum.

5. Quoniam trabes ac asseres in cudiculis antiquis per pluviam destruantur, et irreparabile damnum inferatur, necessitas summa exigit, ut tectum totaliter reficiatur.

6. Pons totaliter renovetur.

7. Baraquae vel domus militum ob frigus reparentur, et fornans aedificentur, necesse.

8. Transitus ad utendum foraminibus jaculatoriis cum trabibus et asseribus reparetur.

9. Duo cubicula cum trabibus et asseribus renovanda, trabes enim aliquae sunt fractae, idcirco cubicula destruerentur, ut jam facilius conservari possunt.

Kivül: Specificatio, quid in arce Udvarhelyensi ad reparandum necesse. Datum Udvarhely 1ª Sept. 1699.

(Eredetije Udvarhelyvármegye levéltárában.)

1381.

A gubernium rendelete Csik-Gyergyó- és Kászón-székek. 1699. nov. 8.

. . . A militia novemberi intertentiójára nézve parancsolják, hogy a militia felét a pénznek in initio, felét pedig circa medium Nov. percipiálhassa, melyet ha kglmetek eszelekeszik, könnyű lesz a regulentum erejével az militiát arra szorítani, hogy az egy szállásadáson kívül a gazdát semmire ne erőltesse, hanem egy veres-lagymáig, egy szál petreselyemig mindent pénzen végyen; de ha kgltek annak idejében nékie pénzt nem ad, szükségképpen a szegénységen ingyen kell élniek az hazának nagy romlásával, kglteknek is nagy számadásával. A mely helyeken pedig strásák szoktak lenni, azoknak a vigiliára járó vitézeknek erga quietantias adasson szénát, tudósítván arról a magok statiojokban levő commissariusokat, mit percipiált a vigilia, mert a be fog az közönséges computusban menni és ő nekie is, a mit az strásán megett, az maga portiojában kell acceptálni. In reliquo stb.

Datum *Albae Juliae* ex substituto regio Tranniae gubernio die 8. Nov. 1699.

C. STEPH. APOR mp.

MICHAEL OLASZ secr. mp.

(Eredetije Csikvármegye levéltárában.)

1382.

»Az 1699-beli adózásról való ratiok« (számadás).

Ns. Csik-Gyergyó-Kászón-székek 1699 esztendőbeli adózásiról inspector commissarius Szabó András uram által expediált ratiojai.

Felosztván egymás közt az ns. székelj natio **az 90,000** forintokat, esett ezen az székre hung. fl. 18.000, mely tészén rhen. fl. 15,010 f₇ melyet erogált ez szerint:

Ulfeld regimentjébéli 6 kglmeken lévő négy companiabeli gregariusoknak az computus szerint erogáltak naturalékok, melyek az ns. országgal tölt accordájok szerint az fenmegírt summában acceptáltattak.

Búzáat adván cub.	756 // 2,	cum r. f. 3	tészen r. f.	2269	kr 30
Zabot	> > 6018 // 2,	> > 1/2	> >	3009	> 15
Szénát	> curr. 1496 // (=véka)	> 2	> >	2992	> —
Húst adván az computus szerint				1171	> 6 1/2

Ugyan Ulfeld regimentjébéli officialisoknak juxta assignationem adtak . . . . . 1908 > —

Azon regimentbeli gregariusoknak juxta eandem assignationem 552 > 8

Phofershoffen regimentjének juxta cumputum adtak búzáat

cub. 5. cum r. f. 3 tészen . . . . . 153 > —

29 Apr. az ő fge cassájában adott assignatio szerint

producáltatott, adtanak r. f. . . . . 2995 > 2

Summa erogationis facit r. f. 15,050 > 1 1/2

És így az magok quantumok felett erogáltak 6 kglmek r. f. 50 > 1 1/2

Datum Cibinii 1699.

Ex commissariata Transylvanico

JOANNES SÁROSI

supr. commissarius in. p.

(N. B. A tulsó lapon még tovább folyik a számitás: vég eredmény, hogy erogáltak 6 kegyelmek superflue 2592 kr. 1 1/2, mely bonificaltatik sequenti modo stb.)

(Eredetije Csikvármegye levéltárában.)

1383.

Nagyajtai Donáth György földet cserél nagyajtai Pál Andrással, a Csereiek jobbágyaival, Hosszú határában. Nagy-Ajtán 1700. márcz. 7.

Mű Nagy István junior, Miklósvárszéknek hűtös assessora, és Bereczk Lukács primipilus, mindketten miklósvárszékiek, nagyajtaiak, recognoscimus per praesentes, quod in hoc anno praesente 1700, die vero 7. Martii, jelen lévén mielőttünk ab una nemzetes nagyajtai miklósvárszéki Donátth György uram 6 kegyelme, ugyan az maga 6 kegyelme nagyajtai udvarházánál, ab

altera néhai *nagyajtai Cserei Zsigmond és Dániel* uramék árváinak és kézdi-széki Léczfalvi *Bodor Mihályné*, nemzetes *Cserei Suska* asszony ő kegyelmének *nagyajtai Pál András* nevű jobbágyok és tőnek ő kegyelmek egymásközt ilyen örökös megmásolhatatlan concanbiumot és cserét, hozzájárulván *Pál András* részről az *Bodor Mihályné* asszonyom ő kegyelme és az megírt árvák tutorinak néhai *Cserei Zsigmond* uram árváinak tutorának, *nagyajtai* nemzetes *Donátth Mihály* uramnak, *Cserei Dániel* árvája részről pedig az édes anyja *Miháts Judith* asszonyomnak, ugymint naturalis tutrixának ő kegyelmeknek annuentiájok: adván *Pál András* megírt *Donátth György* uramnak *nagyajtai Hosszú* felé való határban ugyan *Hosszúban* az középajtai határ szélyihez nem messze félhold földet, in vicinitate ab una maga *Donátth György* uram ő kegyelme földé, ab altera hazúl felől *Péterfi Mihály* földé; melyért *Donátth György* uram ő kegyelme is ada ugyanaz megírt határban *Pad* nevű helyben egy hold földet, melyet ezelőtt három esztendőekkel ganéjvatott volt ő kegyelme meg, az mely föld az *Hosszú* kertire megyen lábbal, in vicinitate ab una ifjabb *Donátth László* uram földé, ab altera ez dőlő földek. E mellé ada *Donátth György* uram ő kegyelme *Pál Andrásnak* flo. hung. nro. 4 et den. 36, idest (négy magyar forintokat s harminczhat pénzt, ezenkívül edgy *így!*) köből szép búzát. Ennek felette lévén *Pál Andrásnak* olyan baja is, hogy az *bölöni* miklósvárszéki tilalmas erdőben menvén két ökrön, szánon tűzi fájért az elmúlt 1699. esztendőben, honnan az *bölöni* emberek ötet marhástól, szánostól bevívén, mellyért *Bölönfalva* magának díjja és az két ökröknek aestimatiojok szerint való váltságán híván: megírt *Donátth György* uram ő kegyelme tisztli respectusa szerint interponálván magát, sok munkájával az falunak nagy magok megkeményítésével három magyar forintokban conveniáltatta, melyet is maga *Donátth György* uram tölt le is érette, az fellyel megírt négy forint summában, melly ratiókra nézve mentek közönségesen az fellyel megírt alkalomra és cserére a fellyel megírt személyek ő kegyelmek, nézván *Donátth György* uram ő kegyelme kiváltképpen való nagyobb hasznát abban, hogy az magájé mellé cserélhete ő kegyelme. Adák pedig ő kegyelmek egymásnak az megnevezett földeket jure

perpetuo et irrevocabiliter ad poteritates, evictiot is fogadván ő kegyelmek egymásnak, *Pál András* részről az fellyel megirt személyek minden legitimus impeditorok ellen. Mely dolog mi előttünk így menvén végben, adjuk mi is arról ez mi szokott pecsétünkkel és subscriptionkkal megerősítettett levelünket fide nostra mediante.

Datum et actum anno locoque ut supranotatis.

Judices ii, qui supra mp.

Correcta per nos.

NAGY ISTVÁN

Miklós várszéknék egyik lófű asse:- et
sora mppia.

BERECK LUKÁTS mp.

(P. h.)

(P. h.)

Kívül: Hosszúban Petőfüzinél Pál Andrástól cserélt félhold földről való levél.

(Eredetije a Székely Nemz. Muz. 84/889. sz. a.)

1384.

Adófelosztás a székely székek között 1700. máj. 26.

Repartitio florenorum 13000 et tritici cub. 5000 inter sedes Siculicales.

		Pecunia		Triticum
Udvarhely	floreni	3300,	cubuli	1269
Háromszék	»	4300	»	1654
Marosszék	»	2300	»	900
Csík	»	2200	»	847
Aranyos	»	900	»	330

Albae ao 1700. 26. Maji.

(Egykorú feljegyzés Csíkvármegye levéltárában.)

1385

Csikszék adózása 1700-ban. N.-Szeben 1700. nov. 21.

Ns. Csík, Gyergyó és Kászon székek 1700 esztendőbeli adózásáról Szabó András uram által expedált rátiója.

Az ns. ország articulusa szerint az ns. székely natióra ezen

hiberniumra felvetett . . . . . 75,000 r.

frtból tartoznak ő kglmek	15,000	frttal
Az 1699 e. nyári magazinális búzában restant cub. 9., facit r. f.	18	»
Az király ajándékára adnak ő kegmk	2200	»
Tota summa exp ^{ta}	17,218	frt.

Melyet adminisztráltak ő kgek sequenti ordine:

Ulfeld regimentjének zab, széna, búza stb. (<i>külön- böző tételek összesen</i>)	14,319	frt	75	kr
Az ő fge cassájában stb.	2242	»	20	»
Fejérvár vára építésére való fák vételére	666	»	40	»
Molduvában resideáló atyokfia költségére	210	»	—	»
» járatott kémek és posták szükségére	150	»	—	»
Az esiki passuson strásáló hajduk élelmezésére búza	348	»	—	»
Hús	85	»	—	»
Tota summa	18,021	frt	35	kr
Többlet	803	frt	35	kr

Cibinii 21 Nov. 1700.

Ex commissarionatu Transylvanico
per JOANNEM SÁROSI
supremum commissarium mpr (P. h.)

Az Steinville regimentjének adtak húst	23	frt	87	kr
És így az egész superfluitás	827	frt	22	kr
A hiányzó búzából bonificáltatott	493	frt	45	kr
És így mégis superflua erogatio (több kiadás)	333	frt	77	kr

(Eredetije Csikvármegye levéltárában.)

1386.

Székely törvények és jogszokások a XVIII-ik század elejéről.

Municipalis consuetudo Siculorum. Az székelyeknek szokott törvényekről való articulusoknak megigazítása.

A megítült örökségnek megbocsátásakor az adversa parst meg kell kínálni, mert különben a sententiának semmi ereje nem lesz.

Ha valaki közüllök székely örökségért mást perben akar fogni, tehát tartozik az akkor elsőbben minden atyafiai felől felelni, hogy ő velle más afelől nem perel.

Orozással való gyanóság szabad személy ellen ha támad, ha az előtt suspicio felőle nem volt, csak egy ő maga hitivel mentse magát.

Ha pedig aféle dolognak meglételiben aféle találatnék lenni, az ilyen személy maga mentségire harmad magával meg kell eskünni.

Az székely nemesek között való *jegyruha* flor. 24; lófő személyek között való jegyruha flor. 12; darabont személyek között való jegyruha flor. 6; paraszt székely jegyruha teszen flor. 3.

Attya éltiben elveszett *pért* a fia el nem kezdheti.

Székelek között való *patvar* 24 gira és az pernek örökös elvesztése.

Egy egész falu csak annyira marad a *potentiáért*, mint hatalom cselekedett személyek, mert három személyek egy egész falu felől mindenkor szabadon felelhetnek.

Ha egy személy valamely bírának tisztiben hág, 3 girán marad érette.

Földnek foglalása nem menyen feljebb 12 giránál, néha 3 gira, néha 9 és ekképpen 12, az holdnak mivoltához képest.

Házra való menctel, úton patrált potentia, ekére való támadás teszen 14 girát, mely a táblán megannyi forintot teszen.

A széktörés teszen 24 girát.

A bíró tilalma teszen 3 girát, tudniillik ha egész falu szegi meg.

A hatalom cselekedés ló vagy baromnak elvételiben teszen 12 girát.

Egy irni szebb (? *igy!*) teszen 1 girát.

Tetemtörés teszen 12 girát, a *seb* megannyit teszen, *szablya-vágás* teszen 12 girát.

Az méltatlan keresetnek birsága a székelek között 3 gira, melly teszen flor. 1. den. 50. Székely gira a fejedelem tábláján flor. 1.

A pernek letétele a széken flor. 1; a fejedelem tábláján flor. 3.

(XVIII század elejéről való másolat egy törvénykönyvben *Kelomen Lajos* trj tulajdonában. Ezután következik a »Municipalis Consuetudo Sico-lorum ex judiciis« a mely ki van adva a Székely-Oklevéltár II. k. 119 l.)

1387.

Panaszok a katonaság zsarolása ellen Fecsikban 1701.

Rákos.

Az egész falu panaszkodik, hogy in anno preterito 1700. in mense *Junio*, az Stainvil regimentiből egy compania beszállván a faluban egy éjjeli hálóban, maga a kapitány szállott az *Cserei uram udvarába*, konyhájára kételen csak kellett a falunak adni húst 8 fontot, tyúkot 5, vaját egy kupát, malaczozt egyet, tyukmonyat 30, fehér kenyeret 1, bort cupas 5. Az katonáknak levágatván egy marhát, némelyike vett húst, némelyike semmit nem, hanem a gazdákon este reggel ajándékon élődött. A ki húst vett is, ahoz valót mind az gazda adott, a furir addig el nem ment, valamíg erőszakosan attestatiot az falutól nem vett.

Tapolcza is panaszkodik, hogy ott is egy compania megszállván egy élszakára: minden étellel és itallal csak ajándékon kellett tartani az egész compániát

JOHANNES CSATÓ

vice judex regius s. super. Csik mp.

(P. h.)

LADISLAUS CZIRJÉK

jur. not. s. S. Csik super. mp. (P. h.)

Kivül: 1701. az Stainvill regimentiről való querelák.

(Eredetije Csikvármegye levéltárában.)

1388.

A székely székek országgyűlési követőinek protestatioja a székelyek adófizetése rendszeressé tétele ellen. Gyulafehérvár, 1701. febr. 17.

Nos Leopoldus dei gratia electus Romanorum imperator, semper augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiaeque rex etc. Damus pro memoria per praesentes significantes, quibus expedit universis, quod nobis die decima quinta currentis mensis Februarii egregii nobiles agiles septem sedium: signanter trium, *Sepsi* videlicet *Kézdi* et *Orbai*, ut et Miklósvár *Sigismundus Székely* de Killyén, *Johannes Sándor* de Csik-Sz.-Mihály et *Stephanus Bors* de Csik-Szent-Király *Csikiensis*, *Franciscus Csegezi*

de Bágyon *Aranyosiensis*, *Michael Dósa* de Makfalva *Marusiensis* die verò decima sexta mensis praectacti *Johannes Ugron* de Szent-Mihály *Udvarhelyensis*, sic dictarum *Siculicalium* in generalem dietam statuum et ordinum trium nationum ditionis nostrae Transilvaniae et partium regni Hungariae eidem annexarum ex sedibus suis ablegati, nostram personaliter venientes in praesentiam in suis ipsorum, ac totius *Siculicalis nationis* personis, et nominibus, primum quidem viva voce, exposuit autem talem nobis in scriptis exhibuerunt protestationem:

Mivel római császár, kegyelmes urunk diplomájában az adózásnak terhe viselése alól kegyelmesen eximált, ha hazafiúságunktól s keresztyén atyafiui szeretetünktől nem viseltettünk volna tartozásképpen nem tartoztunk volna az feljebb elmúlt terhes esztendőben is semminemű contributiokot magunkra felvállalnunk, kiváltképpen pedig az jelen való ezerhét-száz egy esztendőben. minthogy Isten, kegyelmes urunk ő felsége fegyverinek boldog előmenetele után, régen kívánt s óhajtott békességünköt már kiszolgáltatta; mindazáltal vigyáztván a nemes statusok között eddig continuáltatott szép uniora, s atyafiúságos szeretetre, hogy azon dicséretes unio és szép szeretet ezután is mindvégig köztünk együtt megmaradjon, akarván egyszersmind megírt kegyelmes urunkhoz, koronás királyunkhoz ő felségihez viseltetett hívségünköt és devotionkot alázatos engedelmeskedésünk mutatásával mintegy megpecsételnünk: ez mostani kiváltképpen való nagy szükségire nézve ő felségének, ahoz képest annuáltunk az nemes statusokkal együtt kegyelmes urunk ő felsége bizonyos és kiváltképpen való szükségei supleálására computatis naturalibus militiae caesariae administrandis *hatszáz-ezer rhénes forintokot* ez jelen való esztendőben felvállalnunk, mely specificált quantumból nationk az feljebb declarált ratiokra nézve szabad jó akaratja szerint *megigírte az tized részt*, sőt, ha meg nem állapodnék a quantum hatszáz-ezer forint summában, az mint meghatározathatik az felséges udvarban, a szerint való *tizedrészt is* semel pro semper *cum protestatione* megigírte, hogy az más két nemes status ezen rendet ususba venni ezután nem kívánja; item akarván az méltóságos regium gubernium providealni a militiának az elmúlt hónapokban restantiában maradott fizetéséről is; hogy annyival

is inkább az alkalmatlankodástól a militia útja praecludáltassék, anticipato bizonyos számu ezer forintok repartináltattak három felé, intéztetvén a mi nationkra is hétezer forintok, kiket is protestatioval et sub conditionibussubnectendis vállaltunk magunkra:

1-mo. Többször repartitio közünkbe inpositive ne jöjön, mert ha most is a méltóságos regium guberniumnak méltóságos gróf Apor István uram által lett atyai intimatióját nationk nem respectálná, ezen repartitiónak nem annuálnánk.

2-do. Semminemű quantum repartíálásában a nemes statusok harmadosnak a mi nationkot többször ne tartsák.

3-tio. Ha Isten áldásából mostan felvállalt quantumunkot adminisztrálhatjuk, több assignatiokkal azokon kívül ne aggrávál-tassunk.

4-to. Az rajtunk quártélyozó militia intertentiójáról kíván-tató victualék más helyekről adminisztráltassanak a két utolsó holnapokra

5-ik Az mint méltóságos gróf Apor István uram által az méltóságos regium gubernium assecuralt, hogy ha az hatszázezer forint quantumban állapodik meg az adó dolga, ezen summából restituáltatik ez hétezer forint nationknak, ha penig feljebb megyen az felsőges udvar decretumából, úgy is ezután következő quantumunkban computaltatik: hogy azért vagy restituáltattassék, vagy quantumunkban ingrediáljon, a dolog megállapodásához képest, megkívánjuk.

Protestando iterum atque iterum solenniter. Super ejusmodi annotatae nationis Siculicae protestatione coram nobis facta et instituta, nos quoque praesentes litteras nostras judiciales et authentici sigilli nostri Transilvanici munimine roboratas eisdem protestantibus futurum ad cautelam necessarias dandas duximus et concedendas jure et justitia requirente.

Datum in civitate nostra Alba Julia die decima septima mensis Februarii, anno Domini millesimo septingentesimo primo.

(P. II.)

(Eredetije, a nagy fejedelmi pecséttel, Csikvármegye levéltárában, sa székely nemzeti kúrában II. cs. I. sz.)

1389.

*A sófalvi és parajdi udvarhelyszéki sóhányáknak Udvarhelyszék részére 3 évre bérbeadásáról szóló szerződés az erdélyi kincstartósággal.
Kelt Gyulafehérvárt 1701. febr. 24.*

Nos Comes *Stephanus Apor* de Altoria, sacrae caesareae regiaeque Mattis thesaurarius in Transilvania regius et comes *Laurentius Pekri* de Pekrovina, sedis Siculicalis *Udvarhely* supremus capitaneus et *Joannes Ugron*, pro negotio infra declarando plenipotentarius attractae sedis Siculicalis *Udvarhely*, damus pro memoria et notitia, quibus expedit universis et singulis, praesentibus et futuris, quod dum in hoc anno praesenti 1701 die 24 mensis Februarii simul convenissemus hic Albae Juliae in arce suae Mattis sacratissimae existente residentia excelsae caesareae regiae Cameralis Commissionis negotium proxime sequens, inter inclytum thesaurarium, ex parte fisci et nos praefatos plenipotentarios, ex parte praerepetitae sedis Siculicalis *Udvarhely*, ordine quo sequitur est accordatum et conclusum.

Sedes Siculicalis *Udvarhely* communi voto et consensu sollicitavit condigno cum respectu atque honore apud excelsam Commissionem Cameralem arendationem salis fodinarum *Sófalviensium* et *Paradiensium*, in territorio sedis *Udvarhely* existentium juri fisci regii immediate addictarum, prouti sollicitata arendatio ex mutua invicem accorda sub his conditionibus est limitata:

1mo. Arendatio fiat ad tres annos a 1 die mensis Martii currentis anni terminum computando, ita tamen, ut si thesaurariatus regio pro servitio suae Mattis conducibilis visum fuerit praefatas salis fodinas rehabere, ante expirationem trium annorum uno quadrante sedi Siculicali *Udvarhely* negotium insinuabit, teneaturque memorata sedes absque ulla temporis protelatione salis fodinas in statu, quo nunc recipit, expleto trium annorum termino restituere; pariformiter si ex parte sedis placuerit arendationem cassare, vel de novo ulterius arendare, ante expirationem trium annorum uno quadrante thesaurariatus regio intentionem suam officiose significabit.

2do. Summa arendationis quovis anno erunt floreni Hung. nro 2700, cujus administratio, ad manus generalis in officio the-

saurariatus perceptoris fiat binis vicibus, medietas expleto medio anno, altera vero medietas in fine anni absque ulla mora et defectu.

3to. Quidquid beneficiariis ecclesiasticis, vel secularibus sedis *Udvarhely* penes assignationem thesaurariatus et non secus ex proventu illarum salis fodinarum vel in pecunia, vel in natura exsolvetur, id omne quietantiis desuper legitime attestantibus in defalcationem summae arendatoriae a thesaurariatu amplectitur.

4to. In libero sedis *Udvarhely* erit arbitrio, quem vult procuratorem salis fodinarum constituere; interim tamen etiam thesaurariatus suum ex parte fisci aliquem officialem pro invigilandis et reportandis, si qui futuri essent, excessibus, absque expensis sedis *Udvarhely*, penes illas constituere salis fodinas libere poterit.

5to. Fodinae prohibitaee reclusae manebunt ex mantentione atque omni possibili assistentia thesaurariatus regii.

6to. Sales, qui vocantur Nobilium, pro necessitate domorum dominorum, nobilium, comitum, baronum, magnatum, praenobilium majoris et inferioris conditionis, iis videlicet omnibus et singulis, quibus hactenus ex illis salis fodinis dabantur, etiam sub tempore arendationis infalibiliter extradent sub poena florenorum 200. Solitam hactenus, neque augendam taxam pro iis accipere sedi *Udvarhely* licitum erit, et casu quo aliquis praetenderit in denegatione talium salium sibi injuriam a sede factam, salvus manebit omni tempore ad thesaurariatum regium recursus, pariformiter et beneficiariis quaerulantibus, omnesque controversiae desuper ortae, coram foro thesaurariatus dijudicabuntur.

7mo. Omne illud territorium, quod ex dispositione thesaurariatus sales pecunia coemere ex memoratis salis fodinis solebat, nunc etiam sub arendationem pro iisdem salis fodinis assignabuntur ut pote:

Tres sedes Siculicales *Sepsi, Kézdi, Orbai* et *Miklosvára* ipsamet sedes *Udvarhely, Csik, Gyergio, Kásson*, sedes Marus, sedes Saxonicalis *Segesvár*, sedes Saxonicalis *Kőhalom*, et comitatus *Albensis* Transylvaniae processus superioris pars intra sylvam. Horum locorum incolis non licebit, sub poena a thesaurariatu regio secus facturis infligenda, sales ex aliis fodinis emere.

8vo. Curam specialem habebit sedes *Udvarhely*, ne salis

fodinae sub tempore arendationis ruinentur, vel salicidarum privilegia, immunitates quidquam patiantur, quibus, si aliquod praedictum causaretur, thesaurarius regis omni modo illos manu tenebit.

9no. Thesaurarius regis penes inventarium bene formatum salis fodinas sedi *Udvarhely* assignari curabit, ut juxta tenorem inventarii finito arendationis termino salis fodinas eadem sedes *Udvarhely* thesaurariatus resignabit, cum omnibus ad illas pertinentiis.

Quae omnia haec tractata, dum inter thesaurarium regium et sedem toties fatam *Udvarhely* ex voluntate excelsae Cameralis Commissionis ita conclusa et decisa sunt, pro futuro testimonio dedimus et fecimus hunc contractum tam ex parte fisci, quam sedis *Udvarhely*, in cujus robur sub bona fide christiana sigilla usualia et manuum subscriptiones more consueti apposuimus.

Actum Albae Juliae die 24. Febr. a. 1701.

COMES STEPHANUS APOR
thesaurarius regis Transylvanensis m. p.

COMES LAURENTIUS PETKI
supremus capitaneus sedis Siculicalis
Udvarhely mpr.

(P. h.)

JOANNES UGRON mpr.

Kivül: Extradatum per me *Michaellem Cserej* de Nagy-Ajta S. C. R. que Mattis in officio thesaurarius regii secretarius mpr. (P. h.)

(Eredetije *Udvarhelyvármegye levéltárában*.)

1390.

Geréb János jobbagyául fogadja és leköti Koczán Balázs havasalföldi oláhot. Papolczon 1701. márczius 6.

Mi bírák kik vagyunk, úgymint *Csorja Miklós*, *Csorja Sámuel* és *Csorja Sigmond papolczy* primipilli. kik ez ide alá megírt dologban kézenfogott bírák vagyunk, aggyuk tuttára mindeneknek, az kiknek illik, quod in hoc anno praesenti 17001 (*így!*) vero 6 Martii jövének mi előnkben, úgy mint közbírák eleikben, elsőben is tekintetes nemzetes *Geréb János* uram egyfelől, másfelől pedig *Koczán Balázs* és tőnek mi előttünk ilyen megállandó

alkalmas dolgot, hogy fellyel megírt *Koczán Balás* adá és kötelezé keze beadásával önnön magát fellyel megírt t. n. *Geréb János* uramnak ő kglmének jobbágyúl, míg Erdély országában lakik, senkit nem ismer és tart földesurának lenni mást fellyel megírt urán kívül. Nemzetes *Geréb János* uram is arra kötö magát, hogy úgy oltalmazza, ha jámbor lészen, fellyel megírt *Koczán Balás*, mint más olá jobbágyit. Ha pedig lakta földiben hazájában akarna menni, szabados utja lehessen menni hazájában, azaz Havasalföldiben, mivel oda való fi, csakhogy akkor is jó eleve fellyel megírt urának értésire aggya. Ha pedig maga gondolatlanságából és haragjából másnak akarná magát adni, avagy fellyel megírt urát keringeni, ebben az országban akár hol legyen, *Geréb János* uram megfoghassa, fogathassa, úton, utfélen. akárki jószágán is ennek az levélnek erejével.

Ez dolog mi előttünk bírások (*így!*) előtt így menvén végben, mikoron volnánk Orbay székbén Papoleczon az t. n. *Geréb János* uram papoleczi nemes udvarházánál:

Hac nos judices fide nostra mediante conscribi curavimus sigillisque nostris confirmavimus in eodem anno et die, loco ut supra.

Judices iidem qui supra. Correcta per eodem.

CSORJA SÁMUEL mp. (P. h.)

×

CSORJA SIGMOND

(Csorja Miklós keze keresztvonása in hac materia judex mp. (P. h.)
a névalírás helyett.) (P. h.)

Kivül: Koczán Balás feje kötése t. nemz. Geréb János uram ő kglméhez, arról compositionalis levél.

(Eredetije özy. *Cserey Jánosné* úrnő tulajdonában *Imecsfalván*.)

1391.

A katonaság kihágásai megvizsgálására kiküldött bizottság útastársának tervezete. Szőkefalva 1701. márcz. 30. és Gyulafehérvár 1702. ápril 21.

Projectum instructionis comissariorum inquisitorum.

Quandoquidem quaerelae pro locorum diversitate discrepant multum inter se, vix potest de omnibus occurrentiis sigillatim

instructio formari; dominus ergo commissarius inquisitor ex producendis sibi particularibus quaerelis informari et juxta ejusdem procedere poterit, respectu utro generalium quaerelarum hic est modus procedendi.

1. A militia és provinciálisoknak közötté computusnak kell lenni azokról, melyek in natura administralodtanak és percipialodtanak az elmúlt 1700 esztendőbeli Sz. András havának első napjától fogva az 1701. jelen való esztendőnek pünköstit havának első napjáiglan, azokról kiadatott és formált tabellákból.

És ezek után az kérdezkedések következnek.

2. A melyek in natura administraltattak: azok arról kiadatott dispositio szerint löttének-é? avagy hogy a militia azoknak percipialásában tölt-é valami excessust? mi módon? specificie miben? És az a mit in natura kellett volna: azok helyett készpénzt vett-é? és micsodás taxával? avagy nem vett?

3. Officialis uramék az magok szükségekre (nevezet szerint) az konyhára és lovoknak tartásokra valókat pénzzel vették-é? avagy csak ajándékon vették el? A mit pedig pénzzel vettek: annak méltó árát adták-é vagy nem? Azokról pedig micsodás praetensio és panasz legyen: in puncto azon órában meg kell tudakozni. Búza, zab, széna, hús, borjuhús, bárányhús és ezekhez hasonló, melyek az konyhára valók.

4. Szántásokkal, veteményezésekkel, építésekkel, postalovazással és ökröknek elvételivel, vecturákkal aggraváltattanak-é az statiók? és mi módon, hány nap és azokból micsodás károk származtanak?

5. A *mészárszék* felett sok difficultások szoktanak származni: specificie kell tehát megtudakozni, hogyha mészárszék tartatott-é? avagy naponként két-két krajczárral mindenik közvitéznek fizetnek az gazdák vagy az statiók és azt szabad jóakarattjokból-é és alkalmokból-é adtanak avagy hogy erőszak szerint rajtok vonták az vitézek? és annál inkább, ha mészárszék is tartatott és naponként két-két krajczár is fizetődött, meg kell tudakozni és vizsgálni.

6. Hogy ha a két-két krajczárnak megadásán felyül ment-é alkalomra s annak felvállalásával és terhivel kisértette-é az gazdákot.

Annakokáért meg kell látni: az mely vitéz elvette az két-két krajezárt napjában, hol vett magának eledelet, apró bar mokat, öreg marhákot, erőszak szerint ölt-é meg, a gazdájától vett-é valamit erőszakoson el, avagy ajándékon, avagy olesón, mintegy fele árán, vagy az gazda szabad akaratjából adta-é?

7. Miképpen fizették meg az hús árát az mészárszéken, egy fontért mennyit, egy pénzt-é vagy krajezárt, erdélyi fonttal-é vagy bécsivel éltenek és egyik-egyik tartomány vagy possessio hány font húst administrált?

8. A zabnak és szénának mérésiben s adásában való hányás vetés mint lött légyen?

9. Az militia változtatta-é quartélyát egyik háztól a másik házhoz; és mi okból változtatta, valjon nem fizetésért-é és ki vette el az azért való fizetést?

10. Az *nemeseknek udvarházakat* valaki foglalta-é el quartélynak erőszakoson? *Tilalmas erdőket* ki pusztított el, haszontalan építésekkel az statiókat kényszergette-é? hogy annak színes mestersége által erőszakos discretiót azokért nevezet szerint mit vett el? Jobbágyokat az földesuraknak szolgálatjától valaki vont-é el?

11. Vereségeket, öléseket, sebhétéseket, fosztásokat ki cselekedett? És hasonlóképpen az gazdák közül kinek asztalán és jovain elődett az katona ajándékon? És annak neme szerint mind az gazdának ő vitéze ellen mind az vitéznek az gazdája ellen van-e valami praetensioja? meg kell tudakozni.

12. Ha valami excessus történt: arról az militia erőszakosan attestatiót vont-é? avagy, hogy a mit elvett, megfizette-é egészen, vagy csak valami részit? vagy akármiképen történt az dolog, meg kell kérdezni.

13. Vadászásra, halászásra és más akármi névvel nevezendő dolgoknak végbevitelire hajtotta-é valaki az föld népit?

14. A strására járó vitézek vecturával, annak fizetésével gazdájokat terhelték-é? És miesodás strásáló helyben? Pénzzel vettek-é vagy quietantiára vagy ajándékon, avagy erőszakoson szüksegekre valókat magoknak vettek? Hasonlóképen az mársusokban (így!) is mit és hol és miképpen vettek el?

15. Akár quartélyozásában, akár utazásában, akár meghálá-

sában, vadászásnak alkalmatosságával magoknak és vélek levő emberek számára, lovainak, ebeinek szükséges eledelt pénzzel vettek-é? vagy csak ajándékon élődtenek? A föld népének kellett é azoknak szükségekre valókat szerzeni? hol? kiknek és hányad napig? és azért micsodás praetensiojok lehet?

16. Maga tulajdon authoritásától viseltetvén valaki vett é satisfactiot az ő maga erőszakos praetensiojáért? és mit vett? mennyit? Megtalálta-é elsőbben a székeknek és vármegyéknek tiszteit az ő praetensiojának satisfactiója felől? És azok törvény útja szerint értettenek-é együtt az dologról és satisfactoról? minden ahoz férhető circumstantiákkal együtt.

Azokon kívül ki kell keresni az föld népitől, hogy micsodás panaszai vannak az provinciabeli officialis, perceptor commissarius uramék ellen; és micsodás nehéz károkat vallottak a szedés s vevés alkalmatossága miatt; hogy ez is az commissariatásban és onnan az guberniumban vitettethessék, hogy kiki az ő büneiről végsőképpen érdeme szerint lokaljon (*így!*)

Ha pedig oly panaszok volnának, kik nem az oeconomialis foromot, hanem az törvényes foromot és generalatomot illeti, úgymint emberölések, lopások, megsértődések; de mindazáltal inquiráltassanak, feljegyeztessenek és az computuson proponáltassanak az commissariatusnak mindkét résziről. Ott mindegyik s mind másiknak dolga és esete, a menyinyiben véghez vitethetik, vitetődgyék és decidálodgyék. Ceterum relegáltatik az generalatusra.

Hogyha még valami quietantiák az búza és zabnak adminisztrálása felől hátra volnának, úgy mint 1699 és 1700 elmúlt esztendőbéliek az provinciában maradtanak volna: ezek is az elmúlt esztendőnek computusára jók lesznek, melyeket mind megadni, mind pedig megírtni szükséges. Valamiképpen is az nyári magasinumra való 1699 és 1700 esztendőbéli quietantiák egyáltalában valahol még hátramaradtak, producálni szükségesek.

Szőkefalva. 30. Martii 1701.

Ex commissariatu Transylvanicae
per JOANNEM SÁBOSI
supremum commissarium mp.

(Egykorú másolata magyarul és két latin példányban s még egy latin és magyar példány 1702 ápr. 21. Gy.-Fehérvár dátummal *Csikvármegye levéltárában.*)

1392.

Az utcsiki szabad székelyek névlajstroma, a kiket só illetett a parajdi sóaknából. 1701. ápril. 7.

Alcsiki regestrum a sóról, anno 1701. die 7. Aprilis.

Méltóságos r. Gubernium parancsolatja szerint Al-Csikszékben levő úri, fő, nemes és szabad rendekről így következik.

Szent-Imreh.

Főrend:

Tek. nemz. Henter Ferencz uram. T. n. Henter Benedek uram.

Nemesség:

N. István Deák	N. Székely György
N. Tamás Deák	N. János Deák.

Lófejek:

Szakács István	András István	Mihály István
Baló György	Isák Ferencz	Silló Péter
Baló Ferencz sen.	Salamon János	Silló István
Kovács Péter jun.	György István	Demeter Mihály
Baló Tamás	Salló István	Demeter Péter
Antal János sen.	Márk Miklós	Ferencz János árvája
Baló András	Gáll István	Szabó Sándor
Baló János	Antal Mihály	Vitos Ferencz sen.
Kovács Péter sen.	Antal Péter	Baló Mihály
Bak Mihály	Antal Benedek	Demeter Pál
Jakab István	Antal János jun.	Demeter János
Jakab János	Antal István	János György
Kovács János	Szabó István	Jakab Kristóf
Ferencz István	Szopos Balázs	Vitos István jun.
Sándor István	Péter Balázs egyh. nob.	Vitos Ferencz jun.
Szántó Inre	Kosa Pál egyházi nob.	Tamás István árva.
Szántó Pál	Ferencz János sen.	László Mihály árvái.
Szabó Ferencz	Jósa György	Lestyán Mihály árvái
Balás Bálint	István Mihály	Benedek Ferencz

Máthé Deák	Csiszér István	Lestyán Tamás
Vitos Péter	Vitos István sen.	Lestyán Mihály sen.
Csiszér Tamás árvái.	Csiszér Máté	Lestyán Mihály jun.
Bekő Lőrincz	Csiszér Márton	János Mihály
Lestyán Mátyás	Tamás János	János István
Csiszér János	János Ferencz	Cseke Tamás
Csiszér Mátyás	Nagy András	István Péter jun.
	Csiszér Ferencz	

Lovas puszkás:

Péter András	Csató Péter	György Péter.
--------------	-------------	---------------

Drabantok:

Benkés Mátyás	Both Péter oláhfalvi, most itt lakik
Márton János árvái.	és szolgál.

Sögöth.

Nemesség:

N. Mikó János	N. Pókai Ferencz.
---------------	-------------------

Lófejek:

Salló Gábor	Kalamár Péter	Nagy János
Salló Péter	László János	Keresztes István
Salló János	László Balás	Albert András
Csiszér Tamás	Gál Pál Imre	Csiki Mihály
Nagy Albert Balás	Gál Pál András	Eröss István
Albert Márton	Kácsos István	Demes István.
Albert Ferencz	Kácsos Mihály	

Lovas puszkás:

Szabó Gergely	Gáll János	Gáll Mihály.
Szász Miklós	Varga István	

Drabantok:

Dóci István sen.	Kis Albert Balás	Kuna János jun.
Dimjén Pál	László Ferencz	Dóci István jun.
Kura János sen.	Varga Imre	Nagy István.

Szent-Lélek.

Egyházi nobilis: Boeskor Mihály.

Nobilis: Veress János.

Lófejek:

Ferencz Mihály	Sándor Mihály	Kovács Miklós
Nagy Mihály	István Deák	Balogh János
Basa György	Balogh János jun.	Frider János.

Drabantok:

Gondos Mihály	Burján Ferencz	Mihály Péter
Burján Bálint	Gondos János	Hozó István.
	Gere Miklós	

Lovas puskás:

Lázár Mihály.

Mindszent.

Egyházi nobilis: Endes Mihály.

Lófejek:

Csikó István	János Péter	Ambrus János
Csikó Péter	János István	Koneczag Ferencz
Csikó Benedek	Vitos Pál	Bodó András
Josa István	Biró András	Szabó Péter
Szopos Mihály	Biró János	Márton Péter
Silló Péter	Gergely Péter	Pál Márton
Csedő János	Gergely György jun.	Péter Imre
Kánya Miklós	Imre Mihály	Pál István
Málnási János	Imre Márton	Miklós Márton
Benedek Bartalis	Tamás István	Bodó Péter
Gergely György	Ambrus Péter	Csoboth István
György András	Ambrus Gergely	Mihály Ferencz.
Szakácsi János	Ambrus Ferencz	

Drabantok:

Vágási Mihály	Balási Tamás	Ferencz Péter.
---------------	--------------	----------------

Libertinusok:

Gáll Tamás	Hideg Péter.
------------	--------------

Ménaság.

Rev. pater Laurentius Ványolós.

Egyházi nobiles: Endes János.

Lófejek:

János Péter	Barla Péter	Nagy Lukács
Erdélyi Ferencz	Ince István	Lakatos Miklós
Márton István	Adorján Miklós	Göre Mihály
István Mihály	Adorján Bálint	Miklós Ferencz
János Márton	János Bálint	Lukács István
András Mihály	János Mihály	Tompos Imre
Gazda Gábor	Ambrus Péter	Tompos Péter
Imreh János	Dánél Mihály	Tompos Pál
Péter András	Szabó János	Csedő Dávid.
	Adorján András	

Lovas puskások:

Márton György	Jakab János	Szabó Ferencz
Lukács Márton	Salamon János	Lőrincz Péter.
Dánél István	Lajos Mihály	

Drabantok:

Göre Pál	Pál István	György Péter
Dánél István	Okos István	Biró Mihály
Mihály István	Bak István	Ferencz György
Kelemen Ferencz	Inceze János	Mihály András
Mihály András	Sipos János	Ilyés György
Bakó István	István András	Kánya András
Ferencz János	Jakab Lőrincz	Füz János.
	Götte Tamás	

Szent-György.

Mélt. Gróf Apor István uram ő nga udvarháza.

Nemesség:

N. Hozó Péter

N. Bors Gábor árvái.

Lófejek:

Ambrus Mátyás	Kánya András	Fülöp Márton
Laes István	Gegő Mihály	Benedek György
Tompos János	Benedek Péter	György Sándor
Danél János	Konesag Mihály	György Pál
Antal Mihály	András János	János Mihály
Csiszér István	Mihály Tamás	Fülöp Lőrincz
Károly Mátyás	István János	Antal Gergely
Károly István	Tompos György	Gergely András
Gáll Balázs	Tompos István	Gergely Istvánné
Gáll Imre	Tompos János	Szabó Balázs
Gál Ferencz	János Domokos	Dudar Péter
Gál János	Konesag Péter	Csuka Péter
Csedő György	Ilyés Pál	Csiszér János
Pökő Jakab	Ilyés Péter	Ványolos Pál
Götte Ferencz	Csedő István	Márton István
János Mihály	Csedő Gergely	Tancsos Jakab
Bodor János	Konesag János	István Mártonné
Kasza István	Csedő János	Lázár György
Tamás Péter	Csedő György jun.	Mihály András
Kánya János	Incze István	György Mihály
Pál János	Bálint Pál	János Gergely
Kánya Ferencz	Bálint István	János Mihály.
	Konesag Mihály	

Lovas puszkás: Péter István.

Drabantok:

Kedves Mihály	Nyirő Mihály	Sükösd János
Simó István	István Gergely	Kánya Péter
Kánya Benedek	Petős Bartalys	Tamás János.

Bánkfalva.

Nemesség:

Füstös István	Boeskor János	Szabó Péter
Füstös András	Szabó István	Bodó Sámuel Deák.

Lófejek:

Pál Márton	Bene István jun.	Szeben György
Márton Mátyás	György Mihály	János Péter
Barabás György	Pongrácz János	Péter Tamás
Mihály György	Pongrácz Péter	István Bálint
Málnási István	Máthé Gáspár	Máthé István
Szőke Máté	Bence Miklós	Keresztes Mihály
Deák János	Pongrácz Gergely	Péter István
György János	János Péter	Lestyán Bálint
Tamás János	István Jakab	László István
Deák Ferencz	András Péter	Domokos István
Keresztes Péter jun.	Pongrácz Tamás	Okos János
Keresztes Mátyás	Szeben György	Kocsó István
Keresztes Péter sen.	Kovács György	Péter Deák
Mihály János	Kovács Miklós	Albert György
Mihály Gergely	János Péter	Mihály Tamás
Daniel Mihály	István Gergely	Péter János
Máthé János	Mihály György	Szász György
Máthé Benedek	Benedek János	András István
Tobi Márton	Mihály Máté	Benedek János
Kavaczi János	János István	Albert István
Balás János	György Péter	Szabó György
János Bálint	Füstös Imre	Keresztes János
Tamás János	Bala Balázs	László Péter
Bene János	Máthé János	Bálint István
Kasza Mátyás	Tamás András	Texe István.
Bene István sen.	Szeben Péter	

Lovas puskszóc:

Császár István	András Gergely	Bence Miklós
Szabó Demeter	Benedek Péter	Daniel Mihály.
Gergely István	Péter István	

Drabantok:

Bence Mihály sen.	Daniel György	Benedek Péter
Madár Benedek	Bala János	Antal Gergely
Madár András	Benedek Mihály	Antal Ferencz
Madár István	Czeke János	Antal István.

Szent-Márton.

Nemesség:

N. Szabó Mihály Deákné asz-	N. Balás Deák
szonyom	N. Bors Istvánné.
N. Kelemen Deák.	

Egyházi nemes emberek:

Boeskor István	Boeskor Mihály	Szőke Márton
Boeskor János	Boeskor Péter	Potyó Gergely
Hozó Pál	Boeskor Bálint	Becze Márton.
Szabó Györgyné	Szőke András	

Lófejek:

Részeg István jun.	Részeg Ferencz jun.	Részeg István mediocris
Részeg Pál	Bertalan Miklós	Szőcs János
Tamás János	Diénes István	Részeg János
Biró Mihály	Gergely István	Darvas István
Diénes András	Gergely Imre	András Márton
Sár Péter	Füstös Gergely	Balogh Mihály
Hozó Ferencz	Péter Tamás	Dobai Ferencz
Both János	Mátyás János	Péter András
Sas János	Részeg Ferencz sen.	Kavaesi János
Füstös György	Bertalan Sámuel	Péter Mihály
Részeg István sen.	Bertalan Márton jun	Miklós Bálint
	Bertalan Sámuel sen.	

Szabad. székeltek:

Péter Mester	Márton Miklós
Hozó Miklós	Nagy Péter.

Lovas puskáások:

Bencze István	Füstös Ferencz	Bencze Ferencz.
---------------	----------------	-----------------

Veres drabantok:

Kovács János	Both János	Márton Péter.
Kedves János	Both András	

Solymárok:

Sánta István	Simon János	Albert Mihály.
Sánta Imre	János György	

Csekefalva.

Egyházi nemes emberek:

Veres Ferencz	Gothár Péter	Gothár János.
---------------	--------------	---------------

Lófejek:

Boeskor Mihály	Simon Péter	Lacz András
Gothár István	Both Mihály	Texe Ferencz
Nagy Mihály	Bartha Ferencz	Veres István
Bodó Bálint	Nagy Sándor	Pongrácz Márton
Bodó Lőrincz	Gergely András	Veres András
Bodó Péter	Balás Gergely	Füstös György
Bodó Kelemen	Csaba István	Lukatos Dániel
Miklós Péter	István János	Részeg István
Miklós András	Fodor János	Kayesa Miklós.
Füstös Mihály	Lacz János	

Lovas puskácsok:

Péter István	Darvas Márton	Darvas István jun.
Péter Mihály	Darvas István	

Drabantok:

Mihály János	Sánta András	Lőten Mihály
Sánta Mihály	András János	Veres Tamás.

Solymárok:

Elekes András	Imre Mihály.
---------------	--------------

Kozmás.

Mélt. úr Mikes Mihály uram ő nga udvarháza.

Mélt. úr Kálnoki Sámuel uram ő nga udvarháza

T. n. Dániel Mihály uram ő kglme atyafiaival együtt való udvarház helye.

Egyházi nemes : Darvas Imre

Lófejek:

Kovács György	Kovács Péter	Kovács János
István Tamás	Borbély János	Kajesa Tamás
Kovács István jun.	Borbély Tamás	Kajesa Mihály
Dobos István	Szeben Péter	Potyó János
Kovács Mihály	Mihály Pál	Potyó Mihály sen.
Pál Ferencz	Péter Bálint	Botos Ferencz
Szántó Mihály	Cseke Pál	Bedő János
Szántó Gergely	Komén Pál	Balla Miklós
Hadnagy Ferencz	Szűcs Tamás	Orbán Péter
Hadnagy István	Lestyán Lőrincz	Potyó Mihály mediocris
Demeter Bálint	Lestyán János jun.	Imre István
Darvas Balás	Erdő István	Dobos János
Szeben István	András György	Sánta Imre
Mihály István	Forró István	Sánta András
Kovács István mediocris	Ferencz András	Kajesa János
	Kovács György jun.	

Drabantok :

Boeskor István	Andó János	Lestyán János sen.
Ambrus János	Sánta János	Erdő Péter.

Solymások :

Balog Gergely	Sánta Péter.
---------------	--------------

Lázárfalva.

Mltsgs gróf *Apor István* uram ő nga udvarháza.

Főrend:

T. n. *Turoczkai* (L. i. *Toroczkaí*) *János* uram udvarháza.

Nemesség:

N. Angyalosi Mihály árvái.

Tusnád.

Nemesség:

N. Bodó Gergely

N. Bocskor Kelemen.

Egyházi nemesek:

Kocsa János
Kocsa István
Darvas István
Darvas Balás

Darvas Máté
Darvas Péter
Boldisár Miklós
Boldisár János

Éltes András árvái
Éltes András
Éltes György

Lófejek:

Miklós János
Szabó András
János Mihály
Barrabás János
Simon István
Sánta Márton
Sánta István
Ábrám Márton
Bencze Pál
Sánta Péter
Barta István
Sánta Bálint
Sánta Pál
Sánta Mihály jun.
Sánta Mihály sen.
Mihály Kovács

Márton János
Márton István
Ferencz Balás
Ferencz Péter
Imecs János
Ferencz István
Balás István
Ravasz Bálint
Ravasz Mihály
Beteg Tamás
Korodi Bálint
Korodi Márton
Korodi István
Korodi Mihály
Pál István
Korodi Miklós
Beteg Mihály

Bartha Mihály
Rozaim Ferencz
Rozaim Balás
Rozaim Benedek
Máthé János
János István
Gál Máté
Incze Balás
Incze Gergely
Incze Márton
Korodi János jun.
Barta Domokos
István Balás
Rozaim Péter sen
Rozaim Péter jun.
Sánta Mihály.

Drabantok:

Forró János
Mihály István
Mihály Ferencz
Szőcs Péter
Damokos András
Mihály Imre
Kelemen Péter
Urkon István

Péter Mihály
Kristó Tamás
Kristó Péter
György Imre
Boldisár István
Albert János
Albert István
Korodi István

Korodi Mihály
Korodi János
Péter István
Balás István
Urkon Tamás
Varga Mihály
Varga János

Csatószeg.

Egyházi nemes ember: György Mihály Deák.

Lófejek:

Adorján Bartallyis	Bors Mihály	Péter Mihály
Kovács Mihály Deák	Sass Mihály	Péter Deák
Eröss György	Darvas Miklós	Darvas Mihály
Incze István	Csató Ferencz	Simon János
Gelérd Péter	Csató Máthé	Korodi István.

Lovas puskácsok:

Szép Gergely	Darvas Ferencz	Boldisár Péter.
--------------	----------------	-----------------

Szent-Simon.

Nemesség:

N. Cserjék János árvái

N Endes György.

Egyházi nemesek:

Veress Péter	Veress István	Darvas Balás.
Veress Mihály	Endes Miklós	

Lófejek:

Beke Mihály	Márton István	Imre János
Beke Miklós	Endes Mihály	Veress János
Beke Imre	Cseke Mihály jun.	Bálint János
Gábor Deák	Péter Sándor	Bak János
Darvas János sen.	Darvas Mátyás	Ilyés Pál
János György	Csobot Mihály	Gáll András
János Márton	Sándor István	Dénes János
Darvas János jun.	Gergely Mihály	Csató János
Péter János sen.	Ferencz Mihály	Szántó István
Péter János jun.	Szép Damokos	Vitályos János
Péter András	Szép István	Csiszér Péter
Cseke Mihály	Solyom Ferencz	Balás Ferencz

László Gergely	Adorján Imre	Kovács Miklós
Lőrincz Imre	Bándi Albert	Kovács István
Lőrincz Bálint	Vitos Mihály	Sugár Mihály
Menyhárt János	Darvas Mihály	Fodor Miklós
Tankó István	Dobordán Imre	Konez Ferencz
Gergely Mihály	Bodó Márton	Bak Ferencz
György Ferencz	László Ferencz	Szántó György.
	Ilyés István	

Drabantok:

Fodor György lovas	Tankó Pál	Péter István
Kenese István	Csató Mihály	Csija Péter.
Szász István	György János	

Szent-Király.

Nemesség:

N. Bors István sen.	N. Bors Tamás	N. Donáth István
N. Bors Mihály	N. Bors István jun.	Holló János
N. Bors György	N. Bors Ferencz	Ilyés István.

Lovas puszkások:

Kovács Péter	Göde Balás	Göde Mihály
András Péter	Virág Péter	Benkő Mihály
András Péter	Göröcz András	Füstös Péter
Fazakas János	Virág György	Benedek Miklós
	Barta János	

Drabantok:

Márton Mihály jun.	Márton Mihály sen.	Birta Péter.
--------------------	--------------------	--------------

Az parajdi sóakna penig székünkötől vagyon hét mélyföldnyire, az honnét az régi boldogúlt fejedelmek idejében az főembereknek hatvan darab, az nemes embereknek negyven darab, az lófő nemes embereknek huszonnégyszáz darab, az drabantoknak tizenhat darab só adatott.

THAMÁS DEÁK

Al-Csik széknek hűtös v. király birája mp.

BORS MIHÁLY

Al-Csik széknek hűtös notáriusa mp.

(Eredetije Csikvármegye levéltárában.)

1393.

A Csikszékben kvártélyozó német katonák zsarolásairól szóló vizsgálat. 1701. ápr. 14.

Inquisitiones anno 1701. die 14. Apr. peractae.

Szent-Damokos.

1-mo. Szent-damokosi bíró *Kiristály Mihály* juratus fatetur, hogy az közöttök lévő *cáplár az zabot mindenkor tetézve mérette*, adván az 5 holnapokra cub. 58, minden vékán károsdtak meg két ejtellel, mely téssen cub. 3, véka 2.

2-do. Szent-Damokoson lévő lájtmány¹⁾ számára az falu adott egyszer is másszor is *vajat* csak könnyen cupas nro 10, *tyúkot* adott nro 13, *tyúktojást* mindennap kell adni, hol hatot, hol hetet, búzát vett fel pénzért nrot 5. (t. i. vékát), melynek az 4 vékáját fizette meg den. 54, az egyik vékáját den. 34. Azonkül két vékát vevén fel, azért semmit nem adott; zabot vett fel cubulos nro 26, pénzért, melynek fizetett köblitől den. 34. Azonkül vett fel cub. nro 24, ezért semmit nem fizetett.

3-io. Azon lájtmány uram építtetett velek egy *új istállót* tehenének és juhainak, egy *disznópajtát*, azonkül egy romlott istállót alól felyül megpadoltatott, egy új *veteményes kertet* is csináltatott, mindezeken csak könnyen volt *100 ember munkája*. Azon felyül a veteményes kertben mindennap öt hat ember dolgozik.

4-to. Ao. 1700. die 22. Junii szállván be statiojokban a companiak usque ad. 1. Nov. a. ejusdem mészárszéket tartván, commiss. urainék fide med. úgy adják be, hogy adtanak az egész companiának cent. nro. (üres hely), magyar fontját fizették le a katonák két pénzével. A prima Nov. a. ej. adott a szék karajczárokat usque ad. ult. Apr. a. 1701. az egész comp.-nak, minden holnapokban adott fl. h. 148 den. 40. Ezt pedig accorda szerént adtuk, mészárszéket nem tartván; az karajczárt az nemes szék mindenkor megadtuk, hol commendans uramnak, hol fuér uramnak; adtáké ki a katonáknak? azt nem tudjuk.

Szent-damokosi *Kotori György* panaszkodik, hogy nála

---

¹⁾ *Lájtmány* vagy *lájkmány* = lieutenant, t. i. hadnagy.

egy katona négyed magával lévén, csak egy napja sem múlik el, hol *kását, túrót, lisztet, sajtot, ordát és az* mi a házánál volt, nem adott volna, ha mikor nem adhatott, *korbácscsal fenyegette*.

5-to Szt.-damokosi *Szőcs András* is panaszolkodik, hogy lajtmány uram szolgája *disznait akarván elvinni* s nem akarta volna adaadni, erőszakosan *megverte*, ingit nyakából kihasogatta, két deszkáját is elvitte.

De eadem *Harkó Sándor* is jelenti panaszát, hogy az lajtmány uram szolgája, rámenvén ételt kért, s nem adhatott, *megverte*, panaszt tölt lajtmány uramnak, semmi satisfactiot nem adott.

Keristály Mihály is jelenti, hogy az dánfalvi kapitány ő nga postása oda menvén, hogy mindjárt ételt nem adhatott, mind az öreg atyjával együtt *megverte*; azután a mit lehetett adott enni; az mi kenyere megmaradott, az tűz alá tette s elégette. Panaszolván kapitány uramnak, semmi satisfactiot nem tölt. *Csak tyúktojást 33-at ettek meg, két tál túrót; az ebeknek zablisztet adott.*

(6 to. Szt.-domokosi Péter Bálint stb. panasza áthúзва.)

7-mo. Minden héten *Kovács Imre* két nap hust lajtmány uramnak szombaton és pénteken, ha mit fogott is oda vitte meg fáradtan, csak egy pénzt sem adott; jó lélekkel meri mondani, hogy megért volna 3 frtot. Karkó Sándor is három susták árát vitt halat lajtmány uramnak s meg nem adta az árát.

8-vo. Az falusbíró azon is panaszolkodik: mitől fogvást bírónak tették, azután 18 kupa fagyut gyertyázott fel lajtmány uram számára. Azonkívül is a faluból is adtanak 50, mindezekért is semmit nem adott. Interim azon is panaszolkodik az egész falu, hogy *minden nap egy estráságot kell adni s egy asszonyembert*. Azonkívül minden napra kételen szitált lisztet kell adni az lajtmány konyhájára, csak könnyen megtenne 3 vékát. Azért sem adott semmit. *Karkó Sándor* is 9 ejtel faggyat gyertyázott fel lajtmány uram számára bíróságában, semmit érte nem adott.

Dánfalva.

1-mo. Az egész falu panaszolkodik: mikor szénát kellett volna adni, commissarius uramék megparancsolták, hogy kiálljanak az szénával az útczára, és az accorda szerint legyen rakva; az fuér

(=führer) meg nem engedte, hogy kiálljanak, azt mondván, a mely katonának akarja ő adni, assignatiót ad, melyeknek kívántatik. Azután elmenvén a katona az hova assignáltatott, felhágván az híjában, csak addig rakatta, a míg szinte szerette, úgy annyira, hogy minden két mérésen elment egy fél mérés. Az kiknél az katonák rakták fel az szénát, név szerént ezek: *Lukács Péter, Lukács István* minor, *Gál Imre, Ferencz János, István Antal*.

2-do. Az kapitány ő nga konyhájára és maga számára vett itt el az hopmester *Dánfalvában* vaját cupas 35, berbécset 1, báránt 11, borjút 1, tyúkot 89, disznót, melyet vettek falustól fl. 2 den. 60, ludat 1, malaczo 7, tyúktojást, mikor parancsolta az hopmester, kevesebbet nem, hol 10, hol 12-öt. Annak számát nem tudhatják, mert csaknem mindennap volt. Éczetet mindennap konyhára, hol egy ejtelt napjában, hol felet, hol kevesebbet is. Halat is mikor nem foghattak, vettek pénzeken fl. 2. Gyertyát vettek első úttal 784, más úttal faggyat vettek 8 forint árát, melyet is mind gyertyául adtak be kapitány uram szállására.

Egy szegény asszonytól vett el az hopmester 6 pulkát, kikért is csak két horgast adott. Búzáat vettek elsőben szép tisztát cub. 4, vékát 2, ezért fizettek fl. 9, den. 20. Ezenkül vettek el egyszer is másszor is búzáat cub. 10, melynek az áráért fizetett fl. hung. 16 den. 84, más út al vett búzáat cub. 4, azért semmit nem adott; zabot első úttal vett el cub. 35, ennek köbliért adott den. 24, másodúttal cub. 30, harmadúttal cub. 27, ezt is egy-egy horgasával fizette meg köblit, negyedúttal cub. 32, ötödik úttal cub. 24, vékát 3. Árpát cub. 1. ezért semmit nem fizetett, azonkül 30 réczéit, 14 pulykát kiosztván az szegény emberekre, 2 holnapig tartatá velek, kappant 27, három meghalván, kettőt-kettőt vett érettek. Az galambinak tartására adtak kendermagot másfél vékát, árpát két vékát.

3-tio. Egész falustól referálják, hogy ház építésén, konyha csinálásán, udvar töltésén, veteményes kertnek építésén, annak culturáján csak könnyen vagyon *200 napi dolgok*; ez pedig volt vetés kaszálás és aratásnak idején; hasonlóképen az tollnak tépetése, még az aratóból is beűzték a szegénységet, a pedig tartott egy holnapig. Dietim hol 10, hol 12 is volt, kivévén az egy vasárnapot *Az egész falunak lovakot az furer és az hopmester*

ügy elpostálkodták, majd mind semmire valók. Azonkül 7 kancza az nagy erőltetés miatt elvettette az vemhet. Bertalan Péter lován 11 nap jártak oda ki és az Ferencz Jánosén. Azután postára hajtott két szekeret Szent-Lászlóra¹⁾ 12 ökörrrel bor után 9 napokig: némelyik úgy elromlott, hogy most sem jó bele, nem vehetik hasznát. Az felett madarasi, dánfalvi, karczfalvi, jenőfalvi, szt.-thamási és szt.-domokosi szá-
nakkal hozatott szénát az Gyimes-Lokárol, 31 szánnal, mely tart hárommélyföldnire. Széna-csinálni ugyan az Gyimes-Lókára erőszakosan hajtották az embereket, meg összegyűjtötték őket, az elsőket a vártára vitték, valamíg egészen összegyűjtötték, hogy az mioltától a karajezárt kezdték a katonának adni, azután minden condimentumot az szegény gazdák adtanak, vaját, olajat, káposztát, túrót, sajtot, ordát, tyukmonyat, kását, borsót, lencsét, borsót (így!), hagymát, lisztet ételében, sört. Lukács István azt vallja, hogy 4 susták ára serét kihordotta a maga katonája, barátit híván rája. Szalmát legalább vittettek a kapitány szállására cur. nro 30. Lukács Péter a katonájának vitt szappant kételenségeből 3 susták árát, borsót vitt Lukács Péter vitt (így) a katonájának egy fontot, Lukács István vett egy izlot (így) árát.

4-to. Gál Imre panaszol: hogy a kapitánnak két köből zabot nem adott pénz nélkül, elvettette a katonáját és az mar-
kotánt tette rája minden eselédivel, 10 marháját alája való szal-
mával tartotta.

Amburus Márton jelenti, hogy az 6 katonája más quártélyra
menvén, vett tőle fizetést három véka zabot, 4 sing szép vásznat,
két tyúkot.

Gál András relictája (fizetett a fuernek, hogy róla özvegyül
elvette a katonát, egy báránt, egy malaczozt, egy susták ára égett
bort.²⁾ Háromszor meg is verte. Az festékesét³⁾ elvagdalta, a
kit el nem adott volna 5 forintért.

5-to. Kozma Péter panaszol, hogy az Bott Tamásnétt
való katona minden igaz ok nélkül úgy megverte, hogy két ódala-
csontját berontotta, ki mián soha jó nem lészen.

¹⁾ Bizonyára Nyárad-Szt.-László.

²⁾ A zárjeles át van huzva. A fuer, furer = Führer. ³⁾ = szőnyeg.

6-to. *Bodor Péter* panaszol, hogy egy kövér sertését elvettette az hopmester az kapitány számára erőszakoson, semmit nem adtak érte, megért volna fl. 6.

Lukács Péter is jelenti, hogy az hopmester az szakácsesal együtt elvette egy kövér disznaját, semmit nem adván érte, megért volna fl. 5. — *László Ferencz* disznaját is elvette volt, azután visszabocsátván, két véka szép búzát kellett adni kételességében az katonájának.

Lukács Péter üstit is elvettette az hopmester, megért volna 2 forintot, semmit érte nem adott.

7-mo. Minden héten az hopmester halásztatott a faluval hol egyszer, hol kétszer, vadászatra 4 lovú szekeret hajtattott el az dobos éktelen nagy sárban, élést vitetvén rajta magoknak és az ebeknek harmadnapig. Más úttal is 4 lovú szekeret az havasra vadászni, az inas menvén el rajta, 4 nap oda volt.

(8-vo. Az gymesi strásúra az káplárnak 3 úttal kellett vitetnek szekeren szénáját, zabját, kenyerét ¹⁾)

9-no. *Gál Mihály* jelenté, hogy mikor az hopmester az *Gymes-Lokáról* 31 szánan az szénát lihozatta, két lovú szánon lévén az hopmester, ő lévén kocsis, elől ülven, az hopmester hátul, az köpönyegét maga alól elvesztette: rajta erőszakoson vont rajta 4 izlotot és 7 véka zabot.

Madaras.

1-mo. Az egész falu panaszolkodik, hogy rájuk küldvén az dánfalvi kapitány ő nagysága és feltöltetvén 30 köből zabjokat, az vékát tetézve töltvén, többet nem adott érte 34 pénznél köbliért.

Lőrincz István jelenti, hogy öt hétig az kenyerén kívül minden éléssel ő tartotta a katonáját.

Antal Miklós panaszolja, az mióta az káplár az faluban szállott, mindenkor három gazdával gazdálkodtatik magának, ő is mindennap gazdálkodik, adott eddig 50 tyuktojást, egy tyukot, egy ejtel vajat, lisztet, mindennap hagymát, borsót, szaládot hármán másfél vékát adtanak.

2-do. Az egész falu azon panaszolkodik, hogy szintén csak

---

¹⁾ Ez a pont ki van húzva.

most márcziusban mult esztendeje, hogy elment rólok a német quartély, mostan rájok sem az nemes országtól nem volt rendelve quartély, mégis az dánfalvi kapitány ő nagysága rájok szállított 14. katonát és egy káplárt.

Karczfalva.

1-mo. panaszolkodik, hogy az gyergyai kompániában lévő katonák vettek rajtok erőszakosan vettek tőlek két úttal postalovakat, egyúttal sok puskát és lakatos műszert vettenek be rajtok.

Jenőfalva.

1-mo. Az falusbíró *Kosza György* panaszolkodik, hogy az dánfalvi kapitány ő nagysága három-három vadász szolgálja hozza beszállván, ételt, italt adván, azért semmit nem praetendál, hanem praetendálja az ködmönit, elvették mentekben s ki nem akarják adni fizetés nélkül, megért volna 5 izlotot. Az hopmester magyaró (így!) tyukra 10 sustákot adott neki, igen drága lévén, meg nem vehető azon az áron, meg kellett maga pénzével den. 34.

Szent-Mihály.

1-mo. Szentmihályi bíró *Szöcs Mihály* panaszolkodik, hogy az dánfalvi kapitány ő nagyságának vadászó szolgálai beszállván, első úttal 4 személy egy lóval, ebeivel együtt, egy éjjeli hálól: az 4 legénynek ebédet és vacsorát adván, a lónak szénát, abrakot, az ebeknek fél véka árpaliszlet; másod úttal ugyan vadászatban lévén azon kapitány ő nagysága hét szolgálai, két nap lévén, két ebédet, két vacsorát adván, egy lónak szénát, abrakot: kívánnak érette fl. 2.

Szent-Miklós.

1-mo. *Balázs Márton* panaszolkodik, hogy az passus-adó íródeák úgy megverte, hogy ma is az nyakához kötve hordozza a karját, megbékélvén vele két izlotban, két véka buzában, de semmit nem adott.

2-do. Az szentkirályi lajtmány szolgálja háromszor megszállván a *Kósa Istvánnál*, ételt, italt, szénát, abrakot adván, semmit érette nem adott.

Az gyergyai furer is megszállván, a bírótól három véka abrakot vont, semmit nem adván érette.

Az gyergyai kapitány is ott szállván, mikor Molduvában ment, két köből zabot adott a bírónak, egy horgast adott érette.

István Péter is jelenti, mikor az dánfalvi kapitány oda megyen, hintóját oda viszik; az szolgák hánták ki egy jó szekér szénáját.

Delne.

1-mo. *Benkes Mihály* panaszolkodik, hogy étszakának idején házára menvén az *Kósa Gábor* katonája és az szentmiklósi vámos, postaló kérve, az ablakjín be akartak lövődözni, maga kiszaladván a kamara ajtón, az szolgáját úgy megverték, hogy mind az száján orrán egyaránt jött az vére.

Szépviz.

(1-mo, kihúзва.)

2-do. Az *Gyimes-várához Barassóból* feljáró muskatélyosoknak lajtmányi minden második holnapban változván, mind bemenő s kijövő útjokban ott szállnak, asztalokra való eledelt egy szóval és lovoknak abrakot, szénát kételenségből ajándékon kellett adniok. Azon felyül minden másod héten süttetni kijőnek a vártól hol négyen, hol ötön süttetni, hol 10, 15 hol köblöt kell süttetniek, olyankor öt-hat nap rajtok ülvén, csak ajándékon tartatják magokat, az kenyeret is három szekér megéri bévinni, azok pedig harmadnapig járnak oda. Változásokban mindenkor öt szekeret kell adni, mikor bémeunek a várhoz; mikor kijőnek, akkor Alesíkgi hármát, posta lovat, mind menő jövő útjukra elvisznek erővel.

Azon felyül lovas német is minden héten hét szokott jární azon strására, azok is mind bemenő s mind kijövő útjokban megszállván, ingyen élődést kételenségből adni kell.

3-tio. *Fekete Jánosnét a süttető német úgy megverte*, hogy n m járhat miatta, a lába is mind eldagadott.

Várdodfalva.

1-mo. Az bíró panaszolkodik, hogy az mostan *Gyimesben* lévő lajtmány megszállván egy étszakára 50 személylyel, azoknak minden gazda ételt kellett adni akaratjuk ellen, az lajtmány lovainak három véka zabot kellett adni kételenségből; 6 szekérrel kellett költöztetniök Szépvízig 4—4 ökörű szekéren.

Mádétalva.

1-mo. Alsó *Ferencz András* jelenti, hogy az *Lukács Péter* ka'onája el nem vett egy szekér szénáját, míg egy tyúkot,

egy patkót nem vont rajta; felső *Ferencz András* is jelenti, hogy az *Lukács Péter* katonája úgy csapta nyakon egy péczéval, fel nem vette volna 6 forintért, csak azért, hogy hirtelen fel nem rakta az szénát. Szőcs György is jelenti, hogy egy szekér szénája mellett vont rajta két horgast az *Bertalan Péter* katonája, az dánfalvi furer erővel elhajtatott fél szekér szénát.

Rákos.

1-mo. Az bíró jelenti panaszát: szeredai *Ferencz István* katonája másodmagával kiszállván hozzája részegen, a kettőnek két szűnat kellett adni, az házában lövődöztek, csak kiesid, hogy az háza is fel nem gyuladott miatta. Az dánfalvi kapitány ő nagysága peczére bészállván az ebekkel, magának étel, italt adván, az ebeknek fél véka árpa lisztet.

Sárosi Ambarus és *Salamon István* is bészállván az kapitány vadászi hárman, este reggel ételt adtanak az ebeknek, kétszer két véka árpa lisztet felkevertek.

Két szeredai német, akik áristomban voltak *Dánfalvában*, bészállván a bíróni (így!), postaszárat kértek; hogy nem adhatott, két sustákat vontak rajta.

Csicsó.

(1—4. kihúзва.)

5-to. *Búzás András* is maga németét az sánczban kétszer költöztette az útjára, szalonát, kását, túró, lisztet, borsót, vaját, gyertyát kellett adni, kételenségből kellett zsákolni neki, mintha többször meg nem jött volna.

Kósa Miklós is kétszer vitte az sánczban a katonáját, mind éléssel el kellett készíteni, amit Isten neki adott az kenyeren kívül.

Kósa Gábor panaszolkodik, hogy az nála lévő katona egy szekér szénáját etette meg; egy forint ára háját költötte el, két úttal megverte, harmadmagával lévén, soha az maga partiójával meg nem érvén, minden hat napban hol harmadnapig, hol negyednapig kellett tartani, az kül soha az ő eledele nélkül nem ett; túróját is csak könnyen ett meg két frt árát.

Szent-Tamás.

1-mo. A szent-domokosi lájtmány számára vettek el erőszakosan két szán szalmát, most újrolag 7 szekérrel akar felvenni rajtok.

2-dó. Egy hidat olyan helyen csináltatott, az hol soha em ber emlékezetitől fogva hid ott nem volt.

Rákos.

Az egész falu panaszkodik az *Stainvil* regimentéből két kompániát *Gyergyóban* commendiroztanak volt, kijövő útjokban egyik compánia itt megszállván egy éji hálóban, maga a kapitány szállott a *Cserej János* uram udvarházához, konyhájára ezeket kellett a falunak nem jó akaratjából adni: húst 8 fontot, tyukot nro. 5, vaját cupas 1, verőmalaczo 1, tyukmonyat 30, fejér ke- nyeret 1, bort cupas 5.

Az katonáknek levágatván egy marhát, némelyike vett húst, némelyike semmit nem, hanem az gazdákon este reggel ajándékon elődött, az, ki húst vett is, ahoz valót mind az gazda adott.

Fodor András és Máthé Mihály panaszkodik, hogy egy katona erősen megverte; az furer addig el nem ment, valanig kételenségből attestatiot nem vett a falun.

(Eredeti fogalmazvány *Csikvármegye levéltárában.*)

1394.

*Zetelaka Udvarhelyszéki székelj község kiváltságglevelei megerősítése
Lipót császár-király által. Bécsben, 1701. ápr. 18.*

Nos Leopoldus dei gratia electus, romanorum imperator semper augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniaeque rex stb. stb.

Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum bonae et feliceis recordationis regum ac principum aeternae memoriae conducat, et apud posteros decantando laudabili virtutem praeconio conveniat, fideles subditos suos, avitamque telluram inhabitantes, ac praeclara unione conjunctorum patriae civium communitatem decentibus ornare privilegiis et immunitatibus, non minus etiam aequum est eam supremorum regni moderatorum gratiosam benignitatem populis iisdem subjectis humili devotione acceptare, usu laudabili observare, literisque mandatum custodire ac bene custoditum sane posteritati intacte per manus tradere et assignare. Quod utile factum pos-

teritati consulendo, nobiles, agiles, primipili peditesque pixidarii et libertini, signanter quidam *Andreas Biró*, iudex regius, *Georgius Tornay* subjudex, *Franciscus Biró* senior, et alter *Franciscus* mediocris, *Georgus Biró* senior, *Michael Tornay*, *Stephanus Sebestyén*, *Martinus György*, *Georgius Jakab*, alter *Georgius Karácsony*, *Stephanus Nagy Boros*, et *Georgius Kis Boros* jurati assessores, necnon *Georgius Deák*, aliter *Csiki*, juratus notarius possessionis *Zetelaka*, in sede Siculicali *Udvarhely* existentis commorantes, pro parte tamen suorum dictae possessionis *Zetelaka* exhibuerunt Matti nostrae et presentarunt certa quaedam paria litterarum donationalium seu confirmationalium illustris quondam principis Transylvaniae *Michaelis Apafi*, per fideles nostros egregios *Georgium Donath* vicejudicem regium, et *Ladislauum Bakezi*, juratum notarium sedis *Miklósvár* subscripta, sigillisque eorundem munita, continentes in se alias donationes litteras et privilegiales illustris pariter quondam *Gabrielis* principis itidem Transylvaniae, quibus mediantibus idem princeps certis privilegiis, libertatibus et immunitatibus condecorasse perhiberetur eisdem, supplicantes Matti nostrae debita cum instantia humillime, quatenus easdem litteras, omniaque et singula in iisdem contenta ratas, gratas et accepta habentes, praesentibus litteris nostris privilegialibus et confirmationalibus inseri et inscribi facientes, eisdem incolis et inhabitatoribus praedictae possessionis *Zetelaka*, ipsorumque successoribus utriusque sexus universis perpetuo valituras confirmare, confirmatasque observare, ac per universos et singulos observari facere dignamur.

Quarum quidem litteraru tenor min haec verba sequeretur:

Nos *Michael Apafi* Dei gratia princeps Transylvaniae, partium regni Hung. dominus, commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod pro partibus et in personis incolarum et inhabitatorum possessionis *Zetelaka* exhibitae sunt nobis et praesentatae litterae quaedam privilegiales serenissimi condam *Gabrielis* principis in pergamine patenter confectae et emanatae, in quibus idem serenissimus princeps ab omni censuum, taxarum, aliarumque contributionum, tam ordinarium, quam extraordinariorum solutione, decimarum item et capetiarum pensione, servitiorum plebeorum et civilium quorum-

libet exhibitione, quorumlibet bellicorum tam generalium, quam partialium expeditione, immunes eos fecisse videbatur; hac tamen conditione, ut incolae ejusdem possessionis annuatim centum millia scandularum propriis sumptibus laboribus expensis, jumentis et currubus in usum curiae nostrae Albensis deducere deberent et tenerentur; et insuper pro publica eorum emolumento immunitatibus infra articulatum conscriptis et specificatis exornaverat, demandans ejusdem sedis supremis et viceofficialibus, aliisque, quorum interesse poterat, ut praedictae possessionis incolas contra immunitates ipsis concessas, ad aliqua onera supportanda cogere et compellere nequaquam praesumant modo aliquali.

Quarum quidem litterarum pririlegialium tenor talis est:

Nos *Gabriel* Dei gratia sacri Romani imperii et Transylvaniae princeps, partium regni Hungariae dominus, et Siculorum comes ac Oppuliae, Ratiborique dux etc., memoriae commendamus tenore praese tium significantes, quibus expedit universis, quod nos cum ad nonnulorum fidelium consilioriorum nostrorum pro partibus et in personis *nobilium, agilium, primipilorum, peditumque pixidariorum et libertinorum Siculorum*, caeterorum videlicet incolarum et inhabitatorum possessionis *Zetelaka*, in sede Siculicale *Udvarhely* existentis, singularem factam intercessionem, tum vero *considerantes eos in vallibus et mediis quasi Alpibus collocatos ac loci sterilitate pressos, magna cum difficultate quotidiano etiam victui prospicere posse: eosdem igitur incolas, et inhabitatores dictae possessionis Zetelaka, qui nimirum ad praesens huic numero privilegio consentiunt, ac in futurum consenserint, ipsorumque legitimos successores, haeredesque et posteritates utriusque sexus universos, ut vitae suae melius prospicere et eadem possessione majori cum commoditate vitam degere possint, ab omni censuum, taxarum et contributionumstrarum, tam ordinariarum, quam extraordinariorum, subsidique et lucri camerae nostrae solutione, item seminaturas, allodiaturas, agricolationem ipsorum in territoriis, et intra veras metas dictae possessionis Zetelaka et jam fata sede Siculicali Udvarhely existentis habitas, a decimarum, nonarum et capetiarum pensione, servitiorum quorumlibet plebecorum et civilium exhibitione,*

necnon ab omni lustratione, ac quorumlibet generalium, quam partialium bellicarum expeditione, ratione temporum susceptorum ingressione, hac tamen adjuncta conditione, ut ipsi quotannis centum millia scandularum, propriis sumptibus, laboribus, expensis, jumentis, currubus, in et ad civitatem nostram Albensem, et rationem nostram, successorumque nostrorum comportare et deducere debeant, et teneantur, in perpetuum eximendos, supportandos, immunitate donandos, imo pro ampliori benignitatis et munificentiae nostrae erga eosdem declaratione, quo magis ipsi publico suo emolumento consulendo facultates suas adaugere ac in dies tam nobis, quam etiam regno nostro utiliores esse possint, hisce subsequentibus immunitatibus et libertatibus articulatim conscriptis et specificatis ampliandos et exornandos duximus:

Primo: Quod a modo deinceps successivis semper temporibus nullam a capitaneis, iudicibus, vicejudicibus regiis, et reliquis officialibus sedis Siculicalis Udvarhely, modernis et futuris quoque tempore constituendis, habeant dependentiam, nullamque in eodem jurisdictionem exerceant, verum provisoris nostrae curiae Albensis potestati ac directioni subsint, idemque eos regat, et dirigat, ita tamen, ut provisor etiam Albensis contra condiciones hisce litteris specificatas eosdem minime turbet, ac ad alia praestanda onera ac servitia haud quaquam compellat; deinde praedicti capitanei iudices viceiudicesque regii, caeterique officiales annotatae sedis Udvarhely in posterum in medio eorum inquirere, quaelibet onera exigere ac quaslibet executiones peragere minime possint, verum omnia onera et birsagia exequi debenta homines nostri per nos vel dictum provisorum nostrum Albensem in medium eorum missi, exequi et peragere possint et valeant, quae quidem birsagiorum, et onerum exactiones non in alium usum convertantur, sed in rationem nostram et successorum nostrorum assignantur.

Secundo: Liberum sit illis pro voluntate et arbitrato ipsorum iudices ac duodecim juratos juxta morem et consuetudinem, hactenus inter ipsos observari solitam, eligere et creare.

Tertio: *Universae causae, lites et controversiae infra* valorem viginti quinque florenorum Hungaricalium aestimatae ratione quorumcunque negotiorum, actuum medio eorum exortae, in praesentia dictorum iudicum ac duodecim juratorum eorum agantur, prosequantur et terminantur. Si vero eadem aestimationem viginti quinque florenorum excesserunt, ibidem quidem promoveantur, sed si qua partium iudicio et sententia per eos eiusmodi in causa lata et pronunciata contenta esse noluerit: ex tunc per viam appellationis eadem in praesentiam provisorum ac juratorum assessorum sedis iudiciariae curiae nostrae *Albensis* maturioris dissensionis gratia transmittuntur, ibique finaliter decidentur. Similiter causantes extranei in foro eorum causas suas moventes eandem juris processum sequantur.

Quarto: Nullus incolarum ejusdem possessionis quovis modo et titulo sub jugum seu conditionem iobagionalem sese ulterius mittere, vel vero ob evitationem onerum et servitorum per eosdem praestare debentium alio sese commorandi gratia conferre possit; si quis vero talem intentionem habere comperiretur, is captivetur nequaliter, nisi sponsione fidedignorum dimittatur; quod si quis vero clam in seclisque ipsis aufugeret, talis fugitivi incolae quaelibet bona, tam mobilia, quam immobilia, domusque et haereditates quovis nominis vocabulo vocitatae, ad rationem communitalis ipsorum occupentur.

Ultimo: *Si capitanei, iudices, viceiudicesque regii, officialesque saepelatae sedis Siculicalis Udvarhely ac alii* cujusvis status ac conditionis homines contra libertates et privilegia ipsorum *ad aliquas contributiones, collectas sive ingressionem et lustrationem bellicorum expeditionum eos adigere praesumerent*, ob idque tam in personis, quam etiam bonis suis turbare et damnificare niterentur: et tunc ipsi incolae tam privilegia et libertates, quam etiam quaelibet bona quovis nominis vocabulo vocata, contra eosdem violentos turbatores et damnificatores defendendi habeant potestatis auctoritatem, ob idque nulli oneri et birsagio subjaceant. si se ipsos merito defendisse comperti fuerint; alioquin si aliquid indigne et inconvenienter in ejusmodi casibus patnaverint, non alibi praeter quam coram provisoro nostro *Albenſi* sistere debeant.

contra constitutiones regni, peraestandaque servitia uti privilegiis suis praesentibus minime praesumant. Magister *Joannis Kendi* illustrissimi domini domini principis Transylvaniae protonotarius mp.

Nos igitur praemissa instantia annotatorum universorum incolarum et inhabitatorum praefatae possessionis *Zetelaka* benigne exaudita, clementer et admissa praescriptas litteras non ab-
rasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prosus vitio et suspicione carentes praesentibus de verbo ad verbum sine diminutione et augmento aliquali insertas et inscriptas, quoad omnes earundem continentias, clausulas, puncta et articulos, eatenus, quatenus eadem rite et legitime existunt, emanatae, viribusque eorundem veritas suffragatur, ratas, gratas, et accepta habentes, praemissa omnia et singula in iisdem contenta approbavimus, ratificamus et confirmamus. In cujus rei memoriam, firmitatemque perpetuam praesentes litteras nostras majoris aulici et authentici sigilli nostri impendentis munimine roboratas memoratis universis incolis et inhabitatoribus dictae possessionis *Zetelaka*, ipsorumque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis clementer dandas duximus et concedendas. Datum in civitate nostra *Vienna* Austriae die decima octava mensis Aprilis. anno Domini millesimo septingentesimo primo, regnorum nostrorum Romani quadragesimo tertio, Hungarici quadragesimo sexto, Bohemici vero quadragesimo quinto.

LEOPOLDUS mp.

COMES SAMUEL KALNOKI mp.

JOANNES FIATH mp.

Praesentes litterae privilegiales, consensuales et confirmationales exhibitae et publicatae in generalibus comitiis procerum, comitum, baronum, magnatum, generosorum, egregiorum et nobilium, universorum denique statuum et ordinum regni Transylvaniae et partium regni Hungariae eidem annexarum ad diem septimum Januarii anni praesentis 1702 in civitatem *Albam Juliam* indictis et celebratis, et nomine contra dicente

extradatae per magistrum

FRANC. HENTER

sacrae caesareo regiaeque Illustritatis in
Transylvania protonotarium mp.

Zetelaka régebbi kiváltságai.

a) *Országgyűlési végzések 1624., 1630. és 1674-ből.*

Az 1624-ben június 23-án Gyulafehérváron tartott országgyűléséből költ

8-ik Articulus.

A Zetelakiakkal való contraversiúnak módjairól és a széken való decídálásáról.

Ugyan ő kegyelmek a székely uraink panaszkodnak kegyelmes urunk a Zetelakiak felől, hogy a nemes és egyéb rendek ellen különb-különb-féle potentiákat patrálván, azt kívánják, hogy ő előttök pereljenek, és annakutána a causajokat transmissioba Felségednek eleibe bocsássák; mely dolog szabadságok ellen láttatván lenni: végeztük azért kegyelmes urunk, hogy ha kinék valami pere lészen zetelaki emberrel, ha az adversa pars contentus nem lészen, a székre appellálják és ott adjudikáltassék.

Az 1630-ban januárius 25-én Gyulafehérváron tartott országgyűléséből költ

51. Articulus.

A két Oláhfalviak, Zetelakiak a törvények dolgából az udvarhelyszéki főtiszhez applicaltatnak.

A két Oláhfalviak, Zetelakiak 1624-ik esztendőbeli articulus tartása szerint az udvarhelyszéki főtisztoktól dependálljanak, törvények dolgából végeztük.

Az 1674. sept. 17-iki gyulafehérvári országgyűlésből költ

7. Articulus.

Az Oláhfalvi, Zetelaki privilegiatusok privilegiumukban megtartatnak.

Mind a két Oláhfalviak, a Zetelakiak még privilegium alá adták magukat, székely szabadsággal éltenek, annak utána privilegium alá adván magokat, elébbi boldog emlékezetű régi fejedelmek szép privilegiumot adtanak nekik, melyben hogy megtartassanak, Nagyságod kegyelmességéből végeztük, úgy mindazonáltal, hogy privilegiumokban specificált terhviseléseket a fiscus számára praestálják, azonkívül praefectus atyánkfia is egyéb terhviseléssel ne erőltethesse, sőt ha erőltetné is, ne tartozzanak supportálni.

b) *Rákóczy György kiváltságlevele Zetelakának. Gyulafehérvárt
1631. jan. 16.*

Georgius Rakoezi Dei gratia Transylvaniae princeps, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes. Fidelibus nostris generosis, egregiis et nobilibus, agilibus, capitani, vicecapitaneis, iudicibus, viceiudicibusque regiis, ductoribus, centurionibus et decurionibus sedis Siculiculis *Udvarhely*, modernis scilicet et futuris quoque tempore constituendis, nobis dilectis, salutem et gratiam nostram.

Udvarhelyszékben Zetelaka nevű faluban lakó hiveink közön- ségesképen adgyák értésünkre, *hogy ők régi szokások szerint a had- ban való szolgálattjok helyett esztendőnként tartoznának százezer sendelyt magok saját költségeken ide Fejérvárra fiscusunk számára alászállítani.* Mi is azért azon immunitásokban őket meg akarván tar- tani: kegyelmesen hagyuk s parancsoljuk is hűségteknek, ez levelünket látván, ennek utána is megnevezett *Zetelakán* lakó hiveinket azon szabados immunitásban megtartván, *őket ottalmazza meg is benne és egyébbre cogalni ezenkívül ne merészelje,* hanem az százezer sendelyt esztendőnként ide Fejérvárra fiscusunk számára alászállítani megengedje hűségtek. Secus non facturi. Praesentibus perfectis exhibenti restituti. Datum in civitate nostra *Alba Julia* die decima sexta mensis Junii anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo primo.

G. RÁKÓCZI mp.

(P. H.)

SAMUEL KÖLESÉRY secretarius mp.

(Eredetije *Udvarhelyvármegye* levéltárában.)

1395.

Tompa Miklós Csikszéknek. A szotyori táborból 1701. május 1.

Kéri a katonaság (a kgték militiájának) élelemmel gyámolítását, »mely- lyel ha szinte a us. szék nem tartoznék is, de hogy felei, a keresztyén- ségért succursussal kellenék lenni, a kiket ha excedálnak is és szöknék, hogy a szükség cselekedtetí, nem vihet a lélek a büntetésekre. Tovább nem paciálhatom, mivel most is 300 kenyeret assignált számokra. »Mert a militia eloszlik; én ha nem-putarem esik, magamat ngtokkal kgtékkel megmentem; azért provideáljon felölök, ne kelljen koldulással élniek, mely

nekik nem oly szőgyen, mint a ns. széknék gyalázat, mert harmadnapon túl egészen oda lészen» (l. i. feloszlik.)

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1396.

Rendelet a csíki csász. és kir. katonaság részére, hogy miként viselkedjenek a néppel szemben. 1701. aug. 9.

Edicta, sive observationes militiae suae Majestatis Csíkensis cum populo eiusdem loci sic sequuntur.

Primo: Pro quibusvis octo equis unus currus graminis, qui vehatur per quatuor boves, nec tamen excessive, nec defective administretur.

Secundo: Ne sit excessiva selectio in graminibus, sed in quantum inveniri poterunt, bona gramina administrentur.

Tertio: Ordinetur ex militibus ipsis commissarius, qui quavis die per seriem in pagis modo debito currus onerari curet, et ad summum 12 horam praestet, gramina autem statim exonerentur et dimittantur, currus nec ad alios usus convertantur.

Quarto: Ad venationes, piscationes ne cogantur homines et pro non praestatione similium ne vexentur.

Quinto: Aulae praefecti se detineant ab exactionibus cujuscunque generis rerum et miserum plebem ne vexent, sed si quid opus erit pro necessitate inevitabili, illa omnia pro parata pecunia administrabit commissarius penes compagniam existens per dominum vicejudicem regium cum bono ordine, nec talia petantur, quae non reperiuntur in istis partibus.

Sexto: Postae erigantur et ne tam excessive equi et jumenta ad postas et forspán compellantur, sed ubi necessitas exigit, ibi per commissarium penes dominum commendantem existentem, penes autem singularem passum domini commendantis administrentur.

Septimo: Ne equos Sicularum in vigilia existentium domini praefecti et alii milites hinc inde auferant, vexent etc., sed omnino a similibus se abstineant.

Octavo: Ne dominis capitaneis sic licitum tales equites penes se servare et populum talibus aggravare.

Torja 9 Aug. 1701.

Comes STEPHANUS APOR m. p.

GRAVEN vicecolonellus.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1397.

Killyéni Székely Mihály végrendelete 1701. nov. 2.

Én sepsiszéki killyéni *Székely Mihály*, noha testemben ép és egészséges, lelkemismeretiben is csendes vagyok, mindazonáltal meggondolván ez haszontalan világnak hirtelen elmulandóságát, tészek és hogyok ilyen megmásolhatatlan és állandó dispositiot és testamentumot, tudni illik: hogy az mely acquisitumim nekem vadnak in genere, mindeneket hogyok és testálok az én édes feleségemnek *Imecs Erzsébethnek*, mivelhogy nagyobb részit együtt is kerestük véle, úgy, hogy míg Isten élteti, egyedül szabados dispositiójában legyen minden acquisitum in genere. Holta után pedig ha Isten az édes gyermekeinket meghadgya, deveniáljon reájok, melyet is istenesen egymás között oszszanak fel az gyermekeim. Ezt én igaz és jó lelkemismereti szerént megírván, kezem írásával és szokott pecsétemmel meg is erősitem.

Actum in Killyén die 2 mensis Novembris, anni 1701.

Idem qui supra

SZÉKELY MIHÁLY m. p. (P. h.)

(Eredetije saját gyűjteményemben, egykorú másolata a *Székely Nemzeti Muzeumban*.)

1398.

Csik-, Gyergyó- és Kászon-szék 1700—1701-ben adózása összeszámitása. Gyulathérvárt 1701 nov. 16.

Ratio sedium Siculicalium Csik Gyergyó et Kászon.

A 1. Nov. a. 1700 usque ad ult. Oct. a. 1701. per d. Andr. Szabó et Steph. László deputatos expedita.

Super pecunia.

Impositio in summa fuit . . . . . r. f. 21,000

Erogavit per naturalia et pecuniam hoc modo:

A katonák fizetése télen és nyáron	7700	frt	87	den
Rabutim regimentjének télen búza	1710	frt		»
» » » zab	2014	frt	22 ¹ / ₂	»
» » » széna	3225	frt	—	»
6 hónapra nyáron búza	1728	frt	—	»
» » » zab	350	frt	22 ¹ / ₂	»
» » » széna	836	frt	—	»
U. a. regimentnek 1700 október folyamán zab	171	frt	52	»
» » » » » széna	550	frt	—	»
A Gimesi szorost őrző hajduknak télen búza	348	frt	—	»
A Moldvában resideálóknak 1700 máj. 1. — 1701				
ápr. 30. havonként 21 r. f.	210	frt	—	»
Moldvai postáknak, kőmeknek	150	frt	—	»
1698, 99, 1700 számadásból fennmaradt	3208	frt	40 ¹ / ₂	»
generalis summa facit	22,202	frt	23 ¹ / ₂	»
superflua erogatio	1202	frt	23 ¹ / ₂	»

Albac 16. Nov. 1701.

Ex commissariatu Transilvanico per

JOANNEM SÁROSI

supremum commissarium mp.

Jegyzet: Csík, Gyergyó, Kászon 1701 eszt. téli rátioja szerint a ns.
székely natiótól m. ígért 60000 frtból repartíáltatott ő kigkre . . . 12000 frt
Kölesön is adtak 6 kgek . . . . . 1400 frt
13400 frt.

(Eredetije *Csík vármegye levéltárában.*)

1399.

*Felső-benczédi Firtos Mihály, Gergely, János és István nemességért
való folyamodványa Leopold császár-királyhoz. 1701-ben.*

*Augustissime Imperator, Domine, Domine clementissime,
benignissime.*

Constat multis augustissimae vestrae Mattis fidelibus in Tran-
sylvania subditis, praedecessores nostros ex oris Schythicis, unde

gens Hungarica oriunda, privilegiatam secum tulisse mobilitatem, juxta quam illorum quidam etiam officio supremi colonelli haud ignare fungebantur, quamvis nobis, novercantis fortunae borea laesis, memoria saltem speculari, sed non usu vel praxi palpare conditionem eorum liceat. Stemmate tamen, uti ex eadem nati, libertate fruimur, quamvis Literis Armallibus (quod in Transylvania variis vicissitudinibus obnoxia facile contigit) destituamur. Proinde ad pedes sacre vestrae Mattis provolati demississime supplicamus, quatenus tum ob respectum antiquitatis nostrae prosapiae, quam etiam meritorum nostrorum ut tenuium, tamen fidelium intuitu, sed super haec omnia ex benigna augustissimae vestrae Mattis qua erga fideles suos subditos propensa esse dignatur, gratia, nobis *Michaeli* in sede *Kereszturfi*, ibique sita civitate Keresztur vocata degenti, item *Gregorio, Joanne et Stephano Firtos de Benczéd*, superiori in sede Siculicali *Udvarhely* existente, fratribus scilicet consanguineis, infra visum nobis a nostris praedecessoribus relictam generosae nobilitatis insigne conferre, Literasque Armales desuper per inclytam cancellariam suam aulico-Transylvanicam de novo talibus disertis conditionibus expediri demandare dignetur, ut e servitiis urbaniis seu civilibus a locorum, ubi nos manemus, iudicibus onerari praesumnamur, verum liceat nobis aeque ac aliis natis patriae nobilibus verae nobilitatis praerogativa frui.

Gratiam augustissimae vestrae Mattis humillimis iisque fidelibus nostris servitiis demereri desideramus perseveranter.

Augustissimae Vestrae Mattis

humillimi fidelesque subditi

Fratres: MICHAEL, GREGORIUS, JOANNES
et STEPHANUS FIRTOS DE BENCZÉD Superiore.

(Eredetije az *Országos levéltár* erd. udv. cancelláriai osztály 1791. 150. sz. alatt)

1400.

*Emlékirat a felső-benczédi Firtos család régi nemességéről, melyet meg-
újittatni kívánnak, Bethlen Miklós ajánló záradékával. 1701-ben.*

Memoriale.

Mű Udvarhelyszéki felső-benczédi *Firtos Mihály*, ki is mostan Keresztúrfiszekben, Keresztur városában lakik, *Firtos Gergely*, *Firtos János* és *Firtos István*, ugyan felső-benczédiek, mindnyájan testvératyafiak.

Mivel a mi régi nemesi privilegiumunkat a mi praedecessoraink és truncusink még magokkal hozták volt ki Scythiából, kitetszik csak abból is, mert a mi régi eleinknek kövára lévén Udvarhelyszéken, mely hivattaték *Firtos várá*-nak, s ma is annak híjják, melynek még mostan is kőfalai fenállanak, melyhez voltanak faluk is (melyről a *Bonfinius* is bőven tractál), ma is a várkapu előtt egy nagy kaszáló helyet mi birunk, melyet néhai boldog emlékezetű kegyelmes királyunk *Mátyás király* is a mi régi pracedecessorainknak hűséges szolgálatjokért Armalis adásával régi ős nativus szabadságunkat confirmálta volt; de annak utána sok változásokra jutván szegény hazánk, kegyelmes királyunktól adatott régi Armalisunk eltévedett, melyre nézve kételenítettünk felséges urunk római császár és koronás királyunktól régi szép szabadságunkat és nemességünket Armalissal renováltatni.

Az mi a conditiokat illeti, ez szerént: a micsodás szabadsággal a mi hazánkban és székünkben több nativus nemes emberek élnek, mi is avval élhetnénk, ezenkívül bíróság, polgárság viseléssel és postálkodással ne terhelhetnénk, magunk, jelen való gyermekeink és ezután születendők is, ha lennének.

A czimerünk pedig egy kősziklán levő vár.

A mi eleink *Firtos Imre* ezeres kapitány volt annak idejében, de mi minden esztendőben alább szállottunk.

Alatta: Recomendálok a tekintetes Cancelláriának pro expeditione, spondeálok is usque ad flor. hung. 100.

BETHLEN MIKLÓS mpr.

(Eredetije az Orsz. Levéltár Erd. udv. Cancelláriai osztály 1701. 150 sz. alatt.)

1401.

A sófalvi (udvarhelyszéki) solymárok lajstroma 1701-ben.

1701-ben *Sófalván* következő *solymárok* voltak:

Engi Márton és Hideg Mihály 4 ökörrel, Oláh István 2, Sebe Ger-
gely 2, Deák János 2, Albert János 4, Engi János 2, Hajdó István 2,
Karmán Mihály 2, László István 2, Fülöp Miklós 2, Bálint György 4,
Lukács Márton 2, Kelemen Péter 2, Bálint Fülöp 2, Kovács János 2,
Kacsó Ferencz 2, Sükös Péter 2, Cseresznyés György 2 ökörrel.

Ezek, kiknek ökrök is van; ezután következnek a *marhások* közül
28 *solymár*, a semmisek közül 11 *solymár*; tehát *Sófalván* volt 58
solymár.

(A *székely-udvarhelyi nemzeti ládában* levő eredetinek 1311—312 lapjáról.)

1402.

*Udvarhely-szék lakóinak és marhaállományának adó alapjául való
összeírása kivonata. 1700—1702.*

a) *Regestum universale sedis Sic. Udvarhely pro an. 1700.*

Mint az 1685 és 1689-ikiben: itt is a marhalétszám van fel-
véve községenként és a gazdák neveivel; a summás összefoglalás ez:

•Ezen fenn specificált százakban corrumerálván nemesek és szabad-
sággal élők ökröket »és marhasokat« per se, szabad semmiseket ketteivel,
jobbágyok ökreit is ketteivel, jobbágy marhasokat is hasonlóképpen
ketteivel, jobbágy semmiseket négyével computálván, van

Az *Ugron János* uram százában marhaszám semmisekkel

edgyütt . . . . . nro 543¹/₂

Az *Ugron Tamás* uram százában . . . . . nro 852

Ferenczi István uram százában . . . . . nro 673

Pálfi Sigmund uram százában . . . . . nro 896

Gálfi Mihály uram százában . . . . . nro 371

Orbán Elek uram százában . . . . . nro 988

Kádár András uram százában . . . . . nro 554

Sándor Ferencz uram százában az Erdőn kívül . nro 338¹/₂

az Erdőn belül . . . . . nro 515

Udvarhely városában . . . . . nro 110¹/₂

Summa summarum a megírt százakban in universum van

ökör szám modo praemisso . . . . . nro 5841¹/₂

b) *Rejestrum pro ao. 1701 és 1702.*

Az 1702 évi összeírás (épen mint az 1700—1701-iki) a vagyon-erőt mutatja ki, a gazdák nevét és marháik létszámát tüntetve fel.

Megjegyzendő, hogy *Bardóc* fiúszékben *Vargyasról*: Lőrincz Tamás, Máté György, Máté Ferencz, Márok Ferencz és Márok János, mint »*solymár*«-ok vannak bejegyezve, mindenkinek 4-4 ökre van. (Lásd 358—9 l.)

Lövétén solymárok 1702-ben: Bálint Pál, Benedek Mihály, Bálint András, Bálint Mihály, Bálint György, Bálint Péter, Miklós János (Lásd 319—320 lap.)

Az 1702. évi összefoglalás így hangzik:

»Ezen Regestrumban specificált személyeket és marhákat, a nemes széktől usualt computus szerint, úgy mint a szabadsággal élő személyek ökreit, szabad marhásokat per se, a szabad semmiseket, solymárokat, jobbágy ökreket és jobbágy marhásokat ketteivel, a jobbágy semmiseket pedig négyével computálva, in universa summa teszen nro 6093.«

»A mint a falukról a regestrumokat behozták, azokban levő emberek közül falunként bizonyos személyeket erős hittel megeskertvén, a mint felírtak hűtők után, én is a szerint (nemes uramék marhájokon, földes urok adta, megdöglött s kárrá vallott marhákon, ben való szabad és jobbágy szolgálk perceptorok, stationis commissariusok, combusták neven marhájokon kívül) az én igaz hűtöm szerint peccátemmel megerősítvén írtam és adtam ki a mélt. regium guberniumnak ő ngoknak. Datum *Udvarhely*, die 3. mensis Januarii, generali videlicet, congregatione totius sedis Siculicalis Udvarhely ao 1702.

FRANCISCUS PÁLFFI

jur. antelatae s. Sic. Udvarhely not. m. p. (P. h.)

(A *székely-udvarhelyi nemzeti kádában* 1700—1702. évekről egy kötetben levő lustrakönyv eredetijéből.)

1403

Gyergyó-szék közterhei, adózása, katonatartása 1701—1702. jan. 2.

Ao 1701 Gyergyóban az eszéki Kabala hágyó alatt levő új várhozjárt építőknék száma:

Szent-Miklós . . .	53	név	Killyénfalva . . .	14	név
Ujfalú	34	»	Ditró	38	»

Szárhegy	38	név	Csomafalva	17	»
Remete	16	»	Alfalu	33	»

Összesen: 243 név.

Az ott való fundatoroknak ez szerint szállítottunk élelét:

Tyúkot	nro.	40	Közkenyeret	nro.	24
Tyúk tojást	nro.	200	Eczet		14 ejtel
Fejér kenyeret	nro.	24	Vaj		07 »

*Ao 1702 die 2 jan Ez mostani collustratio szerint Gyergyó székb-
ben ez szerint vadnak az personák és azoknak von marhájok.*

	Kilyénfalva	Csomafalva	Szárhegy	Tekerőpatak	Ujfalu	Alfalu	Ditró
Szabad emberek personae nro.	31	62	99	46	94	106	90
Vonómarhájok	66	126	203	84	198	192	51
Jobbágyok personae nro. . . .	5	3	45	13	3	25	20
Vonómarhájok	16	10	112	35	4	54	30

*Ezen megírt falukra pedig ez szerint vetettük az portiot menstruatim
az elmúlt esztendőkhben:*

<i>Falu neve</i>	búzát cub.	zabot cub.	szénát curr.	krajczár pénzt
Remete	3	18	5	22
Ditró	6	30	12	20
Szárhegy	7	36	12	23
Szt.-Miklós	10	54	22	29
Tekerőpatak	3	16	5	7
Kilyénfalva	2	9	3	5
Ujfalu	7	30	12	19
Csomafalva	4	26	9	13
Alfalu	7	37	16	20
	49	256	96	158

*N. B. Minden contributioban felénit adott az jobbágy, mint az sza-
bad ember.*

Ezen megírt falukban pedig ez szerént voltak az quartélyok :

1) Carolus Dimieni és Ernestus kapitánok bejövén 2 compagniaival, ezen két compania egy téli quartélylyal voltak *Alfaluban* és *Csomafalvában*.

2) Donati kap. bejövén egy companiával, egy téli quartélylyal volt *Szt.-Miklóson*.

3) Patej főstrásamester companiája bejövén ezt *Szt.-Anna* asszony napig tartotta *Százárhegy, Ditró* és *Remete*.

4) Sebille nevű kapitán

(Itt megszakad, 1 lap hiányzik.)

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*)

1404.

Tanúvallatás egy tatár rab asszony felől. Csikszent-Tamáson 1702. jan. 26.

Utrum: Tudja-é vagy hallotta-é kgték *János Pétertől*, ha mondotta volna, hogy izent volna *Lukács Péterné* az urának, hogy váltsa meg, avagy pedig látta-é, vagy tudja-é kgték, ha *Lukács Péter* vött volna *tatárt az felesége váltásában?*

1. tanú *Karczfalvi György János*, 75 éves, és

2. tanú *dánfalvi néhai János Péter* relictája *Anna* 38. é. Én hallottam az én uramtól *János Pétertől*, mivel hogy két úttal is jára be *Tatárországban*, mindenkor szóllott *Lukács Péternével* s reménkedett (= rimázkodott) az én uram által, hogy az nagy isten kedviért őtöt váltsa meg az ura *L. P.* Ha haza jöhet: pénzről pénzre megadja itthon neki, amit érette ad, megizente azt is, hogy vagyon neki 50 vagy 60 talléra a pinzében a nagy hordó véginél.

A vallatók: *Sándor Mihály* de *Szt.-Domokos* felesiki assessor és *Bálinti Péter* de *Szt.-Domokos* primipilus.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1405.

Csik-szentimrei Dömös Jánosné Szakács Kata boszorkánypöre.
1702. febr. 2.

Actor felesíkszéki delnei *Csató János* nobilis, ineta alesíkszéki *szentimreli Dömös Jánosné Katalin* primipila.

Actor ratione fisci dicit per procuratorem suum *Clemen-
tem Tompos* de *Csik-Szt.-György* primipilum, solita cum pro-
testatione, salvum sit pro et regredi. Citáltattam volt az fen-
megnevezett incat in anno 1702 die 2 Febr. Oka pedig citatiom-
nak ez: mostani ispán-járás alkalmatosságával az inquisitorok
Csik-Szt.-Imréhre érkezvén és ott a régi bévött jó szokás sze-
rint examinálván, kik micsodás vétkeket perpertráltak volna, az
többi között tégedet incatát olyan czégéres vétkekkel adtak ki,
melyek majd hallatlanok; mert tégedet incatát azzal kiadtanak,
hogy te boszorkányoskodtál, az varas békának szájának két végét
bevarrván, az közepit czüvekkel folajazván és búzaszemet töltvén
szájában, úgy temetted el, melyre az anyád oculatorokat híván;
maga is panaszkodott az te boszorkányságról; az nagy füvet
elástad, hasonlóképpen gyapjú-czérnából való gomolyákat is el-
ásván, azokkal is varázslottál, magad is varázslottál, másokkal is
varázslottál. Tégedet az sütőházban, szénházban, árnyék alatt,
csűr mellett hajdukkal, oláhokkal, magyarokkal nyilván paráznál-
kodva találtak. Az búcsúról, az klastromtól haza jöttödben nem
az igaz uton járván, akkor is ifjú legénynyel összeölekezve talál-
tak. Az ifjú legént egy hétig is eltartottad az híjadban s úgy jár-
tál hozzá fertelmeskedni. Apádat megírt szt.-imrehi *Szakács*
Istvánt ördögadtának teremptettének, anyádat *Szakács Ist-*
vánnét Erzsébetet primipilusokat vén boszorkány híres kurvá-
nak szidtdad. Az apádat úgy megverted, hogy sebet is töltél rajta.
Az anyád is megvallotta, hogy te megérdemlenéd, hogy tüzet
tennének az hátadra. Az hajdúk is megvallották azt, hogy veled
mint paráználkodtak. Mind ezeket és ezekhez hasonló több ékte-
len vétkeidet, ha tagadnál, adassék exmissio és mindeneket ac-
tioni szerint akarok comprobálni. Comprobálván, azt mondom,
hogy mint nős parázna, vagy mint boszorkány, az mint az ő
ngának széki adjudicálni fogja, büntetődjél érdemed szerint. —
Protestalok. Licetat verbis quoque te ellened contendalnom, iterum
protestalok. Actionban ha valami vitium találtatnék: salvum sit
reformálnom. Iterum atque iterum protestalok.

Más kézzel, alájegyezve a végzés: Actor doceat juxta actionem.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*)

1406

*A folügyelő biztosok rendeltetése, útastitása és esküje.
Gy.-Fehérvárt 1707. febr. 4. és máj. 30.*

Albae Juliae die 4-ta Februarii ao 1702.

Az Inspector Commissariusok állapotjáról való vékony elmélkedés és instructio.

Noha in anno 1692. az inspector commissariusok nem bizonyos vármegyéknek, székeknek vagy districtusoknak voltak avagy neveztettek inspectorainak, hanem regimenteknek, avagy bizonyos számú companiáknak és quartélyoknak, mindazáltal az mostani quartélyozásnak állapotja (mivel hogy némely helyekben semmi militia nincsen, néhol kevés, néhol igen sok vagyon) úgy tetszik nem engedi azt, hogy úgy regimenteknek avagy companiáknak tétessenek inspectorok, hanem úgy tetszik, hogy mind az szükség, mind az intentio vagy vég, az melyre czélozunk, azt hozza avagy azt kívánja, hogy minden vármegyéknek, székeknek, avagy districtusoknak legyenek inspectori, az kiknek ehhez az intentiohoz képest vékony illetünk szerént ez lehet az instructiója.

1. Mivel hogy az állítandó becsületes inspectorok minden vármegyékben, székel és százsz székekben és districtusokban praecise arra rendeltetnek csak, hogy az ő felségétől ez hazától kívántató quantumnak, militiának és ezek alkalmatosságával az hazán elkerülhetetlenül forgó terheknek, az mineműek minden contributiok, pénz és naturálékból álló portiók, quartélyok, vecturák és történhető akármi excessusok, panaszok folytatására és orvoslására viseljenek gondot: azért semminemű vármegyének, székeknek avagy districtusnak egyéb jurisdictiokban magokat ne egyelítsék, hanem praecise csak azokra az dolgokra viseljenek gondot, az melyek az megemlített hadi terheknek alkalmatosságával az ország népén forganak, hozzájárulván azokra való vigyázás is, melyekről in puncto quinto emlékezünk ide alább.

2. Szükséges azért, hogy az gubernium az vármegyék, székek főlisztei és az főcommissariatustól ezen instructio mellett vegye kezéhez az regulamentumokat, az generalatus edictumit, vecturákról való dispositiokat és kiváltképpen vegye ki minden inspector

írásban, hogy arra az vármegyére, székre vagy districtusra, az melyben az inspectorúl tételik, mind pénz, mind natura avagy akármi contributio mennyi esik vagy esett, incipiendo a principio anni militaris, scilicet a die prima Novembr. a. 1701. usque ad finem anni militaris, scilicet usque ad ultimum diem Octobri a. 1702, és az mi reá esik, hová és mint disponáltatott.

3. Ez említett dispositio vagy tabella kezénél lévén és azs vármegye, székek vagy districtus fő- és vicetiszteivel együtt leülvén, az országnak és az guberniumnak arról való végzése szerint mennél istenesebben lehet maga inspectiója alatt való falukra vagy lakosokra repartíaltassa az contributiot és arról ugyan ott az vármegye vagy székek színén, annak fő- és vicetiszteitől pecsételés, subscriptios regestrumot vegyen maga kezéhez.

4. Meglévén az vármegye, az székek színén, az a falukra való prepartitio regestruma, az vármegyétől vagy széktől exmittálandó becsületes emberek, az vicetisztek, statióbeli vagy egyéb egy szóval alsóbb commissariusok és az szolgabírákkal együtt processusonként járja meg az inspectiója alatt való vármegyét és az falukra repartíált quantumot vizsgálja meg, hogy külön-külön mindenik falu mint teszi fel magok között, és minden falutól vegye be az regestrumot, az mint ők magok között felvetették, mely regestrumot subscribáljanak és pecsételjenek azon falus bíró, dominus terrestris vagy dominus terrestrisek, avagy azoknak tisztartói és abban az faluban lévő akárminemű vallású pap és bírák fide mediante; igen megvigyázza és vizsgálja pedig, hogy ha vármegye nem tett-e valami inaequalitást az falura való felvetésben és az falu is aztán annak magok között való felvetésében az igasságot nem vétettete-e el és ha mi olyan hibákat tapasztal, az vármegye főtisztjei által igyekezzék orvosoltatni mindjárt, mely ha nem succedalna, az főcommissariatust által az guberniumot is tudósítsa felőle.

5. Sőt az militare quantumokon kívül is lévén elkerülhetetlen expensái az országnak in genere és in particulari akár mely vármegyének, székeknek vagy districtusnak is, azért azoknak repartitioja is communicáltassék az főtisztektől az inspectorral, hogy annak is igasságos folytatására vigyázhasson, melyről külön regestruma legyen sub nomine extraordinariorum expensarum és

az *militare quantum* közzé ne engedgye elegyedni az olyan *extraordinaria expensákat*, sőt az faluknak is lévén magok között afféle szállókra mire sok szedő-vevő költségek, az adókon vagy portiokon kívül is, békivánja minden három hónapban egyszer az faluktól az olyan *extraordinaria expensák* *regestrumát cum specificatione expensae et personarum*, az kikre lőtt és ha mi hibát vagy igasságtalanságot tapasztal, hogy magok között követtek, azon falus bíró, *dominus terrestris*ekkel és vármegye szék tiszteivel *correspondealván corrigaltassa és büntettesse* meg. Ez az *trimestris számvétele* is az faluknak in *registro extraordinariarum expensarum* tétessék fel csak in *summa*, hogy melyik falu mennyit ad olyan *extraordinaria expensákat* bé.

6. Ezeket az faluk *regestumit* mind *diligenter conserválja* és azokból csináltasson *generale regestumot* az vármegyének vagy székek in *triplo*, melynek egyikét adja azon vármegye vagy szék főtisztjeinek, az másikat az *főcommissariusnak* és az által az *guberniumnak*, az harmadikat pedig tartsa magának.

7. *Diariumot* csináljon magának, az melyben valamely *dispositiok* *guberniumtól*, *főcommissariustól* vagy *főtisztektől* mennek, írassa bé, noha az *originalekot* ugyancsak meg kell tartani magánál.

8. Azon *diariumban* írassa bé azt is, ha mi *requisitiok*, *parancsolatok* vagy mik mennének hozzája az német tisztektől, megtartván azokban is az *originalekot*.

9. Az országnak lakosítól, akár úr, főnemes vagy parasztemberektől, akár faluktól ha mi panaszok eleiben mennek, mind igen csendesesen meghallgassa és akár nemessek, akár hazafiaiból álló *commissariusok*, *szolgabírák*, *executorok*, vagy tisztek ellen legyenek azok, írassa bé azon *diariumban*, úgy azt is, ha mit maga azokban az dolgokban ír, vagy *rescribal* együvé vagy másúvá, azt is *parialtassa*.

10. Az panaszoknak orvoslásában pedig így *procedaljon*: kívánja meg azt az panaszló féltől, akár német, akár ki ellen legyen, hogy ne csak pusztá szóval mondjon, hanem ha lehet *inquisitiot* is vigyen az panasza mellett mindenkor hozzája; ha pedig az szegény ember falu, vagy micsoda egy elsőben *inquisitiot* nem vihetne, vagy nem peragálhatna, maga *subordinatusi* közül *exmittáltasson* *mingyárt inquisitiona* és *inquiraltasson* az panasz mivel-

táról és az inquisitio osztán kezéhez menvén, hogy ha az panasz hazafia ellen leszen, az inquisitio mellett írjon az vármegye fő-tiszteinek, hogy magok procedaltassanak az excessussal vádoltatt ember ellen, a kolosvári in anno t. t. írt articulus szerént, vagy ha reá bízzák a processust, procedaltasson in tali casu azon arti culus szerént minden halogatás nélkül.

11. Hogy ha *német* ellen lészen az panasz, úgy az panasz-nak mivoltához képest vagy írjon vagy az subordinatusi közül küldjön, vagy ugyan maga menjen az panaszló emberrel együtt, vagy azzal nem is az inquisitioval (mert néha a panaszló ember vagy nem érkezik, vagy nem is mér afféle helyre menni) annak az militianak, az ki ellen a panasz vagyon, tisztihez, commendán-sához és az kiadott regulamentum és generalatus ordoi szerént kívánjon satisfactiot és contentatiot az panaszló félnek, pro qualitate casus delicti vel damni, mely is ha nem succedal, azon ordinantiak szerént az főcommissariatushoz cum debitis ex necessariis requisitis et documentis küldje fel.

12. Az ilyen panaszok casussában, ha kiváltképpen az dolog nagy lészen, főtiszteit is tudósítsa, hogy azok is írjanak a német tiszteknek felőle.

13. Hogy ha történnék, hogy az német tiszt azzal az ő tőle peragaltatt inquisitioval contentus nem lenne, hanem azt kívánná, hogy az német részről is legyen auditor vagy inquisitor: in tali casu, hanem ha betegség vagy egyéb nagy akadály gátolja meg, mást ne küldjön, hanem maga menjen oda az inquisitor, hogy az szegény embert az német inquisitiótól való félelme hallgatásra vagy panasznak vissza hazudására ne indítsa, ott is penig osztán ne engedje, hogy tiz-tizenkét kérdéseket kérjenek az németek az szegény embertől az ő szokások szerént, hogy kelepezébe huzassák maga magával az szegény embert, hanem csak azt kérdezhesse, hogy az mit azelőtt az inquisitio szerént panaszoltak volt, úgy vagyon-e; hogy ha penig az ilyen dolgon meg nem alkhathának, informálja az fő-commissariust felőle.

14. A diarium kívül és a puncto 4-to et 5-to említett regestrumok kívül is, még más harmadik vagy negyedik regestrumot is tartson, melyben minden falunak egy-egy arkus papirosat rendeljen és minden két hét alatt egyszer írassa be, hogy az reá-

jok esett portióban minden falu mennyit administrált, holnaponként pedig computust is, ha az militia abba az vármegyébe vagyon, maga tegyen, hogy ha pedig másutt vagyon az militia, subordinatusi által tétessen de omnibus administrationibus illis mensis praeteritae.

15. Mindenkor penig, mincelőtte az némettel való computusra menne vagy küldene, az szegénységet az hazafiából álló commissariusokkal, szolgabírákkal, egyéb afféle tisztekkel, az kik az administrationora gondot viselnek, állítsa szemben és computaltassa meg vellek, hogy abból látódjék meg, hogy ha nem vetlenek-e többet az szegénységen annál, az mit reá vetett volt az ország, vagy az vármegye, vagy szék, tam quoad portiones ordinarias, quam quoad extraordinarias expensas. Ekkor penig minden falunak a quietantiait parialtassa bé abban a puncto 13. említett regestrumban, visszaadván az originalis quietantiákat az faluknak; ez meglévén elébb, úgy menjenek osztán az némettel való computusra és ott az magyar és particularis quietantiákat csinálljanak össze és legitimaltassák.

16. Reá vigyázzon szorgalmatosson, hogy az inspectioja alatt való vármegyébe, székben vagy districtusban az mely militia quartélyban léssen, hogy az guberniumból kiadott falukon kívül más és több falukat quartélynak ne foglaljon. sem hogy azokat az falukat, az kiket neki nem osztottak, az quartélylyal való fenyegetéssel meg ne sacczoltassa,

17. Sem pedig olyan keresetet ne üzhessen, hogy a neki rendeltetett falukban egy helyt kevesítse, másutt szaporítsa az quartélyozó zoldátokat ajándékért, hasonlóképpen arra is, hogy azon faluban az tehetős ember el ne fizesse magáról az quartélyozót más erőtelenre, vagy ajándékkal; mivel magát immunitaltassa mások terhével; valahol pedig illet tapasztal, per inquisitionem végére menvén, hogy mit fizetett akár falu, akár privatus ember, akárki az militianak maga könnyebbítéséért, az melylyel másuvá tudta, három annyit exequaltasson mox et defacto rajta, executorokat kérvén az főtisztektől, melynek fele legyen azé az szegény emberé, az kire más gonosz ember magáról oda tudta az terhet, az más fele penig legyen magáé és az vármegyéből mellette fáradozó vicetiszteké, az kik által procedáltatott abban az dologban;

egyszersmind azt is igyekezze elaborálni, mind az német tisztek mind, ha ott nem succedalna, feljebb az két commissarius előtt, refusioját az olyan formán elvett discretionak.

18. Discretionkra avagy más akármi színű sanczoltatásokra hogy az falukat ne vegye az militia, sem az vármegye tiszteit, sem magát az egész vármegyét és communitásokat is, reá vigyázzon és ha mit ilyent lát vagy megért, ex officio inspectoratus mindjárt contradicaljon és protestaljon ellene, nehogy maga reá menne és annualná, sőt mindjárt az főcommissariatatus által tudósítsa a guberniumot is felőle és osztán in tali casu cselekedje azt, a mit onnan rescribálnak nekie.

19. Sem de pretio naturalium administrandorum, sem azoknak vecturájokról egy szóval semmiről nem leszen szabad senkinek is az inspector híre nélkül accordalni, sem az militiával, sem az hazafiaival, sem afféle hajtó vagy administraltató commissariusokkal vagy tisztekkel sub poena fl. 100, rá vigyázzon peng erre szorgalmatossan és in tali casu akár az militiával, akár az hazafiaival való accorda iránt tudósítsa mindjárt az commissariatust és vegyen onnan informatiot, addig peng ne engedje senkinek is az inspectioja alatt valók közül, hogy accordaljanak senkivel semmiről.

20. Sőt ha valami olyan nagy excessus történnék, úgy mint sebhetés, ember halál, vagy valami olyan nagy kár valamely faluban inspectioja alatt az militiától: az olyanban is nem leszen senkinek is szabad az inspector híre nélkül accordalni; azért szorgalmatossan reá vigyázzon, hogy az olyan accordák az hazafiainak romlásokra ne legyenek, sőt ha az dolog nagy, az vármegye vagy szék főtisztjei és az főcommissarius hire nélkül maga is ne hirtelenkedjék az olyan accordák állapotjában.

21. Minthogy az ingyen való elődésék és ajándék vecturázási az militianak meg vadnak tiltva, nisi in casu extraordinariae et specialis passus et servitii caesarei, az mint ez publicaltatott is, azért erre is mind maga tehetsége szerint vigyázzon, mind maga alattavalóival is vigyáztasson, hogy az olyanból emergalható panaszait is az szegény embernek megorvosolja minden késedelem nélkül, mivel hogy az ilyenek in Transylvania szoktanak lenni és annál sietősebbek.

22. Minthogy pedig nemcsak az quartélyokban, hanem az vecturázások alkalmatosságában is sok gonosz kereskedések és az szegénységen nagy károskodási esnek mindenkor, az mikor privatum az németek vecturáztatnak, postálkodnak és alá s fel járnak, mind az mikor az ő felsége szolgálatjára kívántató derék vectusok, az mineműek munitióknak, kötésnek vagy magazinale gabonáknak vecturai, regimenteknek vagy companiaknak marsusi, abban hogy az szekerek és vonómarhák az ő idejekben és helyekben ki nem váltatnak, mely megესik rész szerént az kiváltani tartozó vármegyének vagy székek tiszteinek gondviseletlenségek vagy késődések miatt, rész szerént pedig, hogy az faluk felváltják ajándékkal az vecturat és elébb tudják magokról, felebarátjoknak megromlásával. Azért in genere ezeknek az vecturaknak állapotjában megkívántatik kiváltképpen való vigyázása és industriája; in summa peniglen ezekre vigyázzon:

23. Privata gratuita vecturat senkinek is meg ne engedjen, hanem ha az passusban specialiter úgy parancsoltatik, hanem az edictum szerént fizessen meg az vecturázó, postálkodó szegénységnek munkájáért.

24. Az publica nagy vecturák pedig mivel hogy idején ki szoktak íratni, azért valamihelyt az olyanról való dispositio kezéhez megyen, mindjárt recepisse diessét, óráját írja fel és az következő vármegyét vagy széket de acceleratione vecturae et omnium requisitorum cum circumstantiis temporis et loci idején tudósítson és osztán inspectioja alatt az vectura kiváltásában minden dispositioikat úgy acceleráljon, hogy sem az vectura ne késleltessék, sem az más vármegye vagy székek marhájá az ő határánál tovább menni ne kényszerítettessék sub poena redderationis et refusionis damni ab illo exequandi, az kin mulik, akár maga, akár az inspector, akár maga alattavaló tisztei, akár az engedetlen falukon süljön az hiba.

25. Az mint az militia az ő rendtartási szerént strására szokott járni és noha nemcsak azon vármegyékben, hanem abból másban is és így annak az strásának alkalmatosságával mind az maga quartélyában, mind az utazásában az szegénységnek költsége szokott lenni, ezekre úgy az levélhordozó németekre is kiváltképpen való vigyázása legyen, hogy az szegénység az olyan állapotokban

is meg ne károsíttassék, hanem az computusban bemehessenek azok is.

26. Hasonlóképpen mikor marsusi vadnak az regimenteknek és compániáknak, ott annál is nagyobb expensák lévén, vigyázzon reá, hogy az szegénység se magától, sem az commissariusoktól adatott és gyakrabban helytelen attestatiokkal meg ne rontassék, károsíttassék, sőt minthogy az regulamentum is az attestatiokat helyteleneknek ítélte, meghirdesse inspectioja alatt, hogy senki, se falu, se privatus ember attestatiokat az militianak ne adjon és hasonlóképen az militiának is mondja meg, hogy ne vegyenek, mert sem ő, sem az commissariatustól nem acceptaltatik semminemű attestatio. Mert ugyanis ez világon legjobb attestatio az pro parte militiae, ubi nulla quaerela ipsam insequitur et naturaliter nulla est attestatio plebis et rusticorum mere spontanea.

27. Nagy vigyázattal legyen arra az vármegye, szék vagy districtus tiszteivel, perceptoraival és mind hajtó, administraltató commissariusokkal, szolgabírákkal vagy egyebekkel együtt, az kik az contributioknak alkalmatosságában foglalatatoskodnak, hogy az ő késedelmezések avagy az gonosz szokás szerént klákázásokért, discretioért való halogatások miatt mind pénz, mind naturaleknak administratioi meg ne késleltessék és hogy azok miatt mind az commissariatus, mind az militia assignatiokra és executiokra lépni ne kényszeríttessék, mert tudtára legyen mind az inspector-nak, mind az említett adjunctusinak, hogy ha ex gubernio és commissariatu az dispositio idején kimennek és mégis rajtok múlik az ő idejében való administraltatás, hogy az német militaris executio nem másra, hanem csak ő reá és reájok megyen és nem leszen szabad az német executort magokról kiküldeni az szegénységre és ha mi költség arra az német executorra erogaltatik, az nekik soha nem bonificaltatik, mert az magyar és hazafiáiból executorok azért rendeltetnek melléje, hogy azok által való keménykedésével előzze meg az német militaris executionak kiküldetését.

28. Szorgalmatossan reá vigyázzon minden adjunctusira és kivált az szolgabírákra és afféle hajtó, administraltató commissariusokra, hogy ne kereskedjenek az szegény emberek nyomorúságával, naturalekot gonoszúl ne mérjék, ne taxállják az szegény-

séget, az administratiokat egy héttel kettővel kicsiny-kicsiny ajándékért, aratásért, semmiért ne halogassák, sem pedig az rendelt quantumnál soknál többet hazudván, vagy quartélyoknak az falukban való menésekkel, vagy egyéb nagy gonosznak hírével az falukat megijesztvén és annak elfordítását ígervén, hogy végbe viszi, ilyen és több hasonló mesterségekkel az szegénységet ne nyomorgassák, ne sanczollassák, valahol pedig ilyen tapasztal, vagy megért, ámbár az szegénységtől afféle panasz nem ment legyen is hozzája, mégis felezirkálja, megvizsgálja, az mint oda fel in puncto 9. íratik, hírt adván az főtiszteknek, az kolosvári articulus szerint procedaltasson ellenek minden hallogatás nélkül pro qualitate delicti, az commissariatust is tudósítván, és az commissarius által az guberniumot is az afféle dolgokról.

29. Minthogy megesik az sokszor, hogy néha az commissariatusból lött dispositiókból is néha pedig csak casualiter marssusok, mészárszékek avagy egyéb alkalmatosságokkal feljebb terhelhetik az maga rendes quantumánál valamely falu és osztán valami időre hára (*így!*) valami kis bonificatioja szokott rendeltetni az ilyen helyeknek: szorgalmatossan reá vigyázzon, hogy az olyan casusokban senki sem defraudaltassék és az mi ennek az falunak rendeltetett, ne más falunak, és az mi ez faluban is Pálnak illik, ne Péternek adassék, annál inkább pedig ne intervertaltassék és más ususra ne fordíttassék és ne halogattassék, hanem in suo debito tempore menjen meg az szegénységnek.

30. Semminemű vecturak, postalovakot és vonómarhákat generalis vagy gubernium specialis passusa nélkül senkinek is ne adaltasson, sőt az mint oda fel is meg vagy on írva, az ki affélét practicalna, azt is orvosolni igyekezzen, annál inkább quartélyokat rendelni vagy változtatni teljességgel ne praesumaljon.

31. Akár legyen valami panasz az inspectioja alatt, akár ne, de az administratiokról és az inspectioja alatt való vármegyének, székeknek vagy districtusnak állapotjáról minden két hétben tudósítsa egyszer az commissariatust, akár jók, akár rosszak legyenek az dolgok.

Conclusio.

Mindezekre hittal lévén mind ő kegyelme, mind adjunctusi kötelesek, reá vigyázzon jól, hogy Istenéhez, kegyelmes urunkhoz ő

felségéhez, édes hazájokhoz és magok lelkek csendességéhez való kötelességeket igen magok előtt viseljék és azt is ne gondolják, hogy ha mi gonosz és kár az inspectiojok alatt való népet gondviseletlenség miatt éri, mind Isten, mind az ország előtt számot tartoznak adni rólla. Mely végre abstineáljanak teljeséggel, hogy semminemű ajándékot az militiatól sub quocunque colore el ne vegyenek, sub a missione honoris.

Formula juramenti Inspectorum.

Én T. T. eszközöm az élő Istenre, ki atya, fiu, szentlélek teljes szentháromság egy örök Isten, hogy én nemes Fejérvármegyének alsó járásának inspectorságára beállittatván, mindenekben teljes tehetségem szerént azon inspectorságról írt s kezemben adott instructionak punctumi szerént, azon inspectori hivatalomban, mindenféle tekintetet, úgymint félelmet, kedvezést, atyafiságot, barátságot, haragot, gyűlölséget, ajándékot félretétvén, hiven, igazán és szorgalmatossan eljárók, semmi úton módon magam hasznát vagy jószágomnak eximáltatását nem keresem, sem követem, hanem teljes szorgalmatossággal, hívséggel és igassággal minden abból magam haszna keresésének félretételével, valamint azon instructionak punctumi tartják, mindenekben teljes tehetséggel igyekezem azon, hivatalomban magamot gyakorlani. Isten engem úgy segéljen.

Datum ex generali congregatione dominorum regnicolarum Albae Juliae celebrata die 30. mensis Maii ao 1702.

Extradata per magistrum
FRANCISCUM HENTER
protonotarium mp.

(Eredetije Udvarhelyvármegye levéltára nemzeti ládjájában.)

1407.

Jobbágyfogadás. Alsó-Torján. 1702. febr. 10.

Bodó Gergely és Márton Miklós, kézen fogott bírák, 1702. febr. 11. Kézírásként Alsó-Torján, nemzeti Mihály Miklós uram

házánál szerződést állítanak ki arról, hogy *Poroszká Thodor* leköti magát »nemzetes *Mihálec Miklós* uramnak és posteritásának örökös jobbágyságra« oly feltétellel, hogy míg Erdélyben lakik mást nem szolgál, csak őt és utódait, ha pedig elszöknék, »ő kglme, vagy ő kglme posteritási minden törvény nélkül akárhol megfoghassa, vagy megfogathassa és mint olyan fugitivus jobbágját, vagy maga, vagy maradéki reducálhassák, vagy reducáltathassák mind magát, mind maradékát«

GREGORIUS FRANCISCUS BODÓ   NICOLAUS MÁRTON m. p. (P. h.)
nobilis de Alsó-Torja m. p. (P. h.)

(Eredetije *Borbély Sámuel* úrnál a *Mihálec* levelek közt *Sz.-Keresztúron*.)

1408.

Jobbággyfogadás. Alsó-Torján 1702. febr. 10.

Bodó Gergely nobilis és *Márton Miklós* deák, *torjai* tanító (rector), kézen fogott bírák, 1702. február 10. nemzetes *Mihálec Miklós* uram házánál *Kézítségében Alsó-Torján* szerződést állítanak ki arról, hogy »négy molduvai cigányok, úgymint *Istephán, Trifán, Gábor* és *Posztuláki* nemzetes fenn megírt *Mihálec Miklós* uramnak« adak magokat örökös jobbággyúl, oly feltétellel, hogy *Erdélyben* mást nem szolgáltnak, ha pedig ebből az országból *Molduvába* el akarnának menni lakni, ő kglmének hírt tévén, elmechessenek szabadoson, de ha megint ez országba jönnének, ugyancsak ő kglme keze alatt legyenek«; ha pedig itt Erdélyben elszöknének »és más ember keze alá állanának ez országban, vagy akármi módon lagnának máshelyt ez országban, ő kglme vagy posteritási, mint olyan fugitivus jobbággyit vigore presentiarum litterarum nostrarum akárkik kezek alól és akármi névvel nevezendő helyekről reducálhassák, vagy reducáltathassák minden törvény nélkül.«

BODÓ GERGELY m. p. (P. h.)   NICOLAUS MÁRTON m. p. (P. h.)

(Eredetije *Borbély Sámuel* urnál *Sz.-Keresztúron*.)

1409.

Gyergyó-szék rendkívüli szolgálmányai. Gy.-Szt.-Miklós 1702. jan. 26.

Gyergyói extraordinariák.

Anno 1700. székünkben jöven *Leiningen* generalis uram ő nga, ugyanitt székünkben levő *Piricskei passus* nevű helyben sánczot és palánkot építtetvén, melyre 8 hetek alatt kellettven adnunk dolgost székünkéből nro . . . . . 4800.—
Azon épületre kellett adnunk deszkát nro . . . . . 1500.—
computálván szálát 6 pénzivel, mely teszen fl. . . . . 90.—
8 héten szekeret 6—6 ökörrel és két béressel nro . . . . 120.—
Agyagot viteltünk, a hegyek nagy volla miatt 8—8 ökörrel és

2—2 béressel, 50 szekérrel nro . . . . . 50.—
Vasra, eserepesre költöttünk fl. nro . . . . . 16.—
Csükányok csinálni stb. 48 bokor *ezigánt*, ételekre fl. . . . 32.—
A 6000 dolgoznak kaszálás és aratás idején 29 denárjával 1344.—
Az 1500 deszka . . . . . 90.—
A 120 szekérnek 106 40
Vasra s eserepekre . . . . . 16.—
Azon fortalitium építésére 50 szekér anyag 72 denárjával 36.—
A 48 bokor *ezigánynak* étel és fizetés . . . . . 32.—

Summa facit . 1990 40¹⁾

Gyergyó-Szt.-Miklós in sede judicaria 1702. 26. Junii.

THOMAS SOLYOM

STEPH. LÁSZLÓ

v. judex r. s. S. Gyergyó (P. h.)

jur. not. s. S. Gyergyó. (P. h.)

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1410

Csikszék adókiivetése a vonómarhák száma arányában. 1702. jun. 12.

Anno 1702. 12. Junii in Várdodfalva congregatio s. Sic. Csik utriusque Gyergyó et Kászon.

Az mostani nemes ország gyűlésében székünkre repartíaltatt az contributioból r. fl. 24500, melyből eddég in natura et

¹⁾ Ez az összeg nem talál az összegezésnél.

paratis pecuniis adtunk meg, ha mind acceptálódik az mostani fl. 1672 és az mit most szednek perceptor uramék, circiter mehet ad fl. 3250, és így kell most felvetni az nemes székek fl. 9379, melynek suppleálására vetett a nemes szék minden vonómarhára fl. 2 den. 4, fél nyilas fl. 2 den. 4, semmis szabad ember fl. 1 d. 2, jobbágy egy ökrére fl. 1 d. 2, semmis jobbágy den. 51. Ennek felét most mindjárt kezdjék szedni perceptor uramék *Fel-Csíkról* azelőtti perceptorok Biró Márton és Bocskor Mihály uram, *Al-Csíkról* Kelemen deák és Endes Mátyás uramék, *Gyergyóból* kisebb Kemenes Balás, *Szárhegyről* István deák, *Ditróból* Laczkó János, *Alfaluból* László János, *Ujfaluból* Belénesi Benedek, *Tekerőpatak Kilyéntalvából* István deák, *Kászonból* Fejér Sámuel, Szabó Mihály.

(Eredetije *Cstkvármegye levéltárában.*)

1411.

Német katonák ellen való panaszok Gyergyó-szék részéről 1702. decz. 9.

Gyergyai quaerelák.

1. *Gyergyó-Szent-Miklóson* az Steinvil regimentiből com-menderozván egy lejkmány (kinek egy szeme vagyon), a piacon egy öreg örménynek az ebei rátámadtak az lejkmány ebeire, szokások szerint egymást mardosták, ezért magát azon öreg örményt és az fiát erősen megverte, melyért praetendál flor. 40, mivel mesterember lévén, azoltatól fogva nem dolgozhatott, mivel az karja soha jó nem leszzen miatta.

2. Mivel széktünkben lévő szegény embereknek *Molduva* felől való határookban kell tartaniok marhájokat azon passuson belől *Molduva* felé, ha csak azokhoz kenyeret visznek is, vagy vadászni, halászni kényszeríttetnek menniek, hogy életüket táplálhassák, avagy az portionak megadására vad bőrökből valamit szerezhessenek, azokból is vámot vettenek az eddig való német tisztviselők, avagy ha azok nem is, az strásán lévő vitézek húztak s vontak rajtok. Ugy vagyon az mostan bejött *Leyr* (?) kapitány még eddig nem vett, de kezesség alatt vadnak azok is, az kik olyan kételenségekből a

napokban ott jártanak, melynek megorvoslását alázatosan kívánjuk, hogy ennek utánna ne legyen.

3. Rabutin generalis ő excellentiája regimentjéből lévén az vicecolonellus uram ő nagysága compániája, azok közül egy katonára erősen megvagdalt egy örmény szőcsöt csak azért, hogy tubákot kér volt tőle, és nem adhatott, mivel semmi tubák nem volt nála. Ez is fájdalomért és életiig való félszegségiért praetendal flor. 40, mivel az karján esett bővebben az sebhetés és szokott mesterségit nem continuálhatja.

4. Ugyanazon companiából egy katona az ur tekintetes nemzetes *Lázár Ferencz* uramnak egy jobbágyát megvagdalta (és ő kegyelmének faragója levén) annak is az sebhetés miá a karja meg-hargasodott, ez is az ő fájdalomért és félszegségiért praetendal flor. 12.

Mindezekért tempore suo satisfactiot kívántanak az paciensek, de semmi satisfactiojuk nem lett.

Ezen fenmegírt személyeket törvényes székünk napján az szék eleiben hivattuk, melyről megeskotván őket, hűtük után ez szerént vallottak, az mint meg vagyon írva. Melyet mű is irtunk fide nostra mediante, szokott pecsétünkkel és subscriptionkkal megerősítvén.

Datum in Gyergyó-Szent-Miklós, anno 1702. die vero nona Decembris.

THOMAS SOLYOM de Uyfalu	STEPHANUS LÁSZLÓ de Alfalu
v. iudex reg. s. S. Gyergyó mp. (P. h.)	jur. nol. s. S. Gyergyó mp. (P. h.)

(Eredetije Csikvármegye levéltárában.)

1412.

Csik-, Gyergyó- és Kászon-szék a német katonákra tett rendkívüli költségeik felsorolása, azok megtérítését kérvén. Csíkszeredán 1703 márcz. 8.

Csik-, Gyergyó- és Kászon-székeknek extraordinarie lett expensájok és terh-viselések, melyet az mélt. regium guberniumtól az commissariatus által bonificáltatni alázatosan kívánunk.

Minthogy az mélt. regium gubernium commissiojának con-

tinentiája szerint az nemes hazának könnyebbségire nézve kellett szállani az militiának véghelyekre, műnekünk nagy terhviselésünkre és sok károsodásunkra és azokból lett károsodásinkot és terhviselésinket alázatosan bonificáltatni kívánjuk.

A medio Julii beszállván az *Stainwill* regimentiből hét compania kaszáló helyeinkben usque ad 12 Septis anno 1702, menni fűvünköt, kaszáló helyeinket etették meg lovaikkal s marhájokkal, ngtoknak s kglteknek istenes consideratiojára bizzuk, mely miatt sokan közülünk teljességgel széna nélkül maradtunk, melyet rész szerint az mű szekereinken hordattak az táborra.

Azon compániák számára a 12. Sept. usque ad ultimum eiusdem mensis minden nap adtunk cur. foeni integros 16, facit cur. 304, melyek executioval vettek meg mű rajtunk, mivel nem akartuk megadni; de ezenkívül is zsákmányra kimenvén az havasokra, sok szénánkot elhordották, melynek számát nem tudjuk; ez is hogy bonificaltassék, könyörgünk alázatosan, mindazonáltal negyvennégy szekérrel, akit elhordattak az havasokról, bizonyosan exstáll.

Azon kompaniának süttetője és annonae officialissi mellett az táborra kenyér hordani, az sütőknek fát, az malomban búzát és lisztet hordani egy darabig tartottunk 24 szekérrel¹⁾, azután tizen-nyolezat, azután tizenhatot, közelebb szállván utoljára az faluhoz, ötöt, kik is éjjel-nappal azon munkákban continuuskodtak, ezen kívül hat asszony-embert sütni, szítálni és hat férfiat favágni; mely miesodás hátramaradásinkra, romlásunkra lött légyen, az ngtok s kegyelmetek böles illetiben álljon, refusiot várván nagy alázatlossan.

(*Más írás:*) Míg az falu mellé jöttek, adtunk szekeret usque ad medium Sept. cur. dietim 16. facit cur. 960; a medio Sept. ad medium Nov dietim cur. 5; facit cur. 300. Summa cur. 1260: cur. den 72, = rh. fl. 907 den. 20.

Molduvában resideáló atyánkfianak kell adnunk per decursum anni hungr. fl. 393 // 38, az maga adójával együtt; ebben adminisztráltott az mlgos commissariatuson fl. 252.

---

¹⁾ Az oldalára írva: Minthogy mikor másult volt az tábor, mi társzekeret adtunk.

Molduvában Gyászvásárra, Galaczra, Foksinba, Berhádra, Lengyelországban és egyéb azon helyekre járó postákra és mlgos generalis uramtól expedieált emberekre expedieáltunk az 1702 esztendőben hung. fl. 602 den 56. Az adajok is ebben lévén, melyben az mlgos commissariatus acceptált fl. 180.

(*Más írás:*) N. B. Est in communis az új jedzésben feltettük.

Gyemes passusán az több súlyos terhviselésink között noha régtől fogva mű supportáltuk a szekereskedést, de szegény atyánkfiai az ott való kinlódástól megijedvén, hó pénzes béreseket kellett még ezelőtt három esztendővel fogadtunk és ökröket vennünk, minthogy pedig egy rendbeli ökör el nem győzi, kellett vennünk ökröket in numero 24 cum fl. 276, melyekben meg is holtak, az muskutályosok és levágtak benne, de azok helyiben is mást kellett állitanunk.

Az béreseknék penig hópénzek cum fl. 4, per mensem' minden esztendőben boeskorra fl. 2, szalonnának kettőnek fl. 3, búzát cub. 36 computálván, attól fogva adtunk fl. 1170, melyet paratis kellett megfizetnünk az búzán kívül. Az eddig való erogationkról bonificatiot várunk. Ha továbbra is az ő felsége szolgálatja úgy kívánja, vagy acceptáltassék quantumunkban, avagy az több székek is proportionaliter supportalják azon onust adaequale.

(*Más írással:*) Az portiojokat azon béreseknék magunkra vállaltuk, mely is fizetésiben maradván adojokkal együtt, facit fl. h. 108.

Ezen vonómarhákra mennyi széna elkölt azon üdök alatt csak 7 holnapok alatt esztendőben, noha nálunk nyolcz holnapig is kívántalik az széna az ökröknek: ngtok s klték istenes reflexiójára alázatossan hagyjuk. Hasonlóképpen azon szekereknek felállítása, restaurálása, fejszéknek, fűrűknak szerzése is költségünkben áll felesen három esztendők alatt.

(*Más írás:*) Költ el legkönnyebben is széna cur. 252, mely teszen cur. fl. hung. 2. 640 // 80, fejsze, fűrű, szekerek, kötelek, kerekék állítására minden esztendőben fl. hung. 8, facit fl. h. 24. computando dietim denique cur. 28.

In anno 1701. A Kabalahágó alatt való új sánczon ősszel dolgozott emberünk 643, hatszáznegyvenhárom és a nyáron in anno 1702 négyszáz emberünk, egy hétig, kiknek fizetése igiretben is

volt, az ngtok s kgték atyai kegyességit várván az iránt is, könyörgünk, hogy bonificáltassék.

(*Más írás:*) Item az elmúlt télen azon új sánczhoz fának hordására nyolez hetek alatt mindenkor volt negyven ember és tíz szekér.

Azok mellett az őszön kellett tartanunk négy hétig cur. 15, az nyáron penig négy hétig dietim cur. 5, ezeknek nyári takarodás idein való munkájokat intézni nem tudjuk s jutalmok ngtok s kgltek iteleiben álljon; érdemünk szerint való bonificatiot várunk.

Azon sánczon építettő officereknek és egy káprál-alja németeknek az utazásokon rájuk való költségeken kívül adtunk búzát cub. 10, zabot cub. 36, vágómarhát 3, berbécsét 26, konyhára való accidentiákat valent fl. 3 den. 50, vasat az csákányokra fl. 3, omnibus faciunt hung. fl. 98 den. 65.

Vas ásók, csákányok, kapák szüntelen való élesítésire, mivel majd kősziklából vágták a sánczot, adtunk a kovácsoknak diversis vicibus h. fl. 46 den. 50.

(*Más írással:*) Mivel mindenkor mikor más székekből voltak dolgozók is, mi adtunk kovácsot.

Gyergyó-Piricskei passuson új sánczot építtetvén nyolez hetek alatt, minden hétre kellett adni dolgot nro 600, mely in summa teszen personas 4800; azon üdők alatt kellett adni szekereket az ott való építésre hat-hat ökörrel nr. 170, melyet ngtok s kgltek istenesen megleteintvén, hogy bonificáltassék; könyörgünk alázatossan.

Azon fortalitium építésire deszkára, vasra, házbeli kemenczére erogálódott hung. fl. 106.

Csákányokat, ásókat csináltatván és azt szüntelen élesítvén, az kovácsoknak fizettenek fl. 32.

A Gyemesben levő sáncznak restaurálására, deszkákra, egyegy arasznyi vasléczszegekre, kötelekre, lánczokra, házbeli kemenczékre az munkákon kívül kész pénzt expendáltunk fl. 45.

In anno 1699 *Uiteld* regimenti nálunk lévén egész octoberben, minden napra kényszerítettünk adni ötven szekér szénát, mely egy holnap alatt megyen ad cur. 1550, melyről az regimenttől extáll attestatiónk, az mlgos commissariatust sollicitáltuk, de mind eddig is nem bonificáltatott, ily nagy expensánk micsodás kárunkra esett, itilje ngtok s kgltek.

(*Más írás:*) Facit f. r. 3100.

In anno 1699. *Steinwill* regimentiből Gyergyóba menvén két kompánia, erogálódott számokra tritici cub. 62, melyről való attestatio Luczai László uram kezénél forgott, de még nem accep-táltatott, nem is bonificáltatott; instálunk, hogy ngtok s kgltek ezt is méltóztassék méltó igazításban venni és refusiót tétetni.

(*Más írás:*) Mely cum fl. rh. 2 facit fl. hung. 220 den 80.

Az passusra commendérozott muskotélyosok ezelőtt minden holnapban, most penig két holnaponként változván, azokuak mársussa lévén székünkön alá és fel, be az passusig, kiknek ingyen való előlédek és az feles szekér adása mind mársusban és a kenyereknek behordására micsodás expensánk legyen és romlásunk, megtiltheti ngtok s kgltek.

(*Más írás:*) Az hús dolgát ide kell tenni.

In anno 1702 ősszel hat hétig adván minden napra 75 embert azon sánczra, kiknek is dolgok mire megyen magok kenyereken, költségeken hátramaradásokra.

(*Más írás:*) Dolgok facit fl. hung.¹⁾

Azon új sáncznak építésire anno 1703 még in Februario kényszerítettünk adni dietim 40 ökröt és 20 embert 5000 fáknak készítésire, hordására, mely ma is continuáltatik, mélt. generalis uram ő excellentiája parancsolatjából.

Azon új sánczra adtunk az télben deszkát nro 1500 szálat, cum denariis 6 computalván, facit hung. fl. 90.

In anno 1702. in mense Nov. székünkben szállván mltos generalis uram compániája, más azon regimentből való két compániakkal, erőltettenek az mészárszék tartására, de minthogy az székünk megfogytakozott az kövér marhák iránt, szünetlen az militia nálunk lévén, meg kellett alkonunk az három compániakkal és commendans urammal fl. 672, melyet méltó tekintetben venni ngtok s kgltek méltóztassék; meg is adtunk, nem lévén kövér marhánk.

(*Más írás:*) Mivel az marhában nagy válogatás volt.

In anno 1699 az neemes ország *Debreczenből* szállítatván

---

¹⁾ (*Az oldalán más írással:*) Ezt az elébb is dolgozók közi kell annectálni.

búzáat az militiának számára, melynek vecturázására parancsoltunk lévén, erogaltunk, melyről quiaetantiank exstall. mely búzában az nálunk levő militiának fl. 292 // 84 nem erogalódott; bonificatiot ez iránt is kívánunk aláztatossan.

In anno 1702. assignatio jöven székünkre, melyet executio subsequált azokra, erogaltunk két uttal hatvankét for. és hatvanhat pénzt, id est fl. 62 den. 66.

(*Más írás:*) In anno 1703. fl. 73 // 60.

In anno 1702 in mense octobri *Steinwill* regimentinek kényszerítettünk szalmát adni cur 280, melynek egyik részit zabbal fizettük le.

(*Más írás:*) Recognitio kell.

In anno 1702. az *Stainwill* regimentinek hoztanak székünkben búzáat cub. 300¹⁾, mely nem kívántatván, az üdőnek alkalmatlan sulyos voltán őszi üdőben vecturáztattuk *Háromszékre*, marháinknak romlásával, nyavalyájjokkal.

(*Más írás:*) Az üdőnek alkalmatlan volta miatta kellett adnunk cur. 30.

In anno 1702 az *Stainwill* regimentinek statiojokban való költöztetésire kényszerítettünk adni cur. nro 75, mely vecturázásban marháink úgy elromlottak, hogy némellikit alig hajthattak haza két hetek alatt is, némellikinek lába is kitört, meg is holt benne egy néhány.

Ab anno 1694 székünkben levő *Csik-Szt.-Miklós* nevű faluban szünetlen lévén commendans, az falu kiesin voltához képest úgy elromlott, hogy ha valami segítségünk nem leszen, pusztulásra jut teljességesen, azonkívül is nagy fizetéssel fogadunk házat commendans uramnak, az ott való sok építés is meglévén.

(*Más írás:*) Ezt feltegyük: mennyi fizetést adunk az házbérben.

Szépviz nevű faluban hasonló nyomoruság lévén, minthogy az passusnak az töviben vagyon, mindenféle rendek, lovas német, muskotélyos, hajdu ottan fordul meg, azoknak való süttetés, egyezőval mint az vendég fogadó olyan, mely úgy el romlott, puszt-

---

¹⁾ (*Az oldalára írva más írással:*) Regimentet nézi vala

tult, minthogy az pogány is elrontotta volt, hogy ha ngtok s kgltek reflexióval nem leszen, nem resistálhat

(*Más írás:*) Minden két héten való süttetés.

Hasónlóképpen *Gyergyó-Szt.-Miklós* az passus töviben az szünetlen való strásáló németekkel terheltetik, mely passusra az nagy hegyekre télben szénát, nyárban fűt kell hordani szünetlen oly kénnal, hogy csak üressen is alig mehetnek az nagy hegyre marhával.

Ezekén kívül az statiókból mindenfelé az strásákra hetenként kell az katonák lovai számára vecturáztatni az szénát és zabot, de necesse annak meg kell lenni.

(*Más írás:*) Ezt megjegyeztük az új jegyzésben.

Mint ezelőtt való esztendőkbén, ugy most is az passusokon lovas és gyalog embereinkkel strásáltatnak szüntelen, az lovasokat az sokfelé való járás, postálkodás miá úgy megrontották, hogy majd ló nélkül maradtanak embereink.

Az *Gyemesnél* levő muskotályosok számára minden héten két vágó marhát kell adnunk, melyben nagy károsodásunk volt és vagyon, mivel ez marhát drágán vesszük, az hús árában ugyan megadnak, de kilencz tíz forintos marhának az árában csak fele sem fordul meg, mely megkárosodásinkot ngtok s kgltek bonificáltatni méltóztassék. Ennek utánna penig más székek is ha segítséggel nem lesznek az vágó marhák felől, elégtelenek vagyunk az végben vitelire.

(*Más írás:*) Ezt is az új jegyzésben feltölttük.

Ugyan *Steinwill* regimenti székünkben jövőn, nekünk kellett vecturáztatnunk be az Lokra, hasónlóképpen az *Lokról* ki-költözvén, egészen mű nekünk kellett vecturát adnunk, miesodás romlásunkra itilje ngtok s kgltek.

(*Alább írva:*) Több expensainkról, terhviselésinkről, melyek esnek és következnek az generalisok és tisztek passusokra való járásában, muskotélyosoknak hús administratiojában való sok károsodásinkban, süttetésekben, arra való szekerek adásában, hajduknak való szekereskedésekben, az passusson strásálók mind németek és magyarok számára való széna csinálásban, magunknak sok postálkodásinkban az strásáról *Molduvában*, az feles quár tely tartásunkon való serviez adásban, melylyel az ngtok s kgltek

füleit most nem terheljük, hanem istenes reflexiot alázatosan várunk, az fenn specificált practensionokról pedig bonificatiot.

Actum *Csikszereda* in communi congregatione sedis, anno 1703 die 8 Martii.

JOANNES CSATÓ de Delne   MICHAEL BORS de Szt.-Király
vicejux rex. sedis super Csik mp. (P. h.)   jur. not. s. S. infer. Csik mp. (P. h.)
STEPHANUS LÁSZLÓ de Gyergyó.
jur. not. sedis Gyergyó m. p. (P. h.)

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1413.

A székelyek adója kivételése a gyulafelhérvári országgyűlésen 1703. márcz. 10.

A székely nemzet privilegiumai fentartásával az adó nyolczad-részt elvállalta, 750,000 frt quantumnak 8-ad részét vévén föl magára, tészen rh. fl. 93,750.

Csikszereda	20	Kézdivásárhely	500
Udvarhely városa	100	Bereczk	650
Sepsi-Szt.-György	443	V.-Hunyad	1068
Ilyefalva	486	Hátszeg	760

Fortalitiumokra kívántató 40,000 frtból:

A ns. székely natio vett		Csikszereda város	20
magára r fl	8000	Udvarhely	10
Kézdivásárhely	150	S.-Szent-György	40
Ilyefalva város	40	Marosvásárhely	500
Bereczk város	30		

Extra: ordinariakra kívántató contributiokról:

A vármegyék és szászok 4000—4000, a székelyek 3000, a taxás városok 1000 frtot fizetnek.

(Másolata *Csikvármegye levéltárában.*)

1414.

A parajdi sóakna kamara ispánja, Jakabházi Zsigmond esküje, hivatalába lépésekor. Székely-Udvarhelyt 1703. junius 8.

Én *Szent-Ábrahámon* lakó *Jakabházi Sigmund* vállaltam magamra az tek. nemes négy szék, ugymint *Udvarhely, Há-*

romszék, Csík és Maros székek, ő felsége thesaurariusától megárendált parajdi sóaknai kamara-ispánságát, szabad jóakaratom szerint, a nemes székek választásából, esküszöm az élő Istenre, ki a menyet, földet teremtetle, hogy az én hivatalomban igazán eljárók, az nemes székek javát tehetségem szerint minden úton, módokon minden magam haszna keresését félre tévén, munkálodom, a sóaknát és ahoz szolgáló rendeket a magam hasznomra, sem a másokéra nem fordítom, a mely punctumok és conditiók szerint az ő felsége thesaurariusától az aknák megárendáltattak, azokat azokban specificált poenák alatt szentül megtartom és alattam valókkal is megtartatom, azokból provenialó semminemű hasznot, jövedelmet magam számára nem fordítom; azokból esztendőm eltelvén igazán számot adok; igaz törvényeket szolgáltatok tisztém alatt . . . . . jog szerint; a szokott birságnál többet rajtok nem is veszek; ha pedig ezekkel ellenkezőt cselekedném, annyival együtt számot nem adnék, vagy nem adhatnék, vagy adni nem akarnék és én miattam vagy gondviseletlenségem miatt a nemes székek quoquo modo kárt vallanának, exclusis omnibus juridicis remediis, ezen reversalisom ereivel valami kárt vallanának, annyi erő javaimat propria authoritate elfoglalhassák és mindaddig birhassák, valamig plene et integre a nemes székeknek nem contentálnám; ha pedig jószágom vagy javaim fel nem érnék, magam személyemhez is hozzá nyulhassanak a nemes székek, megfoghassanak és meg is fogathassanak; a nemes darabot kinek-kinek értelem szerint kiadom, a szokás szerint is igyekszem vágatni, melynek megállására most is magamot kötelezem magam szabad jóakaratom szerint, Isten engemet úgy segéllyen, lelken üdvösségit úgy adja.

Udvarhely, 8. Junii 1703.

JAKABHÁZI SIGMOND (P. h.)

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*).¹⁾

¹⁾ Előtte 6 oldalon »*Inventarium* az udvarhelyszéki, sófalvai és parajdi sóbányáról és az ő fge ott lévő kamara házáról és az ott dolgozó embe-
rekről,« Apor István kincstartó, az említett sóbányák arendatora és Gagyai Pálfi
Mihály Udvarhely kiküldöttje által.

1415.

Zetelaka és Udvarhelyszék egyezsége, az előbbinek a székhez tartozása és miként való adózása felől. Kelt Bögözőn 1703-ban.

En Gróf Pekri Lőrincz, nemes Udvarhelyszéknek főkapitánya, adom tudtára a kiknek illik ezen levelem által, hogy ennek előtte esztendővel felültetvén az elméjeket valakik a Zetelakiaknak a ns. széktől való elszakadásokat munkálódták és adózásból a nemes széktől való különöztetést, kit is midőn mindenütt a hol illeti remonstráltam a ns. szék régi regestrumiból, hogy a memoria hominum mindenkor a nemes székkal együtt adóztak, commissionaliter meg is parancsoltatott nekik, hogy a ns. székhez redeálva, adózzanak együtt és a ns. szék főtisztjeitől hallgassanak, törvényeket appellatio által oda bocsássák: confugialtanak mélt. gróf Apor István úrhoz, hogy ő kegyelme őket quo meliori modo a ns. székkal egyeztesse meg, fogadván, hogy többé senki biztatására a ns. széktől elszakadni nem kívánnak; a minthogy mélt. gróf Apor István úr tekintvén a Zetelakiaknak alacsony állapotját, nekem mint ns. Udvarhelyszék főkapitányának szólott, hogy tekinteném meg elszégyenedett voltokat és adózásoknak rendjít, esztendőnként hagynám 75 ökörrel való adózásra és eddig való restantiájokat a nemes székkal engedtetném el.

Mely mtgs. gróf Apor úr interpositióját mind én, mind a ns. szék nagy tekintetbe vévén, egyeztek meg a Zetelakiakkal e szerént:

1-ső. Valamig Isten ennél is nagyobb terhviseléstől megoltalmaz, adózzanak csak 75 ökörrel.

A dologi inventarium után következnek: »Ezen aknákhöz és kamaráházhoz való szolgáló személyek, kik hivataljuk szerint való munkájokat continuálják, ez szerint következnek.« — »Parajdról ezek sóvágók:« 10 név »Az kik pedig szekeresek és a mint kívántatik ide szolgálhatnak:« 6 név, »Sófalváról, alsó- és felsőszegből« 52 név »Attyháról ide szolgáló személyek« 14 név. »Korondról ide szolgáló személyek« 29 név.

Az inventariumot kiadták Pálfi Mihálynak

Datum 10 m. Martii, a 9 napig tartott inventálás utolsó napján.

JOANNES KERESI

MICHAEL GUDÓFALVI

ő fge táblája scribái és notariusai, az inventálásra kiküldött biztosok.

2-do. Az idei úgy mint 1703. esztendőbéli adójoknak csak felét adminisztrálják, már fele pedig mivel az üdö eltölt, elengedtetik minden naturalékkal együtt.

3-o. Az udvarhelyi vár építésre valamenyi fák, deszkák és zsendelyek kívántatnak töllök, juxta valorem acceptálhassanak az ők quantumokban, melyet is a két főtiszt parancsolatjára tartozzanak beszolgáltatni magok szekereken, marhájokon, ezenkívül az udvarhelyi tűzifára nem erőltetvén őket, hogy ők az épületre fát magok vecturázzák.

Én is ellenben zetelaki királybíró *Tornai Mihály*, esküteimmal, Bíró András tavalyi királybírája Zetelakának, *Karácsony György*, mint az egész Zetelaka falváról erre az accordára plenipotentiaztatott személyek és sokszor megnevezett mlgs. gróf *Apor István* úr ő nagysága mellettünk való fáradozását alázatosan köszönnév, hogy mellettünk szegény emberekül könyörölvén kapitány úr ő nagysága és a ns. szék előtt fáradozott, köteleztük ő nagysága és a tek. nemzetes *Korda Zsigmond* úr ő kegyelme előtt magunkat arra, hogy ezentul az 75 ökörrel, míglen tudniillik a generale quantum ez hazán e szerént lészen, igazán adózunk a nemes szék közé, mindaddig is, valameddig Isten (kitől öjjon ő szent felsége) nagyobb terhviseléssel nem látogatja szegény székünket, a ns. széktől való elszakadásunkat se privilegiumunk színe alatt, se más utak és rendek alatt nem munkálodgyuk, a ns. széktől el nem szakadunk, hanem mint igaz szék tagjai a ns. székkal egyetértünk s adózunk a feljebb megírt mód szerént valameddig a ns. szék is ezen contractushoz tartja magát.

Melyeknek nagyobb bizonyosságára mindkét részről adgyunk ez kezünk írásával és pecsétünkkel erősítettett levelünket ez alább megírt coramizáló mlgs. gróf úr és tek. nemzetes *Korda Zsigmond* úr előtt sub amissione in ea parte privilegii. Datum in *Bögöz* die 12 a mensis Junii 1703.

Gróf PEKRI LŐRINCZ

ns. Udvarhelyszéknek főkapitánya   tavalyi királybírája Zetelakának (P. h.)
m. p. (P. h.)

KÉNOSI SIGMOND

ns. Udvarhelyszéknek egyik vicekirály-   mostani királybírája Zetelakának (P. h.)
bírája mp. (P. h.)

SEBESI JÓB

ns. Udvarhelyszéknek egyik király-
bírája (P. h.)

BÍRÓ ANDRÁS

TORNAI MIHÁLY

KARÁCSON GYÖRGY

hítes embere Zetelakának (P. h.)

Ezt mind a három egy írással iratott, mivel Tornai Mihály és Karácson György irni nem tudtak, de velem voltak.

Coram me Comite *Stephano Apor* de Al-Torja (P. h.)

E Protocollo inc. s. S. Udvarhely die 25^a a. Maji 1791.

Extradatum per *GEORGIVM FERENCZI* de Patakfalva

incl. s. Sic. Udvarhely ord. not. m. p. (P. h.)

(Hiteles másolata *Udvarhelyvármegye levéltárában*)

1416.

Teleki Mihály Csík-, Gyergyó-, Kászon-szék tiszteinek. Tordán 1704. ápr. 15.

Ajánlom kglmeteknek szolgálatomat

Akarám kglmeteknek értésére adni: a mi kegyelmes urunk ő nga az erdélyi fiscalitásoknak dolgát én reám kegyelmesen bizta, hasonlóképpen hogy az labancz párton levő urak, főrendek jószágát confiscáltattam. Im főhadnagy *Horváth György* uramat, az úrnak *Thoroczkai* uramnak is úgy tetszván, béküldettem, minthogy oda be ő kegyelme residentiás ember lévén, az fiscalis jószágokban inspectornak, rendeltem az ott lévő harminczad vámok inspectiójára is; kglmetek pedig tisztül ő kglmének mindenekben asistáljon és az mi a mi kegyelmes urunk szolgálatját illeti, mindenekben promoveálja kgltek, engemet is kötelez kegyelmék maga szolgálatjára. Isten éltesse kegyelmeket.

Datum *Thorda* 15. Apr. a. 1704.

Kegyelmék

szolgája, jóakarója
TELEKI MIHÁLY mpp.

Külső czimzés: Tek. nemz. vitézlő Csík-Gyergyó-Kászon-széki vice-tisztek uraméknak, jóakaró uraimnak, atyafiainak ő kegyelmeknek

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1417.

Thoroczkai István a Csík-székiektől biztos tudósítást kér és tegyveres segítséget ígér nekik. Kelt Gerenden 1704. márczius 6.

Ajánlom kegyelmeknek szolgálatomat, Isten minden jókkal megáldja kegyelmeket, szívből kívánom.

Értettem, hogy kegyelmek mind az haza szabadulását, mind az magyar nemzethez való jó kívánságát, úgy az mű kegyelmes urunk ő nga mélt. fejedelem Felső-vadászi *Rákóczi Ferencz* urunk ő nga méltóságát előttök viselvén, még az fegyvert le nem tette, melyet kegyelmek igen jól cselekedett; azért kegyelmek engemet mingyárást tudósítson, hogy az kegyelmek dolga mi formában van, én is bona conscientia írom kegyelmeknek: csak érthessem kegyelmek dolgát, mingyárást annyi ezer emberrel megyek kegyelmek segítségére, hogy kegyelmek is minden dolgaiban megvigasztalódhassék. Azért mégis kegyelmeket kérem sincere, hogy engemet olyan ember által tudósítson, az kit én ismerjek és mindenekben elhihessem kegyelmek dolgait. Bizonynyal írhatom kegyelmeknek, hogy az magyar nemzetnek úgy foly dolga, hogy soha jobban nem kívánhatta volna, azért kegyelmeket mégis kérem, az mint feljebb is íráni, meg ne csüggedjen, sőt másoknak is értésére adván, engemet mentől bizonyosabb embere által tudósítson, mivel én is kész vagyok kegyelmeket megsegíteni.

Ezzel kívánom Isten kegyelmek vezérelje minden dolgaiban és maradok

Kegyelmek

szolgája

THOROCZKAI ISTVÁN mp.

Datum in Gerend die 6. Martii 1704.

Külső cím: Tekéntetes, nemzetes, nemes és vitézlő *Csikszékben* lakosoknak, nekem jóakaró uraimnak, atyáinkfiainak ő kglmeknek adassék.

Más írással: *Szt.-Márton:* Hozo Ferencz, Polyó Gergely, Boeskor István, *Csekefalva:* Gothár János, Gothár Péter, *Sz.-Simon:* Veress István, Veress Mihály, Veress János.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1418.

Thoroczka István Csik-Gyergyó és Kászai széknek a porumbák nyereségről a németektől. Mártonhelye 1704. ápr. 22.

Ajánlom kegyelmeknek szolgálatomat, Isten kegyelmeket megáldja, kívánom.

Akarám kegyelmeteket tudósítani, hallottam kegyelmetek szerencsétlenségét, abban kegyelmeteknek meg nem kell csüggedni, Isten adjon szerencsét, viselje előtte édes eleinek szabadságát, jó hírét, nevét, másszor Isten jobban adja, csak fogja kegyelmetek egy szívvel, lélekkel, legyenek egyesek az közönséges jóban; mostan is Istennek hála az az kegyetlen ellenség nem ment vissza kedve szerént: tegnap sok fáradságunk után, kegyelmetekhez való igaz szeretetünkéből, annyi messze földről is szívesen igyekeztünk kegyelmetek segítségére jöni, az ellenséget annyira közelítettük, mikor *Porumbákon* alól szaladna, nem igaz úton, hanem egy nagy erdőnek fogván, estve lévén, tovább utánna nem mehettünk, de az Olton túl maradván praedával megrakodott széles szekerei azokat elnyertük, mellette lévő németeket levágtuk. *Henter Mihály* uram felől kegyelmetek tudósítson, ha szükség az én praesentiám, kötelességem szerint én is kegyelmetek közé kész vagyok compareálni; ha penig kegyelmetek között olyan visszavonók vadnak és az kikhez kegyelmetek valami suspiciojok vagyon, azokra kegyelmetek semmit se hajtson, Isten engemet is bévívén kegyelmetekkel együtt azokról discurráljunk és concludáljunk, mindazon által kegyelmetek tudósítását elvárom. Ajánlom ezzel az Isten oltalmába kegyelmeteket, maradok

Datum et caxtris ad Mártonhely positis. die 22. Aprilis 1704.

Kegyelmetek

szolgája, jóakarója

THOROCZKAI ISTVÁN mp.

Külső czímzés: Spectabilibus, magnificis, generosis, egregiis, nobilibus et agilibus dominis supremo et vice-judicibus regiis, ceterisque juratis assessoribus ac notariis, toti denique universitati dominorum, magnatum et nobilium, primipilorum, peditum, pixidariorum sedium Siculicalium *Csik-Gyergyó et Kászon*, dominis mihi observandissimis.

Cito,
ito,
ito,
ito.

Alatta: Baróton elől találván én aperiáltam.

BORS GYÖRGY mp.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1419

*Thoroczkai István II. Rákóczi Ferencz fejedelem »generalis fő-
strázzamestere» rendelete Csíkszéknek 300 lovas küldése felől. 1704.
május 20.*

Ajánlom nagyságtoknak, kegyelmeiteknek szolgálatomat, Isten minden jókkal megáldja ngtokat, kglmeteket, kívánom

Mivel az mi kglmes urunk ő nga szolgálatja azt kívánja, hogy ngtok, kgltek küldjön háromszáz jó lovasokat, azok jó katonák lévén én mellém jöjjenek és alternatim egymást kiváltsák; az mársusokra pedig ngtok, kgltek úgy vigyázzon, hogy az szegénységnek kárt ne tegyenek; evvel pedig ngtok, kglmetek semmit se késsék, hogy az ő nga szolgálatjában fogyatkozás ne legyen. Ajánlván ezzel Isten oltalmában ngtokat, kglteket.

Datum ex castris ad *Szt.-Pál* positis die 20. Maji 1704.

Ngtok, kgltek

jóakarója, szolgálja

THOROCZKAI ISTVÁN mp.

Latin külső cím: Csík-széknek.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1420.

II. Rákóczi Ferencz rendelete a káromkodók és zsaroló katonák ellen s az elegendő szénagyűjtésről. A solti táborban 1704. jun. 4.

Illustrissimi, spectabiles, magnifici ac generosi domini, egregii item et nobiles, amici nobis observandissimi et grati.

Salutem et omnem prosperitatem. Minthogy nemzetséges igaz ügyünket, melyet jó istenünk segítő szent karjai által mind- eddig szerencsés előmenetellel boldogított, istentelenséggel semmi- képpen folytatni nem akarjuk, sőt inkább, hogy annál kívánatosb végét igazságos hadakozásunknak szemlélhessük, akarunk mind- azok ellen, akik istentelen és káromkodó életnek adván magokat, nemzetünk s hadaink között mintegy ártalmas, igaz ügyünket vétkes cselekedetekkel vesztegető mótelyek, az haza törvénye és kiadott edictumunk szerint keményen animadvertalni. A nemes széknek azért serio intimáljuk, in gremio sui publicáltassa, hogy

mind hadaink, mind egyéb akármely renden lévő hiveink minden isteni káromlástúl, egyéb istent és embereket irtoztató szitkoktól supersedeáljanak; ha kik pedig tovább is csak ugyan elébbeni vétke és káromkodó magokviselésének ezen parancsolatunk megvetésével véget vetni nem akarnának, hanem abban megátalkodnak, a nemes szék az olyakat megfogatván, kegyelem s kedvezés nélkül a nemes ország törvénye szerint elsőbben megvesszőztesse, másodszor pálcázatlassa, harmadszori és utolszori büntetésekre követlő agyon verettesse. Esett pedig értésünkre, hogy a szegénység és lakosok olyaktól viseltetvén, hogy ha mi takarmányt gyűjtenének is, nem magok, hanem hadaink által emésztetnek meg, sem kaszálást, sem pedig egyéb oeconomicalis takarodást véghez vinni nem akarnának, mivel pedig jól tudja azt a nemes szék, hogy ha téli quártélyok hadainknak a szükséges naturálék administraziojával és jelenlétével nem lesznek összeköttetve, a nemes ország szolgálatjában eshető fogyatkozás nétalán magának is a nemes széknek kedvetlenségével és kárával fogna együtt járni: azért a kaszálás és egyéb takarodáshoz való alkalmatosságok iránt is adjon oly parancsolatot ki in gremio sui lévő helységekbe, hogy az helyek lakosi igyekezzenek annyira való szénát s egyéb naturálékat takarni, hogy mind hadaink szükségére, mind magok privatus ususára seccurrálhassanak; egyébiránt, hogy ha kik a megnevezett okra nézve vakmerőségektől viseltetvén, a szükséges naturálék beszerzésében nem szorgalmatoskodnak, a téli quártélynak idején hadaink által valamely kedvetlenségeknek magok lesznek az okai. A nemes szék pedig intimationkat ne csak publikáltassa, hanem valóságosan effectuáltassa is, hozzánk s a nemes ország országhoz (így!) való kötelességek is azt tartván. Nem különben az is esett tudtunkra, hogy benn lévő hadaink az hol a nemes székben labancz és német adósságit találhatják, annak színe alatt az oly adósokat nyomorgatni és az adósságot magok privatus ususára exigálni vagy extorsioval is merészlették volna: mely excessusok is hadainknak hogy orvosoltassék és a szegénységnek is consolatioja lehessen, parancsolatunk tekintetes nemzeti *Toroczka* István generalis strázsamester hívünknek, hogy hadainknak aféle állapotot elkövetni meg ne engedje semmiképen; ha kiknek azért a nemes székben ily oppressiója volna, recurráljon

említett generalis hivünkhöz és hadaink ily excessussit hathatósan fogja orvosolni. Coeterum praetitulatas Dominationes vestras foeliciter valere desideramus. Ex castris ad Solth positis, die 7. Junii anno 1704.

Praetitulatarum Dominationum vestrarum

amici ad officia paratissimi

RÁKÓCI mp.

JOANNES PÁPAI mp.

Alól a lap alján: Csík, Gyergyó, Kászon szék.

Kívül: Illustrissimis, spectabilibus, magnificis, generosis dominis, nobilibus item ac agilibus, supremo et vicecapitaneis, supremo item et vice judicibus regiis, juratisque assessoribus et notario, toti denique communitati dominorum, primipilorum, pixidariorum inclitarum sedium Siculicalium Csík, Gyergyó, Kászon, amicis nobis observandissimis, honorandis et gratis.

(Eredetije kívül a nagy fejedelmi pecséttel Csíkvármegye levéltárában.)

1421.

*Uzon, sepsiszéki falu elpusztulása a Rákóczi forradalom alatt
1704—1710.*

Anno 1407. Ezen esztendő az Isten haragjának s tűzzel vassal való pusztítottatásunkkal mostoha ideje lévén a mi bűneinkért, édes hazának s nemzetünknek szörnyű pusztítottatásában több k. helységekkel s templomokkal edgyütt ége el 14. Aprilis drága szépségű s ritka ékes-ségű sz. templomunk s egész falunk s jutánk soha meg nem lábalható kietlen pusztaságra.

Ao 1705. Zajzon Péter és Kovács György col. voltak egyházfiak.

Ao 1706. Zajzon Péter egyedül volt egyházfiú, a háborúságnak és táborozásnak miatta itthon kevesset lakhatván.

Ao 1707. Zajzon Mihály igen szomorú időben lévén egyházfiú, midőn futna az ellenség előtt Moldva felé, az *Ojtozi passusra*, azoknak kezekbe esett, szekere felveretvén, az ecclesia ládája is azon lévén, felrontatik, a kehely és egyéb ecclesiái bonumok nagyobb részint elpraedaltatnak.

Ao 1710. Kosa István és Bodolai András voltak egyházfiak,

kiknek idejekben már valamenyire Isten kegyelmiből a fellyebb való háborúság s fegyverzörgések esenededvén, és a lakosok rész szerint haza telepedvén; kezdetlünk az ecclesia építéséhez etc.

Ad 1713. Mű Szabolcsi István, Kis Pál László, Kúti György és Szabó János a megyétől delegáltván a végre, hogy mivel a fellyebb való *síralmas esztendőkbeli fegyverkezésekben* ab anno 1699. ezen sz. ecclesiák egyházfiai nem ratiocináltak, hogy mindazoktól számot vennénk, confluálván a papi parochialis házhoz etc. mindazoktól az egyházfiaiktól számot vettünk e szerint: 1) Az ecclesia szénafűvit kaszáltatták-e meg, vagy nem? ha nem. miért? 2. A földek taxáit beszédtek-e? stb.

Mellyre ratiocinálának e szerint:

Ad 1. Ab anno 1699. ad 1710 a szénafűveknek semmi hasznát nem vehették a nagy háborúságnak s szokszori futásoknak miatta, attól fogva való három esztendő alatt.

Ad 2-dum. A földek taxaiból sem ingrediaht semmi, mivel praedicator itt nem lakott, ki colálta volna s a lakosoknak magoké is nagyobb részint pallagba maradt, a sokszori romlás miatt elmunkátlanodván.

Alább: Anno 1712. Nemzeti Pünkösti György uram *Lengyelországban való bujdosásából megjövén* az irtóztató fogyatkozáson segített.

Hátrább: A fellyebb elmúlt *háborúságos esztendőekben kiváltképen in anno 1704.* az uzeni reformatum sz. templom a háborúságban elégett és teljességgel elpusztult volt.

(Egykori feljegyzés az uzeni ev. ref. egyház »Annotamenta« cz. jegyzőkönyvében.)

1422.

Andrássy István, Csík-Gyergyó-Kászonszékek. 1705. márcz. 14.

Ajánlom kegyelmeteknek becsülettel való szolgálatomat.

Mint hogy méltóságos generalis commendans uram ő nagysága orderéből bizonyos dolgoknak effektuálására nézve nemes *Udvarhely, Csík és Háromszékekre* kelletett indúlnom, most közlebb ez itt való nemes udvarhelyszéki dolgokhoz nyúlván, az szükség kívánja, hogy a kigyelmetek nemes székiből két becsületes ember ide jöjjön. Vévén azért kgltek ezen leveletem, mindgyarást két becsületes értelmes atyafiát expedialja ide ki *Udvarhelyre* hozzám oly

modalitással, hogy ő kegyelmeknek bizonyos ideig itten kell resideálniok, annak pedig okát, egyéb orderekkel együtt, ide érkezvén tőlem meg fogják érteni. Magam is pedig nem sokára kegyelmek közé béindúlok. Íltesse isten kegyelmekeket jó egészségben
Udvarhely 14 Martii 1705.

Kegyelmekek

szolgáló jóakarója

ANDRÁSI ISTVÁN mp.

Magyar külső cím: Csík-Gyergyó-Kászón-székeknek tek. nemz. v. tiszteinek, jóakaró uraimnak s barátimnak ő kegyelmeknek.

Hátjegyzet: Praesentatae die 16 Martii circa horam nonam ao 1705.

(Eredetiye Csíkvármegye levéltárában)

1423.

Gr. Forgách Simon az erdélyi hadak fővezére patense, melylyel a hadseregében szolgáló jobbágyok családjaik felmenti a jchbágyi szolgálományok alól s viszonyukat szabályozza. Kelt a harsági mezőn 1705. aug. 24.

Én Ghimessi gróff *Forgách Simon* mélt. erdélyi fejedelem Felső-vadászi *Rákóczi Ferencz* kegyelmes urunk ő nga mezei generalis marschalehusa, két lovas német regimentjeinek colonellussa s nemes Erdély országban lévő armadáinak commendérozó plenipotentiarus generalissa és nemes Borsodvármegyének főispánnya, adom tudtára mindeneknek, az kiknek illik, ez levelemnek rendiben, nevezet szerint pedig nemes *Csík Gyergyó* és *Kászony* székek fő és vicetiszteinek s nemesi s fő, közép és alsó rendű tagjainak ő kegyelmeknek s közönségesen minden lakóssinak, mivel az nemes ország úgy in particulari az nemes székek jobbágy rendű lakósi közzül, miolta Isten kgl. urunkot ő ngát szerencsésen kihozta szabadságunk megnyerése mellett felesen fogtak fegyvert és azoltátúl fogvást táborozván magukat diesiretesen viselték, mindazonáltal ezek nem vétetődvén az nemes székek, ugy földesurak által consideratioban, azoknak házoknál maradván eselédgyek, ezelőtti szokás szerint való szolgáltatások s adoztatások és egyéb afflictiójok miatt exoríalt panaszok nem szünnén előltem, hogy ezek továbbpraescindaltathassanak és mind az vitézlő rend s nemkülön-

ben az nemes ország s in particulari az nemesi székek is tudhas-
sák magokat ezek iránt alkalmaztatni: az ilyen táborozó jobbágyok
iránt való kegyelmes intentioját kglis urunknak paternaliter kíván-
tam az nemes székeknek intimálnom, kihez képest az kik hasonló
jobbágyok közül (tudniillik főgazdák) magok személylek szerint
fegyvert költvén táboroznak, olly kegyelmességet consequáltak kglis
fejedelmünknek, hogy azon véres verítékekkel való hazánk mellett levő
szolgálattyakért otthon maradott házok népeit, sem az nemes szé-
kek az közönséges tereh viselésieket adózással s nem különben
az földes urak is az jobbágyi szolgálattal s adófizetéssel s akár-
mely névvel nevezendő szolgáltatással erőltetni s terhelni ne me-
részelljék. A mely gazdák keniglen házoknál volnának és vagy
fiokot, ugy egy kenyeren való atlyokfiat küldenék az táborra, az
ilyenek mindenbül nem eximáltatnak, hanem más nem táborozók-
hoz képest mind az nemes székek inpositioiban s mind földesurak-
nak való szolgálattokban in medietate az az felényiben tartoz-
nak concurrálni. Vadnak sokan olyanok a vitézlő rend között,
kiknek lakó helyek vagy egy vagy másképpen elpusztult s kente-
lenítették házok népeit városokban vagy más helyekben más em-
berek házokhoz szállítani: az ilyeneknek házok népe absolute sem-
mivel se háborgattassék; az kiknek házoknál volnának pediglen
semmiképpen ne merészelljék azokat házokbul kitudni. Így értvén
azért azt az nemes székek, intimálom kglis urunk ő nga által adatott
főgeneralissi plenipotentialis authoritasomból, hogy ezen patens
levelemet in medio sui ne csak publicaltassa, hanem efféle tábo-
rozó jobbágyokat mindenekben ezen kglis urunk ő nga intentioja
szerint manuteneállyá, hogy tovább leendő panaszok ellávoztat-
hassék. Hogy pedig az jobbágyok is ezen irántok lett reflexioval
ne abutáljanak, mivel eddig is történt azok között, hogy álnoksá-
gokkal szerzhessenek, egynéhányan egy kenyérre állottak s így
edgyike közülök táborba lévén, társait ekképen igyekezte minden
onusoktul megmenteni, székeit és földesurát defraudálni: tudtára
adatik mindeneknek, valakik hasonló hamisságban találtatnak, ke-
mény büntetést fognak magokon tapasztalni; a mint hogy az nemes
székek az ilyenekre szorgalmatossan vigyáztassanak. Ellenben
minthogy sokan nemes uraimék között az táborozó jobbágyoknak
házok népét ex rancore házhelyekről s jószágokbul kitudták, tovább

azt követni ne merészellyék, máskint valakin tapasztaltatik, valamint kglis urunk önga parancsolattyát általhágói érdemlenek, azt magokon fogják experialni, ezt hozván az közigasság magával.

Költ *harsági mezőről* 24. augusti anno 1705.

FORGACH SIMON impr. (P. h.)

Külső cím: Nemes Csík, Gyergyó és Kászony székeknec.

(Erdedetije *Udvarhelyvármegye levéltárában.*)

1424.

A főkormányshék a felség nevében amnestiát s Rabutin tábornok kívánságára országgyűlést hirdet Segesvárra 1705 decz. 15-ére s a pénzértékét meghatározza. N.-Szeben 1705. november 29.

Copia convocatoria regalis die 29 Novembris 1705 emanatae Cibinii.

Praemissis praemittendis solitis.

Isten ő felsége római császár és koronás király kegyelmes urunk ő felsége [fegy]verét szerencsés előmenetellel boldogítván és az ellenkező [köz]önséges békességnek felháborítóit megszégyenítvén, [hogy ő] felsége boldog emlékezetű atyjának és eleinek jó példái képpen birodalmának kezdetit kegyelmességen akarta fundalni, úgy [mél]tóságos generalis *Rabutin* uram és mi általunk mind az népnek közönségesen, ki is maga lakóhelyére telepedjék, mind pedig az nemességnek, azokon kívül, az kik főindítói s okai voltak az rebellionak, gratiat és minden eddig való cselekedetekről generalis amnestiat offerál. Melyben hogy minden ember securus lehessen és az dolognak is véghez menetelére jobb út nyitassék az ő felsége szolgálatja és ennek az szegény megromlott hazának is java s megmaradása is úgy kévénván: említett generális urammal s közönséges megegyezett akarattól tetszet ad 15-um diem affuturi mensis Decembris *Segesvárra* közönséges országgyűlését promulgálnunk. Parancsoljuk azért kegyelmeteknek autoritate gubernii a sua Maiestate sacr. clementer attributa igen serio sub poena articulari, hogy az ő felsége kegyelmességét és gratiaját amplectálván inkább, „mintsem indigna-

tiojának bosszuálló fegyverének maga s hazánk veszedelmével való megérzésére okot szolgáltatván, az régi jó rend és szokás szerint az praefigalt napon és helyen az ország dolgainak folytatására és ő felségéhez való hűségeknek s engedelmességeknek declaratiojára maga követjei által compareálni el ne mulassa, sőt az jószágos nemes emberek magok személyekben is decembernek 9-ik és több következő napjain lakóhelyeknek közzel vagy távul való mi-voltához képest, kiki az mikorra elérkezhetik, magok engedelmes-ségeknek s hűségeknek contestatiojára comparealjanak (mivel az gubernium 19 Decembris *Segesvárra* béményen) és kiki mihelyt compareál s homagiumát deponálja, minden késedelem és megbántó-dás nélkül maga házához bocsáttatik. Az követeket pedig olyan készü-lettel és instructioval bocsássa kegyelmek, hogy ő felségéhez való hű-ségünk megmutatását és elpusztult édes hazánk megmaradását néző dolgokban ő kegyelmekkel együtt közönséges jóra valót végezhesünk. Az pénznek pedig folyásában hogy confusio ne essék, szükséges-nek itéltük kiírni, mint determinaltatott volt az pénznek állapotja az elmúlt esztendőben itt *Szebenben*, mely most is mindenütt observaltatni parancsoltatik, úgy hogy az jó ligáju és pondusu arany (kivéven csak az régi török aranyakat és nem az mosta-niakot, melyek jó pondusuak és ligájuak) hat magyar forintban, egy imperialis vagy akármely egész jó pondusu és ligáju tallér (az oroszlanos tallérok kivül) két magyar forintban nyoleczvan pénzben, ehhez képest proportionate számlálván az fél, negyed és nyoleczad rész tallérokot; az mostani szebeni új, vagy régi de császár képére vert horgasok negyven pénzben. Ugyan az császár képére veretett és afféle egyéb jó lengyel ó sustákok tízenhat pénzben, az porturák négy pénzben, az két polturások pedig nyolecz pénzben járjanak és számláltassanak. Az császár képére vert horgasokon kivül való horgasoknak pedig az német és oláh zlotok-nak és az oroszlanos talléroknek állapotja és valora úgy marad és hagyatik, az mint volt. Mely pénznek ez szerént való valorához valaki magát nem alkalmaztatja, eo facto az emptor pénzét, az venditor pedig eladó marháját veszesse el.

(Egykorú másolata *Csík vármegye levéltárában*.)

1425.

Mihálcz Mihály végrendelete (kivonatban.) Alsó-Torján 1705 decz. 31.

Mihálcz Mihály alsó-torjai házánál 1705 december 31-én *Danka* Péter nobilis és *Márton* Miklós deák primipilus előtt, unokái Mihály, István, Miklós, Péter és Balás számára tőn ilyen testamentomot.

Az 1—4 pontban szántóföldeiről, kaszálóiról, rétjeiről, jobbágyaitól intézkedik.

5. Az mely jobbágym vadnak *Alsó Torján*: Bálinth Györgyöt gyermek korában vettem néhai Mihálcz Pál öcsémtől hetven magyar forintokkal örökösen, kinek fiai János, Mihály, István és András. Ezek közül úgy mint Jánost és Istvánt az fiam kezébe boesátottam volt, úgy hogy azokból is részt ne vehessenek a lányok.

6. Csiki Pált *Mártonfalván* lakót cum omnibus appertinentiis adta nékem sok szolgálatomért néhai tekintetes nemes Orbai-széki zabolai Mikes Kelemen uram.

7. *Polyánban* levő Nagy Pál jobbágyomot jószágával edgyütt cambiallam néhai t. nemes szentiváni Henter Pál uramtól örökösön.

8. Néhai Csiki Mihályt, kinek fia Márton, azon néhai t. nemzetes Mikes Kelemen uram adta nékem sok szolgálatomért örökösön.

9. Az felszei kertért házastól adtam egy jobbágy helyet *Esztelneken*, az Baricz István helyét néhai Kósa Imrének, igen szép épülettel edgyütt, melyet kértek tőlem negyven magyar forintokon. Item Balogh Samu is magam acquisitumom, mind Szász Miklóssal és Szilágyi Jánossal edgyütt, kiket magam neveltem kicsinységektől fogva. Item Oláh György fiaival Györggyel, Miklóssal, Vaszival ezek laknak Alsó-Torján, item az belafalvi Oláh János fiaival edgyütt. Item néhai Gábor János is acquisitumom volt, kiben is százhusz magyar forintom vagyon. Gyurkát boesátottam volt az szegény fiam kezébe, Péter most engemet szolgál, kik Gábor János fiai voltak, mely Gábor Jánost adott volt el szegény néhai Mihálcz Pál öcsém, úgy reducáltam.«

Azon just és jószágokat, melyeket én Orbai-széki thamásfalvi néhai nemz. *Thúri Ferencz* uramtól és Sepsi-széki gidófalvi néhai *Zonda* István uram özvegyétől, néhai nemzetes *Thúri Erzsébet* asszonytól vettem (lévén néhai idvezült elsőszéri édes feleségemnek *Réthy Annának* három gyermeke: *Thúri Ferencz*, *Zonda Istvánné Thúri Erzsébet* és én tőlem való édes néhai *Mihálcz Miklós* fiam)... itt ugyan Alsó-Torján,

Fejérvármegyében Alsó-voláli határookban, Markosfalván Kézdiszékben és egyebütt, hagyom fiú ágon megírt unokáimnak: ílj. M. Mihálynak, István-nak, Péternek, Balásnak, exeiálván az szilváskertet és Gábor Mihályt, megvárván, melyik fiam leszen jobb kedvemkéréső stb.

(Eredetije a Mihácz levelek közt *Borbély Sámuel* urnál *Székely-Keresztúron*.)

1426.

Graven csász. ezredes rendelete a Rákóczi hívei ellen. Csík-Vár-dotfalva 1705 decz. 30.

Csikszéki lakosoknak megtartására való punctumok, melyek az felséges császár szolgálatját nézik.

1-mo. Hogy minden hadi készületed, minden névvel nevezendő fegyvert zászlókkal, rezes gyalog dobokkal együtt a császár ő felsége ezen a részen levő hadainak commendojának beadják; az ki pedig csalárdul, vagy maga házánál, vagy másutt efélit elrejtene, meghaljon érte, az ki pedig az olyant megjelentené, érdeme szerint megjutalmaztatik.

2-do. Hogy minden embert maga javainak elvesztésinek büntetése alatt mondja meg, hol legyenek minden ingó és ingatlan javai azoknak az pártosoknak, az kik hazájokat elhagyva, nem akarnak az császári gratiához ragaszkodni.

3-tio. Hogy mindenektől, valamelyek az császár szolgálatját és szék békességit és előmenetelit nézik és munkálódhatják, említett commendants uranot tudósítsák, úgymint valaki tudván, hogy az maga határán kuruczok lappanganak, avagy nemesek, egyebek, az kik most az császár gratiájához nem ragaszkodnak, és azokat hírré adás nélkül gazdálkodással élteti, ez ilyenek minden kedvezés nélkül halállal büntettetnek meg.

4-to. Ha valamely vitéz együvé máshuvá küldözésekben avagy egyéb expeditiókban avagy utazásokban az székeknek valamely részeiben megölettetnék: az falu vagy az szék az hol megöletése esik, ezer forint birsággal büntettetik és az ki az gyilkosságot cselekeszi, feivel fizet.

5-to. Hogy akármely rendbéli ember nro 24. óra alatt járó földre senki házatól, annál inkább az széken kívül ki ne menjen. Gyűléseket előbb megemlített commendans uram hire nélkül ne hirdessen, ne gyakoroljon. Továbbá commendans uram mellett mindenkor mindenik székből egy legyen az elsők közül, az kikkel minden ő felsége szolgálatjára való és az haza jóvát néző jó dolgokat tractálhasson ő nga.

6-to. Az mint minden ellenkező embereket és az császár ő felsége gratiáját most nem amplectalókat az hazából kikergetéseig üldözöm, úgy ellenben minden lakosokat és ő felséginek minden hiveit ezen székből levőket bátorságosokká teszem, hogy minden erőmmel és tehetséggemmel megoltalmazom és valami az haza jóvára való, mindenekre gondot viselek, mivel hogy az élés iránt olyan rendelést tészek, hogy az császár ő felsége rendelése ellen semmiképpen ne essék.

Datum *Várdottalva*, die 30 Decembris anno 1705.

*Római császár ő felsége colonellussa
és egy regimentnek commendánsa*

GRAVEN.

(Egykorú másolat *Csikvármegye levéltárában*.)

1427.

*A főkormányszék Csik- Gyergyó- és Kászon-székeknek megküldi a király gratiajáról szóló levelet, miután a király hűségére visszatértek.
1706. január 4.*

Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis, domini domini nostri clementissimi nomine.

Generosi, egregi et nobiles, agiles, nobis honorandi et benevoli. Salutem et caesareo regiae gratiae incrementum.

Kgdtek leveléből értettük az mi kgmes urunk ő felsége hűségére való visszaállását, melyet igen jól cselekedett és bár előbb cselekedett volna. Mindazáltal most is az mi kglmes urunk ő felsége gratiája kibocsátott convocatoria regálisunk szerint kész, melyet mivel írja, hogy nem jött, azért his acclusis copialiter elküldöttünk;

tartsa ahhoz kglmed magát. Quibus ita facturis sua Majestas sacr. benigne propensa manet.

Datum in civitate *Segesvár* ex regio Transylvaniae gubernio die 4 Januarii 1706.

C. G. BÁNFFY.

STEF. HALLER.

Absente de secretario:

SAMUEL KERESZTESI m. p. GREGORIUS SÁNDOR registrator m. p.

Latin külső czím: Csík- Gyergyó- és Kászonszéknek.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1428.

A főkormányzók Csík- Gyergyó és Kászonszéknek. Segesvárt. 1706. márczius 1.

„Az militiának eddig való, mind rendes, mind pedig rendetlen intertentiójáról akarván inquiráltatni, rendeltük kgtek székiben ifj. *Toldalagi János* atyánkfiát, hogy instructioja szerint folytathassa dolgait a commissarius, legyenek segítséggel mellette, hogy minél előbb megtehesse számadását Szebenbe a commissariatus elibe.

C. G. BÁNFFY.

SAM. KERESZTESI.

ST. HALLER.

LUD. NALÁCZI.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1429.

Pekri Lőrincz Csík- Gyergyó- és Kászonszéknek inti, hogy gróf Petki Dávidot főkapitányuknak ismerjék és neki engedelmeskedjenek. Kelt a hermányi táborban. 1706. decz. 29.

Ajánlom kglmeteknek szolgálatomat.

Nem véltem volna kglmetek között olyat, az ki előtt bizonyosan nem constalna az gróf *Petki* uram főkapitánsága, kit is az méltóságos fejedelem kglmes urunk ő nagysága praeficiált kglteknek; még is posthabeálván kgltek közül némelyek mind az mi kglis urunk ő nga ebbeli kglmes parancsolatját, mind pedig

tartozó köteleességeket, nem úgy az mint kívántatnék főtisztekhez való engedelemsségeket mutatják, hanem opponálván magokat, mint egy láttatnak az említett urat maguk főkapitányoknak nem ismerni, ez iránt is, hogy az minemű dispositiókat tészen és az mit ő kglme parancsol nem mindenkor engednék a szerint effectumban menni, az holnan gyakorta mind az nemes haza és az mi kglmes urunk ő ngsa szolgálatja fogyatkozást szerez, mint penig az ő kglme böcsületi periclitál. Azért most semel pro semper az míg az kglmes urunk ő nga füleiben az dolog nem menne, akartam kglmeteknek praesentes qua par est reverentia intimálnom, hogy kglmetek ismervén gróf *Petki Dávid* uramot az méltóságos fejedelemtől praeficiattaltott főkapitányoknak lenni, mindekben ő kglmének szavát fogadják és úgy böcsüljék s függjenek ő kglmétől, mint főkapitányoktól; sőt az kik eddig refractarius kodtanak is, kikeressék magok között; különben ha kglmetek továbbra is engedetlenségre vetik magokat és azon fogyatkozást orvosolni nem igyekeznek, ellütesse kglmetek magával, mind az kglmes urunk ő nga animadversióját, mind pedig az haza törvénye szerint való kemény büntetéseket példásképpen fogják magokon tapasztalni az engedetlenek.

Azonban értem azt is, hogy az hadak iránt igen rosszul provideál kegyelmetek, sem az tiszteknek, sem az katonaságnak nincs mivel élni: ezek éjjel-nappal itt szenvednek, kegyelmetek otthon jól nyugszik. Ez iránt is azért oly provisiot tegyen kegyelmetek, hogy továbbra fogyatkozás az kívántató necessariumok iránt ne legyen, mert ha ugyancsak ebben megyen el kegyelmetek, olyan mediumhoz kelletik nyúlnom, az melyet bizony kegyelmetek maga meg fog bálni. Ezzel Isten oltalmában ajánlom kegyelmeteket. Datum in castris ad *Hermány* positus die 29 Decembris anno 1706.

Kegyelmetek

attyalia szolgálja,
PEKRI LÖRINCZ.¹⁾

(Egykori másolata *Cstkvármegye levéltárában*.)

¹⁾ Az aláírás Petki Dávidra van kiigazítva, de helytelenül.

1430

Csik- Gyergyó- és Kászonszék végzése a Rákóczi-forradalom idején a haza védelmére. Csik-Somlyón 1707. sept. 4. és Csíkszeredán oct. 28, nov. 11-én .

Anno 1707. Sept. 4. in communii congregatione sedium Csik, Gyergyó et Kászon in Somolyo (!) celebrata in praesentia illustrissimi comitis Dávidis Petki de Királyhalma supremi capitanei, necnon spectabilis ac generosi d. Benedicti Henter de Sepsiszt-Iván supremi iudicis regii praescriptarum sedium unanimi voto et suffragio conclusum est.

Az mostani szoros ügy úgy kívánván végeztetett, hogy az utak és ösvények mindenütt bevágattassanak, melyre nézve kívánatlik, hogy minden szabadsággal élő rendek jó hadi apparatussal, az kiknek egyéb fegyverek nincsen lándzsával, vassvillákkal, az gyalogok pedig fejszékkel compereálljanak holnapi napon *Szeredában*, alioquin valaki posthabeállja, életivel jádzik; minden ember pedig egy hétig való költséget hozzon magával s ezen expeditióból sem nemes, sem lófő, sem drabant nem excipiáltatik, sőt az jobbágyok is az utak vágására comparealni tartoznak ahhoz való készülettel.

Anno 1707. die 28. Octobris in oppido Csik-Szereda. Noha sok szükséges dolgokra nézve az mai napra az nemes széknek confluálni kellett volna, mindazáltal úgy látjuk, sokan magokat absentálták az mostani gyűlésből; mivel pedig az előttünk álló materia haladékot nem kíván, az mi kevesen confluálhattunk, fő királybíró t. n. *Henter Benedek* uram ő kglme praesentiójában egyeztünk, úgy hogy egy böcsületes atyánkfíat háromszéki követ urainékkal együtt expediáljuk kegyelmes urunkhoz ő felségéhez a végre, hogy ő felsége mostani szoros ügyünkben mint kegyes atyánk viselje gondunkat. Követ atyánkfia úti költségére pedig vetettünk minden szabadsággal élő rendekre den. 6, az nemesekre pedig den. 12, melyet is vicetiszt uram sine mora feligazítván, adja az elfogott (*így!*) követ atyánkfia keziben; azon követ atyánkfia pedig az nemes székről vévén instructiot, azzal menjen el.

Anno 1707. 11. Novembris in communi congregatione praescriptarum sedium et dñorum supremorum officialium in dicto oppido Szereda celebrata conclusum est.

Látván mind falusi biráknak s mind pedig egyéb rendeknek is szófogadatlanságokat, az mostani szoros üdökhöz képest kétele-nítettünk az ilyen szófogadatlan emberek felől szoros végezéseket kiadnunk, úgy hogy valamely bírák fő és vicetiszt uraimék parancsolatjokat meg nem fogadják, abban szorgalmatosan el nem járnak, első vétkekért száz pálczával megveretessenek, második vétkekért sine misericordia halállal büntetessenek. Hasonló büntetésök lészen azoknak is, akármi rendben levő emberek legyenek, az kiknek tiszt uraimék parancsolatjokból közönséges jót czélozó dolgokban az bírák parancsolnának és vakmerőlködnének, melyet is az bírák mingyárást tartoznak tiszt uraiméknak értékre adni.

2. Találtatnak olyanok is, az kik csak azt várnák, hogy az ember hazúl elmenjen, ottan mindjára prédálni kezdi az elfutott emberek javait, avagy ha nem is az ellenségnek másoknak ver-meit falun és erdőn eltett bonumit megmutogatja; végeztük azért, hogy ha az Isten azzal látogatna bennünket, hogy az ellenség székünkben békjönne, senki hon ne maradjon, senkiét ne prédálja, másképen valaki hon találtatik, annál inkább prédálásban depre-hendáltatik, eo facto megöletessen.

3. Némely atyánkfiai jelentik, hogy szegődött szolgálai még most azzal fenyegetőznek, hogy ha más országra kelletik menni, el nem mennek, mivel más országban való szolgálatra magokat nem kötelezték. Végeztük azt is, hogy mostani disturbiumban akár itt a székbén, akár idegen országban legyen a szolgatartó ember, a szolga tartozzék maga kötelessége szerint gazdája mellett híven szolgálni, sőt ha ideje eltelnék is, míg ezen disturbiumot Isten csendesíti, a gazdáját el ne hagyhassa, hanem tartozzék llendő fizetésért a gazdájánál megmaradni a szolgálatban, lévén erről a nemes országnak is articulussa, mely ellen ha a szolgák impingálnának, a gazdája saltem propria sua autoritate meg-foghassa és ad servitutum adigálhassa, szabadsága lévén rajta, ha akarja száz pálczával meg is büntethesse, a második vétkiért pedig fl. 25 vehessen a gazda az ilyen contumax szolgán. A gazda is ha a szolgának a fizetésit meg nem adná, jó elvehető marhá-jából a gazdának a szolga contentumot vehessen.

(Egykorú feljegyzés Csikvármegye levéltárában.)

1431.

A főkormányzók Csík- Gyergyó- és Kászsorszékek.

a) *Szeben 1708. jan. 28.*

Mint hogy az mi kgs urunk ő felsége kglis resolútiója szerint az *patkó pénznek* egészen tollálatni kellett volna, mindazáltal . . . infomáltatunk, mely rigorose és az szegénységnek mely nagy terheltetésével és romlásával most is mindenütt extorqueáltatik, úgy hogy az patkó-pénznek vételiben nagyobb aggravatioja vagyon az szegénységnek, mintsem az rájuk vetett quantumnak felszedésében: menjen végére per inquisitionem is, hol és kiken s melyik regimentbéli executorok által mennyi patkó-pénz extorqueáltatott eddig és arról az guberniumot informálja, hadd munkálódhassuk consolatioját az szegénységnek. A punctumokat, kinek mint kellesék magát accomodálni, megküldjük, mint a mélt generális megküldte a militiának.

b) *1708. febr. 17*

Az kgtelkre pro tribus hybernalibus mensibus felvetett pénz quantum lévén restantiában kgtelen, parancsoltunk *Cserei Mihálynak*, hogy 2000 r. fról tégyen olyan dispositiot, hogy a széken felszedetvén administralja *Babásfi* Sigmond alia kezében Háromszéken. Instructiojában van, hogy ha kgtelk késnek avagy akadályoskodnék, requirulván brassai commendans és *Schram* uramékat, executiokat kérjen és bemenvén kgtelkre, ezek által szedesse fel kgtelknek, melyről irtunk brassai commendans és *Schram* uramnak is. Meg ne várja az executiot, mert az a többi restantiákat is felszedeti.

c) *1708. márcz. 14.*

Kabutin generalis campi mareschallus és commendans uram impositiójából 3 holnapokról, u. m. 1707. nov. és ez jelen való márcz. és köv. áprilról kelletvén az militia intertentiójáról repartitiot és dispositiot tennünk: esett *Csikszékre* pénz r. f. 6000, búza cub. 2300, hús cent. 700 // 10, zab cub 3300, széna cur. 1900.

d) *1708. oct. 12.*

400 köből «magasinale búza quantumot» vetettek *Csikra*: Brassóba kell küldeni.

e) 1708. decz 2.

Igyekeznek enyhíteni terhökön, »elpusztult, megromlott állapotjokat nem kétlik.«

»A főkirálybíró választása iránt is gubernium kgtek libera electióját nem impediálja, sőt kgtek privilegiumát mindenekben manuteneálni akarja; minthogy már *Apor Péter* uram másutt accomodáltatott, válasszon kgtek magok atyafiai közül más capax subjectumot.«

f) 1708. decz. 2.

Pro hybernio a. 1709 esett kgtek székire pénz 7000 r. fl. búza 2000 köből, hús 1200 mása, zab 4557 köből, széna 800 szekér.

(Eredeti *Csikvármegye levéltárában*.)

1432.

Orvosküldés Gyergyóba a pestis ellen. Alfalu »ex congregatione sedis« 1708. decz. 10.

Ex mandato excelmi dni generalis *Vellestein* Coronensis commendantis in sedem nostram *Gyergyó* ingrediens praenobilis dom. chirurgus nomine *Joannis Carolus Lámpér* cum uno servo, ut morbum pestiferum pro nunc grassantem secundum posse compesceret. A szék gyűlés megegyezett vele havonként 30 r. f. fizetésben, szolgájának 10 frtban, összesen 40 frtban s mellé adnak egy asszonyt, hogy gondozza őket és ellátják mindennel.

Inclita sedes *Gyergyó* signanter
STEPH. SOLYOM v. jud. r. s. S. Gyergyó

JOAN. LÁSZLÓ jur. not.

(Eredeti *Csikvármegye levéltárában*.)

1433.

Haller István országgyűlési elnök tudósítása Udvarhelyszéknek az adófelosztás aránya (quota) felől. N.-Szeben 1709. jan. 11.

Quidquid erat factu possibile occasione repartitionis in sublevationem *Siculicae nationis*, tentarunt tunc praesentes

status et in eum finem comitatenses certam, uti in naturalibus, ita etiam in pecunia, contributionis quottam in se susceperunt. Quod particulariter statum sedis *Udvarhely* concernit: non possum non agnoscere aggravationem per impositionem specificatam, sed viam sublevandi aliam non habeo, nec video, nisi hanc, quod etiam Saxonica natio ex contributione imposita tantam vel aliquam notabilem in naturalibus quottam in se suscipiat, quem admodum susceperunt comitatenses. Id quod excellentissimus dominus Generalis Commendans sua autoritatis efficatia vel saltem modo persvasorio in sublevationem inclitae sedis propter evitandum praevisum defectum efficere non dedignabitur, uti spero, postquam a dominis deputatis informata fuerit.

Cibinii, 11. Januarii 1709.

STEPH. HALLER

statuum Transylvaniae praeses mp.

(Eredetije *Udvarhelymegye levéltárában*, a székely nemzeti láda II. cs. 7. sz.)

1434.

A főkörmányszék rendeletei Cstfk- Gyergyó és Kászón-széknek.

a) *Nagy-Szoben 1709 jan. 24.*

Az ő fge militiája számára kívántató *borpénznek* pótlására kellett-vén bizonyos summa ezer frtokat repartíálnunk, ezen summából háromlott *Csikszékre* 700 r. f. Szedje be.

---

b) *1709 febr. 25.*

Az naturálékból repartíáltatott *Csikra* 35 k. búza, 15 m. hús, 175 k. zab, 15 sz. széna. Vesse ki.

---

c) *1709 máj. 14.*

Az tábori szekerek mellé béresek kívántatván disponáltunk *Csikszékre* 7 béreseket. Mihelyt generalis uram fogja parancsolni, állíttassa

elő. Praebendájok és 1 óra 1—1 német frt fizetések fog járni, úgy is hisszük, hogy nem fogják őket az országból kivinni.

d) 1709. jun. 18.

Mindjárt küldje kgtek az kgre repartíáltatott béreseket *Maros-Vásárhelyre*.

e) 1709. jun. 24.

Az el nem küldött béreseket küldje *Maros-Vásárhelyre, a visszaszökötteket akasztassa fel*.

f) 1709. jul. 13.

A béreseket élesek és szükséges készületekkel kellett volna küldeni, ennek hiánya miatt szöktek eddig is vissza, a szökött béreseket vagy azok helyett másokat küldjön elegendő készülettel és éléssel a szekerek mellé.

Utóirat: Vagy Udvarhely, vagy Háromszéken át küldessék sietve Csíkba.

g) 1709. jul. 27.

Hogy össze és az hiberniumra kelve legyen az militiának honnan elődni . . . *Csikszék* tartozik a szebeni magazinumba szállítani zabot cub. 600. Küldjék be Szebenbe.

h) 1709. sept. 22.

Az elment hazafiai közül sokan jövőn vissza az ő fge hűségére, az kik is az guberniumnak magokat nem insinuálták: kgtek azoknak neveket liszlában küldje be, tudosítván kinek-kinek residentiás helyéről, . . . kiknek is sine scrupulo jószágok visszaadatik, hanem az egy oeconomiajokból takarodott proventusokból sequestráltak proportionaliter számokra.

STEPH. HALLER.

PETRUS VEBER.

LUD. NALÁCZI.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1435.

Az Udvarhelyszékről kuruczságra elment és oda maradt jobbágyok névsora 1709 ápr. 27.

Az méltóságos regium gubernium prancsolattja és intimatioja szerént *udvarhelyszéki* vicetiszt uraink ő kegyelmek parancsolattjából in anno praesenti 1709 die 27 ápr. azoknak az jobbágyoknak neveket, kik ezekben az revolutiokban elmentenek kuruczságra és most is oda vadnak, ez ide alább megírt mód és rend szerént irtuk meg, az mint nekünk is feladták: hűtök után, fide nostra mediante, pecsétünkkel és subsriptionkkal corroborálván, kik is laktanak *Udvarhelyszékben homorod-szent-mártoni* és *karácsonfalvi* processusokban és ez ide alább 'megírt falukban.

Homorod-szent-mártoni: Berze Pál és Berze István.

Karácsonyfalvi: Mihály János, Köleze István, Bokorenes.

Gyepesi: Gál Péter.

Oklándi: Imre György.

Pataktalvi: Raduly Bálint és Csíki György.

Egeick: Keresztes Miklós, Kanáts Péter, Molnár János.

Jánosfalvi: Ferge Pál.

Telektalviak: Radó Márton és Nagy Mihók.

Recsinédiek: Kovács Mihók és Kocsis Ferencz.

Hogy peniglen ez ide feljebb megírt jobbágy rendek elbujdostak és most is kuruczságra oda vadnak és hogy mű többnek ez fennebb megírt processusokban végére nem mehettünk és nem is találhattunk, az kiket penig közüllők találhattunk, senkit ki nem hagyunk, sőt mindeniket igazán felirtuk, szokott pecsétünkkel és kezünk írásával való subscriptionkkal megerősíteni akartuk az mű igaz hűtünk szerént.

BIRÓ DÁVID
nemes ember m. p. (P. h.)

és
TIBOLDI PÁL
nemes ember s. hites assessor (P. h.)

Gyepesiek: Gál Mihály és Elekes János elmentek volt és az múlt nyáron grátiára haza jöttek s most is házaknál laknak.

Idem, qui supra.

BIRÓ DÁVID
nemes ember m. p.

és
TIBOLDI PÁL
nemes ember és hites assessor.

(Eredetije *Udvarhelymegye levéltárában.*

1436.

*Kászoni János, főkirálybíró, Csík, Gyergyó és Kászon székek.
N.-Szeben 1709. jul. 28.*

..... Moldovából a mint halom feles oláhok feles marhákkal jöttek ki az adó elől a *csíki* havasokra. Az ilyenekről bár informálna kgték, mert affélékből a mélt. moldovai vajdának resentálása következhetnék. Jöttek ugyan ez ország hatáira másutt is olyanok, de hogy a két vajdával való szomszédságos élés fel ne bomoljék, illendő remediumokat adhibeáltatott az mélt. regium gubernium, az harminczadot is az olyan marháktól exigáltatták; az főtiszteknek is *Csíkban* volt ezelőtt affélékbe valami jurisdictiója, melyet kgteknek most sem illik posthabeálni. Kgték azért engem genuine informáljon azon profugusok dolgáról

A ns. székek dolgaira és könnyebbitésére gondom van, kiváltképpen, a minthogy most is tizezer köből búzát, 23000 k. zabot, és 16,500 szekér szénát repartíálván az országra, ns. *Csík, Gyergyó és Kászonszékekre* a búzából és szénából nem vettettél, a zabból is csak 600 köből és hogy közönségesen is a ns. székely natio az jövő télen, mint eddig ne aggraváltassék: most újabb munkában vettük más némely székekbeli főtisztekkel együtt. Istennek oltalmában ajánlom kgteket és maradok

Kegyelmetek

jóakaró szolgálja

KÁSZONI JÁNOS mp.

Cibiniä 28. Julii 1709.

(Eredetiye *Csík vármegye levéltárában.*)

1437.

Kászoni János Csík és Kászon székek N.-Szeben 1709. sept. 18.

Kgték 25. Aug. költ levelét becsülettel vettem. Az ns. székek sokféle inségeit és kivált a mostani *terméketlenséget* is, az hol illet, sokszor és bőven remonstráltam oly véggel, hogy az jövő hyberniumi quantummal rendkívül ne aggraváltassék. Továbbra is minden útokat, modokat elkövetek az ns. szék terhének könnyebbitésére, valamikor isten segít, ha a ns. szék az generalis repartitio ideire (mely mikor léssen, még nem tudom, generalis commendans uram dispoitiojától függ) becsületes deputatusit küldi ide, hasznosnak itelem, sőt szükség-

gesnek látom, hogy ott való commendans uramtól hiteles attestatiot extraháljon kgték mind ez idei terméketlenségéről az ns. székeknek, mind egyéb terhe viseléséről és szükségéről és ha *Hinn* commissarius uramtól is hasonlót kérhetne kgték, jó volna, melyeket mentő! hamarább kezembe kellene küldeni. A deputátusok pedig mikorra jőjenek ki, ha megérhetem a repartitio ideit, tudósítom kgtéket . . . . .

Az 600 k. zabot kgték tartsa készen, mert mint tehessen itt le, nem tudom, mivel az *Kis-Küllön* túl való helyekről ide nem szabad éleést szállítani *a pestisre nézve*, hanem azon munkálodom, ha *Brassóba* lehetne disponáltatni azon zabot, melyet még eddig nem obtineálhattam, mivel Brassóban is ide kell zabot szállítani. . . . .

Kgték *gyergyai* uraimék ellen, ő kglmek pedig kgték ellen panaszkodnak; mind az közönséges igazság, mind az *ns. három székeknek egy volta* (mivel egynek tartatnak) azt kívánja, hogy szép atyafiságos szeretettel kgték közönségesen conveniáljon és kiki az maga proportioja szerint supportálja az onust, mert ha egyik megromlik, az másikra száll annak is a terhe. Partialitást bizony nem intimálok, hanem közönséges igazságot.

Istennek oltalmába ajánlom kgtéket.

Cibinii 18 Sept. 1709.

Kegyelmetek

jóakaró szolgálja
KÁSZONI JÁNOS mp.

Latin külső czím: Csík és Kászon (Gyergyó nem!) székeknek.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1438.

Kászoni János Csík és Kászon székek N.-Szeben. 1709. oct. 14.

Becsülettel vettem ktek 3-lio praesentis datált levelit. A *gyergyai* dolgon (*a pestisen?*) szívem szerint búsulok. Jól végre kell menni azon dolognak, talán nem játszodnak az istennel, *ha ugyan recrutescalt ott a pestis*, (melyet isten szent fiáért távoztasson!) *onnan kijárni nem lehet, sőt Udvárhelyszék felől is szoros vigyázással legyen kgték, mert a mely falukban ide ki azon isten itéleti szállott, majd ember sem maradt azon helyekben . . .*

Bécsből az jövő hyberniumi generale quantumnak decisioja még el

nem érkezett, hanem a szükséghez képest *gen. commendans uram ó exciája intimatiojához képest kell a mélt. r. guberniumnak diversis vicibus repartitiot tenni*, a mint hogy most is sietve érkezvén ő exciájától bizonyos quantumnak repartitiojáról intimatio, mindjárt hozzá kellett a guberniumnak fogni és actu van in opere . . . Mind in particulari az ns. székek részéről, mind in communi az ns. *székely natio* könnyebbitésére más itt levő fölsztekkel együtt elkövettünk, valamit elkövethettünk. Most is az új deputationak újabb remonstratiokat és protestatiokat tettünk, továbbra is semmit el nem mulatok, valamit a ns. székeknek könnyebbségire kigondolhatok; noha igen nehéz és példa nélkül való időkre juttatott az isten, mert némely helyekről, melyek vagy az ellenség, vagy az *teljességgel elpusztulás* miatt nem contribuálhatnak, nem szólván, *az pestis is nagyrészt az országban már inficiált, úgy hogy sok helyek a miatt nem adózhatnak.*

A *só dolgát* is locis debitis proponáltam, de még resolutionom nem lett; azon igyekezem, hogy ember expediáltassék *Homorod-Szt.-Pálra* vagy *Lövétére* és az vágathasson ott sót a mostani üdöhhöz és szükséghez képest.

Cibinii 14. oct. 1709.

Kegyelmetek

jóakaró szolgálja
KÁSZONI JÁNOS mp.

Latin külső cím: Csík és Kászon (Gyergyó neml) székek.

(Eredeti Csíkvármegye levéltárában.)

1439.

A főkormányzók rendeletei Csík- és Kászon-székek.

a) *N.-Szeben 1709. oct. 11.*

A katonák téli tartására rendeltetett a deputationo megegyezett akaratából pro interim, míg az fels. udvarból elérkezik az hibernium determinatioja, *Csík és Kászon-székre* buza 800 köből, húspénz 1250 fl., zab 1500 köből. A commissarionatus rendeletére az naturalékot adminisztrálja, a hova kívántatik, a húspénzt pedig felszedvén, generalis perceptor *Balásfi Zsigmond* kezében nov. 15-re küldje be, hogy ex cassa adassék ki az húspénze az militiának és az szegénység militaris executional ne vexaltassék.

b) 1709. nov. 8. •

»Az repartitio szerint határozatott meg *Csik* (Gyergyó kihúзва) és *Kászón* székekre quantum pro 3-bus prioribus mensibus« búza 800 köből, hús 500 mása, zab 2010 köből, széna 500 szekér; továbbra elkerülhetetlen expensák lévén, pénz 1000 r. f. vettetett ki. Szedesse be a széken.

ST. HALLER, SAM. CONRÁD, PETRUS VEBER, LUD. NALÁCZI.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1440.

Katonai kihágások megvizsgálására kiadott kérdő pontok. 1709.

Sub spatio hybernii a. 1709 az naturalék administratioja alkalmazosságával s különben is in marsu vagy egyéb úton, mő dokon az militia által lőtt excessusok inquisitiójáról való punctumok vagy utrumok. (Kivonat)

1. Az *búzá*t mi formában mérték, elütöttek-e az vékál vagy nem. Ha elütöttek, a mi az földre lehullott az vékáról, megengedte-e az militia, hogy a szegénység felvegye stb.

2. Egy mása *húsert* négy m. frtot vett fel az militia vagy többet is? stb.

3. Az assignált *pénzt* mostani kurta frttal vette-e fel a militia, vagy régi ó forinttal s az iránt mennyi kárt vallottak?

4. Az *abnak* administratioja úgy determinaltatván ezen hybernium alatt: 4 megnyomott s tetézve mért vékál adjanak egy köbőlben és ha mi a mérésben lehullana, engedessék meg a szegénységnek, vegye fel. Pénzzel való megfizetéssel a szegénység ne terheltessék. stb.

5. A *széna* administratiojának rendi azt tartván, hogy a mely szekeren háromszáz bécsi font széna lészen, azt egy szekérben tartozzék a militia elvenni stb.

6. Az commissariatusról kiadott assignatiokon felyül vagy assignatio nélkül kéntelenítették-e a szegénység pénzt, búzá, húst, bort, zabot, szénát valakinek adni? stb.

7. *Marsus* alkalmazosságával, ellenség üzésben, vagy alá s feljárásokban a militia mikor és mennyi szállott rájuk? stb.

8. Az naturalék és assignált pénz perceptioja alkalmazosságával

mennyi *patkó-pénzt* vettek rajtok? vagyha patkópénzt nem adtak, azért mijeiket vették el? stb.

9. Az naturálék és pénz perceptioja alkalmatosságával, melyik regimentbeli vitéz vagy tiszt verte, kergette az administráló commissariusokat, egyéb nemes embert, papot vagy a szegénységet?

10. Falukat melyik regimentbeli tiszt mennyit foglalt el maga konyhája tartására? Ha foglalt, engedte-e meg, adózzék azon falu ősgének, úgy azt is interdicálván egészen maga ususára fordította? Discretio adásra, ajándék marhatartásra kényszerítette-e a szegénységet és affélében kinek mit kételeníttetett a szegénység adni? jó lelkiismerettel vallják meg.

11. Kinek melyik regimentbeli tisztnek mennyi és micsoda marháját kételeníttetett a szegénység ajándékon kitelelni s azon marhákra s mellettek levő béresekre mennyi búzát, bort, húst, zabot, szénát kellett erogálniok? jó lelkiismerettel vallják meg.

12. *Servitzben (így!)* melyik regimentbeli tiszt vagy vitéz miket extorqueált a szegénységen in natura, vagy . . . mennyi pénzt vett? stb.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1441.

*A főkormányshék rendeletei Csik, Gyergyó és Kászon széknek.
a) N.-Szeben 1710 jan 15.*

A militia intertentiojára a 3 utolsó hónapbeli quantumból esett *Csikszékre Gyergyón kívül* búza 500 k., hús 300 m., borpénz 1300 r. f., zab 2000 k., széna 800 sz. Tegyen repartitiot, hogy mikor az assignatiok kimennek, praestálhassa.

b) 1710. ápr. 16.

A generalis computusnak terminusát május 20-ára tűzi ki, küldje be a számadást s panaszokat akkorra Szebenbe. A Moldvából való só behozatalt erősen tilalmazza, Újajnán és Brassóban kaphatnak sót pénzért, vagy búzáért, köblit 1 frtban számítván.

STEPH. HALLER.

PETR. WEBER.

c) 1710. máj. 13.

A császár szekerei mellé rendelt 200 béresből a rájuk eső hetet jun. 1-ére beküldeni rendeli. Fizetések lesz étken kívül havonként 180 pénz.

d) 1710. jun. 10.

Katonai végrehajtás terhe alatt sürgeti meg a 7 béres haladéktan beküldését.

e) 1710. jun. 16.

A tolvajok járása, prédálása és fosztogatása meggátlására rendelet ad ki, hogy azok falujokba fogadni, gazdálkodni nekik senki se mérészeljen, sőt fogassák meg a legközelebbi katonaság által.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1445

*A főkormányshék rendelete Csikshékhez a lappangók ellen.
1710. április 16.*

Sacr. Caes. Regiacque Majestatis stb. nomine. Universis stb.

Sok helyeken lappanganak ez mint hallatik és járnak vagy szolgaság nevezeti vagy más szín és praetextus alatt magyarok, ráczok, oláhok és más rendből állók is, sőt nyilván való tolvajok is, az kik imitt-amott mind az nemességnek, mind az szegénységnek károkat tesznek vagy de presenti, vagy az üdőtől is alkalmatosságot várván, arra czéloznak, melyeknek persequálására rendeltettek is mltsgos generalis uramtól portyák (*így!*) és már benne el is fogtak, mindazáltal az faluknak erdein és határin bizonyos helyeken magokat substrahálták és substrahálják, az faluknak lakosi sem ki nem adván az olyan alattomban lappangókat, sem meg nem fogván. Parancsoltatik azért per praesentes autoritate a sua Majestate sacr. elementer attributa minden helybeli tisztéknek, városok, faluk bíráinak és lakosinak, hogy valahol ott efféle csavargókat és lappangókat, az kik szolgaság vagy tolvajkodásnak színe alatt tekerregnek, észrevesznek, illendő passusok és igazságok nem lévén, nemcsak idein hírré tegyék, az kiknek illik, hanem megfogván,

vigyék az legközelebb való commendáns keziben megbüntetésre, hogy az sok gonosztevőktől az az szegényhaza tisztulhasson; külömben valamely helybéliek elmulatják, az olyan helyeknek bírái irremissibiliter felkaróztatnak és így megintetve lévén, az magok veszedelmeknek magok lesznek okai, hogy conniventiaival részesé tették magokat az olyan tekergőknek gonosz cselekedetekben és szándékukban. Secus stb. Datum *Cibinii* die 26 Aprilis 1710.

STEPHANUS HALLER m. p

PETRUS WEBER m. p.

Kivül: Pro sedibus Siculicalibus *Csik*, *Gyergyó* et *Kászon*.

Alatta: Exhibitae die 5 Maji 1710 in *Csik-Szent-Király*

Más írással: Lappangókról.

(Eredetije patens alakban a nagy guberniumi pecséttel *Csík vármegye levéltárában*.)

1443.

Kezes levelek nagy-győri Horváth György kurucznak fogarasi fogságból való kiszabadítása érdekében.

a) *Csikszeredán 1710 márcz. 25.*

Kis Sámuel, Csikszereda városának hűtös notáriusa, csikszeredai *Keresztes György* csikszeredai *Márton Tamás*, mint kézen fogott közbírák, 1710 márczius 25. Csikszeredán *Ferencz Mihály* városbíró házában oklevelet állítanak ki arról, hogy kézdiszentléleki *Folttha István* és ugyanazon széki polyáni *Miháلعz László* uram, csik-szent-tamási ns. *Abafi Sándor*, mindszehti *Jósa József*, és ugyan boros-jenei *Jenei György*, csik-szent-györgyi *Keresztes Kelemen*, *Bálint István* és *Damokos János* primipilusok s Csikszereda városában lakó *Kis Ferencz* privilegiatus személy, mint kezesek, lekötik fejüket és jószágokat, hogy nagy-győri *Horváth György*, ki »súlyos rabságot szenvedvén Fogaras várában, maga feleségül kellett ott hadni, míglen kezeseket szerzene magáért«, »római császár ő felségihez való tökéletes hűségiben megmarad « Viszont *Horváth György* is felhatalmazá a kezeseket: »hogy ha az ő felségéhez letelt homagiumáról elfeletkeznék, legkisebbik czikkelyben is hitetlenségnek jeleit mutatná, avagy el is szöknék és az megírt kezesek is háboríttatnának, hozzája szabadosan és bonumihoz, még feleségihez és gyermekeihez is hozzá nyúlhassanak és ebben őket, akárhol légyen Horváth György, se vajdák, se királyok, se fejedelmek, annál inkább mások, alattvalók « meg ne akadályozhassák.

b) *Csikszereda 1710. május 25.*

Mű az ide alább megírt személyek adjuk ezen testimonialis levelünköt nagy-győri *Horváth György* uramért levő böcsületes kezes uraiméknak, mivel mű láttuk *Horváth György* uramnak könyörgő levelit kezes uramékhoz, mely könyörgő levélnek *Fogarásból* datálva tenora ez volt:

Én nagy-győri *Horváth György* esküszöm az élő Istenre, ki atya, fiu, szentlélek, teljes szentháromság, egy bizony örök Isten, boldogságos szűz Máriára, az mennybéli szentekre, az sacramentumra, *hogy soha kuruczczá nem lészek*, az felséges római császárnak igaz híve lészek, és az mely böcsületes emberek érettem kezesek lesznek, az kezességbe belé nem hagyom, hanem holtig azon böcsületes embereknek szolgálni ügykezem. Melyről mű is adjuk ezen testimonialisunkot, pecsétünkkel megerősítvén, fide nostra mediante.

Datum *Csikszereda*, anno 1710 die 25. Maji.

BIRÓ JÁNOS m. p. (P. h.)

GÁL FERENCZ m. p. (P. h.)

MÁRTON ISTVÁN m. p.

rationalista Csikiensis. (P. h.)

(Hitelesített másolata *Borbély Sámuelnél Sz.-Keresztúron*.)

1444.

Csik és Kászon-széknek tisztviselői a Moldovába kibujdosott magyarokat a királyi kegyelemlevéllel visszahívogatják. Csikszeredán 1710. szept. 9.

Atyafiúi szeretettel való szolgálatunkot ajánljuk nagyságtoknak s kegyelmeteknek. Isten sok bujdosási után lett szomorúságból bő vigasztalásával megáldja, kívánjuk.

Méltóságos generalis *Stanville* uram ő excellentiája az méltóságos regia deputatio által de dato vigesimae diei Junii anni praesentis patenter publicaltatta vala bėjövele után az ő felsége gratiáját az elbujdosotak hazájokban való recipiálása felől, az melyet e mellett ezen expressus mi s kegyelmetek atyánkfiai által in originalibus beküldöttünk. Igaz ugyan, hogy azon patens adatott volt ki csak értetve az közrendekről, de munkálódván, nagyságtokhoz s kegyelmetekhez való felebaráti szeretettől esztenez-

tetvén, abban is, hogy az felsőbb rendektől is ezen ő felsége kegyelmességemeg ne vonattatnék: jött az iránt mind főkirálybíró urnak válasza (melyet is in paribus szórúl-szóra béküldöttünk) s mind pediglen itt való commendans úrnak ordere, hogy az felsőbb rendeket is indifferenter, akárkik usque ad principem *Rakoczi*um inclusive legyenek, ha amplectalni akarják az ő felsége kegyelmeességit, admittálja mindeneket indiscriminátim, az melyet is közelebb esett székünk gyűlésiben publicála is maga ő nagysága. Így értvén mű is az ő felsége és ő excellentiája kinyújtatott kegyelmességeket, hírré adni nagyságtok s kegyelmecek előtt is köteleességünknek tartottuk, kérvén is kegyelmeceket s egyszersmind intvén is, viseltetvén felebaráti szeretettől nagyságtokhoz és kegyelmecekhez, hogy ezen alkalmatosságot meg ne vesse, minden bizonytalan in contrarium fujdogáló haszontalan reménységekhez ragaszkodván, mint eddig.

Sok ratiokkal miért jóvállanók kijövedeleket, szükségesnek nem látjuk, maga tapasztalhatta haszontalan voltát bujdosásinak; kívánván egyedül azt, hogy Isten nagyságotokat s kegyelmeceket szerencsésen és jó egészségben hazájában hozza, maradván ezzel Nagyságotoknak s kegyelmeceknek

jóakaró atyafiai, szolgálai
Nemes *Csík*- és *Kúszon*-székeknek
vicetisztei, assessori és minden rendei.

Csík-Szereda 9. Sept. 1710.

Külső czím: Tekintetes, nagyságos és nemzeti Erdélyből Molduvába magokat recipiált magyar kedves atyánkfiainak ő nagyságoknak és ő kegyelmeceknek *Molduvába*.

(Eredelije *Csikvármegye levéltárában*.)

1448.

Az istenkáromlók ellen hozott végzések. Csíksomlyón 1710. szept. 24.

Constitutiones

reverendissimi domini Joannis Antalffy vicarii generalis per Transylvaniam anno 1710 die 24-ta Sept. habitae in Cs.-Somlyó, praesentibus venerabili clero et statu politico.

Mivel láttyuk a felséges Istennek súlyos büntető ostorát és nemcsak *fegyverrel* hanem *dőghalál* által való csapását is, hogy

azért az úristennek felgerjedett haragját csendesíthetnők és az Isten ellen való égtelen káromkodó szitkozódásokat édes hazánkból éppen kiirthatnók (a mellyekért büntet Isten ő felsége), végeztük ilyenképpen, a mint következik:

Primo. A ki az alacson rendek, úgy mint jobbágyok, oláhok, cigányok közül ördögattával, teremttével és más, egyenesen istent sértő káromkodásokkal szitkozódik, akár férfi, akár asszony legyen, comperta rei veritate, az egész megye előtt levonattatván, első vétkéért a megye birái a szentegyház fiaival (minden megyében arra készítetett juratőssal) csapassanak 25-öt rajta, pro secundo actu ötvent, pro tertio százat. A ki mégis nem szünnék káromkodni, külső tiszt uramék jure procedálynak ellenne.

2-do. A darabont és lófő személyek hasonlóképpen büntetődgyenek, cum hac tamen disparitate, hogy a ki első vétkéért való verést el akarja kerülni, flo. 6., másodikért flo. 12., harmadikért flo. 24 fizessen. Azután articulus szerint tiszt uraméktól büntetessenek.

3-tio. Ha nemes személyek comparealtatnak a fellyebb denominált szitkokban: első vétkéért fl. 12, pro secundo fl. 24 büntetődgyenek, pro tertio tiszt uramék jure prosequályák.

4-to. A 12 esztendőn alól való gyermekeket, kik ezekkel szitkozódnak, megye birái és sz. egyházliai láttára kedvezés nélkül az atyák megvesszőzzék, mellyet ha az atyák és anyák posztha-beálnának, flo 12 büntetődgyenek.

Ha megyebíró uramék ezen végezés szerint nem procedálnak, esperest uram büntesse 12 forintig. Melly végezesek hogy effectumba mennyenek, megyebíró uramék esztendőnként mind a négy kántoron inquisitiot peragályanak.

(A csikozmási »*Domus Historia*» II. része 126., 127. II.)

1446

Gr. Kornis István Csík-, Gyergyó- és Kászon-székek, hogy mennyi katonára lesz náluk téli szálláson és hogyan helyezték el és tartásuk őket.
N.-Szeben, 1710. nov. 10.

Illustrissimi stb.

Az mi kgl's urunk ő felsége *Tömesvár* alatt levő hadainak némely része beérkezvén hazánkban téli quartélyra, minthogy ké-

sön determináltatott micsoda regimentek fognának bójúnni, ahhoz képest az dislocatiók és mársusok is hirtelen mentenek véghez, midőn már az militia is bójérkezett volt az széleken; arra nézve eddig kglteknek nem lehetett notificalnom, hanem már finaliter decidáltatván Déván, hol micsoda regimentek, vagy micsoda regimentbéli companiak és mennyin lesznek quartélyban s quartélyra való marsusok merre lesznek: tisztem, köteleességem szerint akartam per praesentes kglteket informálni és tudósítani rólla. Lesznek azért kglteknek székeiben *Felin* regimentjéből 5 companiak *Gyergyó* és *Kászón* székekkel együtt, mely regimentnek vicecolonellussa *Csíkszékeben*, főstrásamestere pedig *Gyergyóban* lesznek; azért kgltek erga quietantias administráljon nekik búzát, zabot és szénát és az kimenendő assignatiók defalcatiójában acceptáltatni fog kgltektől, commissariusokat is rendeljen kgltek melléjük, kik az szegénység quantumának administrálását kárral ingrediálni ne engedjék. Az eddig felvetett pénz és naturak quantumat kgltek oly készen tartsa, hogy mihent assignatiomat vészi kgltek, minden fogyatkozás és késedelem nélkül administrálhassa kgltek oda, az hová fogom assignálni, hogy ez kgltek fogyatkozása miatt executiot az szegénység ne kételenítessék szenvedni, mely quantumról ezután tabellát és bővebb informatiot küldök kglteknek. A felett, minthogy mlts. commendans generalis uram ő excellentiaja egyezése az mlts. guberniummal az, hogy egy falu is immunis ne légyen az quartélyozástól, azért kgltek juxta quantitatem militiae et qualitatem pagorum rendelje az quartélyokat, mindazonáltal az hol urak és főrendek lakó helyei vadvadnak, olyan helyekre nem szükség officialist rendelni, hanem inkább gregariust és officialist más olyan helyre, az hol alkalmas lesznek, mivel két urnak bajos szolgáltni, hogy lehessen az hazafiainak is subsistálásra való alkalmatosságok és jó egyességben élhessen az militia az provincialisokkal. Az macellum iránt míg mlts gubernium az generalatussal és commissariatussal determinatiot tészen, addig kgltek requirálja az militia officialisit és commendansit, kikkel úgy igyekezzék kgltek conveniálni, hogy az provincia ne aggravaltassék macellummal s mihent az macellum dolga is az mlts. gubernium, generalatus és commissariatatus között végben mégyen,

miben determináltatik, költőlességem szerint kglteket tudósítani róla el nem mulatom. Ceterum stb.

Dominationum Vestrarum

servus ad officia paratissimus

C. STEPHANUS KORNIS mp.

Datum Cibinii die 10 Nov. 1716.

Latin küls őczím: Csik, Gyergyó és Kászon székek.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1447.

Csik, Gyergyó és Kászon szék közgyűlési végzése. 1710—1714.

(Többnyire a katonaság tartására kiszabott pénz és élelmi szerek búza, zab, széna miként való elosztása és behajtása felől intézkednek. Ez a főtörgy rendszeren.)

Az 1710. oct. 15. Szeredán tartott közgyűlésén Csik és Kászon (Gyergyó nem!) székek a m. deputatio commissioja szerint kivetett 2500 ft, 1500 k. búza, 3000 k. zab és 1100 szekér széna felszedésére, 800 ökör marhaszámot rónak fel. A proportio megcsinálására deputatusokat küldenek ki. Ha panasz lesz, vicetliszt uraim a felvetésre igazán vigyázni kellendő hiteseket külön-külön 12—12 ftlig büntesse; ellenben ha valaki méltatlan panaszt teszen a hitések, vagy falu ellen, hogy inkább terheltetik értékénél, az ilyent is 12 ftlig mindjára büntethessék v. tiszt uraimék ő kglmek. Deputáltattak a megírt proportio elaborálására *Felcsikra:* királybíró *Gergely* deák uram és szék-mihályi *Sándor* Mihály uram, notarius ns. Delnei *Csató* János, ns. *Henter* Benedek uram. *Alesikről:* ns. *Mikó* János uram, *Balás* deák uram királybíró, *Bors* György uram, *Eudes* Mihály és notarius uram *Kelemen* deák uram és *Kotormány* Péter deák uram.

Az 1711. febr. 9. Csik-Szeredán tartott közgyűlésén (mind a 3 szék) határozata szerint: A jelen való 1711. e. téli 3 utolsó hónapra székükre esett 5000 r. f, 607 k. buza, 1100 k. zab és 625 sz. szénából repartitiot téven a ns. szék, esik, 3 felé osztván, egy részre 1666 f. 40 kr., ebből 800 marhaszám után Csik és Kászon székekben repartitván esik 1—1 ökre extraordinariákkal együtt u. fl. 5 // 60.

A 607 k. búzából Gyergyóra 202 k., 1 v., Csik és Kászónra 404 és 2 véka.

Az 1100 k. zabból 3-adrészt 366 k. $2\frac{1}{2}$ v. Gyergyóra.

A 625 sz. szénából » 208 sz. és $\frac{1}{3}$ sz. »

Perceptorokul constituáltatnak a pénz beszédése Felesikről *Barabás* Máté, Alesikről *Bors* István.

Az 1711. oct. 5. *Csik-Somlyón tartott gyűlésen* »az mostani hybernale anticipato felvetett quantumról« tesznek repartitiot. Vett fel az három szék marhaszámot in nro 1500, úgy hogy azon marhaszámokat (az ns. szék böcsületes és jólelkű ismeretű tagjait arra rendelvén) proportionaliter mindenik falura tegyék reá.

Az 1711. decz. 14-én „*Taploczán tartott közgyűlésen* végeztetett az is, hogy az lopások megszünnének; ha mely faluból marha vész el gonoszúl, azon falubéli oláhok és azon faluval határos falubeli oláhok az kárt fizessék meg, ide értetnek azon magyarok is, kik társaságokat az oláhokkal tartják.“

Az 1714. decz. 13-án *Somlyón tartott közgyűlésen* végeztetett az is, hogy Csíknak, Gyergyónak és Kászónnak egy főcommissariusus legyen, dependentiája Gyergyónak is legyen attól, fizetése rendeltetik fl. 70 és 3 naturabeli portio.

(Egykori fogalmazvány példánya *Csikvármegye levéltárában*)

1448

Csik-, Gyergyó- és Kászonszéki rovatok, számadások, lajtsromok a vonó-marhákról, melyek alapján az adót fizették. 1710–1721.

K. n. *Csatószegi registrom.* Méltó gubernátor uram ő nsga parancsolatjára való *prinipilaris* személyek = 37 (többnyire ezzel a megjegyzéssel »nincs lova, fegyvere.«) *Eques sclopetarius* = 1, *Pixidarius* = 3, *Libertinus* = 8. (»Nincs lova, fegyvere«, utánírással.)

1710. nov. 4. *Szentsimoni ökrök száma.* 45 szabad székeley többnyire »egy ökörral« (egy párt ért alatta, mert »félökör« is van) jobbágyok = 12. Összesen »ökörszám« 25 + 4. fertály, in summa = 100.

1700. oct. 17. »*Szárhegyi legyistrom* marha számról« Ökör szám, tehencsek, confraterek (10), templom sellére (4) = 66 + 73 + 42 + 27 = 208.

1710. oct. 17. *Gyergyószentmiklósi legistrom* marha számról = 74, + 68 + 88. *Gyergyai* ökörszám: *Csomafalva* 119, 109; *Ujfalu*

227, 120; Kilyénfalva 91, 80; Tekerőpatak 100, 50; Szt-Miklós 227, 140; Szárhegy 208, 104. Ditró 220, 110; Remete 182 = Summa 1424.¹⁾

Gyergyai szabad emberek száma:

Szt-Miklós 131, Szárhegy 81, confrater 40, Ditró 84, Remete 64, Alfalu 106, Csomafalva 74, Ujfalu 79, Kilyénfalva 36, Tekerőpatak 40. Summa = 695.

Anno 1711. *Legistrum Alfalviense*. Ökörszám 266 (pár), Tehén 280¹/₂, Juh 394¹/₂ (pár), Ló 109.

1711. Oct. 10. *Szárhegy* falva, (rendetlen számadás, a végén ez a megjegyzés: akaszszák fel mind őket.)

1711. Oct. 10. *Legistrum Ditraviense*. Ökörszám 269, Tehén 286, Ló 93, Juh (fő) 1212.

1711. Oct. 2. *Szárhegyfalva* ökörszám 263.

1712. *Gyergyai* marhaszám:

	ökör,	tehén,	ló,	juh,
Kilyénfalva	92	50	30 ¹ / ₂	813
Tekerőpatak	104	61	18	275
Szt-Miklós	347	216	111	1136
Szárhegy	233 ¹ / ₂	161	145	830
Ditró	251	223 ¹ / ₂	54	1016
Remete	166	156	67	44
Alfalu	257	185	96	434
Csomafalva	133	118	62	363
Ujfalu	199	142	78	574
	1589 ¹ / ₂ (?)	1394 ¹ / ₂ (?)	590 ¹ / ₂ (?)	5128 (?)

1712. Tota summa pecorum Gyergyoviensium:

	<i>Más frás:</i>		<i>1716-ban</i>
Ujfalu	312	308	166
Csomafalva	214	197	120
Alfalu	363	363	231
Ditró	416	410	199
Szárhegy	378	374	184
Szt-Miklós	543	528	282
Tekerőpatak	151	151	111

¹⁾ Az összegezés az első számsor alatt van, a többi számok valószínűleg más évre vonatkoznak. E számadások általában nagyon zavarosak.

		<i>Más irás:</i>	<i>1716-ban.</i>
Kilyénfalva	130	130	75
Remete	6	—	141
Summa	2797	2750	1510 ¹⁾

U. a. könyvben a szentmiklósi oláhok registroma ao 1712, 22 Febr. = 47. *Szárhegyi oláhok* = 14. *Ditrai oláhok* = 18. »Az úr zseléri« = 7.

In a. 1712. Alesíkszékben minden marhaszám után percipiált *Bors István* a ns. szék repartitioja szerint a 8500 r. f. defalcatiojára fl. hung. 7 m. frtokat, bor árával és egyéb extraordinaliákkal együtt.

1713-ban 23. Nov. 7. egész székre jött 7133 r. f. tertialitása Al-Csikon repartíaltatott és egy (pár) vonó marhaszám után den. 120, szabad füstre den. 96, jobbágy füstre és szabad sellér füstre felényi: den. 48.

Ao. 1714. *Bánkfalvi* lajtsrom. Summa bovum nro 196.

Ao. 1715. 17. Márcz. *Csekefalva* ökrök 101.

Ao. 1715. 19. Márcz. *Kozmási* ökörszám 87, felök = 49, fertály = 54, félfertály = 30.

1715. Márcz. 18. *Szentsimoni* marhák, summa bovum = 115.

1715. Márcz. 17. *Szentmártoni* ökör 87 $\frac{1}{2}$, fert. 1, fél 1.

1715. *Szentkirályi* ökörszám 216.

1715. *Bánkfalvi* ökörszám 190.

1716. 26. Sept. *Ujfalvi* marhaszám 155, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$.

1716. 18. Oct. *Alfaluban* » 188, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$.

1716. *Mindszenten* » 261, 3, $\frac{1}{2}$.

1716. *Kozmáson* calculus 201.

1717. *Szent-Miklóson* 270 ökör, $\frac{1}{2}$ fertály. *Tekerőpatakon* 86 ökör, $\frac{1}{2}$ fertály. *Kilyénfalván* 65 ökör, 2 fertály. *Ujfalun* 142 ökör, 3 fertály $\frac{1}{2}$. *Csomafalván* 109.

1718. Mélt. gr. Lázár Ferencz jobbágyinak marhaszáma:

Szárhegyen nro 86, 19 jobbágyával együtt = 128

Ditrón 4 « « = 9 $\frac{1}{2}$

Remetén 2 » « = 2 $\frac{1}{2}$

Alfalun Thuri Mihály uran jobbágyi 10 másokéval 27 $\frac{1}{2}$

Csomafalván jobbágy marhaszám . . . . . 11 $\frac{1}{2}$

Ujfalun Solyom István marhája 6, Elekesé stb. 26 $\frac{1}{4}$

¹⁾ Az összegezés nem talál a fennebbi számokkal.

Kilyénfalván	8
Tekerőpatakon	18
Szt.-Miklóson	28 $\frac{1}{2}$
Tota summa	258

Magazinális búza cub. 120.

1721 márcz. 13. *felcsiki ökörszám:*

	ökörszám	pénz		ökörszám	pénz
Szt.-Domokos	50	—	Szépvíz	53	159
Szt.-Tamás	53.3	—	Szt.-Miklós	24	72
Jenőfalva	51.2	—	Borsora	16	48
Karezfalva	22	—	Delne	23	69
Dánfalva	63.2	—	Pálfalva	25	75
Madaras	51.2	—	Csomortán	27	81
Rákos	30.1 $\frac{1}{2}$	—	Várdottfalva	33	99
Györgyfalva	20	60	Csicsó	33	99
Vasasresi	32	96	Mádéfalva	68	204
Szt.-Mihály	33	99	Taploca	32	96
				Summa	741.3 $\frac{1}{2}$

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1449.

a) A *16kormány*szék rendeletoi Csík, Gyergyó és Kászonszéknek.
Meggyes 1711. jan. 26.

Hogy az utolsó három hónapra esett Csíkra 5000 r. f. 607 k. b.,
1100 k. zab és 625 sz. széna: szedjék fel.

b) *ápr.* 22.

Fejérvárhoz és az marusváradjai hídhöz a régebben rendelt fákat
sürgeti a ms. generalis, mihelyt az víz (Maros) annyira leszen, mentest
leszállíttatni el ne mulassa.

c) *ápr.* 28.

Irják össze a nemes embereket, kiknek jár »szemes darab« só az
aknákról.

d) *máj.* 4.

Alesik és Kászon küldjön 55 szekeret a magazinális búza Brassó-
ból Szebenbe szállítására (400 szekér vetlettel felösszesen).

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

3-tio. Nem kevés megbántódásunkra van ez is, hogy a mint eszünkbe vesszük, sokaknak nemes uraimék közül mentségeseket is engedtek, hogy mű szegény nemes emberekül azoknak az ő terheket viseljük, semmiképen nem supportálhatjuk.

Ad 3-tium: Valaki magát ment-ségnek színe alatt az ő felsége adójából kivonni ügykezik, az eo facto szabadságát amittalja és jobbágyságra redigaltassék; valakik pedig az urak, főrendek, vagy nemessek közül afféle ment-ségest tartanak és magok keze alatt protegalják, azok az adózó

emberektől delegaltatván az főtiszteknek, az főtisztek sub amissione honoris et officii exequaltassanak a jószágán h. fl. 50, toties quoties és valamennyi személyeket protegál, melynek két része fordítassék a szék adójának sublevatiojára, harmadrésze pedig logyen a főtiszteké, az executorokkal együtt.

Más írás: Manet.

---

intra, mind extra sedis limites, posthabitis suis privatis, sedule forgatják, collatit nem tett a nemes szék, nem sufficiahatván csak a rendszerint való tisztek (kiknek is semmi fizetések nincsen) mindenekre; de azt is nemesak magunk authoritássából eselekedtük, hanem midőn obrualtattunk volna az ránk tóduló sokféle dolgoktól künn és benn, in publica sedis congregatione promulgaltuk és ugyan a községnek is censurájára bocsálotlunk, hogy ha az olyan személyeknek pénzbeli refusioval akaré inkább contentumot tenni, vagy pedig valami kevés ökörszámra esendő terhet communiter magára venni és azt azoknak fordítani? Melyet a község is külön conflualván, sokáig ruminálván és végre látván, hogy a pénzbeli fizetés mind bajosabb s mind pedig sokkal többre expendálódik, két becsületes atyokfiak által decidáltak, termináltak és ultro nomine congruente offeráltak és confirmáltak is 87 ökör számgig, melyet consequenter magunk is (nem magunk privatumára nézve látván), hanem az szék terhének könnyebbségére ismervén lenni, helyben hatunk és annál többről, pro nostro scitu nincsen is senkinek. Hogy azért ob respectum hujus boni publici et non privati, méltóztassék ebbeli scrupulussát is tollálni a mélt. deputatio, instalunk igen alázatosan, mert ugyanis szabad másnak terhét, maga javára ezélező dolog végett valakinek sponte magára vállalni, volenti enim non fit injuria. Ellenben pedig még ő felsége is nagy méltóságú directioban helyheztetett híveit is, sem egyéb rendbeli szolgálit ingyen fúradozni nem kívánta, kglmesen consideralván dignum operarium esse mercede sua. Ugy valamely nemes embert is valami fizetés nélkült in publicis szolgáltni egy communitás is nem cogálhatja.

Quarto. Nem kevés megbán-
tódásunkra van az is, hogy né-
mely becsületes nemes uraimék
magok jobbágyokat ura adta
ökörrrel immunitalják, minket pe-
dig mind magunkat, mind jobbá-
gyinkat, a kik mind ennek előtte
való revolutiókban, mind pedig-
len ennek előtte fenforgó pes-
tisben megmaradtak, a legna-
gyobb mértékben való portio-
zásra erőltetnek, melyeknek supportálására magunkat elégsé-
gesnek lenni nem itéljük.

Ad 4-tum. Valamely jobbágy
valamely ura adta ökörnek hasz-
nát veszi s élődik rajta, tartozik
adózni róla, mivel nem lehet
hogy sem ura, sem a jobbágy
ne adózzék és afféle cavillum
alkolmatosságával más jámbor-
nak, az ki igazán contribual,
terhe nevekedjék.

Más irás: Manet.

Ad 4-tum: Nem mondhatjuk azt is, hogy ne legyenek köztünk ura
által jobbágy kezében adatott ökrök, melyre is nem egyéb kényszerített ben-
nünkkel, hanem minthogy ez a mű helyünk igen sovány, terméketlen és
többire majd csak tavasz-gabonával minden bor nélkül fizető és minden
quaestustól amovealtatott hely; insuper igen szűk s szoross is, ezek miá
a jobbágyoknak is szűk és terméketlen territoriuma lévén, a mi kevés
marhaszerzésre bocsátotta volt is ezelőtt őket az békesség, de az üdö-
nek mostoha volta annyira kipusztította már őket, hogy mind magok s
mind urok ő általok élehetlenné maradtanak miatta, melyhez képest
képtelenítetett némelyeknek földesurok magok ökrét szaporítani, de maga
azokhoz való látásra elégtelen lévén, az mely jobbágyát ismerte, hogy
mágának sem ügyekezik oeconomizálni s marhát is felesebben tartani
ura szolgálatjára, annak béressége alá bízott maga ökrében, az mint-
hogy ha az ura kosztján nem tartaná az olyant, bizony a magáéból nem
teletethetné, nem lévén is az olyan jobbágyoknak többire annyi oecono-
mizálásra való helye, kiből portiot fizethetne az ura ökréről is, a magáé-
ról is, hanem az ura dolgát viszi véghez rajta, mint annak béresse és
nem is szabad az olyan ökörnek sem eladásával, sem elcserélésével,
mint nem magáéval az olyan jobbágy, még csak az bőre sem övé, ha
megdöglik is, hanem tartozik beadni az urának. Továbbá nem is olyan
nagy mértékben vagyon ennek igasságos praxissa, mint némelyek ex-
aggeralták, hanem lehetnek olyak, kik fraudulentur és vissza élnek vőlle,
de azokat mű is helyesnek itéljük lenni ad correctionem. Az kik pedig
az fenn megírt okokra nézve mértékletessen dajkálkottatják marhájokat
némely jobbágyokkal, hogy kegyesen helyben hadni méltóztassék a méltó-
ságos deputatio, alázatosan instaluunk.

Ad 5-tum. Igazán írják a panaszló felek azt, hogy minden falukra
az marha számnak igaz connumeratiojára bizonyos personákat deputaltunk,

5-to. Ugy látjuk és bizonyosan tapasztaljuk azt is, hogy minden falukban bizonyos personak imputaltattak, kik a connumeratit fide mediante subscriptiojokkal és magok pecsétekkel megerősítvén bévigyék és bizonyos arra rendeltetett commissariusoknak béradják, sokak igazán is connumeralták subscriptiojokkal és pecsétekkel confirmáltak és bizonyos arra deputalt commissariusoknak beadták; mostan pedig az falukra kiadott czédulákból kihatták, mit akarnak véllék, nem tudjuk.

Ad 5-tum. Kik a connumeratit jól nem peragalták, nagyobb büntetésre méltók, mint sem a mennyi főkirálybíró uramtól imponaltatott: azért tovább is animadvertaltassék ellenek. Az kik kihagyattak pedig post connumerationem a regestrumból, azok cum poena felírassanak és a contributio alá rekesztessenek.

Más irás: Manet.

melylyel eléggé megbizonyítják még ő kglmek is az adózás rendinek igasságos folytatására elszánt jó ügyekezetiünket, mert midőn két egész esztendő alatt tapasztalható nagy csalárdságát animadvertaltuk volna a kösségnek maga becsületire, hűtíre bízott marhaszám feladásában: azt ítültük utoljára hathatóssabb praxisnak lenni az igasságnak elkövetésére: noha ebben is kívánt czélunkat el nem érhattuk, kiért is a vakmerő csalárdokra, ut poenam peccati luerent pro terrore aliorum nagyobb terhet imponaltunk. De ellenben a dominus adversarius atyafiak igen haboznak abban, hogy tudva az egyszer feladott adózó személyeket (ki vévén az udvarbírákat, kiket ngtok is helyben hagyván, nem ítültük helyesnek pro confusione registri ac commissariorum beírni) kihagyattunk volna; ugyanis sana ratione egyben nem fér, hogy ő kglmek magok relatiojok szerint is magunk ügyekeztlünk mentől jobb modalitást exquirálni az adózó rendnek szaporítására, ellenben mégis magunk hagyogattunk volna ki a regestrumból; de hogy minden akaratunkat ő kglmekkel contra usum et jus directionis publicummá nem tehetjük s nem értik a dolgot, magokról nem hisznek nekünk, mert magok többire mindenkor perceptorok, commissariusok lévén, fizetést is kívántak, magokat is immunitalták, insuper az székéből felette igen meg is híztanak némelyek, mely abususokért, hogy most ő kglmek exauthoraltattak és szokatlan sorsra estek, csak az és semmi sem egyéb instigalla ilyen alkolmatlanul való molestálására ngtoknak.

Ad 6-tum. Az szegénység, hogy egyik a másikra rakja a terhet, az iránt való panaszok szüntelen molestálván fő és vicetiszt uraimékat

6-to. Ez is nem kicsin megbántódásunkra vagyon, hogy némely szegénység (micsoda respectusra nézve) a mint a falukban levő bírák az ökör számát feladták a falukban, egyiknek terhét a másikra rakták, melynek némelyik részét mű is valóban érezzük.

Ad 6-tum. Főkirálybíró úr igazítsa juxta puncta premissa.
Más írás: Manet.

7-mo. Ezt is fájdalomason említ-hetjük, hogy molnárok s majorok majd csak semmiben nem contribualnak, csak ingyen élődnek.

Ad 7-mum. Az molnárok contribualjanak a malombéli proventusnak s egyszersmind értőkeknek s marhájoknak proportioja szerint, úgy minden ma-

jorok és oláhok is, valamint szintén egyéb jobbágyok és sellérek is marhájok szerint adózzanak. más senki szolgáltnak vagy egyéb praetextusnak színe alatt nem eximallatik, hanem ha kinek tíz ház jobbágyából álló jószágának praeficialt jobbágy bírása vagyon. Item reflexio leszen az három religion levő ecclesiáknak is egy-egy emberig.

Más írás: Manet.

ő kglmeket, úgy tapasztaljuk, a mint Isten tudniok engedte s az dolgok is hozzá eresztik, egyenesíteni és orvosolni nem szűnnek.

Ad 7-mum. Ebbéli ngtok elméjében nagy megromlásunkat nyilván látjuk, sőt a rendszerint való adózó rendek sokszor azon instáltak, hogy afféle vagus falu közt füsti nélkült való vagus molnárok úgy hasonló majorok is föl ne frassanak, mert itt mű köztünk igen sűrű és csaknem egymásban ragadó malmok lévén, ahoz képest igen kicsin hasznúak is és nem hogy olyan állapattal való molnárok, laknának benne, mint oda ki való nagy hasznú malmokban, de még csak valami hitván vagust is alig kaphatni beléjük, kivált most és az olyak vevén eszekben a rüjok imminecalandó terhet, kevés vámaeskájával semmit gondolván, bizony elébb áll és mind az repartitiókban s dispositiókban nagy confusiot téznek s mind a falusiáknak is kárt, egymás között való nagy versengést, sőt vérontást causálnak, midőn annak terhe ő rüjok háromolván, senki közüllök maga debitumánuak lenni nem fogja agnoscalni s az malmos embereknek is igen igen káros. Hasonló cathogoriában szintén az itt való majorok dolga, kik olyan vagusok és temporandusok; melyet ennekelőtte is méltó consideratióban vett és kinek-kinek maga jószága sublevatiojára engedett volt a nemes ország. Az mű kevés sellérink dolgát is (kik szomszéd országról származván többire

közinkben, csak pro lubitu et tempore laknak itt) méltóztassék ngtok istenesen considerálni, hogy arra ki a bő földön az oláh sellérek hármán is egy házban bétűlvén, a bő földhez képest marhát sokat is tartjának és így sokat is oeconomizálhatnak, a kereskedésre is, ha kívánják, alkalmatossabb földön lakván, de még is annyian is csak úgy adóznak, mint egy gazda ember. Ellenben pedig nálunk, egy házban egy bokor ember is a lakásra igen szűkön találkozik, mert mű afféle sellérnek majorság földet nem is igen adhatunk, reserválván azt avagy magunknak, vagy ős jobbágyinknak; semmi quaestussa földünknek nem is lévén, csak Isten tudja többire mint nyomorognak afféle sellérek és ha aggravaltatnak, senki közüllök meg nem állja, így abból is egy confusio, nekünk nagy kárunk következik, az több szegénységnek sem leszen sublevamenntyére. Instálunk azért alázatossan ngtoknak ez okon is: mint eddig, hadd segíthessük ezután is az olyanoknak marokni kicsin tehetségekkel szegény rend szerint adózó embereinket inkább, mintsem semmi haszon nélkül elimináltassanak földünkről. Az ős oláhot itt mű nem értjük, sőt az olyan selléreket is, kik megrögzött nyomult emberek és egész majorkodásra való külső belső appertinentiakat bírnak, nem kívánjuk s eddig is nem kívántuk immunissá tételni.¹⁾

(Eredetije *Udvarhelyvármegye levéltárában*, a nemzeti láda II. cs. 9. sz.)

1452.

Udvarhelyszék kérvénye a királyi deputatiohoz és annak oldaljegyzései. Meggyes 1711. jan. 26.

Instantia sedis Udvarhely.

1. Minthogy az *pestis* miá az két esztendő alatt köztünk nem igen foroghatott az ő felsége militiaja, éppen szabad prédájokra kitétetett helynek tartják lenni az tolvajok, mely miá már nemcsak javainkból fosztattunk meg, de magunk személyünkben is minden nyáron halálra üldöztetünk tőlök, sőt az mi keservebb, egész synceritással contestálni ügyekozett ő felségéhez való hítségünk is azáltal éppen perplexitásban jutott. Hogy azért ebbéli nyomoruságunknak oly modalitással való orvoslását munkálódni az mélt. deputatio méltóztassék, mely által securitassunk lehessen honnunkban való lakásunkra, igen alázatossan instálunk.²⁾

¹⁾ Ezek a (II. sz.) pontok úgy látszik reflexiok a szék főrendei részéről a beadott (I. sz.) panaszokra és a kir. deputatio arra hozott (III. sz.) végzéseire. Az írat aláírás nélkül szakad meg, a következővel összevarrva.

²⁾ *Oldaljegyzetek:* Erről mélt. generalis uramot kell megtalálai.

2. Mivel nyilván subolfacialtuk, hogy ennek előtte fungált commissarius és perceptorink sok helyeken felszedett portiot magoknál sublicealtak: ahoz képest ennek előtte celebráltunk volt exactiot és maguk számadások szerint sokakra közülök igen feles restantiak liquidáltattanak, melyeket jóllehet egynéhány ízben urgealtunk, hogy in defalcationem impositi sedis quanti ő kglnek administraljanak, de mind eddig is semmiképpen nem efficiálhattunk. Hogy azért fő és vicetiszteinknek etiam executione mediante való exigaltatását azon restantiaknak commissionalter is injungalni méltóztassék az méltóságos deputatio, pro bona publico instalunk aláztatossan.¹⁾

3. Az nemes székek feles magazinalis buza árával lévén adós az fels. udvar, néhai gróf *Pekri Lőrincz* uram Bécsben való létele alkolmatosságával az nemes széktől minden arról való requisitumokat magához vévén, sub nomine sedis obtinealta is, de semmit is az székek benne nem adott, retinealván egészen magának. Hogy azért ily nagy kárban szegény székünkné maradjon, instalunk aláztatossan, méltóztassék az mélt. deputatio efficiálni az hol szükséges, hogy az említett néhai gróf jószága boesátassék az nemes székek kezében addig, míg annak reditussából magának contentumot vehet.²⁾

¹⁾ *Oldalt*: Commissio expedaltatik.

²⁾ *Oldalt*: Erről az camarát kell sollicitálni.

Meggyes 26. Január 1711.

Ex deputatione per
GREGORIUM SANDOR imp.

Kivül: Nomine sedis Udvarhelyy.

(Eredetije *Udvarhelyvármegye levéltárában*, a nemzeti ládában II. cs. 9. sz.)

1453.

Udvarhelyszék sérelmei előterjesztése a megyesi országgyűlés alkalmával. 1711. elején.

Vadnak szegény székünknék is olly gravaminai, melyekben nagy megsértődését lenni érezvén, Isten ő felsége mostani alkalmatosságot kglsen mutattván, hogy kételenítettik az nemes ország ez szerint aláztatossan eleiben terjeszteni:

Primo: Még e mostan lecsendesedett intervolutionak előtt, diversis vicibus nagy summa gabonát administralván szegény székünk a magazinale quantumban az ő Felsége kglis igireti szerint sub firmissima spe refusionis, melyet székünk akkori kapitánya néhai mélt. gróf *Pekri Lőrincz* uram a felséges udvarhoz utóbb-szori felmenetelekor magára vállalt volt, hogy megszerzi székünknek, úgy hogy harmada magáé és két része szegény székünké legyen. Bizonyos pedig az, hogy obtinealt és percipiált volt is feles számu ezereket, de mindazokat magának retinealta és semmit nekünk abból nem refundalt. Kihez képest instálunk a n. országnak igen alázatosan, méltóztassék utat és módot mutatni szegény székünknek ebbeli justa praetensioját, holott és mi formán obtinealhassa.

Secundo: Mélt. generalis *Herbeville* commendoja alatt való ő felsége armadája midőn ez országban érkezett volna, azon esztendőben az egész ország quantumának hason felét fizetvén a szegény *székel natio*, mely igen extenuálódott legyen, akárki megítilheti, midőn oly nagy volt a quantum, hogy csak szegény székünk una cum naturalibus juxta limitationem pretii azon esztendőben adott rf. 211000. Annak felette az patkó-pénz és egyéb akkori szabados exactiok nagyrészt adaequalták azon summának, melyet midőn sok faluk és személyes emberek semmiképpen nem praestálhatták volna, elbujdostanak a nyomorúság előtt erdőkre és havasokra; ellenben a kiknek facultasok volt magok quantumának exolutiojára, bizván quietantiajokban, azok honnyokban megmaradtak, kikre is reá rohanván a militaris executio, a feljebb megírt aufugialtakért éppen mindeneből exuálták és maig is kárban vadnak; sok olyan aufugialtakért pedig, vagy tehetetlen hon maradtakért is kételenitettenek a széknek tisztelói és assessorai kölesön magok assecuratiojokra sokaktól pénzt felkérni, mely ma is insolute levén, infestaltatnak érette az akkori tiszteltek, hogy az okáért a n. ország atyai kegyes consideratiojából utat és modalitást méltóztassék mutatni: honnat és qua modalitte vehessenek az illetéknéppen megkárosított atyáinkiai magoknak consolatiót, alázatosan instálunk ngtoknak kglmeteknek.

Tertio: Nem kicsin romlásunkat repraesentalhattuk az salétrom főzetésnek rajtunk szüntelenül való terhes munkájában, mert ennek előtt való üdőkben is, a mikor ez hazában sok helysé-

geken azt nem is érzették, mindazáltal e mű megnyomorodott szé-
künkben még akkor is néha két helyen is főztek, úgy mind eddig is
szárazon nem marattunk; minémű terhes servitus legyen pedig
az az egész székek minden részeiről (valaholott találtatott) arra
való földnek nagy mértékben szünetlenül való vecturázása, úgy
annak főzésére való számtalan fának szállítása, s több egyéb minden-
féle requisitumoknak s fizetett embereknek felállítása ect., bizony
méltó dolog megvizsgálni és meg is fontolni, mert noha láttatik is
ugyan holmi fizetést venni azon salétromért, de a szegénységnek
tiz annyinál is nagyobb hátramaradásával vagyon épületeknek
kiásatása, földnek és fának szertelen nagy vecturázása és egyéb
ahoz kívántató administratioja. Megvalljuk azt: míg erőnket ismertük
hozzá, az ő felsége szolgálatjának szükséges voltára nézve senkit
is iránta nem búsitottunk s úgy most is örömet nem busitanánk,
de considerallja ámbár akárki is *salva constientia*: ez mű székek-
nek az havasalja egészszen. és a két Homorod melyéke mindenütt
són fekszik, az holott is az föld nem jó salétromnak, az Küküllő
melyéke mindenütt s egyebütt is nagy része székeknek megégette-
tett, ott is nem jó a föld salétromnak, egyebütt pedig az holott
arra való föld volt, annyira felástak minden épületeket, hogy már
teljeséggel nem kaphatni jó földet. Annak felette egyéb ordinaria
és extraordinaria vecturák is fogyatlanul érkezőn szegény szé-
künkre, mind ezek által az szegénység maga életének táplálá-
sára is elégtelenné tétetvén, látván végső pusztulását, éppen min-
dentől elkedvetlenedett. Könyörög azért a t. nemes országnak a
szegény székek alázatosan, méltóztassék ngtok kglmek minket is
egyik *commembrum*ának agnoscalni, ily nagy nyavalyánkat kegyes
szemmel tekinteni, és az holott illik e salétrom főzetésnek tovább
viselhetetlen terhe alatt nekünk valami pihenést nyerni, kiért
Istentől is jutalmat veszen ngtok s kglmek.

Quarto: Ezt is nem kicsin fájdalommal s romlásunknak
nyilvánvaló tapasztalásával kételenítettünk a n. országnak eleibe
terjeszteni: úgy tapasztaljuk, hogy szegény székekre esendő
quantum nem minualtatik, hanem naponkint fog öregbülni, de
ellenben annak elviselésére ennek előtte velünk unialtatott né-
mely részei szegény székeknek egy s más pretextussok alatt
magokat eximáltatni akarják és töllünk való elszakadásokat mun-

kálkodják, ugymint: az parajdi sóaknához való sóvágók ezelőtt jöllehet mint libertinusok ugy contribualtanak velünk, most sub eo praetextu hogy ők az ő felsége sóaknáján sóvágók, de dimidietate contributionis eximialtatni akarják magokat, holott ha csak egy darab só t vágnak is, fizetések megjár érette és bővebben keresik az pénzt, mint más egész mértékben adózó sok szegények. Ehez járul az két oláhfalviaknak is már jó darab üdültől töllünk elszakadások iránt való munkálkodások

(Itt megszakad.)

(Egykorú másolata *Udvarhelyvármegye levéltárában*, a nemzeti ládában.)

1454.

Udvarhelyszék útasttása Meggyesre küldött követének, Sebessi Jóhnak. (1711.)

Instructio pro generoso domino Jobo Sebessi Medgyesinum expediti.

1. Mindenekben az nemes *székely nation*nak méltóságos főtiszteivel ő nagyságokkal s ő kegyelmekkel az nemes székek hasznára és javára s megmaradására czélozó dolgokban követ atyánkfia ő kegyelme egyetértsen.

2. Szegény romlott székünknek és nemességinknek megmaradása nevezet szerént állván kinek-kinek maga székes helyében, házánál való békességes megtartásában, minthogy az eddig elfolyt egy néhány esztendőkbén az tolvajoknak sokszori irruptioja miá kivált nemességink sok bujdosások, lappangások után conserválohdhattanak: magok személyekben, de jovaiban megkárosítottak, némelyek pedig magok személyekben is elfogattatván megsatczolni kételenítettek, hogy ez megirt és hasonló színű gonosztól az nemes szék és nevezetesen az nemesség *securitas* alatt lehessen, egyet értvén főkirálybíró urammal ő kegyelmével, az hol illik, munkálódja ő kegyelme.

3. Az salétrom-főzetésben nagy gravamenjét látja az nemes szék, holott úgy látjuk az egész szász natióra esett hatvan mázsza salétrom, ide pedig csak az egy szegény székre vettetett cen. 60. Ennek főzetésére pedig mennyi számú instrumentumokat kell ké-

szíttetnünk, in paribus elkültük, melynek ára nem kevés expensákra extendálódik. Azért elsőbben is azon munkálódjék, hogy az cen. 60 repartitassék az egész *székely natio*ra és exseindaltassék kökü az az rész, mely az nemes székre esik, annak utánna, hogy ha pénzül béveszik az árát, azt is ő kegyelme bizvást megígérje, mert sokkal több is extendálódhatik annak főzetésére kívántató számtalan sok munka, edények csináltatása, föld- és fahordás, vectura és egyéb necessariumok.

4. Az négyszáz székér szénáért való búzának Segesvárat való administratiojában olyan difficultásink vannak, hogy az szegénység bévivén az búzát, arra rendeltetett furiér uramot ritkán találják in loco, mely miá sokat kell az administransoknak ott mulatni. Ezt *Rosenczvein* urammal ő nagyságával orvosolya ő kegyelme. Hasonlóképen az *M.-Vásárhelyre* administrálandó magazinalis búza és zab iránt végyen ő kegyelme informatiot, hová adminisztrálja az szék, mert *Vásárhelyen* bé nem vészik, hogy ha *Segesvárra* administraltatik, commissiot extrahályon ő kegyelme annak perceptiojáról az deputálandó commisariusnak; ugy az négyszáz székér szénáért administrálandó pénzt is hová kell adminisztrálni: végyen informatiot ő kegyelme. Ha pedig székünkben maradna az magazinalis búza és zab: annak is helyét, commissariussát determináltatni ügyekezze ő kegyelme, hogy annál idejébben administraltathassa az szék.

(Egykorú másolata *Udvarhelymegye levéltárában*, a nemzeti ládában.)

1455.

Jobbágyfogadás. Belefalván 1711. febr. 23.

Sárfalvi *Kondrát András* nobilis és alsótorjai kisebb *Márton Mihály* primipilus »kézen fogott bírák« 1711 febr. 23. *Kézdíszéken Belefalván*, nemz. alsótorjai *Mihálcz Mihály* uram *Gábor György* nevű belefalvi jobbágya házánál contractust állítanak ki alsótorjai *Mihálcz Mihály* és »egy oláh *Tódor* nevű idegen ember, ki mostan Belefalván lakik« közt, mely szerint ez leköti magát fiuról-fiura jobbágyúl. Id.

Mihálec Mihály adott neki évekkel ezelőtt ad usum két számú vonó ökrököt, melyek noha szőrt váltottanak keze alatt, kezénél hagyja, míg akarja.

KONDRÁT ANDRÁS
nob. de Sáfalva (P. h.)

✕
(P. h.)

(Eredetiye Borbély Sámuel úrnál Sz.-Keresztúron.)

1456.

Cserci Mihály a Csíkszékből Moldovába kibujdosott nemeseket Erdélybe visszahívja s Rabutin tábornok kegyelméről biztosítja, ha leteszik a hűségesküt s hirságukat megfizetik. Kelt Rákoson (1711?) márcz. 1.

Méltóságos colonellus Graven uram ő nagysága parancsolá, kegyelmeteknek irjam meg, ő nagysága méltóságos generalis Rabutin uram előtt munkálódta kegyelmetek grátiáját és oblineálta is, hogy kegyelmetek mindenestől fogva haza jöhessen és ő nagysága előtt deponálván a császár hűségire homagiumát, kiki a maga jószágában béülhessen, úgy mindazáltal, hogy kiki kegyelmetek közül száz-száz aranyot adjon, de reménlem ötvennel is kegyelmetek véghez viheti.

Különben azt mondá ő nagysága: valaki most ki nem jó, soha többször bizony Erdélyben bé nem bocsátják, sőt házá, jószágát tőből elhányatja s pusztítja és kegyelmetek örökké való számkivetésben marad; most azért kegyelmetek előtt van a dolog, ha jó is, ha nem is, ezután senkit ne okozzon. Én bizony eleget munkálódtam a kegyelmetek dolgában: jóvalom azért, dum tempus est, hazájokban jöjjenek vissza, mert a bujdosás, kivált erdélyi embernek, igen szokatlan s nehéz dolog. Még a kegyelmetek jószága megvagyon, a gabonát igaz dolog elcséplették s elvitték; de itt ugyancsak maga nemzete között inkább talál kegyelmetek magok sustentatiójára való alkalmatosságot, mintsem ott az idegen helyen. A Szépvizről és Szent-Mihályról elment szabad és jobbágy embereknek is megengedettett, hogy ha most ki akarnak jönni, kijöjjenek; ennek utánna nem lesz senkinek se gratia. Csató János uram tudósítson: a Donoch uram juhái hová lettenek,

mennyi maradott *Felcsíkon* s azokat micsoda falukra osztották ki és a többit *Gyergyóban* vagy hová vitték; mert itt a széken akarják megvenni az árát. Egy taploczai *Markus János* nevű ember ment bé Molduvában: igyekezzék kegyelmek most a postákkal kiküldeni, én haljak meg érette, ha semmi bántódása léssen, mert colonellus uram nekem hitet adott rólla; én is igaz hitemre assecurálom, sőt ha kijő most ezekkel a postákkal, se maga, se apja, bátyja soha portiót nem ad, azonkívül is colonellus uram megajándékozza.

Rákos, 1. Martii

CSEREI MIHÁLY. m. p.

Külső cím: Nemzetes Sándor Mihály, Boros György, Bodó György, Szegedi Pál, Csató János, Boeskor Mihály, Incze István és Veres András uraméknak adassék.

Molduvában a zászló mellett.

(Eredetije a Mihályz levelek közt *Borbély Sámuel* úrnál *Székely-Keresztúron*)

1457.

A főkormányzók rendelete a kóborlók ellen s hogy mindenki útlevéllel járjon. Meggyes 1711. május 12.

Sacrae Caes. Regiaeque Majestatis stb. nomine. Universis stb.

Az üdő Isten kegyelmiből annyira nyilatkozván, sok helyeken hallatnak afféle tekergőknek lézengési és hanem ha jó idein élit vesszük, tarthatni, hogy az mostani conjuncturákból származható alkalmatosság és az csendességhez s magok munkájokkal élni nem szokottaknak, az henyélésnek színe alatt latorságra való hajlandóságok és abból való gonosz életeknek folytatása nevedekést ne szerezzon, az haza, az föld népének, csendes hazafiainak és kivált az nemességnek nyughatatlankodására, veszedelmire és kárára: melyhez képest mgos generalis urral való megegyezésből tettünk ilyen precautiokot, hogy senki is, akárki legyen az, kivált fegyveresen imitt amott ne járjon sub poena capitis, mivel már parancsolat menvén ki, valakik az ellene selekedni comperiáltatnak, az közelebb való commendans tisztekhez vitetnek büntetésre. Illik azért, hogy mindenek magok is hiteles passussal járjanak, embereket és szol-

gájokat is azzal jártassák, azon helybeli tisztektől passust vevén, vagy magok az urak hitelesen adván és irván, ha kárt nem akarnak és bút vallani. Valahun pedig afféle kőborlók, prédálók vagy fosztogatók és csak lézengők vagy csavargók hallatlnak is passus nélkül, azoknak ne csak senki ne gazdálkodjék, szállást ne adjon, hanem persequálják, megfogják és az közelebb való commendans-hoz vigyék; melyet minden helyeken szorgalmatosan meghirdetni parancsolunk a végre, hogy minden város és falu az maga territoriumán igen szorgalmatosan vigyázzon; különben valamely nem vigyáz és vagy az városból vagy faluból az olyaknak gazdálkodás lészen, vagy az város és falu határán való csavargások, mulatások és meg nem fogatások comperiáltatik: az olyan városnak és falunak birája harmad magával büntettetik megkarózással érette, melyre magok az tisztek sub amissione honoris et officii ac gravi insuper reddenda ratione szorossan inspiciálni tartoznak, mind az magok kötelelességek mind az hazának állapotja és kívánt esendessége azt hozván magával. Secus stb.

Datum *Medgyes* die 12 Maji 1711.

L. baro STEPHANUS VESSELÉNYI

(P. h.)

SÁMUEL CONRAD.

LUDOVICUS NALÁCZI.

(Egykorú másolata *Csikvármegye levéltárában*)

1458.

Gr. Steinville János István tábornok, erdélyi katonai főparancsnok, nyílt rendelete a katonai kihágások és zsarolások megakadályozása és megtorlása végett. Gyulafehérvárt 1711. máj. 20.

Sacratissimae Hispaniarum, Hungariae, & Bohemiae regiae *Majestatis* generalis equitatus, unius cataphractorum regiminis colonellus, & in Transylvania generalis commendans:

Joannes Stephanus comes de Stainwille.

Quandoquidem tantae, & toties reiteratae querelae, ab inelytis statibus provinciae hujus Transylvaniae, ad me deferuntur, intollerabilem quasi molestiarum ergo, quibus eadem, ob nimiam itinerantium licentiam, & gratuitarum, tam intertentionum, quam

vecturarum exactionem, ex parte militari exposita est, simulque imminentem ex his gravaminibus, brevique subsecuturam esse miserae plebis extenuationem, omnimodamque ruinam remonstratur, quae, per consequens, necessario in ipsiusmet militiae detrimentum non leve vergerent: pro remedio vero ejusmodi enormium excessuum, a sua regia Majestate Sacratissima, ejusque gloriosis antecessoribus pientissimae memoriae, quae, quive subditos suos, sive illi nobilitaris, civilis, vel rusticae conditionis sunt, sua validissima protectione, contra omnes injurias gaudere desiderat, & voluerunt, severissime cautum est; ne vel ullus belli officialium, gregariorumque tam pedestrium, quam equestrium regiminum, sive etiam nationalis, & rascianae militiae, liberarumque compagnarum, eorumque, qui militiam sequuntur, illique annumerantur, uti marcotaneti, caeterique, absque eomni differentia, sub qualicunque praetextu, & nomine praesumant, vel praesumere audeant, gratuitam vecturam ab inhabitatoribus poscere, multo minus gratuitum pro se, & suis, uti & equis, pecoribusque extorquere, reservata in omnem eventum gravissima poena, una cum reddendae rationis obligatione severissima.

Sic inhaerendo hisce ordinationibus, e boni publici re maxima esse duxi omnibus, & singulis, qui jussibus meis subsunt, vel aliquam a generalatu meo dependentiam habent, palam facere, (uti sit per praesentes patentes meas) ne dictis ordinationibus in substrata materia, ullo etiam minimo modo contrav[en]iant, luituri alias, sine omni gratia praetactam poenam.

Quoniam vero ea est conditio humana, ut haec ipsa suis necessitatibus carere nequeant, ideo pro asportandis, vel evehendis iis certa [taxa decer]nitur: videlicet pro equo ab incolis conducendo 5 grossis, totidem pro uno pari boum, cum curru, pendendis, subintellecto itinere unius dici tria milliaria nullatenus excedente; ubi [forte eveniat] quod per nimis vehementem agitationem equus vel bos interierit, bonificatio secundum impartialem aestimationem damnificato, facienda erit.

Mittuntur hinc inde quam saepissim[us], necessitud[in]i sic exigente, tam officiales, quam gregarii: illo casu, ad exhibitionem passualium, quibus semper locus, quo tendet, tendentis nomen, uti & regiminis, insertus sit, absque quibus [passualibus] vetitum erit, hos

pes ad nihil aliud, praeter hospitium, & foenum, sive gramen gratis dandum tenebitur; si quis vero vi, aliaque illicita via praeter haec, plura extorquere, atque quemcunque loco]rum incolam, multo exagitare ausus sic, liberum esto loci illius judici, superioribusque talem, vel tales insolentes incaptivare, defacto commendantem regiminis informare, [et satisfactionem e]r[e] condigna instare; quae si pro justitia haud sequetur, vel ad eam consequendam via nimium distet, recursus ad me cuique pateat uti & praesentis edicti violator ad generala[tum tradatur, meri]tam certo certius luiturus poenam; & hoc, ut eo ordinatius, & pro evitando majori malo succedat, ad querulantium instantias, proximorum locorum commendantes, manum da[turos homin.]s militares aliquando procrastinari, non tamen omnino impediri possunt, unde quotquot vicibus in quartiriis condescensiones fiunt, officiales cum milite suo acquiescent illi, quod [. . .] fiat erga quietantiam accipiendum; sin minus, vel qualescunque extorsiones fiant, hospitibus injuriae & damna inferantur, primo competens quantum a commissariatu tempore compu[tationis] detrahetur; secundo reservabitur animadversio commendanti de non observatis ordinibus, nihil in contrarium juvantibus, quibusbet acceptis attestationibus ab hospitibus, locorum judi[cibus, super]ioribusque quoties sic illas, vi, vel metu extortas querulabuntur.

Ne salvaquardiarum, quales personae inviolabiles sunt, immunitas, in abusus degeneret, & insolentias, regnicolis, eorumque servis, cacterisque, in provincia itinerantibus, quamdiu inter itinerantium terminos manent, condescensionem gratuitam non denegent, debitum honorem reddant; & si quid pro sua, equorum, pecorumve intertentione pecunia emere volunt quantum possibile est, procurent: Idem esto judicium de coeteris omnibus, qui literis meis passualibus muniti sunt; ita ut iis, quod hae pro casuum varietate, & exigentia continent, ut & speciali reflexione, ab omnibus per totam provinciam gratificandum sit, accedunt protectionales meae, quas in omnibus ab omnibus sancte & sub poena inserta observari volo.

Et sicut omnia haec tendunt ad majus publicum sive commune bonum, sic etiam nullus de sphaera militari, quisquis ille sit, nobilem, civem, rusticum vel qualemcunque incolam in quaes-

tura, & juribus suis, sive illa educillationis sint, sive alia, ullo modo turbare, vel aliquid impedimenti causare, multo minus ni supposito legitimarum quarundam praetensionum, propria auctoritate exequi praesumat; sed satisfactionem suam secundum leges patrias, & stylum solitum apud debitoris instantiam sollicitet.

Denique pro meliori militiae, & provincialium concordia, unus alterum convitiis nullo modo lacescat, vel odioso *Curuczonum* nomine injuriose appellando afficiat, sed retroacta omnia per subsequutam non ita pridem pacificationem oblivioni data esse noverit, seque sciat hisce meis ordinibus pro praescripto more in singulis conformare.

Dabantur ex regio generalatus quartirio, Albae Juliae, 20-ma Maji, anno 1711.

J. S. V. STAINVILLE.

(L. S.)

(Egykorú nyomtatott példánya, patens alakban, *Csikvármegye levéltárában*)

1459.

»Steinville erdély főhadparancsnok a téli szállásra osztott katonaságnak kiadott rendeletének fordítása, mely rendeletet követendő zsinormértékül a közönség számára is kiadott az erdélyi főhadbiztos.«
1711. nov. 27.

Méltóságos commenderozó generalis uram ő excellentiája az téli quartélyokban bészállott militiának kiadott orderinak egész translatioja, melyek pro norma provincialium meliorisque ordine servando ekképpen adattak ki:

1-mo. Az ország egy köből búzát, melylyel az katona jó élhet és az magazinumban is bévehető az szebeni vékával elütve és nem tetézve administraljon.

2-do. Hasonló jóságú és mértékű zab, mely mindazáltal nyomva és tetézve legyen, avagy a helyett öt véka elütve és nem nyomva adassék és minthogy

3-tio, sok helyeken az szegénység az zabbal fel nem éri, reszolváltatott, hogy egy-egy köből zabért három véka rozs, árpa, avagy alakor (igy!) ne is felette nyomva és félig elütve praestaltassék.

4-to. Az ő felsége ordinantiája szerint minden lóra holnapként 240 font széna kívántatik, mindazonáltal pro tollendis omnimodis gravaminibus, melyek eveniálhatnak, minden szekér széna 300 bécsi fontból álljon, avagy a helyett két szekér szalma és mindenik mellett egy-egy fél köből zab adassék, mely szekerek eránt emlékezet tétetik, hogy semmiképen ne taxáltassanak, se pro privatis servitiis ne usuáltassanak, hanem mindgyárt elbocsáttassanak.

5-to. Az falukon macellum-tartással ne terhelteessék az szegénység, de ide nem értetik az város hely és czéhos helyek, mert az cassából jár ki fizetések húsrá való.

6-to. Mivel az naturálékért való pénz-exactiok ez által interdicaltatnak, annál inkább meg nem engedtetik, hogy az szegénység valami késedelmezés miatt erős executióval terhelteessék, hanem jó idein admoneáltatni kell és ha az nem használ, cum praescitu dominorum commissariorum executio küldessék ki, ea tamen modalitate, hogy az executorok juxta proportionem quanti et distantiam locorum contribuentium ily regulat és rendet tartsanak: elsőben is, hogy maguk portiojoknak in natura duplummal való felvételével megelégedjenek, nem pedig több, hanem csak egy helyen, az hol tudniillik commorálnak, ha pedig az legelső holnapban az nem használna, egy-egy portiora csak azon helyen, az hol vadnak, két-két garast megvenni megengedtetik. Midőn penig már

7-mo, modo praemisso a katonáknak maga intertentiojára mediuma vagyon: szükségesképen az országról is, hogy ad uberiores contributionem conserváltassék és mindketten megmaradhasanak, provisiót kell tenni. Az elmúlt esztendőkbeli experienciákból világos, hogy az felettébb való bagasia, konyhák intertentiojára erőszakosan hajtott faluk, eselédek és marháknak libera intertentioja és messze helyekre való vecturák, gratis mindazonáltal, az ország praeprediciumára való keresomák, mészárszékek és egyéb keresetek, melyek csak egyedül az haza fiait maguk intertentiojokra és contributiojok megadására illetik, praecise csak az ország romlására czéloznak, ehhez járul az országban fel s alá való járások, melyek leginkább az eselédektől és markotányoktól esnek, hogy lovakat és marhájukat gratis interteneáltassák és így mindezek és

az melyek in summa az országot és szegénységet maga oeconomijában impediálják, avagy egyéb gonosz cselekedetek miatt panaszra okot szolgáltatnak, per praesentes serio cassálatnak. Azoknak pedig, az kik közönséges szolgálatban járnak, utazásokban egyes egyedül csak az széna engedtetik és hogy magukat az ország népivel jól comportálják, parancsoltatik, nehogy az jóakarat, melyet semmiképen nem tiltok, azáltal felbomolják, hanem inkább hogy mindkét részről jó harmonia observáltassék.

8-vo. A regimenteknek is maguknak szorgalmatos gondja legyen ezekre és ezen feljebb irt punctumok eránt a militaris és provincialis comissariusok minden holnapban avagy két holnapban egyszer legyenek prospectioval és hogy minden communicatio az inficiált helyekkel szorgalmatosan megtiltassanak, minden regimentbeli commendansnak quo melius commendáltatik. — Kinek is

9-no és végtére arra legyen gondja szorgalmatos, hogy az említett és ő felsége ordinantiája ellen felettébb való sok bagassia cassáltassék és minden punctum observáltassék serio, alioquin a jövőendő computuskor nemcsak detrahálják, hanem minden commendans, ki ellen is juxta delictum serio animadvertalok, minden excessusiról serio számadással tartozik. Datum *Mediae* die 27 Novembris anno 1711.

Más írással: Praesens translatio cum originali germanico per omnia conformis pro norma provincialium publicatur et extradatur per *Gabriel Josika* supr. commiss. m. p.

Kivül: Regulamentum suae Excellentiae Generalis de Steinville pro annis 1711 et 1712.

(Eredetije *Csikvármegye* levéltárában.)

1460.

Csik-széki követség *Nagy-Szebenbe* 1711. decz. 21.

Csik, *Gyergyó* és *Kászon* székek lakosi *Taploczán* tartott gyűlésükből *Bors* Györgyöt *Alcsik*-, és *Sólyom* István *Gyergyó* vicekirálybíráját a m. deputatio és a főhadbiztosság (commissariatus) elé küldik *Szebenbe*, utasítással látják el, hogy az ott levő főkirálybíróval (*Kászon*i

Jánossal) egyetértve mindent kövessenek el, hogy az adó kivetésénél vegyék tekintetbe a szék teljesen elszegényedett voltát, a dögvész miatt marháit elpusztulását, városok és kereskedelem nem létében pénzhiányukat, a katonáktól és executióktól szenvedett káraikat, »hogy ezen helynél romlottabb, nyomorultabb nincs és szegényebb is Erdélyben«: »a miért 1708 és 1709-ben is quantumunk kifizetésére éppen tehetetlenek lévén, sok regimentek executori székre jövéen, a mit kaphattak, elvittek »

(Kiadta *Czikó Ferencz* Alsík notariusa. Az ő másolata megvan *Csik-vármegye levéltárában*.)

1461.

Csikszék közönségének folyamodványa »a királyi deputatiohoz« katonai teherviselésök enyhítését kérvén; és só-hozatal engedélyezését a lövétei vagy parajdi sóbányákból. (1711. decz 21 hez.)

Méltóságos királyi deputatio, bizadalmas jó uraink!

Kelleték ngtokhoz s kgtékhez alázatosan folyamodnunk és szegény székünk nagy terehviselését ngtok s kgték kegyes szemei eleiben terjesztenünk, az ide alább megírt mód szerint:

1-mo. Kglmes urunk ő felsége szolgálattya és az helynek alkalmatossága is azt kívánván, télben, nyárban feles lovas és gyalog militiat kell tartanunk székünkben, kiket extra ordinantiam caesaream mindennemű szerviczcel, borsóval, kásával, feér liszttel és egyéb, eledelhez kívántató accessoriumokkal, gyertyával, ágyruhával, fával, fűvel kell tartanunk. Az mely sánczban azon militia lakik, arra való költségünk csak eddig is 600 frtnál többre megyen, most is continue építik, mindennap negyven emberünk és 12 szekerünk dolgozik rajta; csak deszkát 1000 szálát, sendelt, sendelszeget felesen kíván ott való commendans uram. Mivel pedig az ilyen extraordinaria expensak és építések más helyeken is bonificáltak: szegény székünk is a nemes országnak egyik tagja lévén, instálunk alázatosan ngtoknak, kgtéknek, ennyi költségünknek refusioja felől istenes dispositiot tenni méltóztassék.

2. Brassai generális uram, úgy itt levő commendansnak parancsolattyaából gyakorta böcsületes atyánkfiait kell székünk költségén Molduvában expediálnunk, úgy oda járó postákat is felesen kell tartanunk, kiket, különben nem találván, ab omni onere eximál-

nunk kellett, kiknek is terheket a szék supportálván, az ngos deputatio istenes tekéntetben venni és ez iránt székünkre reflexióval lenni méltóztassék.

3. Vadnak őrállók is felesen, kiknek az moldvai passuson kell strásálniok éjjel nappal az mostani üdökhöz képest; ezek is az nemes széktől immunitást és terehviselésből s portiozásból való exemtiót kívánnak

4. A sónak defectusa miatt marháink, juhaink már dögleni kezdettek, félő, az emberek is úgy ne járjanak, mivel sokan só-talan eledellel élnek, némelyek pedig káposztalével sütnék és főznek. *Brassóból* sőt a szegénység nem hozhat, mert sem pénze, sem búzája nincsen. Alázatosan kérjük az ngos deputatiót vagy az *lővétei* vagy az *parajdi* bányákra való menetel engedtetnék meg, mivel ott pestis egyik helyen is nincsen. A ki *Lővétére* menne, infectus helyen nem járna, mert addig mindenütt erdőn megyen, sohult falut nem talál. A parajdi sőt pedig *Gyergyó* felé elhozhatnák, mivel ott is Istennek hála a pestis megszűnt; egy faluban hallatott hogy holtak volna, de azt könnyen elkerülhetni, mely kitetszik itt való commendansnak recognotiojából; úgy halljuk magok is kijárnak *Fejérvárig* a gyergyóiak sine periculo infectionis.

5. In ao 1708 az *Neiperg* regimenti bizonyos számú mázsza husokról hozván assignatiót székünkre: in mense Novembri 2 nagy ökrököt, 142 teheneket és tulkokat mixtim 56 cum executione egyszersmind hajtattott vala el székünkéből Brassóban, noha executió nélkül is szépen holnaponként administrálni készek voltunk, kiket felette olcsón limitálván, acceptáltattak csak 133 másában és annyiról adtak csak quietantiat. Ebben károsodván meg a szék in flor. 162, in ao. 1709 is kívántuk a computuson bonificatioját; akkor rejiciáltattott volt ad complanandum az regiment eleibe, de az viszont az commissariatusra halasztott. Tavaly is expressusunk által sollicitáltuk az mgos commisariatust, hogy bonificáltatnék, de viszont az regimentre igazítottak. Kérjük alázatosan ngotokat s kgteket, ily elszenvedhetetlen kárunk refusiojába munkálódni méltóztassék.

6. Azon is kérjük az mgos deputatiót alázatosan: in locis debitis megorvosolni ngtok s kgtek méltóztassék, kglmes urunk ő

felsége kglmes parancsolattya ellen a szegénységet ne verjék, rongálják, mint eddig székünkben elkövette a militia és annak tisztjei; holott sokan annyira megverettettek, hogy életek is alig maradtak meg.

Mely ngtok s kgtek atyai kegyességit, mi is ngtoknak s kgteknek alázatosan megszolgálni el nem mulatjuk. Maradván

Ngtok s kgtek

köteles szolgálai
Csikszéknek lakosi.

(Eredeti fogalmazvány *Csikvármegye levéltárában* az 1727 évi csomagban kelet nélkül. A tartalomról látszik, hogy 1711-ből való.)

1462.

A főkormányzók Csikszéknek. 1712. jan. 28.

A rájok esett adó (ide nem értvén a sept.-ben tölt anticipata repartitiot) 8500 r. f., 1048 k. búza, 860 k. zab, 404 k. széna, 1 m. hús, 1 vágó marha, 1 bor vasa quadragenaria nro 106.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1463.

Kászoni János főkirálybíró levelei Csikszéknek.

a) *Meggyes, 1712. máj. 6.*

Sürgeti a subrepartitio beküldését, mert mind generalis commendans uramnak, mind a fels. udvarban felküldi a commissariatus és a kgltekét várják, (a többi már beküldetett).

Fels. csász. koronás király urunk parancsolatjából a mélt. regia deputatio és statusok három natiokból való bizonyos személyeket delegáltak követségben a fels. udvarhoz. *A ns. székely natio részéről az én érdemetlen személyem denomináltatott.* Kgtek azért sietve emberét küldvén, tudósítson, minemű dolgokban kíván kiváltképpen informáltatni, hadd érthessem és ha ugyan el kelletik mennem, kgteket valami dispositio alatt hagyhassam. Pünkösöd hetiben Fejérvárt legyen az ember.

P. S. A generalis computus terminusa léssen 1-ma Junii, idején embert küldjön, a m. deputatio parancsolja, 8 napnál nem fog tovább

tartani. Addig is bellicus commissarius Hunn urammal a miket lehet igazitson el kgtek.

Túrót és pénzt kér a bécsi útra.

A vashámor állapotjáról is írtam vala, hogy tudósítson kgtek. Abban is még eddig semmi nem (!). Instantiát adták be a mélls. herczeg *Apafi Mihály* uram tisztei a regia deputatiónak, differáltatott ad 1-mum Junii, meg nem írván kgtek, mi jusson birták főtiszt uramék: a mélls. herczegnek ítítetik, kinek én oka ne legyenek.

b) *Gyulafejevárról, bécsi útjából, 1712. máj. 27.*

»Egész székely nationk s legközelebb székünk javára s megmaradására nézve kellett vállalni magamra ily hosszas utazást,« a szék ügyeit a kir. deputatio figyelmébe ajánlotta. Katonai ügyekben a generalishoz, polgári (provincialis) ügyekben a deputatiohoz, a commissariatust illető dolgokban *Jósika* Gáborhoz, kinek a szék ügyeit erősen ajánlotta, forduljanak

A v. tiszteket inti a szék ügyei lelkiismeretes intézésére; a mi az ő jelenlétét kívánja, halasszák visszajöveteléig, a midőn bemenvén a székben, igyekezni fog minden dolgaiban való fogyatkozásait a nemes széknek jó rendben venni.

Kgtek jóakaró szolgája, atyjafia
KÁSZONI JÁNOS.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1464.

*Tanúvallatás a csík-madarasi vashámor bírása és tulajdonjoga felől.
1712. máj. 10*

Utrum.

Tudja-e az valló bizonyoson, hogy az *madarasi vashámornak* proprietassa ab antiquo kié volt, ki micsodás jussal birta, fiscus számára biratott-e mindenkor, vagy pedig más privatus embereké lett volna?

1. tanu. Felesíkszéki dánfalvi *Kovács Gergely* nobilis, jur. assessor sedis superioris Csík, annorum circiter 70. juratus exa-

minatus fatetur: Az kérdéshez azt tudom mondani: én értem az ifju *Rákóczi György* fejedelmet s az vashámor akkor ő nga számára volt, annak utánna *Barcsai Árkos* (így!) fejedelem conferalta volt üdvözült *Petki István* akkori esiki főkapitánynak s annak utánna üdvözült *Apafi Mihály* fejedelem birá s én voltam akkor egy ideig rationista.

2. t. De eadem *Jakab István* primipilus a. c. 65. j. e. f. Én az ifju *Rákóczi György* fejedelem ideitől fogva az hámort ugy tudom, hogy fejedelmeké volt, ha birta is valaki, fejedelem adományából birta.

3. t. De eadem *Szócs György* primipilus a. c. 62. j. e. f. uti 2-dus testis.

4. t. Madarasi *Lőrincz István* hámoros személy a. c. 50. j. e. f. uti 2-dus testis.

5. t. De eadem *Molnár Mihály* hámoros személy a. c. 50. j. e. f. én is ugy tudom s hallottam, hogy az hámor fejedelmek számára volt.

6. t. De eadem *Bíró István* primipilus a. c. 50. j. e. f. uti 5-tus testis, eo plus: mikor néhai *Geréb János* uram vala hámori tiszt, küldött ki az postával Fogarasban vasat az fejedelem számára tölünk.

7. t. De eadem *Péter János* hámorra szolgáló személy a. c. 65. j. e. f. uti 5-tus testis.

8. t. De eadem *András Miklós* primipilus a. c. 80. j. e. f. Tudom azt, hogy az hámor fejedelmeké volt, azt is tudom, hogy az ifju *Rákóczi György* fejedelem Madarasra szállott vala egyszer.

9. t. Dánfalvi *Both Pál* primipilus a. c. 70. j. e. f. Én miolta értem mind az fejedelmek birták, én is szolgáltam az hámorra *Rákóczi György* fejedelem ideiben s akkor is ő nga birta.

10. t. Madarasi *Bogács János* hámoros a. c. 50. j. e. f. uti 5-tus testis.

11. t. Dánfalvi *Both Máté* primipilus a. c. 70. j. e. f. Tudom azt, hogy mikor *Rákóczi* fejedelem Lengyelországban ment vala, akkor az hámor az ő nga számára volt, annak utánna *Kemény János*, *Barcsai Árkos* (így!) s *Apafi Mihály* fejedelmek birták

s *Páter János* arendálta volt is *Apafi Mihály* fejedelemtől, talán esztendeig bírá.

NB. Azt is fatealják némelyek, hogy az ghámorosiak privilegiuma vagyon vagy *Biró Sámuel* uramnál, avagy *Köleséri* uramnál.

Receptae sunt fassiones per nos *Michaelém Sándor* de Szt-Damokos, jur. sedis sup. Csík not. et *Georgium Kovács* nobilem de Dánfalva, in domo Gregorii Kovács nob. in possessione *Dánfalva* die 10 Maji a. 1712 lide nostra mediante.

(Eredetije *Csikvármegye* levéltárában.)

1465.

Tanúvallatás a csikszéki dánfalvi vashámor régi birtokosai és tulajdonjoga felől. 1712 május 31.

Méltóságos erdélyi regia deputatio, nekünk érdemünk felett való jó uraink!

Alázatosan jelentjük ngtoknak s kglteknek, quod in hoc anno praesente 1712 in mense Majo érkezvén az nemes Csikszékben az ngtok s kgltek commissioja, hogy az csiki vashámról való documentumokat ad 1-mum Junii anni praesentis vicetiszt uraimék kiküldjék ngtok s kgltek ingos kezében: mü annakokáért az ngtok s kgltek mlts commissiojának (több alázatos szolgálai között engedelmesek levén) és vicetiszt uraimék is nekünk committálván, elmenünk in anno praesente die vero 31 Maji Csikszékben *Dánfalvában* az nemes vitézlő *Lukács Péter* házához és az mely fatensek előnkben statualtattak, erős hittel megesketvén, ez ide alább írt utrum szerint examinálván, hütik után való fassiojokot rend szerint leirtuk.

Utrum.

Tudja-e avagy hallotta-e az valló nyilván és bizonyosan, hogy az csiki vashámort néhai *Szentpáli Jánosné* asszonyom decussán mint testvér és condivisionalis atyafiak, boldog emlékezetű *Apafi Mihályné* fejedelemasszony *Bornemissza Anna* és *Bánfi Dienesné*, *Bornemissza Kata* asszonyok ő ngok jure successorio apprehendálták volna és usque ad dies vitae pacifice birták és

usurpálták volna, ő ngok decessussan az mlgos herezeg Apafi Mihály az boldog emlékezetű gubernator *Bánffy György* urammal ő ngával mind addig birták volna, míg az revolutiok ezen hazában bekövetkeztenek, avagy pediglen azon vashámornak proprietassa kié volna és kik s micsoda jussal birták?

1. testis. Dánfalvi *Mihály János* primipilus, annorum circiter 46, juratus examinatus fatetur: Tudom azt, hogy az Ali basa Erdélyben járása előtt jó üdövel és akkor is néhai *Petki István* csiki főkapitány uram birta az csiki vashámort s úgy értettem, hogy *Barcsai Ákos* akkori fejedelem engedelmeiből birta, de bizonyosan nem tudom, annak utánna boldog emlékezetű *Apafi Mihály* erdélyi fejedelemmé választatván és confirmáltatván, ő nga birta; ő nga holta után ki birta, én nem tudom, hanem hallottam azt, hogy boldog emlékezetű gubernator *Bánffy György* uram számára az hámorra küldöttek vasért, én ugy hallottam régi öreg emberektől is, hogy a fejedelmek jussán forgott azon hámor.

2. t. Madarasi *Hidvégi Péter* hámoros, a. c. 52. j. e. f. Egyebet az kérdésben nem tudok, hanem hallottam az atyámtól, hogy fejedelmeké volt azon hámor, az praedecessora veres darabant személy lévén, mentségért állott volt be az hámorra, fejedelem protectioja alá, nekünk az boldog emlékezetű fejedelmektől privilegiumunk lévén, *Biró Sámuel* uram kezénél vagyon, abbó kitetszik, kié volt proprietassa az hámornak.

3. t. Madarasi *Antal Miklós* hámoros a. c. 60. j. e. f. uti 2-dus testis.

4. t. Dánfalvi *Ambarus Márton* primipilus a. c. 68. j. e. f. Az kérdésben azt tudom mondani, hogy Apafi Mihály fejedelem holta után bejövén Csíkban két cancellista (akkor én is az hámorra szolgálván) megesketének az fejedelemasszony, Bornemissza Anna asszony ő nga szolgálatjára.

5. t. Dánfalvi *Kovács Gergely* nobilis a. c. 70. jur. ass. sedis sup. Csik f. Tudom azt, hogy az ifju *Rákóczi György* fejedelem vita durante bírú az hámort, ő nga decessussán *Barcsai Ákos*, és ő nga conferálván néhai Petki István uramnak és ő kglme az Ali basa járásáig birta, annak utánna boldog emlékezetű *Apafi Mihály* fejedelem életéig, ő nga holta után *Bánffy György* gubernator uram. Én hámori rationista lévén olvastam az *Sig-*

mond király ideitől fogva minden fejedelmektől való privilegiumokat az hámosoriaknak, az mely is *Biró Sámuel* uram, avagy Küleséri uram kezénél vagyon, abból kitetszik, propretiassa kié volt az hámosnak.

6. t. Dánfalvi *Szabó Thamás* primipilus a. c. 72. j. e. f. Tudom azt, hogy az hámost *Rákóczi György* fejedelem birta életéig, ő nga holta után *Barcsai Ákos*, azután *Petki István* uram az *Ali basa* járásáig, azután az boldog emlékezetű *Apafi Mihály* fejedelem.

7. t. Dánfalvi *Jakub István* primipilus a. c. 65 j. e. f. uti 6. testis, eo plus: tudom azt, hogy Szentpáli János uram fejedelem donatiojából bír a hámost.

8. t. Madarasi *András Miklós* primipilus a. c. 80. j. e. f. uti. 6. testis.

9. t. Dánfalvi *Both Pál* primipilus a. c. 70. j. e. f.: Én Rákóczi György fejedelem ideiben az hámosra szolgáltam és akkor ő nga számára volt, hallottam azt is, hogy Szentpáli János uram is birta mintegy esztendeig, de fejedelem engedelmeiből, én ugy hallottam, hogy a memoria hominum azon hámos fejedelmeké volt.

Mely inquisitio mű előttünk és mű általunk ez szerént men-
vén véghez, irtuk mű is fide nra mediante szokott peesétünkkel
és kezünk írásával megerősítvén és sub sigillo ngtoknak s kgltek-
nek kiküldöttünk. Datum anno, die, locoque, ut supra

Correcta per nos.

Ngtoknak s kglteknek alázasos engedelmes kész szolgálai

Szt.-Damokosi SÁNDOR MIHÁLY	Dánfalvi KOVÁCS GYÖRGY
nobilis Fel-Csíkszéknék hűtes notariussa m. p.	nobilis m. p.

Külső cím: Az méltóságos erdélyi regia deputationak, nekünk ér-
demünk felett való jó urainknak ő ngoknak s ő kglneknek alázasosan.

Kívül (Más írás): Anno Domini 1712. Apertae per *Samuelem Al-
vinczi* registratorem.

Alább más írással: Az hámosról való relatoriák.

(Eredetije *Csík vármegye levéltárában*.)

1466.

Thulmann kapitány rendelete Csíkszéknek, a pestis ellen teendő óvintézkedések felől. Csicsón 1712. július 11.

Perillustrissimi ac magnifici domini mihi summo honorandissimi.

Mandatum ab illustrissimo domino domino generali de Faberi accepi, ut Vestrae Magnificentiae intimarem, mandaremque, quoniam a novo morbus pestilentialis incipit grassare, ea propter necessariam praecautiōem accipere oportet cum optima vigilancia et quidem sequenti modo.

1-mo. Quod ex parte sedis nemo, intelligunter (sic!) etiam faeminae, sine exceptione, sine passu ab ipsorum regio iudice et a parte militiae ab ipsorum commendante extra vel intra permittantur sine productione unius authenticali passu (*sic!*)

2-do. Quod ex parte inclitae sedis, die nocteque (sicuti iam fuit) continua vigilia in omnibus bagis (sic! pagis helyett) servantur, carente illa autem si extramissa patrulla illa non invenerit, illmus dnus generalis iudices et iurati illius bagis Coronam ducere ibidemque exemplariter illos puniri cogabitur.

3-tio. In quavis bago (sic!) non concedatur plus, nisi una via tam intrandi, quam exeundi.

4-to. Nemo ex incolis, intelligitur omnium bagorum cohospitat sine intimatione suspectam personam, si vero minimum in adverso animadvertetur, supradictus illmus dnus generalis bagum in doto (*sic! toto helyett*) deardere, et incoles (*sic!*) sine exceptione gladio vitam privari mandatum dabit.

Qua propter vestrae magnificentiae in omnibus necessariam dispositionem facient et in omnibus ipelitis sedis ordines specificato modo dabunt, ut in omnia mandatum et voluntatem illmi dni generalis de Faberei, quae sunt accepta ab excellentissimo dno generali commendanti de *Stainwill*, strictissime et vigilantissime servantur et exequantur, quibus me et se curent permaneo.

Vestrae magnificentiae

servus obligatissimus

DE THULMANN capitaneus mp.

Csicsó die 11. Julii a. 1712.

Latin külső cím: Csikszéknek.

Más oldalon, más írással: In Csik-Somlyo publicatae in communi congregatione in anno 1712. 15. Julii celebrata.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*)

1467.

Jósika Gábor »ex commissariatu« Csikszéknek. Medgyes 1712. decz. 24.

Jelenti, hogy a szék quantuma 5300 r. f., 212 k. búza, 500 k. zab, 272 sz. széna. A pénz felét febr. 1-jére, másik felét márcz. 1-jére kell adminisztrálni.

Ha a statiókban ingyen akar élni, avagy exorbitál a militia: kgtek tudósítsa mindjárt a commissariatust, nem úgy, mint eddig.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1468.

Udvarhelyszék 1712-iki lustrumának összegezése. (Kivonathban.)

	Nobiles	Armalistae	Primipili	Pixidarii
Homorod-Szent-Márton	8	9	18	—
Recsenyéd	2	—	1	—
Homorod-Szent-Pál	6	1	20	—
Városfalva	2	—	19	3
Jánosfalva	—	5	22	—
Homorod-Ujfalu	—	—	14	2
Oklánd	—	9	29	8
Homorod-Karácsonfalva	2	5	30	12
Homorod-Almás	1	18	74	8
Abásfalva	—	—	14	3
H.-Keménfalva	—	—	6	—
Gyépes	—	—	6	4
Kénos	1	—	11	9
Lokod	—	—	16	—
Bágy	2	—	35	—
Dállya	1	—	43	4
Eghe	—	—	14	—
Telekfalva	—	—	18	—
Ábrahámfalva	2	—	—	—
Szent-László	—	—	1	—
Miklósfalva	—	—	2	2

	Nobiles	Armalistae	Primipili	Pixidarii
Felső-Boldogasszonyfalva	—	—	8	—
Árvádfalva	—	—	5	—
Patakfalva	4	—	6	1
Seménfalva	1	—	32	1
Szent-Miklós	—	—	6	—
Rugonfalva	7	—	17	—
Alsó-Boldogasszonyfalva	4	—	5	—
Új-Székel	—	—	29	5
Fiátfalva	2	—	15	9
Keresztúrfalva	3	—	20	13
Timafalva	2	—	7	—
Kis-Galambfalva	2	—	25	1
Nagy-Galambfalva	2	—	19	1
Magyarós	1	—	3	2
Agyagfalva	1	—	36	—
Décsfalva	2	—	2	—
Mátisfalva	—	—	5	2
Musna	—	—	22	—
Ders	6	—	32	—
Kányád	2	—	5	—
Jásfalva	—	—	3	—
Beta	—	—	14	—
Osfalva	1	—	6	—
Bögöz	4	5	22	2
Vígás	1	—	22	—
Belhfalva	6	—	4	1
Dobófalva	6	—	16	—
B.-Újfalu	4	—	23	9
Körispatak	2	—	36	16
Bezed	1	—	29	8
Rava	—	—	25	20
Bordos	1	—	6	—
Cseb	—	—	1	—
Magyar-Sákod	1	—	10	10
Nagy-Solymos	4	—	24	28
Kis-Solymos	3	3	36	15
Szent-Erzsébeth	1	4	38	3
Csekefalva	1	—	19	4
Szent-Ábrahám	3	—	14	—
Magyar-Andrásfalva	1	—	9	—
Gagy	7	—	6	—
Nagy-Kede	2	—	7	—
Kis-Kede	—	—	9	—

	Nobiles	Armalistae	Primipili	Pixidarii
Medesér	7	—	11	—
Tordátfalva	5	—	13	—
Tartsafalva	4	—	10	—
Kadács	3	—	17	—
Kobátfalva	1	—	18	—
Lövöte	—	—	25	16
Zetelaka összesen 77 kiváltságos. (Biró András judex reg.)				
Szent-Lélek	2	—	20	6
Farkaslaka	2	—	32	7
Bogárfalva	—	—	22	8
Tibold	3	—	16	2
Fenyéd	2	—	15	4
Bethlenfalva	3	—	12	3
Szombatfalva	5	—	9	—
Malomfalva	4	—	41	2
Ilke	—	—	24	1
Sz.-Tamás	—	—	9	2
Fancsal	—	—	14	1
Sz.-Király	—	—	33	2
Oroszhegy	—	—	44	2
K.-Keményfalva	—	—	13	—
Farczád	1	—	34	—
Sükö	—	—	21	—
Kecset	—	—	7	2
Benczéd	1	—	11	—
Szent-Mihály	4	—	14	4
Lengyelfalva	2	—	24	—
Máréfalva	—	—	20	8
Bikafalva	3	—	18	—
Vargyas	4	—	18	2
Olasztelek	3	—	6	4
Bibarczfalva	1	—	12	—
N.-Bacson	—	—	11	6
K.-Bacson	—	—	9	4
Hermány	—	—	12	5
Füle	—	—	11	3
Bardócz	2	—	9	2
Száldobos	—	—	9	2
Etéd	3	—	74	15
Csehértfalva	—	—	23	2
Szolokma	—	—	19	1
Parajd	—	—	13	—
Siklód	—	—	31	24

	Nobiles	Armaliatae	Primipili	Pixidarii
Atyha	—	—	32	—
Küsmöd	2	—	16	2
Sófalva	1	—	31	—
Hodgya	1	—	19	—
Mártonos	4	3	19	—
Enlaka	—	—	41	5
Pálfalva	—	—	23	—
Korond	2	—	24	—
Várallya	—	—	17	1
Sz.-Demeter	2	—	—	—

Cuius quidem modo suprafato peractae conscriptionis seriem sub sigillis nostris solitis, manuumque propriarum subscriptionibus, ad mandatum excelsae Regiae Deputationis humillime transmisimus. Datum Szent-Abrami die 9. August. 1712.

(Eredetiye *Udvarhelymegye levéltárában* a nemzeti ládában, az 1712. évi lustralis könyvben.)

1469.

*A főkörmányszék rendeletei Csík, Gyergyó és Kászsónszéknek.
Meggyes 1713.*

Febr. 6. A rájok eső 30,000 köből buzából ő fge magazinumába rendel Csíkból 900 köblöt jun. 1-ére Brassóba küldeni.

Febr. 12. Országgyűlést hirdet márcz. 24-re Meggyesre.

April 4. Az adóban 4255 frt, 168 k. búza, 350 k. zab, 100 sz. széna, máj. 15 és jun. 15-re beszolgáltatását rendeli.

Jun. 6. Szebenbe jun. 25-ére gyűlést hirdet.

Aug. 10. (Meggyesfalváról) a várak építésére felvettetett 54000 frt és 4506 frt összegből esett Csíkra 1510 frt, melyet aug. 26-ára Szebenbe küldeni rendel.

Oct. 24. Minden falu számára libellust csináltasson az adó beírás számára. A hidakat és utakat reparáltassák.

Oct. 21. Bécs. Károly cs. k. 750000 frtra tette az adót, pénz és terményekben.

A hibernáló militia számára előlegesen (ő fge végleges válasza beérkezése előtt) kivetett pénz és naturale adóból esett Csík- Gyergyó- és Kászsónszékekre pénz r. f. 7133, búza cub. 629, zab cub. 1226, széna curr. 596, vini vas 3, ear. cent 2, pecora nro 2.

SIG. KORNIS.

SAM. ALVINCI.

(Eredetiye *Csikvármegye levéltárában*.)

1470.

A főkormányshék nyílt rendelete a nemes embereket illető szabad sóval való kereskedés és fattyú-aknák nyitása és titokban művelése ellen. Meggyesfalva 1713. aug. 21.

Sacrae caesareae regiaeque Majestatis et principis Transylvaniae, domini domini nostri clementissimi nomine! Illustribus, spectabilibus, magnificis, generosis, egregiis et nobilibus ac alterius ejusvis status, gradus, honoris, dignitatis et functionis hominibus; signanter vero supremo et vicejudicibus regiis, caeterisque juratis assessoribus ac notariis sedis Siculicalis *Udvarhely*, praesentium notitiam habituris, salutem et caesareae regiae gratiae incrementum.

Jóllehet addig is publicaltatott volt mindenütt, mind az *nemes darabokkal* való ususban, mind *só-commerciumnak* folytatásában minemű rend observaltassék: mindazáltal még eddig kevés foganattya volt azon parancsolatoknak. Ugyanis elsőbben sokan taláztatnak mostan is olyanok, kivált az alább való nemesi rend között, kik az nemesi darabokat kivévén az aknákról sub praetextu necessitatis domesticae, avval abutálnak és vagy eladgyák, vagy valami naturalékon elcserélik, nem gondolván az Approbata Constitutióban az olyanok ellen iratott poenával semmit is. Azért újabban is autoritate nostra a sua Majestate clementissime data igen serio parancsollyuk minden felyebb irtaknak: *senki is háza szükségére adatott nemes darabokkal ne abutalljon, se avval kereskedni, vagy másnak akármi szín és praetextus alatt eladni ne merészellye*, azon sóhoz való jussának / privilegiumának periclitatioja és az approbatában frott büntetés alatt, mely is az impingalókon absque personarum discrimine irremissibiliter exequaltatik. Mikor penig valaki szekerét sóért küldi: küldgyön egyszersmind pecsétes és subscribalt quietantiát is a mellett, a mint eddig is szokás volt a nemes darabok kivétele alkalmatosságával adni, hogy ezeknek defectussa miatt üressen ne kellésék szekereknek visszajüni.

Hallattik e felett majd mindenütt az *alattomba való tilalmas darab és apró sóval való kereskedés* is, mind a török földre, mind Magyarországnak közelebb levő részeire, a sóbéli commerciumnak nagy praesudiciumára, nem gondolván némellyek

a nálok találtatott sónak elvételivel is: azért per praesentes igen serio parancsollyuk mindeneknek, senki is ennek utánna olly *tilalmas úton sóval kereskedni ne merészellyen*, mert ha deprachendaltatik, nem csak szekerit, ökreit és savát amittallya, hanem affelett kemény büntetésbe is incurral irremissibiliter.

Felette nagy abusus szokott practizáltatni némely possessoroktól és sós helyeknek lakossától *a tilalmas és fattyú-só aknáknak* kinyitásban, colálásában és az onnan eladott sóval való kereskedésben, az eddig publicaltatott tilalomnak vilipendiumával: mely abususnak is tollálására, mélt. commendans generalis urral megegyezett akaratból mindeneknek közönségesen, nevezetesen peng az oly helyeknek possessorinak és lakossinak, a hol afféle tilalmas fattyú-aknák vadnak, keményen parancsollyuk, hogy mindenek az oly tilalmas aknáknak colalását és azokból vett sóval álútakon való kereskedést eltávoztassák és tartsák magokat az Approbata Consitutioban íratott modalitáshoz, vévén kiki a possessorok közül csak a maga és azon helybéliek házok szükségére kívántató sőt az oly helyekből, de másnak eladni vagy ajándékozni ne merészellye, mert különben a ki ez ellen impingál, deprachendaltatván, az Constitutioban íratott poena irremissibiliter exequaltatik rajta.

Mindezekre kgltek tisztékül vigyázzon igen szorgalmatossan és keze alatt lévő helyekben vásáros napokon kivált város helyeken publicaltassa ez patensünköt igen serio, és ha kiket deprachendal ennek punctumi ellen vétetni, sine misericordia büntesse és senkinek is adományért, ajándékért, vagy valami kevés birság fizetésért ne kedvezzen, mert ha connivealni s ez mindeneknek utolsó admonitiojára kiadott kemény parancsolatunkat negligenter observálni s observáltatni deprachendaltatik, maga fog lakolni érette sine remissione. Sic facturis atefata sua Majestas sacr. benigne propensa manet.

Datum *Medgyesfalva* die 21. Augusti 1713.

SIGISMUNDUS KORNIS gubernator mpr. (P. h.)

SAMUEL ALVINCZI mpr.

Kivül: Ad inelytam sedem Siculicalem Udvarhely.

Publicatae in oppido 29. Augusti 1713.

(Eredetije Udvarhelyvármegye levéltárában.)

1471.

A főkörmányszék Csíkszéknek, hogy Kászoni János erdélyi kancellariussá neveztetvén, a szék törvényes dolgai igazgatása Kálnoki Ádám főkapitányra bízott. Szeben 1713. decz. 4.

Sacrae caesareae regiaeque Majestatis stb. nomine. Illustres stb.

Resolválván a mi kegyelmes urunk és fejedelmünk ő felsége erdélyi aulicus cancelláriusának *Kászoni János* atyánkfiát ő kegyelmét és egyszersmind felmenetelit is maturáltatni parancsolván, most az székek dolgainak folytatására s igazgatására be nem lehet; hogy azért ő kegyelme absentiajában az székek törvényes s más közönséges dolga is sine periculo aut remora folyhassanak, committáltatott főkapitány *Kálnoki Ádám* uramnak, hogy az székek mindenféle dolgait folytassa, procurálja és igazgassa ex officii sui incumbencia, hogy se az ő felsége szolgálatja, se az nemes székek közönséges particularis dolga s törvénykezései említett atyánkfia absentiaja miatt akadályt és kárt ne szenvedjenek, melyet is kegyelmek ekképen értvén, igyekezze magát mindekben ahhoz tartani és alkalmaztatni. Secus stb.

Datum Cibinii die 4. Decembris 1713.

SIGISMUNDUS KORNIS gubernator mp. SAMUEL ALVINCZI mp.

Latin külső cím: Csík Gyergyó és Kászonszéknek.

(Eredetije és egykorú másolata *Csikvármegye levéltárában*.)

1472.

A főkörmányszék rendelete Csíkszéknek a Bara faluban lappangó oláh tolvajok elfogatásáról. Szeben 1713. decz. 16.

Sacrae caesareae regiaeque Majestatis stb nomine Illustrissime stb.

Az tiszteletes szebeni magistratustól az minapiban megsentiaztatott vesteményi *Sztán Baltesh* nevű híres tolvaj bizonyos számú tolvaj társait adta ki nevek és helyek szerint, kik közül is *Ráducz, Juon, Nicora, Onucz, Kalittul* nevű tolvajok az mint fateálja, Molduva széliben való havasokon latitálnak, ezeken kívül penig huszonketten mind nagy tolvajok lappanganak és laknak *Csíksban* egy *Bara* nevű faluban és onnan szoktanak

a nálok találtatott sónak elvételivel is: azért per praesentes igen serio parancsollyuk mindeneknek, senki is ennek utánna oly *tilalmas úton sóval kereskedni ne merészellyen*, mert ha deprachendaltatik, nem csak szekerit, ökreit és savát amittallya, hanem affelelt kemény büntetésbe is incurral irremissibiliter.

Folette nagy abusus szokott practizáltatni némely possesso-roktól és sós helyeknek lakossitól *a tilalmas és fattyú-só aknáknak* kinyitásban, colálásában és az onnan eladott sóval való kereskedésben, az eddig publicaltatott tilalomnak vilipendiumával: mely abususnak is tollálására, mélt. commendans generalis urral megegyezett akaratból mindeneknek közönségesen, nevezetesen peng az oly helyeknek possessorinak és lakossinak, a hol afféle tilalmas fattyu-aknak vadnak, keményen parancsollyuk, hogy mindenek az oly tilalmas aknáknak colalását és azokból vett sóval álútagon való kereskedést eltávoztassák és tartsák magokat az Approbata Consitutioban íratott modalitáshoz, vévén kiki a possessorok közül csak a maga és azon helybéliek házok szükségére kívántató sőt az oly helyekből, de másnak eladni vagy ajándékozni ne merészellye, mert különben a ki ez ellen impingál, deprachendaltatván, az Constitutioban íratott poena irremissibiliter exequaltatik rajta.

Mindezekre kgltek tisztékül vigyázzon igen szorgalmatossan és keze alatt lévő helyekben vásáros napokon kivált város helyeken publicaltassa ez patensünköt igen serio, és ha kiket deprachendal ennek punctumi ellen vétetni, sine misericordia büntesse és senkinek is adományért, ajándékért, vagy valami kevés bírság fizetésért ne kedvezzen, mert ha connivealni s ez mindeneknek utolsó admonitiojára kiadott kemény parancsolatunkat negligenter observálni s observáltatni deprachendaltatik, maga fog lakolni érette sine remissione. Sic facturis atefata sua Majestas sacr. benigne propensa manet.

Datum *Medgyesfalva* die 21. Augusti 1713.

SIGISMUNDUS KORNIS gubernator mpr. (P. h.)

SAMUEL ALVINCZI mpr.

Kivül: Ad inelytam sedem Siculicalem Udvarhely.

Publicatae in oppido 29. Augusti 1713.

(Eredetije *Udvarhelyvármegye levéltárában.*)

1471.

A főkörmányszék Csíkszéknek, hogy Kászoni János erdélyi kancellariussá neveztetvén, a szék törvényes dolgai igazgatása Kálnoki Ádám főkapitányra bízott. Szeben 1713. decz. 4.

Sacrae caesareae regiaeque Majestatis stb. nomine. Illustres stb.

Resolválván a mi kegyelmes urunk és fejedelmünk ő felsége erdélyi aulicus cancelláriusának *Kászoni János* atyánkfiát ő kegyelmét és egyszersmind felmenetelit is maturáltatni parancsolván, most az székek dolgainak folytatására s igazgatására be nem lehet; hogy azért ő kegyelme absentiájában az székek törvényes s más közönséges dolga is sine periculo aut remora folyhassanak, committáltatott főkapitány *Kálnoki Ádám* uramnak, hogy az székek mindenféle dolgait folytassa, procurálja és igazgassa ex officii sui incumbentia, hogy se az ő felsége szolgálatja, se az nemes székek közönséges particularis dolga s törvénykezései említett atyánkfia absentiája miatt akadályt és kárt ne szenvedjenek, melyet is kegyelmetek ekképen értvén, igyekezze magát mindekben ahhoz tartani és alkalmaztatni. Secus stb.

Datum Cibinii die 4. Decembris 1713.

SIGISMUNDUS KORNIS gubernator mp. SAMUEL ALVINCZI mp.

Latin külső cím: Csik Gyergyó és Kászsónszéknek.

(Eredetije és egykorú másolata *Csikvármegye levéltárában*.)

1472.

A főkörmányszék rendelete Csíkszéknek a Bara faluban lappangó oláh tolvajok elfogatásáról. Szeben 1713. decz. 16.

Sacrae caesareae regiaeque Majestatis stb nomine Illustrissime stb.

Az tiszteletes szebeni magistratustól az minapiban megszenteltíztatott vesteményi *Sztán Baltesh* nevű híres tolvaj bizonyos számú tolvaj társait adta ki nevek és helyek szerint, kik közül, is *Ráducz, Juon, Nicora, Onucz, Kalittul* nevű tolvajok az mint fateálja, Molduva széliben való havasokon latitálnak, ezeken kívül penig huszonketten mind nagy tolvajok lappanganak és laknak *Csikban* egy *Bara* nevű faluban és onnan szoktanak

imide-amoda excurrálni. Minthogy azért az publica tranquillitasnak conservatiojára felette szükséges, hogy annak turbatori sine conniventia pro delictorum qualitate megbüntetessenek és tollaltassanak: ezen latroknak és tolvajoknak neveit, számát és helyit communicáljuk kegyelmetekkel eo fine, hogy az szerint az maga keze alatt lévő helyekben accurate és provide investigáltassa azon tolvajokat, nehogy valamiképpen subolfaceálván, az ellenök való intentiot, elabálhassanak; deprachendaltatván, mox et defacto captiváltassa és kiki ellen pro comperta facinorum qualitate etiam executive procedaltasson, hogy így megtisztítatván szegény hazánk az ilyen lézengő s prédáló emberektől, Isten kegyelmiből nem régen reducáltatott békességivel nyugodalmasan élhessen. Sic facturi stb.

Datum Cibinii 16. Dec. a. 1713.

C. SIGISMUNDUS KORNIS gubernator mp. SAMUEL ALVINCZI mp.

Külső cím: Illustrissimo, egregiis et nobilibus, supremo capitaneo, supremis, item vicejudicibusque regiis, juratis assessoribus ac notario sedium Siculicalium Csík, Gyergyó et Kászon, fratri nobis observando et benevolis.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1473.

A székely székek adófelosztása. 1714. jan. 26.

Ao. 1714. 26. Jan. az ns. székely natio ez szerint (repartiálta *) az red esett quantumot:

	pénz	buza	zab	széna
Udvarhely	12,500	631	540	270
Háromszék	15,000	740	600	300
Csík	9,500	482	358	179
Marosszék	10,500	532	400	...*)
Aranyosszék	2,500	115	102	...*)
	50,000	2500	2000	.. 00*)

Nb. Ezt az n. székely natio így repartiváltván, melyet remélendő, hogy az m. k. gubernium revideálván, condonálni fog.

Gubernátor uram ő exciája számára való búza:

	Búza	zab	széna
Udvarhely	25	25	12½
Háromszék	30	30	15
Csik	16	16	8
Marosszék	20	20	10
Aranyos	9	9	4½
	100	100	50

A *-gal jelzett láthatatlan, teljesen elmosódva.

(Egykori másolata Csíkvármegye levéltárában.)

1474.

A főkormányshék Csik-, Gyergyó- és Kászsónszéknek.

a) *Nagy-Szeben 1714. február 6.*

»Mint hogy a fenforgó hadakozásnak terhe a szentséges római imperiumra szállott egyedül s ennek folytatása terhe a mi országunkra is száll: az hazában való militia tartására bizonyos számú pénz és naturalékból álló massát kellett magunkra felvennünk.«

A katonatartás költségeire esett Csik-, Gyergyó- s Kászsónszékekre pénz r. f. 9660; búza cub. 498; zab cub. 374; széna cur. 187, melyet »az hová kívántatik, administrálhassa fogyasztás nélkül.« Ő fge magazinumába kell 30 ezer köböl buza, esett abból kgltekre buza cub. 900 mit »administráltasson« ad 1-mum Junii az *Brassában* levő magazinumba minden fogyasztás nélkül. Commissariusnak gr. *Korniss Istvánt* nevezték ki.

b) *N.-Szeben 1714. február 15.*

A katonaság téli szállására esett nemes *Csik* székire pénz r. f. 7175, búza cub. 1201, avena (zab) cub. 2150, foeni (széna) cur. 805, vini vasa (bor) 2, carnis (hús) cent. 5.

Kell a *fejérvári fortificatio* mellett holmi aquae ductusnak munkájára 1200 dolgos, azokból is esett kgltekre dolgos nro 50, kiket egy commissarius felügyelete alatt küldjenek ki febr. 28-ára, ügyelvén, nehogy vissza szökdössenek, kapnak fejenként két garast és kenyeret.

Megtöltják a *passus nélkül* való járást, a ki passus nélkül jár és

a falusi bíró megfogja, vigye a guberniumhoz; ha pedig az bírakon vagy falun mulnék el: azokat büntessék meg 12 frtra.

Megparancsolják, hogy a romlott *hidakat* és *utakat* csinálják meg, mert különben az engedetlenek sine misericordia büntetletnek meg.

Mivelhogy az országban felette szükön lett *gabona*, eltiltják az az égett bor és a *pálinka főzést*; ki pedig főzi, az üstit vegye el s vissza se adja.

Gondoskodjanak a *posták* ellátásáról. »Az ország czimeres postái« iránt specialiter parancsoljuk kgteknek, hogy valahol járnak, mindenütt acceptáltassanak annak rendi szerint illendő gazdálkodással és provisioval legyen hozzájuk, hogy az ő fge és az haza szolgálatja akadályt ne szenvedjen; mert ha panasz jó irántok és a közönséges szolgálat remorat szenved, a ki miatt esik az fogyatkozás, animadversio nélkül nem marad.

A *vékát* és *ejtelt* szabják a szebeni vékához, a *fontot* a bécsi fonthoz.

c) N.-Szeben 1714. február 15.

Megparancsolja, hogy *Csik-Szereda* terhein könytsenek, mert panaszkodott, hogy felette meg van terhelve, mire is elpusztult és erőtelen volta miatt nem sufficiálhat.

d) N.-Szeben 1714. márczius 21.

Rendeli, hogy május 26-ára küldjék fel, hogy a katonaság téli szállása mennyibe került. Összeírására kirendelik *Domokos Istvánt*, ki aprilis 15-én kezdi el az összeírást. Küldjenek melléje egy embert és aztán küldjék be Szebenbe.

e) N.-Szeben 1714. ápril 7.

Az ő fge a hazában levő equestris katonasága számára bizonyos számú köből zabot kellyén felvetnünk máj. közepére: »disponáltunk avena cubulos 122 et foeni cur. 61«

f) Szt.-Benedek 1714. október 8.

VII. Károly svéd király »váratván az országon által« a generalis és a hadi főcommissarius *Brassónál* várakozván, »úgy magam is itten a király ő fge marsusára és egyéb kívánczó dispositiókban

foglalatostokdván, nem tudták a katonaságbeli quantumát kivetni, de azért novemberig, a míg helyben fog subsistálni, subsistentiájára való buzát, zabot és szénát erga quietantias administraljon kgltek.

(Eredelije *Csikvármegye levéltárában.*)

1475.

Gr. Kálnoki Ádám főkapitány Csík- Gyergyó és Kászon székek.

Kőrispatak 1714. november 1.

Kéri, hogy fiai tanítóját, alesiki ménasági *Aldalján Albertet* és szentimrei *Antal Istvánt*, kinek mind Csikban, mind egyebütt szolgál-
latját veszi, a teher viselés alól mentsék fel.

(Eredelije *Csikvármegye levéltárában.*)

1476.

*Csik-Kozmás falu kérvénye gr. Kálnoki Ádám főkapitányhoz a postá-
lalkodás terhei könnyítése végett és a főkapitány intézkedése.*

Kozmás és Kőrispatak 1714. decz. 29.

Méltóságos gróf úr, nemes Csík, Gyergyó és Kászon székek
érdemes főkapitányához.

Nagyságodhoz s az egész nemes székhöz szegény *kozma-
siaknak* alázatos, bizadalmas könyörgő supplicatiojok.

Az melyre emlékeztetjük mélt. uram Ngodot, az egész ne-
mes széket, hogy az mi falunk miesodás vég helyen vagyon, úgy
mint az egész nemes Csíkszékek az legalsó végén, az melynek
az terhinek jobb része a mű falunkon tér meg s *Tusnádon*. Mert
uram valamennyi jövő-menő jár egészen, az csak megszáll s
meghál; az melyért ngs uram követjük Ngodot, az egész nemes
széket is, hogy az marháinkat akkor mind elhajtják postára alá
Háromszékre *Csernátonig* s *Maxáig*, az mely marhákot uram
csak elig hozunk vissza, addig mind elalítják, mert *kászonnyitálvi*
uraimék soha marhát nem adnak s ki nem váltják az mieinket
az vectura alól. Az kit pedig *Fel-Csík* felé hajtják, azokat Fel-
Csiknak a felső végéig vagy *Gyergyóig* hajtják. Az melyet mélt.
gróf uram ha Ngod s az nemes székek meg nem tekint s nem

könnyebíti dolgunkot, instálunk alázatosan, hogy egészen végső pusztulásunk lészen; mert uram immár tovább soha is nem bírjuk. Mert mélt. uram az mi falunkon csak szombati szolga az jóvában, az ki jobban szolgálhatna, vagyon nyolecz s jobbágy pedig huszonegy, az kik segélhetnék az szegény falut postasággal s az vár építésével, az melyek mélt. uram ezek vadnak mind együtt huszonkilenczen, az kik semmi postasággal nem segélik az szegénységet, az teri pedig csak úgy forog rajtunk, mint akármelyik falun. Az lovainkban pediglen elig maradt legtovább hat hitván, az melyek ngs uram nem mehetnek, *az nínmet vér, kerget erősleg.*

Az melyért mégis könyörgünk alázatosan, hogy Ngtok s az nemes szék ezt az mű súlyos terhünköt tartozzék istenes igazításban tenni s ezt az sok szolgát az széekben falunként repartialni, nehogy egy falut így megterheljen, mert ha ugyan nem követjük az urakot ő ngokot s az nemes széket is, kényszerítettünk az egész nemes ország gyűlésire mennünk, ha az nemes szék meg nem tekinti az mi romlásinkot s nagy inségünköt; mert ngos uram az sok jövőre menőre az költésünk mind éjjel és nappal mind meghaladja az portionkot.

Az melyekért Istennek ő felséginek bő áldása terjedjen az urakra ő ngokra s az nemes székre is kívánjuk

Kozmás.

Kivül a főkapitány megjegyzése: Ezen supplicans falu *Tusnáddal* határos lévén, úgy látom az onusban is ugyanazonnal egyiránt participál, azért kgd v. tiszt uram ennek dolgát *Tusnáddal* egyiránt promoteálja.

Köröspatak 29. Decembris 1714.

G. KÁLNOKI ÁDÁM mp.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1477.

Csatószegi Erős János, István és Mihály testvérek folyamodása a főkormányzóhoz, hogy a Csereiek crószakos jobbágyságából szabaddítsa ki őket. Csíkszeredán 1715. febr. (2)

Az mgos erdélyi gubernator úrhoz, ő excellentiájához, alsíkszéki csatószegi *Erős János, István és Mihály* egy testvér atyafiak alázatos supplicatiojok.

A nagy atyánkot *Tót Gergelyt* magtalan csatószege *Erős György* hozta volt *Nagy Szombatból*, fiának fogadván, atyafia leányával megházasította; nem is engedte, hogy Tótnak, hanem maga nevére Erősnek hivassa magát. Mind éltéig az adoptans szabadságával élt és szolgálta e hazát. A Gergely fia *Erős Mihály* édes apánk árvaságban nevekedvén, *Nagy-Ajtán* szolgált, ott meg is házasodott. *Cserei János* uram az boldog emlékezetű Apafi fejedelemtől jobbágyának megkérte édes apánkot sinistra informatioval, kit vévén észre kglmes fejedelmünk contra mandatumot adott, hogy desistáljon *Cserei János* uram, akkori csiki és háromszéki kapitányoknak parancsolván, hogy manuteneálják édes apánkot szabadságában; ki is mint az atyja Tót alias *Erős Gergely*, úgy maga is nemesi szabadságban szolgálta az országot mindaddig, míg circiter ezelőtt 15 esztendőkkel *Cserei Mihály* uram, *Cserei János* uram fia, hatalmasúl megfogá apánkot és magunk közül Jánost és béesküdtette jobbágyságra erőszakkal. Most proxime a. 1714 derék széek alkalmatosságával főkapitány gr. *Kálnoki Ádám* úr eleiben certificarok *Cserei Mihály* testvéröcsit, *Cserei János* uramat; nem compareálván, az urak előtt igazságunkat remonstrálok; látván ő ngok ártatlanságunkot, kapitány úr ő nga parancsola *Cserei* uramnak, hogy törvéntelenül meg ne háborítson, hanem a mi praetensiojok, keressen suis modis, a mint kglmes fejedelmünk commissioja és parancsolatja contineálja. *Cserei János* uram mind boldog emlékezetű fejedelmünk, mind kapitány uram parancsolatját vilipendálván, törvényközön, in medio noctis silentio, német militiával házunkra jöven és magunkot csíkszerdai várban vasban veretvén, sanyarú fogságban tartván, egyéb ingó-bingó bonuminkat is eltakarította. Hat száz forintokig kezeseket assignálván, magunkot kértük fel törvényre és nem adott ki. Mihály, hármunk közül kisebbik, elszaladván, kényszerítettett mélt. gubernator Excellentiád eleiben terjeszteni ügyit, igazságát, szabadságát, jövait és juxta contenta artic 4. tit. 1. part. 4. Approbatae Constituonis, contra legis turbatores a satisfactiot megkévánván. Mindezek világos relatoriákból és urbariumokból kitetszenek, kikről gróf Kálnoki Ádám kapitány uram ő nga bővebben informálhatja Excellentiádot.

1478.

A gubernium Csíkszéknek Erős János és testvérei érdekében.

N-Szeben 1715. február 27.

Sacrae caesareae regiaeque Majestatis stb. nomine. Illustrissime stb.

Minémű instantiát adtanak légyen bé alsíki csatószei *Erős János, István és Mihály*, accludáltuk kglteknek, ez végre, hogy kgltek mind az ő dolgokat, mind, az mint itt referáltatik, *Cserei János* nem rendes processussát, egy szóval mind az két félről plenaria és hiteles informatiot külgyen az gubernium jövő confluxusára, úgy hogy akkoron minden scrupulus nélkül igazíttathassék. Ez mellett pedig admoneálja *Cserei Jánost*, hogy azon rabokat kezességén az dolog igazításáig bocsáttassa el. Secus stb.

Datum Cibinii die 27. Februarii a. 1715.

C. SIGISMUNDUS KORMAS gub. mp.

GABRIEL ALVINCZI mp.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1479.

A főkormányzék Csík-, Gyergyó és Kászonszéknek.

a) *N-Szeben 1715. febr. 23.*

A katonaság téli szállásának költségei fedezésére vetettünk fel újabban r. f. 173500, anticipato, melyből is esett kgltek székire r. f. 5900.

Megujtják a pálinka és égett-bor főzésének eltöltését.

A falukon a bíró választást Szt.-Mihály napjára rendelik.

b) *Szeben 1715. márcz. 20.*

1715. ápril 30-ára N.-Szebenben hirdetett országgyűlésre meghívja.

c) *N.-Szeben 1715. május 8.*

Elrendeli, hogy egyik községet a másik felett ne terheljék.

Ügyeljenek a vecturázásra, hogy gyorsan szállíttassék. A circálást a falukon elrendeli. Továbbra az utak és hidak repartitiojára vigyázzon és vigyáztasson kgltd.

d) *N.-Szeben 1715. szept. 25.*

A katonaság téli ellátásának fedezésére esett Csikra pénz r. f. 13275, buza 1100 köböl, zab 2330 köböl, széna 937 szekér, és 2 hordó bor.

e) *N.-Szeben október 8.*

A fejevári fortificatióhoz elrendeli a gubernium 10000 fenyőfa pallisata szállítását, darabjának hosszúsága két ölnyi, vastagsága legfeljebb másfél singnyi legyen, melyet úgy admaturálja, hogy még az idei vizen leszállítsa.

f) *N.-Szeben 1715. decz. 5.*

1716. január 14-ére N.-Szebenben hirdetett országgyűlésre meghívja.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1480.

Csik-Szent-Király 1715. márcz. 26.

Bors György Al-Csík-szék hűtös assessora bizonyítja (elismeri, recognoscalja), hogy bánfalvi *Thamás András* panaszolta előtte *Csik-Szeredában*, hogy midőn »az magyar katonaság *Kászon* felé járván, jöttek volna által az bánfalvi réten« a strásmester *Bálint István* két katonával megverette, és mikor panaszra ment a commendánshoz, azzal vádolta őt *Bálint István*, hogy a keringő kuruczokat ő vitte reá s mutogatta ki nekik, mikor a havason voltak. *Bokor Imre* kapitányok *Tamás Andrást* erre elzáratta törvénytelenül. Hány nap volt a börtönben? nem tudja.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1481.

A székely nemzet kívánságai a főkormányasszéktól. (1715. május.)

Postulata inclytæ nationis Siculicæ.

1-mo. Minthogy Isten kegyelmességiből, az mint értjük, az hadakozások csendesedtenek: instálunk azon, hogy az mlts. regium gubernium is atyai reflexiója szerint munkálódja sulyos adózásunknak könnyebbségit, mivel már nagy terhviselésünk miá szín-

tén elnyomorodtunk, az ő felsége kegyelmes diplomája is ez iránt nekünk vigasztalást ígervén.

2-do. Az míg pedig nationknak is az adózásban concurrálni kelletik, instalunk az mélt. regium guberniumnak igen alázatosan: observáltassék a néhai mélt. gubernium idejében observaltatott praxis, hogy a mivel segíthetjük az több nemes statusokat, repar-tialtassék ránk proportionaliter; akkor tizedrészt subleváltuk, most pedig ötödrészivel terhelhetünk, másképpen ha respirium nem ada-tik, egész elnyomorodásunk miá semmi segítséggel nem lehetünk, az egész tereh az más két natióra redundál.

3-tio. Az mint az nemes ország ennek előtte legközelebb celebrált közönséges gyűlésiben articulusban íratta volt, a két ház jobbagyú nemes emberek adózásának dolgát. mivel azon kívül is az ő felségitől diplomatice kegyelmesen confirmáltatott szabadsá-gunkra nézve külön szokással és törvénnyel szoktunk élni az nemes vármegyéktől másképpen is, minthogy minden ember ma-gának azon szabadságot praetendálja s eddig is közöttünk sok confusiokat causált: instálunk az méltóságos guberniumnak, ne szoríttassunk azon articulusra, hanem élhessünk magunk ususával.

4-to. Lévéen az nemes országnak az liber quaestusról elég-séges és világos articulusa, az ellen igen nagy megbántódásunk-kal és szomorúságunkkal tapasztaljuk, hogy némely atyánkfiaiinak Molduvából és Havasalföldiből magok házok szükségire való bor-nak hozatása az harminczadnak nagy auctioja miá elfogatott, annyira, hogy már nemes nationknak azon plágán lévő része bor-ral sem élhet, távol lévéen azon helységtől a jó bortermő helyek is, sőt még nationkbéli kedves atyánkfiaiira az *Oláhországból* ki-hozatandó maga majorság borait is csak, contra praerogativam et praejudicium nostrum manifestum, hallatlan harminczaddal taxál-ják, e mellett némely creditor atyánkfiait az molduvaiak holmi adósságért marhával contentálván. azon adósságban elvett mar-hák iránt is szokatlan vámlással taxálták specificált atyánkfiait. Instálunk az méltóságos regium guberniumnak igen alázatosan ezen dolgoknak orvoslása iránt; nem consolálhatván pedig az mélt. regium gubernium: méltóztassék ez iránt a felséges udvar-hoz expediálandó expressusunkat recomendálni.

5-to. Ennek előtte való üdőkben adván ki feles atyánkfiai

pénzeket, gyrájokat és buzájokat az nemes ország szükségire sub spae futurae refusionis: melyeknek refusiojának effectuatioját is az méltóságos guberniumtól alázatosan várjuk.

6-to. Keservesen tapasztaljuk közönségesen azt is, hogy a mi kegyelmes urunktól ő felségitől a nemes haza szükségire igirte-tett és decretaliter confirmaltatott considerabilis summa ki nem adatik, úgy az aknai és egyéb fiscalis tisztek is nem haza fia, ha-nem idegen nemzetből állók: mely iránt is az mélt. gubernium-nak alázatosan instálunk, ezen közönséges jót, az hol illik jó kar-ban és helyben állítani méltóztassék.

7-mo. Nagy megbántódásunkkal tapasztaljuk azt is, hogy az *Marus* tulsó felin lakó *marusszéki* atyánkfiai contra Approbatam regni Constitutionem partis 3-tiae tit. 76. art. 6. az sófalvi akná-ról eltiltattak, az sójok ki nem adatik.

8-vo. Az *sóaknákra* recipiálván feles jobbágyok magokat, sem ad legitimam, sem ad placidam requisitionem ki nem adják. Ezen dolognak is orvoslását méltóztassék az mélt. gubernium munkálodni, úgy az kiknek szolgálai vagy jobbágyi officzérek mellé recipiálják is magokat, az mélt. gubernium moderatioja által, hogy kiadassanak, alázatosan instálunk.

9-no. Az *égett bor* főzésnek tilalmát, üstöknek elszedésit nemesi szabadságunk megbántódására lenni tapasztaljuk, juxta locum decretalem par. 1-mae tit. 9-ni, minthogy némelyek, az kik az ő felsége adaját sem supportálják (az ecclesiasticusok, sidók, németek, markotányok és rácznék, kik is tiszteink jurisdictiojáb-an nincsenek és ő kegyelmektől dependeálni nem akarnak) sza-badoson főzik: ez lévén nationknak nagyobb részeiben az ő fel-sége adója megszerzésének mediuma, méltóztassék az mélt. gu-bernium felszabadítani, avagy csak olyan gabonából való főzésit, mely egyéb ususra nem applicaltathatik, avagy arról írott man-datumot mindenekkel egyenlőképpen observáltatni.

10-mo. Az *salétrum*nak praxisa nationknak régi szabadsága ellen lévén, juxta Approbatam Constitutionem par. 3-tiae tit. 50. articulo 1-mo, ez iránt való megbántódásunk iránt requiráltuk vala az mélt. guberniumot, melyre is olyan resolutionk jött, hogy ha az kuruczoknak főzhettük, ő felsége szükségére annál in-kább tartozunk véle; de minthogy azon üdőkben is nem az ne-

mes székek főzték, hanem az ő felsége hűségében megmaradott embereknek pro isto turbulento tempore confiscalt jószágokban főzték azon jószágok inspectori: ez iránt is az mélt. gubernium nationk iránt való consolatioját alázatosan várjuk.

11-mo. *Háromszéki* atyánkfiai panaszokból értjük, hogy némely brassai emberek Háromszékre kimenvén, propria auctoritate az salétrumot főzik, sok atyánkfiainak házakot és egyéb épületeket felhányják, nyilvánvaló praejudiciumunkra, ez mellett megírt háromszéki atyánkfiainak ennek előtte való üdőkben salétrum főzetelre serfőző üsteit elvették, melyek még máig is oda vadnak: méltóztassék az mélt. gubernium vagy az üstök megadatása iránt (ha még kár nélkül megvadnak) vagy igaz árának refusioja iránt allaboralni, úgy az brassai uraiméknak is committalni, hogy az magok territoriumán practizálják az salétrum főzést, minthogy ezen ő kegyelmek praxissa pro privato luero vagyon.

12 mo. *Udvarhelyszéki* atyánkfiai nagy megbántódásokkal jelentik, hogy az két *Oláhfalu* az udvarhelyszéki határokat élvén contractusok ellen, az megírt szék határára major házakot építenek, tanorokat erigálnak, fájokat hordják, specifico az kápolnás-oláhfalviak marhájokat az szék határán tartják, mégis az széktől dependálni nem akarnak, az régi jó rend szerint előttök agitalandó törvényeket sanioris revisionis gratia contra Appr. regni Constit. par. 5-tiae edicto 74. specific. nem transmittálják; sőt egyzetelaki előttök perleni nem akaró embert (ki is compelens forumán és bírāja előtt akart megfelelni) arestálták: instálunk az mélt. guberniumnak igen alázatosan, méltóztassék az megírt oláhfalviakat régi törvényünk szerint, hogy székiunktól dependáljanak, tam in iudicis, quam in oeconomicis, committalni. Ezeknek valóságát egy oláhfalvi ember instantiájából, melyet is az mélt. guberniumnak alázatosan fog repraesentálni, az mélt. gubernium megláthatja.

13-tio. *Háromszéki* atyánkfiainak occurálván *Bereczk* városi lakosokkal gyakor törvénykezesek, mely városiaknak se prothoculumok, se notariusok nem levén, semmi processust fel nem írnak és causájokat sanioris revisionis gratia ad forum superius nem transmittálnák: hogy azért előttök perlekedő atyánkfiainak

minden processusok és deliberatumok megíratassanak és az apelált causák transmittáltassanak, mint szintén az kézdi vásárhelyiek forumáról, alázatosan instálunk.

14. Az októberi és májusi sokszori erogatiók iránt még eddég semmi bonificationk nem lévén, úgy most is pro medio Maji feles naturalékot administrálván székeink: hogy quantumunkban ingrediáljanak, vagy egyébképpen bonificáltassanak, alázatosan instálunk.

15. Az felséges *svécziai király* hadai általmeneteknek alkalmatosságával lévén feles expensái és az vecturából következő kárai székeinknek, egynelány statiookban: méltózlássék az mélt. gubernium vagy mostani quantumunkban acceptáltatni, vagy az honnat illendő, bonificáltatni.

16. Nagy megbántódásunkkal tapasztaljuk, hogy közöttünk lakó némely *egyházi rendek*nek lévén nemes vármegyében vagy anyja, vagy felesége jussán aprehendált két vagy három jobbágyocskája, szüntelen való residentiajok és oeconomiajok pedig székünkben vannak, mégis velünk együtt contribuálni nem akarnak: hogy azért de loco residentiae et oeconomia supportálják mind az szék, mind az falu terhit, mint szintén praedecessorok, alázatosan instálunk.

17. Nem kevés megbántódással tapasztaljuk *Brassóban* sőt hordó szegénységeinknek szokatlan taxáltatásokat, úgyannyira, hogy minden szekér sótól brassai uraimék bizonyos darab sókot elvesznek, melyet is quo jure et privilegio cselekedjenek ő kglmek, nem tudgyuk. Instálunk azért az mélt. guberniumnak alázatosan ezen dolognak megorvoslása és eligazítása iránt.

18. Ennekelőtte való nemes országgyűlésiben alázatos instantiáinkkal requiraltuk volt az méltóságos guberniumot, hogy nemes nationk közül egy becsületes atyánkfia ad membrum incliti commissariatus applicáltassék, melyre az mélt. guberniumnak olyan resolutioja accedalt, hogy kívánságunk szerént effectumban megyen: hogy azért mostan absque dilatione megírt atyánkfia applicáltassék, és cum inclito commissariatu Szebenben vagy egyébütt, az hol az dolog és az üdő kívánja, resideáljon és annuatim számot adván az többivel együtt köteles legyen, az méltóságos guberniumnak igen alázatosan instálunk.

19. Az elmúlt revolutio alkalmátosságával az *Nyírségen* telepedvén meg feles erdélyi jobbágyainkból lett katonák, kik is székeinkben occulte bájövé, sok bűcsületes atyánkfiak jobbágyit és más adózó embereinket is elszöktetik, in damnum et praejudicium nostrum manifestum: tessék azért az méltóságos guberniumnak olyan mediumot adinvenialni, hogy az ilyen jobbágyokat és egyéb adózó rendeket szöktető emberek refrenáltassanak és az mely jobbágyok elszöktek, az partiumból és Magyarországról kiadassék.

20. *Udvarhelyszéki és csíki* atyánkfiainak commissionaliter parancsolván az méltóságos gubernium 4000 palisátának való cserefáknak levágattatások és azok Mikóvárához való vecturázások iránt, mely fák is udvarhelyszéki atyánkfiak határokon vágatván, ő kegyelmeknek igen nagy károkra, *udvarhelyszéki* atyánkfiak az commissio szerint az *Tolvajos* és *Mitács* tetőre, csíki atyánkfiak pedig Mikóváráig vecturázták, alkalmatlan levén az üdő, azoknak vecturájokért feles pénzt kellett expendalniok: mely is, hogy megírt atyánkfiainak bonificaltassék, vagy mostani quantumokban acceptaltassék.

21. Noha kegyelmes urunk ő felsége decretaliter kegyelmesen parancsolt arról, hogy az becsületes szász nation való debitorok, ha szintén az capitalis summát megfizetnék is mostan, de ugyancsak annuatim az rendes interest fizessék meg, mindazáltal sem capitalist, sem interest nem akarnak fizetni creditor atyánkfiainak: hogy azért avagy csak annuatim az rendes interest fizessék meg ő kegyelmek az méltóságos guberniumnak, alázatosan instalunk, úgy annak megvételének modalitasául is az méltóságos guberniumtól alázatosan informatiot várunk.

22. *Háromszéki és csíki* atyánkfiak relatiojokból értjük:

1-mo. Az szuivatosság (*így!*) dolgában levén nagy abuzus, úgy, hogy ha valamely ellopott marhát hét ember elesküszik, tizen-nég visszaesküsz, azt huszonnyolcz, és így azon dolog sok lelkeknek veszedelmére (mely is az sok hamis hűt) in infinitum szokott menni, az mint ezen dolog csíki és *gyergyai* atyánkfiak beadandó alázatos instantiájokból elucescált. 2-do. Az molduvaiakkal lévén azon atyánkfiainak határok iránt való controversiájok, hogy az méltóságos gubernium mind az szuivatosság (*így!*) hozza és veszedelmes processusát constitutive cassálja, s mind az molduvai

méltóságos vajdával ezen controversiat eligazítani méltóztassék alázatosan kívánjuk.

23. Nem kevés kárunkkal tapasztaljuk közönségesen azt is, hogy az ő felsége militiája semmiféle gabonából a malmokba vámba adni nem akar: hogy az iránt is a méltóságos gubernium patrociniuma által consoltassunk, instalunk alázatosan.

24. *Csíki* atyánkfiaiól értjük, hogy in praejudicium possessionum, sok atyánkfiainak benn és künn való örökségek és jószágok *Mikóvárához* applicaltatott: kiknek is, hogy más hasonló hely adassék, vagy quoquo modo bonificáltassék, alázatosan instálunk.

25. Az elmúlt revolutio alkalmatosságával *Brassóban* akarván az Törösvári-passuson feles borokat beszállítani az ő felsége militiája, az ott levő magyarországi hadakkal ott lévén háromszéki atyánkfiai közül is, azon borokat elnyerék; superveniálván quartélyozó Craven generalis ő excellentiája, akkori háromszéki tiszt atyánkfiait arestálta, és mind addigelé el nem bocsátotta, míg kétezer köből búzáról megírt atyánkfiai obligatoriat nem adtak, melynek öt százát meg is fizették: hogy azért megírt atyánkfiai azon violenter extorqueált obligatoriának tenora szerint a megírt búzának megfizetése az obligatoriával együtt annihíaltassék és a már megfizetett ötszáz köből búza iránt refusio tétessék, az méltóságos guberniumnak alázatosan instálunk.

26. Lévéen *Csik-Szépvízen* harminczegy személyből álló őrállók, kiknek repartioját (így!) kívánván az fiscus az ösvényeknek situssinak állapotjához képest: resolválták csíki atyánkfiai ezeknek repartioját (így!) ex ratione dissitarum particularum passuum, úgy mindazonáltal, 1-mo: hogy azoknak adózásbeli accommodatioja és immunitása a régi usus szerint practicáltassék; 2-do: beállítása azoknak, vagy változtatása a szék tisztei autoritásokba álljon. 3-tio: dependentiával az törvényes és adózás iránt levő materiákba azon szék tiszteitül legyenek. Hogy azért ezen őrállóknak azon egy *Szépvíz* faivából ezen mód szerint való repartitiojok confirmáltassék, az ő felsége szolgálatjának hasznosabb végbenviteléért és ezen falunak terhe könnyebbítéséért (mivel hogy az falunak terhé csak egy néhányan supportálták különben is, in passu pro ratione passus continue télben-nyárban quartélyt tartanak) alázatosan instálunk az méltóságos guberniumnak.

27. *Marosszéki* atyánkfiái relatiojából értjük, hogy az székek közönséges havasából az *udvarhelyszéki* és *nagy-görgényi* havasokhoz nagy rész applicáltatott: melynek restitutiójára az n. országtól, hogy bizonyos commissariusok bocsáttassanak ki, alázatosan instálunk.

28. A verebek megfogását negligáló nemes emberek, hogy pálczával veretessenek meg, nemesi szabadságok ellen lévén: hogy azért az olyanok ellen más egyéb meritalis poena decernáltassék a mélt. guberniumnak alázatosan instálunk.

29. A *dohányozás* eleitől fogva sok kiváltképen való károkat causalván mind nationknak in particulari s mind közönségesen az nemes hazának: hogy azért továbbra is abból következtethető szomorú casusok tolláltassanak, méltóztassék az mélt. gubernium avagy csak hazánk lakosi között olyan tilalmat tenni, hogy ha ki az ellen cselekedni comperiáltatik, a tisztek irremissibiliter büntessék meg.

30. Magunk nagy megbántódásának és sérelmünknek tartjuk bizonyos atyánkfiainak, nevezetesen *Vass Dániel* atyánkfiának ő kegyelmének panaszából, hogy régi őstől bíráttatott jobbgügyi ellene felköltének és ő kegyelme ellen processust akarnak kezdeni: azért ily nagy, szomorú és az nemesi szabadságnak everciojára (így!) czélozó példáknak eltávoztatásáért méltóztassék az mélt. gubernium hathatós mediumot megorvoslásában találni, mivel azt más, egynehány rendbéli most recenter exoríalt materiák urgealják.

31. *Gyergyai* atyánkfiainak panaszából értjük, az mint az mélt. gubernium és az n. ország articulusbán írta volt az Maroson lévő gátokon lévő vámjának limitatioját sok helyeken nem observálják: alázatosan instálunk, hogy azon legközelebb való nemes országgyűlésiben emmanáltatott articulus cum poena observáltassék.

(Egykorú másolata *Csikvármegye levéltárában.*)

1482.

Gyergyószék ülnökei nyilatkozata, hogy Kornis Zsigmond gubernátor számára tûrôt szedetnek fel a széktől. Gy.-Szt.-Miklós, 1715. decz. 7.

Mi, nemes *Gyergyószéknek* alább megírt hűtös assessorai, adjuk in hoc anno 1715. die 7 dec. ezen levelünköt fide nostra

mediante arról, hogy a miképpen informáltatott méltóságos úr gróf *Kornis Zsigmond* gubernator urunk ő excellentiája, hogy az ő excellentiája számára praecise csak holni sajtok, túrók és madarak vettek és szedettek volna fel: mely dolog itt a n. széekben nemhogy effectualódott volna, de még nem is hallatott, nem is parancsoltatott senkitől is sajtok, túrók és madarak szedése; hanem nem denegálhatni a nemes székek egyező akaratjából egy-egy kis túrócskát felszedetni, nagy jó urainknak kelletvén és akarván kedveskedni, sokfelé lévén a n. székek bajoskodási, egyébbel sem lévén mivel kedveskedni.

Datum Gyergyó-Sz.-Miklós in communi congregatione sedis Gyergyó, anno et die supranota is celebrata.

THURI MIHÁLY assessor mp. (p. h.)	ELEKES JÁNOS assessor m. p. (p. h.)
LÁSZLÓ JÁNOS notarius mp. (p. h.)	KEMENES IMRE assessor mp. (p. h.)
BELÉNYESI BENEDEK asses. mp. (p. h.)	BARTALIS BALÁS assessor mp. (p. h.)
GYÓRFFY GÁBOR asses. mp. (p. h.)	GÁSPÁR ISTVÁN asses. mp. (p. h.)
LACKÓ JÁNOS assessor mp. (p. h.)	BALÓ JÓZSEF assessor mp. (p. h.)

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1483.

Négy székegy szék kötelezvénye a parajdi sóhánya árendájának hát-ráléka törlesztésére. Szeben 1716. febr. 11.

Mű, nemes *Háromszéknek, Udvarhelyszéknek, Maros-széknek és Csíkszéknek* a ns ország gyűlésére expedíaltatott deputatusi, recognoscalkuk per praesentes, hogy a mint in anno praeterito 1703. ezen nemes székek associáltak volt magokat a parajdi sóaknának megárendálásában és az elmúlt siralmasrevolutioban azon esztendőbeli kivágatott sók quoquo modo elkárosodtanak, kire nézve azon proventusból ki nem telhetvén azon esztendőbeli árendapénz, mostan peniglen azon árenda restantiájáért megszoríttatván *Hann* uramtól ő nagyságától, immediate executorokat akarván kiküldeni a székekre, kételenítettünk végképpen azon árendapénz befizetéséről ilyen egyeződést tennünk: hogy nemes *Udvarhelyszékre* redundáljon ung. fl. 1290 // ¹⁾ 36, nemes *Három-*

¹⁾ A két düll vonás (//) *dénárt* jelent.

székre fl. 365 // 58, nemes *Csíkszékre* 365 // 58; nemes *Marosszékre* 365 // 58. Mely repartitio szerént való summiát tartozzanak a nemes székek ad mediam Martii anni praesentis 17.6 *Ugron János* uram kezébe békülden; ha pedig casu quo valamelyik nemes szék elmulatná annak a pénznek administratioját ad terminum praefixum, eo facto menjen azon helyre az executio. Léván pedig nemes *Udvarhelyszéknek* néhai gróf *Pekri Lőrincz* uram ellen praetensioja in fl. 476 // 4, azon praetensionak keresetiben tartozzanak a több nemes székek assistálni, melyet ha casu quo ugyan nem obtineálhatnának is, tehát azon pénzben a több székek fizetni ne tartozzanak, hanem in toto redundáljon *Udvarhelyszékre*. Ezenkívül valamely difficultasok exoriáltattanak volt az árendafizetés iránt, mostan végképpen sopiáltattak a nemes négy székek között. Melyről adjuk ez mű levelünköt pro futura cautela lide nostra mediante.

Datum Cibintli in hospitio illustrissimi domini baronis *Petri Apor* de Al-Torja in praesentia videlicet illustrissimorum dominorum supremorum officialium.

Anno 1716. die 11. Febr.

(P. h.) DONÁLT GYÖRGY deputatus sedis Háromszék mp.	(P. h.) UGRON JÁNOS deputatus sedis Udvarhely mp.
(P. h.) HENTER KELEMEN deputatus sedis Háromszék mp.	(P. h.) SIMÉN GYÖRGY deputatus sedis Udvarhely mp.
(P. h.) BOCSEK JÁNOS deputatus sedis Csik mp.	(P. h.) SÁNDOR PÁL deputatus sedis Udvarhely mp.
(P. h.) BALÁSI JÓSEF deputatus sedis Csik mp.	

(Eredelije *Csikvármegye* levéltárában.)

1484.

A főkormánysszék Savojai Jenő herczeg parancsára, az ő temesvári hadteste számára 10 szekeret rendel Csik, Gyergyó és Kászonszékből. N.-Szeben, 1716. aug. 27.

Sacr. Caes. Regiaeque Majestatis stb. nomine. Illustrissime stb.

Felséges urunk és fejedelmünk igaz ügye fegyverit az egész kereszténység megcsküdt ellenségén és hűtét megszegő török nemzeten dicsőséges győzedelemmel *Pétersváradjánál* Isten megáld-

ván, azon győzedelmeskedő fegyver felséges *Eugenius* herczeg commendója alatt *Themesvár* alá szállott.

Hogy azért mi is nagyobb és állandóbb gyümölcsit érezhesünk, nemcsak Istenünköt flgs urunk fegyvere tovább való boldogulásáért könyörgésünkkel kérni, hanem teljes tehetségünkkel és minden erőnkkel segíteni tartozunk. Most legközelebb flgs fenn nevezett herczeg parancsolatjából kívántatik feles szekér, melyekből kgltek mostani tehetségéhez képest esett cur. nro 10: melyeket is hat-hat ökörrel, egy vendégkerékkel, kötelekkel, fejszével, két béreessel és minden requisitumokkal, a béreseknak élésivel holnap számra és fizetésével, minden mentséget kirekesztvén, commissarius-sal együtt kiállítani, úgy hogy ad summum 15 Sept. Déván lehessenek, kglteknek authoritate nostra a sua Majestate sacratissima clementer attributa parancsoljuk. Ebben a dologban pedig mint-hogy a főtiszteknek urunk szolgálatjában való hűségek és készségek megtetszik, alattokvalókra magokat ne bizzák, hanem magok serényen reá vigyázzanak, mint mégyen végben; egyébiránt ha mi fogyatkozás leszen, azokra és nem másokra fog rendundalni a számadás. Secus. stb.

Datum Cibinii die 27. Augusti a. 1716.

SIGISMUNDUS KORNIS
gubernator mp.

S. KÖLESÉRI mp.

Latin külső cím: Csík, Gyergyó és Kászonszéknek.

Kivül: Exhibitum 4. Sept. vesperi. 6 Sept. conflualván az n. székek, rendelést és végezést tettünk.

Exhibitum in Gyergyó 7 Sept. vesperi. 8-vo item conflualván az n. székek disponált, az commissio szerint.

(Eredelije *Csík vármegye levéltárában*)

1485.

A főkormányszék Kálnoki Ádámnak, Csík, Gyergyó és Kászonszék főkapitányának Szeben. 1716. szept. 12.

Az e nyáron győzedelmeskedő ő felsége fegyverének téli accommodatiója és intertentiója s a szegénységnek könnyítése céljából dispositiókat rendelendő, Szebenben szept. 22-re a gubernium összegyűl, a ge-

neralis commendans tetszésére: *Kálnoky Ádámot Körispatakról* meghívja s felkéri, hogy a helytelen confluxusokra, hír hintegető nyughatatlan emberekre vigyázzon s a viczetisztek helyben maradjanak.

(Eredetiye *Csikvármegye levéltárában.*)

1486.

Az 1716. téli adó összege. N-Szeben, 1715. szept. 25.

Repartitio quanti pro hybernio a. 1716 Cibinii 25. Sept. 1715.
anticipato imporsito, quod constitit in

Quantum militare:

Pecuniae	r. f.	368,750	Avenae	cub.	71,500
Tritici	cub.	37,000	Foeni	cur.	35,750

Extraordinariae:

Pecuniae	r. f.	34,000	Foeni	cur.	1,036
Tritici	cub.	1,904	Vini	vas.	72
Avenae	cub.	2,968	Carnis	cent.	52

(Eredetiye *Csikvármegye levéltárában.*)

1487

A főkörmányszék Csik- Gyergyó- és Kászsónszéknek.

b) *N-Szeben, 1716. janár 25.*

A jelen hiberniumra praestalandó quantumul rh. f. 760000 van felvetve, melyből *Csikszékre* esett rh. f. 4726; tritici cub. 487, avenae cub. 540. és a múlt hiberniumról függőben maradt 30000 frtból *Csikszékre* esett rész administralásáról.

a) *február 12:*

A mikóvári praesidium számára *Sófalváról* 500 só szállítását elrendeli.

c) *február 14.*

Az elmúlt háborúságnak lecsendesedése és a király amnestialis gratiája után *Pongrácz György* az udvarhoz küldetett bizonyos úri és

főrenden levő atyánkfiaiától» az redux (visszalért) atyafiak közönséges ügyöknek folytatására, kinek költségeire 5600 frtot előlegeztek. Ennek törlesztése kivétellett az érdekelt reduxokra. A lista szerint (a mely azonban hiányzik!) hajtsa be rajtok a megfelelő részt.

d) márcz. 27.

A katonaság számára 1000 köből búzának a csík-szeredai Mikóvárba szállításáról szóló rendelet, mely szerint a szegénységen való könnyítés céljából más helyekről vannak szekerek rendelve, melyek *Kászonig* szállítsák *Brassóból*: ők aztán *Kászonból Szerdába* vitessek.

e) ápril. 20.

A mgos gubernium vetett kglek székire 10000 palizátáknak való fákat, úgy hogy 3000-et kgelteknek *Háromszék* fizessen meg, az elküldést ne halogassák.

(Ex classe guberniali, *Br. Georgius Haller stb.*)

f) Csesztve 1716 május 16.

»Feles szükségek fedezésére esett kgltek székire in summa f. 550,» mit Szebenbe küldjenek *Verder György* adjunctus commissariushoz. *Gyula-Fehérvár* vára építésire vettett dolgos nro 30, kiket küldjenek ki, egy commissarius felügyelete alatt, hogy el ne szökjenek.

STEPH. KORNIS mp.

g) Medgyesfalva 1716. junius 18.

Gyulafejérvárra a vár építéséhez szállítandó fenyőfa pallisátáknak Csíkra esett része harmad részének szállítását *Gyergyó* részéről elrendeli.

h) N.-Szeben, 1716. junius 27.

A kaszálók tilalma feloldatik. »Minthogy Isten jóvoltából az kaszálásra való napok következnek, azért szabadosan minden ember kaszálhat, sőt intimáltatik is, hogy kiki minél felesebb szénát congreáltasson össze.« *Toroczka János* kérésére a gyulafejérvári és dévai »fortificatiohoz« való szükségleteket kihirdetni és elszállíttatni elrendeli a mgos gubernium. A tábori szekerek mellől elsőkdösött béresesek üldözését is elrendeli.

j) *szept. 9.*

Megsürgeti az újszülött (neonatus) főherczeg discretiojára felvetett pénznek beszolgáltatását, *Veder György* adjunctus commissarius kezébe *Szebenbe*, mert különben katonai executioval szedik fel és gyanúba keverik magokat.

(Gr. Kornis István gub. aláírásával.)

k) *szeptember 11.*

Az egész országra kivetett 500 tábori szekérből néhányat mentől hamarabb kiállítani kívánván a comm. generalis: ebből ötnek azonnali kiállítását *Cárolyvárra*, a többinek (még ötnek) minden alkalomra való készentartását parancsolja.

l) *szeptember 28.*

A katonaság téli tartására kivetett összegből esett *Csik, Gyergyó és Kászonszékre* 3700 r. f., 728. k. búza, 4163 k. zab, 527 sz. széna. Tartsák készen, hogy a quartélyok elosztatván és az assignatiók kimenén, beadhassák.

m) *N.-Szeben, 1716. december 8.*

Az országgyűlés helyéről, idejéről s a rendek összehívásáról rendelkezik: *Szebenbe* 1817. jan. 1-re; a törvényes dieták kezdete jan. 11.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1488.

A főkormányshék Csikszékre kivetí az adó és a téli táborozás költségeiből ráeső részt. N.-Szeben 1717. febr. 11.

Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis stb. nomine!

Illustrissime, egregii stb. — Jóllehet felséges urunk atyai kegyelmes jóindulatjából erdélyi principatusának nemcsak külső ellenségtől való megoltalmazására, csendes nyugodalmára, hanem abban minden rendeknek consolatiojára igyekezik, de mivel a török hitetlen nemzetől véres szándékkal lőtt, hogy felbontása miatt az hadakozáshoz kelletett fogni, *(így!)* melyet alig kezdvén el, ottan nagy és emlékezetes győzedelemmel azután kevés idővel, 164 esztendőől fogva

biratott tömösvári fortalitium és bánság megvételeivel istentől megáldattatott, mind az ellenség félelmes szomszédságához képest, mind hogy az elkezdett győzedelmes operatiót a militiának téli nyugalma után hamarabb és könnyebben reasummálhassa, kénteleltetett ő felsége erdélyi principatusában számosabb militiát beszállítani, mindazonáltal oly disciplinával és normával tartani, hogy a militiának az ő kiszabott mérték szerint való intertentioja és a szegénységnek is jó harmoniával való comportamentumból consolatioja és lehető sublevatioja következtessék, melynek az is nem utolsó jele, hogy a felséges hadi vezér Eugenius herczeg a maga tulajdon regimentjét is, jó hadi disciplinának példájául beküldeni méltóztatott. Ez is, hogy ezen téli kvártélyban lévő militiának intertentiójára, jöllehet sokkal több kívántatott volna, mégis ez hazához való kegyelmes reflexiójából méltóságos regius commissarius által az egész quantumot 760,000 forintokra engedte, mely ő felsége alázatos hiveihez lött atyai kegyelmességét megismervén, minthogy a tavalyi terméketlen esztendőhez képest a szegénység nagy szükségét látjuk, azért minden kigondolható proportionata aequalitással felosztani és a vármegyék, székek megedgeyzett akaratiából reparciálni igyekeztük. E felett homagialis kötelességünk és ő felsége érettünk excubáló s csendes megmaradásunkat munkálódó militiájához való gratitudonkból az oralis portioakat 2 krral megtoldottuk, úgy, hogy egy orális portio 6 krral fizettetvén, négy kr. menjen computusban, kettő pedig ingyen, értvén azokat, melyeknek naturalis intertentioja az elmúlt három holnapokban nem volt. Azért az anticipato 25 Septembris anno 1716 felvetett quantumon kívül pro suplemento hibernorum ezúttal esett kegyelmek székire pénz rh. f. 28372, magazinális buza cub. 540, ebben a summában értvén minden naturalékot és a feljebb megnevezett két krajczárokat is; remélvén, hogy ezen quantumot nem vonogatással, hallagotással és panasszal, hanem jövőendőbeli nyugodalmas megmaradásért; mentől hamarabb sérénységgel administráltatni el ne mulatja, mely hogy annál rendezebben és igazságosabban véghez mehessen, az eddig való intertentiót jól felvevén falunként, gazdánként, mindkét félnek kára nélkül in computu beadjon, a szegénységet előre praemoneálja és az executiot quantumok felszedésével és administratiojával

megelőzni igyekezze. Az inspector commissariusokkal jó correspondentiát tartson, urához kötelességét és a szegénység conservatiojához való tisztit elkövesse, minden személyválogatást, féltelmet és respectust félretétvén, mindeneket ad normam aequitatis et iustitiae commensurálni tehetsége szerént igyekezzék. Secus stb. Datum Cibinii ex regio Transylvaniae gubernio, die 11. Febr. anno 1717.

Mint hogy a böcsületes szász náción lévő controversiában forgó debitumok revisiójára felséges urunk parancsolatjából commissariusok rendeltettnék: azért a székben is publicáltassék, hogy valakik a creditorok közül a szász náción lévő debitoroktól certificáltatnak, sub amissione debiti Szebenben pro 8. Martii anni praesentis compareáljanak és controversiában lévő creditumokat liquidálják és legitimálják.

C. SIGISMUNDUS KORNIS gub. mp.

S. KÖLESÉRY.

Latin külső cím: Csík-, Gyergyó- és Kászsónszéknek.

(Eredetije a guberniumi nagy pecséttel *Csikvármegye levéltárában*)

1489.

*A főkormányzék Csíkszéknek, liszt szállításról a szeredai várba.
N.-Szeben 1717. ápril. 4.*

Sacrae caesareae regiaeque Majestatis, principis Transylvaniae, dni dni nostri elementissimi nomine!

Illustrissime, egregii stb. *Csíkszeredai* fortalitium szükségére szállittatik *Brassóból* 100 hordó liszt a kegylmetek határáig, melyeket kegylmetek ott felvévén, vitnessen bé *Szeredában* és mint hogy kegylmetek conservatiojára való fortalitium szükségére való; úgy a vecturázást is pro aequitate magok között repartálni el ne mulassa, kegylmeteknek autoritate functionis parancsóljuk. Secus stb. Datum Cibinii ex classe gubernialis die 4. Aprilis anno 1717.

ANDREAS SZENTKERESZTI imp.

SAMUEL VEST.

S. KÖLESÉRI.

Latin külső cím: Csíkszéknek.

(Eredetije a nagy gubernialis pecséttel, *Csikvármegye levéltárában*)

1490.

*Mártonfi György erdélyi r. kath püspök vallás-erkölcsi szabályrende-
lete. Csík-Somlyón 1717. ápr. 9.*

Constitutiones

*illustrissimi ac reverendissimi domini Georgii Mártonfi epis-
copi Transylvaniae in Csík-Somlyó 1717. die nona Aprilis
factae.*

De iudicibus et aedituis ecclesiarum.

Domini curatores seu iudices singulis annis tenentur ratio-
cinari de bonis seu proventibus et expensis suarum ecclesiarum
coram parcho lóci, qui est caput suae ecclesiae. Si quid expen-
dendum erit ex bonis ecclesiae, communicent semper cum do-
mino plebano; violatores, fistores, jejuniore sine respectu perso-
narum puniant. Poenae partes duae ecclesiae, tertia pars autem
iisdem cedit pro fatigio et labore.

Secundo: Uniformitas in contribuenda dominis plebanis et
magistris mercede de gelimis tam autumnalium, quam vernalium
frumentorum exactissime ubique servetur. Quilibet incolarum de
12 gelimis integram mercedem, idest duas gelimas plebano, unam
magistro de utroque frumento persolvat sub poena fl. 12.

Tertio: Dicta merces intra biduum apto tempore, a plebano
et iudicibus ecclesiae designato, comportetur a singulis incolis iti-
dem sub poena fl. 12.

Quarto: Si tempestate vel aeris inclementia, aut alio quo-
vis casu superveniente defectu terra fructum usitatum non pro-
duceret, eo tempore ne ministri ecclesiae omni prorsus mercede
fruentur, pro gelina una puri tritici unam metram tritici, pro una
gelina vernalium duas metras vernalium solvere tenebuntur. Si
vero neque id praestare possent, iuxta communem aestimationem
segetis eiusdem temporis in pecunia compensabunt.

Quinto: Signa omnes ii, qui et gelimas (si pecora iugalia
habent) dare tenentur, id est: quot coniugati in domo, tot currus
lignorum, quos totidem jumentis vehere debent dominis plebanis
et magistris, quot sibi vehere solent, praetermissis aliis punctis.

Decimo: Proprietas stallorum, sediumque templi penitus

tollitur cum hac tamen declaratione, quod domini magnates, patroni reales, nobiles, iudices ecclesiarum et primores ac honoratiores sessionum anteriorem locum teneant secundum status suos. Infames personae ultimum locum capiant. Mares iuniores chorum teneant, nec viros seniores e sedibus excludant, sed nec hi chorum conscendant. Quicumque hunc ordinem non servaverit, primo in fl. 12, secundo in fl. 24 puniatur, tertio a templo excludatur.

Decimo primo: Puellae virgines in templis, processionibus capita sua non velent, quod si velaverint, vela de capitibus earum per aedituos detrahantur, ipsorumque sint, praeterea pro inobedientia unq flōreno mulcentur pro necessitatibus ecclesiarum.

Decimo tertio: Serio inhibetur abusus ille in feria secunda Paschatis, vulgo: *vizbevetés*, sub poena flo. 3; similiter nundinae circa templa et capellas tempore divinorum. Potus confiscantur, potantes vero in flo. 3 puniantur, horum duae partes ecclesiae tertia iudicum et aedituorum est.

Decimo quarto: Valachi et haeretici, in parochiis catholicis degentes, in festis catholicis laborare non sinantur, secundum Antalfianam constitutionem sub poena fl. 3.

Decimo sexto: Domini iudices nullatenus praesumant in saltibus iuventuti dispensare, est enim in potestate dominorum plebanorum cum discretione et honestorum virorum ad invigilandum talibus ordinatione, ne excessus a iuventute committantur, excedentes in fl. 3 puniantur.

Decimo septimo: Nubentes copulari volentes in missa et concione una cum sibi assistentibus adsint, secus non copulentur.

Decimo octavo: Domini nobiles ecclesias et domos parochiales pro parte sua vel per se vel per suos famulos aut subditos aedificare tenentur. Ita et Valachi degentes in fundis, unde quondam, ecclesiae domusque parochiales aedificabantur, aut merces ecclesiarum ministris pendebant.

Decimo nono: Cum sit in ruinam evidentem murorum, in templis sepeliri absolute nemini hoc conceditur, nisi forniceam aut formatam criptam habuerit, quae aedificare non, nisi dominis patronis licet.

Vigesimo: Extra templum prope parietes templorum, turrium

murorum coemeterii intra unam maiorem orgiam sepulturae non fiant sub poena fl. 12.

Vicesimo primo: Domini nobiles admoniti, ut suorum subditorum, famulorum, ancillarum, imo et filiorum ac filiarum excessus et defectus scandalosos puniant; si neglexerint, nec ecclesiae puniendos tradiderint, ab ingressu ecclesiae prohibeantur, si secus ad obediendum compelli non poterunt.

Vicesimo secundo: Domini item nobiles et alii etiam cujuscunque conditionis homines non praesumant ullo modo ad jus fori saecularis attrahere iudices et aedituos ecclesiarum, in causa et negotia ecclesiae officium sum facientes, alias ipsi nobiles ad forum ecclesiae puniendi pro hoc attrahentur.

Vicesimo tertio: Meretrices qualescunque ad consuetam ecclesiae poenitentiam compellantur. Impetitores etiam, si nobiles fuerint, puniantur; si secus non potuerint, ab ingressu ecclesiae prohibeantur.

Vicesimo quarto: Si domini iudices ecclesiarum negligentes fuerint in officio suo, videlicet in procurandis rebus et negotiis ecclesiarum, in aedificandis templis, domibus parochialibus, rectificatione et administranda mercede dominorum parochorum et magistrorum, item in puniendis excessibus et defectibus, parochianorum, a dominis parochis ecclesiarum constitutis severe puniantur.

(A csikkoz mási »Domus Historia« II. része 127—129. II.)

(Ezen végzéseket 1767. márcziusban másolta le Tompos Antal Pétercsikkoz mási plebános a »Domus Historia« id lapjaira.)

1491.

A hadi biztosok értesítése Csík, Gyergyó és Kászón-széknek az Erdélyben téli szálláson levő hadúknak Temesvár felé kivonulása rendjéről és az éjjeli szállásokon való szükségleteiről. Szchen 1717. ápr. 16.

Spectabiles, generosi, egregii et nobiles domini nobis honorandissimi. Salutem servitiorumque nostrorum paratissimam commendationem.

A mi kegyelmes urunk ő felsége Temesvár alól győzedelem

mel téli quartélyra az elmúlt őszszel bėjűtt militiájának némely része, azon győzelemnek tovább való folytatása végett ez hazábúl ismét Temesvárhoz akarván menni, azon nemes székbén quartélyozott Felin regimentjebeli négy compániáknak 18 hujus *Martontalván* lészen összegyűlések, kiknek is azon helyben kívántatik zab cubulus 26, széna currus 13, szekér kívántatik numero 2, kik az háló helyig vigyék egyet-másokat. *Gyergyóból* kijövő Felin regimentbeli egy compániának, minthogy onnan hamar kijöhet, statio nem rendeltetett, hanem commissariusnak azon egy compania mellé destináltatott ifjú *Cserei János* uram, az *Csikből* és *Kászon* székekből kijövő négy companiák mellé pedig commissariusnak *Szombattalvi* uram rendeltetett nemes Udvarhelyszékből. Minthogy azért az ő felsége szolgálatjának promotiója sietve kívánja fogyatkozás nélkül ezen dispositioknak praestálását, akartuk kglteknek ex annuentia consensu et approbatione illustrissimi domini supremi commissarii provincialis tisztünk s kötelességünk szerint intimálni, hogy az megírt naturákról és szekekről, az említett statiók helyre tegyen olly dispositiót, hogy az militiának széna, zab és szekér defectussa ne lőgyen; melyeknek rendesen való administratiójában ha kegyelmetek maga székebeli becsületes tagját adjungálja az nemes székek résziről meg irt commissarius uram mellé, álljon kegyelmetek tetszésiben; mindazonáltal az companiák mellé rendeltetett becsületes commissariusnak incumbálni fog de administratis kegyelmetek nemes széke nevre quietantiát extrahálni, mely is vagy az nemes székek quantumában acceptáltatik ex suspensis, vagy in proximo computu kész pénzül megfizettetik az nemes székeknek; különben ha az militia disordine él, kegyelmeteknek több kára fog következni az rendes nem administratio miatt. Egyéb erogatiokra is ha erőltetettik kegyelmetek, csak producáljon cum declaratione róla quietantiát kegyelmetek, consoláltatik kegyelmetek az computuson; mindazonáltal tehetsége szerint az commissariatibus dispositioja kívül való administratiokat igyekezze kegyelmetek eltávoztatni. Ifju *Cserei János* uram elmeneteliben ha semmiképpen mód nem lészen, az accludált marsust s dispositiót, az kit ő kegyelme helyett rendel kegyelmetek, mindjárt azon becsületes commissarius keziben küldje, hadd tudhasson procedálni dolgában. Kegyelmeteket siető hibás

írásunkról nagy becsülettel és alázatosan követjük. De reliquo divinae commendans tutelae, permanemus.

Earundem Dominationum Vestrarum

servi paratissimi

GEORGIUS WERDER et SAMUELEM BOÉR DE RECSE
provinciales adjuncti Commissarii.

Datum Cibinii die 16 Aprilis 1716.

Latin külső cím: Csikszéknek.

A következő melléklet van hozzá csatolva:

Dispositio et marsus.

1-mae companiae in regimentis Feliani ex *Gyergyó* usque ad *Girbo* in Albensi inferiori per dominum commissarium eiusdem companiae juniorem Johannem Cserei ducendae ex *Gyergyó* semovendo
Avena cub. Foeni cur.

Die 23 Aprilis ibit ad <i>Sófálva</i> , ubi indiget	6	3
Die 24 Aprilis ibit ad <i>Makfalva</i> , ubi indiget	6	3
« 25 « « ad Korod. ubi erit dies quietis et indiget	12	6
« 27 Apr. ibit ad <i>Szőkefalva</i> , ubi indiget	6	3
« 28 ad <i>Küküllővár</i> , ubi indiget	6	3
« 29 ad <i>Tur</i>	6	3
« 30 ad Verezegyháza, ubi fiet dies quietis, indigebitque	12	3
Die 2 Maji ad <i>Girbo</i> , ubi indiget	6	6

Itaque praefatus dominus commissarius *Johannes Cserei* junior procuret naturalia et praevia scribat dominis officialibus eorundem comitatum et sedium, ubi stationes annotatae sunt. De naturalibus extrahat quietantias a militia sub nomine eorundem comitatum et sedium, unde victualia administrabuntur.

Sedulo invigilet sua dominatio, ne excessus patret in militia, si quos patrabit, de bona sua accommodatione non testificetur, imo diligentissime cum bona declaratione modo authentico consignet et ad comitatum vel sedem, ubi damnum illatum erit, transmittat.

Ceterum in omnibus intendat sua dominatio testificare obligationem erga provinciam praestandam et invigilet quo melius tam inclita militia, quam et incola conservari possit, ne tamen extra dispositionem

excelsi regii gubernii et commissariatatus provincialis, praecipue cum oppressione incolarum, aliquid faciat.

Datum Cibinii die 16 Aprilis 1717.

Ad mandatum illustrissimi domini supremi commissarii provincialis in absentia suae Illustritatis extradata

Ex commissariatu Transilvanico

per GEORGIUS WERDER mp. et SAMUEL & M BOÉR DE RÉCSE mp.
provinciales adjunctos commissarius.

(Eredetiye Csíkvármegye levéltárában.)

1492.

Ferenczy Ferencz tudatja a csíkszéki tisztviselőkkel a gubernium intézkelését fegyver adatása iránt, továbbá Savoyai Jenő herczeg 1717-iki táborozását Belgrád vidékén és katonai őrség küldetését a székvármegye határok felé N.-Szeben 1717. máj. 18.

Mint kedves jóakaró uraiméknak ajánlom kegyelmeiteknek igaz kötelességgel való mindenkori kész szolgálatomat.

Isten kegyelmeitek szerencsésen jó egészségben éltesse, kívánom! A mlgs gubernium a mint a nemes szék a fegyver adattatása iránt informatiot tett volt leveliben s magam is szóval satis superque declaráltam, in latinum transponálván, secretarius *Köleséri* uram által mlgs commendans generalis *Stainville* ő excellentiájának insinuálta s megértvén ő excellentiája, mely jóra czélozzon a ns. szék vele, azon levélnek copiját maga leveliben includálván, parancsolt mlgs generalis *Tis* ő excellentiájának, hogy *Brassóból* adasson fegyvert elegendőt a n. széknek keziben, *szeredai várban* felvivén onnan adják kézben. Már ahhoz alkalmaztassa a nemes szék magát, *Brassóba* ő excellentiáját is *Tis* uramot a nemes szék levele által requirálván és ha ahhoz is a nemes szék nem bizhatnék, requirálni kell *Köleséri* uramot és ujabban commendans generalis ő excellentiája előtt igyekezik ő kglme fogadása szerint szolgálni. Azonban a mlgs classis intimáltatja a n. széknek általam s igen meg is kívánnya: a szomszéd országbéli dolgokról ha mi olyas hírei érkeznek vagy eshetnek végbeli nemes székünknek, elsőbben hirt adván *baron Tis* ő excellentiájának, azután ide is, hogy megirja a mlgs gubermiumnak,

megkévántatik. Egyéb novellát a nemes székeknek nem írhatok, hanem tegnap előtt érkezett Bécsből le az *Luczai* uram becsületes veje le s azt beszéllé, hogy még Eugenius fejedelem oda fel vagyon, az armadaja ő Felségének *Péterváradja* tájékán vagyon, olyan splendide s gazdagon mindene elég lévén, vagyon csak egy corpusban százezer hada ő Felségének, hogy soha egy császárságnak nem volt olyan, azonkívül az sok muskotérosok szüntelen hajókon jönnek le az Dunán, az rettenetes sok élést szállítják le. Az armada vagyon hat mélyföldnyire *Lándorfehérvártól*, *Tömös-vártól* négy mélyföldnyire. Mihelyen Eugenius herczeg leérkezik, ha kedve lészen az töröknek az mezőben való harcra, megharczol; ha nem, vagy elnyomul előle, megkeresvén hol lészen armadájuk, megszállja osztán Lándorfehérvárat. Egy regiment lovas ha eddig el nem érkezett *Udvarhelyre*, okvetetlen elérkezik minden órán, a ki oda be mifelénk is vigyáz, ha kívántatik beljebb is elmégyn, az bárczai és háromszéki passusok felé is vagy hat compania lovas mégyn. Azonkívül lészen fennálló lovas had, a ki vigyáz, hogy a mely felé kívántatik, oda megyn. Az úr *Lázár Ferencz* uram engem csak elstettete, maga el nem jöve ő nga az generalis, computust végben vittem, az *Rosenzvain* urammal való particularist az hátra levő majalis quietantiák nélkül suspendaltam s az pretensioik is akkorra valók volnának, elég sokáig késik az n. szék a kiküldésivel, az hosszas várakozás mia az erszényből, minden drága lévén Szebenben, az sok nép között, kikoppan az susták s a poltura, a mint veszem eszemben, ha csak az majusi quietantiák nem augeálják az erogationkot az suspendákkal együtt, felesen marad restantiánk mindenben, ha az excessusokkal nem defalcaltatom s az sem sok, a ki valamire való volna. Küküllő vármegyének 11 ezer forintra ment pretensioja, az ki meritalisok, az ur maga mondá főcommissarius uram, három ezeret elvenne érette, a militia kettőt ígért, itt látom az negyedrészt vagy harmadát is elvennék, ehhez képest oda be jobban folytattuk mi az dolgait a szegénységnek, mint ide ki volt az sok confusio és számtalan excessus az cziffra vármegyékben. Ajánlom Istennek gondviselő oltalmában kegyelmeteket és maradok kegyelmetek igaz kötelességgel való kész szolgálja

Cibinii 18. Maji a. 1717.

FERENCZY FERENCZ mp.

P. S. Súlyom uram írja énnekem, hogy a mely harmad idei quietantiáját *Kosolnik* uramnak tavaly rejiciálá a commissariatus 130 köből zabról és 22 köből buzáról az többivel, nekem elküldötte, talán magánál vagy hol felejtődött, mert ide kezembe most nem jött, ha most is kimarad, ablakra való lesz, a mint *Kosolnik* uram beszéllé *Brassóba*.

Külső cím: Spectabilibus etc. dominis viceofficialibus inclytæ sedis Csík etc.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1493.

A főkormányszék rendelete Csíkszékhez, az izgató patensek és levelek beadása, az útlevel nélkül lappangók elfogatása felől. 1717 jun. 3.

Sacrae caesareae regiaeque Majestatis et principis Transylvaniae, domini domini nostri clementissimi nomine. Illustrissime, illustres, spectabiles, magnifici, generosi, egregii ac nobiles, ut et agiles fratres nobis observandi, honorandi et benevoli. Salutem et caesareo regiae gratiae incrementum.

Mivel a keresztényi igaz ügy és a mellett felséges urunk és fejedelmünk eddig győzedelmesen vitézkedő fegyverinek boldogulását isten maga kezén hordozza, hogy a kereszténység ellenséginék és magokat hazájok s nemzetek veszedelmire melléje csatlottaknak szándékát az idén is megsejgyeníti, elhiszszük és hogy felséges urunk ezen hereditarius principatusának conservatiojára alyai és elegendendőképen gondot visel, azt is bizonyoson tudjuk. Ehez képest, jóllehet senkinek is homagialis kötelessége szerént való hűségiben nem kételkedünk, mindazonáltal a mostoni és következhető conjuncturákhoz képest kit-kit felséges urához való devotiojának maga és hazája conservatiojával való hathatós megmutatására emlékeztetünk, intünk és serkentgetünk. E mellett minthogy már eddig is méltóságos commendáns generális excellentiájának esett értésire, hogy az ellenségnek konkolyt hintő patensi és missilis levelei érkeztenek volna bé az hazában, melyeket ha ki tud, lát vagy keziben ment, minden tétovázás és halogatás nélkül a guberniumnak hírré tégyen, vagy maga mltgos commendans generalis excellentiájának béhozza. Ellenben ha valaki aféle leveleket eltitkolna, hírré nem adna és be nem hozna, in

facto deprehendáltatik, vagy ezután is kinyilatkozik: a nemes ember mint ő Felsége perduellis notát érdemlett ellensége, a közember pedig másoknak példájára halállal büntettetik meg. Erre a végre, a tavalyi commissionak ténora szerént, egy vármegyéből, székből a másokban passus nélkül alá s fel járó, falukon lézengő, vagy falukon kívül lappangó gyanus emberekre fő és viceliszteknek légyen szorgalmatos vigyázása. Edgyik székből a másokban, tiszt vagy ura passusa nélkül senki ne járjon, haszontalan hír-csináló conventiculomokat ne tartson, nyilván vagy alattomban hadfogadó, passus nélkül járó ismeretes, vagy ismeretlen katonákat sohult ne szenvedjen; hanem megfogassa, vagy praesidiumbéli helyekre mindgyárást irántok hirt tegyen, sőt a faluknak, ha feltámadnak ellenek, szabadság adatik méltóságos generalis commendans excellentiája engedelmiből, hogy afélék ellen felkelhesenek, megfoghassák és persequálhassák őket, megfogván, fegyvereket ugyan beadják, de egyéb minden portékájokat elvehetik és magok között feloszthatják. Sok idegen koldusok is láttanak városokon, falukon járni, kiket is a tisztok és bírák, valamíg magokat elegendendő documentumokkal és attestatiokkal nem legitimálják, megtartóztassanak.

Tüzre, kémlelőkre és minden alattomban való ellenség intentionaira szorgalmatosan mindenütt vigyázzanak és mindenekről hírt tégyenek Ezeket és több homágiális kötelességihez tartozó hívségeket, minden diffidentiák és hivetlenségek eltávoztatásával, elkövetni, mindenütt és mindenek előtt publicálni, kegyelmeteknek autoritate nostra guberniali serio parancsoljuk és commitáljuk. Secus stb. Datum Cibinii ex regio Transylvaniae gubernio die tertia mensis junii, anno 1717.

C. SIGISMUNDUS KORNIS gub. mp.

L. KÖLESÉRI.

Latin külső cím: Csík, Gyergyó és Kászsónszéknek.

(Eredetije, a nagy gubernialis pecséttel, *Csík vármegye levéltárában*)

1494.

A főkormányshék rendelete Csíkshékhez katonaság, téli szállása s az ellátásukra kiszabott adók felől. Kolozsvárt 1717. október 14

Sacrae Caesaricae Regiaeque Maiestatis et principis Transylvaniae, domini domini nostri elementissimi nomine.

Illustrissime, egregii, item et nobiles, agiles, frater nobis observande et benevoli. Salutem et caesareo-regiae gratiae incrementum.

A mű felséges urunk győzedelmes fegyvere nyári operatioi után téli nyugodalmára osztván, tetszett felséges *Eugenius* herczegnek a mi édes hazánk securitására és az dühös szomszéd ellenségnek újabb invasiojától való oltalmazására az itt benn levő regimentek mellé még hat lovas regimenteket beküldeni Jóllehet az haza, mind az pogányság invasioja, mind az marha dögi, mind mindenféle naturáléknak kevés, kiváltképpen az pénznek szűk volta, mind pedig Istennek látogatásából sok helyeknek a pestisi contagióért lett occlusioja miatt és ezeken kívül a sok *militaris* nyári statioi és condescensioi miatt naturálékbéli sok consumptioi alázatosan representálván, ő felségének kglmes reflexioját és az haza téli quantumbéli consolatioját reméljük: mindazonáltal a militia benn lévén a hazában és bizonyos regulált alimentatio nélkül nem subsistálhatván, méltóságos generalis commendans excelentiája parancsolatjából proponált summából igértünk 350 000 renusi forintokat, melyekben computaltatik a militia¹ alimentatiojára négy téli holnapokra való buza, zab és széna, a commissariatustól kiadandó dispositioi szerént. E mellé adván az elkerülhetetlen salariumokat, bonificatioi és expensakat: esett kegyelmetek székre a militare quantumból naturálékkal és pénzzel együtt rh. fl. 14180, az extraordinariumokból trit. cub. 55, avenae cub. 123, foen. curr. 27, vini vas. 3, car. cent. 10. Melyeket kglmetek tempestive iuxta proportionem acquitatis felvetvén és az szegénységnek hűrré tevén, ad assignationes provincialis commissariatatus administratitni ei ne mulassa: kegyelmeteknek auctoritate guberniali parancsoljuk. Sic facturis alte fata sua Maiestas sacratissima benigne propensa manet. Datum Claudiopoli ex regio Transylvaniae gubernio die 14. Octobris anno 1717.

C. SIGISMUNDUS KORNIS gub. mp.

S. KÖLESÉRI

Latin külső czim: Csík, Gyergyó és Kászonszéknek.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*)

1495.

A főkormányszék rendelete Csíkszékhez, melyben a pestis miatt az országos vásárokat és az örmények kereskedését betiltja. Kolozsvárt, 1717. okt. 30.

Sacrae caesareae catholicae regiaeque Majestatis, principis Transylvaniae, domini domini nostri clementissimi nomine.

Illustrissime, egregii, item nobiles et agiles, frater nobis observe vande et benevoli. Salutem et gratiae caesareo regiae incrementum.

Ugy informáltatván a regium gubernium, hogy az *örmények* méltóságos comendérozó generalis uram ő excellentiája consensusából lőn és egyszeri kiadott, gubernium *az* iránt való commissiojával nem gondolván, valahol valami mászszor szokott sokadalmas helyet tudnak feltalálni, gondolni, felkeresik s összejárlják az egész országot; kihez képest, hogy az nagyobb rossz eltávoztathassék, mely in casu contagionis miattok is serpálhatna több részire is az országnak, valamint már ezelőtt is megtiltatott bizonyos ideig és újabb felszabadításáig a sokadalmok tartása mindenütt ez országban: úgy mostan is ez által parancsoltatik és interdicáltatik mindenütt az országos sokadalmok celebrálása, sőt vásárok színe alatt való örmények helyekről helyekre absque discrimine locorum való kóborlása, kirakodás s mulatása, hogy azáltal inkább lehessen vigyázni az inficiált helyekről való embeerekre. Melyet is hogy kegyelmetek is maga székiben tempestive mindenfelé meghirdessen és meghirdettessen: kegyelmeteknek auctoritate functionis nostrae a sacra caesarea regiaeque Majestate, domino domino nostro clementissimo nobis attributae, igen serio et sub animadversione parancsoljuk. Sic facturis alte fata sua Majestas sacr. benigne propensa manet

Datum Claudiopoli ex regio Transylvaniae gubernio. die 30. mensis Octobris anno 1717.

C. SIGISMUNDUS KORNIS gub. mp.

GABRIEL ALVINCZI mp.

Külső cím: Ill. egr. item et nob. agilibus, supremo capitaneo, vice-judicibus regiis sedium Siculicalium *Csik, Gyergyó et Kászon*, fratri nobis observando et benevolis.

Kivül: Lecta et publicata 14. Nov. 1711. Somlyó.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1496.

*A főkörmányzó Csíkszéknek a katonaság téli elszállásolásáról.
Ákosfalva 1717. oct. 30.*

Illustres, spect. stb.

Imminéálván istennek engedelmeiből az következendő hiberniumnak is ideje, ki az ő felsége vitézlő rendének téli quartélyban kelletvén sok aestivalisok után szállani: az méltóságos gubernium az okon annak intertentiojáról prospicialván, repartíaltatott quantum anticipato az nemes székre, a szerént, a mint arról kiment commissioból is kegyelmek is láthatja. És minthogy az ns. székre rendeltetett ki most *Veterányi* regimentből öt compania, az m. *Hauben* vicecolonellussal, a ki lészen *Taploczán* és egy kapitány *Sz. Györgyön*, más *Jenőfalvában*, 3-ik *Gyergyó Sz. Miklóson*, 4-ik *Gyergyó-Ujfaluban*, 5-ik *Kászoni Impertalván* és egy compania rácz: azoknak azért competens portiojokról im magam is köteleességem szerént az tábellát elküldöttem, hanem tiszt uramék incumbáljanak, hogy az administratio lehessen tempestive annak rendi szerént és minden compania mellé rendeljen kgtek külön-külön stationális commissariust, a ki diligenter inspicialjon, hogy a régen bévett mód és mérték szerént lehessen az administratio; az hol penig tanálna in perceptione naturalium vagy más-keppen is exorbitálni az militia, reportáltassék ad commissarium és az hová illik annak meliorálása. Ezen dislocatiot penig az subrepartitioval együtt ad commissariatum küldje bé kgtek. Ennek felette, minthogy az elmúlt nyáron az ő felsége szolgálatja kívánta az militiának ez országban való sok rendbéli condescensioit: a mit azért azon alkatmatossággal, vagy ott commorálásában is erogált az nemes székre, serietim registrálván, autentice küldje kezemben kgtek ad 1-um Decembris *Szamosfalvára*, hadd procurálhassam annak idejében in locis debitis az nemes székre az iránt való bonificatioját és consolatioját. In reliquo stb.

Dominationum Vestrarum

ad officia paratissimus servus
STEPHANUS KORNIS mp.

Ákosfalva die 30. Octobris anno 1717.

Külső cím: Ill. spect. magn. stb. *Csik, Gyergyó et Kászón*, dominis mihi observandissimis,

Kívül más kézzel: Karczfalvi bíró sietve vidd meg ezen leveleket *gyergyai* királybíró uramnak sub poena fl. 12.

SÁNDOR ISRVÁN mp.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1497.

Szárazság, éhség és pestis Csíkszékbén 1717 - 1719-ben.

Memoria judicii Dei.

1717-ben nem lévén pünkösdi után eső, oly *szárazság* volt ad 1-mum Sept. a. 1718, kihez basonló nem hallatott, ezt követé 1719-ben aratásig oly nagy szigorú *éhség*, hogy fát, szalmát, rügyet, makkot, dögöt rág vala az szegénység és az kösség, melyből származék oly nagy iszonyú *dőghalál*, istennek bűneinkért való méltó itéletiből miránk, hogy commune vallatván számok az halottaknak in Oct., találtatának, kik atyáikhoz takarottak, *Csik*, *Gyergyó* és *Kászon* székekben in nro 12,630, juxta hanc specificationem:

Al-Csikban	nro 4304	Gyergyóban	nro 3900
Fel-Csikban	nro 3404	Kászonban	nro 1022
			Summa . 12,630

Stella Maris, lot amâris, pone finem fluctibus
Post funesta, funda mella Virgo melle dulcior
Amen.

Lamentatis bello pestis contritae *Siculiae*,
Gemunt Stillae, te pupillae moeroris lacrimulae,
Vulneratam, funestatam cerne mater *Daciam*,
De moerore, de cinere, erige *Transylvaniam*,
Olim claram Marianam respice *Pannoniam*,
Tolle pestem en me moestem tuis sterno pedibus.
Tibi juro corde puro, tibi semper serviam
Sine labe venerabor Angelorum Dominam
Amen.

Mindszent superior psalle tu Domino stb. stb. (azaz Felső-Mindszent főházkodj Istenhez, hogy szabadítson meg bennünket — s következik az imádság latinul.)

(A *csikvármegyei levéltárban*, egykorú jegyzőkönyvben 1714 — 1724. csomag)

1498.

Csikszék pusztulása 1717—19-ben. Kozmás 1720. ápr. 5.

*Brevis ac genuina relatio luctuosae tragoediae Csikiensis
sub annis tribus (1717—1719.)*

Anno 1717. a die 15. Maji usque ad 2. Sept. anni 1719. inclusive tanta siccitas, ut ne quidem semel terra intra id tempus sufficienter ad proferendum fructum maduerit; imo ita in terra exsiccati sunt ipsi radices herbarum, arundinum, arborumque, ut ubi ignem concepit, terra ipsa lento passu in plerisque locis ad profunditatem usque unius orgiae arderet, fumaretque alicubi usque ad annum et amplius indefinenter. Ita lacus, puteae, fluviique praesertim minores defecerint, ut ne quidem guttam aquae reperires. Licet non in *Csik* tam severe, in quibusdam tamen partibus Transylvaniae, ut in *Mezőség* vulgo tam homines, quam jumenta ob nimiam sitim compulsi sunt nativum solum deserere et alio migrare, ne siti interficerentur, quae nondum crepuerant, salutem sibi quaesitantes. Oculis meis vidi lacus profundissimos ad medium milliare, imo plus in longum effusos, in pueritia mea piscibus amoenissime abundantes in Martio anni praesentis 1720. ne guttam aquae reperiri. Ex hoc naturaliter evenit, quod omnis seminata, quibus vegetari potest genus nostrum humanum, tam autumnalis, quam vernalis, uti et arbores nullum fere fructum producerent.

Hinc anno 1718. fames, in patria nostra ab anno 1603. inaudita, irrepsit, ita, ut alii fortiores fame adacti turmatim violenta manu frumenta, aliaque victualia ab habentibus raperent et depraedarentur. Alii cortices arborum, fagitiliae etc., glandes quercus, fagi etc., radices diversos arundinum, imo stramen et paleas commiscuentes, ad formamque panis subcinericiicon coquentes edere coacti sunt. Mortuorum fame equorum, canum etc. cadavera, imo in *Háromszék* pago *Ósdola* fame mortui pueri carnes atras comederint alii. Verbo tanta erat fames, ut in quibusdam pagis fere tot fame, quot peste occubuerint.

Ex fame ita pestis increbuit, ut licet difficulter serpere posset propter indefessam solitudinem officialium, peste laborantes accludentium, nimirum in *Csik* a Januario 1719. dum hinc

inde pullularet, ita tamen in Julio et Augusto invaluit, ut fere medietas animarum peste periret, ubi non mortuorum tantum numerum authentice conscriptum, sed et viventium pro legentis notitia placuit adiungere in subiecto registro:

	mortui	vivi		mortui	vivi
Nagy-Káson	773	953	Szent-Tamás	270	338
Ujfalu	207	274	Nagyboldog Asszony	680	846
Kozmás	806	1115	Kis Asszony	773	654
Sz.-Márton	340	503	Ókafalu	344	617
Sz.-György	1019	1202	Szent-Király	228	418
Ménaság	307	378	Szent-Imreh	404	322
Mindszent	161	261	Szent-Simon	376	486
Szent-Lélek	246	339	<i>Gyergyó.</i>		
Somlyó	166	857	Szent-Miklós	713	904
Delne	329	367	Szárhegy	364	673
Szent-Miklós	348	373	Alfalu	390	1002
Szent-Mihály	260	331	Ditró	668	937
Szent-Damokos	302	317	Ujfalu	274	480

Summa mortuorum: 11348, Summa vivorum: 14438.

(Ezután az elhalt papokat sorolván fel, így folytatja:)

Tum factum, quod vel maxime semen autumnale in terram anno 1717. projectum in sicco latitaret non secus, ac si in cista bene acclusa et custodita tenuisset usque integrum annum, post quem dum pullulare coepisset, ad annum 1719. tantam copiam frumenti incolis insperate inusitateque adferret, quam neque in historiis est legere in terra nostra. Anno autem 1719. secunda Septembris, dum universorum dominus cataractas coeli aperuisset, pluere coepisset, continuassetque ad 15 dies (quo tempore maxime colligere solemus fructum laboris manuumstrarum iam maturatum et ad messem album) frumentum tam jam in fasciculos ligatum, quam in spica nondum defalcatum ita madefactum est, ut usque ad viriditatem sub palea pullularet.

Post haec in Octobri Novembrique adeo mures generati ac multiplicati sunt, ut non simile videris in patria. Ego namque in Martio, ubi ex *Kozmas Bistritium*, inde *Carolynam*, hinc *Coronam* usque ad reditum iter continuassem, ubique etiam sub nivibus incredibilem eorum copiam oculis vidi. Ex quo tam collectarum segetum damnum irreparabile patimur, quam seminatursae autumnalis periculum, sterilitatemque soli auguramur. Quis autem

eventus rei fiet, dum haec 5. Aprilis scribo, futura qui praevidet, Deus noverit, cui laus et gloria.

(*Lukács Mihály* csikkozmasi plébános és csiki, gyergyai és kászoni főesperes egykoru feljegyzése a *csikkozmasi »Domus Historia«* I. része 74—77. ll.)

1499.

Kilyéni Székely Erzsébet, Barabás Györgyné kelengyéje. Kilyénben 1718. febr. 28.

Mű, nemes Háromszéken Orbai-székbén *Szőrcsén* lakó *Szőrcsei Gáspár* és Kézdi-székbén *Felső-Torján* lakó *Kozma Simon* mindkétlen nemes személyek, adjuk tudtára mindeneknek, az kiknek illik, mind mostaniaknak, mind jövődöbelieknek, quod in hoc ao praesenti 1718. die 28. mensis Febr., midőn volnánk Sepsiszékbén *Kilyénben* néhai tekintetes nemzetes *Székel Mihály* uram árvai nemes házoknál, fejedelmünknek ő felségének kegyes atyai rendelésiből, t. n. *Barabás György* uram vevén el magának társul t. n. *Székel Erzsébet* asszonyt, néhai t. n. *Székel Mihály* uram édes leányát, mely említett *Székel Erzsébet* asszonynak, ugymint t. n. *Barabás Györgyné* asszonyomnak, sepsi-kilyéni édes apja és édes anyja házától való elindulásakor t. n. *Boér Gáborné Imecs Erzsébet* asszony, édes anyja. mi előttünk, az melyeket ad házasságának és kiadatásának alkalmatosságával, per seriem következnek ez szerént:

Egy jóféle gyöngyös párta, 2000 szemből álló.

Egy jóféle gyöngyből való nyakravaló, 2000 szemből álló, 15 arany boglárával. Egy pár arany fülbevaló. Egy arany kereszt.

Egy arany láncz. Egy ezüst rózsza, rubintos.

Egy arany rózsza függőivel együtt, köves, két nagy szem jóféle gyöngy benne. Egy veres kláris öv, 46 szál. Egy ezüst öv.

Egy veres nyakravaló kláris, 5 rend öreg szem.

Egy selyem zsinór öv meczczin (=megyszín). Egy pár kézre való kláris, 50 rend. Egy aranyas veres atlasz szoknya, szélyes arany kötés rajta.

Egy viola szín kanavász szoknya, arany kötés rajta.

Egy kék kanavácz szoknya, szélyes arany kötés rajta.

Egy zöld angliai szoknya, két rend elegyes csipke rajta.

Egy teczezin (= testszín) kanavácز szoknya, egy rend arany csipke rajta. Egy kék kamoka mente, nesttel béllett, elegyes csipke rajta. Egy teczezin angliai mente, ezüst zsinórral, varrással, róka, mállal béllett. Egy zöld angliai mente, ezüst gombokkal, pikkelyekkel együtt. Egy teczezin aranyos matéria váll, ezüst arany csipkével beborítva. Egy zöld angliai váll, 3 rend arany csipke rajta.

Egy kék kanavácز váll, hat rend elegyes kötés rajta.

Egy szőnyeg, 3 kilimmel együtt. Egy aranyas paplan.

Egy bagazia paplan. Egy teczezin aranyos kűs ing.

Egy teczezin habos tafota selyem kűs ing. Egy fekete selymes kűs ing. Közönségesen ing nr. 20, 5-te fátyol.

Előruha is nr. 20, 5-te fátyol. Selymes lepedő nr. 6.

Selymes vánkoshéjj nr. 8. Selymes kendő nr. 3.

Fejéressel varrott kendő nr. 6. Fejéressel, fejtővel varrott lepedő nr. 12. Fejérrel varrott vánkoshéjj 6. Gyapottból és lenből való abrosz 16, egyik Lengyelországból. Asztal keszkenő lengyelországi nr. 11. Zabolai keszkenő nr. 11. Három derekalj héjjastól, 6 vánkoshéjj. Egy jóféle veres kláris gallér. Egy ezüst kalán.

Mindezeket külön külön név szerint mi előttünk kimutatván, úgy adá t. n. Boér Gáborné Imecs Erzsébet asszony édes leányának Székel Erzsébet asszonynak. Mely dolog mi előttünk így menván véghez, írtuk meg mi is fide nostra mediante, melyet kezünk írásával és szokott pecsétünkkel megerősítvén. Datum ao. die locoque, ut supra.

Correcta per nos

SZÖRCESEI GÁSPÁR mp.
nob. ex Orbai. (P. h.)

F. Torjai KOZMA SIMON mp.
nob. ex Kezdi. (P. h.)

(Eredetiye nálam.)

1500.

Csikszék folyamodása a főkörmányszékhez, hogy elpusztult állapotukban adózási terheiken könnyítsen. Válasz Kolozsvárról

1718. márcz 26

Méltóságos regium gubernium!

Isten után jó uraink, patronusink!

Alázatosan borúlunk ngtok atyai színe eleiben sok inséginknek remonstatiojával. Tudjuk, hogy senki semmi nélkül nincsen, de annyira aggraválva és elfogyatkozva senki nem lehet, úgy véljük,

mint szegény székünk; mivelhogy legterméketlenebb és leghidegebb, az ellenséghez legközelebb és tágasabb, sok aperturákkal való véghely is; feles militiának kell télben nyárban rajtunk lakni, sok izben kell a vágásokat, sok száz embereinkkel feles napokig ujtanunk, a mellett strásálnunk magunk személyiben is szüntelen tizenkét helyen való strását és néha mindnyájan is, úgy annyira, hogy a sok servitz, fűhordás és várhoz való szolgálat is elég volna; de a nagy adó mellett nyárban a fűvünk is tilalmas, a ki miatt szénát nem csinálhatunk, ottan ottan szekerünk hátán havasokra szaladunk, a sok alá s fel járók tartását és forspontját is nem győzzük. Legnagyobb jövedelmünk lévén az juhainkból azoknak legeltető havasi elszoritattak halálos büntetés alatt a vágásokkal tölünk, a téres helyeink a havasokon belől pedig vagy kőszikla, vagy vetésnek való, (sem tavaly a vetésünknek hasznát nem vethettük rend szerint, sem pedig az idén és az elmúlt ősszel is semmit nem vethettünk, most következő tavaszon is mit vethessünk, nincsen. Abrakot is a militiának más székekből hozattunk, kit rosszal fizettünk le; marháink (salvo honore) felesen döglöttek, a Molduva felől való faluink propter rationem belli szüntelen télben nyárban való quártély-tartás miatt úgy megnyomorodtak hogy incapaxok az adózásra, azoknak is adaja reánk szállott, a többi is, ha megtavasodik, mint maradhat, Isten tudja, mivel eddig is egy néhány száz emberek héjával vagyunk.

Melyhez képest alázatosan instalunk ngtoknak: méltóztassék ngtok terhes állapotunkat istenesen megtekinteni és szokott kegyessége szerint, könnyebbiteni; mely ngtok hozzánk megmutatandó istenes gratiájáért, hogy Isten ngtokot, minden testi és lelki jókkal megáldja, alázatosan kívánjuk.

Ngtoknak

alázatos igaz szolgálai

ns. *Al- és Fel-Csíkszéknek* minden lakossi.

Külső cím: Az erdélyi országi méltóságos Regium Guberniumhoz, Isten után jó urokhhoz s patronusokhoz, ő ngokhoz, alázatos instantiajuk az introscriptusoknak.

Válasz: A mennyiben a mostani impositionak a sulya engedte, volt reflexio a székhez. Claudiopoli die 26. Martii 1718.

Ex regio principatus Tranniae Gubernio per
SIGISMUNDUM CUN mp.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1501.

A főkörmányszék Csiknak. N.-Szeben, 1718 jun. 17.

»Ennekelőtte is a gabonából való égett-bor és pályinka-főzést megtiltottuk volt: most annál is inkább, hogy a gabona ne szűküljön, a gabonából való pályinka-főzést interdicaljuk. Kik ez ellen cselekednének, főző fazakoknak nemcsak elvételivel, hanem 24 frttal megbüntettesenek «

»Erre is kgték kötelessége szerint reá vigyázzon és minthogy mélt. commendérozó generalis excellentiája a passusokon és végekben való commendansoknak afféle profugusok el nem boesáttatása iránt orderit kiadta: úgy kgték is nemcsak senkinek helyéből való kimozdulására okot, passust és assistentiát ne adjon, hanem inkább minden út m-módon inhibeálja s a szegénységet placide esendesitse és házuknál megtartani igyekezze. A gabonának, búzának árát rendkívül növekedni ne engedje. Haszontalan conventiculumokat, híresnélásokot, elméknek zavarodását és homagialis köteletségéhez illetlen dolgokat elávoztatni el ne mulassa «

(Eredetiye Csikvármegye levéltárában.)

1502.

A székely nemzet panaszaia az adózási és katonai terhek ellen a főkörmányszékhez. 1718. jul. 27.

Remonstratio gravaminum inclytae nationis Siculicae per supremos officiales ad excelsum regium gubernium humilime porrigenda.

1-mo. A méltóságos regium gubernium mostan kiküldött méltóságos commissioja szerint, hogy az fölíztek az helységeknek mindennemű statusát, megbántódását és difficultasit remonstálják: erre nézve tisztli köteleességünknek tartjuk a méltóságos regium guberniumnak alázatosan remonstrálni, mitől kellek tiszt-ségünk alatt lévő helységeknek mindeddig s mind ezután pusztulni, re vera megtekintvén más helységeket, kik aequalis proportionis facultásúak az mi adózó szegénységünkkel, félannyit contribuálnak, vagy még annál is kevesebbet, mint hasonló proportioju szegény székely, holott más helységeken bor is bővön szokott termeni és az föld is búzának és mindenféle gabonának termésire

bővebb és alkalmasabb, úgy pénz keresetire is városok között lakván. Hasonlóképpen mind tax'is, mind egyéb városok sublevatiojával nagy aggravallatásunkot tapasztalhatóképpen érezzük; hozzátéven ezt is, hogy esztendőnként nem hogy minualóduék quantumunk, sőt keservesen érezzük, hogy minden esztendőben régi proportionk felett augeáلودik és ez az oka, hogy még eddig is a nagy improportio miatt mindeniből kifogyván szegénységeink, mostan már ezen nagy éhségnek miatta semmi facultása meg nem maradván, absolute semmiesínesen, hogy ha valahol valami gabonácskát kapna is, vehessen, mivel kevés marhájoknak nem lévén nyári intertentiojuk, most is ösztövérek, senki meg nem vészi, ösztövéren menvén az télre. Szegénységünk épen kétségben esett, hogy az télen minden marhájok elvész, minthogy ma is az éhség miatt nagy mértékben döglenek.

2-do. Ez is nem kevésé exhauriálta szegény székeinket, hogy már egy néhány esztendőktől fogva proportionaliter az nyári dislocationnal is proportioja felett terheltettek székeink, annyival is inkább, hogy az officialisok is ő ngok magok portiojok felett in duplo triplo tartván lovokat és számos marhákat, azokkal is szénafüveinket nagy mértékben consumálják; a mi kevés megmarad is abból az mi kevés szénát csinálhat is szegénység, az azt még in Septembri et Octobri consucálja a militia; más helységek előlét nem annyira éreznek, mely már bizonyos időktől fogva semmiben nem acceptáltatott, mégis az ordinarium quantumot keltelenitetett az szegénység egészen megadni és szénáját imitt-amott drága pénzen megvenni, némelykor kétannyin is, mint in commissariatu tollunk acceptáltatik.

3-o. Ez miá is fő és vice-tisztekül nagyon vexáltatunk alattunk való szegénységeinktől, hogy per inquisitionem az mely excessusokat és extraordinaria expensákat a militiának nagy disgustussával, az szegénységnek nem kicsin vexájával, sub spe refusionis felirattattunk és az méltóságos commissariatust előtt producálván, acceptáltattak is, most nagy része detraháltatott, az szegénységet refusiojával felbízattván még praevie, mely miá az szegénység mi reánk kiált és okoz bennünket.

4-to A *parajdi só* sokkal kisebbben vágattatván, mint eddig, akik onnan életeket és portiojokat szokták keresni, azzal nem ke-

reshetik, mivel a mint az aknán vészik, az eladó helyen is nem akarják feljebb kérni s venni is. E felett, hogy marusszéki atyánkfiainknak ő kegyelmeknek az mely Maruson túl való része excludáltatott, hogy applicáltassék és só adassék az parajdi aknáról, alázatosan instalunk.

5-to. Mostani hallatlan nagy inségben kételenítettik szegénységünk közelebb lévő szomszéd országokra gabonáért és életek kereséséért menni, azok is vámokkal és harminczadokkal hogy ne terheltesse nek, alázatosan imploráljuk, úgy, a kik marhájokat legeltetni általhajlják is, ne vetaxáltassanak.

6-to. Nagy kárával tapasztalhatjuk szegénységünknek, hogy a militia in marsu a mit percipial in natura, kenyeret, húst, zabot vékájával, szénát szekérrel portiokra deriválván, németül quietálja az szegénységet. Se commissarius hirtelen meg nem érti, sem az szegénység hozzá nem tudván, in commissariatu kárával tapasztalja, hogy sokkal többet adott véka és szekér számmal, mint a mennyiről az quietantia sonál; az officialisok ő nagyságok s kegyelmek pedig akár mely nagy bagasiájokkal legyenek is in marsu, semmiről nem quietálnak.

7-mo. Hogy az malmokban az vámot az militia is kiadja, nagy expensákkal extruáltatván az malmok és a megtiltott helyekre szaladott szegény emberek marháját ne taxálják, azért az szegénységet ne vexálják, alázatosan instálunk.

8-vo. Nem kevés kárával, sőt nemes széekünkben az egész adózó rendeknek csaknem utolsó romlásokkal vetekedik már két esztendőök alatt fenforgó rendes adója, inponáltatott quantuma felett commissionáliter s quasi regulamentáliter ab inelyto commissariatu decernáltatott *Hausmonscost* (= Hausmannskost) oly positioval tétetett ki az conventiója, hogy a nemes székek főtisztei az militiának főtiszteivel menjenek conventiora, mely oly ansa az szegénységnek exhauriójára és oly általútja az militiának az szegénységnek vexájára, hogy maga is az militia nem kívánhatna jobbat. Mivel pedig az szegénységnek ítéletiből az hosszas szárazság által a mint gabona, úgy kerti vetemény is nincsen és ha nem tolláltatik az *Hausmannkost*, akár mint circumscribáltassék is ab inelyto commissariatu, csak él az militia eddig practicált vexáival és a szegény exhauriáltatott gazdát, hogy őtől

vagy vagyon, vagy nincsen; delicate interteneálja, szorossan megvárja és mivel az sz. békesség már felállítatott: az méltóságos regium gubernium bőlesen méltóztassék oly igyenes útat felkeresni, hogy az militia s annak tisztei ériék meg régi rendes mód szerint való intertentiojokkal, hogy az szegény adózó rendnek portiojával vetekedő vexája és ingyen való gazdálkodása tollaltatassék; ide járulván alázatos instantiánkhoz az is: ezután ne inponáltassék a n. székek főtiszteinek a militia főtiszteivel akármi úton-módon való conventiojok, hanem a méltóságos regium gubernium méltóztassék determinálni, ha ugyan kételenítetténnk, mi legyen a tiszteknek való discretioja mindezekre nézve.

9-no. Minthogy a méltóságos regium gubernium ez mostani gyűlésire azért hivatott össze főtisztekül, hogy kinek-kinek atyai indulatja által nyújthasson consalatot és vehesse ad acquitatem ante anticipationem kinek-kinek méltó praetensioját: jelen vagyon az az óra, hogy az sz. békesség felállításával könnyörgő instantiánk által boruljunk felséges és kegyelmes urunk lábaihoz és esedezzünk ott azon, hogy az sz. diplomában és annak kegyelmes decretumban megígirt s letett fizető adózásunknak rendi mehessen effectumban, de ha casu quo nem lehetne ez, avagy csak istennek rajtunk fenforgó ily szoros itéleti korán lehessen tapasztalhatóképpen az impositióban alleviatio és respirium, melynek is orvoslására, hogy expressus expediáltassék az felséges udvarhoz. accedente communi suffragio et voto etiam supremorum officialium, alázatosan instalunk.

Ezekén kívül vadnak a nemes székeknek particularis querelái ez szerint:

Nemes Udvarhelyszékek.

Most is nagy aggravatiójára vagyon egy darabig 11-nek, most ezután is 8 compania németnek, két vice colonellusnak, ezeken kívül colonellus *Schram* uram feleségének és néhai *Santer* uram özvegyének nagy bagasiával való ott létek, ezeknek ott létek után való sok fűhordás, postálkodás és az szegénységnek egyéb sok rendbeli servitiuma. Hasonló servitiumot érzik a több nemes székek is közönségesen.

Cárolyvárbán adminisztrált 260 szekér fának drága pénzen való vétele, úgy odavaló gyalog dolgozóknak, fizetése az ott való

fizetésbeli commissariusunk fizetésivel considerabilis summára extendalódik, minthogy kedvek s akaratjuk szerint kételenítettünk őket drága alkalommal expedialnunk, melyet közönségesen éreznek több székek is, kik kivált oda rendeltettek.

Hogy in anno 1714. mēnsibus Septembri et Octobri erogalt quartélyokban és akkori marsusokban juxta quietantias inclytorum regiminum szénát currus 2846, libras 42, hogy bonificáltassék.

A *salétrom főzésire* kívántató földnek hegyeken, völgyeken messzünnen való hordása is, mivel egy része székünknék az helynek sósága, egy része pedig megégése miá alkalmatlan azon munkára, úgy az marsusokbéli nagy mértékben való vecturázás enervalni szokta székünket.

Nemes Háromszéknek.

Istennek ő felségének rendkívül való ítéleti lévén székünken, 14 holnapok elfolyása alatt continualó nagy szárazságnak miatta az elmúlt esztendőben is tavasz-gabonánk igen kevés termett, az mi lett volna is, 44 compania rácz militia lévén székünken, elvesztegette, megégette, gázlotta az fünek defectussa miatt, melyben mennyire damnificaltattunk, akkor az méltóságos gubernium előtt satis superque alázatosan remonstráltuk, mely remonstratioink, úgy hisszük, in archivo gubernali vel commissariatus meglészenek.

Buzánk, az mi az elmúlt esztendőben termett, annak nagyobb része üszög lévén, a mi kevés abból proveniált, minthogy füveink tilalomban voltak, nem csinálhatván az szegénység szénát, zab, széna portioját az búzából kellett kiállani, melyre nézve szegénységünknek búzája idein consummálódván, még az tavasz eleitől fogva pénzes buzával vagy kölesön vett gabonával kellett intertenealódni. A mi nagyobb, példa nélkült való nagy szárazság miá, melyben némely helyen az fen (így!) meggyuladván, lángázólag ég, az, mit az ősszel vetettek, minthogy nagyobb része az földben vészett. úgy a mi kevés kikölt is, kiégvén az földből az tavaszi vetésekkel együtt, szegénységünk desperatióra jutván, egy része már széllyel oszlott; az mi eddig megmaradott is, nem lévén reménsége élődéséhez, kényszerítettik eloszlani; az már békövetkezett nagy éhségnek miatta némelyek meg is holtanak, mivel

ilyen nagy szorulásában szegénységünk kételenítettett éretlen és vad gyümölcsessel élni, mely miatt már némely faluk inficialódtak is és félő, hogy late serpálni fog és székünket obruálja. Mennyi embereink dilabáltak és mennyin vadnak, kiknek semmi reménységek nincsen jövődöbéli vetéshez és subsistáláshoz, arról való hiteles testimonialisunkot az méltóságos regimnak producáljuk, vagy ha abban is kételkedni fogna nagyságtok: méltóztassék székünkben expressussát küldeni, ki által siralmas és végső pusztulásra jutott állapotunkról valóságos informatiot vehessen.

Az elmúlt nyáron és őszön az fennebb megirt rácz kompániák és két német regimentek csak minden füveinket consummálták, mégis in defectu graminis, a mi kevés szénát csinálhattak kertekben és messze való erdőkön, in Septembri et Octobri kellelt erogálnunk 2000 szekér szénát csak az regulata militiának juxta quietantias, noha az közönséges igazság azt hozta volna magával, hogy az mely részei az hazának efélével nem terheltek, proportionáltatván, refundalták volna. A mi tavasz gabonáinkat mezeinken az rácz militia ad lubitum eltékozlott az elmúlt őszön, arról is semmi solationk nem lött.

Nagy kárával tapasztalta a nemes székünk, hogy portioja felett az 9 német compánián kívül 15 havaselföldi és moldovai oláh compániák disponáltatván székünkre, kiknek jöllehet egy equilis portiora disponáltatott 200 font széna és 6 véka zab egy holnapra, de mind tiszteknek, mind közkatonáknak feles lovok lévén, az gazdákkal gratis interteneáltatták és nemcsak szénáját, sőt szalmáját is consummáltatták. Ex magazino lévén ezen rácz militiának e télen egy-egy oralis portioja, többire eselédesek lévén, az gazdákon élődtek, veréssel is a magokét megvették, úgy hogy in duplo s triplo is superálta portiojokat, kikre hiteles testimoniumunk szerint téli extraordinaria intertentiók mégyen ad hung. fl. 11303, item ad fœni curr. 483, melyet mint-hogy az egész országért supportaltunk, nem lévén eddig semmi consolationk, méltó, hogy a mlts. regium gubernium ilyen terheletésünkben apai reflexioval légyén.

Tapasztalható nagy kárával esett ez is székünknek, hogy az köztünk quartélyban lévő német és rácz militiának a *Ba rczáró* évén pro posterioribus mensibus assignatiojok, de az dispositiók-

nak késén való érkezések miá kételenítettünk gremiumunkban lévő militiát interteneálni, administrálván extraordinarie buzát cub. 202, zabot cub. 3084, szénát curr. 1630, melyeket rendkívül való áron sok helyeken öt-hat forinttal kellett venni, az militiát excontentalni, mely is juxta taxam acceptaltatván in computu, mindeddig is ex commissariatu nem bonificaltatott: az mlts. regium guberniumnak alázatosan instálunk, hogy az naturáléknak pretiuma juxta emptionem adjustáltassék.

A véghelyekben való fortaliciumok építtetésire való expensáink és ott lévő dolgozink, szekereseinkre való költségink, úgy mostan *Zágonban* erigált magazinumra való sumtusink hogy acceptáltassék és bonificáltassék, alázatosan instálunk.

Az *csíki vár* építésire és odavaló tűzifa szállítására ne kénszeríttessünk, lévén ezenkívül is az conjuncturákhoz képest a sok marsualis condescensiookban és vecturázásokban felettébb való megterheletésünk.

Székünkben sok helyeken incendiumok lévén, egy része helyiségeinknek pusztán maradott: ezek iránt is a mlts. regium gubernium az jövődő adózásban hogy atyai reflexioval légyen, alázatosan instálunk: mind nemes *Udvarhelyszéken*, mind nemes *Marusszáken* feles combusták eslenek: ezt is méltóztassék a mlts. gubernium consideratióban venni.

Nemes Csíkszéknek.

Pro ratione status et temporis exigentia, úgy hozván magával az közönséges hazának megmaradásának statussa, proportionk felett való militiának mind nyári és téli statióban való continuuskodása rajtunk lévén, annyira enerválta székünket, hogy az elmúlt esztendőben is naturalénknak nagy részit az gabonátlanságnak miatta taxa felett való áron kellett szegénységünknek más helyiségekből vagy pénzivel, vagy interesre administrálni, mely mellett ugyan ratione premissa az elmúlt esztendőben is kellett szüntelen való ujjabb ujjabb való vágások erősíttetésével és strásálásukkal szakadkoznunk, 22 embereinknek szörnyű halálokkal és ebből következett oeconomiaínknak hátramaradásával: ez iránt a mlts. regium gubernium jövődőbeli atyai reflexioját alázatosan várjuk.

A rácz militiának assignáltatott volt pro equili portione 200 font széna és 6 véka zab menstruatim, ehhez nem tartván magát, még az német militiánál is nagyobb mértékben vette bé, ezeken kívül sok feleséggel, cselédjek és lovok lévén, gazdájokkal ingyen interteneáltatták s ma is interteneáltatják, melyről semmi consolationk nincsen.

Szereda várának építtésivel martonfalvi atyánkfiaiinak a commendásoktól ő nagyságoktól fundusok, szántóföldök, szénafüvök elfoglaltatott, azután semmi hasznát nem vették; arról való consolationjokat alázatosan imploráljuk.

Szereda városának némely lakosai, székbéli személyek lévén, kik magokat az adónak könnyebbségiért recipiálták oda, hogy külső jószágok után adózzanak szék közzi, alázatosan kévájuk, avagy adattassanak ki tűzifa 1200 öl, gyertya-pénz rh. 400, gratis crucigeri rh. 875.

És az várban fűhordáson kívül continue két szekerek és 4 embereket az sütők mellett tartván az nemes szék: az iránt is a mlts. regium gubernium hogy sublevatioval legyen, alázatosan imploráljuk.

Sok embereinknek a szárazságból következett szükségnek miatta elbujdosása után *Szépvis* és *Taploczának* nagyobb része megégvén, lakosok koldulással élnek, jövődő adózásra elégtelenek.

Az *Kabalahágóban* lévő sáncz erigálása és más helyeken az ráczoknak erigált sáncz házaink, azok mellett sok helyeken való strasa tartásink hogy reflexioban vétessenek s pro occasione modernae pacis gloriosae le is szállittassanak, alázatosan etc.

Gyergyóban Szent Miklóson lévén egy ösvényen harminczad: magok határookra marhájokat legeltetni hajtó személyeket, úgy erdöltni is nem bocsátják taxa nélkül.

Havasaink pro revum statu a secaturával praecludaltattak és elrekesztettek tollünk, marháinkat szabad élésre oda nem hajtathatván, annál inkább ott szokott kaszáló helyeinken nem kaszálhatván, nagy kárunkkal tapasztaltuk, mely téli portionkot is nagy mértékben segíthette volna.

Nemes Aranyosszéknek.

Nem kevesebbé érezvén az mi útban tétetett szegény székünk is istennek ez hazában közönséges itéletiből származott szárazság miatt való faluinknak terméketlenségét, mint másutt is ez hazának akármelyik része is, mivel a mi kevés búza is nyőtetett is székünkben, igazsággal írhatjuk, 13 kalangya alig ereszt két vékát. *Rákos* és *Hidas* nevű két falunknak nagyobb része elégett. De e mellett nagyobb romlásunk és székünknek eloszlására nagyobb okát látjuk abban, hogy felette kevés és apró faluink lévén, nem három, de csak két compania condescensiojával is úgy megtelik székünk, hogy egy esztendőben is, kivált a faluknak jóvába, üresen nem maradhat, hogy vagy egy esztendőben pihenést vehetne, hanem majt minden faluink szüntelen téli quartélyt tartanak, mely miatt az szegénység ha az méltóságos regium gubernium parancsolatja nem érkezett volna obviálása iránt, mind el széledtek volna a körül való, könnyebb terhet viselő helyekre.

Mivel az rettenetes marsus és annak alkalmatosságával az ingyen való gazdálkodás felette igen rajtunk foly, minden felől postaútban lévén, passusok is úgy adatván: megesett csak az idén is, hogy két-három napok alatt százhetven szekereket vittének el, úgy hogy egy rendbéli marhájával az gazda egyfelé, más rendbéli marhájával azon gazdának vagy fia vagy szolgája másfelé, fel nem váltják egyfelé is szekereinket, mely miatt teljes lehetetlenség subsistálni, hanem ha az nagyságtok kegyelmes reflexioja által szegény helyünk quantitássa és kvalitása hiteles expressusi által felcircularatván, minthogy majd alig hihető az mi relationk, melyet cum veris documentis in instanti verificálhatunk; hogy ilyen rendkívül való terehviselésiben subleváltassék szegény székünk alázatosan instálunk.

Az asszony *Macskási Boldizsárné* asszonyom instantiájából értjük ez hazában hallatlan és példa nélkül való militaris executorok által lött nagy megbántódását contra jura regni et nobilitaris praerogativae praejudicium; hogy többször efélék ne történjenek, mentől hamarébb cum exemplari animadversione corrigáltassék és azon supplicans atyánkfia hazánk törvénye szerint consóltassék, alázatosan instálunk.

Mennyivel legyen szegény nemzetünk mindenfelé adós, az

elmúlt conscriptioból méltóztassék az méltóságos regium gubernium meglátni és azután is, isten tudja, mennyivel nem adósodott, sőt még most is naponként ez nagy szükségnek idején adósodik úgynnyira, hogy se személye, se facultása fel nem éri azt, a mivel adós.

Hogy mind az Partiumban és mind az ő felsége közelebb való ditioiban transfugiált és transfugiálandó, mind pedig taxás és aknás helyekre magokat recipiált és recipialando emberink adasanak vissza, annál inkább a mely embereinket privatos nemes olyan helyre vitt, vagy ezután vinne: méltóztassék a méltóságos regium gubernium adlaboralni.

Ezen alázatos remonstrantionkot, consolationknak nagy bizodalmaival alázatosan representáljuk a méltóságos regium gubernium eleiben, az mint hogy mátszor is gyakorta alázatosan elköveltük, hogy mi főtisztekül se most se jövőendőben ne okoztassunk, hogy az mi invigilantiánk miá pusztulnak el szegény székünk.

Szeben 1718. 27. Julii.

Más kézzel:

Item in generalibus annectentum.

Ad excel. gub. summa cordis cum dolore memoramur: possessiones nostras ita jam esse ... desolatas, ut vix sex septem hominum paria in plurimis earum reperiantur, turmatim siquidem sese subducentium cohors se ad alia transferens loca, veritate rei confirmat, hinc loca taxalia jam plenissima habentur, hinc singuli in regio fundo pagi juxta sese singulos rursus transfugis constituerunt pagos.

Pro parte Csík.

Ad excel. gub. Marsus anni praeteriti illustrissimi domini baronis Dittinne (De Tige?) quantum aggravaverat sedem, data specificatio ad inclytum commissariatum demonstrat; ut hujus condigna habeatur ratio (cum et sterilitas loci hanc a natura firmat solidius), instanter imploramus.

Kívül más kézzel: Külső jószágokról hogy portiozni tartoznak, hogy portionale az ország útján az hidat tartásik.

(Egykorú példánya Csíkvármegye levéltárában)

1503.

A főkormányshék rendelete Csíkszékhez, hogy a népnek a nagy inség miatt való kivándorlását, ha lehet szép szerivel, vagy akár katonai erővel is akadályozza meg. Kolozsvárt, 1718. szept. 11.

Sacrae Caesareae Cath. Regiaeque Majestatis stb. nomine.

Illustrissime stb.

Ennek előtte is kegyelmeknek paterne intimáltatott, hogy a maga hivatalját igyekezze úgy folytatni mindenekben in gremio sui, hogy mind felséges urunk szolgálatja rövidséget ne szenvedjen és a kösség is conserváltassék pro servitio domini et conservatione hujus principatus. Legközelebb szomorúan érti, sőt tapasztallja is a gubernium a kösségnek mostani nagy bódulását és fészkeiből való kimozdulását, számosan összevegyülván szerte szélyyel, kik *Havasalföldére, Molduvára*, tömösi: *Bánatusra, Partiumba*, nevezetesen pedig *Biharvármegyére*, desperabunde eladván elsőbben is mindeneket, mint mennek csoportostól és el is szélyyednek, a melynek is szoros inspectiója kegyelmeket ex officio illeti, hogy hivataljának megfelelően, a kösséget sub sua inspectione conserválja et omnibus viis et modis arceálja az elszélyyedéstől. Kegyelmeket azért praemoneállyuk et autoritate gubernii parancsoljuk is: maga tisztsége alatt levő székekre szorgalmasan prospiceáljon, jövendőben ne causáltassék, hogy a maga officiumának neglectusával és nem administratiójával kellett székeinek elpusztulni és szélyyedni. Azért:

1-mo. Minden possessoroknak intimalja elsőbben is, hogy kiki juxta suam facultatem in hac caristia igyekezze maga jószágát segíteni és felettébb való szolgálattal is ne terhelje, hanem articulariter szolgáltatassa, különben félő, hogy elpusztulván jószágok, az onusnak supportatioja magára is ne redundáljon. Hasonlóképpen

2-do. A kösséget avval is adanimálni illendő, egész bizodalommal lévén a gubernium, hogy a provincia mostani gravamináinak és penuriájának felséges urunk előtt való alázatos remonstratiójával a mostani quantumnak nagy sublevatióját fogja tapasztalni. Ellenben

3-tio. Ha az kösség kegyelmek praemonitioinak nem obtemperálna: in illo casu militiával compescáltatik, melynek alkalmatosságával a rajtuk történhető kártól kegyelmek által való admonitójával akarja a szegénységet praeserválni a gubernium.

4-to. A hol pedig feles parasztság magát összeverné és kegyelmek admonitioit contemnálná, a maga székiben a mostani inquantirisált első militaris tisztit ő felségének requirálja de succursu s kit-kit nevünkkel ex officio maga elhagyott földére újabban visszazárlitson; mindazáltal teljes indúlattal igyekezze a szegénységet a militia kártételétől megoltalmazni; hanem hogy a militia is ingyen ne láttassék fáradni és annál jobb kedvvel végben vigye tisztit: bizonyos taxáját determinálja fáradságának, mint olyan vakmerő embereknek jovaiból megszerezni igyekezze, caveálván mindenekben az felettébb való expensát. Nem különben:

5-to. Szomoruan esett értésünkre ez is, hogy contra intentionem gubernii az olyan elszéllyedni igyekező parasztságnak némelyek minden tartózkodás nélkül passusokat adtanak; azért az eddig valókot beküldeni kegyelmek tartsa maga kötelességének, ennek utánna pedig indifferentur sub poena ducentorum florenorum hung. irremissibiliter exigendorum senki passust adni ne attentáljon.

Kegyelmek azért ezen commissiónknak tenora szerint mindenekben procedáljon és indilate promulgálja. Sic facturis alte fata sua Majestas sacr. benigne propensa manet.

Datum Claudiopoli ex regio principatus Transivaniae gubernio die 11. Sept. 1718.

C. SIGISMUNDUS KORNIS
gubernator mp.

SIGISMUNDUS KUN mp.

Latin külső cím: Csík-, Gyergyó- és Kászsónszéknek.

Hátán: 1718. Hogy az községet az elszélyedéstől arceálják; jobbágyát ki-ki szolgáltassa ne felettébb, hanem articulariter.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1504

A téli szállásokban elhelyezett katonaság számára kiadott rendelet, a néppel való bánásmódot és ellátását illetőleg N-Szeben 1718. nov. 15

Norma, iuxta quam inclyta militia caesarea in principatu Transsylvaniae pro hybernis anni 1719 locata, usque ad, ulteriorem suae Majestatis sacratissimae dispositionem se diriget.

1-mo. Sublato *hauszmanszkoszt*, seu communi militis cum hospite victu, dabitur erga quietantiam dominis officialibus, seu companiarum commendantibus certa pecuniaria summa militibus per eosdem distribuenda, nulla gratis dandorum crucigerorum mentione vel distinctione, in quos non consensimus, facta, ad subsequituram aulae determinationem.

2-do. *Lignorum* una cum candelis et sale sit militi cum hospite usus communis, qui etiam lectum subministrandum habet, quo contentus esse, nullos abusus exercere, et vel in absentia, vel aliter qualitercunque propterea solutionem aliquam pecuniariam petere debet, quod tamen quoad lectum subministrandum intelligendum est, non de officialibus primariis, sed solummodo de subofficialibus et gregariis.

3-tio. *Portiones vacantes*, ut pote extra provinciam commendatorum, vel quovis modo absentium, aut equis currentium non in natura, vel forensi eorum pretio, sed iuxta ordinariam taxam, hactenus usitatam, a provincialibus solvendae erint.

4-to. *Tritici* non fiat delectus, sed magazinale mixtum cum siligine, ex quo bonus et vescibilis panis pinsi poterit, acceptabitur, nec in mensurando metreta comprimi, quassari et cumulari, sed rase et sine ulla compressione, vel vero quassatione acceptabitur; in molendinis vero taxae pro molitura dimidium, vulgo *tél-vám* miles expendat domino molae.

5-to. *Portiones equiles* omnes inclusive, etiam staabi generalis in natura assignantur, in mensura ea et pondere, quae in hac provincia introducta et hactenus observata est, scilicet ad quamlibet earum pro omni de quantitate aut qualitate tollenda difficultateet querelatione 300 librae foeni ponderis Viennensis

et duo cubuli avenae pressi et cumulati, vel vero duo cubuli et medius abradi, mensurae Cibiniensis et non pressi administrabuntur. In iis locis vero, ubi avena et foenum non esset reperibile, pro sorte priori unus et medius cubulus siliginis hordei seu speltae, et posteriori duo currus straminis, addito uno cubulo avenae, vel tribus metretis hordei aut speltae, vel medio cubulo siliginis suscipiendi sint, pro quibus inclytae provinciae tres henenses florenos in sortem contributionis acceptabuntur, si vero in hoc excedaliter pretio forensi et non taxa ordinaria naturalia imputanda erunt, quod etiam intelligitur de quibuscunque naturalibus extra vel supra portiones extraditas, a militia acceptis et extortis.

6-to. Omnes *abusus*, *excessus* et *vexationes* sub quocunque nomine excogitabiles, in specie omnes conventiones et discretionem poenitus tolluntur.

7-mo. Ratione *macelli* ne fiat pecorum selectio et praesertim bovum iugalium ad libitum mactatio, quae penitus interdicitur, solummodo fiat pro comestione opta caro et ematur, prout a provincialibus venditur.

8-vo. *Aedificia* et *structurae* in quartiriis fiant pro necessitate dominorum officialium, iuxta convenientiam status et loci illius facultatem, quicquid vero pro latiori ac superflua sua commoditate adoptatum vellent, propriis sibi curent sumptibus, nec incola ad hos sumptus faciendos tenebitur, ubi autem excedetur, sumptus iuxta aestimationem infallibiliter refundendi erunt.

9-no. Consuevit militia in hybernis locata hinc et inde pro cuiusque placito itinerare, et in itinere haud exiguo damno et incommodo provincialium frequentiori uti *praeiunctura*: igitur ea hisce plane tollitur, et sine expressa assignatione commissariatus bellici interdicitur, ipsique qui hactenus sine simili assignatione tali uti consueverunt, serio adhortantur, ut in posterum desistant, alioquin defalcatio in triplo, quo pro hacce praeiunctura solvi solet, continget, provinciaque, quae praestitas accurate notabit, bonificabitur. Deinceps igitur unusquisque itinerans propriis vivat sumptibus, ei autem, qui in servitiis Maiestatem Caesaream concernentibus proficiscitur, foenum vel stramen solum, idque erga quietantias administrabitur.

10-mo. *Vecturae* a militibus ad vigilias proficiscentibus,

hactenus abusive exactae tollentur, fiatque provisio in loco, ubi vigilias agunt, de foeno vel stramine, panem vero et avenam miles secum ferat, nec pro transportatione illius hospitem vexet.

11-mo *Educillatio* (excepta ea, quae officialibus rei tormentariae tam domesticae, quam campestris de antiquo iure concessa est), quae dominis terrestribus, communitatibus et civitatibus in praeiudicium vergit, consequenter omnis vini, cerevisiae, cremati, seu vini adusti, et similium, tam in stationibus hybernis quam praesidiis exercitatae mercaturae, sub inevitabili restitutione damni dati, et subsequenda animadversione vigore harum interdicuntur, et pariter serio prohibentur; abusivae taxationes penes tricesimas, telonia et passus, quam etiam tempore nundinarum praecipue commendantibus in praesidiis sic nuncupata quartiria, pro adminiculo vulgo *hülff-quartier* praetensa, et earum pecuniariae redemptiones, ut et ad portas civitatum cum detrimento boni publici practicatae exactiones, de victualibus iumentis, et quibuscunque aliis pro quotidiano usu ad publica fora advehi solitis victualibus, necnon tempore nundinarum apportatis mercibus taxationes, incongruae vexationes in portis, quibus provinciales a vigiliis molestantur, hominum curruumque in usus privatos violentae retentiones, sectio lignorum, et apportatio aquae, ad quam rustici in vigiliis adiguntur, appropriatio linguarum de quovis mactato pecore praetensarum, hac addita praemonitione praedictis dominis commendantibus vetatur et interdictur, ut nisi in praesidiis talium inconvenientiarum et abusu subsequatur abolitio, et huius interdicti observatio: ii non solum de eventuris incommodis, et casibus contrariis respondere, verum etiam ad refusionem omnem faciendam tenebuntur, vel detractionem in suo stipendio, sine remissione expectandam habebunt. Sic venatio gregario nullatenus, officialibus vero solum pro distractione, non autem in usum quotidianum et continuum, ut aliqui consueverunt, minus adhuc exercendi quaestus causa, et adhibitis magnis canum gregibus, vel minime autem adactis et congregatis, quasi pro servitio debito, incolis permissa erit; in specie ad territoria magnatum specialis fiat reflexio, nec eorundem vel quorumlibet agris cultis venandi occasione ulla inferantur damna, ea ratione etiam se in piscatione, quae equidem in rivulis, fluminibus

minoribus, et piscinis absolute vetita est, quivis sese accomodare sciet, Interdicuntur item ut supra iam dictum est, omnes et singulae exactiones et extorsiones, et in denegatione earum adhibitae cuiuscunque generis vexae et iniuriae; pariter violentae et haud necessariae occupationes molendinorum, in damnum incolarum, et sine pensione medii telonii, in mercedem moliturae solita; sectio lignorum etiam in prohibitis et sylvis privatis, sub poena refusionis damnique qualitate emergentis; neque admissa sit intertentio gratuita servorum et equorum pecorumve, ne rusticum de iis curam gerere, vel cum sua familia domestica in servitia privata, minus ad missitationes et inanium litterarum deportationes atque ad agendas vigiliis adstringere, incongruas naturalium reprobationes facere, executiones ad cuiusque arbitrium emittere liceat; ne etiam domini officiales bellici, cum copiosis ac superfluis equis vel bobus, excepto quos tenere illis permissum est, una cum auctione familiae, quae gratis interteneri vult, subditis ac incolis gravi oneri sint: omnis enim hac et similes aggravationes, quomodo eae unquam excogitari possunt et apud militiam in usu sunt, sub inevitabili poena, saepe dictaque defalcatione poenitus intermittendae sunt; quare laesus instantiam apud officialem commendantem primitus faciendam et interdictionem ac satisfactionem petendam, si vero ibi accquirenda non esset, ad generalem commendantem campi mareschallum recurrendum habebit, ubi ad vigorem iustitiae continget punitio, eidemque de damno illato a supremo commissariatu bellico condigna et infallibilis bonificatio.

12-mo. Nullus dominorum officialium *curias* nobilitares, domos parochiales, teloniales, tricesimales, scholas, molendina, allodia, cauponas, siquidem eae omnes ab omni personali illocatione exemptae, et intactae permittendae, proprio arbitrio occupare, multo minus hospitiorum designatores seu fuererii, aut quiscunque alius, haec et similia loca sub gravi poena ac proportionata exactorum refusione, taxare praesumat; nullus officialium vel gregariorum fidelibus nobilibus ac eorum praerogativis quicquam derogare sibi licere putet.

13-tio. *Officiales provinciales* et eorum commissarii, ad latus militiae adhibiti, competenti cuilibet honore tractentur, ne-

que pro factis querelis incolae vexentur, multo minus verberibus afficiantur et injurientur.

14-to. Executiones dominis officialibus militaribus, sine scitu utriusque commissariatus, propria autoritate facere, vel exmittere absolute prohibetur.

Cibinii die 15-ta Novembris, anno 1718.

Ad mandatum regii principatus Transsylvaniae gubernii
S. KÖLESÉRI mp.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1505.

A főkörmányszék rendelte Csíkszékhez, a pestis ollen való óvintézkedések szigorú végrehajtása felől. N.-Szeben 1718. november 16.

Sacrae Caesareae Regiaeque Cath. Maiestatis stb. nomine.

Illustrissime egregii stb. . . . .

Jóllehet már egy néhány ízben rationalis praecautiokkal kinek-kinek maga és hazája conservatiojának a mostani *pestisi infectio* alkalmatosságára való elkövetése iránt kibocsáttatott commissionk által parancsoltuk, de mind eddég is kevés effectumát tapasztaltuk, mivel mindennap, azon pestisi contagio harapózását, az tartózkodás vagy vigyázatlanság nélkül való communicatio miatt terjedni szomoruvan értjük. Annak okáért mind azokat ujabban recapitulálván, kegyelmeteknek autoritate a. S. C. Regiaque catholica Majestate nobis concessa punctualiter observáltatni igen serio et ultimario parancsoljuk és in specie, hogy az *Barczáról, Háromszékről* ugy *Udvarhelyszékről*, vagy más suspectus helyekről senkit is pro autentico legitimált passus és salvus conductus nélkül határiban és falujában be ne bocsásson, sőt még nemes embereknek magok jobbágyit a vármegyékre jöni, se menni meg ne engedgye; passus nélkül valókot érdemek szerint megbüntettessen és infectus helyekről magokat subdualo és csalárdsággal járókot deprehendálván, in exemplum felakasztasson és de omnibus casibus a guberniumot informálja. Ha pedig Istennek látogatásából valamely hely inficiálodván ocludálttatatik: kegyelmetek nem csak ex christiana caritate, hanem erga refusi-

onem mutuatorum és hogy annál inkább coerecaltathassanak az occludált helyek, ne kételenitessenek az éség előtt egészséges helyekre magokat kivonni, azoknak inficiálásával, de necessariis pro subsistentia cum omni praecautione provideáljon. Ezekre vigyázni és ezeket alattvalóival, mindeneknek ezen parancsolatunkot értésére adván, observáltatni, a militaris tisztekkel, kiknek is méltóságos generalis commendans excellentiájától hasonló ordere ment ki, jó correspondentiat tartani és azoknak hírvél az szélyekben és akasztófa felállításával lineát vonni, melyeken kívül senkinek ne legyen szabad hírtétel és engyedelem nélkül járni, sub interminatione suspendendi, maga kötelességének lenni tartsa; ellenben ha az tisztek vigyázatlansága miatt ellenkező dolog történik és valamelyik ezeknek nem observáltatásában deprehendattatik tisztit s böcsületit amittálja.

Datum Cibinii, e princ. Transsilvaniae gubernio, 16. Novembris, anno 1718.

C. Sig. KORNIS imp.

SAMUEL KÖLESÉRI.

(Egykorú másolata Csíkvármegye levéltárában.)

1506.

Csíkszék folyamodása a főkormányshékhöz a nagy éhínség és terheik enyhítéseért. Csík-Somlyó, 1718. decz. 9.

Méltóságos regium gubernium, kegyes, édes atyáink!

Végső, elviselhetetlen inségünk, szorongattatásink és pusztulásunkban kényszerítettünk alázatos remonstrationk által kegyes atyai excellentiád és nagyságtoknak lábaihoz borulni és miben legyen dolgunk in praesentiarum declaralni. Ránk jött quantumunkot, úgy vagyon, hogy repartiáltuk az militianak intertentiojára és fundust csináltunk per repartitionem, de nagy fogyatkozással vagyunk azoknak administratioiban, úgyannya, hogy majd mondani csak mitsem administralhattunk perceptioinkból, kételenítettünk mutualni magától az militia tiszteitől, úgy kerültük volna executioját a militiának; de már abból is kifogytunk az mediumból, pene desperatiora jutott ügyünk, mert széünk lakosi

eddiglen is n. Udvarhelyszékről sustentalta magát és más külső helyekről, a kiknek volt, pénzzel vásárolván, vagy más naturale-jával cambialván gabonát vagy cseremakkot, azt sem találhatott különben, mások pediglen ugyan az onnan kívül lévő erdők beneficiumából foveálták magokat galagonyával; mindezen szigoru mediumokból is kifogyván, az utak is elrekedvén *Oláhthalu* felé is, az mogyoró rügyre fordulni kételenítetett szegénységünk és azt ürli s eszi; ha kinek marhácskája még vagyon hon kezinel, az olyanok azt kenyér nélkül eszik; nagy része pedig, a ki Molduvára hajtotta ágra, azokhoz reménységit nem tartja, mivel oda bé is nagy taxa és adó alá irattattak, jóllehet első leveliben az méltóságos vajda minden jó szomszédságra magát igiri vala, de magát most azzal excusálja, hogy ebben az szűk állapotjában is az portától országára nagy adó ment, maga embereit pedig, úgy értjük, nem taxáltatja. Vadnak olyanok is immár közöttünk, kik az lóhusra is szorultak, faluink gyűlésiben vagy sír az ember, aki öt s hat hetek alatt kenyeret nem látott, vagy bizony (úgymond) hogy sem gyermekei szigoru halálát meglássa, magát felköti, mit ad az, mikor maga halálát szemivel előtte állni látja, ilyen contributioval tölti az perceptor és commissarius cassáját. Vadnak olyanok is, kik lopásra, tolvajlásra, mások házai felkoborlására gondolkoznak, igen hintegetik az szót közönségesen, hogy másét elvenni nem is volna vétek. Maga excellentiád és nagyságtok tudhatja, hogy itt oly facultasú nemesség is nincs, az kiknek vagy pénzihez, vagy naturaléjához bízhatnánk, melyből valami modalitással az közönséges szükségnek succurálhatnánk. Bízunk vala *Brassóból*, vagy az magazinumból, vagy bellicus commissarius uramtól magától egy néhány száz köből búzához, sub spe futurac exsolutionis, de onnan is elrekedénk. Nem lévén azért mind ennyi szorongattásink között más ez földön, kihez folyamodhassunk nagy alázatos reménykedésünköt: kérjük excellentiadot és nagyságtokot, ne vesse meg, sőt meghallgatván, kegyes könyörületességét fordítani hozzánk és kegyelmességit mi velünk böles elméjek szerint való modalitással participiálja, submississime inploráljuk, mely hogyha in repartitione futuri quanti meg nem lesz, actum est de nobis, mert tapasztaltuk azt is, hogy egy néhány megszorult embereink mások maeskait is felmészárlották s megették.

felakasztása felől gondolkodnak, jobbnak állítván megölni magokat, hogy sem szemek láttára feleségek s gyermekek élhel haljanak meg, magok is ugyancsak azont várván utoljára; mely miatt már sokan lopásra és tolvajlásra adták magokat és nincs oly napja, hogy koborlások és házfelverések ne essenek, véteknek sem tartván akármely úton is in tanta extremitate az másót elvenni és magát táplálni, melyre kényszeríti szomszédainknak is meghűlt szereteti és keménysége, mivel már, ha valamely szegény embernek volna is mivel, vásárolni nem engedik vásárnapokon is Udvarhelyt tizenkét óra előtt, praeemptiot praetendálván, gabonát venni, azután vásárol az idegen, ha marad tőlök; úgy szegény útonjáró embereink, ha csak útszélyn két-három marok makkot szedtek is más helységek határán, mindjárt zálogosíták, húzták-vonták és büntették, ilyen okért maig is sok szegénynek zálogja, a ki ki nem válthatta, Erdővidékire némely falukba oda vagyons oda veszett.

Az holmi kevés fű az elmúlt nyárnak szárazsága miatt találtatott helységünkben, az militia számára occupáltatván, az mit attól szegénységünk fizetéssel, vagy ajándékkal, szenául vagy fűül megvehettek, azt is portiojokban beadták; már sem búza, sem zab, sem széna nem lévén sohult is, az honnan a militia számára valamit congregáljunk: az executio szüntelen kün van szegénységünkön, mely is a fenn előszámlált crudításokkal csinált pogácsa mellett, hogy jüüzü búzakenyeret nem talál, a szegénységet kegyetlenül vexálja, de úgy is nem hogy a portiot exigálhatná, sőt maga intertentioját sem szerezheti ki úgy, a mint kívántatnék és alig várja, quártélyába revertálhasson.

Az marha-kostnak defectussa miatt kényszerítettván szegénységünk nagy részint marhájokat Moldvában adni teletetni és ottan subsistentiájokra fűvet vagy szénát pénzen venni; az honnan nem is tarthattunk volna, sőt pro solamine praesentis temporis et necessariatatis tartottuk, onnan is nyomoruságink augealtatott, mivel minden oda bételelő marhától gostinában egy-egy forintot exigáltak, mely is mit tégyen és mennyire extendálodjék, nagyságtok s kegyelmetek bölcsen megítélheti; úgy is penig látják-e valaha szegénységink odahajtott és drága költségeken tartott ide ki és oda be megadózott marhájokat vagy sem, Isten tudja.

Ez mellett nem kevésbé szegény lakosink facultasinak ener-

vatiojára vagy az is, hogy az szegény ember, hogy az contagio iránt való tilalom miatt passus nélkül nem járhatván, maga élete táplálására való eledelének keresésire is a militiától pénzzel kell passust váltani, mely csak eddig is apródonként, ha jól calculaltatnék, nagy summara excrescalt, úgy most is a szegénységet exhauriálja, mivel némelyik annyi hasznót sem fordíthat azon útjában, melyre a passust váltja, mint a mennyit érette ad. Mind-ezeket praevideálván és praesentiálván helységink szegény lakosi, gregatim tentalták, jó időnin korán elbujdosván s lakó helyeket pusztán hagyván, másutt életek táplálására való eledelt keresni, de abban is frustralodtanak, mert még csak a falukban sem eresztvén sok helyeken be, nagy keserűséggel és csaknem éhef halva kellelt visszajönniek, sokan magok is inter multa mala jobbnak és könnyebbnek itilvén magok szülötte földökbe éhef meghalni, hogysen oly keserves számkivetésben mintegy belpoklosok bujdosni: melyekre nézve maga is az szegénység e gremio sui három embert expediált volt a méltóságos guberniumhoz, hogy ily nagy extremitasokban a méltóságos regium gubernium atyai kegyelmességit, segítségét és consolatiojokat alázatos könyörgésekkel exorálják, az mint az annectalt testimonium bizonyítja; de expressusokat szinte a kolozsvári kapuból visszaigazították és be nem bocsátották. Azért

Hogy mi sem Isten, sem a világ előtt neglecti officii ne accusaltassunk vagy accusáltathassunk, mindezeket a méltóságos regium guberniumnak alázatosan detegáljuk és reménkedünk az istenért is ily nagy extremitásra jutott állapotját szegényszekünknek, könyörülő szemmel megtekintvén, méltóztassék a mostani repartitionak alkalmatosságával bennünket sublevalni és vagy az rajtunk lévő militiát transponalni máshuvá, vagy annak intertentiojára másunnan naturáléket disponálni, úgy mostani éhelhalásra jutott ügyiben is nagyságtok s kegyelmetek méltóztassék atyai kegyessége szerint, avagy csak erga refusionem megszorúlt s majd félig megholt szegénységeinknek valami gabona iránt kegyelmesen provideálni, különben lehetetlen akármi executioval is a rajtunk levő militiának pro toto hibernio obvenialó quantumát naturaléit extorquealni, mivel szegénységeink is éhel halnak meg, az mint már egy nehányon meg is haltanak.

Az nagyságtok s kegyelmetek atyai kegyelmességit az Isten is megfizeti, mi is alázatos engedelmességgel megszolgálni el nem mulatjuk.

Nagyságtok s kegyelmetek

alázatos szolgálai

Csík, Gyergyó, Kászón székeknek
vicetisztei.

Kivül: Az méltóságos erdélyi regium guberniumhoz ő excellentiájához, ő nagyságokhoz s ő kegyelmekhez alázatos instantiája az intrascriptusoknak.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1508.

*Csík, Gyergyó és Kászónszék országgyűlésre küldött követeink
útasítása. Csíkszereda 1719. január 24.*

Postulata seu instructio pro generosis dominis Georgio Székely de Sz. Inure et Francisco Cziko de Mindszent ad generalia huius principatus Transilvaniae comitia Claudio-poli pro 24 mensis Januarii anni praesentis 1719 indicta et celebrata ablegatis.

A regalis későn érkezvén, ahhoz képest a pustulatumnak (*így!*) is ha későn fognak kimenni, mindazáltal a nemes székely natio főtiszt uraival ő nagyságokkal s ő kegyelmekkel és deputatusival egyetértvén ez következő keserves punctumokat ő nagyságokkal s ő kegyelmekkel együtt promoveálni igyekezzenek:

1-mo. Felsőes urunknak megígirt kegyelmességét az diplomatica immunitatio iránt és hogy az hadakozásnak idein erőnk felett is ő felségit segéltettük, az iránt való reflexiot is ő kegyelmek implorálják.

2-do. Az elmúlt hadakozásnak idein s most is a véghelyre való nézve az quártélylyal és annak intertentiojával mely proportionk felett terheltettünk, akárki megtiltetheti. Erre való nézt és a gabonának felettébb való nagy szükségére is tekintvén, hogy az jövő két holnapra a militia intertentiojára más helyekről naturale rendeltessék és pénz, instálni kell.

3-io. Melynek nagyobb hitelire az itt való nagy szükségnek mivoltáról igaz lélek szerint ilyen intimatiót tehetünk. A nagy szárazság miatt (kivéven két vagy három falut, az hol valami látszott szalmájában) sem ős, sem semmiféle tavasz gabona nem lőtt. Szénát is a nagy szárazság és a militia interdictioja miatt nem csinálhattunk, úgy annyira, hogy kételenített a községnek nagyobb része bujdosásra adni magát, de onnan is egy s más úton vissza kellett venni, már halálát halogatja vagy inkább causálja a sok rendetlen és hallatlan eledelekkel. A mi kaptak laboda maggal, galagonyával, vadrózsa gyümölcsivel, vadalmával, eczetnek megtört vadalmának törkölyivel, bükk és tölgy makkal (melyért is a szomszéd székekben sok kegyetlen huzás-vonás esett a szegénységen), nádgyükerrel, bükkfának az hajával, nyírfának fűrész muszlikájával, magyaró és egyéb fának rügyeivel, török-búza csugájával (*így!*), megdöglött marhának, lónak és kanczának húásával, megpergelt bocskor-bőrnek ételivel és egyéb irtóztató eledelekkel s a felett sok tolvajkodással, éjjeli, házak, kamarák, pinczék, gabonás házak, csürök felverésével, az hol valamit éreznek, toldják földjük életüket. Bizonyítja ezt a nagy szükségét az is, hogy sem búzát, sem zabot a militia számára be nem vihetvén a szegénység és a pénzt, az executorok mind egyre rajtuk vadnak kik is az megirt eledelekkel nehezen élhetvén, alig várják, hogy statiojokban visszamehessenek.

4-to. Az elmúlt két októberben adott szénának bonificatioját sollicitálni kell, mivel nem minden székek, vármegyék, kivált a száz székek érzettek egyiránt, mely ha bonificaltatik, nemes Marosszék a magát közre igyírte.

5-to. A várhoz való nagy súlyos és némely szegénységinknek irtóztató romlásokkal való szolgálatunk, sok költségünk, sokaknak jószágok oda való elfoglalása sokszor lamentabiliter remonstrataltott és igyirtetett is consolatio, de mindeddig is nem tapasztaltuk: hogy a m. gubernium atyai gondviselése szerint ezekről minket valamivel consolalni méltóztassék, alázatosan instalunk. Mivel az elmúlt télen is 5 compania és egy főstrázsamester német és 4 compania rácز lévén székünkbe, mégis gratis krajczárát a várbeli presidiumnak is nekünk kellett megfizetnünk és ezelőtt egy néhány esztendőben mindenkor csak gyertyáért fl. 100. Ezeken

kivül az építés körül való szolgálatunkról, fa, mész hordásunkról tűzifáról való specificationkat commendans uram attestatiojával együtt beadtuk, nyárban a szomszéd faluknak rétjeivel az ott való militia uralkodik, kereskedik és szüntelen ott egy szekeret és a passusokon hol hármat, hol négyet kell és kellett tartanunk.

6-to. Jövő nyáron is, hogy a militia lovát, marháját fűveltesse, tudjuk meg kell lenni, de hogy abban jobb modalitas, mint eddig, observáltassék, kell adinvenialni és az eddig való, kivált tavalyi nyárban a fűvel lött sok kereskedés, széna-csinálás bonificáltassék; ezt az m. gubernium őszi gyűlésén is megigyerde vala a m. generalis commendans uram ő excellenciája, melyekről való specificationokat beadtunk.

7-mo. Az éhség miatt hogy a kösség éppen el ne fogyjon s mind meg ne haljon (a mint is már sokakon megtörtént): méltóztassék a m. gubernium providencialni, hitelben vagy költsön had kaphassanak életet; reménységünk Istenben nagy vagyon, újra juttatván, refundalhatjuk, mivel ez a provisio kivált Csikra és Háromszékre kívántatik.

8-vo. A szegénységnek maga táplálására és az militia számára gyakorta kelletvén szomszéd székekben és vármegyékben menni, egyéb passussal el nem bocsátják, hanem a militia tiszteitől oly drágán kell passust venni, hogy már csak erre is nagy summa pénze erogálodott a szegénységnek, melylyel magát táplálhatta s adóját pótolhatta volna. Az is némelykor úgy adatik, hogy példának okáért némely szegény atyánkliai, nagy szükségétől viselletvén, akartak menni a m. guberniumhoz, és a kolozsvári kapuból commendans uramtól visszaűzettek s olyan hosszas utazásuknak és szándékuknak semmiben kellett mulni: azért hogy a székek tiszteinek passussával eljárassanak, ő excellentiája adjon ordert a militianak.

9-no. Székünkben nagyobb részi szegénység kételenítettett *Molduvában* telettetni, marháját behajtani: eddig az marhákra az vajda az eddig soha nem usáztatott nagy adót vettetett, minűdenre egy forintot és meg is vette, a felett a tartásától is az oláhoknak sokat kelletvén fizetni úgy enerválta ez a két császárnak való adózás a szegénységet, hogy sokan marhájokat nem elégségesek kiváltani, e felett marhák mellett való eselédekre,

pásztorokra most személyes nagy adót vetett, sőt a kik m. generalis uramék ő excellentiája parancsolatjából vagy egyéb szükségből bementek és mennék is, lovokot elvevén egy s két hétig s tovább is oda rontván, nyargalván mind lovokra az egy forintot, mind magokra a személyes adót rájuk vetik és extorquálják is, holott mi az oda való emberen itt a téli exactiot csak meg sem gondolunk; hogy ezen nagy huzásnak, vonásnak a m. gubernium eleit vegye és az eddig valónak is refusiojáról atyai gondviselése szerént prospicialjon, instálunk alázatosan.

10-mo. Megvalljuk némely szegény öreg asszonyok ugyan a végre mentek szomszéd székek határaitra, hogy az hátukon valami kevés makkot hozhassanak, mivel itt a fenyőfán aféle nem terem, de némelyek egyéb utazásokban egy-két marokkal jöttükben az útfélen szedegettek, kiket szomszéd székekbeli falusiak megfogtak, kötözték, fogva tartottak, tiz tizenkét forint kezességen bocsátottak el, s némelyeket kegyetlenül meg is huztak, vontak s a többin is pretendálják a kezesektől: hogy ezt a nagy irgalmatlanságot a m. gubernium azokban corripialja és az elhúzott vont taxát visszaadassa, alázatosan instálunk.

11-o. Régi adósságokra az creditorok ily nyomorú mostani szűk időben az adósokat hogy ne kényszerithessék, legyen moderatioja.

12-o. *Szereda* városi uraimék az igának könnyen viselése miatt Isten jóvoltából elévevén magokat és a falukon és azoknak határin feles jószágokat birnak: hogy azon jószágokról azon faluk közü contribuáljanak és terheket supportáljanak, az igasság magával hozza.

13-o. Ugy a székek kellett a *Nagyerdőn* által jövő útjára az *Olton* által új hídát csinálni, régi úthelyek elsilyedvén, új úthelyeket nagy költségivel venni: hogy szeredai uraimék is mind hídtartásban, csinálásban úthely vételiben contribualjanak, méltóztassék a m. gubernium poroncsolni, akármelyik falunál is ő kegyelmek vévén több hasznát.

14-o. Sok régi instantiaiunk és ő kegyelmek privilegiomuknak tenora szerént hogy *Csikszereda* várossában mesteremberek (a mely végre állittatott volt fel a város) dislocaltassanak és a székből a terhviselésnek nagy igája alól oda bement atyánkfiak az ő

felsege szolgálatjára redealjanak, modalitast mutasson és succuraljon a m. gubernium.

15-o. Az elmúlt októberben akaratumk ellen a militianak feles hust kelletvén adnunk: hogy annak ára bonificaltassék, az hol illik, munkálódják követ atyánkffiai.

16-o. Ez is nagy kárára és oppressiojára vagyon a szegénységnek, hogy *Udvarhely* várossában heti vásárnak idein (noha kedden volna az napja), de még hétfőn délután zászlót tesznek ki és kedden délig és némelykor délután egy óráig is azon zászlót künn tartván, tilalmazzák, hogy a szegénység buzát és sót az alatt ne vásároljon, a ki talál vásárolni confiscálják, huzzák, vonják, maguk pedig beszédvén, az idegeneknek drágábban adják, nyereséget hajtván maguknak az szegénységnek nagy kárával és időnek hijjában való ott töltésivel. Hogy azért ezen nagy praesummalt rendetlenség megorvosoltassék, instálunk alázatosan.

17-o. *Molduvában* majd mindegyik faluból másikból oly gyakorlatossággal kelletvén járni a szegénységnek, a sok passus váltás oly nagy költségiben áll, mely igen enerválja. A militia commendansától passust, a vámostól hasonlóképpen kelletvén váltani, úgy hogy idegen országban közelt is az utazás oly nagy summában nem telik: hogy ez is debito loco orvosoltassék, munkálódják követ atyánkffiai. Több occurentiákban is, melylyel szegény székünknek emolumentumára nézendők, követ atyánkffiai hasznosan munkálódni igyekezzenek. Az confraterek, őrállók és katonáknak terhek viselése hogy a több iga alatt nehezen nyögő szegénység nyakában ne essék: reá vigyázzanak és munkálodják követ atyánkffiai.

Datum ex communi congregatione sedis *Csik, Gyergyó et Kászon* in oppido *Csikszereda* die 24 Januarii 1719. celebrata.

MICHAEL BORS

MICHAEL SÁNDOR

s. infer. *Csik* v. iudex regius mp.

juratus s. super *Csik* notarius mp. (P. h.)

STEPHANUS SOLYOM

v. iudex regius sedis Siculicalis *Gyergyó*.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1509.

*Tanúvallatás Sándor Mihálynak csik-szent-mihályi curiájáról.
Csik-Szent-Mihályon, 1719. febr. 26.*

Az első kérdés: »Tudja-e az valló bizonyosan és nyilván hallotta-e, hogy néhai t. n. *Sándor Mihály* uramnak itt Szt.-Mihályon elsőbben faházai levén, az mostani kőházakat t. n. *Mikó Judith* asszonynyal, szerelmes házastársával építették, úgy azon nemes curián levő egyéb épületeket is (egy kis csűröcskén kívül)?«

Második kérdés: hogy »t. n. Sándor Mihály uramnak valami zálogosi voltanak, azokat mind édes házastársával t. n. Mikó Judit asszonynyal együtt keresték?«

1-ső tanú Felesíkszéki szent-mihályi *Búzás András* az első kérdésre vallja: »Az kérdésben tudom azt, hogy az öreg Sándor Mihály uramnak faházai levén, az ifjú Sándor Mihály uram édes feleségével Mikó Judit asszonynyal építte mindeneket, az kő kéményen, kő pinczén, bolton és egy kis régi csűrön kívül, egy szóval valamely épületek azon a nemes curián vadnak.«

7-ik tanú Felesíkszéki szent-mihályi *Isák Lőrincz:* »Istenben elnyugodt Sándor Mihály uram sanczában is ő kglme pénzt nem leválhatott fel mindaddig, valameddig említett Mikó Judith asszonyom ő kglme tulajdon jószágát nem kötötte le örökösen, úgy annyira, hogy ha esztendő alatt meg nem adhatnák örökösen, oda vesszen; mindezeket hallottam néhai Sándor Mihály uramtól, utolsó halálos betegségében.

8-ik tanú *Nagy Andrásné Erzsébet*, vallja »hogy az tatár járása előtt faházak valának az utrumban specificált nemes curián, hogy Tatarországból hazajövének, készen valának ezen kőházak, az melyeket Sándor Mihály uram Mikó Judit asszonynyal együtt épített. Az kémén alja és pincze megvolt azelőtt is, úgy tudom.«

(Eredetije *Borbély Sámuel* úrnál *Székely-Keresztúron*.)

1510.

Uzoni feljegyzés a pestis és rossz termés felől. 1719.

Anno 1719. 4. Januarii. Kovács György jun. Péter fia, mivel az oláhok temetésin forgott testet fogott e *pestises időben*, birsága den. 18.

»E szomorú időben« . . . »az Isten mostan rajtunk levő nagy haragjának« . . . stb.

A. 1719. 5. Januarii. »A közelebbik elmúlt szomorú esztendőben« . . . a szénafüvekkel semmi haszna sem ingrediálhatott az időnek terméketlensége és a militiának tilalma miatt.

(Egykorú feljegyzések az *uzoni* ev. ref. egyház jegyzőkönyvében.)

1511.

A főkormányshék Csík, Gyergyó és Kászsónszéknek.

a) Kolozsvár 1719. máj. 3.

Esett a gubernium értésére, hogy a vármegyékben és székekben generalis gyűlés hirdettetett volna, mely is minthogy a guberniumnak hírré nem adatott, mind a mostani Istennek látogatásából újabban recrudescaló és sok helyekre harapózó *pestisi contagio* miatt, úgy a mostani nagy *éhség* és szegénységnek szükségben létele miatt a szegénységet még inkább költségbe és szegénységbe verte volna: azért a vármegyék és székek gyűlését (a fejedelmeyein kívül) cassálják és akadályozzák; mikor máskor hirdetni akar, a gubernium beleegyezését kérje ki.

Hallatnak sok helyen *tolvajkodások, lopások és gyilkosságok*, sőt a mint a generalis commendans excellentiája tudósításából értjük, *tolvajok is csoportonként és zászlóval lappangra láttatnak*: vigyázzon rájuk és az éjszakára falukra szállókat fogassa meg; ha nem elég erős arra, a legközelebbi katonaságot keresse meg és úgy üldözze vármegyéről-vármegyére, székről-székre mindaddig, míg elfogathatja.

A búza és gabona szűk volta miatt meghatároztatott, hogy 4 frton adjanak egy köblöt, de sokan nem akarják eladni közönséges helyeken, hogy a szűkült vevőket rendkívül taxálhassák; ellenben némely helyeken a másutt drágán vett és haza vitt gabonát eladni kényszerítletnek a helységek előljáróitól. Limitálják: mennyi van mindenütt, hogy a közönséges helyekre több búza és gabona vitettség és a szegénység csak keresésében is ellankadván, éhel ne haljon.

A pestis miatt különben is tegyen meg minden óvintézkedést.

b) Kolozsvár 1719. júl. 25.

A generális commendans és a főhadibiztos azt ajánlották a mult országgyűlés alkalmával, hogy a *károlyvári annonaria* házban szűk-

séges a magyarországi magazináléból feles annonát szállítatnunk. Mi is-atyailag megfontolván országunk meggyengült erejét és tehetetlenségét, jobbnak és könnyebbnek látszott az említett feles zabnak súlyos szállítása helyett, hogy az aratás után szeptemberben 500 k. búzát vármegyékre és székekre repartíálván, erga forenssem pertium beszoigáltattassék. Mi felosztatván, esett kgték kegylmetek székre 100 köböl búza. Oszsza fel magok között és tartsa készen, úgy, hogy ha a főhadibiztos rendelkezését veszi, szállitassa a kijelölt helyre és terminusra.

Mint hogy pedig a *pestist* nem hogy megszűni, hanem naponként terjedni szomorúan látjuk, szükséges buzgó könyörgéssel és penitentia tartással Isten haragját engesztelni, hogy az óvó intézkedések is hasznosabbak és a nép előtt kedvesebbek legyenek. Elkezdvén aug. 1-én minden helységeben s minden városokban a harangok mindennap d. e. 8 órakor, d. u. 4 órakor meghúzassanak és azt meghallván akármi rendbeli ember, akár otthon, akár utezán, mezőn, erdőn, szőlő-hegyekben, egyszerűval akár holott táltassék, legottan minden egyéb dolgot félretévén, süveg levéve és letérdepelve a mindennapi közönséges imádságot maga religiója szerint buzgó áhítatossággal mondja el és hetenként minden szerdán közönségesen nemcsak a húsnemű eledeltől (ide nem értvén a munkát és dolgot) magát megtartóztatván, hanem szorosan böjtöljön, hogy úgy a felséges Isten könyörülvén rajtunk bűnösökön, édes hazánkról dőghalállal büntető súlyos ostorát fordítsa el és szüntesse meg méltó haragját.

SIGISMUNDUS KORNIS gubernator.   ALEXANDER HENTER registrator.

c) *Besztercze 1719. oct. 20.*

A katonaság nyári szállásból téli szállásba való elhelyezésére tegye meg a szükséges előkészületeket, úgy hogy a pestises helyeket kerülje. Az urak és személyes quártélytól szabadosak házaít s a fűtiszték lakóhelyeit a quártélytól mentesítse.

A kevésbbé pestises helyek vegyenek részt a terhekben, de ezek inkább pénzt, mint természetbeli dolgokat adjanak. A felvetés (kírovás) ne csak a v. tiszték, hanem hites assessorok és birtokosok vagy emberek jelenlétében történjék.

A minapi nagy drágaságban és a búza s egyéb szükiben találtak olyan fukarok, a kik nem állottak egy köböl búzáért 20 frt érőt venni, vagy még magához az éhelholt megszűkülteket jobbágyságra

kötelezni. Az ilyen creditorokra kgték rávigyázzon és ily felette való árát eladott buzájának felszedni, se erővel lett creditoroknak executióban való vételeit meg ne engedje, míg a gubernium az ilyeneknek végre nem megyen s jogosan és méltányosan nem határoz felőle.

SIGISMUNDUS KORNIS gubernator.

SAMUEL KÖLESÉRI.

d) *Beszterczén 1719. oct. 21.*

1720-ra Csíkra téli hadiszállásra kijelöltetnek:

A sz. Antoniani lovas regimentből egy compania lovas.

A Geyer regimentből Csik-Szeredán egy gyalog compania.

Fate Juon kapitány rácz companiája 1. Összesen 3 compania.

A Beszterczén előzetesen kivetett quantum 2850 r. frt, 18 k. búza, 18 k. zab, 3 szekér széna, 2 hordó bor, 4 mázsa hús.

Az erdélyi kincstartónak Beszterczén 1719. oct. 21. parancsára:

SAMUEL KÖLESÉRI.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1512.

*Mártonfi György erdélyi r. cath. püspök Csíkszéknek. Károlyvár
1719. máj. 5.*

Somlyóról ápr. 17. frott kgték levelét vévén, nagy szomorúsággal értém az ott való szegénységnek szánakodásra méltó voltát és inségét, melynek consoláltatásában én bizony teljes erőmmel igyekezném, csak módot láthatnék a dologban. Az elmúlt diétán a *commendérozó generalishoz* csak ezért a dolgokért mentem volt, de ő exciája azt mondá, hogy a búza extractusát kivette *Rozenzweig* uramtól és csak annyi búza vagyon a magazinumban, a mennyivel a militia megéri és azért, noha a ns. székeknek szolgálni akarva, nem adhat semmit. Mennyivel inkább kevesebb lehet most a magazinumban. Ez iránt ő exciáját újabban búsítani nem illik, minthogy már egyszer megmondatott, hogy nem adhat. *Rozenzweig* is azt mondta, hogy nincs.

A *szentgyörgyi káplánnál* való szarándok (*így?*) dolgát a mi illeti, esperest uram nem azt írja, hogy elszaladott a malefactor, hanem hogy kgték erővel reá ment a káplánra és hatalmasul a kerítést meghágván, kivitte. Az esperest inquiráltatni fogja és a tetteseket egyházi átok alá vetik.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1513

A 16kormánysszék rendelete Csíkszékhez, a pestis tovább terjedése ellen való óvintézkedések (elzárkozás, ház és ruha előgetés, gyülekezések kerülése, halottak eltemetése stb.) szigorú végrehajtása felől.

Kolozsvárt, 1719. június 28.

Sacrae caesareae regiaeque cath. Majestatis stb. nomine.
Illustrissime, egregii stb.

A mindennapi példás látogatásiból Istennek naponként re-
crudescalo et potiori parte minden helyekre harapózó pestisi
contagionak tűzét látván: illendő nagy alázatossággal leborúlván,
istenünket könyörgésink által engeszteljük, hogy felgerjett tűzét
megszüntetvén, ostorát rólunk elvégye. E mellett szükséges a szo-
ros vigyázás és a communicatioknak eltávoztatása, melyek iránt
ennek előtte iteratis vicibus kiadott edictumokat et commissiona-
liter kiírt praecautioknak elkövetéséről való dispositioit helyben-
hagyván a gubernium, pro hic et nunc azokat nem repetáljuk;
hanem hogy mégis maga tisztinek negligentiájával ne causaltas-
sék és a miatt következhető szomorú consequentiák, az mennyi-
ben lehet, eltávoztassanak és így a communicatiók által a pesti-
lentialis contagio is nagyobb mértékben ne serpáljon: tetszett
újabb intimatit tenni az ide alább specificált dolgokról.

1-mo. Hogy az infectus helyeken való inclususokra oly gond-
viselés legyen, hogy a desperatiora juttató szükségnek miatta héj-
jában valókká ne legyenek és az éhség miatt akármire elvetemedő
emberek in obsequio tartassanak, légyen provisio reájok valami
gabonabeli subsidiummal és a hol malmok nincsenek, avagy csak
valami resniczékét szerezzenek nékiek.

2-do. Hogy az ilyen vigyázásra és gondviselésre alkalmas
commissariusok állíttassanak, kiknek szorgalmatos vigyázások le-
gyen arra, hogy az strásák és őrizők mindenütt falukon felállít-
tassanak, szorgalmatosan vigyázzanak, hogy az infectus helyekből
más tiszta helyekre az emberek ne excurráljanak, se a tiszta he-
lyekről az infectusok közé ne járjanak, hanem mindenik rend-
beliek intra terminos sui territorii contineálják magokat.

3-tio. Ugyanezen commissariusoknak imponáltassék, hogy
dietim diligenter investigálják: az infectus falukban hány halott
esik és azokat registrálván az főtisztelknek adják be, kik is köte-

lességek szerint informálják az guberniumot ottan ottan. hogy érthesse incrementumát vagy decrementumát a contagionak és a felséges udvart is kötelessége szerint ne csak conjecturákról, hanem a dolgoknak valóságáról tudósithassa. A holt testeket a föld színin ne hagyják megbüzhödni, hogy azoknak is bűdössége miá az aér inficiálódjék, hanem eltemetessenek. Ennek előtte való dispositionkat is kegyelmek nem az gubernium intentioja szerint interpretálta, hogy első alkalmatossággal a hol a pestis crumpál, feles házakot elégessen, hanem ha olyan remotus helyt indul a pestilentiális contagio, a mint plerumque meg is történt, hurubákban és remotus helyt levő alacson házakban, a hol nem is lehet a tűznek elébb való harapózása iránt félelem, egyet legfeljebb kettőt s többet nem, azért mindenek felett az ruházatoknak incineratioja kívántatik, mivel nagyobbára eddig is azoknak más tiszta helyekre való transportatioja causálta a pestilentiális contagiot, primo azokat kell elégetni és nem a sok házakat és drága költséges épületeket, ezek in tali extremitate ocludáltassanak, mint városokon is szokott practizáltatni.

4-to. Hogy a pestilentialis contagionak communicatioja anynyival is praecludáltassék: mindenütt való sokadalmak, generalis confluxusok, törvénykezésre való székek gyűlések, pompás és nagy gyülekezettel való temetések, lakodalmozások, egy szóval akármi rendbeli gyülekezetek, feles embereknek együtt való lételek interdicáltassanak, excipiálván az ő felsége szolgálatjára kívántató vecturák et quid simile alkalmatosságával való összevgyülését és rendelését az embereknek, mely remorát nem szenvedhet.

5-to. Mivel Isten áldásából már az aratás, szénaesinálás és takarodásnak ideje elérkezett: az mely helyeken külső dolgosok munkájával szoktak élni, az tiszta helyeken szorgalmatosan vigyázzanak, a kiknek incumbál, hogy infectus helyekről ne fogadjanak munkásokat tudva, ha pedig titkon is olyanok volnának a dolgosok között, kik infectus helyekről mentek volna oda, hogy azok által a contagio ne serpáljon, a városokban és falukban, az idegen dolgosokat be ne bocsássák, hanem a gazdák provideáljanak az mezőre a dolgosoknak ételekről s italokról. Hogy pedig a dispositiok és provisiok jobb renddel és szorgalmatossággal menjenek effectumban, szükség mindenütt a főtiszt úrnak maga szé-

kiben, még pedig absolute közhelyt continuoskodni és az alatta való tisztekre és communitásokra vigyázni, magok functiojok elkövetésére adigálni sub gravi animadversione, az eddig való negligentiaról és renitentiáról suo tempore a főtszt urak számadatlanúl nem hagyattatnak. Secus non facturis alte fata sua Majestas sacr. benigne propensa manet.

Datum ex regio principatus Transilvaniae gubernio. Claudio-poli die 28 Junii anno 1719.

C. SIGISMUNDUS KORNIS gub. mp.

SIGISMUNDUS KUN mp.

Latin külső cím: Csík, Gyergyó és Kászon székek.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában)

1514.

A főkormányshék rendelete Csíkszékhez, a pestis ellen való óvintézkedésekről. Besztercze, 1719. aug. 30.

Sacrae Caes. Regiaeque Cath. Mattis stb. nomine. Egregii stb.

Felséges urunk mind atyai szánakodástúl, mind fejedelmi authoritásából az Istennek látogatási alatt megszorított szegény hazánknak végső pusztulástól való conservatiójára indittatván, ujabban kegyelmesen és igen serio parancsolt, hogy az újabban majd az egész hazát elfogott és minden nap harapodzó pestisnek emberi erő által való praeventiójára rationalis praecautiokkal igyekeznének és kiváltképpen való módon az infectus helyeknek bészárását, a betegeknek az egészségesektől való separatioját és valahol lehet, az első inficiált házoknak megégetését mindenütt effectuálnók. És ezen civilis szorgalmatoskodások felett közönséges és magános poenitentia tartó alázatos deprecatiokkal és devotiokkal Istennek haragját engesztelnők.

Mi ugyan ebbéli tisztünköt eddig is el nem múlattuk, de vagy az embereknek megátalkodott, vagy megrögzött rossz principiumi s praejudiciumi, vagy a kenyér nem létinek obtentuma miatt eddig kevés effectumát tapasztaltuk. Már pedig az haza közönségesen látja és tapasztalja, hogy a promiscua vakmerő communicatio és alá s feljárások miatt az hazának jobb része a pestistől elborított és azoknak példájokból, a kik magokra jobban viseltek gon-

dot, magok emberbéli nagy károkat magok megmenthetetlenségekkel bizonyíthatják.

Adott Isten kinek-kinek kezében kenyeret és a tavalyi nagy szükséget mindenféle mezői és kerti elesésre való bővséggel kipótolta: azért nem lehet az szükségre és a miatt az occlusiok megtartásának lehetetlenségire már vetni. Csak legyen serénysége és activitása a tiszteknek, ez után jobban reá vigyázhatnak az efféle occludált és occludálandó helyekre. Hozzátevén mindazonáltal a keresztyéni gondviselést és szükséges dolgokban való succursust az occludáltattnak, kiváltképpen az örletés iránt, a mely helységeknek malma nem lenne, elegendő provisiot. Hogyha pedig most is contagio miatt betiltott és bérekesztetett falubeliek, városbeliek vagy egyes házbéliek vakmerőképpen a tilalomnak magokat opponálnák, refraktariuskodnának és alá s fel az egészséges helyekre és házokhoz mennének: efféle embereket, mint a közönséges jónak és magistratus parancsolatinak ellenségit akárkinek is szabad lésszen úton-útfélen immune meglövődözni és a kik magokat házakban magokat nem contineálják, praemissa adhuc una admonitione házokat falukon elégetni és ha magok megmaradtak, erdőre vagy mezőre kiüzni, hasonlóképpen a városbélieket is.

Úgy hallatik, hogy sok faluk határin a megholtaknak gabonája még lábán áll és mind az marháktól vesztegettetik, mind sok helyeken künn vész. Ez iránt a tisztek szorgalmasan gondot viseljenek és az közelebb való egészséges falukkal feltakaríttassák, vagy erre a szükségre fordíthatják, sub titulo gratuitorum laborum minden falukra szokott vetni feles dolgozókat, kik a főtiszttól fogva a legalsóbbik szolgabíróig magok privatumokra fordíttattak. Feltakarván pedig az efféle búza és egyéb gabonát és egy rakásra rakván, bona fide specificatioját küldjék be a guberniumnak a tisztek, hogy mind az ügyefogyottakat, mind a helységeket tudhassa azáltal segítettni és in publicos usus fordíttatni.

A mely helyeken a gabona felarattatott, ne merészelje se dominus terrestis s dézmások, se gondviselők akármi kigondolható szín alatt és pretextus alatt a szegénységet a behordástól arccalni, akadályozni, és a gabonának nagy kárával a mezőben tiltani, különben bójóván a panasz pro merito sine respectu personae ezen edictum ellen cselekedő exemplariter megbüntettetik és azonfelül a kárt is refundálni compellaltatik.

Sohul is a tisztek *authenticus* és *fide dignus* passusok nélkül senkit járni ne engedjék, úgy a német mészárosokra, markotányokra is reá vigyázzanak, ha regimentek vagy compániák commendasi passusival járnak-e és *infectus* vagy *suspitioban* lévő falukban nem jártak-e? Ha kiket *deprehendálnának*, legközelebb való commendánsához vagy tiszthez ezen *declaratióval* *sub custodia* általadják és panaszt tegyenek irántok.

Ugyanilyen helyeken egészséges helybéliek adósságokat felszedni ne engedjenek a tisztek, hanem bizzák az *infectus* helybéli tisztekre vagy bírákra afféle adósságoknak felszedését, kik is *fide mediante* jó helyre tévén, az ő idejekben adminisztrálják és *rationálnáljanak* róla.

A megholtoknak köntösit és ágybéli portékáit sohul is tartani ne merészelje senki, hanem mindenütt elégettetni szoros vigyázat alatt hagyják meg a tisztek és ha véghez ment-e? *reportálják*. A mely helyekben pedig a pestis megszűnik, az idején magokat *separalt* és kiment emberek hirtelen bé ne menjenek, hanem a három újságot a *cessatione pestis* várják el.

Minapiban publicáltatott devotionak mólját s ideit hallatnak némelyek nevetni, némelyek *contemnálni* és *absque omnipoenitentis et humiliter implorantis animi indicio* *susquedeque* tartani. Az ilyenek az Istenet boszantván, *qui et in externis humilitatem vult*, továbbra való haragra ingerlik, mind a külső magistratust ob *contemptum principis mandantis* a büntetésre szántszándékkal indítják: azért ki-ki a maga vallása és ezeremoniája szerint az Isten látogatásának bűneinkért való terhét alázatos contricióval megismervén, ezen látogatásnak megszüntetésiért, hazája és felebaráti jóváért, képmutatás nélkül devotioját tenni el ne mulassa és mindaddig elkövetni meg ne szűnjék, *tam publice quam privatum*, míg Isten felemelt karját visszavonja és ostorát rólunk el nem fordítja. Hogy pedig ezen szent munkára rendeltetett nap annál nagyobb devotioval celebráltassék, minden ember minden külső bülső (!) dolgoktól maga, eselédi, jobbágyi által az nap teljességgel megszűnjön és az egy templomi devotion kívül semmit ne eslekedjék *sub poena fl. hung. 12 a nobilitate, et fl. 3 a rusticis et libertinis toties quoties exigenda ac in pios usus aut locorum sublevamen conscientiose convertenda*.

Mindezeket ezekből függő szükséges precautiokat publicálni és megtartani ultimarie most committalja és parancsolja a gubernium, azután pedig tartja magát felséges urunk kegyelmes parancsolatja tenora szerint a fő és vicetisztekhez, kiket is ad reddendam rationem neglecti officii vel non executionis publici mandati evocallatni és brevi processu sine ambagibus juris ellenek procedálni és personaliter az ilyenekkel a felséges udvarban számot adni. Secus non facturi stb.

Datum Bistricii ex regio principatus Tranniae gubernio, die 30 mensis Aug. anno 1719.

C. SIGISMUNDUS KORNIS gub. mp.

KÖLESÉRI mp.

Az első lap alján: Ad sedem Csík.

(Eredelije Csíkvármegye levéltárában.)

1515.

A főkormányszék rendelete Csíkszékhez, a pestis elfojtására czélzó övintézkedésekről. Besztercze 1719. november 4.

Sacrae Caesareae Regiaeque catholicae Majestatis, principis Transsilvaniae, domini domini nostri clementissimi nomine.

Egregii et nobiles, agiles, nobis benevoli, salutem et gratiae caesareo regiae incrementum! Felséges urunk erdélyi principatusának a pestisi infectio által lett szomorú sorsán és pusztulásán atyaikeppen szánakozván, minden emberi elmétől belső-külsőképpen kigondolható realis praecautioknak, rendtartásoknak végben vitelére nem csak intő, nógató kegyelmes rescriptumit bocsátotta a guberniumhoz, de minthogy csudálkozik ¹⁾ is ő felsége rajta,

---

¹⁾ *Oldaljegyzet más, egykorú kéztől:* Ne csudáld felséges uram azt, nem tudod-e az közmondást: *elvérszi Isten az eszít, kit meg akar láto-gatni.* Elvévén Isten az eszít, nincs oly bölcse, kinek hitele volna az község közt, mert ha csak általpattanni egyből másba ezen nyilat Istennek nem látja Tamás, különben való erejít az infectionak nem hiszi. *2-do.* Az éhség is nagy propensiot adott volna beléje, hogy torból-torba repülhessen. *3-tio.* Ha ezen elviselt kiváltképpen való éhség engedi vala szorosabb occlusioját az infectusoknak, jobban lehet vala cum auxilio divino eleit venni. De o nagy, igaz ítéletű Isten, kiállhat te ellened, te nálad nélkül.

mi okból lehessen ennyi esztendőktől fogva tartó és annyiszor recurráló pestisnek grassálása és propogatioja, bocsátott újabb parancsolatokat a substitutus generalis commendánsához is, hogy a guberniummal egyetértvén, militari assistentia mediante azon ő felsége kegyelmes intentioji manutenealtassanak és végben vitetessenek. A gubernium ugyan tisztit tette, sok rendbéli commissioknak és edictumoknak, helyes praecautioknak és minden a pestisi contagióhoz való informatioknak kibocsátásával, úgy hogy csak az utolsó is, mely exaraltatott septemberben tam pro informatione, quam pro iuris superioritatis principis declaratione, elegedendő bizonyság lehet és ha újokban efféle commissiointkat repetaljuk, nem annyira tisztünket tenni láttatunk, hanem vagy a tisztok lágságát, vagy a község vakmerőségét vádolni. Mindazáltal hogy nem csak a militiától annak kiadatott ordine szerint vegyen kegyelmek ultimarie informatiot és maga kárával való példás büntetést; akartuk még egyszer elébbeni commissiointkat pro ratis et manutentiis publicaltatni és egyszersmind mindenféle gradusú, praerogativájú ecclesiasticus és civilis statusbelieket kegyelmek által serio admonealtatni, hogy se titkon, se nyilván azok ellen cselekedni, vakmerőképpen bátorzkodtató tanításokat azok ellen tenni, pompás temetéseket, confluxusokat és infectus vagy suspectus helységeken felszabadulásokig semminemű ecclessiai, forumi s házi congregatiokat, vásárokat celebráltatni se maga meg ne engedje, se meg ne engedtesse, különben a militianak parancsolatja vagyon, hogy az kglmetek requisitiojára az efféléknek dissipálására, arceálására concuraljon; kiki magának tulajdonítván, ha ezen contravenialó alkalmatossággal életének veszedelmével is megbüntettetik. Kegyelmetek a maga székében idegen, akár provincialis, akár militaris tiszttól adott passussal járni senkit is meg ne engedjen, hanem mihelyt a szélyiben lépik, efféle utonjáróknak a maga passussát adja ugyan a más vármegye vagy szék határáig és eo ipso más passusokat mind cassáljon. Ezen peremptoria commissiunk akár melyik czikkelyének, úgy az oclusionak engedelmeskedni nem akarókat is, akár ecclesiiai személy, akár nemes ember, akár paraszt légyen, hasonlóképpen az engedelemre militari assistentia ipso facto renitentiae vel contemptus adigalja, ne valahogy kglmetek ebbéli szoros kötelességének posthabitioja miatt

példáson szenvedjen; e végre a külső országok is hasonló veszelemben forgó állapotjoknak további salvalására elegendő példát mutattván. Minthogy a mostani pestisnek csudálatos természeti hetek mulva magát kiütő infectioval lenni láttatik: azért se az ocludáltattakat elébb, se az egészségeseket az ocludált helyekre hamarabb bé ne engedje menni három hold ujságnak feltetszésénél, melyeken megválík azon infectionak újulása vagy kimaradása. A pestisben megholt emberek köntössének elégetését halljuk hogy némelyek sajnálják és egy rossz hitvány portékának elvesztését drágábbnak tartják két három ember életénél: azért mint-hogy efféle emberek sem rationak, sem parancsolatnak nem engednek, tehát a magok életek conservatiojára erőszakkal fognak compellaltatni. A mint a köntösben benne vagy az infectio, úgy a pestises házakban is: azért azokban az házakban is senki addig bé ne menjen, valameddig minden szenny szeméttől meg nem tisztíttatnak, fejeztetnek és füstöltetnek. Ha kglmetek maga tisztí autoritássa szerint ezen dolgoknak végben vitelére nem sufficiáhat: akár egyházi, akár külső ember ellen is a legközelebb levő militiat pro assistentia et commissionis gubernialis mantentione requirálhatja és hogy véghezvitte, azon militaris tiszt attestatiojával magát munialja. Tapasztaljuk sok helyekben a tiszteknek vármegyéjén és székin kívül léte miatt többire a fogyatkozásokat lenni, melyeket ennyi intése után a gubernium tovább nem állhat, hanem azok ellen való exemplaris animadversioval maga exculpátioját via etiam extraordinaria kénytelenítették elkövetni. Sic facturis atefata sua Maestas sacerrissima benigne propensa manet. Datum ex regio principatus Transsylvaniae gubernio, Bistricii die 4-ta Novembris anno 1719.

C. SIGISMUNDUS Kornis gubernator mp. S. KÖLESÉRI mp.

Latin külső cím: Csik, Gyergyó és Kászsónszéknek.

(Eredetije Csikvármegye levéltárában.)

1516.

A főkormányzók rendelete Csíkszékhez a pestisben meghaltak ruhái elégetéséről. Besztercze 1720. január 21.

Sacrae caesareae regio cath. Majestatis, principis Transsylvaniae stb. nomine. Egregii stb.

Bizonyos relatiokból hitelesen informáltatik a regium gubernium, hogy a pestilentialis infectioban megholt embereknek köntösei viselése miatt még a teljes három holdujsági quarantana eltöltése után is a pestis meg újúlna és véletlen aféle emberek házaiban és személyekben kiütné magát: annak okáért az eddig kiadott edictumok szerint nemcsak az infectioban megholtaknak köntösei és ágybéli portékái a pestis megszűnése után serényebb reá vigyázással előgöttessenek és valamely helyek a quarantana eltöltése után felszabadíttattnak, hol és miképpen ment végben, a tisztoktól hitelesen reportáltassék; hanem még az ó és viselt köntösöknek eladása és vétele, városokon, falukon és minden sibvásárokon publice és privatim megtiltassék. Ez ellen cselekedők, adók és vevők egyenlőképpen büntettessenek, ha nemes szabad vagy városi ember lészen huszonnégy forinttal, melyek is ecclesiára és szegényekre fordíttassanak; ha pedig paraszt ember, kalodával, pellengérben való állással, vagy megvertetéssel.

Mely is e szerint publicáltassék és effectumban vétessék, autoritate guberniali parancsoltatik, a mint minden vármegyék, székek tiszteinek és városok bírának, úgy kegyelmeteknek is executio conclusi gubernialis igen serio committaltatik. Quibus sic facturis altefata sua Majestas sacr. benigne propensa manet.

Datum Bisztricii ex regio principatus Transilvaniae gubernio, die 21-ma Januarii a. 1720.

C. SIGISMUNDUS KORNIS gub. mp.

S. KÖLESÉRI mp.

Latin külső czím: Csík, Gyergyó és Kászon székeknek.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1517.

A főkormányszék rendelete Csík, Gyergyó és Kászon székeknek, a pestis ellen teendő óvintézkedésekről, a talvak csalárdul való elzárólása ellen, az eláradt bűnök és vétkek kiirtásáról, a katona-elcszállásokról s a gubernium sérelmeiről a vicetisztek ellen. Besztercze, 1720. jan. 22.

Sacrae caesareae cath. regiae Majestatis stb. nomine.

Egregii et nobiles stb.

Incumbens köteletségének ismervén lenni a regium guber-

nium hazánk javát és megmaradását, Istennek mindennyi látogatási között is, tam in communi, quam privato et particulari, minden úton és módokon tehetsége szerint munkálódni és directioja alatt lévőkkal szorgalmazatosan kimunkálódtni; jóllehet nem egyszer, hanem egynéhány ízben, quae sunt salutis publicae, intési, interdictumi és praescribált regulái által publicált commissiojiban jó intentiojit nyilvánvalóvá tette; mindazonáltal, hogy ne csak maga tisztit tégye, hanem annak effectumát is láthassa, azokat, a kiknek activitássától, dexteritássától és vigyázó serénységétől függ, subordinatiojok szerint való kötelességekre emlékeztetni szükségesnek tartja.

Elsőbben is mivel az Istennek ostora, a *pestilentialis contagio* minden példa nélkül ennyi esztendőktől fogva tart és a mikor remittálni, sőt még cessálni láttatott is, csakhamar nagyobb virulentiával kiütötte magát, a haza lakosiban esett nagy kárral, most is ugyan újobban mindenütt csendesedik, és sok helyeken megszűnt; mindazonáltal, minthogy elhintett mag módjára hol együtt, hol másutt, csak mégis mutogatja magát: annak okáért ad praeventiendum ambiguum eventum et prioribus similes casus praeventendos, in quantum a viribus humanis pendet praeviciens cautio, mindazokat a commissioikat, melyekben de datis 14 et 20 Maii, 28 Junii, 30 Aug. 15 Sepbr. 4 et 11 Novbr. anni 1719, a pestilentialis contagio elkerülhetésére az infectus helyeken kívül és azokban in ipsa peste léjendő minden praecautioknak elkövetésére, oclusiokra, azok modalításira, felszabadításnak idejére, az infectióban megholtak köntösének, ágybéli egyéb másoknak elégetésére, világos és nyilván való regulák és edictumok adattattak ki, most mind újonnan azokat recapitulálván helyben hadja és pro rato repetáltatni, publicáltatni és observáltatni parancsolja.

2-do: Sokszor megesik, hogy a törvény a vétkeknek patrocinálására fordíttatik és a tilalmakkal némelyek ellenkező végre abutálnak, a mint az *occlusiók* is a pestisi infectiónak továbbra való nem harapozhatásáért propagatiojának (mely is az összevaló egyeledésből és mutuuum commerciumból lenni mindenekelőtt nyilván és tudva lehet) akadályozásáért rendeltetnenek; de azon oclusiokkal sok helységek és nevezetes faluk visszaélni tapasztaltatnak, a pestisnek közöttök nem létét, vagy régi cessa-

tióját igazán nem declarállják, sőt tikolják, csak azért, hogy a közönséges terehviselés, quartélytartás, portiozástól magukat immunizálják és a magok terhét más szomszédfaluk nyakában vessék. Az ilyen abusosok pedig, minthogy mind Istennek boszontására, mind felebarátjának kárára és a magistratus megcsalására czéloznak, szükség, tolláltassanak és a mely helyeken effélék történnének, a falusbirák érdemek szerint és nem a parasztság büntetessenek meg.

3-tio. Tapasztaltatik az is, hogy a község az Istennek látogatása alatt nem hogy meghunyászkodnék, és magát mind a természeti, mind a hazánk articularis törvényének dictálásához componálná, sőt még nagyobb mértékben elfajult, kiváltképpen látván, hogy a törvénynek processusi nem folyhatnak, mindenféle *latorság* előadott, *lopások*, *erőszakos foglalások*, *húzás-vonás*, *szítók*, *káromkodás*, *átok*, *dorbézlás* véteknek is alig tartatik, nemes, paraszt egyaránt követi; az ilyen delinquensek sok helyeken nem a törvénynek, hanem a tiszteknek obnoxiusi, non iustitiae fiunt victimae, sed officialium, a pénzbeli mulcta el nem mulik, a vicetisztek gazdagodnak, az egyéb község ad desperationem usque szegényedik, nincs a multákban az időhez és mostani nyomorúsághoz való proportio és moderatio, sok helység, sok particularis ember téli portióját megadhatná azzal, a mit pro mulcta supra valorem et pondus delicti adni kényszerítetik, a vármegyéken, úgy mint székel és szász székekben sine remissione, mintha patrimoniuma, vagy rendelt fizetése volna némely tisztnek, sokszor ad terrorem delinquentium dictált poena, ellenben nagy vétek is kevés *adommal* (!) abszolvatatik. Ha corporalis poenák, sok multák helyett substitualtatnának és effectumban vétetnének, a tiszteknek kevesebb hasznai, de a vétkeknek nagyobb megzabolása (*így!*) lenne. Most pedig particulariter hogy a szitkozódás, cáromkodás, torbézlás (*így!*), musikálás és tánczolások mindenütt megtiltassanak és a delinquensek kalodában, vagy templomok előtt, faluk, városok, közönséges helyén állani szokott pelengérben veretessenek és bizonyos napokon s óráig tartassanak, parancsoltatik.

4-to. A *quartély-tartás*ban, az anticipationak proportionata felosztásában és minden közönséges terehviselésekben nem a

régi mód, hanem a mostani időhez és többet, vagy kevesebbet szenvedett minden helységeknek facultássához alkalmaztatott illendő proportio, ad dietamen bonae conscientiae, iuxta praescripta commissionum gubernialium tartassék; a naturalék administratiója iuxta normam militarem erga authenticas, nec administrantibus damnosas quietantias usualtassék: a tiszteknek peremptorie úgy committáltatik, hogy a panaszok bėjővén és liquidáltatván, az exorbitans, vagy conniveáló, annál inkább maguk hasznát kereső tisztek szoros és példás büntetések elvételére magok menthetlenekké tétessenek.

5-to. Nem tagadhatja a gubernium maga authoritássának és superintendentiájának némely vicetisztek által való megbántódását, kik is mi okból viseltetvén, maguk tudják, felséges urunk nevébe s pecsétje alatt emanált commissiojít a guberniumnak a mint akarják, úgy respectálják, parancsolatit igen immál-ámmal (!) későn, sőt nem is viszik végben, debite nem publicálják, illendő engedelmességgel való repertumot nem tesznek, ment e végben, nem-e? és miképpen a committált dolog? a relatiók is sokszor olyanok, hogy jól végére nem menvén a dolognak, a valósággal nem egyeznek, melyekre bízván magát a gubernium, kárát és kissebségét tapasztalja promotiojokban. Annak okáért, hogy ezután a gubernium, felséges urunk nevében s pecsétí alatt emanált commissiói, parancsolati és rendelési végben menjenek és executióban vétessenek, felséges urunk majestássa azoknak vilipendiumában és elveszteglésében meg ne sértődjék, az igazságnak és a közjónak előmente légyen, unanimi d. d. consiliariorum voto in consilio gubernii Bisztricii die 19-no Januarii 1720. concludáltatott és hogy ezen conclusum publicáltassék és observáltassék, végeztetett: valamely vármegyék, székek tisztei és városok birái, a regium gubernium commissiojít vévén, efectumban nem veszik, azok szerint legalis executiókat nem tesznek, ad praescriptum terminum committált informatiókat genuine sub sigillo et subscriptione supremorum comitum, iudicum regionum, vel vicesgerentium, totiusque magistratus és nem praefunctorie csak szolgabíráké alatt egész hitelű documentumokkal bé nem hoznak, vagy ha a dolog végben ment-é, nem-é, miképpen és miért nem? cum vera speciei facti declaratione nem reportál-

nak, tehát az *articularis poena flor. hung.* 200 a vicetiszteken és bírákon, *etiam manu militari principis, non obstantibus repulsionis, vel aliis iuris remediis, toties quoties exequantassék.* Mindezekhez, hogy ki-ki magát tartsa és publicaltatván observálja s tiszti szerint observaltatni el ne mulassa, ultimo, s igen serio, *authoritate a sacra caesar. R. M. gubernio concessa* intimáltatik és committáltatik. *Sic facturis etc. stb.*

Datum ex regio principatus Transsilvaniae gubernio, Bisztricii die 22-da Januarii, anno 1720.

C. SIG. KORNIS mp.

S. KÖLESÉRI mp.

(Eredetiye *Csikvármegye levéltárában*.)

1518.

A főkormányshék Csík, Gyergyó és Kászonshéknek

a) *Besztercze, 1720. márcz. 10.*

Gr. Steinville mint az országgyűlésre rendeltetett kir. biztossal meg-
egyező akaratból rendeljük, hogy az országgyűlésre a pestis miatt csak
a vármegyék és székek főtisztjei és deputátusi jöjenek *Kolozsvárra*
ápr. 17-ére.

A pestis ha szinte egészen nem is, de többnyire mégis megszűn-
vén, Istennek hálát kell adni: Te Deum, magyarul Téged Isten dicsérünk
elénekzésére húsvét másodnapját határoztuk. Ha el nem érkezik a ren-
delet akkorra, úgy a következő vasárnapon.

A megholtak számát össze kell írni eme rovatok szerint: faluk
nevei, adófizető gazdaemberek, asszonyok, férfi és lánygyermekes s a
hatodik rovatban a megmaradt adózó embereknek számát.

A cserjék és erdők gyújtogatását eltiltják, mert a nagy szárazság
miatt égések következnek belőle.

A megholtakért való *pomana* vagyis *elemosina* fejében sok helyütt,
halljuk, az oláh papok a megholtak marháját magoknak követelik. Al-
kudjanak meg az örökösök és fizessenek az oláh papoknak annyit, a
mennyi jogos.

---

b) *Kolozsvár, 1720. aug. 28.*

A kolozsvári szept. 28-iki gyűlésre a főtiszteteket meghívja a téli
szállásra való gondoskodás végett. »Szükséges lészen e végre minden

helységeknek, városoknak, faluknak tehetős vagy tehetetlenségeknek, ez idei termésnek mívoltának úgy végire menni, hogy a rendes teherviselés a többet vagy kevesebbet szenvedett többel vagy kevesebbel bíró helységek és faluk mostani statusokhoz képest proportionáltathassanak.« Tá-jékoztatassák magokat ezek felől, hogy informatiot tehessenek.

c) *Kolozsvár, 1720 oct. 14.*

Esett kgték székire a katonaság téli ellátására felvetett adóból 7650 frt, búza 18 köből, zab 18 köből, széna 3 szekér, bor 2 hordó, hús 4 mázsa.

Az oralis portio 2 kr. ne a szállásadóktól adassanak a katonáknak, hanem ex massa communi adatik ki a hadi biztosság által.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*)

1519.

Kászon-szék termésének kimutatása 1720-ban.

Felsőfalu, Impérfalva, Jakabfalva, Újfalu határában termelt összesen őszi 761 köből $2\frac{1}{2}$ veka, 4628 kalangya; tavaszi 492 k. $\frac{1}{2}$ v., 3146 kalangya.

Összeirták: BALÁSI JÓZSEF kászoni v. királybíró
és JANOSI MIHÁLY kászoni esküdt jegyző.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*)

1520.

Katonák kártételei felszámítása Csikban. 1720.

Erga compagniam d. capitanei de *Fagott* quaerelae sedium *Csik Gyergyó* et *Kászon* super excessibus quartirii hybernii 1720 . . . . .
81 frt $21\frac{1}{2}$ den. kárt számitanak fel

Quaerelae s. *Csik, Gyergyó et Kászon* erga militiam *Rascianam* d. capitanei *Falczán* de hib. a. 1720.

Ménaság, Kászon-Ujfalu, Bánkfalva 6 frt $20\frac{1}{2}$ kr. kárt számit fel.

Erga militiam praesidii *Szerecla* panaszolkodik Cs. Szentkirály, Zsögöd, Csátószeg, Szent-Imre = 42 frt 26 kr. kárt számitván fel.

Csik-Taploca 16 frt, Kászon-Ujfalu 6 frt 18 krt.

Kászon-Ujfalu még 3 frt, Alesik még 3 frtot számit fel

Veczél kapitány servicz fejében kicsikart 30 frtot; gyertyáért 82 frtot.
Ligna focalia orgiae 300, r. fl. 300.

Az egész kártétel összegezése:

A Fagott companiája	81 frt 21 $\frac{1}{2}$ kr.	Alesikban és Kászonban még	
A St. Antoniana		3—3 . . .	6 frt — kr.
regiment . .	30 kr.	Summa:	160 frt 11 $\frac{1}{2}$ kr.
Háromszéken . .	1 frt 39 kr.	Ehez járúl Veezel	
Alesikban az őrség	42 frt 26 kr.	zsarolása .	30 frt — kr.
Felesikban . . .	16 frt 7 kr.	Gyertya . .	30 frt — kr.
Kászonban . . .	6 frt 28 kr.	Tüzifa . . .	300 frt — kr.
A rácz katonák .	6 frt 20 kr.	Az egész összeg	572 frt 11 $\frac{1}{2}$ kr.

Ezekon kívül még fuvarozási költségek.

Claudiopoli 9. Nov. 1720.

Egy másik 1720. aug. kimutatásban *Csik, Gyergyó és Kászon-*szék a katonák kihágásai ellen összesen 94 frt 41 kr. ára kárt számít fel.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1521.

Csik, Gyergyó és Kászonszék folyamodványa a főkormányshékhöz, hogy a nagy szárazság, inség és pestis miatt elpusztult székük közterhein könnyítsen. A válasz kelt Kolozsvárt 1720. máj. 8.

Méltóságos Regium Gubernium, nekünk jó uraink s kegyes patronusink!

Nem kétlyük Excellentiád és ngtok ennek előtte való esztendőkbén beadott alázatos istántiáinkból Istennek bokrossan rajtunk általment sujtóló ostoni miatt nagy extremitásra jutott siralmas állapotját nyomorúlt helységünknek bőven megértette, mivel elsőbben is a hallatlan és ebben a hazában eddig oly mértékben nem tapasztalt szárazság miatt, minden marháinkból kifogyánk, mert csak Molduvában több másfélezer marháinknál, kiket kitelettetésnek okáért behajtottunk vala, egyszersmind oda vesze az többi marha-kostnak szük volta miatt majd mind eldöglének. Ezen szárazság nagy éhséget causálván, jobb része az szegénységnek helységünkől kibujdosék, némelyek éhel meghalának és a kik megmaradtak vala is, irtoztató és hallatlan eledelekkel halasztották éhen halásokat; de mind ezekkel is Istennek ellennünk felgerjedett haragja meg nem elégedvén, oly nagy mértékben közöttünk a pestis grassalt, hogy egy helységben is az ő felsége birodalmi között

tis tradiderē viri, neque nostri instituti sit ea attingere, solummodo brevi, simplicique stylo describenda duximus, quae ad mandatum sacrae casareae regiaeque catholicae Majestatis excoisi regii gubernii Transylvanici qua delegati investigatores et conscriptores commissarii. nostra in praesentia propriis perlustravimus oculis, praeprimis ergo quod attinet ad inclytae sedis Udvarhely situm et qualitatem. Generalis ejus descriptio sequitur hoc modo. Inclyta haec sedes, uti coeteris quantitate major, ita respectu honoris et dignitatis etiam inter omnes reliquas sedes Siculicales primatum obtinet; situs ejus magis rotundae, quam quadratae figurae formam habet, ab ortu solis sedes iterum Siculicales *Csik* et *Háromszék* vicinas, sedemque Saxonicalem *Kőhalom* dictas conterminas attingit a meridionali plaga, sede item Saxonicali *Segesvár*, et comitatu de *Küküllő* clauditur; qua vero solis occidentem respicit, sedem alteram Siculicalem *Maros* contiguam habet, a septentrione autem extremis jugis Carpathicorum, quae sedem *Gyergyó* ab hoc sede disterminant, finitur, ex quibus modo dictis montibus duo fluvii non magni, Major scilicet atque Minor *Küküllő* nuncupati, non procul abinvicem, diversis tamen ex fontibus orti, exiguo primum alveo, receptis autem subinde variis rivulis et fluviolis aucti hominibus(?) a septentrione in meridiem conversi, unus ad dextram, qui Minor, alter ad sinistram, qui Major *Küküllő* appellatur, decurrunt, ac totam hanc sedem duobus quasi brachiis comprehendunt, Major *Küküllő* ab ortu solis a sede *Segesvár* et *Kőhalom*, Minor vero ab occasu a sede *Maros* disjungit et disterminat; sunt et alii minores fluvii duo, scilicet *Homorod* et *Fejérnyikó*, qui omnes vix aliquando vel nimii aestus, vel immodici frigoris causa defectum sui fluxus sentiunt, sed et molas frumentarias copiose penes eorum ripas aedificatas continuo volvunt, et jumentis commodam utilemque prebent aquationem, pariter incolis piscationem, si non pro aliquo etiam notabili lucro, saltem pro sua necessitate inservientem. Regio tota montosa est, sylvis referta, cultusque aspera lapidosa, petrosa et sterilis, praesertim sub alpibus, qua ad orientem et septentrionem vergit, fundus seu terra ipsius arenosa, argillosa, et flavi coloris, excepta plane illa, quae ad meridiem respicit, sedique praefatae *Segesvár* et comitatui de *Küküllő* est collimitanea, fimationem nihilominus di-

ligentem ubique adhibere oportet, sine fimo plane infœcunda redditur, soli natura frumentorum, ut authumalium, ita et vernalium, præcipue tamen avenae ferendae commendari mediocriter potest, triticum producit ubique, a potiori siliginosum, maxime autumnali quod uredini valde est obnoxium, ita ut quandoque ex tribus quatuorque gelimis vix unica metreta provenisse affirmatur; triticum autem vernale crescit purum, sylvae plurimae, et fors etiam ultra, quam essent necessariae, maximam regionis partem occupant agrosque ac foeneta valde coarctant et ad culturam reddunt inutilia, ex quibus plurimi ignobiles rivuli et fluvioli, præcipue immodicis aucti imbribus vel nivium eliquationibus repentino decurrentes, impetu plurima solent pagis et territoriis inferre damna tam externe, quam interne. Aedificia, domus videlicet horrea et stabula, vel alia similia (nominanter talia, quae personae contributioni obnoxiae possident) pauca reperiuntur scandulis texta, sed omnia ex rabibus ligneis fabrefactis, puta pinis, quereubus, populis et fagis sunt aedificata, straminibus contexta. Tota haec sedes constat ex 125 pagis, vel possessionibus, et duobus oppidis, quorum situs et qualitates in particularibus descriptionibus satis superque sunt expositi, sequentia solummodo puncta majoris in toto opere luminis et intelligentiae gratia declaranda et specificanda duximus: Primo quod attinet ad sessiones, sive fundos internos, intelligendum est, quemadmodum nobis fide mediante relatum est, et rationabili etiam conjectura assequi potuimus, in plurimis pagis sessiones fuisse non multas, sed magnas et spatiosas, deinde autem successu temporum progenie et sobole incolarum multiplicata, diversis vicibus eas inter filios et nepotes divisas ac subdivisas esse, unde secutum fuit, ut multo plures ubique locorum inventi sunt habitatores et incolae, quam sessiones vel fundi interni; imo quibusdam in locis nec potuimus ulla industria investigare, vel experiri, quis quantam sessionis aviticae particulam inhabitet, sed consideratis talibus sessionibus, de quarum quantitate certam habuimus experientiam, juxta eos fundos similes consignavimus. Secundo et hoc advertendum est, quod sedes haec foeneta et prata, respective ad numerum pecorum pauca habet, eaque præcipue juxta pagos, inter sepes et hortos, pecora potiori ex parte straminibus, paleisque sub textis bona cura asservatis,

aluntur. Tertio, dominorum magnatum et nobilium a contributione liberorum terras et foenilia, juxta instructionis nostrae tenorem, nullo modo attingimus, neque conscripsimus, nihilominus tamen ad calcem descriptionum pagorum ubique adjecimus, quartam circiter ejusque pagi territorrii partem domini terrestres possident, et signanter pro sua oeconomia colunt, exceptis duntaxat subditorum suorum terris, quas omnes loco suo in rubricis consignavimus, eam tantum obcausam, ut personarum contributionalium facultates externae distinctius innotescant. Pariter et sylvas personarum solummodo obnoxiarum apposuimus, dominorum vero terrestrium omisimus quarto debita privatarum personarum tam activa, quam passiva in rubricis apposuimus, communitatum vero, pagorum in descriptionibus eorum, ibidem et lucrum sive quaestus communitates concernens consignatus est, una cum quanto unius cujusque pagi pro anno 1721. imposito, etiam naturalibus in summam pecuniariam, juxta communem taxam computatis. Quinto vina, quae in partibus tantum inferioribus hujus sedis crescunt, acria et ignobilia esse dicuntur. Sexto gelimae omnis generis frumentorum constant ex 25 manipulis vel mergetibus quantum frumenti cujusque culmus ob imo defalcatus et spietis ad invicem conversis comprehendere potest. Septimo, in rubricarum titulis, ubi sementorum species annotatae sunt, ac imprimis tritici et siliginis, deinde hordei, avenae et speltae, postea canabis, et lini, advertendum est, quod siligo in his partibus non adeo crescit, potius ergo tantum de tritico siliginoso et puro vernali est intelligendum, hordeum etiam raro, sed avena magis ubique linum vix alicubi. Octavo cursus foenorum et foeni debent intelligi ejusdem quantitatis et mensurae, quales militibus in quartirisatis administrari solent. Nono arbores fructiferae tam intus in pagis, quam sylvestres in campis et sylvis vix non ubique abundanter reperiuntur. Quoniam autem pruna siccata in rubricis, ubi quot cubuli fuerunt, expressimus, istos tantum durabiliores et utiliores fructus existimantes; quapropter plerisque in locis omisimus in pagorum descriptionibus, quot pomaria, sive arbores fructiferae dentur; sylvestres autem quando fructificent, quotidiano tantum usui incolarum serviunt, acetum inde exprimere solent, ubi vero notabilis aliqua quaestura provenire potest, apposuimus. Decimo vinearum proventum sive urnas vini, quae anno 1720 creverunt, descripsimus.

Status et conditiones personarum	Per- sonae	Sessiones populosae	Sessiones desertae	Boves jugales	Vaccae	Juvenci et juven- cae	Equi et equae	Oves et caprae	Sabelici porci
Specificatio rerum .	Nro	Nro	Nro	Nro	Nro	Nro	Nro	Nro	Nro
Armalistae	211	166	48½	624	224	196	218	2445	1380
Viduae armalistarum	4	3½	—	8	5	—	1	35	17
Primipili	2096	1437	309	4822	3932	1117	1316	15077	9444
Pixidarii	310	192½	33½	525	489	80	94	1445	1039
Viduae libertinorum .	290	162	22	338	311	79	52	763	733
Privilegiati	348	228	29	1043	495	114	175	2520	953
Viduae privilegiatorum	61	32	½	34	43	8	11	59	79
Satellites	13	7	½	6	19	1	3	—	12
Salicidae	103	80	9	255	162	10	31	629	342
Viduae salicidarum .	4	1½	½	2	3	—	—	3	4
Jobbagiones	1276	868	65	2522	1692	380	408	7706	3877
Viduae jobbagionum .	60	28½	1	30	44	14	—	121	104
Servi aulici	45	22	—	55	73	8	21	244	118
Inquilini	365	152	5	331	336	66	98	1915	679
Vagi	242	37	4½	133	155	36	81	1523	291
Exempti	63	45½	14	177	128	17	73	458	299
Desertae extraneorum	—	—	496	—	—	—	—	—	—
Tota summa	5492	3460	1038	10797	8106	2126	2581	34907	19354
Sedis Aranyas	1015	594½	248	2381	1521	234	345	5775	2647

Status et condiciones personarum	Apum alvearia	Terrae arabiles cultae	Terrae incultae	Sementa autumnalia	Tritici et siliginis	Avenae hordei et speltae	Milii et panici	Canabis et lini	Pisi lenris et fabae
Specificatio rerum .	Nro	Cub. Metr.	Cub. Metr.	Cub. Metr.	Gelimae	Gelimae	Gelimae	Gelimae	Cub. Metr.
Armalistae	301	3206 1	421 2	1301 3	14998	6243	140	1071	106 1
Viduae armalistarum	—	41 2	2 3	17 2	150	65	—	25	1 3
Primpili	1569	21760 1	3418	9679 2	99758	45758	988	8454	776 3
Pixidarii	146	2032 2	323 2	917 1	10195	4526	76	999	61 2
Viduae libertinorum .	92	1655 2	222	481 1	5107	2310	37	813 ¹ / ₂	25 1
Privilegiati	106	2160 2	143	529 3	10557	6743	12	1642	28 3
Viduae privilegiatorum	2	128	5	24 2	584	28	1	221	— 1
Satellites	—	12 1	3	10 1	222	43	—	—	—
Salicidae	41	404	173 2	188	2729	1629	5	374	1 2
Viduae salicidarum .	—	6 2	4	1	38	21	—	8	—
Jobbagiones	489	9842 1	1148	3883 3	37487	17753	674	4218 ¹ / ₂	281
Viduae jobbagionum .	8	272	23 2	81	899	326	26	146	5 2
Servi aulici	34	220 1	50	96 1	1314	335	16	142	8 2
Inquilini	57	730	37	481	3985	2143	84	655	21 2
Vagi	7	77	5 1	100 2	1151	622	22	210	1 2
Exempti	79	892 3	142 1	349	4992	16	22	205	19 2
Desertae extraneorum	—	3492	273 3	—	—	—	—	—	—
Tota summa	2931	46892	6394	18126 1	194011	90344	2103	19162	1267 3
Sedis Aranyas	588	6097	549	3440	25651	4499	383	2388	93

Status et conditiones personarum	Foeneta e. prata	Foeni in hoc anno	Vinae fossor- res	Vinae urnae	Cacabi cre- mati	Braxato- ria	Cacabi et braxatori- arum pro- ventus- annum	Molae fru- men- tariae	Molae pro- ventus annus	Molarum dentarium
Specificatio rerum .	Currun	Curr	Nr.	Nr.	Nro	Nro	Flor. Den.	Nr.	Cub. Metr	Flor. Den
Armalistae	1083	843 ¹ / ₂	42	467	37	14	136 —	11	96	10 —
Viduae armalistarum	15	9	—	—	1	—	— —	—	—	15 —
Primipili	7321	6060	283	2137	246	70	891 —	34	436	— —
Pixidarii	841	632	56	428	21	5	78 —	2	25	— —
Viduae libertinorum .	513	341	3	20	37	—	115 —	—	—	— —
Privilegiati	2636	2280	10	96	45	16	166 —	15	112 2	47 —
Viduae privilegiatorum	166	106	—	—	14	—	42 —	—	—	— —
Satellites	7 ¹ / ₂	19 ¹ / ₂	—	—	—	—	— —	—	—	— —
Salicidae	354	222 ¹ / ₂	—	—	15	2	50 —	1	10	6 —
Viduae salicidarum .	5 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	—	—	—	—	— —	—	—	— —
Jobbagiones	2921	2535 ¹ / ₂	83	528	47	4	156 —	2	20	— —
Viduae jobbagionum .	67	40	—	—	1	—	3 —	—	—	— —
Servi aulici	66 ¹ / ₂	51 ¹ / ₂	19	106	3	—	9 —	—	—	— —
Inquilini	214	405	5	45	9	—	30 —	—	—	— —
Vagi	33	156	—	—	8	—	24 —	—	—	— —
Exempti	229	191	11	80	18	2	60 —	3	43	10 —
Desertae extraneorum	934 ¹ / ₂	—	—	10	—	—	— —	—	—	— —
Fota summa	17391	13829	513	3917	501	113	1760 —	68	742 2	88 —
Sedis Aranyas	2863 ¹ / ₂	3233	2539	12649	54	—	216 —	9	168	— —

Status et condiciones personarum	Fagopyri	Pruna siccata	Tabaccae	Reditus ex elocatione pecuniae	Reditus ex commercio	Reditus ex vini et cervisia enopolis	Proventus ex manufacturis seu artificio	Proventus ex calae	Proventus ex scandulis	Debita activa	Debita passiva
Specificatio rerum	Cub. Met.	Cub. Met.	Centenar. Librae	Flor. Den.	Flor.	Flor	Flor.	Flor. Den	Flor. Den	Flor. Den.	Flor. Den.
Armalistae	50 2	66 2	6 55	1 50	6	3	402	— —	— —	1723 —	2560 —
Vidune armalistarum	—	1	— 18	— —	—	—	—	— —	— —	— —	22 —
Primipili	382 2	842	23 23	16 —	204	69	1447	132 50	57 80	4381 —	20684 —
Pixidarii	108	76 2	14 19	— —	—	—	74	20 —	31 —	200 —	1888 —
Viduae libertinorum	12 3	44	1 42	— —	93	8	—	— —	736 70	297 —	1269 —
Privilegiati	—	99 2	2 48	— —	23	3	435	— —	— —	657 —	4197 —
Viduae privilegiatorum	—	6 1	— —	— —	8	—	—	— —	— —	35 —	216 —
Satellites	—	—	— —	— —	90	12	156	— —	— —	18 —	31 —
Salicidae	—	30 2	— —	— —	—	—	20	— —	— —	19 —	254 —
Viduae salicidarum .	—	—	— —	— —	—	—	—	— —	— —	— —	— —
Jobbagiones	275 1	330 3	12 70	— —	—	—	—	66 —	23 —	999 —	7846 —
Viduae jobbagionum .	1	8 1	— 3	— —	—	—	—	— —	— —	10 —	218 —
Servi Aulici	48 3	2 2	— —	— —	—	—	—	— —	— —	3 —	68 —
Inquilini	56	30	4 56	— —	6	—	359	34 —	— —	131 —	1304 —
Vagi	1 2	— 2	1 52	— —	3	—	83	— —	1 —	201 —	118 —
Exempti	12 2	7	— —	5 —	29	7	295	— —	— —	542 —	703 —
Desertae extraneorum	—	—	— —	— —	—	—	—	— —	— —	— —	— —
Tota summa	948 3	1537 1	66 77	22 50	462	102	3271	252 50	849 50	9266 —	41353 —
Sedis Aranyas	1997	30 1	2 46	— —	—	—	1138	— —	— —	915 —	4347 —

(Eredetije Udvarhelyvármegye levéltárában.)

Udvarhelyszéknek folyamodványa a főkormányshékhöz, adózási terheik könnyítése és sérelmeik orvoslása végett. (1720.)

Méltóságos regium gubernium! Nékünk érdemünk felett való jó uraink és patronusink!

Minémű karban és állapotban légyen ns. *Udvarhely* székhöz pro moderna rerum occasione dolga és állapotja és az ő felsége ns. székünkre vettetett és vetendő quantumának is megfizetésiben és egyéb ő felsége szolgálatjának is praestálásában mennyi és minémű különb-különbféle akadályokkal praepediáltassunk, nem kétlyük ngtok előtt nyilván vagyon, mindazáltal bizván az ngtok atyai gratiájához, dolgainknak orvoslása és jobb statusban való állítása iránt alázatos remonstratiónk által ngtok előtt letésszük.

Nyilván vagyon ngtok előtt, hogy ns. *Udvarhely* székhöz nagyobb része mindenfelől havasok alja lévén, mivoltára nézve vad, sovány és terméketlen akármi időben is, annál inkább az mostan nem régen elmúlt siralmas, szűk időkből, kifogyván szegénységeink az súlyos terehviselés és keserves szükség miatt (salvo honore) vonó marhájokból, nem colalhatván földeket úgy, az mint az helységeknek soványsága kívánná, az földi termésre és gyümölcsözésre teljességgel alkalmatlanná tétetett, úgy annyira, hogy maga oeconomiája nem hogy arra satisfacialhatna, hogy reája esett portioját abból lefizethetné, sőt élete táplálására is más helységekből kételeníttetik búzát és egyébféle gabonát szerzeni, mely miatt és az ns. székre terhesen vettetni szokott contributio miatt, mivel contributionk is nem minualtatik, annyira enerváltatott szegénységünk, hogy némelyek már majd minden jóságokat másoknak obligálták, némelyek anynyival adósok, hogy az fejek sem szabad, csak az elmúlt siralmas szűk esztendőben gabonát hogy vihesse nek, annyi kölcsön pénzben és adósságban verték magokat, hogy maradékjok sem sufficiálhat lefizetésire. Ehhez accedal az is,

Hogy Istennek ő felségének ítéletéből az két uttal csakhamar egymás után rajtunk általment pestis adózó embereinket (kiknek is eddig számos volta conserválta székeinket) annyira elfogyatta, hogy adózó embereinknek nagy része elhalván és azoknak contributioja a megmaradt kevés népre maradván, oly terhesen esik az

adó, mintha semmiben adózó embereinknek száma nem minualódott volna, mivel csak az elmúlt esztendei adóból egy tehetösebb emberre computatis omnibus etiam naturalibus, majd ötven-hatvan rh. fl, egy medii status emberre harmincz-negyven rh. forint esett. Mely adózó embereink közül is már most mely sokan különb-különbféle útakon és módokon akarják az contributio alól magokot eximáltatni, ngtok előtt alázatosan akartunk remonstrálni.

1. Vadnak oly mostan magoknak nemességet, szabadságot és immunitast kereső primipilusok, kiknek még az régi hadakozó üdőkben is elejek és magok primipilusok, vagy pedig ns. zászló alatt (mint az udvarhelyiek) szolgáló nem jószágos ns. emberek voltak, kik is az adózáshoz nem szokván, commissariusság és perceptorságbéli szolgálatjok által immunitáltattak az contributio alól, szerezvén a mellé magoknak két-három zselléreket.

2. Hasonlóképpen vadnak oly armalistak, kik ab ingressu felicissimorum suae sac̃r. Majestatis armorum contribualtanak és minden ő felsége szolgálatjára kévántató onust supportaltanak, úgy némely oly igaz ns. emberek is, kik jószágokat magok dissipalták s ennek előtte hogy az portiotól immunisok lehetnének, nem lévén rendes adózó jobbágyok, meg sem gondolták, most már magokat immunitaltatni akarják, kiknek is számok armalistákkal és primipilusokkal együtt extendal ötszázra vagy többre is, kik is mindnyájan magokot az contributiotól per varias vias et modos némelyek instantiajukra obtinealt resolútiókkal s commissiókkal, hogy nemesi szabadságokban manu tenealtassanak, az ns. székely natio végezése ellen exemptaltatni akarják. Ezeken kívül

3. Ennek előtte való üdőkben az két Oláhfalú is az ns. szék közé contribualván, az egy búzán kívül pénzzel, zabbal, szénával, az ns. széket proportionate, mint más faluk, segítették, allevalták, kik is már bizonyos üdöktől fogva az széktől annyiban elszakadtak, hogy semmiben egyébben az ns. széknek nem succurrálnak, hanem csak valami pénzben. A kiket követvén

4. Nehogy az *zetelakiak* is az széktől elszakadnának, contractusra vévén *Zetelaka* az széket, most már nem iuxta qualitatem et quantitatem, hanem csak iuxta benevolentiam segíti az contributioban *Zetelaka* a széket.

5. Mindenik religion levő ecclesiasticusok, esperestek, mes-

tereket, cantorokot, harangozókat, az tisztek akaratja ellen, az széknék és adózó embereknek nagy praeiudiciumára, oly jószágos és adófizető embereket vésznek maguk közé, az kik majd jobb-jobb értékű és tehetségű emberek, az kik az határokat is majd jobban bírhatják, kik közül némelyeket (mivel nem is arra capax subjectumok) ha szintén erőltetnék is arra az hivatalra, ha contribualni és egyéb ő felsége szolgálatját supportálni nem kellenék, azon hivatalt nem amplectalnák. Vadnak felesen olyak is, kik magok házoktól valamely olyan ecclesiákban, az melyekben idáig soha mesterek nem tartattanak, egy héten egy-két napokon vagy csak vasárnapokon és innepnaponként, csak hogy lehessenek sub titulo et nomine ecclesiastico, beszolgálnak és sub eo practexto eximáltatják magokat a contributio alól.

6. Némely actualis ecclesiai rendek parochialis fundusokon kívül jószágokat tartván, nem csak magok nem contribualnak külső fundusokról, de még jószágokban lakó, adózó rendekből álló magok zselléreket is exemptalják. E mellett

7. Lévén az ns. széknék olyan constitutiója, hogy az mely özvegy papnének és letett mestereknek fiai husz esztendőket meghaladnak és azalatt papokká, mesterekké nem lesznek, az olyanok contribualjanak. Vadnak felesen olyan özvegy papnéknak és letett mestereknek is fiai, kik meghaladván az husz esztendőket, ecclesiiai hivatalokat nem amplectaltak, vagy soha is nem amplectalnak, mindazonáltal mégis nem adóznak, adózni sem akarnak.

Ecclesiákban, nominanter *Udvarhelyt*, fő s vicecuratorok, szent egyházfiai s bírái, papok zselléri, exemptusi, az adózó embereknek az tehetősiből oly feles számmal vadnak, hogy az városnak nagy része nem adózik, azoknak is terheket az ott lakó szegénység supportálja.

8. Lévén némely falukon, só vidékin, az parajdi aknához szolgáló sóvájók és aknai szolgálatot supportáló emberek, kiknek is számuk száznál többre extendal, azok is ennek előtte való üdökben, etiam post ingressum felicissimorum suae sacr. Majestatis armorum, szintén úgy adóztanak, mint más primipilusok, kik is már most jöllehet fizetésért szolgálnak mind ő felségének, mind pedig más ns. sókat vágató hazafiainak, privilegiumot extrahálván magoknak, reájok esett és esendő portiojoknak csak felét akar-

ják megfizetni és úgy akarják magokat immunitaltatni, portiojuknak felét az azokban az falukban lakó szegénységnek vállára tévén.

9. Ez is nem kevés praediciumára vagy székünknek: sok adózó rendekből álló személyek ns. vármegyékre vagy kiházasodnak, vagy ott valami jobbágyokat szereznek és az székben oeconomizálnak, s adózó rendek lévén, sub titulo nobilitatis et jobbagionum in communem sedis contributionem nem contribuálnak.

Vadnak sokan olyak is, kik hogy az contributiótól és egyéb terehviseléstől s ő felsége szolgálatjától annál inkább menekedhessenek, házokat, örökségeket, jószágokat elhagyván, az ns. vármegyékre vagy más ns. székekre által mentenek lakni és ott ki egy, ki más szín és praetextus alatt, ki zsellérképpen commorálván, sem azokat az ns. vármegyéket vagy székeket, az hol laknak, nem segítik úgy, az mint illenék, sem pedig itt az székben nem szolgálnak, hanem mind ott, mind pedig itt immunitast keresnek magoknak, kiknek is reductiojoknak és az articulus szerint való repetaltatásuknak s feladattatásuknak egyszersmind megendettetését, alázatosan várjuk.

10. Minthogy az elmúlt siralmas 1718. és 1719. esztendőben az akkori szükség és pestis miatt ns. *Háromszéknek* nagy része maga lakóhelyiből elbujdosván, az ns. *Háromszék* portiojában is extra antiquam praxim, az mely szerint az proportio ő kgek és mi közöttünk forgott, reánk repartíaltatott volt, jöllehet azon szükség és pestis mi reánk is elkövetkezett volt, úgy mint ő kgmekre, mindazonáltal minékünk erőnk felett is ugyancsak supportalnunk kellett, mely is székünket annyira enervalta, hogy maga proportioja szerint való contributiojának is lefizetésire alig sufficiálhat. Instalunk azért az méltóságos regium guberniumnak alázatosan, hogy az régi praxis szerint proportionaltassék mi közöttünk és ns. *Háromszék* közt contributionknak repartitioja.

11. Vadnak ilyen difficultasink is az só iránt, hogy az *sófalvi kamara háznál* lévő némely *máglyás* sóra menő szegénységeinket kergeti, veri, az sőt embereinkkel hordatja az mázsához, az só árát megadván, az mázsárlásért és eldarablásért, az mázsa körül szolgálóknak a só árán kívül külön kell fizetni. Az *nemes sóért* adni szokott zabjainkot is oly nagy vékával méri és oly megnyomva, hogy öt véka zabból is négy véka ki nem telik. *Brassai* uraimék is ő kgmek, sőt vivő szegénységünkötől felettéb

való taxat exigálnak, mely iránt is hogy az mélt. gubernium minket atyáiképpen consolaljon, alázatosan kérjük.

Oldalt más kézzel: Ilán uram és az brassai dologból az m. G. eleiben kell folyamodni.

Minthogy pedig az mesteremberek manufacturái és talpbőr árrok felett megdrágultanak annyira, hogy két-három áron is alig veheti meg ember: hogy az olyanokban is az mélt. regium gubernium limitatiót tétessen, alázatosan kívánjuk.

Ezen repraesentalt difficultasinkból áttallátván ngtok ns. széük mind az pestis miatt isten ítéletiből, mind ennyi exemptusok és adózni nem akaró emberek miatt, kik is ennek előtte való üdőkben etiam post ingressum foelicissimorum suae Majestatis armorum, meg sem gondolták, hogy ne adóznának és az ő felsége közönséges szolgálatját és egyéb közönséges terhét együtt ne supportálnának az székekkel, mennyi rövidséggel és defectussal legyen.

Alant más kézzel: Az salétrom főzés is nem kevés költséget causál az székeknek.

Instalunk azért ngtoknak alázatosan, méltóztassék ennyi defecusinkot és rövidségünket s alázatos instantiánkban feltett dolgainkot és panaszinkot, kivált adózó embereinknek számának ily különb-különbféle utakon-módokon lett és naponként leendő megkevesedését, istenes consideratióban venni és contributionkot könnyebbíteni, dolgainkot is igazítani, mivel ily színű dolgaink, ha nem orvosoltnak, az adó is rajtunk nem decrescal, hanem accrescal, adózó embereink is, az kiknek számos volta conservalta eddig is széüknek, mely ha nem lett volna, a földnek sovány és rosz volta miatt s terméketlensége miatt lehetetlen lett volna mind az ő felsége contributioját, mind egyéb ő felsége szolgálatját supportalnunk, a mint hogy ezután is lehetetlen leszen, ha a specificalt utak módok szerint naponként csak fogyton fogynak, mivel ezen az úton, az mint alázatosan remonstráljuk, még ha mi termékeny hely volna is széüknek, nem conserválódik, hanem poenitus deficial. Mely iránt való atyai gratiáját is az mélt. regium guberniumnak alázatosan várván, maradunk

Az méltóságos regium gubernium

alázatos szolgálai

Nemes *Udvarhelyi* székek vicetisztei és assessori,
az nemességgel együtt mind közönségesen.

Kivül: Spectabili ac generoso domino domino *Sigismundo Corda*,
supremo iudici regio sedis. Sic. *Udvarhelyy*.

Alatta ugyanazon kézzel: Haec etiam instantia, in quibus fuerit
necessaria, recapitulanda erit.

(Eredetije *Udvarhelyvármegye levéltárában*, nemzeti láda XIV cs.)

1526.

III. Károly a Rákóczi-forradalomban való részvétele miatt nótázott Cserei János ágostonfalvi (tejérmegyeri) és bölöni (miklósvárszéki) birtokát Cserei Mihálynak adományozza 645 m. forint (vagyis 537 r. 1rt és 90 kr.) lefizetett zálogösszegért, melyet aztán (az oklevél után olvasható feljegyzés szerint) Cserei Mihály visszabocsátott öcsce kezébe. Kelt Bécsben 1721. márcz. 3.

Nos *Carolus* sextus Dei gratia electus Romanorum imperator semper augustus, ac Germaniae stb. memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod nos attentis et consideratis fidelitate, fidelibusque servitiis fidelis nostri nobilis *Michaelis Cserei de Nagy-Ajta*, quae ipse nobis et augustae nostrae domui, tam in negotiis cameralibus, quam vero aliis pro locorum et occasionum exigentia industriosae et noviter hactenus impendit et qualia etiam in posterum praestitutum atque in dies maiori conamine exhibiturum, se nobis pollicetur, totales igitur et integras portiones possessionarias in possessionibus *Ágostonfalva*, in *Albensi* et *Bölön* sede Siculicali *Miklosvár*, sic videlicet nuncupatis comitatu et sede existentibus habitas, quae alias *Joannis* itidem *Cserei*, non ita pridem gratiam vitae et capitis ex benignitate nostra speciali consecuti praefuerant, verum ex eo, quod idem superioribus annis suscitatis in anno 1703 per *Rakoczi*um tumultibus, nescitur unde motus, quibusve ad id inductus respectibus, se immiscuerit, perfidasque rebellium partes non modo secutus fuerit, sed etiam publicatos saepius amnestialis gratiae terminos procaciter eluserit, atque ideo in generali fidelium nostrorum statuum et ordinum dicti nostri Transylvaniae principatus dicta, per nos in civitatem nostram saxonicalem *Cibiniensem* pro die 11 a mensis Januarii anni 1717 iam praeteriti indicta et celebrata, de lege eiusdem principatus in notam perpetuae infidelitatis, amissionem scilicet ca-

pitis et universorum bonorum mobilium et immobilium, ipsum solum proprie et praecise concernentium, ubivis in dicto nostro *principatu Transsylvaniae existentium et habitorum incurrisse* pronunciata eatenus sententia declaratus fuerit et iuxta eiusdem omnia bona, velut rebellis, et tunc absentis in nos, consequenterque fiscum nostrum et benignam collationem nostram redacta et devoluta extiterint. Totum item et omne ius nostrum regium, si quod in easdem portiones etiam aliter, qualitercunque extiteret et habebetur, aut eadem et idem ex quibuscunque causis, viis, modis et rationibus nostram concernerent collationem, sub evictione legali quoad summam infra specificandam simul cum curia nobilitari in dicta portione *Bölön* existente, cunctisque huius et earundem utilitatibus et pertinentiis quibuscunque libet, terris scilicet arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, silvis, nemoribus, montibus, alpibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis item fluviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorum locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad easdem de jure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, eidem *Michaeli Cserei* tum meritorum suorum iam praedictorum intuitu, tum vero erga *sexcentorum quadraginta quinque hungaricalium aut quingentorum* triginta septem rhenensium florenorum et triginta crucigerorum summam fisco nostro regio actualiter iam persolutam praefato *Michaeli Cserei* ejusque masculini sexus descendantibus jure perennali donandas, dandas et conferendas, iis vero deficientibus vel non existentibus foeminei sexus, in et pro iam dicto sexcentorum quadraginta quinque hungaricalium aut quingentorum triginta septem rhenensium florenorum et triginta crucigerorum summa titulo pignoris sive redemptibili jure benigne inscribendas duximus. Assecurantes simul et affidentes universos ejusdem heredes et posteritates foeminei sexus, ad quas videlicet deficientibus vel non existentibus, ut praemissum est, masculis jam dictae portiones spectabunt, quod si temporum successu nos vel successores nostri legitimi, videlicet Transsylvaniae principes aut alii quorum id interest seu intererit, praescriptas portiones pro nobis aut pro sese redimere vel rehabere voluerimus, ex tunc ab iisdem non ali-

ter, neque secus, nisi deposita prius et integre simul et semel persoluta praespecificata sexcentorum quadraginta quinque hungaricalium aut quingentorum triginta septem rhenensium florenorum et triginta crucigerorum justae currentis et usualis monetae summa redimemus et rehabebimus, redimentque et rehabebunt. Ad quod firmiter et inviolabiliter observandum tam nos ipsos obligamus et obstringimus, quam successores nostros legitimos, videlicet Trassylvaniae principes aut etiam alios, quorum interest, seu intererit, obligatos et modis omnibus obstrictos esse volumus. Prout damus, donamus et conferimus, inscribimus et impignoramus, assecuramus item et offidamus, obligamusque et adstringimus, harum nostrarum secretioris et aulici sigilli nostri inpendentis munimine roboratarum, vigore et testimonio litterarum mediante. Quas nos in formam privilegii redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportatae.

Datum in archiducali nostra civitate *Vienna*, die tertia mensis Martii anno domini millesimo septingentesimo vigesimo primo; regnorum vero nostrorum Romani decimo, Hispanici decimo octavo, Hungarici et Bohemici etiam decimo.

CAROLUS m. p.

B. JOANNES JOS. BORNEMISZA de Kászon.

SÁMUEL ALVINCZI.

Mely donatio két veressel s fejjérrel elegyes sinóron függő és tartóba foglalt pecséttel való megerősítve. A donatio tábláján helyül néhai *Cserei Mihály*-nak a donotariusnak ezen jegyzése olvastatott:

Miklósvárszéki bölöni idősbik *Cserei János* uram ugyan *Bölön*-ben levő udvarházáról, ott való jobbágysággal, szántóföldekkel és minden appertinentiákkal, úgy szintén ugyanazon udvarházhoz eleitől fogva biratott fejevármegyei *ágostonfalvi* portioról és *Nagy-Ajtán* is a mely jobbágyságok és szántóföldek vadnak mindazokról való kegyelmes collatioja felséges római császárnak, a mely jószágot a donatio tenora szerint elfoglaltattam magam számára, de öcsém uramhoz ő kegyelméhez igaz és példa nélkül való atyafiságtól viseltetvén, ő kegyelmének remittáltam olyan conditioval (melyet velem tudom Erdélyben egyik atyámfia is nem cselekedte volna), hogy ha Isten (melyet bizony nem kívánok) ő kegyelmét ez életből kiszólitáná és ő kegyelmének semmi gyermekei nem maradnának, azon udvarház minden fenn declarált ágostonfalvi és ajtai portiókkal együtt az én gyermekeimre szálljanak vissza és minden

törvénykezés nélkül szabadon az én gyermekeim, mint tulajdon saját jószágokban, szabadon belé szállhassanak, magok számára elfoglalhassák, mivel most is csak az én engedelmemből bírja ő kegyelme, a melyről ugyan maga keze írása és peesétje alatt költ contractussa is van ő kegyelmének nálam. Ez a donatio pedig úgy sonál, hogy valamíg az én fiú-ágam durál, örökösön birhassák a jószágot, ha pedig az én fiú-ágam teljességgel deficiálna, tartozzék a fiscus az én leány maradváimnak hatszáznegyvenöt magyar forintotköt elsőbben kész pénzül letenni és úgy juthat a fiscus a jószágnak kiváltásához. Ezeket azért akartam megírni, hogy az én gyermekeim tudhassák jövendőben is azon megnevezett jószághoz való igaz jussokot.

CSEREI MIHÁLY mp.

(Mult századi másolata *Cserei Ákos úr birtokában Ákostalván.*)

1527.

Főkormányshók rendeletei Csík- Gyergyó és Kászonszéknek. Kolozsvár 1721, április 14.

Tudatja, hogy a meghalt gróf *Steinville* helyett ő felsége »gr. *Virmond* excellentiáját ugyan erdélyi principatusában generalis commendansnak dec-larálja.«

Országgyűlésre meghívja Kolozsvárra május 12-re, ha ő felsége az elhalasztásba belegyeznek: június 8-ára.

C. SIGISMUNDUS KORNIS mp. gubernator.

SAMUEL KÖLESÉRI.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1528.

Csik- Gyergyó és Kászonszék az 1721. május 12-ére Kolozsvárra országgyűlésre küldött követeinek adott instructioja. Csikszereda 1721. április 29.

(1—5. Aprólékos panaszok.)

6. *Bodzába* vevturázó szekereinket nemes *Háromszéken* ki nem váltván, harmad s negyed napig és néha egy hétig is oda erőltetik, megtartóztatván, mely mennyi hátramaradásával, kárával legyen szegény embereinknek igazságos consideratioba vétetni ne posthabeálja kgltek loco in debito.

(7. Aprólékos panasz.)

8. Úgy 32 számból álló örállóknak is terheket felír, kik is in publico regni bono et servitio foglaltatnak. /

9. De az confratereket is felséges urunk in nro 32 exemptioval méltóztaték consolálni, pro servitio divino applicitván ökök: azoknak is terhében részesülni nemes hazáinknak, vagy nationknak ne legyen terhére, instálni kell.

(10. Aprólékos panasz.)

11. *Molduva* felől való határoknak kijárását is kgltek in debito loco urgealni, (facto et optento optata hac gloriosa pace) hátra ne hadja, communicálván, az kikkel illik.

De itt sok káraink is jussanak kglteknek eszibe, melyeket a molduvaiak erigálának mi rajtunk.

(12—14 aprólékos panaszok.)

Appendix. Az várnak restaurátiójára mint erőltet az commendans és mely súlyos dolog legyen az, mivel mű nem bírunk, ha succursus nem disponáltatik, avagy quantumokból arra bonificationk nem suspendáltatik, remonstrálni, efficialni azt szorgalmatoskodjék kgltek totis viribus, az mlgos guberniumnak irt levelünk mellett és maga instantiája mellett.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1529.

A főkormányshék rendeletei Csik, Gyergyó és Kászonshék .ek.

a) *Korod 1721. június 2.*

Tudatja, hogy a június 8-ára Kolozsvárra hirdetett országgyűlést elhalasztották a generalis commendáns betegsége miatt június 22-ére.

C. SIGISMUNDUS KORNIS.

---

b) *Kolozsvár 1721. július 19.*

Tudatja, hogy a *szathmári béke* (transactió) alkalmával gróf *Károlyi* Sándortól kölcsönként pénz vissza kellett venni: *Csikshék*re esett 850 magyar forint; »annak okáért kgltek elsőben is a szathmári transactio alkalmatosságával hazajött minden rendbeli atyjafiait az egyházi rendben lévőekkel együtt hitelesen connumeráltassa, azután kinek-kinek rendi és facultásához képest a közönséges massát subdividálja. A fő és nemesi rendre pedig nem birtokuk, hanem vármegyéje vagy széke szerint, a honnan szokott iratni a potiori, avagy a régi szokás szerint felülni, egyszer és egy helyben vetlessék. Ide nem értetnek azok, a kik annakelőtte való időkből visszatértek ő fge hűségére.»

Ennek felszedésére válasszanak egy perceptort, ki azzal báró *Kemény László* gubernialis consiliariusnak Szent Mihály napjáig számoljon el »erga quietantiam«, hogy ha pedig az egész summa pénz ad proximum terminum nem administráltatik, tiszteken fog exequáltatni.«

Claudiopoli die 19. Julii ao 1721.

C. SIGISMUNDUS KORNIS gubernator mp.

SÁMUEL KÖLESÉRI.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1530.

A főkormányzó Csík, Gyergyó és Kászsónszéknek. Meggyes, 1721. augusztus 22.

Perillustres! stb.

Kgtek levelit 14-ta Augusti datas elvettem. Nem szükség ötöt hatot keresni s énnékem annyikról informatiot tenni, mert az mint informatus vagyok, *legelsőbben is ott következett az insurrectio és az rebellio* s példásabb laniena. Azért azon kgtekre repartialtatott summát fizesse universus populus. Coeterum stb.

Medgyes, 22. Augusti 1721.

Earundem perill. gen. Dominationum Vestrarum

benevolus ad officia paratus

C. SIGISMUNDUS KORNIS mp.

Latin külső cím: Csík, Gyergyó és Kászsónszéknek.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1531.

Kemény László nyugtája. Nagyszeben 1721. oct. 11.

Melylyel igazolja, hogy a gróf *Károlyi Sándor*-féle kölesönből *Csikszékre* esett 850 forintból, 566 frt 66 krt neki átadtak.

Szeben 11. Octobris anno 1721.

KEMÉNY LÁSZLÓ.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1532.

B. Kászoni Bornemisza János Csíkszéeknek. Görgény 1722. jan. 13.

Azért sietett az udvorból, hogy *Csikba* mehessen a törvényes dolgok eligazítása végett főkirálybírói tiszte szerint. De az országgyűlés miatt, mely jan. 15-én lesz, nem mehet most be. Szükséges, hogy *mindenik székekből vicekirálybíró uraimék mind a négyen* jöjjenek ki a ns. ország gyűlésire, azonkívül is kellene szokás szerént deputátusokat expediálni mennél többet most. Minden dolgát, a mi lesz a székek a *generalatus, regium gubernium, ország és commissariatatus* előtt, el akarná velük végezni.

(Eredelije *Csikvármegye levéltárában.*)

1533.

Főkormányzók Csik, Gyergyó és Kászonszékek. Kolozsvár 1722. január 18.

Tudatja, hogy az országgyűlés február 19-én jön össze *Nagy-Szebenbe*, melyre a küldöttek pontosan megjelenjenek, mert »a catalogus elolvasatván, valaki absensnek találta, az articularis poena irremissibiliter exequáltatik rajta.«

Claudiopoli die 18. Januarii a. 1722.

C. SIGISMUNDUS KORNIS gubernator mp. SIGISMUNDUS KUN mp.

(Eredelije *Csikvármegye levéltárában.*)

1534.

Csik, Gyergyó és Káson-szék a Kolozsvárra 1722. február 19-ére hirdetett országgyűlésre küldött követeknek adott utasítások lényegesebb pontjai. Csikszereda 1722. február 4.

1-mo. Hogy az molduvaiaktól elfoglalt határok kijáratását és rehabalását precalják ő kglmek.

3-tio. Hogy az gubernialis személyek száma nátionk részéről in aequali nro legyen, mint az alma natioból.

4-tum. Szereda városa lakosi lévén mind oeconomus és székbeliek, nem mesteremberek: hogy ad propria reducáltassanak és mesteremberekkel ültessék meg az fundus.

5-tum. Effectuálják ő kglmek azt is, hogy az *Olt* vizén levő

hidaknak tartásában részesek legyenek, mint hogy nagyobb hasznát is ő kglmek veszik, az határba is incorporálák magokat, melyben azon hidak vadnak.

6, 8 mázsa só nem lévén elég egy nemes curiának: adjanak többet.

9 *Kászon-rétin* volt egy hely: *Király-szabadja*, a hol eddig útasok legeltettek, most *Kézdi-Vásárhely* foglalta el magának; adasék vissza.

11-mum. Az molduvaiak per excessum sok feles marhákat vőnek el lakosinktól, még a postáktól is, úgy hogy nem mernek bejárni. Orvosoltassék.

12-mum. Az *rácز militia* statioja lévén az *Gyimesben*, sok feles privata personáknak szénafűvőköt megkaszáltatják, szénát abból csinálván, kereskednek abból, injuriájakra az possessoroknak.

13-mum. Ezen *rácز militia* regulamentum ellen kereskedik minden időben *égetett borral*, praejudiciumára az adozó incoláknak.

14-tum. Az militia keveset gondolván az regulamentummal, az prima plana semmi naturalcját equilis portiojára az gregariusok portioinak felire csak levalja, vigyáztván, hogy pénzül szedje fel, holott az krajezárát sem szedhetni executio nélkül.

Ugyanez még más három ponttal pótolva.

15. *Salétrom és bűdöskövek* vecturája nem kevés hátramarádást causal incolainknak: orvoslásában munkás legyen kgltek.

16. Az *Bodzába* járó rácзok 10 portiojára az naturáknak vecturája igen felette rontja az incolainknak marháit és hátramarádást dolgaiban causal.

17. Járul ehez specificatioja az presidium servitiumának is.

Ex congregatione communi *Csik, Gyergyó et Kászon* congregatae in arce *Csikszereda* celebrata.

Anno et die in presenti.

(P. h.)

Extradata per
FRANCISCUM CZIKO
Csik infer. jur. not. mp.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1535.

B. Kászoni Bornemisza János Csíkszékeknek. Szeben 1722. ápr. 18.

Azért jött főkép Erdélybe Bécsből, hogy főkirálybíró tisztének eleget tegyen; de ő fge már visszarendelte »ő fge udvarában publicum servitiumonnak folytatására«. »Hogy a ns. székek dolgaiban és törvények kiszolgáltatásában fogyatkozás ne lenne«, át akarná adni hivatalát valamely érdemes személynek a szék beleegyezésével. *Le nem köszön, ténát szabadon nem választhatnak, hanem ajánljanak (candidáljanak) 3 személyt.* »Ha melyik inkább tetszenék nékem, annak suo modo transferálnám azon tisztségemet; ha nem tetszenének, nem transferálok«.

»Ha ezen materiában némelyek talán holni ratiokat akarnak allegálni: tudnia kell az olyanoknak, hogy az ország törvénye szerint is az ország fejedelme jussának és authoritásának is meg kell tartatni a *főkirálybíró* dolgában is, kivált most, *főkapitány* nem lévén, én is legitimus főtiszt lévén, kedvem és akaratom ellen mást nem választhatni.« Szabad választás nem lehet, mert nincs üresedés.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1536.

Csik és Kászon gyűlése Csik-Somlyón. 1722. ápr. 27.

Tárgyalják *B. Bornemisza János* lemondási szándékát, s azt határozzák, hogy megkéri küldöttség által, hogy maradjon meg tisztségében s ha nem akar, ajánlják *gr. Lázár Ferenczet, gr. Haller Jánost* és t. nemz. *Thoroczka János* urat ő kglmét. Föltételeik a következők: Ha *Hallert* választaná: 1. törvényesen incorporálja magát a székben, 2-do. »hogy kedvetlen, illetlen directiótól se magát, se székünköt és dolgait ne kormányoztatná ő nga«; 3-io. székünkötől külső helyekre való gratuitus laborra is ne kívánná embereink szolgálatját.

Deputatusok t. n. *Henter László és Sándor Péter* uramék ő kglmek.

4-o. Akármelyik actualtassék, homagialiter legyen köteles, hogy ezen extraordinarius casusban levő translatiot consequentiába nem vészi.«

(Fogalmazványa Csíkvármegye levéltárában.)

1537.

Gr. Lázár Ferencz a négy: Alsó-, Felső-Csík, Gyergyó és Kászon-szék közönségének. Szárhegy 1722. ápr. 28.

A tegnapi gyűlésről nem volt tudása, azért nem ment oda. A gyergyai királybíró azzal menti magát, hogy nem tudta, de most már a kgték tegnapi levelére bocsátott cursust, hogy holnapután reggelre compareáljon. Én felforgattam a Trip. Apr. Comp. törvénykönyveket s úgy látom, hogy a szabad választáshoz van joga a székeknek, ha a főtiszt leköszön. Ha leköszön, én is kötelességemnek tartom csekély votumomat adni *egyre*. »Csak egy személyt választhat kgték.«

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1538.

Csík, Gyergyó és Kászon gyűlése folytatása. Somlyón 1722. ápr. 30.

Csík és Kászon, Gyergyó székekkel együtt aztán ápr. 30-án újabb congregatiót tartottak *Somlyón*, a melyen a gyergyai vice királybíró hozzájárult *Csík és Kászon* szék határozatához, a többi ülnökök, nemesek és falusbírák pedig nem 3, hanem *egy személy megnevezésében* állapodtak meg és pedig *gr. Lázár Ferenczében Szárhegyről*, mert ők a törvényes választáshoz és az eddigi gyakorlathoz ragaszkodnak. Ha nem nyerhetik meg: akkor *Csíkkal és Kászonnal* együtt ők is *B. Bornemiszt* akarják megtartani.

(Fogalmazványa Csíkvármegye levéltárában.)

1539.

Br. Bornemisza János Csík, Gyergyó és Kászonszéknek. Abafája 1722. máj. 5.

A deputatusoktól hallván a határozatot (a király-bíróság felől), bánja, »hogy a ns. székek meg nem egyezhettek egészen, noha van az olyanok iránt is mód és rend. Én most egész resolútiót (t. i. a lemondás és királybírótság felől) nem tehetek, hanem perpendáлом továbbra is az dolgot.«

Addig a vicetisztek intézzék az ügyeket.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1540.

*A főkormányzék Csík, Gyergyó és Kászsónszéknek. Nagy-Szeben
1722. május 9.*

Rendeli, hogy törökbuzát búza és szőlő közé ne vessenek és a szénafüveket fel ne szántsák.

Kórházak felállítását is rendeli.

Cibinii die 19. Maji a. 1722?

C. SIGISMUNDUS KORNIS.

S. KÖLESÉRI.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1541.

*Gróf Kornis István Csík, Gyergyó és Kászsónszéknek. Szamosfalva
1722. július 28.*

Tudatja, hogy »ha mi controversia inter militiam et provinciales fenn volna, sopiáltassék«. Arra nézve gyűlés »rendeltetett az generalis commissariatulus végzéséből ad diem 12. mensis Aug. Kolosvárra és fog duralni usque diem 10-mum mensis Septembris «

Ha az extraordinariak nincsenek administralva, administrálják és küldjék be a provincialis perceptor kezébe.

Szamosfalva 28. a. Julii 1722.

Servus et benevolus officia paratissimus

C. STEPHANUS KORNIS mprria.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1542.

*Főkormányzék Csík, Gyergyó és Kászsónszéknek. Kolozsvár
1722. október 3.*

Tudatja, hogy gróf *Virmond* halála után generalis commendásnak gróf *Königsegg*et nevezték ki.

A katonaság téli költségei fedezésére esett Rh. fl. 11200, trit. cub. 15, avenae cub. 10; foeni curr. 4, vini vas. $\frac{1}{2}$.

Claudiopoli die 3-tia Octobris 1722.

C. SIGISMUNDUS KORNIS gubernator mp.

SIGISMUNDUS KUN.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1543.

*B. Bornemisza János Csík, Gyergyó és Kászonszéknek. Bécs
1723. ápr. 28.*

Köszöni ismételve, hogy főkirálybirósága folytatására felkérték. Helytelen, hogy némelyek új választást kívántak, mert az approbatabeli articulus szerint való választás akkorra való, mikor vacantia van. Az pedig nincs, mert ő még él, sem pedig rebelliummal (mely által szokott a főtiszttség amittáltatni) tisztégemet el nem vesztettem, felséges urunk is tölem el nem vette, hazámon kívül nem magam privatumomban, de ő fge udvarában, az ország publ. szolgálatjában vagyok, ne nyugtalanodjanak azért és engemet tudósítsanak: micsoda dolgok és causák volnának generalis székre valók, melyek a főkirálybíró praesentiáját necesario kívánnák, egyéb dolgokat végezzék a v. tisztek.

Leveletem egyik székéből a másikba küldjék és olvassassák el publice.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1544.

*Főkormányszék rendelete a jobbágyok elköltözésének megakadályozása
és a verébtők szedetése ügyében. N.-Szeben, 1723. május 5.*

Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis stb. nomine. Egregii stb.

A föld népének sok helyeken a magok fészkekből való ki-
mozdulások és elszéledések kivált a külső vármegyékre titkon
való által való kimenetelek és szökések mind felséges urunk szol-
gálatjának minemű rövidséget és egyszersmind a dominus terrestri-
seseknek is tapasztalható kárt causáltak légyen, már experiáltuk;
hogy azért effélék megakadályoztassanak és zaboláztassanak, ille-
dőnek tiltetett. Azért minden útonjárók, kuldusok és egyéb lé-
zengő személyek akár in persona, akár familiástól, szekerstől,
marhástól, úton, városokon, falukon és egyéb helyeken is ha dep-
rehendáltatnak, passust kérvén elsőbben is töllök, szorgalmatosan
megexamináltassanak és utazásokban megtartoztassanak; végére
menvén honnét indultak. Ha magát nem igazolhatja, mind addig
detentio-ba tartassék, míg az vármegye vagy szék tiszteitől s fő-
desurától assecuratoriát vagy testimoniumot nem producal, hogy
igaz járásbeli ember; sőt a testimonialisok és assecuratoriájok is

megvizsgáltassék: kik subscriptioja és pecségi alatt emánáltattak, nehogy hamis levelekkel élvén, annak színe alatt magokat fraudulenter salválhassák. Ha ki kgltek közül negligálja és invigilantiája mijá efféle személyek elabálnak passus és testimonium nélkül, számadásában lészen és a poenát is el nem kerüli. Accedál ehhez is, hogy némely helyekben felette sok személyek eximáltattak a contributióból, melyeket kglmetek absque rationabili causa immunitálni ne attentáljon, hogy azoknak is terhe más szegény lakosokra redundáljon.

A verebeknek mind búzában és egyéb gabonákban való kártételek nem kevés kárt importál: azért az elébbeni kiküldött gubernium commissiojának tenora szerint a verébfőknek szedését is maga subordinátusival procuráltassa, melyre kgltek tisztékül szorgalmason attendáljon. Sic facturis stb.

Datum ex regio principatus Transilvaniae gubernio. Cibinii die 5-ta Maji ao 1723.

SIGISMUNDUS KORNIS gub. mp.

SIGISMUNDUS KUN mp.

Latin külső cím: Csík, Gyergyó és Kászsonszéknek.

Kívül: A külső vármegyékbe szélyedett község zabolázásáról.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1545.

A főkormányzék Csík, Gyergyó és Kászsonszéknek.

a) Kolozsvár 1723. június 15.

»Minthogy mélt. generalis commendans ő excellentiája szándékozik az odabé való helyeket perlustrálni és eezersmind a *csíki feredőre* is el fog menni:« megparancsolja, hogy az utakat csinálják meg »és az feredőnél való forrást szépen megtisztítván, az ahhoz szükséges necesáriumokat is annak rendi szerént elkészíteni el ne mulassa.«

SIGISMUNDUS KORNIS gubernator mp.

SIGISMUNDUS KUN mp.

---

b) Kolozsvár 1723. június 19.

A katonaságnak kenyér-sütéshez szükséges fát kell szállítani; még pedig »az elkerülhetetlen szükség úgy hozván magával, kgetekre esett

lig. foc. cur. nro pro magazino 100, pro praesidio cur. nro. 150, melyeket kgltek *Csik-Szeredára* adminisztráljon.*

SIGISMUNDUS KORNIS gubernator mp.

S. KÖLESÉRI mp.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1546.

Gr. Kornis Zsigmond gubernátor Csík, Gyergyó és Kászonszéknek.

a) *Korod 1723. július 5.*

Tudósítja, hogy a »*savanyú vízre*« menő utában kapta »ő felsége decretumát,« melylyel *Medgyesre* országgyűlést hirdet.*

Dominationem Vestrarum

Benevolus

SIGISMUNDUS KORNIS gubernator mp.

---

b) *Korod 1723. július 6.*

Tudatja, hogy ő fge szolgálatja miatt csak később fog bemenni »a *savanyó vízre*« s reméli, hogy az »utakra és egyebekre is kgltek inkább prospiciálhat és jobb móddal való dispositiót tehet.*

Jóakarója

G. KORNIS ZSIGMOND.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1547.

A főkormányshók Csík, Gyergyó és Kászonszéknek.

a) *Medgyes 1723. augusztus 4.*

Tudatja, hogy mivel »ez a haza a *oláh zlotokokkal* úgy elborítatott, hogy többire jó darab üdötől fogva egyéb pénz nem is forogjon»: »annak okáért tetezett ő felségének kevesebb kárral nagyobb haszonra vigyázni és a megnevezett zlotokat currens valorokban degradálni.« Ő felségének »tetezett bizonyos formájú aprópénzeket beküldeni«, a mit hirdessenek ki. Augusztus 20-tól »*az oláh zlotok* mixtim et indifferenter 20 garasra, azaz egy magyar forintra és 20 pénzre szállitattak.*

»Az apró garasoeskáknak bár különböző formája legyen is: a krajezároktól különbözik és kettő teszen egy pollurát.*

Megparancsolja, hogy »az elmúlt esztendőre való annualis ratioit ad sequentem anticipationem autentice behozni el ne mulassa . . . sub poena articulari.«

»Az mostani suppletorium quantum olyan mértékben maradott«, csak buza helyett pénzt vetettek fel.

b) *Kolozsvár 1723. november 23.*

Országgyűlést hirdet *Nagy-Szebenbe 1724 január 10-re.*

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*)

1548

Csik, Gyergyó és Kászsónszék az 1724 január 10-ére Nagy-Szebenbe hirdetett országgyűlésre küldött követeinek adott utasítása. Csik-Szereda 1724. január 6.

(14 pontból áll; nevezetesebbek a következők:)

1-mo. Isten kgteket helyben vivén, nationknak minden közönséges dolgaiban nationkbéli főtiszt urakkal ő ngokkal és ő kglmekkel, úgy nationkbéli követekkel is edgyet értvén, arra vigyázzon, hogy se nationk in genere, se nationkban in privato, *régi törvényeink* ellen meg ne sértődjék senki, magok előtt viselvén az közönséges szolgálatban való functioját kgltek.¹⁾

5-to. Isten őrizzen, hogy valaki kisebbségében gyönyörködne, s nem is oda czélozunk véle, hanem, hogy agitur res de re magni momenti, vigyázzon kgtek igen szorgalmasan arra, minémű *proportiot* hoz az conscriptio székünkre, mert főconscriptor uramnak nemcsak magában levő passiója volt ellenünk, hanem azt kifakadva írásában is elhadta, mely írását maga szemével mgos gubernator urunk ő excellentiája is látott és olvasott.

Oldalt: Háromszékkel és Csíkkal commune.

7-mo. Minden helységek felett ezen hazában soványabb s hidegebszerű lévén székünk, többet ártott az elmúlt nyári sok és hideg eső az gabona *termésinek*, kivált az ősz vetésekben, melyek az szemlésekben nagy és sok hibát szenvedtek és elannyira

¹⁾ Többnyire minden követutatisás hasonló bevezetéssel kezdődik.

terméketlenné tétettek, hogy igen keveset eresztenek. Az *pénz* is úgy annyira megfogyatkozott helységünkben, hogy sokadalmaink is egy jó heti vásárt fel nem érnek, mely miá még most annyira jutott ügyünk, hogy még executioval sem lehet szedni perceptoroknak csak az gratis és husz krt is; jég is feles határinkot verte el. Most pediglen az marhadög is hallatván, tétova-járó utaink is occludáltak.

Oldalt: Ezen nyomorú termés és pénz szűki commune *Háromszékkal, Csíkkal.*

11. Ha mikoron *sértésinket* az makkra, az szomszéd molduvai határookra által kell adnunk, nem volt nem régen ennek előtte a singulis a két-két pénz vám, megelégedvén az harminczadon egy seregből egy sertéssel, de már e mellett az sertés mellett ama két-két pénz is exigáltatik; mely újanában bécsúszott usust tolláltatni tartsa a kgtek maga kötelességének.

Oldalt: Commune *Háromszékkal*, cameraticum

(Eredetije *Csík vármegye* levéltárában.)

1549.

Gyergyószékek lakosai gr. Lázár Ferencznek Gy.-Szent-Miklós
1724 febr. 19

Mint patronusoknak székgyűlésükből panaszolkodnak a gyergyai clerus, nevezetesen a gyergyai vice-esperest, a szárhegyi plebánus és legfőképen p. *Barta* uram a gróf papja ellen, hogy a vicarius rendelte ellenére is nem akarnak megelégedni a két kalangya zab bérrel, harmadikat is követelnek s a nélkül megmaradni nem akarnak, a mint-hogy a sok egyeneltenség mián a kösség is úgy elidegenedett ő kgktől, hogy nem is maraszlják.

Kérik pártfogásukat a ns. cath. status és a vicarus előtt, ha valamiben munkálódnának ellenök. A conscriptio dolgában is pártfogást kérnek, »jól tudván ngd. szegény székiünknek terméketlen vad voltát és állapotját.«

(Eredetije *Csík vármegye* levéltárában.)

1550.

A főkörmányszék Csik, Gyergyó és Kászonszéknek

a) *N.-Szeben 1724. márcz. 24.*

Tudatja, hogy az országgyűlésen, (melyen *Königsegg* grf. generalis volt ő fge teljhatalmazottja) az adóból kivettelt Csik, Gyergyó és Kászonszékre 17,510 frt és 298 k. búza

b) *Kolozsvár 1724. szept. 27.*

Téli quantumból esett rájuk, gr. *Königseggel* úgy egyezvén meg, 11,666 frt 15 k. búza, 10 k. zab, 4 sz. széna, $\frac{1}{2}$ hordó bor, $1\frac{1}{2}$ m. hús.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1551.

Gr. Lázár Ferencz »Csik, Gyergyó és Kászon székeknek mostani gyűlésében lévő rendeknek« Csik-Somlyón. Szárhegy, 1725. márcz 17.

. . . Négy esztendeje, hogy a főkirálybíróaságról a candidatio megtörtént, kiben is hogy kgték rólam el nem feledkezett, köszönöm szeretettel. Én mind *Bécsben* s mind *Erdélyben* sok fáradságommal és költségemmel munkálódtam, a kit kgték megítilhet abból, hogy mindeddig is a törvéntelen installatio kgték között meg nem esett.

Azt javallom, hogy kgték a maga törvényének és ususának megtartásáért mind ő fgének, mind a m. r. guberniumnak, mind a commendans generalisnak qua plenipotentariusnak instáljon, hogy ebben az dologban tartassék meg a haza törvénye, úgy hogy ha az eddig való főtiszt úr viselni akarja, üljön mellette és articuleriter adminisztrálja, ha pedig az ő felsége decretuminak és az ország articulussainak tartása szerint nem illik egy subjectumnak két s három tisztséget viselni, ne impediáltassék kgték annak installatiojától, a kit votum pluralitate egyszer és vicecancellarius urunk akaratjából lett candidatioban elválasztott . . . Én a tisztséget nem uraságnak s haszonnak, hanem nagy számadó szolgáltságnak tartom. Kgték is (most lévén ideje és alkolmatossága) delegátusai által munkálódni el ne mulassa.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*)

1552.

Csik, Gyergyó és Kászsónszék Kolozsvárra 1725 április 9-ére küldött követeknek adott utasítása. Csik-Szereda 1725. április 9.

A lényegesebb pontok:

5-to. Tartjuk székünkben az pénz szűk voltának edgyik okát, hogy szabados vásárlása és kihajtása engedtetett az oláhországi marháknak, kecske, czáp és marha bőröknek hozásának, jobb nagyobb és olesó lévén az ott való marha, az pénzt után hordják.

7-mo. Várbéli laitmán és commendans uram ő kglme nem csak az külső kereskedőkön, de az székbéli lakosokon is, az közelebb is minémü nagy huzást-vonást praktizála, maga kgtek is tudja luculenter

8-vo. Hasonlóképpen excessive jussát praetendálván köröskörül egy mélyföldnyire az vadászásban is, annyira elfogta fenyegetéssel, vadak elvételivel *Sögötttalvát* és *Sz.-Léleket* a vadászattól, hogy éppen teljességgel semmi úton módon vadászni azon adózó embereink nem mertenek, melybéli károkról husz vagy huszonöt frtig is szólani mernének. De az halászatból is hasonló erőszakos úton és hálók elvételivel elfogta őket, melyekről admo-neáltatván mltgos generalis *b. Thige* uramtól, láttatik cessálni, de a kár megvan; suo in loco ezt is kgltek sollicitálja.

11. Az tutajok vámlása ellen folyamodnak, mert 100 szál deszkában 30 szál csik ki, le *K.-Fejérvárig*.

(Éredetije *Csikvármegye locáltárában*.)

1553.

A főkormányszék Csik, Gyergyó és Kászsónszéknek.

a) *Kolozsvár 1725. május 12.*

Az 1725. ápr. 9. országgyűlésen *Kolozsvárt* kirovatott quantumban katonaság téli költségeire esett az előre kivetettel együtt »kgltek székre pro hybernio anni 1715. 16,263 frt; tritici administran di cub. 341; tritici impos cub. 341.

C. SIGISMUNDUS KORNIS.

S. KÖLESÉRI.

a) b) Kolozsvár 1725. október 2.

Tudatja, hogy országgyűlés, melyet september 15-re hívtak össze *Kolozsrárra*, az adóból (anticipato) a katonaság téli eltartására kivetett r. fl. 9422, tritici cub. 15. avena cub. 10; fœni cur. 4; vini vas. $\frac{1}{2}$; carnis centenarium $1\frac{1}{2}$.

Megrendeli, hogy az oklevelek és egyéb akármi névvel nevezendő az haza javára néző acták tanáltassanak, a gub-hoz adják be.

SIGISMUNDUS KORNIS.

S. KÖLESÉRI.

Melléklet:

Azon folyamodványra, hogy az idegen borokat tiltsák ki, azt válaszolja, hogy az nem lehet; hanem ha a hazában jó bor lesz, akkor meg lehet szorítani.

S. KÖLESÉRI.

c) Kolozsvár 1725. november 28.

Tudatja, hogy ő felsége patenset adott ki, melylyel privát embereknek a salétrom főzést és puskapor készítést eltiltotta.¹⁾

Claudiopoli die 28 Novembris 1725.

C. SIGISMUNDUS KORNIS gubernátor mp.

S. KÖLESÉRI.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1554.

Csik, Gyergyó és Kászonszék folyamodványa a főkormányshoz, különböző sérelmeik orvoslását kérvén. 1725.

Postulata inclitarum sedium siculicalium Csík, Gyergyó et Kászon inclityo Transylvaniæ gubernio humillime porrigenda.

1. Ennek előtte is, sok ízekben instáltunk az mélts. regium guberniumnak és mélts. statusoknak az *moldvaiak* által elfoglalt határink felől, de még eddig semmi consalatiót nem obtineáhatánk, melyből nem hogy cessálnának, sőt most legközelebb is

¹⁾ Ez a palens Bécs 1725. márcz. 1. kelettel, nyomtatott példányban, Köleséri Samuel által hitelesített gub. kiadványban, megvan Csikvármegye levéltárában.

egy néhány havasinkat elfoglalták, marháinkat elhajtották; a kik cselekszik ha közinkbe jönnek is, nem szabad bántanunk; nevezet szerint *Borda havasát* az idén foglalták el

Oldalt más írással: Tam ad gubernium, quam generalatum promovenda.

2. Mélt. generalis *Schram* uram ő excellentiája paranesolatjából pro excubiis az *Gymes* passusán oly munkához kellett fogunk, melylyel messzesége miá nem is birhatunk: húsz házat meg annyi pajtákat. Magának pedig a *rácز kapitány* nagy tágas, magos, pompás házakot kezdett építtetni, detzkával akarván mind ezeket bēfedetni, ahoz értő emberek limitatiojok szerint legalább ötezer deszka kívántatik; mely hogy elhagyassék, vagy abbéli sok költésünk repundáltassék, alázatosan instálunk.

Oldalt más írással: Ad generalatum.

3. *Gyergyó*-székben legközelebb most *Kheverhiller* uram ő excellentiája regimentiből való katona két embert meglőtt, noha egyik meg nem holt, tavaly is egy embert. *Al-Csík* székben is *Lochstet* uram regimentiből való katona egyet és mind ezekért semmi satisfactio nem lett.

Oldalt más írással: Ad generalatum.

4. *Szereda* várába felettebb való servitiumot kell praestálnunk, fát kell hordatnunk, continuo hetelő szekereket kell tartálnunk, a sütők mellett két (hét?) embert, fogyatkozásit restaurálnunk kell, mindhogy pedig pro lignis focalibus másuá fizetnünk kell: hogy ez ilyenekért nekünk is refusionk lenne alázatosan instálunk.

Oldalt más írással: Tavaliban notálva van.

5. Az *tutalyosok* rendetlen vámjának orvoslásáért sok rendekben búsitattuk mind az mélt. regium guberniumot, mind az mgos statusokat, de nem hogy consolationk volna, sőt naponként nehezedik a vámja. Legközelebb német militia strásálván *Solyomkő* nevű helyben, az erdőn azok is vámolják a tutalyokat, melynek megorvoslásáért alázatosan instalunk.

Oldalt más írással: Tavaliban notálva van.

6. *Szereda* vára építésének alkalmatosságával egy néhány embereknek lakóhelyeket a külső sánczhoz elfoglalták, rajta lévő épületeket elrontván, kik is kénszerittetnek máig is sellér-házak-

ban lakni, nem lévén másutt magoknak jószágok; hogy ezeknek is jószágokért refusiojuk lenne, alázatosan instálunk.

Oldalt más írással: Ad gubernium et geueralatum.

7. *Gyergyó-székre* a fiskus erigáltatván egy fűrészl, egy néhány embernek fűrész helyeit elfoglalták, melyet három eszten-deig birván, már felhadták, vasait leszedvén rolla s már a jószágot remmittálni nem akarják, holott annak előtte is azon szegény emberek abból éltek, s ő felsége contributioját is abból fizették. Instálunk azért alázatosan, hogy vagy az jószágokat remmittálják, vagy igaz árát adják meg.

Oldalt más írással: Ad gubernium et cameram.

(Eredeti fogalmazványa az 1725. levelek közt *Csikvármegye levéltárában*.)

1555.

Gyergyószék Haller Jánosnak. Somlyó 1726. jan. 14.

Méltóságos gr. Hallerkői (!) János úrhoz Gyergyószéknek alázatos instantiaja.

Melyben panaszkodik, hogy a primipilus személyek körülbelől 4 esztendő alatt súlyosan kezdettek imponaltatni s háromszáz frt bírság terhe alatt a foglyok őrizésére (pedig primipilus sohasem őrzött foglyot) kényszerítettnek.

Ezután más aprólékos panaszok következnek: 2., 3., 5. pont alatt, melyek mindenikének generalis széken való orvoslását HallerJános Somlyón 1726. január 14-én kelt, e kérelem 3-ik lapjára írt válaszában orvoslását igéri.

A 4-ik pont ez:

»Az is igen nehéznek látszik nekünk, hogy ennek előtte circiter tíz esztendőkkkel, az jobbágy, sellér s örüllő személyek felire, mindenféle terhviselést, úgy mint szekér szert és egyéb falu közti való közönséges dolgot supportáltak. Most pediglen nem tudjuk mi okra nézve az adón s portión kívül, noha annak is csak felit, semmiféle terhviselésben ben-nünköt, szegény szabadsággal élő személyeket nem segítnek; noha mindenütt az faluk határát ők is velünk együtt egyaránt bírják, némellik falunak pedig harmada jobbágy lévén, csak egy néhány szegény szabad ember húzza az igát, mely dolog igen nagy terheletésünkre vagyon. Vadnak templom selléri is olyanok, kik az magok proportiojokat is bírják, a templom jószágát is: mégis csak felire contribuálnak.«

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1556.

Gróf Kornis István, gróf Haller Jánoshoz. Szamostalva 1726.

január 27.

Irja, hogy a szék a gratis krajezárt ne fizesse, mivel nem tartozik s máshol sem fizetik, »ha szinte executiot is szenvedne a szék érette, nem kell megadni, mivel nincs rólla fundus.«

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1557.

A 16kormányzók Csík, Gyergyó és Kászsónszéknek.

a) *Kolozsvár 1726. február 11.*

Eltiltja a parasztokat a vadászattól, mégis ha vadásznak »elsőben is puskájokat és egyéb vadászó eszközöket, melyekkel a vadakat vesztegetik, elszedvén, annak utánna nem pénzzel, hanem corporalis poenával is büntesse meg.

b) *Kolozsvár 1726. május 31.*

Tudatja, hogy az udvartól parancsolat érkezett, hogy »a vármegyék, székek és városok lakóinak elpusztult sorsáról és állapotjáról« adjanak felvilágosítást. Megrendeli »authoritate guberniali igen serio peremptorie, ut acceptis his, non obstantibus feriis, in gremio sui conflualván, per formalem inquisitionem diligenter keresse ki, kiket signanter mi mijá pusztultak el, et de die in diem pusztulnak a helységeknek lakosi.«

c) *Kolozsvár 1726. október 2.*

Tudatja, hogy a gabona szűk termése miatt a pálinkafőzéstől a zsidókat, örményeket, ráczoikat, bolgárokat, muntjánokat tiltották.

d) *Kolozsvár 1726. november 22.*

Mivel *Törökországban* a pestis dúl, megrendeli, hogy »az alá s fel járókra, de mindenekfelett a passusokra, ösvényekre és általában útakra reá vigyáztasson, a szomszéd birodalmakban maga passussával embereit ne küldözze, passus nélkül járókat ne admittáljon, ha valami gyanós (*így!*) embereket pediglen nem rendes útakon járni deprehendál, vagy deprehendáltat, azonnal tisztek kezébe adja és a guberniumot rólla informálja.«

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1558

Keresztúr fiúszék ítélete a Keresztúrfalva és némely külső birtokok között folyt birtokperben. Sz.-Keresztúr, 1726. máj. 9.

Levata causa ao 1726 die 9 Maii in *Keresztur* vicesede judicaria sedis filialis *Keresztur*, in negotio ad justitiam judicis jurati cum suis juratis tertio se pagi *Kereszturfalva* nomine et in persona totius pagi *Kereszturfalva*, ut actoris contra et adversus quosdam possessores extraneos erat ut inclos deliberatum: Litigálodván az falu *Kereszturfalva* az külső falusi némelly *Kereszturfalvában* békíró személyekkel, úgy mint kis-solymosi és szent-erzsébeti, *kereszturvárosi*, kis-galambfalvi lakos némelly emberekkel, nem kevés injuriákat károkat praetendálván miattok szenvedni, midőn contra jura regni et contra mentem decreti par 1-mae tit. 71, némellyek az inctusok közül színes, álnok, csalárd csere pretextussa, némellyik zálogos titulussa alatt, erdejeket, mezejeket szabadoson bírják, holott némellyek sem az venditorok közül sem az emptorok közül az citalt decretalis locus szerént az egymásnak cserében, vagy általadott vásárlott örökséget sem egyszer sem másszor nem bírták, mellyet fuse az falu *Kereszturfalva* exmissioja szerént comprobalt, sőt magok is, kik jelen voltak, caram facie sedis referállják: azért hogy mind csere s mind az zálagos vásár dolose lett, tetczett az törvényszéknek, hogy az kik illetéknéppen vásároltak, hogy az egymásnak általadott örökséget nem bírták az *kereszturfalvi* lakosok közül, hanem az falunak nagy kárára színes csalárd álnok csere s vásár színe alatt vittének bé külső békírókot, az citalt decretalis locus szerént az cserében eladott jószág aestimáltassék és mennyen az falu kezében, mint álnok csere és az falutól mint egy vértől cum aestimatione redimállják, az kik pedig zálogon vásárlottak, pénzeket vigyék meg az határoktan való békírástól, tovább az olyan békíró emberek amovealtatnak, a kik pedig pro hic et nunc nem comparealtanak, ut absentes in actione vincuntur. E protocollo sedis filialis *Keresztur* die 27 Julii 1745.

Extradatum per SIGISMUNDUM PÁLFY
juratum sedis praedictae *Keresztur* notarium m. p.

(Eredetije *Csehérdfalva* község levelesládájában.)

1559.

*Csik, Gyergyó és Kászón-szék végzése a csiki papság előterjesztésére.
Csik-Somlyón 1726. aug 1.*

Resolutiones sedium Csik, Gyergyó et Kászón ad difficultates propositas a venerabili clero Csikiensi in generali congregatione instituta ab illmo ac reverendissimo dno dno Joanne Antalfi l. b. de Csik-Sz.-Márton episcopo Tranniae etc. etc. conclusae.

1-mo. A marhas béradó emberek iránt juxta conclusionem Mártonffianem priororum in puncto quarto collocatam megmaradván az usus, a marhátlanok iránt végeztetett, hogy egy napi favágással tartozzanak azon időben, melyben a fát mások bészolgáltatják, nem taxálván őket sem nyári munkával, sem pénzbeli fizetéssel, ha azon időben a favágást praestállják.

2-do. A törvényes processusokból emergálandó pro[ventusok] exequálására a brachium az eddig való mód szerint (requiraltatván fő vagy vicetiszt uraimék) nem denegaltatik, mindazonáltal azon sz. széket nem illető causákban a brachium nem procedalhat, in causis vero civilibus mixti fori admittaltassanak a ns. szék tisztei és assessori is.

3-tio. A káromkodoknak, tisztátalan személyeknek büntetéseket hagyatik a megyék bírái kezekben pro hic et nunc. A criminalis dolgokat mindazonáltal a megye bírái tartoznak vicetiszt uraiméknak kiadni.

4-to. A causansok in praedicium fori ecclesiastici, ha inchoált causajokat in fori spirituali sine depositione ejusdem külső forumon prosequálni kezdenék, az ilyen két úton járók ellen juxta jura patriae procedalhatnak.

5-to. A venerabilis clerus leveleknek hordozására, a mint ennek előtte Szebenben in ao. 1722. die 25. Febr. a mlgs cancellarius akkori főtiszt úr ő nga előtt resolvtaltott volt, úgy mostan is azon servitiumra rendeltetnek az immunitással élő deficientes mesterek és mesternék.

6-to. A béradás és stola iránt úgy *Gyergyóban* is, mint *Csikban* az uniformitas observaltassék.

7-mo Az ecclesia földin lakó jobbágyok és sellérek de capi-

tibus solum adózni tartozzanak, hogyha egyéb propriumok a faluban nem találtatnék; marhájok lévén pedig, a falu közi is tartozzanak extraordinariumokba, ide értetvén a plebánus uraimék magok ős és zálogos jószágokban lakó sellérek is.

8-vo A székeknek és statusoknak proprietássa tartassék a régi usus és mód szerint, cum hac tamen declaratione, hogy egy characterben lévő bizonyos számú személyeknek adassék egy szék sine determinatione, hogy melyik végin vagy közepin legyen; ha pedig decedalna a széket felváltó személy sine semine, a szék redealjon az ecclesiahoz és az ecclesia más béradó embereknek adhassa hasonló characterben lévőknek pro denariis ötven.

9-no. Pro directione meliori, hogy minden megyében annál is jobban folyhassanak a ratiok és exactiok és építések etc., végeztetett és concludaltatott, hogy minden megyében fő megye bírāja vagy curator állítassék (kinek is a többivel együtt plébánus uraiméktől illendő bücsület megadassék) s continualni tartozzék három esztendeig maga functioját, ha alkalmas lesz.

10-mo. Concludaltatott az is, hogy az oláhok és eretnekek, a kik pápisták között laknak, tartozzanak a pápisták ünnepit megülni sub poena fl. 3.

11-mo. Jobbágyos nemes emberek magok in persona az ecclesiát, a parochialis házakat nem tartoznak építeni, kivált ha oly personak, kik patrociniumokkal, industriaikkal effective segítik az ecclesiát és egyházi személyeket, secus 1717. esztendőbeli constitutio in puncto 18-vo in omnibus suis punctis et clausulis tartassék meg in vigore suo az oláhok iránt is.

12-do. A holott jószágos emberek magokat recipiálnák kápolnák mellé, ha jószágot bírnak, magok facultasok szerint contribualni tartoznak.

13-tio. Valamely személynek két curiaja és azokban oeconomicus cseléde tartatnék, mind azokról tartozzék a parochusnak bért adni.

14-to. Szombat vagy ünnep estin *kalákában* tánczolókat, kik a miatt a vasárnapi misét vagy innepnapiaikat elvesztoglenék, azon személyeket a megye bírái singillatim három forintig, úgy a gazdát is megbüntessék.

15-to. A pénz béradás iránt a megyéknek régi constitutiói

tartassanak meg, ha casu quo valahol valami inusualist béhoztak volna a megyék pénzbeli béradásban, azon novalítások poenitus praesentium vigore abrogaltassanak. A hol pedig ezen pénzbeli béradásban az ecclesiai személyek defraudaltattanak volna, saltem a három sustákra elevaltassék, melynek harmada leszen a mesteré.

16-to. A parochialis földek trágyázások iránt jöllehet kötelességet magokra nem leváltak a becsületes megyék, mindazonáltal requiráltván megeselekedhetik.

17-mo. Valaki a pap és deák ellen vádolkodni akar, azt írásban adja fel a mlgs püspök ő ngnak vagy vicarius uramnak, hogy a más félt admonealtathassák ad reddendam rationem et sic comperta rei veritate, ha bünösnek comperialtatik a vádoltattott fél, hadd büntethessék meg, ha pedig méltatlan leszen a vádlás, a vádló fél érdeme szerint büntetődjék meg.

Extradatum ex. gen. congregatione venerabilis cleri in praesentia illni ac reverendissimi praetitulati episcopi supremi et subofficialium sedium Csik utriusque Gyergyó et Kászón constituta et celebrata in Csik-Somlyó die prima mensis Augusti anno dni millesimo septingentesimo vigesimo sexto.

Ex originalibus fideliter translata et comportata sine diminutione vel augmento, variationeque prorsus aliquali extradatum

per JOSEPHUM BALÓ

juratum sedis Siculicalis Gyergyó notarium

Alatta: Pro Ditró.

(Egykorú másolata a *ditrói Puskás család levelesládájában.*)

1560.

A gubernium rendelete Udvarhelyszékhez, a sóvétél felől és a sóval való visszaélés megakadályozása végett. Kolozsvárt, 1726. decz. 18.

Sacrae caesareae regiaeque catholice Majestatis, principis Transilvaniae, dni dni nostri clementissimi nomine.

Egregii et nobiles, agiles, nobis benevoli, salutem et gratiae caeserae regiae incrementum! Felséges urunknak és örökös fejedelmünknek nevezetesebb regáléi közül való lévén a só, melyet a

fiscalis aknákból mind az haza fiainak szükségekhez képest kiadatni kegyelmesen indulgealt, mind pedig maga aerariuma emolumentumával nagy költséggel Magyarországra transponalt, és minthogy az ő felsége regáléjának nagy praejudiciumával, aerariumának pedig kiváltképen való kárával tapasztaltatott eddig a só körül való praevaricatio, annak lopása és megtiltott utakon, titkon, sőt fegyveres kézzel való vitele is sok rossz consequentiákkal együtt: annakokáért mindazoknak meggátlására és praevenialására, sőt azokra okot s alkalmatosságot adható dolgoknak jobb rendben való vételére s mind pedig az hazabelieknek contentumára tetszett ő felségének nekünk kegyelmesen parancsolni, hogy minekelőtte ezen só dolgának és az hazában kinek-kinek szükségéhez képest való kiadatásának és vételének módja rendben és regula alá vétetnék, addig az ő felsége kegyelmes akaratját az hazában publicálnók és mindeneknek értésére adnók, mely is e szerént vagyon: Hucusque usitato modo et non pagatim vel oppidatim (a mint proxime akarták a só-officialisok practicalni) sal petentibus concedatur, ita tamen ut quilibet, qui salem habere cupit, a magistratu vel iudice communitatis suae scriptas attestationes proferat, unde cognoscatur, ex quo loco talis ignobilis incola sit et quali quantitati indigeat, ut interea etiam, in quantum fieri potest, fraudes omni modo praepediantur. *Salva manet facultas nobilibus pro necessaria salis quantitate ad libitum mittendi.*

Melyhez képest a gubernium maga kötelességének eleget tenni kívánván, nem csak ezen kegyelmes akaratját és indultumat felséges urunknak kegyelmeteknek értésére adgyuk és publicáljuk, hanem e mellett ugyan felséges urunk parancsolattjából, a mint a Cameraticum Directoriummal concertaltattak az egyéb circumstantiak is, azok szerint kegyelmeteknek autoritate guberniali committaljuk:

1-mo. Hogy a nemesség az ő felsége indultumával úgy éljen hogy maga creditumát nagyobb következő kárával el ne veszesse A maga szükségéhez és consumptiojához illendőképen vegye a sót, ne hogy vagy másoknak eladja, vagy a mint kivált az aknákhöz távolabb lakóktól megeshetett, szekeressinek a vecturákért béribe adja, felit pedig magának tartsa, ha meg éri, szükség felett kívánt többet.

2-do. A parasztság pedig és városi lakosok a vármegyékben a főbíró és viceispánytól, székekben vicekirálybíráktól, városokban a magistratustól vegyen authentica attestatiot, ki honnat való és mennyi sőt akar az aknákon venni, a melyikeken vagyon a districtus rendeltetve, kik is olyan attestatiokat adjanak, hogy azokról meg is felelhessenek absque omni dolo et fraude, különben mind a ki iratta, mind a ki írta, kemény animadversio nélkül nem maradnak. Erre nézve a szolgabírák attestatioja nem acceptáltatik. Mindazonáltal ezen attestatio-váltás alkalmatosságával a szegénység ne fárasztassék, se ezédula-pénz adással ne terheltesék, a minthogy az aknákon is a vecturázó szekerek fa- és kőhordása, vagy egyéb szolgálat praestatioja praeter ordinarium fodinalem census tolláltatik.

Ellenben valaki praevaricatioban, sólopásban és akármely fraudulenta districtioban deprehendáltatik, szekerét, marháját elveszti, cum corpore delicti, maga pedig secundum gradum et qualitatem personae in mortuo homagio condemnáltatik absque remissione, et ulteriori processu in loco delicti exequendo.

Kglmetek annakokáért ezek szerint felséges urunk kglmes resolucioját a feljebb megírt dolgokkal és a só praevaricatiojáról való poenával edgyütt, maga directioja alatt lévőknek mentől hamarább publicálni és értésőkre adni tartsa maga szoros kötelességének lenni s el se mulassza. Secus non facturis altefata sua Majestas serenissima benigne propensa manet.

Datum ex regio principatus Transilvaniae gubernio, Claudio poli die 18-va die a. 1726

SIGISMUNDUS KORNIS.

S. KÖLESÉRI.

(Eredetije *Udvarhelyvármegye levéltárában.*)

1561.

Csik, Gyergyó és Kászonszék elszegényedése okainak előterjesztése a főkörmányszékhez. 1726.

(Az egész 16 pontból áll; nevezetesebbek:)

1-mo. In praesenti rerum statu, az melyek helységünköt szegénységre hozzák és enerválni láttatnak, nem utolsó, hogy az

harminczadon által az molduvai marhának behajtása, egy kevés cameraticai jövedelmecskének okáért szabados lévén, oly nagy kárt téssen székünkbeli lakosinknak, hogy azok miá semmi marhái az hazánkfiainak nem distraháltathatnak, sokadalmak beneficiumában teljeséggel nem participálódhatnak, mely dolog adózó szegény embereinknek szívet lelkét úgy annyira általjárta és lankasztotta, hogy adaja lefizetésében desperatiora is juttatta.

2-do. Mivel ezen helységnek természeti, ex sui situatione kemény hideg nagy havasok között, nagy idein korán az telet béállítja, az tavaszi kíváncsatos jó üdőt legkésőbbben nyilatkoztatja, makk-termő erdők iránt destituáltatunk, marháink, juhaink és sertésink *Molduvára* általhajtására kételenítettünk; in hoc passu is az harminczadon, vámon az exactiok szaporodása soktól fosztja lakosinkat, mely exactiok az néhai úr *Apor István* uram ideiben nem voltak, signanter úgy mint minden in singulis marhától den. 2 és egyéb passuálisok is edáltatnak.

Az oláh bornak nemcsak auctio, hanem közönséges harminczad nélkül való be nem hozathatásában, valamint szintén hazánk törvényével ellenkezővén, a nemesi szabadságnak praejudiciuma vagyon, úgy helységünknek s következőképpén az egész hazánkknak nem kicsin enervatioja tapasztaltatik.

4-to. Nincs helység ezen hazában, mely úgy annyira destitutus volna piacz iránt, mivel hogy gremiumunkban levő *Szereda* városát is mind szántó-vető oeconomus gazdák és nem mechanikus vagy kereskedő emberek lakják: innen van, hogy székünkben nincs circulatioja az pénznek, mert azt sokadalmak idein külső mesteremberek hordják ki székünkéből; mindenütt a városbeliek a mechanicum mellett exerceálván a mezei oeconomiát, a mely ösztönözi, hogy ha feljebb nem, illendő árán ne adja árúját, mert azonkívül is oeconomiájából teli a kamrája.

11-tá. Sok dolgaiban hátramaradást causál s kárt is nagyot hoz magával, hogy minden officialis az cornétásokig alá inclusive mosogatót, favágót kívánnak quartélyokban és nyári statiojokban is és ágyruhát is az gregariusoknak.

16. *Molduvából* régen kijött és itt megtelepedett s az ő felsége szárnyai alatt nyugott oláhok és azoknak fiai, kik helységünkben születettek és megházasulván contributio alá is írat-

tattak volt, az conscriptioban is pro patriotis inscribáltatván, most már ezen esztendőben *Molduvába* transponálták magokat, azokkal együtt más sok ős hazafiai is, kikre esett adó már az székre visszatérvén, nagy terhet hozott helységünkre.

Mennyi sok számú ezereket az pogányság elrabolván székünkből, azoknak kiváltására mennyi ezerek saczban elvitettettek, mely ugyan enerválta a széket.

(Egykorú másolata *Cstkvármegye levéltárában*.)

1562.

Gruber Ferencz parajdi sőtárnok (?) Udvarhelyszék alkirálybtrájának (?) sőügyekben. Parajd, 1727. febr. 3.

Spectabili ac generose domine, domine mihi colendissime.

Praetitulatae Dominationis Vestrae litterae sub 25. praeteriti ad me exaratas omni cum honore percepi, sequitur idecirco in responsum Post meum reditum *Udvarhelino* me adeptum fuisse ordines, quoad sales venales pro necessitate domestica quidem singulatim erogantur, hac tamen cum praecautione, quod illae singulatim advenientes personae authentico attestazione munitae apud officium salinarium compareant usque, quo ab inclyto regio gubernio conscriptiones novae perficientur; unde elucescit, liberum non esse salis quantum, interea, et ad spatium temporis, donec resolutionem ulteriorem aquisiturus sim, stent omnes illi ignobiles ante hac, qui salis quaestum exercuerunt, in mora, exceptis pagis vicinis, utpote *Sootalva, Parajd, Atyha, Korond, Páltalva* et *Siklod*, qui pagi quoniam suam sustentationam potiori ex parte per distractionem salium assevere, hac cum observatione salis quaestum execere poterunt ne unquam partes *Maros-Vásárhely*, comitatum *Küküllő* et *Thordensis* incidant, quibus in partibus deprehensi pari passu et illi poenae, quae praevaricantibus solet imponi, cum amissione praeiuncturae et curruum subjacebunt.

Quod sales nobilitares dominis dominis officialibus inclytae sedis sub modico tempore denegati sint, rationem in inclyta sede exposui, sperans, quoniam excelsum regium gubernium in id gratiose se resolverit, quod ad instar conventionis in anno 1722-do concertata rationes muneris salicidarum et laboratorum gratuitorum

ab inclyta sede de *Udvarhely* observatio fieri debebit et paulo post super hoc negotio in competentem coram publicationem subsequuturam, meam his diebus factam remonstrationem inclytae sedis petitem quam proxime attingere, eventum absque mora communicaturus, secus omnes domini nobiles, quibus sal nobilitaris competet, cum attestationibus pro beneficio a sua sacratissima Mte clementissime concesso, miserunt, sola inclyta sede de *Udvarhely* iis non concordante, et siquidem dominus *Wolfgangus Kacso*, qui penes dominos nobiles inclytae sedis ob salium nobilitarium erogationem attestari deberet, generosorum dominorum nobilium fors decima in parte cognitionem non hebeat, haud gravabitur inclytae sedes dominis illis nobilibus, exceptis dominis dominis magnatibus, de possessionibus et fruendi salis necessitate ita attestari, quomodo ego ad extradandos sales nobilitares secure procedere possim. Ob modificationem abusuum his in partibus rogo dominos dominos assessores occasione, qua in *Szovata* quoque de novo inquisitione paragere oportebit, in causis inclytae sedis allatis, bene instructos, proxime ad me mittere, ut tollantur incessantes et tot annis quaerelae, quibus sub humanissima mei commendatione persevero

Spectabilis ac generosae Dominationis Vestrae

Parajd 3-tio Febr. 1727.

Servus obligatissimus

FRANC. AMAD. GRUBER m. p.

(Eredetije *Udvarhelyvármegye levéltárában.*)

1563.

A főkörmányszék Csík, Gyergyó és Kászsónszéknek.

a) *Szt.-Benedek, 1727. április 22.*

Országgyűlési meghívó *Kolozsvárra* 1727. május 10-re.

---

b) *Kolozsvár 1727. szeptember 3.*

Országgyűlésre meghívó 1727. szeptember 25-ére *Kolozsvárra*
Meghagyja, hogy az idei termésről szerezzenek hiteles adatokat és terjesszék be az országgyűlésre, hogy a katonaság »téli quantumának« kivétel-sekor tekintettel legyenek az olyan helységekre, hol gyenge termés volt.

---

c) *Kolozsvár 1727. október 1.*

Tudatja, hogy a szeptember 25-én tartott gubernialis gyűlésen a behívott föltisztekkel és deputatusokkal megállapította a katonaság egész téli »quantumát«. »Esett kgltek székire r. fl. 18,625; in natura tritici cub. 15, avenae cub. 10, foeni cur. 4, vini vasa $\frac{1}{2}$, carnis cent. $1\frac{1}{2}$.«

d) *Kolozsvár 1727. október 12.*

A marha *dögvész* terjedésének megállításáról. Ne engedjenek sem *Molduvába*, sem viszont senkit és semmit, mert ott is dül s jelentést kíván a marhavészről.

(Eredetije *Cstkvármegye levéltárában.*)

1564.

Szemerja háromszéki falu törvénye 1727-ből.

Anno 1727.

Szemeria falvának régi eleitől reá deveniált ab antiquo usu-
ált és az mostaniaktól is usuáló törvényei ez szerint vadnak:

1-mo. Az ki az faluban lakó emberek közül az falu közibe akar állani, vagy az falu közül ki akar állani, annak karácson hete az ideje, az ki bé akar állani egy forinttal áll bé, az ki ki akar állani, ajándékon kiállhat, arra az béállásra pedig (ha épülete nincsen) magához illendő képest, számán épületbe való fát tartozik az falu adni, ha ide való ős fijú és örökös birodalma, jószága vagyon az faluban; de idegennek, sőt haza fiának is, ha örökös jószága nincsen az faluban, nem tartozik adni; az ki pedig az falu közibé áll, akkor az falu közönséges terhének succumbálni kell, úgy hogy mindenekben az falu közönséges terhit, az faluval együtt, az maga facultássa szerint supportálni kell, az falu közönséges füveiből és erdeiből is az szerint adatik rész, mint másnak, mindaddig, valamig az falu közönséges terhit supportálja és az falu közül kiáll; ha pedig az falu közül kiáll, az falunak közönséges élő helyeiből, úgymint fűviből és fájából, gyümölcsiből is részt nem vehet; ha pedig itt az faluban valakinek örökös funduson lakó örökös jobbágya áll bé az falu közü, annak fele rész adatik, minthogy az erdő őrzésben is fele részzel tartozik, succumbálván egyéb terehviseléseknek is; az szénafűből penig az nemes

embernek másfél rész adatik, az rét-őrzés is az szerént jár, az nemességen ide bírós vidék-emberek és possessorok erdeinkre makkra soha bé nem hozhattak s nem is engedtetik.

2-do. Vadnak olyan erdeink, az melynek birsága három forint minden szál fától, az több erdeinknek birsága pedig egy-egy forint minden szekér fától, ha valaki benne erdő; az mű erdeinken pedig ab antiquo az juh-járás, legeltetés, esztene csinálás sem falubeli embernek, sem idebírósnak és vidéknek semmi úton-módon, semmi szín és praetextus alatt meg nem engedtetett. Ha falubeli ember tilalmas helyeken erdő, arról megzálogoltatja az falu és ha megvalósodik, az erdő tilalmáig megbünteti, ha pedig ide bírós vidék-ember erdőt, azt az falu elé izenteti és ha magát meg nem mentheti, azt is a falu erdő-tilalmáig megbünteti, ha a faluban valami eselédje vagyon, azon a falu az birságot megvérszi, ha eselédje ninesen, jószágát, földit, vagy szénafüvit, ha edgyik nem találtatik, másikat, az birságért elveszi, vagy pedig az földiben lévő és található gabonáját. Az falunak pedig szabad erdeje telljességgel suhult nines, az egy *Bodos* nevű helyen kívül.

3-tio. Ha tilalmas helyeinkben, határinkban, gabonában vagy szénafüben itt az faluban lakó embernek marhája találtatik úgy, hogy szánt-szándékkal ott őriztetik, azt a falu, vagy határ-pásztor behajtja, az ott járásért egy forintig megbünteti, azon kívül az kárról kezest kell adni és meg kell fizetni; ha olyan formán találtatik tilalmas helyen az marha, hogy ember nines mellette, azt a falu megzálogoltatja és ha igazítani nem méri az szántszándékról, ötven pénzig megbünteti; ha pedig szaladás szerint szaladott el s megesküszik az marhának ura rajta, azt hús pénzig büntetik. Hasonlóképpen az vidékben lakó, ide bíró embereknek is marhájuk ha tilalmas helyekben, vagy gabonában, vagy széna füvekben megtaláltatik és pásztorát is mellette találják, azt is behajtják és egy forintig megbünteti az falu s a kárt is megfizeti. Ha ember nines mellette, úgy is behajtják és előizentetvén, az szántszándékról, ha hüttel nem meri igazítani, ötven pénzig megbünteti az falu, ha pedig megesküszik az marhás ember és szaladásnak való sodik, hús pénz az birsága, az ide bírós embernek annyi a birsága mind erdőlés, mind gabonában és szénafüben való járás iránt, mint itt a faluban lakó embernek; hanem ebben vagyon különbség, hogy

az ilyen excessusokról az falubéli embert egyenesen záloglással élteti az falu, az ide bírós embereket izentetéssel; ha pedig valaki valamely tilalmas helyre, olyan helyen hajtja bé marháját, hogy kaput nyit bé, vagy kertet hány ki, arról külön nyolczvan pénzig bünteti az falu; az szaladás szerént tilalmasba ment marhák pedig ha behajthatnak, minden marhának két két pénz az birsága, azonkívül az kárról adjon kezeszt az marhás ember.

4-to. Az falubeli embert ha valamely dologért vagy excessusért megzálogoltatja az falu, ha az zálaglott ember zálagja igazítására elé nem áll és nem igazítja, azon az birságon marad, az melly dologért vádba ment és megzálogoltatott; hasonlóképen az idei bírós vidék embertől, ha izenteti az falu valamely dologért bizonyos napra és elé nem megyen, vagy küld azon napon az falu eleibe, s nem menti magát és dolgát nem igazítja, az is azon a birságon marad, az melyet az előizentetett dolog valósága importál magával.

5-to. Ha az Olton innen való határunkban valamely vidéknek örökös birodalma vagyon, határkertet, vagy falkertet tartozik tenni.

6-to. Ha valaki más ember földit elszántja, az káros ember az hütösökben hármát vagy ötöt, vagy mind is, az mint az dolog kívánnja, falu hagyományával kihívja az elszántott föld színére, azt is, az ki elszántotta, ha ki megyen, mind az két fél kezeszt áll, az hütösöknek közül elbocsátják az földének kijárására és a mellyik comperiáltatik, hogy a másikat elszántotta, birsága az Olton innen való határban negyven, az Olton túl valóban pedig nyolczvan pénz; ha követ ásatnak fel az hütösökkel, minden kő felásásért tíz-tíz pénz; ha pedig az az ember, az ki az más ember földit elszántotta, az hagyomány hivatalra ki nem megyen s az hütösök kifáradnak híjjában, azért a falu megbünteti egy forintig. Az szénafüvek dolga is ezen a törvényünkön folyt s foly ma is. Ide bírós vidékről, úgy mint az itt lakosról vagyon ez a törvényünk.

7-mo. Az militia servitumára, vagy postára, vagy egyéb vecturára, az szerint a bírós valakit kinevez és el nem megyen, azért a falu megbünteti egy forintig, mégis azon szert meg kell szolgálni. Az ki falu közönséges gyűlésire, csengetésire nem megyen, annak birsága tizenkét pénz; ha hagyományos csengetésre nem

megyen, annak húsz pénz, ha csak hiteles ratiokkal magát meg nem mentheti.

8 to. Ha valaki falu gyűlésiben valakivel vetekedik, vagy valakinek becsülete ellen szólt és bévádoltatik, azt a falu de facto megbünteti ad den 25, ha pedig az vádló ember béesküszí, ad den. 50.

9-mo. Ha valaki vagy maga, vagy eselédje valaki kertiben hír nélkül gyümölcsre, törökbúzára, veteményre, vagy az mezőn valaki borsójában mégyen és bévádoltatik, az falu egy forintig megbünteti.

10-mo. Ha valaki hirtelen való indulatjából, valamely marhájának eltévedéséért vagy valami eltévedett portékájáért a falut egybe csengeti éjjel vagy nappal, az falu tartozik felkelni és keresni az megkárosodott ember portékáját vagy marháját; de ha el nem is találták is lopni az csengető embernek marháját vagy portékáját, hanem csak eltévedett volt, azért nem lehet a csengető embert megbüntetni.

11. Ha valaki éjjel vagy nappal ok nélkül tolvajt kiált valami indulatjából és tolvajt nem mutathat, az kiáltó embert azért egy forintig megbünteti az falu.

12. Határkert kerülésnek idein ha valamely embernek rése találtatik és birságon marad, annak birsága húsz pénz, ha kezes léssen, ha pedig kezes nem léssen vagy maga vagy más a birságról, az birság léssen den. 40. Azon réset pedig harmadnapra meghadja az falu a réses embernek, hogy feltegye; ha akkorra fel nem teszi, akkor is azon a birságon marad, toties quoties.

13. Minthogy a falu közönséges élő helyeire minden embernek marhája, valaki a faluban lakik, szabadon jár, úgy azon helyekről oriáló törvénykezesekbe is tartozik fizetni, ha valamelyik részről költségünk, vagy törvénykezésünk esik.

14. Szoba szemetet, vagy ganéjt ha valaki utczára kihányja, megbünteti az falu ad den. 50.

15. Ha ganéjt, vagy valami rutságot valaki patak folyamataiban hanyja, megbüntettetik egy forintig.

16. Ha valaki faluban vagy mezőn és akár hol is az falu határában közönséges útból, vagy valami közönséges helyből elfoglalna és szántana vagy kertelne, azért a falu megbünteti ötven pénzig s az elfoglalt jószágot is visszavészi a falu.

17. A ki korcsomát tart a faluban és igaz mértékkel nem mér, azért a falu megbünteti ötven pénzig.

18. Az sert, pecsenyét árulván, elsőbben meg nem láttatja, azért a falu megbünteti ad den. 20.

19. Szent-György napjától fogva Sz.-Mihály napig sem falusi juh, sem vidék juh az faluban bémenni meg nem engedtetik; ha valaki béhajtana, vagy ben járlatna, azt a falu megbünteti egy forintig.

20. Ha faluban lakó ember közül valamelyik ember idegen marhát hoz bé a faluban teletetni vagy legelni: falu híre nélkül semmiképpen bé nem hozhatja, ha az falutól megkéri és a falu respectálja bizonyos okokon és megengedi, az marhát befogadó ember kezeset adjon a falunak arról, hogy ha el lopnák is a marhát, árát ne praetendálhassa s meg se vehesse a falun, ha pedig valaki falu híre nélkül idegen marhát tartana házánál, vagy faluban és verificálódik, az olyan embert a falu megbünteti egy forintig s mégis az idegen marha nem patíáltatik házánál.

21. Ha valaki erdőnkben hántogatna vagy harapót gyűjtana és megvalósodik, ki dolga, azt az falu megbünteti három forintig s az égető embert tiszt urunknak is kiadja.

22. Ha valaki étzakának idején részegségiből rikótozna, vagy minden igaz ok nélkül lövöldözne, azt a falu megbünteti egy forintig.

23. Valaki más ember kertit rontja, hordja, azt a falu megbünteti egy forintig.

24. Edgyik határunkban is, hogy vidéki juhból álló eszenát erigálhassanak, meg nem engedtetik, hanem ha a faluban lévő juhokból egész eszténa nem telnék, annak kipótlására, megegyezésből hozhatni vidékből is.

25. Ide bíró vidék embereknek akármiféle marhájokat hogy csordáink közti beadják és azzal legeltessék, semmiképpen meg nem engedtetik.

26. Ha ki határinkon vagy szénaftű helyeinken falubeli vagy vidék-emberek közül (szokott rendes útját elhagyván) keresztül vagy hosszára vert utat csinál, vagy erőszakoson jár, azt a falu megbünteti egy forintig, toties quoties comperiáltatik.

27. Ha valamelyik csordánknak pásztort nem találtunk s nem

fogadtunk, vagy fogadott pásztorunk medio tempore elszökött, olyankor azon csordát szerre őriztük, olyan formán, hogy akár falu szeribe való, akár falu szerin kívül való és akár mi rendbéli ember, az ki azon csordában marháját jártatni és legeltetni akarja, az őrzéssel szerin mindenik rendbéli ember tartozik, az melyik pedig őrizni nem akarja, azt a falu megbünteti ad den. 20. minden szerben.

28. Határ és falkert kerülésnek idején ha falubéli és falu szeriben való ember ott lévén, azon kerülésbe és számban nem adja az kertit és ki nem mutatja, ha szintén kerti volna is, de hogy ki nem mutatja, kert nélkül való, vagy réses embernek ítéltetik és birságon marad in den. 20; ide bírós vidék embernek is az ki kerttel tartozik és kert kerülésnek idein embere nincsen, az ki számba adja, hasonló büntetésen vagyon.

29. *Szöllő-Máj* nevű erdőnkben, vagy annak aljában, torló szabadulásnak idején és egyéb időben is, hogy az juhokkal szálást üljenek, sem fáját fejszével vágják tűzre, meg nem engedtetik, erdő tilalmának birsága alatt.

30. Körül való szomszéd faluknak csordájokat, hogy erdeinken, határinkon és ugarunkon járni, legelődni ab antiquo meg nem engedték.

(Eredetije a »*Székely Nemzeti Múzeum*«-ban S.-Szt.-Györgyön, 329 sz. a.)

1565.

A 16kormánysszék Csík, Gyergyó és Kászonsszéknek. 1728. február 11.

Tudatja, hogy az országgyűlést április 10-dikére hívták össze *Szebenbe*.

(Eredetije *Csík vármegye levéltárában*.)

1566.

Csikszék Nagyszóbenbe az 1728 április 10-iki országgyűlésre küldött követeinek adott útastása.

1. Hogy *Szereda* praesidiumához elfoglalt fundusok és szénafüvek iránt azon személyeknek consolatiojokra bonificatiot solicitálni in debito loco ne posthabeálják, melyeknek in annexis fasciculis specificatioját kgtek feltalálhatja.

Az *plajások* dolga, az *Csík-Szereda* privileguma materiája és az *conscriptio extractizálásának* állapota ha in *questionem* jönnek: azok iránt az *annectált fasciculusok pro sui instructione* kgtéknek *inservialnak*.

7 Profugeálván az katonák ottan-ottan, mindjárást gazdák árestáltatnak, holott ők nappali munkájok terhe alatt megfáradván, elalusznak. Orvoslásában ezen dolognak fáradozni debito in loco ügyekezze kgték.

Ex congregatione sedium *Csík, Gyergyó et Kászon*

extradatum per

FRANCISCUM CZIKO

carundem sedium jur. notarius mp.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1567.

Csik, Gyergyó és Kászonszéknak az 1728 augusztus 30-án tartott gyűléséből adott követi utasítás. 1728 aug. 30.

(26 pontból áll; nevezetesebbek:)

9-no. Az *segesvári praetensio* iránt az mi *Csíkszék* votumát nézi: kívánta volna Csíkszék jobb szívvel magát megsacczoltatni *Ali* basától, mint sem annyi ezer atyafiait keserves, örökös rab-ságban experiálni és tüzzel, vassal, a mint lett, pusztulását látni.

12-mo. „Az *lótő jószág* vásárlásáról“ (mint az 1729. május 20-iki utasítás 2-ik pontja.)

15. Az *főtiszt* urak változásában inhaerealunk de in az decretum és Approbata Constitutio mellett.

26. Az *molduvai szomszédink* ottan-ottan mind tavaly s mind az üdén is újabb újabb foglalásokat téznek havasinkon, elébb elébb inserpiálván határinkba; ők miként informálják fejedelmeket, vajdájokat, az szüntelen mindazáltal panaszkodik mű reánk, holott az ő hívei excessivusok. Tandem ezen controversiának meghatározása felette szükséges dolog volna. Mert most újabban is *Csik-Szt.-Mártontól Saj* nevű havasnak napnyugati részét camonával elfoglalták, *Bordának* is egy részét hasonlóképpen jurisdic-

tiojok alá vették. Ok elkövetvén rajtunk a mit akarnak, mű magunkéban sem manutenealhatjuk magunkot, mert a mit akar-nánk, nem követhetjük, resistálni nem merünk, nem facultáltatunk.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1568.

Csikszék tolyamodványa a guberniumhoz. Csik-Szereda. (1728.)

1. »Kéri, hogy a *Csik-Szeredáról Oláhfaluba* vezető útát és ott a hidakat ne csak a szék, »hanem mivel lévén pedig ezen ut *Csik-Szereda* városának oly hasznos, melyen székünknel nem kevesebb bort hordanak által, ez okáért, mivel azon határban, melyen erigálhatott ezen út, birodalma is vagyon Szeredának, hogy ő kglmek is proportionaliter azon útát és hidakat tartani tartozzanak.«

2. Kéri, hogy a *tutaolysok* vámját szállítsa le egy polturára.

3-szor. Panaszkodik, hogy más székekben idegeneknek megtilt-ják a gabona vásárlást, hol délig, hol pedig tovább is fel nem szaba-dítják, a kik vásárolnak »zálogjokat elveszik és eltartják, miglen ma-goknak kereskedésekre is elegendőképen nem vásárolnak.« Orvoslást kérnek.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1569.

A főkormányzék Csik, Gyergyó és Kászonszéknek.

a) 1729. január 29.

Tudatja, hogy »minden törvényes jurisdictioval bíró helyek tör-vények cursusát és executióját néző constitutiojokat és szokásokat kellettik megtekinteni, hogy azokban netalán tapasztalható remorák megorvosol-tathatassanak. Parancsolja »pro die 13. mensis futuri Februarii anni currentis . . . Kolozsvárra« küldjön követeket, s azok által »a törvények constitutioját terjeszsze a deputatio eliben.«

---

b) 1729. február 8.

Tudatja, hogy ő felségétől rendelet jött, hogy »a lengyel pénzek a modo usque ad 15-tum futuri mensis Martii in pleno et consveto haetenus valore maradjanak meg, mind vásárlásban s mind contributi-

ban; expirálván pedig ezen terminus, az lengyel susták járjon tizenegy pénzben, a garas öt pénzben, a poltura harmadfél pénzben.« Megparancsolja, hogy hirdettesse ki. Tudatja, hogy a »só kiadásának módgyáról« egy »methodust« ajánlott *Tordamegye*, melyet vegyenek tanácskozás alá.

SIGISMUNDUS KORNIS gubernator mp.

SIGISMUNDUS KUN mp.

c) 1729. február 22.

Megtiltja, a *Havasalföldre* »való átjárást és az onnan való átjövést, mivel ott, *Galacz* városában »a pestis nagy mértékben grassál.« Megrendeli, hogy jól vigyázzanak, »mert ha kgték vigyázatlansága miatt valami véletlen casus következik, a gubernium kgtelkkel fog számot adni.«

d) Kolozsvár 1729. szept. 26.

»E mostani congregatióban mind az aló, mind a quartélyok pro hibernis instantibus a. 1730. a mennyire lehetett aequa proportione dividáltván: esett kgték székire fl. r. 18725, trit. cub. 15; avenae cub. 10; foeni eur. 4; vini vas. $\frac{1}{2}$; carnis cent. $1\frac{1}{2}$.«

Az Erdélyben levő 142 s fél compagniából álló militiából pedig ex incl. regimine Starembergensi in sede comp. 1., in praesidio comp. 1., ex incl. reg. Kevenhülleriano comp. 3., cum domino vigil. praefecto, ex militia Rasciana capitaneus Marko cum sua compagnia« fog telelni stb.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1570.

Csik, Gyergyó és Kászonszék követeinek utasítása a szebeni 1729. máj. 30 országgyűlésre. Csik-Somlyó, 1729. május 20.

Instructio deputatorum incl. sedium Siculicalium Csik, Gyergyó et Káson ad confluxum dictalem in diem 30. Maji anni praesentis 1729 Cibinium indictum expeditorum, ordine quo sequitur.

Primo: Isten kegyelmeteket helyben juttatván, minden közönséges jóban egyetértvén méltóságos főtiszt urunkkal és más nemes székek főtiszt uraival 6 nagyságokkal és követeivel, vigyázzanak arra, hogy mentől jobb és hamarébb való modalításokat az igazság kiszolgáltatásában feltalálhatnak, az haza törvényt az

szerént szabják és rendeljék, religionkkal ellenkező dolgokat ne admittáljanak, sőt az ellen lévő articulusokat abrogáltassanak.

2-do. Az *lőfő jószág vásárlását* felszabadító *nagysinki* 1664-ben írt articulus hogy vigorában állíttassék, az nemességnek kívánsága volna, jöllehet az lőfőség az Approbata mellett maradni kívánna.

3-tio. Az *apellatio*ról való praeceptoriumok minemű meritalis materiákban adassanak és mineműekben ne adassanak, circumscribalni szükséges.

4-to. Az *törvényes birságialis poenák* specificatioja subnectáltatott ezen punctumban eo fine ide, hogy conferralván más székek ususival, ha miben deformitas találtatik, ad normam uniformem hozattassék:

Vivum ergo homagium nobilis	Depositio causae . h. fl. 1.50
facit . . . . . h. fl. 25.—	Onus repulsionis . ung. fl. 18.—
Mortuum homagium	Indebita . . . . . u. » 1.50
vero . . . . . ung. fl. 50.—	Evictio . . . . . u. » —.40
Vivum homagium pri-	Marcha una coram
mipilorum . . . . . u. fl. 12.50	facie sedriae depo-
Mortuum . . . . . u. » 25.—	sita . . . . . u. » —.50
Pixidariorum vivum u. » 6.—	Extra faciem sedriae
Jobbagionum . . . . . u. » 3.—	duplum seu . . . u. » 1.—
Minor potentia . . . u. » 12.50	Poena indignitatis . u. » 4.50
Béke birság . . . . . u. » 1.50	Calumnia 24 gira ./. u. » 12.—
Novum . . . . . u. » 1.—	Violatio sedis 24 gira
Tisztaság . . . . . den. —.24	facit . . . . . u. » 12.—
Emenda linguae . . h. fl. 12.50	

5-to. Ugy levén informálva a méltóságos regium gubernium az *szeredaiaktól*, hogy az *sögöthi* határoknak, erdőknek pacificum dominiumában lettenek volna, minekelőtte processusokat nem kezdették volna el, két rendbeli commissiot is hoztanak arra nézve az méltóságos guberniumból, hogy ad decisionem causae usque sub processu is azon határok és erdőkben a sögötiektől ne inpetáltassanak, de sinistre levén ezen informatio, a mint kitetszett az processusból mind az flu s mind az generalis, széken értesse meg kegyelmetek, az méltóságos úrral együtt tévén róla informatiot, hogy az dolog különben volt, coram facie sedis judriae

másként constalt, mert sűrű marha-hajtogatást, hajtópénzzel való birságlást, károk megvételeét az szeredaiakon exerceálták, sőt hogy az Apafi Mihály commissioja mellett beharapózni szándékoztak volna, gyilkosság is történt volt közöttök, most is félő, ezen commissiok mellett hasonló casus hogy ne történjék, mert valamig a törvény be nem ítéli, addig bírni semmi úton-módon meg nem akarják engedni: ennek eltávoztatásáért contramandalni hogy méltóztassék a méltóságos regium gubernium, munkálódjék kegyelmek a sögöthi expressus mellett, mivel különben is nem oly szorulásban van Szereda, hogy azon erdők s határok nélkül el nem lehetne, mert a taploczai erdőkbe és határokbá nem régen béállván, ottan senkitől nem háborgattatnak, végit sem érik magoknak is van annyira való pascuatióra való helyek, hogy jármás marhájoknak sufficiens, lógó marhájoknak is van közönséges havasok, borjús teheneknek s fékes lovoknak certis conditionibus hogy szabad legyen a sögöthi nyomás mező, pro ipsorum necessitate megítéltetett.

6. Vett vala az nemes szék az méltóságos guberniumtól egy commissiot de peragenda *conscriptione salinaria*, ad normam praescriptarum et annexarum rubricarum, de minthogy kétséges, ha meglehet-e valamely só-inspector jelenléte nélkül, vagy sem: azért in loco debito annak is végére kell menni.

7-mo. Az *fiu-leányságról* opinioját írni és letenni az méltóságos deputatioja az juris correctionak in suspenso hagyta vala némelyek absentiajokra nézve, mit resolváltak annak utánna róla, nem tudhatjuk, quidquid fit, minthogy ezen nemes székünkben a principio mindeddig elé usualták, megmaradását munkálódja kegyelmek, mivel sok ilyen materiákból számtalan dolgok, controversiak gördülhetnének elé.

8-vo. Mennyi számtalan sok eserefát *Delnefalvának* kell bonificálnunk, melyeket az praesidiumba behordattak pro restauratione, ennek valami bonificatioját loco in debito munkálódni tartsa maga kötelességinek.

9. Az *nemes-só* nemességnek és primipilusoknak is, hogy kiadassék, allaboralni kell.

10. *Gyergyai* atyánkliai panaszkodnak, hogy az tutalyokot rendkívül vámolják az gátokon: ennek is orvoslásában legyen kegyelmek szorgalmatos.

11. Mind *Csikban*, *Gyergyóban* s *Kászonban* az molduvai szomszédok havasinkba igen beharapóztak, camonat (*így!*) annuatim vivén el rólok, meg nem tartván az régi határokat. Valami orvoslását keresni ennek is, allaborálja kegyelmetek.

Ceterum az tavalyi instructiora relegálván annectaltuk azt is ezen mostani instructionk mellé.

Datum et actum in congregatione sedium *Csik*, *Gyergyó* et *Kászon* die 20. Maji a. 1729. in *Somlyó* celebrata.

Extradatum per

FRANCISCUM CZIKÓ

praescriptarum sedium notarium mp.

(P. h.) Czikó gyűrűpecsétje.

(Eredetiye *Csikvármegye levéltárában.*)

1571.

Cserei Mihály (a történetíró) levele Cserei Jánoshoz Miklósvárszék alkirálybírájához magán ügyekben. Kelt Nagy-Ajtán 1729. máj. 15.

Ajánlom kötelességgel való szolgálatomat uram kegyelmednek!

Tegnap *bölöni* emberek micsoda levelit hozták *Kun Mátyás* uramnak, in specie kegyelmedhez által küldöttem. Ha azt a *Domokos Benedeknél* lévő 21 sustákot megküldi kegyelmed, én elveszem. E héten ha Isten engedi *Kálba* indulok. Házamat éjszaka felverték; sok kárain lettenek, de necesse ki kell mennem. *Kun Mátyás* uram levelit visszavárom.

Gondolom, kegyelmed addig a gyűlésben nem indul, mig én visszajövök. Az én borom áráról disponálna kegyelmed *Bodosi István* uramnak; bár csak az innepekre valahonnan adná meg mert az sokadalomra szükségesképen kívántatik. Annál többet sem adtam soha szék számára, annak is irigye találkozott; bár oda se adtam volna. Jó és magam italjára való bor lévén, eddig a korszomán is egy-egy sustákon elkölt volna; annál sokkal alábbvaló bort is úgy adnak. Eddig sem láttam egy pénzét is soha sem nemes *Háromszéknek*, sem *Miklósvárszéknek*, ezután is azoké legyen, a kik töltözödtének vele.

Részemről bánom, szék holnapra nem promulgaltatott; miért mult el, nem vizsgálom; non est contra me különben, hanem nekem is voltanak két rendbeli causaim, örömetst folytattam volna.

Az uraim *Daniel István* uram írja nekem: az itt való reformata ecclesia számára az eddig unitaria ecclesiától bíratott szántóföldek s egyéb appertinentiákból való excisiót most a gyűlésen kegyelmetekkel együtt fogja ő kegyelme a consistoriumban promotealni, itt micsoda resolutioja volt ennek előtte a consistoriumnak, azt ki kell vinni. Én általküldöm e héten *Bodosi István* uramtól vagy a paptól kegyelmed kezében; ha mit officialhat kgték, keresztényi munka leszen, minthogy én magam nem mehetek. Még a télben, mikor az úr *Daniel József* uram kiment volt, az urnak *Veselényi* uramnak ő nagyságának irtam volt alázatos instantiát, regalist nekem ne expedialjanak, recommendaltam volt ő kegyelmének, hogy promoveálja. Ugy is látom nem mulatta el, mert regalisom nem jött (az Isten örökké áldja meg ő nagyságát úri gratiajáért); de ha jött volna is, méltó excusatiom volna. 19 Junii leszen a temetés *Petken*; mind az úr *Teleki Sándor* uram, mind *Nagy Boldizsár* uram két izben is requiráltanak, a terminus előtt két héttel menjek oda s ott is legyen dispositio tételre, magamnak is, feleségemnek annál közelebb való attyafia lévén, keresztényi obligatiomnak satisfaciálnom kell, ha azt érem békével. Az urnak *Veselényi* uramnak irok egy gratiarum actioból álló levelet, ha valakit talállok, a ki elvigye s praesentálja.

Hogy kegyelmednek ilyen módon irok levelet, melyhez hasonló soha eddig nem volt: okát kegyelmed alkalmasint gondolhatja, de hogy jobban kegyelmed megértse, egy teljes declaratioval való írást concipialtam, vagy holnap, vagy kedden kegyelmednek elküldöm. Bár ezelőtt három esztendővel cselekedtem volna: most vagy jobban, vagy még ennél is rosszabbul volnának dolgaim. A mely írást, ha kegyelmed nem terheltetik, nem az ember magával született szeretetelinek és maga felől mindenkor kegyelmes biróságának, mely az eset után ragadt az emberhez, hanem az egyenes conscientianak, melyet Isten maga képében vicariusnak öntött az ember lelkiben és a ki sem hazudni, sem kedvezni nem szokott rámajára vonni, s úgy megolvasni, általláthatja, ki szolgáltatott ansat egymás között való dissensiora. Ezzel ajánlom Istennek oltalmában kegyelmedet. Nagy-Ajta 15. Maji a. 1729.

Kegyelmed köteles szolgája

CSERÉJ MIHÁLY mp.

Külczm: Tekintetes, nemzetes idősbik Cserej János uramnak, nemes Miklósvárszék érdemes vicekirálybírójának, jó uramnak ő kegyelminek.

Bölon

[Eredetije *Özv. Cserei Jánosné* úrnő ajándékából a *Székely Nemzeti Múzeumban* 29/882. 78. sz. alatt.]

1572.

Ditró határát elveri a jég 1729. nyarán.

a) *Ditró kérése gróf Haller Jánoshoz Csík, Gyergyó és Kászsonszék főkirálybírójához. 1729. október 16.*

Mivel a jégeső, mikor aratni kellett volna, minden gabonát elvert: kérik járjon közbe, »hogy az idei zabbeli contributiojok hadd defalcálnék«, mivel a gabonát pénzzel kell venniök. Más defalcatiót nem kívánnak.

---

b) *Gr. Haller válasza. Darlacz 1729. okt. 23-áról.*

A széknek irt érdekében; »részemre falu őrzéséért obvenialó zabomat is *Ditrónak* elengedem az ideit.«

---

c) *Gr. Haller Csík, Gyergyó és Kászsonszéknek. 1729. november 23-án.*

Megküldi a *dítrai* lakosok instantiáját, ajánlván, hogy legalább felét engedjék el búza és zabbeli adófizetéseknek.«

(Eredetijek *Csík vármegye levéltárában*.)

1573.

A gaggi Pálffi család tagjai eladnak Udvarhelyszéknek Székely-Udvarhely városában egy beltelket. Székely-Keresztúr 1730. ápr. 27.

Mű nemes fejérvármegyei héjasfalvi *Marossi Dávid* és *Vég Mihály*, mindketten nemes emberek, kik az ide alább megirt dologban megbírált személyek vagyunk, adjuk tudtára mindeneknek, az kiket illet, mostaniaknak és jövődöbélieknek ezen levelünk írása által: quod in hoc anno praesenti 1730. die 27-a mensis Apr. mikoron volnánk *Udvarhely* alias filialis *Keresztúrszékben Keresztúr* városában, a tekintetes nemzetes szt.-mihályi *Ugron*

Thamás uram házánál, melyet mostan bírtat *Fejér Miklós* nevű jobbágyával, az holott jelen lévén mű előttünk egy részről tekintetes nemzetes fejérvármegyei hídvégi *Nemes Mátyás* uram ő kglme, úgymint nemes Udvarhelyszéknek edgyik érdemes hűtös vicekirálybírája, *Kováts Péter* bözödújfalvi, *Kádár András* rugonfalvi, *Maróthi Ferencz* betfalvi, mindnyájan az megirt Keresztúrszékben lakók és az nemes Keresztúrszéknek hűtös assessor, nemes emberek, magok és az telyes Udvarhelyszéknek képeken, más részről jelen lévén tekintetes nemzetes Udvarhely alias Kereszturfszéki gagyí üdösbik *Pálffi István* uram, *Pálffi Sigmund*, *Pálffi Mihály*, *Pálffi Pál* uramék magok és kús árva *Pálffi Miklós* képében, mindnyájan ezen fenn megirt atyafiak, kik is mű előttünk magok és megirt atyjokfia képében tőnek ilyen örökös vásárt és alkalmat: hogy adának megirt *Pálffi* uramék ő kglmek magok és árva atyjokfia képében egy benn való örökséget Udvarhelyszékben *Udvarhely* városában örökös irrevocabiler az megirt nemes *Udvarhelyszéknek* és minden lakosinak, legitimus successorinak kész pénzért H. fl. 250, id est kétszázötven magyar forintokért, mely örökségnek vicinussa egyfelől nemes Udvarhelyszék fundussa, másfelől tekintetes nemzetes vargyasi üdösbik *Daniel István* uram öröksége, mely summa pénzeket paratis levalának ő kglmek mű előttünk és de facto dominiumjában és birodalmában is bocsáták a nemes Udvarhelyszéknek a megirt örökséget, semmi just ennek utánna magoknak és maradékoknak fenn nem hagyván s tartván azon megirt örökséghez, hanem pure et praecise excipiálák és reserválák megirt *Pálffi* uramék magoknak és posteritásoknak azon örökség után járandó szántóföldeket, szénafüveket és erdőt, evictiot fogadának magokra és posteritásokra, hogy az megirt örökségben minden legitimus impetitorok ellen megoltalmazzák az nemes megirt széket és legitimus sucessorit, úgy mindazonáltal, hogy az nemes székek is assistentiával légyen az evictiora ő kglmek mellett, ha penig nem evincalhatnak, tartozzanak a praespecificált summat restituálni a nemes székeknek. Mű nekünk azért a fenn megirt két részről való személyek modo ut supra kezeket is beadák, minket megbírálván, mely dolognak nagyobb megállására vetettünk kétszáz magyar forint kötelelet ő kglmek közé, hogy ha valamelyik fél ezen alkal-

mat vel in toto vel in parte violálná, tehát az megálló fél az meg nem álló félen exceptis omnibus juridicis remediis et processibus, non obstante inhibitione, contradictione, re pulsione, ac alio quovis excogitando juris remedio, ezen poenat exequaltathasson, mégis ezen vásár in vigore megmaradjon.

Mű előttünk azért ezen dolog és alkalom mindenekben ez szerént menvén végben, irtuk meg mű is fide nostra mediante, kezünk írásával és szokott pecsétünkkel megerősítvén.

Datum anno, die, loco, ut supra notatum est.

Correcta per nos.

Judices iidem, qui supra

MARÓTHI DÁVID mpr.

VÉGH MIHÁLY mpr.

mindketlen Fejérvármegyében Héjasfalvén lakó nemes emberek.

(Eredetije Udvarhelyvármegye levéltárában a Nemzeti láda V csomag 1.sz.)

1574.

A főkormányszék rendelete Csík, Gyergyó és Kászsónszéknek, hogy a pestis Ukrajnában kitörvén, a Lengyelországból jövőkre, főkép a zsidókra vigyáztasson. 1730. július 3.

Sacrae caesareae regiaeque catholicae Majestatis, principis Transylvaniae, domini domini nostri clementissimi nomine.

Illusissime etc.

Lengyelországnak *Ukrajna* nevű districtusában bizonyosan hallatik a pestisi contagio beharapozottnak lenni, úgy hallatik, hogy azon nyavalyában megholt zsidó házanépe és társai Máramaruson által Magyarországra vagy *Erdélyre* igyekeznének kijöni. Ezen relatio, minthogy felséges urunk eleiben is elhatott, de 23. mensis Junii kgs rescriptuma által erdélyi guberniumának kegyelmesen parancsolni méltóztatott, hogy ilyen per communicationem következhető nagy gonosznak elhárítására a gubernium szorosan reá vigyázzon és az erdélyi jurisdictio alá tartozó vármegyéknek mindezen casust megírja, mind a szükséges vigyázást elkerülhetetlen animadversio alatt sacratissimae suae Majestatis nomine időhaladék nélkül megparancsolja.

Kegyelmeteknek annak okáért, mint Lengyelországhoz közelebb való és a végekre nézve kitétetett helységeknek parancsoljuk,

hogy minden jövőjárókra kiváltképpen pedig zsidókra szoros vigyázással legyen, Lengyelországnak azon széleiből általjövő embereket, passusokat megvizsgáljon és ha legkissebbik dolgot is esziben vészen, detentióban tartván, afféle suspitióban lévő embert a guberniumnak mentől hamarább értésére adjon. Ezt cselekedvén kegyelmetek az ő felsége parancsolatjának eleget tészen. Sic facturis etc.

Datum e regio principatus Transilvaniae gubernio Claudio-poli die 3-tia Julii a. 1730.

SIGISMUNDUS KORNIS gub. mp.

ALEXIUS HENTER mp.

Latin külső cím: Csík, Gyergyó és Kászonszéknek.

(Eredetiye Csíkvármegye levéltárában.)

1575.

Csík, Gyergyó és Kászonszéknek az adókievetésre küldött követei utasítása. Csík-Szereda 1730. sept. 1.

Instructio dominorum deputatorum sedium Csík, Gyergyó et Kászon ad proxime imminetent anticipationis confluxum ad diem 6-tum Septembris anni praesentis 1730. Claudio-polim indictum expeditorum.

Isten kegyelmeteket helybe juttatván, méltóságos gróf főtiszturunkkal ő nagyságával conferáljon és mindenekben egyet értvén; szorgalmas munkával legyenek proportioinknak könnyebbitésében.

1-mum. Hogyha némely elmék azon lennének, hogy a generalis conscriptiohoz formáltassék a székeknek proportioja, annak semmi úton-módon kegyelmetek ne annualjon, mert minden székek felett szorosabban és rigorosusabban volt Csíkszéknek az ő conscriptiója, melyet egy néhány és bizonyos ratiokkal demonstrálhatunk.

(Következik 28. pont:)

1. »Conscriptor uraink diversae religionis lévén . . . averseoival hozzánk lévén, folyt rigorose a munka.«

2. Másutt pl. *Háromszéken* a bárányokat és borjúkat, (márcz. és ápr. havában) nem irták fel; Csíkban (jun. és jul.

havában, mind felírták, mert már pásztor előtt voltak s azok rovási vitettek elé a conscriptiora.»

3. Másutt a harmadfű marhák nem — *Csíkban* júliusban már negyedfű számban mind beírtattak.

5. A magoknak sert főzőket limitatio alá írták.

6. «Tál, tányér csináló esztergáros kuldusokat 20—30 frt jövedelmű személyeknek írtak.

7. A hitvány vargák és szöcsök jó mesterségű emberekként limitáltattak. 8. »Szolgák, urak és nemesek birái másutt kihagyattak, nálunk felírtattak « 9. Az assessorok is felírtattak. 10. A havasi határon lakó moldvai oláhok s marhájok is felírtattak. 11. Csíkban a 32 adómentes confrater, Gyergyóban 16 féligmentes s a barátok kovácsi, serfőzői, kulcsári mind felírtattak. 12. A székbeli 62 féladómentes örállók is. 13. Tíz Molduvába, 14 Erdélybe járó posták, a kiknek csak adómentességük a fizetésök. 14. A molnárok. 15. A szarándokok. 16. Templomok, kápolnák, papok feles zselléri. 17. Minden deficius mesterek és harangozók. 18. Papok és mesterek bére. 19. Némely armalisták és primipilusok személye, úgy jobbágyok is. 21. Napszámosok vastagon limitáltattak. 25. Nemesek malmait. 27. Tapasztaltuk, hogy conscriptor uraink fenyegetések és ijesztések mián az maga facultását és jószágát is többire mondotta az együgyű népség.

28. Ezek felett minden haszontalan köves, régi felhagyott parlagokat felírtak pro cubulis, melyet ő kgc az második kijövetelben is nem corrigáltak annak rendi és instructiojok szerint, mert első munkájokat hibásnak nem igen akarák agnoscálni.

Ezen specificált ratiokra nézve és ezek felett sánchez és passus építésünk s tartásunkért, (mely passuson a 1-ma Aprilis praetensusok minden heteken hol száz, hol 80, hol 60 embereink dolgozotanak és építtetenek, szekereink is hol 10, hol 8, hol 6 mindenkör continuuskodott és actu is continue munkálódnak) jure merito minden igazság megsértődése nélkül megkívánhatjuk, hogy respectu sedis nostrae maradjon helybe az 1727-béli proportio, mely in repartitione quanti restantiarum annorum 1726. 25. és 24. juxta determinationem excelsi regii gubernii lett vala, mely proportio a 17. calculusból hozná ezen normát:

	Calculus	Fertály cal.	Fél fertály.
Udvarhelyszék	4	3	
Háromszék	5	3	
Csikszék	2	2	
Marosszék	2	2	1
Aranyosszék	1	1	1
	17		

Ezen norma nemes Marosszék részéről felette könnyen lévén, ezen ratiok mutathatják meg 1-mo, mert a conscriptio hozna oda a 17. calculusból három calculust, három fertályt és szintén fél-fertályt. 2-do Törökbúzája fel sem íratott volt. 3-tio. Véghelyen nem lakik, passust, sánczot nem épít, ország közepiben minden quaestusi, jó beneficiuma, mind bora, mezeje, fája, vize bővséges, azért eleváldni kell, kiváltképen, ha *Csiknak* is felyebb kell lépni, hoc modo:

Udvarhelyszék	4	1	1
Háromszék	5	1	
Csikszék	2	3	
Marosszék	3	1	1
Aranyos	1	1	

De ha *Háromszéket* is, hogy véghely, alleviálni tetszik továbbra is és Csiknak lépni kell, Marusnak is lépni kell egyet, Udvarhely megmaradván, mert in medio regni van és esik ilyen proportio:

Udvarhelyszék	4	1	1
Háromszék	4	3	1
Csikszék	3		
Marosszék	3	2	
Aranyosszék	1	1	

17

Hogyha ezen utolsó proportiora rálépik kegyelmetek, tudva legyen kegyelmetek előtt, hogy már szoros conscriptionknak, sáncz és passus építésünknek s tartásunknak semmi consolatioja vagy consideratioja nem lesz. Azért az elsők mellől kegyelmetek könnyen ne recedáljon, mert ha nationkra a méltóságos regium gubernium reflectál is igireti szerint a quartélyok dislocatiojában, abban úgy sem consolalódik *Csik* és *Háromszék*, mert ezeket a véghelyeket

nem hogy könnyen hagynák militia nélkül, sőt inkább proportio-jok felett teszik rájuk a quartélyt, *Udvarhely* azért *Marus* és *Aranyos* erről csak jó lélekkel, istenesen gondolkozzanak, szükség. Azért pro conclusione csak úgy lépjek kegyelmek az 3. calculusra is, ha nullo pacto el nem kerülheti, vagy ha a m. regium gubernium impositive imponálja, melyet nem remélhetünk, mert azon 27-béli proportio determinálásában is rigorosa conscriptioinkat, sáncztartásinkat, véghelyben terhes quartélytartásinkat vette volt istenes consideratioba, immár is vészi, reméljük; most azért ideje, ha kegyelmek igaz hazafiuságát maga előtt hordozván, szorgalmatoskodik hazája mellett absque respectu omni.

Alcsík minden hibernium végén terheltetik inkább a naturák árával és az oka, hogy az alcsíki militiából volt Kászonban disponálva, most azért a dislocatiot alkalmaztassa úgy kegyelmek, hogy a hybernians militiát 3 részre aequaliter elosztván, a felcsíki részből jusson *Kászonnak* is.

(Még egy pont az árvizek miatti károk és a gimesi passuson lett munkák kimutatását rendeli »mert csak Csík a nemes ország kapuját tartani nem egyedül tartozik, *Gyergyó* is a maga gremiumában levő passusnak conservatiojában munkálódik continue.)

Szereda 1. Septembris a. 1730.

Ex congregatione sedium *Csík, Gyergyó et Kászon* extradatum.

per FRANCISCUM CZIKÓ
carundem sedium jur. notarus mpria.

(Eredetije *Cstkvármegye levéltárában.*)

1576.

Főkörmányszék Csík, Gyergyó és Kászonszéknek. Kolozsvár 1730. október 2.

»Immineálván a téli holnapok: fgs. urunk és kgs. fejedelmünk militiájának a téli holnapokban való szükséges alimentatiojára praevia dispositioikat tenni maga hivataljának tartván lenni a gubernium, ad 6-tum mensis Septembris in solita sua residentia conflualván és maga mellé behivatta a vármegyék, székely és szász székek, districtusok, taxas városok főtisztjeit deputatusival együtt és az elmúlt dietalis

confluxus alkalmatosságával a statusok között conventionaliter determináltatott calculusoknak száma szerint mind a militare quantumot, mind pedig a haza közönséges szükségére s expensaira, ugymint sallaristakra s egyéb occurálható in evitabilis extraordinariumokra való massát pro hybernio a. 1731 egészen felvetni végezte, mely massából is juxta numerum calculorum esett kgtek székire calculi $3\frac{1}{2}$, r. fl. 18,500, in natura: trit. cub. 16, avenae cub. 18, foeni cur. 7, vini vas. 1, carnis cent. 2; melyeket kgtek tempestive felvetvén consciose és az faluknak s helységeknek állapotjához és facultásához képest proportionálván és subdividálván praevis mindenütt promulgáltassa és juxta assignationes commissariatus provincialis tempestive az ő ideibe militaris executionak eltávoztatásával administralja, a szegénységet praevis ottan-ottan intse és nogassa kifizetésére, a helységekre tölt subdivisioknak tabelláját in forma, a föltiszt peesétje és subscriptioja alatt, a guberniumban mentül hamaríbb béküldeni el ne mulassa és nem úgy, mint eddig, hanem absque mora elküldje«. stb.

Claudiopoli die 2. Octobris 1730.

C. SIGISMUNDUS KORNIS mp. gubernator.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1577.

Főkormánysszék rendelete Csilk, Gyergyó és Kászonszéknek, a pestis miatt megtiltja a Moldvával való közlekedést. Kolozsvárt, 1730. november 29.

Sacrae caesareae regiaeque catholicae Majestatis stb. nomine.
Illustrissime stb.

Kegyelmes urunk ő felsége két rendbéli rescriptumi érkeztenek a guberniumhoz most recenter, melyekben íratik, hogy Moldovában nevezetesen, annak vicinitásában *Chocin* és *Camineczk* nevű helyekben újabban contagiosum malum crumpalt volna, melyre nézve ő felsége pro paterna sua in huncce hereditarium sibi principatum cura et sollicitudine kegyelmesen parancsolja, hogy mindenütt szorgalmatos vigyázások és praecautiok adhibealtassanak a provincia részéről azon veszedelmes contagionak eltávoztatására és minden úton módon az országból való kirekesztésére: annakokáért a moldovaiakkal lehető-

mindennemű correspondentia és communicatio interdicallatik mindaddig, valameddig ő felsége ezen dolog felől újabban fog kegyelmesen parancsolni, *Lengyelországgal* pedig lehet a lakosoknak commerciuma az eddig is observálni parancsoltatott praecautiok és módok alatt, úgy mindazonáltal, hogy a zsidók és más vagusok, a kik által az előbbeni időkben is efféle pestilentialis contagio diffundaltatni tapasztaltatott, ide nem értetnek, sőt teljességgel excludaltatnak a communicatiótól. Ezeket azért kegyelmetek úgy értvén, mindenfelé serény vigyázással és szorgalmatos gondviseléssel légyen ezeknek observatiojában, a mint már ezelőtt is in simili circumstantia serio injungáltatott kegyelmeteknek. Annak felette a kik Moldovához közelebb vadnak, azoknak a helységeknek tisztei azon is szorgalmatoskodjanak, hogy bátorságos és extra periculum infectionis lehető útakon-módokon a már megemlített helyeken s Moldovában erumpált vagy másutt is erumpálható contagiosum malumnak nevededéséről vagy szünéséről voltaképpen értekezhessenek és a guberniumot legottan de casu in casum tudósítani el ne mulassák, hogy a szerént a gubernium is tehesse maga tisztit és hivatalját az ő felsége kegyelmes parancsolatjához képest. Mindezekben kegyelmetek, de legkiváltképen, hogy casu quo a hazában per incuriam et invigilantiam ezen veszedelmes nyavalya ne irrepáljon, sub amissione honoris et officii az ő felsége és gubernium parancsolatjának s maga kötelességének, prout praescriptum est, satisfaciálni el ne mulassa. Sic facturis stb.

E regio principatus Transilvaniae gubernio Claudiopoli die 29. Novembris a. 1730.

C. SIGISMUNDUS KORNIS

gub. m. p.

DAVID MAXAY

secretarius m. p.

Latin külső cím Csík, Gyergyó et Kászsonszéknek.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1578

*Főkormányzók Csík, Gyergyó és Kászsonszéknek Kolozsvár 1730.
deczember 12.*

Tudatja, hogy a commendérozó generalis megvizsgálván a »pas-susokat, azokat micsoda gyarló módon és minden fortificatio nélkül találta

légyen tudósította a guberniumot. Megparancsolja, hogy a passusokra jól vigyázzanak, fortificálják, s azok állapotáról tegyenek neki jelentést.

Claudiopoli die 12 Decembris a. 1730.

C. SIGISMUNDUS KORNIS gubernator mp. DÁVID MAXAY secret.

(Eredetije *Cstkvármegye levéltárában.*)

1579.

Tervezet a székely nemzet adófizetése arányáról, melyet a székely követeknek utasításul adtak. (Kivonat.) (1730 ?)

Projectum nationis Siculicae circa contingibilem inter tres nationes, locaque taxalia super determinatione proportionis in repartitione contributionum, aliorumque onerum publicorum observanda, tentatam conventionem.

Szükséges lenne a quota megállapítása a 3 nemzet között és pedig minden részrehajlás nélkül s a kellő tekintetek figyelembe vételével. Ilyenek: 1. a pénz szerzésnek könnyebb módzatai, hogy mely nemzet és vidék pénzesebb? 2. A szántóföld, rét, legelő bősége és szűk volta? 3. A marha-állomány bősége vagy szűk volta. 4. A föld jósága vagy roszasága. 5. Az éghajlat kedvező vagy kedvezőtlen volta. 6. A termelés minémősége, hogy hol terem szőlő, gyümölcs, gabonanemű és hol nem? 7. A kereskedelem minémősége, könnyű vagy nehézsége? 8. Kézműipar. 9. A közterhek a nemzetek közt. 10. Adósságok terhe, köz- vagy magán terhek. 11. A nemzetek számaránya, hogy melyik bír meg újabb terhet és melyik nem? 12. Városok, falvak virágzása vagy pangása stb.

Tekintettel kell lenni arra, hogy Erdélyben főkép a következő dolgok adják a jövedelmet:

1. *Bor*, mert semmit sem lehet oly hirtelen pénzzé tenni, mint a bort, mert a nép nem szokott borral élni, tehát tüstént pénzzé teszi és adóba fordíthatja.

2. A *búza* (a többi szemes élel hitvány, keveset ér.)

3. A *szarvas marha*, a melylyel szintén könnyű pénzt szerezni.

A *Székelyföld* pedig e három főpénzforrás tekintetében nagyon szegény. A klíma zord, bort a *Székelyföld*, csekély része kivételével, nem terem. A mi a búzát illeti, ritkán találni a nép között a legnagyobb faluban is 5—6 olyan gazdát, a kinek évenként csak néhány köből eladó búzája is lenne. A városok és mezővárosok, a hol vásárok tartatnak, bizonyúságot tehetnek erről.

Marhában is szegény a *Székelyföld*. A ki a tartományt ismeri, nem tagadhatja ezt, mert marhát tartani és tenyészteni legelő bősége nélkül nem lehet. Nálunk pedig oly szűk a termőföld, hogy még a vetés alá is kevés és széna-termelésre alig marad, úgy hogy alig kevesebb gonddal lehet marhát tartani nyáron, mint télen.

A fő jövedelemforrásoktól így megfosztott népünket erején felül terhelni méltánytalanság volna.

A székely nemzetnek régi királyoktól és a mostani császártól is megerősített kiváltságai (adómentességei) vannak s protestálnak, hogy azoktól eltértek volna, hanem mindig csak önkéntesen vállalkoztak közterhek viselésére s most is csak önkéntes adózásról lehet szó s csak is önként és saját akaratából megy belé a jelenlegi tárgyalásba (tractatusba) és vállal magára erejének megfelelő s méltányos terhet és proportiot.

1700 előtt 6—7 évben újíttatott meg a felosztás a 3 nemzet és a taxalis helyek között, a mikor még jobb helyzetben volt a székelység és mégis 1697 előtt a székelység csak 50,000, később pedig 60,000 frtot fizetett adóban, daczára annak, hogy az ország adója 800,000-re is rugott. A következő években azonban, nevezetesen, midőn már egy millió frt adót kellett az országnak fizetnie, a székelység adója is 95,000 frtra emelkedett, de nem többre. A miből látszik, hogy a székelyek krb. az adó 10-ed részét fizették, s ezt a proportiot most is meg tudják okolni nemcsak különös hanem erős okokkal is; de a visszavonás kikerülése, a huzalkodás és viszálykodás kikerülése végett (ha erre kerülne a sor) hajlandó a székely nemzet az *adó hetedrészét* elvállalni és hogy ne látszassék, mintha erején felül is magát megterhelni nem akarná, még ezen felül is elvállal valami részecskét, (bár feljebb terhelhetni nem indokolt,) csakhogy a más két társnemzet ne akarjon bennünket erőnkön felül megterhelni.

A követek a felosztást így tartásák szem előtt 100-ból:

A taxás helyek számára kiszakítván . . .	9-et,
marad felosztásra 91 rész.	
Ebből a székely nemzet magára vállal . . .	14-et,
a vármegyék ha adnának	37 ³ / ₄ -et,
a szász nemzetre maradna	39 ¹ / ₄
Összesen . . .	100 ¹)

Protestál a székely nemzet, hogy ha az országos adó a rendkívüli adóval együtt 60,000 frton felülhaladna, szegénységük miatt nem vállalhatnak magokra többet, mint a mennyi most a 14% szerint a 600,000 frtból rájok esnék.

Vegye tekintetbe testvériesen a más két nemzet azt, hogy 39 év óta évenként mindig több és több terhet vállalt a székely nemzet magára: néhány évig 50,000 frtot fizetett, azután 60,000-re az 1697 év körül pedig már 75,000-re emelkedett a más két nemzet sürgetésére, a mire m. e. kényszerítve volt a más két nemzet által, mert körülbelül 800,000 frtra emelkedett fel az adó. De még ezzel sem elégedett meg a más két nemzet, hanem a következő években mindig többet kívánt, úgy hogy midőn az országnak egy milliót kellett fizetnie, 95,000 frtra felmentünk mi is. De midőn a katonatartási adó (militare quantum) ő fge kegyelméből 800, majd 700, később 600 ezer frtra szállott alá, a más két nemzet a taksás helyek nagy megkönnyebbedésére: a székely nemzetet ebből az engedményből nem részesítették, úgy hogy míg a millióból 95,000-et adtunk, most a 600,000-ből 100,000-et vagyunk kötelesek adni.

Ha megtekintik a testvér nemzetek, hogy mennyit fizettek 1697, 98: 99-ben, látni fogják, hogy az ő terhük mindig könnyebbült, a mienk pedig nagyobbodott. Pedig ha a millióból 95,000-et

¹⁾ Oldaljegyzetben ez áll:

A mostani felosztás így van 100 után:

A taksás helyek adó aránya . . .	6 ² / ₃
A székely nemzeté	16 ² / ₃
A magyar nemzeté	37 ¹ / ₂
A szász nemzeté	39 ¹ / ₆

Ebből kitűnik, hogy a székely nemzet saját terve szerint könnyíteni akarja adóját 2²/₃%-kal, míg a taksás helyeket 6²/₃-ról 9⁰/₆-ra akarná felemleni.

adóztunk, most a 600,000-ből 57,000-et kellene adnunk, fizetünk pedig 100,000-et.

Ebből látszik, hogy a csász. kir. hadak bevonulása óta mindig többet és többet fizetünk még akkor is, midőn a többiek terhe kevesbedett. Ideje immár 39 és több esztendő óta folytatott adóemelés után, hogy ennek a nemzetnek a terhe ne neveltessék, a jog és méltányosság ezt kívánja.

Ha valamit ellenvetnének, elég azzal megfelelni, hogy elég volt már 39 esztendeig ¹⁾ mindig csak emelni a székelység adóját, most már elégedjenek meg a székely nemzet magára vállalt terhével.

Hogyha nem sikerülne megegyezni, ő felsége ítéletére kell bízni, mint fő igazságszolgáltatóra, az adófelosztás (proportio) megállapítását

(Egykorú írásból, mely hivatalos példány, minden aláírás nélkül, a bécsi közös pénzügyministorium levéltárában, Siebenbürg. Acten fasc. 3. nr. 11.)

1580.

A székelyekről, Erdély népei állapota jellemzésében. (1730?)

Compendiosa informatio de principatus Transylvaniae statu, ejusque politica et civili administratione, juriū cursu et oeconomia provinciali privata et publica, quam brevissime fieri potuit, descripta.

(Kivonata a székelyekről írott résznak):

Erdély három nemzete között második a *székely*, a mely székeken lakik, u. m. Maros, Aranyos, Udvarhely, Háromszék és Csík-székekben. Grófok, bárók, nemesek és népből állanak ezek lakói is. A különbség a vármegyék és székek lakói között az, hogy a nép a vármegyékben inkább alá van vetve a földesuraknak, terményéből tizedet fizet, míg a *székely nemzet eredetétől fogva szabad*, semmiféle adózásra nincs kötelezve, a hadakozásra van fentartva

¹⁾ A 39 esztendő emlegetése szolgál alapúl az okírat kelte meghatározására. Ha a Leopold-féle diploma és a gubernium (1691) keletkezése idejéhez hozzáadjuk a 39 esztendőt, 1730-at kell gondolnunk ez okírat kelteül.

és saját költségén katonáskodni tartozik. Innen van, hogy oly kiváltságai vannak, melyek szerint az adózás és katonatartás (a téli és nyári szállásadás) alól fel van mentve, mert saját költségén köteles katonáskodni. De minthogy ő felsége jelenleg nem él az ő hadi szolgálatukkal, bár adót fizetni nem tartoznak, mégis az adóból magukra vállalnak bizonyos részt, a többi a vármegyék és szászok között osztatván fel.

A székelyeknek régi szabad és katonai szervezetük alapján az a kiváltságuk is megvan, hogy *magszakadás esetén*, akár szabadosak, köznép (plebei), akár nemesek (kivéve némely, főkép a felségsértés esetét), *birtokuk nem száll a kincstárra, hanem a vérrokonokra és ezek kihalta esetén a szomszédokra.*

Magyar nyelven beszélnek.

A székelyeknek a Rákóczi-forradalom előtt minden székben külön *kapitányuk* volt és *főkirálybírájuk*. A kapitányok régi szokás szerint a katonai ügyeket vezették, a főkirálybírák pedig az ítélkezést és a politikai ügyeket. Nem záratott ki mindazáltal a bíraskodásból a főkapitány sem, sőt ha a fejedelem a székely székre rendeletet küldött, azt mindig a főkapitány, fő- és alkirálybíró, esküdtek és jegyzők címére intézte együttesen. De most már a kapitányság eltöröltetvén, egyedül a királybíró feje a széknek. És minthogy a székely székek többnyire még részleges székekre is fel vannak osztva, miként a vármegyék, mindenikben vannak *vicekirálybírák* is, ülnökökkel, jegyzővel, a kik által az igazságszolgáltatás elég serényen történik.

»Est enim natio ista tenacissima suorum jurium et proinde non facile patitur injuriam absque juridica revisione rei et inde causae et lites inter eos ex re vel minima plurimae.«

A székelyek között az a szokás és gyakorlat, hogy mivel a szabad székely semmivel sem tartozik a földesuraknak: »illis et promiscue omnibus nobilibus quoque sit sedes particularis, ubi tractata aeque appellationem ad sedis Siculicalis generalem sortiuntur, indeque ad tabulam regiam.«

A vármegyei és székely székbeli tiszteknek régebben nem volt fizetése, de midőn országgyűlésre, vagy más gyűlésre kellett menniök, akkor részleges megadóztatás alá vetették a népet a

költségre és abból adtak úti költséget. Ezt a szokást máig is fentartották, úgy hogy a tisztviselők sajátjaikból élnek és a büntetések-ből s a népnek szokásos önkéntes munkájából. A székelyeknél ugyanez a szokás áll fenn.

A magyarok és székelyek között vannak grófok, bárók és nemesek, kiket *regalistáknak* neveznek, mert királyi meghívóval szoktak országgyűlésre hívatni, a hol szavazatuk van, de saját költségükön jönnek, mennek és élnek az országgyűlés alatt.

A katonák elszállásolására a porták száma szerint vetették ki előbb az adót, a *székelyek semmivel sem járultak hozzá*; a török-adó mindössze 80,000 birodalmi tallér volt, egyéb ajándékkal együtt mindössze 100,000 frtra rúgott. De midőn a szükség nagyobb összeget kívánt a katonaság tartására, más felosztást kellett behozni.

A Rákóczi-forradalom alatt a szászok meggazdagodtak, mert a nemesek kerített városokba menekültek, a falvak elpusztultak. A forradalom és pestis előtt a vármegyék fizettek több adót, de azután a kir. bizottság gazdagabbnak találván a szászokat, ezek a királyhoz felebbeztek. Az összeírásnál a nép rendesen eltagadtak, a tisztviselők összejátszodtak, majd vegyes bizottságot küldöttek ki s ha nem tudtak megegyezni, a gubernium vagy a király döntött. De állandó a felosztás felett való versengés. Mikor aztán az adó felosztatott, következik a beszedés. A szolgabírák kiadják falunként, hogy mikorra kell beadni. De minthogy rendesen nincs annyi pénz, az adófizető behoz egy keveset, azután elvesznek adóban tőle valamit természetnyben s így forog a pénz köztük, míg kikerül az adóösszeg.

Magyarországon a nemes nem fizet adót, ha háza van de egyetlen jobbágya sincs; *Erdélyben* azonban ha csak három jobbágya nincs, alá van vetve az adófizetésnek, mivel nincs a ki helyette fizessen.

A székely nép így fizeti az adót: Két osztályba soroztatnak: vagy *parasztok*, a kik földesurak alá tartoznak, vagy *szabadosak*, a kik azelőtt házanként katonáskodtak. A szabadosak és parasztok alá vannak vetve az adónak, különbség közöttük, hogy mivel a parasztok (a földesurak jobbágjai) a föld után, melyet uraiktól bírnak, hetenként 3 napot tartoznak dol-

gozni, tehát vagyonuk után felényit fizetnek, mint a mennyit a szabadosak, vagy a jobbágytalan egy-házas nemes emberek adóznak a régi szokás szerint. A vármegyékben és székely székekben senki sincs »subditus«, a ki ne fizetne adót, ha csak nem szolga, sőt ezek is, ha paraszt-földet művelnek, adózni tartoznak.

A hitelezők kamatlába eleinte tetszés szerinti volt, azután 10%, majd 6% volt a törvényes, de ez utóbbin nem lehetvén kölesönt kapni, Bánffy György, Bethlen Miklós és Apor István a kincstartó magok kérték az udvart, hogy engedélyezze a 10%-ot, mert nem kapható másként s az adós úgy sem jelenti fel hitelezőjét megbüntetés végett.

A szegénység a nemesség közt onnan is van, hogy Erdélyben nincs *majoratus*, a birtok sok apró részre van felosztva. A jobbágy itt nem fizet taxát, csak dolgozik, a mi a sok járás-kelés mellett úgy a birtokosnak, mint a jobbágyoknak káros.

Az ilyen szegény népnél aztán télire nyakára tétetik a katona.

Apaffy idejében a katonának mindent adtak természetben, kenyeret búzában, húst élő marha alakjában, bort hordóval, szénát szekér számra, zabot köblönként s azonkívül pénzt. Később mindezt pénzen váltották meg, a miből sok kellemetlenség támadt. A Rákóczi forradalom után *az én közbenjárásomra* visszaállították részben a természetben való élelmezést, úgy hogy a kenyeret búzában kapják, a miből a gazda a katonának kenyeret készít; szénát és zabot természetben, a mit a rendes taksába beszámítanak ép úgy a katonának, mint a tartománynak levonnak az adóból.

Nehogy azonban a bor és hús felett viszálykodás támadjon: a csász. commissarius meghatározza és kiveti, hogy mennyi taksa jár a katonának a hús és bor fejében pénzben. Így néhány év óta közös asztalon él a katona a gazdával, a legnagyobb romlására a népnél és nem javára a katonaságnak, kinek élelme közös a gazdáéval.

Mert a nép is nagyon különbözően él. Az oláh pl. sokat bőjtöl, nem eszik hús ételt, kenyeret sem eszik, csak málét s főzni sem igen tudnak. Milyen élelme van itt a katonának a gazdával együtt?!

A magyar, székely és szász falvakban is gyakran csak száraz

kenyéren élnek. A nagyobb magyar és szász városokban és mezővárosokban jobbaesik élni, de itt sem főznek minden nap, a falvakban pedig kevés helyütt van mészárszék. A katona itt is »sociatim per Kameradschaft« élt, másutt pedig az élelem megváltását kapta és társaival együtt ott étkezett, a hol valamit készíthettek számukra. Igen sok kellemetlenség származott e bajokból és a tapasztalás megmutatta, hogy Erdélyt ezt elviselni nem képes. A *nagyobb Magyarországon*, a hol civilisáltabb a nép és egy falu mindössze, 1, 2 vagy 3 katonát tartozott ellátni, inkább praktikus ez a dolog, de *Erdélyben*, a mely mindössze 1800 és néhány helységről áll (beleszámítva a városokat is) ez a dolog nagyon impracticabilis.

2—3 év óta tehát új *élelmezési rendszer* hozatott be, hogy az országgyűlésen meghatározzák a téli szállásolás szükségleteit, beleszámítva a természetbeli szükségleteket, mint kenyeret, szénát, zabot a szokásos taxán, u. m. a búza köblit 2 frt, a szeker széna 2 frt, a köből zab 30 kr. árban.

Ezekből megítélhető, hogy miként kell a hiányokon segíteni.

A guberniumból rendszeren csak 3 tanácsos van a residentiában egy-egy hónapig, azután más hónapban más 3 és a 3-ikban ismét 3, a kik között rendszeren az idősebb szokott elnökölni.

Kolozsvárt tették a gubernium székhelyévé.

A *székelyek* közt a királybírák a szék által szabadon választatnak. A főkapitányokat a fejedelem nevezte ki; így köztük a széknek is, a fejedelemnek is megvolt a maga bizalmi embere; de a Rákóczi-forradalom idején ezek a főtisztok részint elpártolván, részint elhalván, az udvar szükségesnek látta e főhivatalokat (az elhunyt Steinville gr. főparancsnok által) egyre redigálni; a hadi állapot is indokolta, hogy a kapitányság eltöröltessék, nehogy a székelyek azt higgyék, hogy ők katonáskodni fognak, mert ezután adózni fognak. Így a székelyek közt nincs főtiszt, a kit a király nevezne ki, hanem csak olyan, a kit a szék ajánl megerősítés végett, a kit a szék meg is változtathat, ha úgy akarja. A megerősítés jogánál fogva tehetné csak ő felsége valamely meghitt emberét a főtisztóságba, ha a szék választás által változtatni akarna.

Kívül: Informatio ex Transylvania. Ad. fasc. ad Miko M. (?)

(Egykorú emlékirat 41 levélen, aláírás és keltezés nélkül, a *bécsi közös pénzügyministerium levéltárában* az erdélyi akták közt.)

1581.

*A főkormányzó Csík, Gyergyó és Kászonszéknek. Szt.-Benedek, 1731.
január 20.*

Tudatja, hogy a commendérozó generalis értesítette, hogy *Csík, Gyergyó és Kászón*-székből »kémlelés titulusa alatt felesen járnak be a szomszéd országokba, kik feles árút, marhát és egyebet visszajövlőkben hoznak és nem annyiban a kémlelés kedvéért, mint kereskedés végett a quarantana töltés nélkül jönnek és mennek.« Megparancsolja, hogy az ilyenekre figyelemmel legyenek és a melyiket megkapják rögtön fogassák el.

Datum in Sancto Benedicto die 20. Januarii 1731.

C. SIGISMUNDUS KORNIS
gubernator m. p.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1582.

*Gróf Haller János Csík, Gyergyó és Kászonszéknek. Darlacz, 1731.
márcz. 1*

Darlaczon 1731 martius 1-én kelt és a székhöz küldött levelének utóíratában:

»Úgy látom, hogy parancsolja a mgos gubernium újabban a gymesi passus restauratioját, de ha a nemes szék magától valamit építene rajta, úgy lehetne, hogy a generalatusnak nem tetszenék és héjában lenne a munka, azért talán nem ártana rescribálni a mgos guberniumnak, hogy vagy a mgos gubernium, vagy a mgos generalatus determinálná azon épületnek mivoltát; ha kgteknek is úgy látszanék, én írnék mgos generalis urunknak mind arról, mind pediglen hogy a több székek is concurrálnának.«

Darlacz die 1-ma Martii 1766.

GR. HALLER JÁNOS m. p.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1583.

A főkormányshék Csík, Gyergyó és Kászsónszéknek. Kolozsvár, 1731. június 26.

Mivel (a mint a generalis commendans írja) Fogarasföldről 50 — 60 paraszt ember fegyveresen ment által *Havasalföldre*, megparancsolja: »hogy a dominus terrestrisek és possessorok szedjék el mindjárt mindenütt a paraszt kösségtől a fegyvert.« »Különben ha post hujus modi promulgationem ubique publicatam, fegyver, kard, pallos és puská találtak a parasztságnál, a tisztek tartozzanak sub gravi honoris jactura et gubernii animadversione, a die publicationis praesentium intra quindenam elszedni tőlök a puskát és fegyvert.«

Megparancsolja, hogy különösen a havas alatti kösségekre jól vigyázzon, hogy senki »se titkon, sen nyilván, se erőszakosan ne elrabljon.«

C. SIGISMUNDUS KORNIS m. p.
gubernator.

Mellékleten: »Szinte midőn ezen commissio concludáltatott volna, érkezék mgos commendans generalis ő excellentiája levele 22-da labentis *Crajeváról* íratott a guberniumhoz, »hogy a vármegyék és székek tisztei reá vigyázzanak s vigyáztassanak« a tolvajokra és a hol megkapják, rögtön elfogják.

»Azonban a szűkő és bujdosó emberekre is oculatissime vigyázzon és vigyáztasson s valahol affélék találtak, a férjfiak megfogattatván, télessenek tömlőczbe, a eselédjek, marhájok sub bona custodia adattassanak által a dominus terrestrisnek;« ha egy falu nem bírna velök: »a szomszéd falu is tartozzék insurgálni« és ha így sem bírnának, kérjenek katonai segítséget, végső szükségben írjanak a generalis commendansnak.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1584.

Cserei Mihály (a történetíró) levele öcséséhez Cserei Jánoshoz valami adósságról és egy elfogott oláh jobbágysága felől. Kelt Nagy-Ajtán, 1731. szept. 1.

Édes öcsém uram. Kegyelmed levelét böcsülettel vettem. Én nem győzém czérnával tovább halogatni a creditort, hanem

kedvetlenségemre, a kit soha nem cselekedtem, *Ürmösön* kérttem 30 forintokat s azzal contentáltam; ott is *Ürmösön* csak tíz napig adták, most kedden az is eljő a terminus, bár csak akkorra külgye meg kegyelmed a pénzt oda is, hadd felelhessek meg parolámnak, mert ott ugyan valóban nem adatik dilatio; többször efféle dologban magamot bizony nem immisceálok, hanem magam szükségemre mikor kívántatik, akkor kételen leszek másuvá recurrálni. Egy *Nagyajtai Miklós* nevű oláhot fogtak meg, de nem izente meg, miért. Sellérül nekem adná magát, ha valami notabilis malitiája nincsen s kegyelmed rövidsége nélkül meglehet, kezességen bocsátaná el kegyelmed, úgy mindazáltal, hogy a kegyelmed czéduláját hozzák hozzám elsőben.

Ezzel maradok Nagy-Ajtán 1. Sept. 1731.

Kegyelmed szolgálja báttja
CSEREJ MIHÁLY mpria.

(Sajátkezű eredetije egy tenyérnyi czédulán *Cserej Ákos* úr birtokában
Ákosfalván.)

1585.

*A főkörmányszók Csík, Györgyó és Kászonszóknek. N.-Szobon, 1732.
január 11.*

Hogy a *Törökországban* dúló pestis elterjedése megakadályoztasék, a határon *vesztegzárt* kell létesíteni ő fge parancsolatára, a mihez az anyagot a hazai közönség adja, a munkásokat a cassa cameralis fizesse. A vesztegzárhoz szükséges épületekhez való fákat, léczeket, sindely és deszkákat nem csak levágassa és elkészíttesse, hanem mindeneket el is szállíttasson.

B. GREGORIUS SORGER
episcopus Transilvaniae et pr. Transilvaniae gubernii praeses m. p.

S. KÖLESÉRI.

Mellékleten kimutatása a *gyimesi* és *sz.-miklósi* vagy *piricskei* passushoz szállítandó gerendáknak stb.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1586.

*Csik, Gyergyó és Kászonszéknek kérése a guberniumhoz. Csik-Somlyó
1732 febr. 3.*

Írják, hogy a contumaciához szükséges épületekhez sem sindely, sem cserefa nem találtatik a székből oly vastag, de még alábbvaló sem. »Signanter pediglen vagyon azon specificatióban in tabella, hogy az nevezett két passusra 69 ezer sindelyt és 75 szál cserefát, három-három öleseköt és ugyan három-három arasznyi vastagságúakat adminisztrálnánk.« Mikor a praesidiumot restaurálták, *Udvarhelyszékről* vitettek 400 palizátafát, ennyiben lévén az dolog, minthogy sindely *Oláhfaluban* és *Zetelakán* készen elég találtatik, cserefa is nemes *Udvarhelyszéken* bővön termik, ezek iránt kérik, hogy azon nevezett helyekre parancsolni és committálni ne aggraváltassék az mgos regium gubernium.

(Eredetiye *Csikvármegye levéltárában.*)

1587.

A főkörmányszék Csik, Gyergyó és Kászonszéknek.

a) *N.-Szeben, 1732. febr. 16.*

»A tölgy és fenyőfák vastagsága mértékét megvételle volt a mestereember, . . . felette való vastagságukat irván belé (a specificatióba); a gubernium bizonyossá lett, hogy sokkal vékonyabb fák is jók lesznek «

BARO GREGORIUS SORGER
ep. Trans. gub. praeses m. p

b) *N.-Szeben, 1732. február 18.*

Február 3-án kelt levelőkre válaszolja, hogy a vesztegzár épületekhez kívántató fákat *Udvarhelyszéktől* nem szállíttathatja, »minthogy a külső székek, a kik épen szélyben nincsenek, mint kgték, más egyéb sok olyanokkal aggraválatnak (u. m. mársusokkal, condescensiakkal, vecfurákkal etc.) a kik kgtéket nem igen találják. A fákat tehát csak szállítsák ők; »tölgyfa pedig nem találtatván, talpoknak bükkfa is jó lesz, köveket tévén alájok, fedél alatt azok is feles ideig fognak durálni.«

c) *N.-Szeben, 1732. márczius 4.*

• Méltóságos commenderozó generalis excellentiája tegnapi napon írt s a guberniumnak ma küldött leveleiben írja, hogy csudálkozással hallja mind eddig is az kösség között meg nem szűnését az tatár hirtől való félelemnek, sőt némely helyeken sokaknak mintegy futásra való készülteket a miá; holott Isten kegyelméből, mostan semmi periculum afféle irruptiotól nem immineálna, sőt ha lehetne is valamitől tartani, olyan militaris dispositiok és rendelések tétettek ő excellentiájától, a kik Isten után securitást igrnek a hazának: Kívánja annak okáért ő excellentiája per commissiones guberniales intimáltatni ezen dolog iránt való megcsendesedését a lakosoknak és föld népének. Melyre nézve kgték a dolgot így értvén s azt a kösség között a szerént promulgálván, csendesítse őket és a hol oly megindult állapottal volnának, a mint ő excellentiája informáltatott, a futástól és szaladástól tartoztassa stb.

Cibinii die 4 Martii a. 1723.

BARO GREGORIUS SORGER
episcopus Transilvaniae, pr. Tr.
gubernii praeses m. p

DÁVID MAXAY
secretarius.

d) *Nagy-Szeben, 1732. szept. 2.*

• A mig a vacans gubernatori főtiszttség ezen principatusban szokott rend és candidatio szerint stabilitatik, az alatt méltó gróf *Franc. Paulus a Wallis*, ő felsége belső és hadi tanácsosa, camerarius, campi mareschallus locumtenense, egy gyalog regimént colonellussa, erdélyi és Olt mellyéki generalis commendansa és ennek fődirectora ő exciájára az erdélyi gubernium és haza provisoria directióját kegyelmesen bízni parancsolta ő fge.◀

e) *N.-Szeben, 1733. márcz. 18.*

Tudatja, hogy *Haller János* főkirálybirót kinevezték gub. consiliarisnak; megparancsolja, hogy a főkirálybiróságra candidáljanak 3 alkalmas férfit a székely nemzet szokása szerint, szavazat többséggel.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1588.

Az Erdélyben levő katonaság parancsnokai számára kiadott német rendelet latin fordítása, a lakosok panaszai orvoslása és a kihágások megakadályozása végett. N.-Szeben 1732. oct.

Copia translata ex germanico ordinationum ad commendantes militiae in principatu subsistentis datarum.

Porrecta mihi sunt occasione proxime praeteriti gubernialis congressus a tunc hinc praesentibus supremis officialibus quaedam militaria gravamina, in quibus se aggravatos sentiunt et quidem

1-mo. Dominos officiales quorundam regiminum violenter curias et domos nobilitares pro eorum habitationibus occupare (uti de his etiam particularia mihi allata sunt, quod statim a me rejectum est), in quibusdam autem locis comitatus et sedis ad reparanda inutilia et superfluum edificium cogere et ea propter munera exurgere, neque subalternos officiales in iisdem assignatis quartiriis cum domorum hospitibus cohabitare, sed integras pro se domos privative praetendere. Quemadmodum haec omnia contra normam benignissime emanati et jam publicati regulamenti tendunt: idcirco necessum fore videtur, ut dominus N. omnes et singulas centurias inclyti regiminis iterato admoneat, provideat que sedulo, ut tam supremi, quam subalterni officiales in rebus quartiria et locationes concernentibus legibus praememorati regulamenti sese accommodent. Proinde curias nobilitares nemo occupet, sub titulo reparationis nulla munera, sub certa animadversione, eorumque refusione exigat, in casu autem alicujus defectus, data prius commendanti notitia, omnia rite ordinabit et dispositiones faciet, ut unicuique id, quod necessarium fuerit, assignetur et praestetur, ubi in reliquo subofficalibus in specie intimandum est, ut hospitibus suis graves ne sint et licet unum cubiculum tantum habeant, omnino aequiescant, cum iisdemque cohabitent.

2-do. Querulantur etiam praememorati officiales, quod milites praesertim equestres quoad foenum respectu qualitatis aequae ac quantitatis nimis magnum faciant selectum, nec minus milites in pagis locatos carne et pane excepto reliquum victum ab hospitibus suis praetendant. Quemadmodum haec cum norma regulamenti et quidem 81-ma et 5-ta non conveniunt, aequae ne ita fiat, prohi-

bendum erit, et in tali casu ad principatum officialium intimati-
onem centuriarum commendentes sub gravi animadversione iisdem
assistere, remediumque adhibere tenebuntur. Et cum

3-tio. Domini officiales, licet saepissime interdictum sit, sub
titulo sic dicti *service* ex pagis, ubi stationem habent, sibi quotidie
ad eorum domestica servitia utriusque sexus laboratores et adju-
trices gratis dari postulant. Proinde mandato regulamentali sese
accommodent et officiales abusum huncce a non nullo tempore
illapsum abrogare et tollere, omnem adhibeatur curam.

4-to. In puncto praejuncturarum quaerelae adhuc dum continu-
antur, quod officiales aequae ac gregarii saepissime iisdem etiam
extra servitium domini et absque condecienti assignatione cum
maximo provinciae aggravio utantur. Proinde et hoc etiam puncto
serio animadvertendum est, ne quisquam praejuncturam aliquam
sub articulari et in regulamento expressa poena gratis assumere
audeant, quae in transgressores quam primum a principatu officiali-
bus ad notitiam dabitur, absque ulla conniventia exequanda erit.

5-to. Querulantur, quod comitatus et sedes in transitibus
militiae passim pro equilibus portionibus equorum caesareorum
solum, pro dominorum officialium vero plane nullas habere possint
quietantias. Quemadmodum autem domini officiales nequaquam
praetendere possunt, ut ipsorum equi in itineribus aut ubicumque
gratis alantur: proinde hisce serio jungitur, ut de expensis in
propriis equos, juxta portiones quietantias dent. Si quidem

6-to. Tristis experientia docet, quod pecorum lues, quae in
plurimis provinciae comitatibus et sedibus grassatur, incolis mul-
tum damnum intulerunt, cujus respectu resolutum est, praetium
carnis in pagis aliquantulum augere et quidem hoc modo, ut
durante hac hyeme, a militibus binae librae carnis bubulcae duobus
et medio crucigero solvantur, id omnibus in pagis hybernantibus
significandum est. Similiter

7-mo. Omnium centuriarum officiales instruendi sunt, ne
omnes excessus vel praestationum defectus ad computum pro-
vinciae generalem deferant, sed in casu alicujus exorbitantiae,
quam primum complanare solliciti sint. Ubi porro

8-vo. Silentio non praetereundum, qualiter praementionati
supremi officiales querulanter afferunt, quod iisdem a parte regi-

minum saepissime executiones, ad maximum praerogativae suae nobilitaris et benignissime a sua majestate sacr. concessi privilegii praejudicium, in propria eorum domos mittentur. Cum jam a me id interdictum sit, ne absque praescitu meo ullas executiones mittere licitum sit, sed in casu alicujus defectus ofacto ad me recursu, de remedio vi officii mei providere sciam. Proinde huic ordinationi inhaerendum erit et praememorati officiales provinciales executionibus neutiquam graventur Et hoc dominis N. omnibus et singulis compaginis incl. regiminis ad notitiam dandum et effectus in uno ac altero, ut consequatur observandum et manu tenendum erit. In reliquum. Cibinii die mensis Octobris anno 1732.

(Egykorú másolat *Udvarhelyvármegye levéltárában.*)

1589.

III. Károly rendelte az erdélyi kir. táblának, hogy idézzék törvénybe S.-Szt.-György városát a kincstári tizedek milyen jogn való birtoklása igazolására. N.-Szében 1733. decz. 10.

Carolus sextus dei, gratia electus Romanorum imperator semper augustus ac Germaniae, Hispaniarum, Hungariae, Bohemiaeque etc. rex, archidux Austriae et princeps Transsilvaniae, fidelibus nostris egregiis et nobilibus Stephano Székely, Thomas Kovács, Josepho Boér et Francisco Hatmansdorfer, tabulae nostrae regiae in Transsilvania judicariae scribis ac juratis notariis, per nos ad id e curia nostra specialiter exmissis gratiam nostram caesaream regiam. Exponitur Majestati nostrae in persona fidelis nostri egregii Emerici Csulai de Nagy-Csula, causarum nostrarum in haereditaria principatu nostro Transsilvaniae fiscalium directoris ab officio suo directoratus, qualiter superioribus temporibus judex et jurati, ceterique cives et inhabitatores universi oppidi nostri Seps-Szent-György, in sede Siculicali Seps existents habit, universas cujuscunque speciei et materiei decimas ejusdem oppidi Szent-György, alias juxta jura et articulos regni superinde editos fisco nostro regio Transsilvanico cedendas, absque propria collatione nostra consensuque

nostro regio qualitercunque et quomodocunque apprehensas, minus efficaci, minusque competenti legibus patriae jure possiderent et manutenerent, damno et praepjudicio fisci nostri regii Transsilvanici manifesto. Ob hoc vellet idem exponens ab officio suo directoratus predictas decimas nostras fiscales a praenotatis giudice et juratis, ceterisque civibus et inhabitatoribus universis (nisi sufficientibus documentis ac literalibus instrumentis jura sua erga easdem habita legitimo titulo, juxta receptas patriae hujus leges stabulire et comprobare poterint) rehabere et pro fisco nostro regio Transsilvanico reoccupari et reassignari, superindeque eosdem judicem et juratos, ceterosque cives et inhabitatores universos in curiam nostram, nostram videlicet in praesentiam medio vestri ammoneri facere jure admittente.

Proinde vobis harum serie committimus et mandamus firmiter, quatenus acceptis praesentibus, statim vos simul vel duo vestrum sub oneribus alias in similibus observari solitis erga praedictos judicem et juratos, ceterosque cives et inhabitatores universos cum praesentibus accedentes, qui si personaliter reperriri poterint, eosdem ibidem personaliter, alioquin de domibus habitationum sive solitis suis residentiis, unde videlicet praesens haec ammonitio vestra ad scitum eorundem commode devenire poterit, ammonetis eosdem ibidem, dicatisque et committatis eisdem verbo nostro regio, ut ipso primo et aliis immediate subsequentibus diebus ad id aptis et sufficientibus literas et literalia instrumenta, legitimaque documenta de praedictis decimis habita juxta Compilatae Constitutionis partis 5-tae edictum 27-mum coram gubernii nostri regii Transsilvanici consiliariis, supremisque comitatuum et sedium officialibus ac tabulae regiae judicariae assessoribus producturi, juraque sua erga easdem habita legitimaturi, superindeque judicium et justitiam recepturi comparere modis omnibus debeant et teneantur. Certificantes nihilominus eosdem ibidem, quod sive ipsi termino in praescripto, modoque praedecclarato coram praefatis consiliariis nostris, supremisque officialibus ac tabulae regiae judicariae assessoribus compareant, literasque et literalia instrumenta juribus suis proficua producant, sive non: nos tamen partis comparentis ad instantiam una cum praefatis consiliariis nostris, supremis item officialibus ac dictae ta-

bulae regiae judicariae assessoribus id faciemus in praemissis, quod juris et justitiae dictaverit ordo.

Et post haec vos seriem praemissae huiusmodi ammonitionis et certificationis vestrae, prout per vos fuerit expedita et peracta, Majestati nostrae suo modo terminum ad praescriptum fide vestra mediante referre vel rescribere modis omnibus debeat et teneamini. Secus non facturi, praesentibus perfectis exhibenti vestitutis. Datum in libera regiae civitate nostra saxonicali *Nagy-Szeben*, die decima mensis Decembris anno domini millesimo septingentesimo trigesimo tertio.

Et subscriptum erat in margine a dextra: Lecta Correcta m. pr. Erantque sigillo ejusdem Majestatis vestrae sacratissimae judiciali et authentico eoque Transsilvanico in inferiori earundem margine in medio loco videlicet solito super cera rubra ductili impressivae communitae et roboratae patenterque confectae et emanatae.

(A királyi táblai jegyzők átiratából: ld. alább.)

1590.

A királyi tábla irnokai jelentése III. Károlyhoz, S.-Szt.-György tanácsának a tizedek bírása ügyében törvénybe idézése felől. S.-Szt.-György 1734. jan. 25.

Sacratissima caesarea regiaeque catholica Majestas, domine domine nobis naturaliter clementissime, benignissime. Vestra clementer nosse dignetur Majestas sacratissima, quod nos literas ejusdem Majestatis vestrae sacratissimae ammonitorias pariter et certicatorias pro parte et in persona egregii *Emerici Csulai de Nagy-Csula* causarum sacratissimae Majestatis vestrae in haereditario *Transsilvaniae* principatu fiscalium directoris ab officio suo directoratus legitime confectas et emanatas, nobisque inter alios ejusdem Majestatis vestrae sacratissimae humiles perpetuoque fideles subditos et servitores literis nominanter in iisdem conscriptos, praeceptorie sonantes et directas summo quo decuit honore et obedientia humilime recepimus in haec verba: *Carolus* sextus stb. (*Ld. tenebb az egész oklevelet.*)

Quibus nos humilime receptis, semper et in omnibus, uti tenemur et par est, obedire satisfacereque volentes, in hoc anno praesenti millesimo septingentesimo trigesimo quarto, die vero vigesima quinta mensis Januarii in praecinsertis sacratissimae Majestatis vestrae literis ammonitoriis et certificatoriis annotatos judicem et juratos, ceterosque cives et inhabitatores universos in oppido *Sepsi-Szent-György* in sede Siculicali *Sepsi* et consequenter domo circumspecti *Pauli* . . . medio circumspectorum *Francisci Gyárfás* judicis, alterius item *Francisci* et *Michaelis Császár* juratorum dicti oppidi *Sepsi-Szent-György*, juxta tenorem et continentiam earundem jam praecinsertarum sacratissimae Majestatis vestrae literarum ammonitotarum et certificatarum ammonuimus eosdem ibidem, diximusque et commissimus eisdem verbo Majestatis vestrae sacratissimae regio, ut ipsi primo et aliis immediate subsequenribus diebus ad id aptis et sufficientibus literas et literalia instrumenta, legitimaque documenta de decimis ejusdem oppidi habita, juxta Compilatae Constitutionis partis 5-tae edictum 27-mum coram gubernii Majestatis vestrae sacratissimae regii Transsilvanici consiliariis, supremisque comitatuum et sedium officialibus ac tabulae regiae judicariae assessoribus producturi, juraque sua erga easdem habita legitimaturi, superindeque judicium et justitiam recepturi comparere modis omnibus debeant et teneantur. Certificantesque eosdem ibidem, quod sive ipsi termino in praescripto modoque praedaclarato coram praefatis consiliariis, supremisque officialibus ac tabulae regiae judicariae assessoribus compareant, literasque et literalia instrumenta juribus suis producant, sive non: vestra tamen Majestas sacratissima una cum praefatis consiliariis, supremis item officialibus ac dictae tabulae regiae judicariae assessoribus partis comparentis ad instantiam id factura est in praemissis, quod juris et justitiae dictaverit ordo.

Ad quam quidem hujusmodi ammonitionem nostram praefatus dicti oppidi iudex respondit: Értjük.

Et post haec nos praemissae hujusmodi ammonitionis et certificationis nostrae seriem, prout per nos exstitit expedita et peracta, Majestati vestrae sacratissimae fide nostra mediante rescripsimus, eandem in reliquo Majestatem vestram sacratissimam diu-

tissime foeliciter vivere et valere, glorioseque regnare desideramus.
Datum anno die locoque, ut in praemissis.

Correcta per nos ejusdem Maiestatis vestrae sacratissimae
humiles perpetuoque fideles subditi et servitores

STEPHANUS SZÉKELY mpr. et THOMAS KOVÁCS mpr.
sacratissimae caesareae regiaeque catholicae Majestatis tabulae regiae in Trans-
silvania judicariae scribae et jurati notarii ad praemissa fideliter peragenda
specialiter exmissi.

Kivül: Sacratissimae caesareae regiaeque catholicae Majestati,
domino domino *Carolo* sexto dei gratia electo Romanorum imperatori
semper augusto ac Germaniae, Hispaniarum, Hungariae, Bohemiaeque
etc. regi, archiduci Austriae et principi Transsilvaniae, domino domino
nobis naturaliter clementissimo, benignissimo.

Anno 1734. Apertae per me magistrum *Sigismundum Kun* proto-
notarium mpropria.

(Eredetije az orsz. levéltár erdélyi fiskális osztályában, »V. F. fasc. 374«
jelzet alatt.)

1591.

A székely-udvarhelyi tömlöcztartó (porkoláb) utasítása és számadása.
1734. márcz. 2.

Instructio.

A tömlöcztartó szorgalmatos és köteles legyen arra, hogy
senkit is az n. szék tisztjei hire akarattya nélkül el ne bocsásson,
valakit vagy az ns. szék tisztjei vagy nemesség vagy akármely
rendbeli emberek foglya legyen, a tömlöcztartó kezibe és curája
alá küldetnek.

2. Ha szintén főemberek nemesek magok jobbágyokat, cselé-
deket tömlöcztartó kezibe keze alá küldenék, ugy azokat is az ns.
szék tisztjei czédulája nélkül el ne bocsássa, hanem tiszt uraimék
czédulájára tartozzék elbocsátani.

3. Mindennap háromszor megvizsgálja szorgalmatosan az töm-
leczet maga, az hajdúkkal reggel, délben és estve, ha ugy kíván-
tatik éczaka is.

4. Az raboknál fém kést vagy egyéb akármi nemű eszkö-

zöket, még az ollót is bentartani ne engedje, az vasba veretéseket megvizsgálja jól, az vasakat, hogy mint verik az rabokra.

5. Mikoron a rabokat dologra vagy egyébre kiviszik, az hajdúk kezibe számán adgya, az vasakat is megvizsgálja, mind mikor kiviszik, mind mikor behozzák, mint legyenek az vasakban.

6. Az hajdú két renddel strázsáltassa éjjel, és nappal és mindenkor az tömlecz ajtaján legyenek.

7. Igen jól megvizsgálja, mikor valaki a rabokkal akar beszélteni, vagy ételt beadni, hogy valami instrumentumokat, melyekkel a rab szabadithatná magát, bé ne adhassanak, idegen embereket ne admittalhassanak.

8. Ha instrumentumokat, vasakat kezikbe adtak, arra oly gondgya legyen, hogy számadásába lészen, mikor kívántatik elé-adhassa.

9. Hogyha a tömlecztartó gondviseletlensége miatt, vagy az vasakra való vigyázatlanság miatt az rabok kiszabadúlnának, az tömlecztartó tartozik számot adni róla, ha pedig az hajdúknak gondviseletlensége miá, e contra az hajdúk.

10. Tüzet sem pibában, sem különben bevinni meg ne engedtessék.

11. Mindenekben a hajdúk dependaljanak az tömlecztartótól; köteles legyen az hajdú arra, hogy az rabokat megvizsgálja, mind mikor kiviszik, mind mikor beviszik, az tömlecztartóval együtt.

12. Az hajdúk jó készülettal legyenek fegyveresek; az hajdúk mindenekbe az ns. széek tiszteitől dependaljanak és az szükséghez képest az hova és mikor elküldetnek, porancsoltatik, abban igazán és szorgalmatosan eljárjanak.

13. A porkoláb vagy tömlecztartó éjjel és nappal szorgalmatos és continuus legyen, ha kifordúlna is maga dolgaira, mind-azáltal szüntelen mind bevigyázzon. Az porkoláb híre nélkült az hajdúk sehuva ki ne járjanak.

Ha úgy kívántatik és a szükség hozza, jó őrizet alatt *egy rabot kedd napokon porkoláb uram koldúlni kibocsásson*, és az mit kaphatnak, az többivel együtt commune legyen.

Az tömlecz válság limitáltatott e szerént:

Idegen rabtól tiz susták;

Székelbelitől nyolcz susták.

Székbeli ns. atyámfia pro poenitancia betett jobbágyoktól, úgy szolgáktól négy sustágot.

Mely váltságokból tiz sustákból az porkolábnak 15 pénz, az hajdúknak 6 pénz.

Az nyolcz sustákból a porkolábnak 12 pénz, az hajdúknak 5 pénz.

Az négy sustákból az porkolábnak 6 pénz, az hajdúknak 3 pénz. Az többire tiszt uramék vigyenek gondot.

Anno 1734. die 2. Martii szombatfalvi *Barabás Mihály* uram mindaddig való porkoláb adott számban ez szerént az tömleczházhoz és nemes székházhoz való vasakat és egyéb instrumentumokat ez szerént:

Az nemes székeknek volt vasa fél vasakkal edgyütt in summa nr. 25, melyek közül az mgos Khevenhüllerianum regimentbéli officialisok (cum tit.) valami katonákat hozván az nagy és fél vasak közül kívántak adadni 3, melyeket megadván kérésekre, nem restituálták, mivel az commisáriusok *Zollja Péter* és udvarhelyi *Kovács György* uramék el nem mentek; még egy fél vas, melyről ratiotináljon porkoláb uram.

Egy pár vas vagyon hat, mely nem jó; *Sz.-Demeterre* vittek 3-mat.

Fél vas nro. 4. Belincs nro. 2. Lakat nro. 2.

Az két rostélyon levő lakat nagy kulcsesal együtt.

(Eredetije *Udvarhelyvármegye levéltárában.*)

1592.

Gr. Wallis Ferencz Csík Gyergyó és Kászonszékek. N.-Szeben, 1734. márcz. 23.

Értesült, hogy a *tatárok* beütéséről alaptalan híreket terjesztenek és már sokan futni készülnek; megnyugtatta tehát, hogy a *tatárok* nem mások ellen, hanem a lengyelek és oroszok ellen készülődnek a mol-

dovai határon. (*Tartaros, ad confinia *Moldaviae* congregatos, non aliorsum, sed contra Polonos, et Moscovitas tendere velle.*)

H a pedig valami békövetkezne, majd tudósítani fogják a széket, addig legyenek nyugodtan.

FRANCISCUS comes a WALLIS.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1593.

A *Csik, Gyergyó, Kászonszéki* mellék-szorosok jegyzőke az elrendelt eltorlaszolás végrehajtására kirendelt felügyelők neveivel. (1734.)

Az ordinarius passusokon kívül való ösvények.

Gyergyóban :

Borszék, Opcsina, Holló: Joan *Balási*, Georgius *Mezei* de Gyitró.

Békás, Magyarós rész: Clemens Belénesi de Szt.-Miklós.

In Fel-Csík :

Damuk, Hosszúhavas, Ivántó: D. Petrus *Sándor* de Szt.-Damokos.

Tarhavas: Stephanus *Damokos* de Taplócza.

Csügés: D. Joannes *Kosa* de Csicsó.

Farkashavas: D. Thomas *Balási* de Vacsarcsi.

In Al-Csík:

Borda: Andreás *Lakatos* de Ménaság 40*

Keresztes: D. Joan: *Bors* de Sz.-György 40

Sólyomtál: D. Joan: *Tompos* de Szt.-György . . . 30

Kárhágó: D. Joannes *Bíró* de Mindszent 30

Nagy Saj: } D. Thomás *Kovács* de Kotormány 100
Kis Saj: }

In Kászon :

Uz: D. Stephanus *Bernárd* jun. de Kászon-Felsőfalva.

Baska: D. Stephanus *Literati* de Jakabfalva.

Pro 21. praesentis Junii terminálta a ns. szék, hogy kiállít hatja a vágókot.

*) *Fellette*: NB. a Laposkőn belől.

(*Báró Schram ab Otterfers* brassai parancsnok 1734. június 10. kelt és a székhez küldött levelének hátán, *Czikó Ferencz* Csíkszék jegyzője kezével; mely levélben *br. Schram* megküldi a generalis commendáns parancsát a havasi ösvények eltorlaszolásáról.)

(Eredelije *Csikvármegye levéltárában*.)

1594.

A főkörmányszék rendelete Csík, Gyergyó és Kászsónszéknek, hogy a katonakötelezetteket és a tisztségre alkalmas nemeseket írják össze. 1734. június 11.

Sacrae caesareae regiaeque catholicae Majestatis etc. nomine.
Egregii et nobiles stb.

Etsi per dei gratiam, nullum hucusque ulla ex parte hostilis invasionis malum timendum sit; nihilominus respectu circumstantiarum modernarum ex superabundanti cautela (cum non sit sapientis unquam dicere, non putaram) ego praeses cum gubernio omnimodo principatus hujus securitati ac tranquillitati abunde prospectum iri cupiens, in casu praesertim repentino et insperato: hinc practitulatis dominationibus vestris injungitur serio, ut his obtentis illico in universa sede personas militares, provinciales videlicet, tam equestris, quam pedestris ordinis, conscribi et in listam seu catalogum referri curent, annotando etiam aliquot ex nobilibus, quos pro officialibus (si ita res posceret) magis idoneos et aptos esse judicabunt, ac postmodum dictam listam huc mittant, insurrectio nihilominus usque ad ulteriorem dispositionem et ordinationem nulla fiat. Sic facturis stb.

E regio principatus Transilvaniae gubernio. Cibinii, die 11-ma. Junii anno 1734.

FR. COMES A WALLIS.

DAVID MAXAY secr. imp.

Külső czím: Egregiis et nobilibus stb. Csík utriusque, Gyergyó et Kászon, nobis benevolis.

Hátán: A. 1734. die 21. Junii publicatae in Rákos de conscriptione personarum militarium in sede etc.

(Eredelije *Csikvármegye levéltárában*.)

1595.

A székhely-udvarhelyi nemesség panasza a katonai executio zsarolása ellen. (1734.)

Méltóságos erdélyi regium gubernium, nekünk kegyelmes jó uraink! Az udvarhelyi privilegiumos renden levőknek alázatos instantiája ngtokhoz kgtékhez.

Alázatosan jelentjük ngtoknak kgtéknek, ilyen könyörületlenül *Brassóból* mi reánk és a székre kibocsáttatott tíz nimet katona által való kemény executio szenvedésünket, hogy tudniillik, volt mi rajtunk, privilegiumos renden lévőkön, a nemes országtól mi reánk assignaltatott porczio pénz fl. 22, a mely készen volt mi nálunk és mivel bizonyosan nem tudtuk, hogy kinek és hova kelljen administralnunk, azért mindenkoron készen állott, hogy, ha hirtelenséggel kíváztatik, mindjárt adhassuk oda, a hova poronesoltatik; érkezvén azért *Brassóból* tíz nimet katona és mint-hogy készen volt az 22 rénes forint, mi mindjárást megakartuk adni, mihelyt érkezett azon tíz nimet katona, de azon napon el nem vötték, hanem azon éjjel rajtunk ültének és háltanak s tizenöt kupa bort és három rénes forintokat vettek *patkó-pénzt* rajtunk (penig csak kilencezen vagyunk a városon privilegiumosok), sőt efelett, minthogy egy része ezen executor németeknek gyalog volt, azok alá szekeret állítottunk; ez is nem volt elég, hanem egy hordó borok volt, az alá is szekeret kértek s hogy hirtelen nem adhattunk, azért a bíránkat rútúl megverték s arestumba vetették, úgy, hogy ha a nemes szék benn nem lett volna a városban, isten tudja, mint lett volna dolga szegény bíránknak, ha a nemes szék assistentiával nem lett volna, a melyet mind mi meg nem engedtünk volna s mind a mi becsületes bíránk is fel nem vett volna száz forintokért: melyre nézve alázatosan istalunk ngtoknak kgtéknek, méltóztassék megtekinteni ilyen rontatásinkot és keserves költséginket és ha lehetséges, orvoslani is, hogy teljességgel el ne fogyattassék mostani kevés számú privilegiumosi rendünk. Melyről adjuk mi is ezen istans panaszló supplicationkot fide nostra mediante és szokott pecsétünkkel is megerősítettük.

Kivül: 1734

(P. h.)

(Eredetije Udvarhelyvármegye levéltárában a nemzeti láda XI. csomag.)

1596.

Cserei Mihály (a történetíró) levele öccséhez Cserei Jánoshoz egy büntetés elől menekülés végett jobbságyságra lekötött bölöni czigány kötelezvénye felől. Kelt Nagy-Ajtán 1735. máj. 11.

Nem tudom, ha ráakadhat-e kegyelmed *bölöni Radulj czigány* obligatoriájára; ha ugyan elé nem kerül azon levél, kegyelmedet kérem: ne sajnáljon nékem fide mediante arról in bona forma attestatit adni, hogy kegyelmed mint akkori tiszti az nemes székeknek úgy grátiázott meg neki s nem prosequálta tovább törvénnyel, ha ismét nem szünnék gonosz cselekedetitől és másokra akárkikre rá támadna, vagy fegyverrel invadálná, vagy verekednék, az kegyelmedtől ellene instituált actiojában specificált halálos poenában incurráljon. Mivel most szombaton lesz törvénye *Bölönbén*, az protocollumból kivettem ugyan az kegyelmed ellene való actioját, de ott osztán egyéb írás arról nincsen, miképpen obligálta magát, nékem pedig arra volna szükségem.

Ezzel maradok *Nagy-Ajtán* 11. Maji a. 1735.

Kegyelmed szolgálja, bátyja

CSEREJ MIHÁLY mp.

(Sajátkezű eredeti, Cserey Ákos úr tulajdona Ákosfalván.)

1597.

A főkormányshék Csík, Gyergyó és Kászsónszékek. N.-Szobon, 1735. május 24.

...Továbbá kgtéknek praesentibus az is igen serio et striete injungáltatik, hogy kgték a falukon s mezővárosokon és a hol aféle helyek vannak, plájkokon, vagy is havasokon lévő útakon, ösvényeken való strásákat és éjjel nappal való vigyázást szorgalmatosan felállítván, serényen is observáltasson.« . . . »Meghagyván és parancsolván mindenütt, hogy ne gyermekek, hanem vagy ifjú legények, vagy pedig ahoz alkalmas actasu emberek strásállyanak és kivált a *Magyarország* felől lévő széllyeken s passusokon, az onnan *Erdélybe* bőjönni kívánó személyeket igen megvizsgálják (holott is még jobban kellett vigyázni mint másutt is) és examinálják; ha fegyvereseket, vagy bár fegyveretleneket, aféle katona, vagy desertor, vagy is tolvaj forma passus nélkül való személyeket de-

prehendálnak: azokat mingyárást incaptiválván, vigyék az ordinarius tisztek kezéhez, ki is az közelyebb levő várba vagy városba, jó custodia alatt fogságra küldvén, legottan tudósítsa a guberniumot.«

C. JOANNES HALLER gub. m. p.

(Eredetiye Csíkvármegye levéltárában.)

1598.

Csik-Taplocza kérése gróf Haller János főkörmányzóhoz. 1735. decz. 21.

Mivel a *marhavész* erősen dúlt, hogy majd minden marhájok elpusztúlt, s mivel a termés is nagyon gyenge volt: kérik, hogy valami sublevatiot eszközöljön ki terhviselésökben.

(Gróf *Haller János* a székeknek megküldi és ajánlja kérvényüket. Darlaczról 1735. decz. 21.)

(Eredetiye Csíkvármegye levéltárában.)

1599.

Csik és Kászonszék lakosai folyamodványa a főkörmányszékhez, hogy a pestis, terméketlenség, tűz, katonatartás miatt elszegényedvén, adójukat szállítsák ez évre le. Kelet nélkül (az 1736. csomóból.)

Méltóságos regium gubernium nekünk jó uraink!

Elviselhetetlen nyomoruságink és végső pusztulásra jutott boldogtalan sorsunk kinszerit nagyságtoknak s kegyelmeteknek alázatosan jelenteni: minthogy az elmúlt esztendőekben az contributiok repartitioja alkalmatosságival oly súlyosan és terhesen aggrávtattunk, hogy jöllehet valamink volt, az ő felsége militiájának adtuk, sőt valahol kölcsön kaphattunk, kigázolhatatlan adósságban is vertük magunkat, de mégis a reánk vetett nagy summákat megadnunk lehetetlen volt, sőt a militia is, ámbár mindenféle executiot elkövetett is rajtunk, egészen meg nem vehette, mivel nem volt miből: hogy azért most is erőnk felett ne aggrávtassunk nagyságtoknak s kegyelmeteknek reménkedvén alázatosan síralmas voltunkat remonstráljuk.

1-mo. Gyergyó az reánk vetett quantumnak és mindenféle terhviselésnek harmadrészt tartozott mindenkor supportálni, most

pedig Istennek sulyos iteletiből mind az elmúlt télen is a pestisre nézve ismét el van rekesztve, úgy hogy semmiben minket nem segíthet.

2-do. Természet szerint is helyünk sovány és terméketlen lévén, de kivált tavaly ősszel az rendkívül való szárazság, azután az hideg földön hertelen beállott hideg miatt majd semmit nem vethettünk, az hol mi kevesecskét vetettek volt is, semmi termése nem volt, úgy hogy mostani vetésünket sem értük be; az zabnak is az hévség megártott és azután a sok eső kalgájában vesztegette, törökbúza pedig, köles és egyéb aféle gabona a mi földünkön nem szokott teremni.

3-tio. Fű az nagy szárazság miatt nem nőhetvén, szénát nem csinálhattunk, mivel vizes helyeken a mi kevés fű volt is, az székünkben levő militia lovai számára velünk behordatta, avagy marháival megétette.

4-to. Pénz székünkben teljességgel nincsen és sem város hozzánk közel, sem valami commercium (mivel *Molduvában* most senki felénk nem jár), sem más pénz kereshetésre való módunk nem lehet.

5. Marhánkból is majd kifogytunk, mivel az elmúlt télen nem csak az húsbéli quantumért feles marháinkat, hanem a pénzsommáért is (erőnk s módunk nem lévén készpénzül megfizethetni) sok száz ökreinket válogatva elhajtották ad bellicos necessitates keserves siralmunkkal.

6. Az elmúlt télen és az egész nyáron feles militia lévén székünkben, azoknak egész serviczét és minden tisztéknek nehéz discretioikat (melyek is considerabilis summát tesznek) praestálni kinszerítettünk, azonkívül az szüntelenül való sánczok ásására és egyéb építetésekre minden héten egy néhány száz embereket és feles szekereket és költséget kellett és kell adnunk, úgy a fűt és fáthordó sok szekereink, annyira, hogy ha semmi egyéb onus nem volna is rajtunk, csak ez is helyünknek mind qualitätsához, mind quantitásához képest nagy terh volna, holott ezeken kívül a molduvai passusokon feles őrállókat, úgy az *Gyergyó* és *Udvarhelyszék* felől való utakon és ösvényeken a pestisre nézve számos vigyázókat kell tartanunk szüntelenül.

7. Isten látogatásából tűz miatt is némely embereink meg-

égtenek, melyek az egész országban usuált articulus szerént három esztendőig portiot nem supportálhatnak, egyszóval a memorio modo viventium soha ezen székek ilyen nyomorúlt és megfogyatkozott állapottal nem voltak, mint most.

Mindezekre és több elészámlálhatatlan okokra nézve nagyságtoknak s kegyelmeteknek könyörgünk igen alázatosan: méltóztassék az hyberniumi quantumnak repartitioját úgy alkalmaztatni, hogy erőnk s proportionk felett ne terhelteessünk és annyira s olyanokra, a mink nincsen, ne erőltessünk, a mi búza, zab már roánk van vetve, annak megadására is elégtelenek vagyunk. Tudjuk ugyan panaszkodnak több helyek is nagyságtok s kegyelmetek előtt, mindazáltal, hogy ezen helynél romlottabb, nyomorultabb és szegényebb *Erdélyben* nincsen, az köztünk forgott militia is agnoscálja, elég bizonyosság lehet az is, hogy még az elmúlt téli quantumnak némely részit a tehetetlenség miatt maig sem fizettük meg, jóllehet marháinkot és valamink volt, oda adtuk, mégis azon restantiákért gyakor és terhes executiokat szenvedtünk és szenvedünk, melyben ha nagyságtok, kegyelmetek kételkednek, méltóztassék nagyságtok s kegyelmetek hiteles embereit ad investigandum béküldeni.

Iterato is reménkedünk alázatosan nagyságtoknak s kegyelmeteknek és az Istenre, igazságra és kötelelességre kénszeríteni nagyságtokat, kegyelmeteket kételenítettünk: atyai kegyességgel méltóztassék nagyságtok s kegyelmetek méltó panaszainkat istenes consideratioban venni és az ő felsége tovább való szolgálatjára ezen szegény helyet (mely százezer forintoknál többel adós másoknak) conserválja, különben ennek lakosi kénszerítettnek elbujdosni, lakó helyeket pusztán hagyván, kiknek is terhek egészen száll aztán más helyekre. Az nagyságtok, kegyelmetek mostani, kiváltképen való szükségünkben és földünknek terméketlenségiben hozzánk mutatandó gratiájából pedig más következő esztendőkre consequentiát formálni nem igyekezünk. Nagyságtok, kegyelmetek atyai gratiáját Isten nagyságtoknak s kegyelmeteknek megjutalmaztatja, mi is alázatosan megszolgálni igyekezzük.

Nagyságtok s kegyelmetek

alázatos szolgálói

Csik és Kászonszékeknek lakosi.

(Másod példánya *Csikvármegye levéltárában*, az 1736. csomóban, k. n.)

1600.

*A székely nemzet folyamodványa és panaszai a főkormányshékhöz.
K. n. (1736.)*

Ad excelsum regium gubernium Transsilvanicum humulima repraesentatio gravaminum inclytæ nationis Siculicæ.

1-mo. Mikor a militia akár quártélyban, akár marsusban vagyon, a szegénységen sok expensakot és sokféle extorsiokat, excessusokot vívén végben, ha a natio tisztei demonstratiot téshnek a m. commissariatuson, igen kevés bonificatiot obtineálhatnak, úgy annyira, hogy nem hogy a militia szünnék az excessusok, extorsiok végbenvitelitől, sőt inkább mintegy bátorságot vevén, csak semminek tartja, mivel csak igen kevés, vagy majd semmi az excessusoknak meritumához képest a bonificatio.

2-do. Az ambulatorium officiumban és servitiumban lévő szolgák esztendőnként búcsuzzanak és a kik ratio alatt vannak, ratiocináljanak, a kiket a nemes ország szeret, megmarasztja, a kiket nem, másokat constituálhat, praccise, a kiknek a nemes ország fizet.

3-tio. Az *marosvásárhelyi híd* miatt *Marosszéknek* mennyi romlása az marschusbéli militia iránt: méltóztassék az méltóságos regium gubernium tekintetbe venni annyi romlását a n. *Marosszék* arra való részinek, majd egy portióval vetekedik sok expensaja, vonó marhájok is majd elfogynak.

4-to. Ns. *Csíkszék* a méltóságos guberniumnak instál alázasoson: *Szereda* városában feles adózó emberei mennek bé, azokat manuteneálják, portiozni nem engedik a n. szék közti. Méltóztassék a méltóságos gubernium committalni, hogy a székekkel együtt supportálják a terhet, adattassanak ki onnét.

5-to. *Nagyerdő* allyánál az országútfját a víz elrontván, fl. 200 kellett a n. székeknek út-helyet venni, melyben hogy *Szereda* városa is contribualjon, úgy az *Olton* levő három hídak csinyálásában segítséggel legyen, ezen hídak különben is *Szereda* városa határán vannak.

6-to. *Molduvában* feles marhájokot a nagy szükség miatt tavalyi esztendőben midőn behajtották volna n. *Csíkszékéből*, némely tolvaj emberek miatt feles marhájokot, juhaikat elvették: instálnak

alázatosan a méltóságos regium guberniumnak, méltóztassék, a hol illik, megadattatását munkában venni, csak most legközelebb is mártiusban *Bocskor János* uram által lött két lovak elhozásáért 30 juhokot bárányostól és két lovokot elvettek *Molduvában*. Méltóztassék a méltóságos regium gubernium ezeknek restualtatása munkájában hasonló gratiáját mulatni.

7-mo. A *marosvásárhelyi várba* minden holnapban 40. szekér fát praestál *Marosszék* a magazinumból a malomba való hordásra a búzának két szekeret, a lisztnek bévitelire más két szekeret át: melyek is, hogy tolláltassanak, alázatosan instálunk. Ahoz járulván az is, hogy azon lisztes hordóknak dongafái után *Szegsvárról Marosszék* küldött, abranecsfákat ingyen praestáltak: ebben is sublevatitot alázatosan instálunk. Ezen és több gravamináknak orvoslását alázatosan várja s reménli a méltóságos guberniumtól atyáitól s patronusitól

A nemes székely natio.

(Egykorú másolata *Csikvármogyó levéltárában*, k. n. az 1736. akták között.)

1601.

A székely nemzet Haan Ignác elő terjesztett sérelmei. Kelet nélkül (1736.)

*Ad illum dnum Ignatium Haan (tit.) repraesentatio
gravaminum inclytae Nationis Siculicae.*

1-mo Ratione sedis *Udvarhely* ut certus determinetur numerus salicidarum et non ex ditioribus personis, sed pro servitio caes. aptis, praesensque numerus minuatur, cum aliae etiam personae pro solutione salicidis praestari solita lapides salis scindant destitutae, ob infoelicitatem loci oeconomia in hoc servitium Suae Mattiz remoram non patitur. Salicidae vero ab officialibus sedis non dependent, nec quartiriis aut ullis vecturis aggravantur.

2-do. Cum sedis *Udvarhely* montosa ac lapidosa, ac plerumque saetranea sit: nilominus ad salis nitri coctionem tam vecturis, quam manualibus operibus multa requirantur servitia; propter

immixtionem vero terrae saltae aliquanda trium etiam septimanarum labor in cassum vergit, ut et miseri incolae in totum ab oeconomia sua non avellantur, aliquam moderationem implorat in coctione salis nitri, sine defectu tamen servitii caesarei.

3-io. Similiter etiam sedes *Háromszék* in eodem servitio aliquam alleviationem sperat.

4-to. In sedibus *Csik* nro 60, in *Gyergyó* vero nro 32 sunt constituti vigiles ad passus, qui volunt vulgari nomine appellari *Plajas*, qui mediam tantum partem suarum contributionum pendunt, nec ad extraordinaria, vecturas et similia concurrunt, quinimo nullam volunt habere dependentiam ab officialibus dictarum sedium constitutis, solum dominis tricetimatoribus se adjunctentes, licet sint e gremio sedium.

5-to. Sedis *Maros* pars trans Marusium hac vergens praecclusam se sentit a beneficio salis fodinae *Parajdiensis*, cum sit una sedes et commembrum nationis Siculicae, relegantur ad salis fodinam *Colosiensem*, ubi etiam duabus tribusve vitibus pro sale vecturam facientes, vacui redire coguntur: instat inclyta sedes, ne sua commembra a se avellantur a salis fodina *Parajdiensi*, quinimo adjungantur toti nationi.

6-to. In territorio *Thoroczkaiensi* est argenti fodina, circa pagum *Csegez* cupri fodina, ad quas etiam carbonες ex silva totius sedis *Aranyos* publica, praeter quam non habent aliam pro foco silvam, praeparantur, in praejudicium dictae sedis; convenit quidem earundem fodinarum inspector dnus *Kropp*, contentationemque promisit: nihilominus instat sedes pro contentatione consolvenda, ejusdemque silvae destructione prohibenda, cum ad Thoroczko dentur silvae sufficienter pro carbonibus.

7-mo. Continuas sedes *Háromszék* ex *Corona* ad arcem *Szereda* sine omni solutione resentit, sic etiam *Csíkiensem* sulphuris vecturam, quorum omnium praenotatorum medelam sperat et optat humillime

Inclyta natio Siculica.

(Egykorú másolat *Csikvármegye levéltárában* az 1736. csomóban)

1602.

*A székhely nemzet sérelmeinek előterjesztése Steinville gróf
főparancsnok elibe. Kelet nélkül (1736.)*

Ad excellimum dnum dnum generalem commendantem comitem a Steinville (titulus) humillima repraesentatio gravaminum inclytae nationis Siculicae.

1-mo. Quae humillime suam porrigit instantiam, ut dignaretur sua excelltia (si possibile sit) inclytum militiam caesaream in confinibus aut talibus ad aestiva dislocare locis, ubi pascuatio minori cum detrimento incolarum fieret ob tales praecipue causas:

2-do. Quia inclyta militia per pagos dislocata assvevit prata possessorum et incolarum occupare et signo posito si incolarum pecora limites transgredi contingat, 17 cruciferis etiam aliquando taxare: pro remedio humillime supplicatur.

3-io. Usurpatur etiam in praxi aliquando, ut ex superflue occupatis pratis foenum cumuletur (praesertim per dominos cum titulis officiales) et assignatum pro Octobri foenum in pecunia percipitur.

4-to. Dignetur sua excelltia tales etiam dare ordines, ut militia suis propriis equis advehat gramina, ubi etiam

5-to. Talis saepe usuata praxis evitetur, quo solent rusticorum accipere currus et pro praejunctura equorum accomodare magno incolarum vel saltem ligna importandi damna.

6-to. Equi rusticorum ad postam violenter quoque et cum verberibus adimuntur et per eos hinc inde discurretur. Nec non

7-mo. Milites litteras portantes in condescensionibus vinum etiam exigere solent, pro vectura proprii commodi nihil exsolvit, in viis etiam bene notis nuncios accipit.

8 vo. In aestivalibus etiam macellum praetendit, expirante jam hybernio lectum, candelas, olera et similia culinaria.

9-no. Domini cum titulis officiales etiam in aestate vigiles et subsidia, pro culinis lotrices, similiaque non intermittant.

10-mo. In arce *Csík-Szereda* importandorum lignorum quot ulnae praestentur, humillime determinatio exploratur: cum anno elapso 200. ulnae, praeterito hybernio 400. ulnae sint acceptae,

et pro candelis in fl. r. 100 est accordatum, et singulis diebus 4 subcernitores farinarum praestantur et bini currus cum mercenariis, ad passum *Gyimesiensem* similiter bini currus.

11-mo. Exploratores ex mandato suae excelltiae ad confinia regni ex sede *Csik* constant annuatim 340 fl. r.: supplicatur, ut fiat ex publica provinciae inclytae massa, aut saltem contributionibus sedi inpositis imputetur.

12-do. Vetitarum silvarum pro foco importatio, quae praejudicat possessoribus et incolis ut interdicatur, inclyta ab militia communibus incolarum pro foco silvis utatur, dignabitur sua excelltia strictos dare ordines.

13-io. In passibus *Bozza* et *Ojtoz* continuo singulis diebus bini currus octeni boves et quaterni homines praestari solent: alleviationem humillime orat sedes *Háromszék*.

14. Id exigente servitio augustissimi nostri domini, ut pagatim aestivalia fiant quartiria, sufficientia officiales sedium libenter excindunt pro pascuatione prata, dum modo reliquum gramen defalcare incolae et possessores, foenumque cumulare possint.

15. Piscationum, venationum praesertim tam aestate quam hyeme incolis ad eas coactis damnosa usuatio: id resolvende etiam benignissime sua sacr. Matte ut poenitus tollatur, suae excelltiae gratia oratur. Similiter

16. Educillationes vini per dnos marquetantios possessoribus et incolis praejudicio²sa usuari solet.

17. Vectigal molendinis, unde reditus molendinorum constat, ut integrum et non saltem medium praestetur: ex ordinibus suae excellentiae superinde dandis speratur. Quae praemissa ex innato suae excelltiae patrocinio humillime nos obtenturos speramus. Eidemque subnixa manet submisse

Suae excelltiae

humillimi servi
inclyta natio Siculica.

(Egykorú másolata *Csikvármegye levéltárában* az 1736-iki csomóban, az előbb közölt folyamodványokkal együtt.)

1603.

A főkormányshékek Csík, Gyergyó és Kászonshékeknek.

a) *Nagy-Szeben 1777 márcz 21.*

Tudatja, hogy gróf *Lázár Ferenczet* kinevezték *Csík, Gyergyó, és Kászon-shékek* főkirálybírójává: installatiojára kiküldi *Bálintitt György* consiliariust és *br. Apor Józsefet*.

b) *Darlucz, 1777. május 2.*

Haller János gr. gubernator tudatja, hogy a gróf *Lázár Ferencz* főkirálybíró installatiojára kiküldött *Bálintitt György* betegsége miatt nem mehet el, s kiküldi helyette *Gyulafi Lászlót, Udvarhelyshékek* főkirálybíróját.

c) *N.-Szeben, 1777. június 21.*

Ugy értesül, hogy az utak elomlottak, »mivel pedig az ő fge militiája az *ojozi, bodzai és bereczkei* végekben száll táborozni, mélt. commendáns generális exciája úgy kívánja, hogy azon táborhelyekig az utak mindenfelől reparáltassanak.« Azért tehát »visitálja maga székeiben és a hol kívántatik, reparáltassa.«

C. JOANNES HALLER.

GABRIEL ALVINCZI.

d) *N.-Szeben, 1777. június 26.*

»Hogyha a nemes shékek zászlói nem volnának, resolválta a gubernium, *Csík, Gyergyó és Kászon* shékek kettőt készíttessenek, vevén azért commissionkat, azon zászlók készítését szorgalmatos munkában vegye, az zászlók *egyik felén az kétfelű sas* sárga-fekete festékekkel, arannyal színezelve, a másik felén pedig az ország vagyis a *shékek címerei* legyenek; készületekről tudósítván a guberniumot.»

Cibinii d. 25 Junii a. 1737.

C. JOANNES HALLER gub. m. p.

GABRIEL ALVINCZI secr. m. p.

e) *N.-Szeben, 1737. nov. 28.*

»Édes hazánk a hadakozástól szorongattatni kezdett, az dőghalál pululalni hallatik, mely kettőnek consecrariuma az éhség: fgs urunktól kegyelmesen adattatott authoritásunk s Istenhez való kötelességünk szerint az egész hazában közönséges böjtnek hirdetését resolváltuk, rendel-

vén az bűjtnék gyakorlására az hétnek szombalttyait, hogy ez napon az egész hazában mindenik religiön lévő rendek az egyházakban, vagyis imádságnak helyére három izben gyűlvén, áhitatos imádságokkal, bűjtöléssel, az Istennek haragját egy szívvel, lélekkel engesztelnők, várván azt, . . . hogy mind a hadakozás megcsillapodjék, mind a döghalál és éhség édes hazánkra ne következzék s fordítsa az Úr Isten ostorát a kereszténység megesküült ellenségére.»

(Eredetije *Csík vármegye levéltárában.*)

1604.

III. Károlynak Rákóczi József ellen kiadott nyílt rendeletének magyar fordítása. Laxenburg, 1738. máj. 6.

Istennek kegyelmességéből *hatodik Károly*, a római birodalomnak felséges választott császára, Németországnak, Spanyolországnak, Magyarországnak, Tótországnak, Horvátországnak etc. királya; Ausztriának főhercege és Erdélynek fejedelme.

Minek utánna a pártütő *Rákóczi József*, néhai atyjának *Ferencznek* nagyobbik fia, ugyan atyjának vétkes példájából, maga böcsületiről és hűségiről elfelelkezvén, melylyel hozzánk, természet szerint való urához, mint született jobbágy köteleztetnék, a török részre és hűségire attá volna magát, s onnan magának segítséget kért volna, azlat meg is nyerte, mivel a magyar királyságnak és koronának közönséges jova ellen magát felemelte s nyilván való ellenségévé tette, ártalmas tanácskozatokat, a törökkel indított és világos pártütést hintegetett, magát *Erdély fejedelmének, Magyarország herczegjének* nyegédségből nevezvén, az atyjának 1703-ik esztendőben Szent-György havának 30-ik napján és ugyan 1715 ik esztendőben a 49-ik articulus szerint kiadatott vétkes sententiája által eltöröltetett titulusit magának tulajdonította és az Európában levő hatalmasságokkal eképpen közölte, sőt az hazában pusztulására és örökös tartományinknak elfordítására, keresztényi nevezet alatt levő feles haddal felbúdult (*igy!*) dühösséggel ellenünk fegyvert fogott és az ilyen vakmerő merészsége által az irtóztató pártütésnek vétkeibe magát keverte és az hitellenségnek büntetésében ejtette, írási, cselekedeti miatt, mint meggyőzetett fél utolsó büntetésit magának megnyerte, úgy

hogy akárki által szabadosan megöletthessék és a ki őtöt megölné, annak érdemlett jutalma rendeltetnék. Azért azon királyi és császári hatalmassággal, a melylyel szoktunk élni, azon pártütő *Rákóczi Józsefet*, mint ellenségünköt, az hitetlenségnek büntetésére méltónak ismerjük és annak jutalmát fejére ítéljük és királyi s császári nevünk alatt igirjük is, hogy valaki azon Rákóczi Józsefet elevenen táborunkra, hadi vezéreinkhez, tiszteinkhez, vagy akárminemű tanács hiveinkhez, várakban, városokban, kastélyokban vinné: az olyannak *tízezer* frt, a ki pedig halva, vagy fejét vinné elő; avagy magát hitelessé tenné abban, hogy őt megölte volna: *hatezer* frt mingyárást a kamarától kifizettetik számára. A felett igirjük arra is magunkot, valakik megirt *Rákóczi József* mellett eddig pártütőink lettek volna: azoknak is megengedünk, hogy ha hozzánk való jó szándékokból *Rákóczi Józsefet* kezünkben adnák, megölnék, vagy más által megölettetnék. Minthogy pedig a feljebb megirt 1715-ik esztendőben kiadott 49. articulus szerint megtűltatott légyen, minden hazafiai között, hogy az ellenséggel való szövetség és egyezés ne lenne, azért azon törvényt most is erősítjük, hogy senki a megirt *Rákóczi Józsefnek*, vagy az ő követőinek, nevezetesen kémjeinek Magyarországon, Erdélyben és egyéb örökös tartományinkban valaki szállást adna, maradást engedne, vagy tudva duggatná, avagy a *Rákóczi* törökkel való tanácskozását, elhánt csalogató leveleit magánál tartaná s magához hasonlókkal közlené, avagy e végre gyülekezéseket indítana, *Rákóczi*val vagy az ő követőivel egyetértene, vagy ő néki szolgálna, mellette felkelvén fegyvert fogna, ha ki ezeket tudva és a közelebb való generalis commendánsnak hirt nem adna: azonnal mingyárást hitetlenségnek büntetésében, hazájának árulásában, közönséges csendességnek háborításának büntetésiben és vétkeiben esik és arról való büntetésünköt fogja tapasztalni.

Bizunk a mű hiveinknek hozzánk való jóakarathoz, szándékokhoz, hogy aféle haszontalan csalogatásoktól meg nem győzetettnék, fenyegetésektől meg nem rettennek, hanem *Rákóczi*nak mint pártütőnek kevélységit, merészségit és dühösségit megvetik és Istennek segítségéből számos vitézeinknek általa azon ellenséges igyekezetit hazánknek határiról, minden tehetségek szerint

visszaverni igyekezik, megmaradván hozzánk való állhatatos hűségekben.

Költ Laxenburgi kastélyunkból, pünkösdi havának hatodik napján, ezer hétszáz harmincznyolczadik esztendőben, római birodalmunknak huszonhetedik esztendejében, spanyolországi birodalmunknak harmincznegyedik esztendejében, magyarországi és csehországi birodalmainknak huszonnyolczadik esztendejében.

CAROLUS (P. h.) BARO JOSEPHUS BORNEMISSZA de KÁSZON m. p.
JOSEPHUS KOZMA m. p.

Hátán: Szolgálok kgteknek biró uram! Vévén kgték ezen patens commissioját felséges urunknak: minden faluban, az hová érkezik, mingyárást falut gyűjtessen s mindenek hallatára olvas-tassa fel, hogy ahoz tartsák magokat; elkerülvén minden falukat, ménasági biró uram nékem hozza ismét kezemben. Mindszent 3. Junii 1738.

Czikó LÁSZLÓ m. p.

A faluk névsora, a hol köröztetni kellett: Mindszent, Szt.-Lélek, Sögött, Szt.-Király, Szt.-Imreh, Szt.-Simon, Csatószeg, Verebes, Tusnád, Lázárfalva, Kozmás, Csekefalva, Szt.-Márton, Bánkfalva, Szt.-György, Ménaság.

(Az egész Czikó László írása *Csikvármogyó levéltárában*.)

1605.

A főkörmányszék rendelete Csikszéknek, melyben a Rákóczi József ellen kiadott kir. patens kihirdetését elrendeli. N.-Szeben 1738. május 8.

Sacrae Caesareae Regiaeque cath. Majestatis stb. nomine.
Illustrissime stb.

Mit érdemlett légyen *Rákóczi József*, Isten, ember törvényével ellenkező gonosz tételeivel, ez annectalt felséges urunk újonnan érkezett patensének apographuma rendesen előadja: tisztí kötelességünk szerint azért felséges urunk parancsolatjából azon formában minden helységekre nyomtatásban kiküldöttük, hogy esnék tudtokra mindeneknek nevezett *Rákóczinak* irtóztató bü-

nével érdemlett sententiája és értenék meg jól kétségben eséssel tusakodó elhagyatott állapotra jutását, úgymint, ki nemcsak más mellette s körülötte lévő minden embertől, mint elvetett, hanem magától is már fél, rebeg és tart, mint a gyilkos a fa levele zörögésétől, nem tudván ingyen is, mikor terem rajta büntetése; kegyelmeteknek is per praesentes serio committáljuk, hogy ez annec-talt patenst a fennírt declaratioval indilate solenniter mindenik nyelven publicaltassa minden helyeken, mely publicationa oly commissariusokat denomináljon, kik voltaképen eljárjanak a dologban előbbeni patensünkben parancsolt mód szerént és csak egy clausulat vagy szót se hagyjanak magyarázatlan s publicálatlan, hogy minden rend értse meg s tudhassa magát ahoz tartani és bolond-ságból ne vétezzék. Sic facturis stb.

E regio principatus Transilvaniae gubernio. *Cibinii* die 8-va Maji a. 1738.

C. J. HALLER gub. mp.

GABRIEL ALVINCZY secr. mp.

Latin külső cím: Csik, Gyergyó és Kászsónszéknek.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1606.

Gr. Lázár Ferencz a csikszéki vicetisztekhez. Szárhegy, 1738. jun. 1.

Irja, hogy Sarlós-Boldogasszony napja után való csütörtökön gyűjt-senek derékszékét, a helyet válaszsák meg ők s rendeljenek kgték oly jó szállást, a hol *palaczk-féreg* ne legyen, mint tavaly.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1607.

Csik-Szent-Imre és Csik-Szent-Simon falvak tolyamodványa gr Lázár Ferencz főkirálybíróhoz terheik enyhítése végett. És a főkirálybíró válasza. Szárhegy, 1738. junius 9.

Méltóságos gróf főkirálybíró úr, nekünk mindenkor bizodal-mas jó urunk és patronusunk!

Kimondhatatlan súlyos és gyakor szolgálattól és terhviselés-től szorongattatván ez mostani időben: kételenítettünk ngodhoz

alázatos instantiánk által folyamodni, mint ns. *Csík, Gyergyó* és *Kászón* székeknek érdemes főkirálybírájához, mivel jóllehet, hogy a falunk nagy szemre nézve és ember számra nézve, de a szolgáló fél igen kevés falunkban, mert szombati szolgáló vagy nro 15, kik is immunisok minden extraordinariákból és szolgálattól, az előbbeni üdőkben pedig csak főrenden lévő uraiméknak volt szombati szolgálók és vicetisztséget viselő uraiméknak, de most olyanoknak is vagy n. uraimék közül, kik sem a falujoknak, sem a nemes székeknek nem tudnak szolgálni. Vagy még falunkban várbéli béres nro 2, posta 1, kik is tehetős emberekből állók, s. v. jobbágy marhás és marhátlan ember vagy falunkba nro 50, kik is sem szekérszerre, sem postára, sem várhoz való favitelre, sem pedig semmiféle extraordinariákra nem aggrávaltának, holott a várhoz való favitelért minden esztendőben adaja defalcaltatik a ns. székeknek az ország között és a jobbágyról is az adó proportionaliter úgy defalcaltatik, mint a szabad emberről, kihez képest a jobbágy is ezen fahordással a várhoz tartoznék. A jobbágy ember az egész országban minden székes helyeken és várnegyéken harmadára szolgál; ha kétszer a szabad ember elmégyen postára, harmadikszor a jobbágy postára, szekérszerre, quartélyt tart; de itten *Csíkshékekben* a közelebb elmúlt derékshék alkalmatosságával elvégeztetett absque consensu populi, hogy a jobbágy ember semmi szolgálatra és extraordinariákra ne aggrávaltassék, az egy adaján és fű hordáson kívül, mely miatt is immár végső romlásra jutott a szegény szolgáló szabad ember, mivel mihelyt eléjő a *Bordáról* a strásáról, másnap mindjárt kell menni s. v. ökrin, szekerin a *Gymesbe*, oda pedig ha váltó mégyen is, néha el nem bocsátják, a harmadik hetet is ott éri. S. v. (= sit venia) marhás és marhátlan szolgáló szabad személyek vagyunk csak ötvenhármán, mindenféle szolgálatoknak végben vitelire, sokszor vagy az, hogy nincs kinek parancsoljon a bíró, mind elvagyunk az ő fű szolgálattýára. Az elmúlt ősszel is a gyakor szolgálal miatt nem vethettünk annak idejében, mely miatt most búzánk nem leszén, jövendőre is aképpen vetetlen maradunk, úgy látjuk.

Kihez képest alázatosan könyörgünk ngodnak: méltóztassék ngod ilyen keserves ügyünköt és romlásunkot megtekinteni s maga hűte s kötelessége szerint istenesen considerálván megorvosolni

és a jobbágy ember mint más székekben ezen országban szolgál, ennek előtte itt ezen székekben is tiz esztendővel harmadára szolgált mindenekben, most is méltóztassék ngod a régi jó rendet megtartani és azon akkori constitutiót cassáltatni, mely miatt immár szegénységül végképpen való romlásunkot tapasztaljuk és látjuk naponként. Meg sem állhatjuk, el sem viselhetjük ezen súlyos szolgálatot, el kell hazánkából bujdosnunk, ha ngod meg nem szánnya a sokszegényt, mert másképpen is kételenítettünk magunk fájdalmas dolgainkot promoteálnunk, valahol megorvosoltathatjuk.

Mely istenes megmutatandó jó cselekedeteiért Isten ő szent fge ngodot ez világon testi és lelki áldásával áldja meg, a más világon pedig az örök boldogsággal jutalmazza, szívünkben kívánnuk és maradunk a mélt. gróf urunknak

alázatos méltatlan szolgálói

Csik-Szent-Imrének szegény lakosi.

Csik-szent-simoniakül nekünk is nem kevesebb fájdalomk lévén mindenekben, mint Szt.-Imrének, sőt annnyival augeáljuk fájdalominkot, hogy falunkban olyan szegény ármálisták vannak nro 6, kik sem falu közi nem szolgálnak, sem a ns. székek, némelyeknek közülök marhája is semmiféle nincsen, a falustól szolgálunk érettek, holott gyalog szerre elmehetnének, mivel jobbágyok is nincsen. Jobbágy ember vagyon a falunkban nro 22, posta 1, mely viseli 15 esztendőtől fogva, tehetősebb ember a falunkban szabados vagyon 1, 16 esztendőtől fogva, ez is tehetős ember, holott más is válnék felíni substantiajú alkalmas ember is elég, a ki jó szívvel elviselné azon hivatalokot. Szombati szolgáló vagyon nro 6, a tehetősiből valók. Marhás és marhátlan szolgáló személyek vagyunk csak nro 30.

Azért mindezekből bölcsen megértheti ngod szegény falunknak nagy súlyos fájdalmát, mivel a nagy szorongatás miatt hat pár ember el is bujdosott falunkból. Melyre nézve alázatos instantiánk által kételenítettünk ngodhoz folyamodnunk nekünk is, hogy istenesen considerálván ngod sok fájdalominkról, méltóztassék megorvosolni ngod. Kiért az egek ura sok ezer testi és lelki jovaival áldja meg ngodot, szívünkben kívánjuk, maradván a m. gróf urunknak

szegény méltatlan szolgálói

Csik-Szent-Simonnak szegény lakosi.

Oldalt alól: Mind egész szegény székünk ezen boldogtalan hajójában evez s egyenlőképpen kíványják consolatiojokat.

Külső czím: Az mélt. gr. *Lázár Ferencz* úr ő ngához, *Csik, Gyergyó* és *Kászon* székeknek érdemes főkirálybírójához, mindenekben legfőbb és bizodalmasabb patronusunkhoz alázatos instantiaja *Csik-Szt - Imre* lakosinak.

Hátán a főkirálybíró válasza: Én a constitutiót egyedül el nem ronthatom, hanem mostan a legközelebb celebrálandó derékszék alkalmatosságával adják fel az instáns faluk másokkal együtt, hogy egy-egy faluban hány posta, szabados és szombati szolgák vadnak, s kiké s micsodás értékűek, nem különben a jobbágyokat is, s arról is hozzanak documentumot, más székekben, mint vagyon és a szegény *Apor István* ideiben mint volt.

Szaárhegy, 9-na Junii 1738.

LÁZÁR FERENCZ mp.

(Eredetije, mindkét folyamodvány egy íven a főtiszt válaszával együtt *Csik-vármegye levéltárában*.)

1608.

Csikszék szabad székelyei kérése br. Apor Péterhez, Háromszék főkirálybírájához, informatiot kérvén a jobbágyok közteherviseléséről. És br. Apor Péter válasza. Al-Torja 1738. junius 26.

Méltóságos báró urunk!

Nagyságodhoz alázatos instantiajok *csikszéki* szabad szolgáló rendeknek, mű nekünk mint nagy jó urunkhoz és patronusunkhoz!

Alázatos instantiánk által kelletik ngodot megtalálnunk ilyen okon, hogy méltóságos főtiszt urunkot, ő ngát találtuk volt supplicatiónk által, hogy mivel igen súlyos szolgálattya vagyon rajtunk ő fgének mostani időben, az jobbágyság is segítene bennünköt és az szombati szolgaság, úgy hogy mikor az szabad ember kétszer menne valamely szolgálatra ő fgének, akkor a jobbágy is egyszer menne el, az melyre ő nga tett olyan választ, hogy az szomszéd székekből hozzunk hiteles informatiot, miképpen folytatják ott az

ilyen dolgot, hogy az jobbágy szolgál-é vagy nem? Kihez képest alázatosan instálunk ngodnak, hogy méltóztassék ngod ezen instantiánkra indorsáztatni arról való informatióját, miképen hadd remostrálhassuk ő ngának, mely megmutatandó gratiájáért Isten ő szent fge, ngodot szép uri házával szerencsésen éltesse és minden dolgaiban boldogítsa, kívánnyuk szívünkéből.

Ngodnak alázatos szolgálói

Csikszékben lakó, szabadsággal élő szolgáló rendek.

Külső cím: Az méltóságos báró úrhoz, al torjai *Apor Péter* urunkhoz, nemes Sepsi, Kézdi és Orbai Háromszék érdemes főtisztjéhez ő nagyságához

---

Hátán Apor Péter válasza:

Itt *Háromszéken* olyan rend vagyon, hogy a nemesség, kik ante annum 1657. nobilitálódtanak, per analogiam articuli impressi eo signati, hogy bíróságot viselni nem tartoznak, úgy hasonlóképpen, ha szintén jobbágyok nincsenek is, ab extraordinariis immunisok. Ab ao peng 1657. a kik nobilitálódtak, ha csak jobbágyok nincsen, az extraordinariát in persona supportálják. A jobbágyok peng még az előttem való főtisztek conclusuma szerént a *bozzai és ojtózi* szolgálattal nem tartoznak, erdő vágni mindazonáltal két jobbágy úgy megyen, mint egy szabad ember. Mikor egész compánia megyen, vagy mundirt visznek, akkor is két jobbágy úgy megyen, mint egy szabad ember, azonképpen tartozik a portio vecturázásában is.

Signatum All-Torja 26. Junii 1738.

APOR PÉTER m. p.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1609.

Csikszék vicetiszteinek folyamodványa a főkormányshékhöz teherviselésük enyhítése végett. S a főkormányshék válasza. Meggyes, 1738. okt. 2.

A *csík-szeredai* várhoz kell hogy szállítsanak 15 ezer palazita fát és háromszázhatvan öl fát, miért valami kárpótlást kívánnak, mert más székekben is úgy vagyon.

•Ezt is alázatosan jelentjük az mélt. regium guberniumnak; hogy lévén székünkben felesen örállók, vagyis *plájások*, a kik is fele adójokból és extra-ordináriákból immunisok s a potiori mind az jóvát válogatják harminczados uraimék az adózó rend közül plájásoknak és minthogy mostani időben az passusokat nem az plájások, hanem az ő fge militiája őrzi, nem annyi hasznót ő fgének, mint az harminczadosoknak dolgozásokkal hajtának, az mostani nehéz és terhes időben penig csak az falus bíróság viselésére is nagy ügygyel-gonddal találhatni székünkben embert. Instálunk nagy alázatossággal az mélt. regium guberniumnak: jóllehet ugyan, hogy azt is méltán és igazán megkívánhatnók, hogy plájások székünkben ne legyenek, minthogy adózásokban s egyébbb terehviselésekben nagyobb promotioja volna az ő felsége szolgálattyanak, mint plájasságokban, az ösvényeket is nem az plájások, hanem az székek öriztetvén; mindazonáltal azt most nem kívánnjuk, hanem székünk ususa, constitutioi szerint méltóztassék az mélt. regium gubernium allaboralni s officialni azt, hogy hadd változzanak, minthogy némelyek harminczados uraiméket jól megdiscretizálván, ő kglmek manatenuállják és megváltoztatásokat éppen denegályák székünknek ususa s constitutioi ellen, holott a szék másokat s plájasságra alkalmas embereket adna helyekben. Kiért, hogy Isten exciádot és az m. regium guberniumot számos esztendőkig szerencsésen éltesse, s hosszadal irectióval megáldja, alázatosan kívánnjuk s maradunk

Az méltóságos regium guberniumnak

alázatos engedelmes szolgálí
ns. Csíkszéeknek vicetisztei.

Hátán a gubernium 1738 okt. 2-án *Meggyesen* kelt és *Alvinczi Gábor* secr. kezével irt válaszában azt feleli, hogy kívánságukról irtak a széeknek, s hogy ezután 40 dolgot s a *Gymesi-szorosba* szükséges gyertyákhoz való faggyúnak felét *Udvarhelyszék* kell, hogy szolgáltatassa.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1610.

A főkormánysszék rendelete Csíkszéknek, melyben a Rákóczi Józseffel összeköttetés gyanúja miatt elfogott urak felmentését és szabadon bocsátását kihirdetni rendeli. Megyes, 1739. jan 16.

Sacrae Caesarac Regiaeque catholicac Majestatis stb. nomine.
Illustrissime stb.

Rebellis Rákóczi Józseffel való correspondentia afflictio-jával ő felségének a Turcico deferalt s a múlt tavasszal extraordinario modo, manu militari sietséggel elfogatott s eddig rab-ságba tartott fogoly atyánkfiain dolgokban felséges urunk kegyel-mes rendelkezésből instituált examenben sub praesidio regii gubernatoris desudalo mixta commissio munkája s opinioi a gubernium informatiojával együtt ő felsége eleiben jutván sub dato 23-tia mensis Decembris anni superioris emanalt s udvari curier által küldött atyai rescriptuma által kegyelmesen resolvalta ő felsége, hogy azon rabok, mint ártatlanok és az imputalt erimenben semmi módon nem léledzettek, töstént elbocsáttasanak és mindenikének formalis absolutionalisok adassanak, egyszersmind az hazának minden részeiben commissionaliter publicaltassék ártatlanságok, absolutiojok, becsületekben, hűségekben és existimatiojokban való egész restitutiojok, cum stricto mandato et inhibitione, ne quisquam illis arrestum vel inquisitionem perpessam vel in minimo exprobrare praesumat, s okot ne adjon azzal a gubernium által impendalandó satisfactiora.

Authoritate guberniali parancsoljuk azért mások között kegyelmeteknek is, hogy *gróf Bethlen Sámuel*, báró *Lázár János* táblai assessorok, *Szigethi István* hazánkbeli reformatusok superintendense, kis rhédei *Rhédei Ferencz és László*, toroczko-szent-györgyi *Thoroczkaí Sigmond* és ercei *Tholdalagi Mihály* atyánkfiain úgy csapai *Thordai József* által anonimo scripto hamisan elárult ugyan csapai ns. vitézlő *Túróczi János* ő kegyelmeket sacro Majestatis suae oraculo absolváltattaknak és ártatlanoknak íteltetteknek, böcsületekben, hitekben s existimatiojokban restitutuosoknak lenni, minden rendeknek solemniter publikalni s stricto publicaltatni el ne múlassa, nehogy valaki arrestumokat s examenjeket legkissebben is exprobrálván, animadversioiban essék

és a guberniumot satisfactio tételre kényszerítse. Secus nec facturis stb.

E regio principatus Transilvaniae gubernio. *Mediae* 16. Januarii 1739.

C. J. HALLER gub. mp.

GABRIEL ALVINCZY secr. mp.

Latin külső cím: Csík, Gyergyó és Kászsónszékeknek.

Hátán: Die 10. Februarii, perceptum in Szárhegy, hora 10. ante meridiem. Az arestalt urak megszabadulásáról.

(Eredetiye *Csikvármegye levéltárában*.)

1611.

A főkormányzók rendeleto Csík, Gyergyó és Kászsónszékeknek.

a) *Meggyes, 1739. január 20.*

Im kiküldöttük az ő fgc kglmes parancsolattjából ezen nyomtatásban befoglalt regulákat, melyek szerént kívántatik az infectus házakot, köntösöket, egyet-másokat füstöléssel, mosással, vagy elégetéssel, sőt még a szükség-helyeket is purificálni. Constituáltassanak azért minden processusban, városon és különösen az pestises falukban denomináltassanak, az kik mind ezeket ügyiben vitessek és vigyék véghez, s reportálják osztán a tiszteknek in forma testimonii írásban, s a tisztek a sanitatis commissionak s úgy nyerhetnek asztán a város, falu felszabadításáról facultást. Az oláhság s parasztság örömmel füstölhet s ha meszet nem kap, fejezethet a szokott agyaggal.

---

b) *Meggyes, 1739. január 22.*

Tudatja, hogy *Mo'ldovában s Lengyelország* határán a pestis dúl, azért jól vigyázzanak.

1612.

A főkormányzók rendeleto Csikszékeknek a bőjt megtartásáról s a mulatságok eltiltásáról. Meggyes, 1739. jan. 22.

Sacrae Caesareae Regiaeque catholicae Majestatis stb. nomine.

Illustrissime, egregii stb.

Kedvetlenül értettük, hogy az Isten haragjának engesztelésére s duplás ostorának elfordítására rendelt bőjt nem kezdett volna

observaltatni, sőt sok helyeken magok a tisztek és az első rendbeliek hadták volna félbe, scandalisálnának vendégeskedéssel, musikáztatásokkal, *tánczokkal, melyből példát vett volna a község is*, holott az ily publicum edictumnak, míg publico edicto tolletur, observaltatni kellene. Per praesentes azért parancsoljuk kegyelme-
teknek, publicáltassa ujlag ezen edictumot. A kik e prioribus nem observálnák, notálja, a községet pedig ad observendum compellálja, a contravenienseket poenázza, magok pedig praeceáljanak másoknak exemplo bono, vendégség, táncz, muzsika absolute tiltassék meg, nem lévén a mostani időhöz való. Sic facturis stb.

E regio principatus Transilvaniae gubernio. Mediae 22-da Januarii 1739.

C. J. HALLER gub. mp.

GABRIEL ALVINCZY.

Latin külső czím: Csík, Gyergyó és Kászsonszéknek.

Küül: Die 10. Februarii percepi in *Szárhegy*. Bőjt observálásáról, a táncz, muzsika és vendégség tilalmazásáról.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1613.

A főkormányzék Csík, Gyergyó és Kászsonszéknek.

a) *Meggyes, 1739. márcz. 17.*

Tudatja, hogy a militia megyen a passusokra és véghelyekhez közel az ország utjaihoz. Úgy osszák fel, hogy egy compagnia két, legfeljebb három faluban elférkezhessék.

---

b) *Meggyes, 1739. april 18.*

Tudatja, hogy gróf *Wallis* halála után ő fge gen. commendansnak, mind itt, mind az »Alutana Valachiá«-ban (Kis Oláhoszárghban) fővezérré hg. Christianus *Lobkoviczot* nevezte ki.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1614.

A főkormányshék rendelete Csíkszéknék, hogy a kémekre vigyázatosan s azokat fogassa el. Meggyes, 1739. május 25.

Sacrae Caesaræ Regiæque catholiciæ Majestatis stb. nomine.
Illustrissime stb.

Most esztendeje is circularisokat bocsátottunk volt ki, hogy afféle lézengő emberekre, kivált sidó, örmény, görög és ez hazán kívül való idegen oláhokra vigyázás lenne és az ilyenek falukon is, de főképen a városokon observáltatnának, minthogy a pogány-nyal való előbbeni hadakozások alkalmatosságával is notáltatott, hogy effélék kémségeket s égetéseket vállaltak magokra: ezúttal is azért szorgalmatos gondja légyen kegyelmeteknek ebbéli vigyázására és ha kihez valami suspicio férhetne. az ilyet megtartóztatván, az ő felsége tavaly publicált patensének dictamenje szerint denuntiálja, vagy assignálja a közelebb lévő militiaris tisztnek. Sic facturis stb.

E regio principatus Transilvaniæ gubernio. Mediæ die 25-a mensis Maji anno 1739.

C. J. HALLER gub. mp.

GABRIEL ALVINCZY mp.

Latin külső czím: Csík, Gyergyó és Kászsónszéknék.

Hátán: Receptæ 4-a Junii 1739. in Szárhegy hora 6-ta pomeridiana.

(Eredetiye Csíkvármegye levéltárában.)

1615.

Wallis katonai főparancsnok Csík, Gyergyó és Kászsónszéknék meghagyja, hogy a havasi ösvényeket bevágják s eltorlaszolják. Nagy-Szeben, 1739. jun. 8,

Perillustris ac generosi domini!

Quamvis secundum certas et fidedignas relationes pro hic et nunc periculum nullum invasionis alicujus provinciae huic imminere videatur, quia tamen nocere nunquam potest, ea, quae ad securitatem patriae pertinent, mature pro omni eventu praeverttere, statui, ut per tractum *Coronnesem*, sedesque Siculicales *Háromszeg* (*sic!*) necnon *Csík* et *Giergio* viae et tramites omnes

praeter passus ordinarios, versus, Turcicum, quantum fieri potest occludantur, caesisque silvis impracticabiles reddantur. Quod itaque Dominationibus Vestris hinc eo fine intimare volui, ut acceptis his, manus quam primum operi admoveant, quatenus secundum ulteriores illustrissimi domini generalis baronis a *Schram* dispositiones, cui cura et inspectio negotii hujus a me commissa est, passus et tramites occulti et extraordinarii omnes intra territorium inclitae sedis per ipsam sedem omnino inseindantur et impervii quamprimum reddantur. Quibus Dominationis Vestras divinae tuitioni de meliori commendans maneo.

Cibinii d. 8-vo Junii 1739

Dominationum Vestrarum

ad serviendum paratus

FR. P. V. WALLIS.

Külső czím: Perillustri ac generosis dominis inclitae sedis Siculiculis *Csik, György* et *Káson* viceofficialibus, dominis mihi observandis, honorandis

Ex offio

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

Csik.

1616.

A főkörmányszék rendelete Csikszéknek, hogy a határokat a plájásokkal szigoruan őriztesse s a gabonapálinka-főzést tiltsa el. Nagy-Szeben, 1739. szept. 26.

Sacrae Caesarcae Regiaeque catholicae Majestatis stb. nomine.

Illustrissime stb.

Az idei terméketlenségre nézve valóban tarthatni, hogy a sok tereh-viselésben elfáradott szegénység elszéledésre s már a békesség után pacate lévő szomszéd országokra való szökésre ne vetemedjék, melyekhez képest incumbal a tiszteknek módját találni meggátolásának és non tantum persvasorias, sed positivas etiam praecautiones adinveniálni s statuálni, valamit in gremio sui proficuumnak s adoptabilenек véllhet, in specie pedig a szélyhelyekben a plájásokkal szorgalmasan strásáltatni és ha a szükség hozná, mig per deciduas nives alpes inperviae reddentur, a plájások számát augeálni, meg kell egyszersmind tiltani a gabona

pálinka főzést és az ilyen főzőktől, incolatól, idegentől s zsidótól is az égett borfőző fazakakat be kell szedni, ne szűkitsék meg ezzel is a gabonát. Melyet is így értvén kegyelmek tisztí szerént elkövetni s micsoda praecautiokat s dispositiokat tézen a guberniumnak békülden el ne mulassa, autoritate guberniali committatit. Sic facturis stb.

E regio principatus Transilvaniae gubernio.

Cibinii die 26-ta Septembris ao 1739.

C. J. HALLER gub. mp.

GABRIEL ALVINCZY mp.

Latin külső cím: Csikszéknek.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1617.

Csik, Gyergyó és Kászonszéknek Gáborfi István a regium gubernium s polgári és katonai commissariatushoz küldötte követő számára adott utasítása. Csik-Taplocza, 1739. decz. 30.

(10 pontból áll; legnevezetesebb:)

5. Minemű exorbitantiákat cselekesznek némely officialisok, de nevezetesen a kozmási *Hajjszlinger* uram fendrike és az *Eyzemburg* uram kornétássa miként szorongatja a falukat a conventiora, úgy hogy csak levi aestimatione vévén fel a miket praetendálnak, az egyiké menstruatim 112 magyar frtra ment . . .

. . . »A kozmási fendriknek 112 frtra ment praetensiojának summája fizetődött ki 50 rhenensessel, de ezt úgy extorqueálta Kozmáson, hogy a falusiaknak eleit commissarius *Tompos Péter* urammal együtt s. v. (sit venia) a kutyák pajtájába záratta¹⁾ be az említett fendrik éczakára, melyre mégis meg nem ígérték, de osztán egy nehányat kivevén, a pajta előtt németesen gomojába köttette, úgy hogy külön-külön a hó alólok el kellett olvadni, ad dig tartották ott; ettől megrémülvén a többi, úgy kellett megadni azt az 50 rhenensést. Azután kételenségből reá kellett irni az attes-

---

¹⁾ A külön Memorialeban »posvata pajtába berekeszte vagy 14–15 embert« áll. (Ugyanott.)

tatoria, hogy: nemine cogente, sed sua sponte conferaltatott azon summa; ezzel elment. Más jövőn a companiához fendrik, az ujabban kényszergeti a falut.«

Gáborfi István Szebenből 1740. febr. 17. kelt válaszában írja, hogy folyamodványban beadta a guberniumhoz; sajnálja, hogy a többi falukot is nem sorolták fel, *Szt.-Györgyön, Kozmás*on és *Delhén* kívül, hol a falusbirákat megkinozták.

(Eredetije mindkettőnek *Csikvármegye levéltárában*.)

1618.

*A katonai kihágásról szóló feljegyzés. Csík-Kozmás*on 1739.

Memoriale.

A szék notariusának arról, hogy *Fyrstembursch* zászlótartó a falusbirót és tiz gazdát megköltöztette, négyszer egymásután elzáratta, *Tompos Pétert* a szék commissariussát is megköltöztette, s egy posvata pajtába bérekeszte vagy tizennégy, vagy tizenöt embert Tompos Péterrel együtt, s addig ki sem engedte, »valamig ötven német frtokot megigére neki a falu.« Ezen kívül felvett 30 véka zabot, 3 mérés szénát, vaját, tyukot, ludat, réczét, tyuklojást stb. felíratott, a mikről nyugtát sem adott, úgy ment el.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1619.

Udvarhelyszéknek jogszolgáltatási törvényei, melyek az 1740. febr. 6-iki szék-gyűlésén megerősítettek.

Articuli sedis Sz. Udrarhely hactenus editi, anno 1740. 6-to Febr. suprema ejusdem sedis congregatione confirmantur et sequentia juridica adduntur.

§ 1-o. Mindenféle causansok vagy a pert vagy a párját kezekhez adják és mikor agitaltatik, a notarius kezébe beadván, akkori actiot rászabván, ismét adják ki kezekhez.

§. 2-o. Valamely perek a derékszékről appellatióban nem

admittaltatnak, azokat meginteni ne legyen szükséges, hanem a notariusnak legyen arra való könyve, melyben a non transmissa causaknak summáját csak breviter jegyezze fel.

§. 3-o. A kik pedig appellatiokra ne admittáltassanak, ezek: nyilvánvaló adósság, nyilföldek, jegyruha, zálogos potentiák, a kik halált nem néznek, hanem ha valami örökös jószágbeli causa, tisztesség dolga is, ha notát nem concernál, tovább a derék széknél, hasonlóképen a patruelis, matruelis atyafiak között való divisio is.

§. 4-o. Apróság potentiákat, egy kalongya búzának elaratását és több eféle hasonlókat csak a viceszékről se transmittálják.

§. 5. Ha valaki pedig mást vagy szénafüvében, vagy búzájában, zabjában, vagy másutt hasonló helységben in ipso facto deprehendál és megfoghat, az olyanokat jó kezesség alatt elbocsátván, de törvénye tovább a viceszéknél ne admittáltassék, comperta rei veritate, hogy nem övé volt, becsüvel, ha marha-, ha ember, díjjával szabaduljon.

§. 6-o. A miképen immár deliberatio vagyon, *Keresztúr* és *Bardócz székről* egyébkor ki ne citálhassák, hanem a communis inquisitio idején, a kik pedig ott agitáltatnak, azok azután ne rejiciáltassanak az filiálisokra az felső székek derogamenjére, mind pedig hogy két bíró előtt ne láttassanak lenni s perelni.

§. 7-o. Valamely perben iuramentumot vagy az *A.* vagy az *I.* in merito deponál, abban az causában azután semmi remedium ne admittáltassék, a tiszttek se engedjék in eum finem, hogy dilataltassék.

§. 8-o. Az elébbi usus és constitutio szerint minden causans úgy fundálja causáját, hogy *longust* brevisre, *brevist* longusra ne fundáljon; verum ha cempariáltatik úgy lenni, cum poena indebitae condescendáljon

§. 9-o. Egy testvér atyafiak között való divisioban egyéb egy *novumnál* ne admittáltassék, divisionaleval pedig csak az olyanok éltessenek, a kik patruelisok és matruelisok, alioquin ha deprehendaltatik nem annak lenni, még is azzal élne, cum poena indebitae condescendáljon; hasonlóképpen egyéb brevis processusban is egy idővétségnél és egy novumnál több ne engedtesse, csak azért is, hogy ne dilataltassék; tiszt uraimék is ezenkívül

való remediumot ne engedjenek, hanem inhibitione, contradictione non obstantibus, adassék sententia.

§ 10 o. Procuratorra való tartás is ne lehessen valami *fraus* szín alatt, hogy csak azért is olyant constituáljon, a ki ott nincs, vagy a per előtt félen állassa, hogy dilatálja, fárasztza azzal peresét, valamely perest pedig manifeste efféle ravaszágban deprehendálnak, amittálja causáját.

§. 11-o. Valamely perben inprimis a procurator admittáltatik, annak utána is viselhesse, folytathassa, ellene mondani szabad ne legyen.

§ 12-o. A sok haszontalan exceptiok a perekben annihiláltassanak, a brevis processusokban pedig több háromnál a régi usus szerint ugyan ne is admittáltassék; homicidiumokba ugyancsak praeter forum egy is ne admittáltassék, hanem ha meritalis lészen az exceptio; ha nem, de merito mindjárt tégyen választ: eselekedte-e vagy nem? remedium is ne több, csak egy novum adassék csak, tiszt uraimék is semmi javait ante convictionem el ne vegyék.

§. 13-o. A tetem felszabadítás, ne a keserves, hanem a gyilkos javaiból fizettessék meg, a régi usus szerint, vagy ugyan poenitus tolláltassék.

§ 14-o A jószágos és örökséges ember akár micsoda causában is kezessel ne tartozzék, ante finalem et definitivam sententiam vel convictionem.

§ 15-o. Ha valamely ember ante finalem et definitivam sententiam peresével megbékélik, azért azután ne bánthassa a bíró, hanemha vérbírság, vagy paráznság, vagy hasonló volna, kit törvény nélkül is exequalhatna, megvehessen.

§ 16 o. Ha az alperes a felperesnek actioját hitire hagyja ha megesküszik, nyertes lesz, ha pedig nem, amittálja causáját.

§. 17-o. Litis intermediummal ne egyéb dolgokban, hanem csak azokban, a melyből a törvény vagyon, élhessenek, ha pedig azonkívül illetlen szóval vagy egyébbel illetné peresét, indebitán convinctassék.

§ 18-o. A törvény előtt minden peres és procurator igen szép csendességgel és becsülettel beszéljen; de ha valami nagy rancorból való szóval illetlen beszéddel illetné vagy peresét, vagy

bíróját, vagy akárkit ott levő személyt, széktörésen in instanti, denegatis ulterioribus remediis convincáltassék és exequáltassék.

§ 19-o. Ha valamit, csak *res mobilis*-t, törvényre tiltanak meg és citálják is mindjárt érette, az olyan tiltást első szék napjáig törvénytételben ne legyen szabad felszabadítani, hanemha akkor a tiltó nem *compareál*na, vagy elővétele a *causának* nem *sollicitálná*, így annakutána szabadítottassék fel a tilalom alól, de *remedium* semmi ebben több ne legyen.

§ 20-o. A bírságoknak másoknak való engedések *penitus* tolláltassék, mind törvénybéliiek, mind *circulusnak* rendén valók; hanemha hites tisztek, adják meg annakutánna, a kiknek akarják adni, szabados légyen; mert sok illetlen *exactiokat* és mód nélkül való *abususokat* látunk kijönni belőle.

§ 21-o. Egyéb jószágok és *factumok* dolgából a *brevis*-ben tartassék az ország *articulusa*, azért, hogy ezek is nem *contrariumi* az *articulusoknak*, sem pedig a *decretumnak*.

§ 22-o. Szolga-kérés dolga is a viceszéken igazodjék az *articulus* szerint, *exclusis omnibus iudicis remediis*.

§. 23-o. A szökött jobbágyokat is a szék eskütteivel felkérthessük mi magunk között székünkben és abban egy *novum* is engedlessék, de több semmi nem; és az *articulus continentiaja* szerint *restituáltassék cum homagio*, ha a *novum* után adja meg; de ha *ante deliberationem* *promittálja*, *sine poena* tartozzék elvenni a *dominus terrestris*; ha úgy meg nem adná, *cum flor. 200* a tisztek *restituáltassák* annak jószágából, a kinek földén volt *tempore repetitionis*, ha elbútatta, vagy szöktette volna is a jobbágyát.

§ 24-o. A határok és erdők között, mezők felől való végzést *uno termino intra decimum quintum diem* igazítsák el tiszt uraimék, *posthabita omni exceptione*, keresztényi hivataljok szerint, *ao 1650 in civitate Alba Julia*.

§ 25-o. Levén olyan *abusus* eddig elé a székekben, hogy a *repellens* ha méltó okát adta is *repulsiojának*, a *repulsionak* *onusa* neki vissza nem adatott, hanem az *adversariussal* *refundáltatták*, *propter impensam illegitimam executionem*. Végeztetett azért, hogy a *modo in posterum juxta tenorem decreti Trip. part. 2. tit. 76.* méltó okát adhatván a *repellens* maga *repulsiojának*, pénze *simpliciter restituáltassék* és annak *refusiojára* az *adversa pars* ne *cogáltassék*.

§ 26-o. Semminemű relatoriák ne acceptaltassanak, a melyekbe utrum, pecsét nincsenek beírva, azért feleltetők tartozzanak a relatoriákba utrumot és pecsétet beírni.

Az eredetiből Székely-Udvarhelyt Bőjtől 9-n 1848

Kiadta: SEBESI ISTVÁN sk.
jegyző.

(1848-iki átirata Udvarhelyvármegye levéltárában)

1620.

Bardócz-fűszék foggyverősszeírása (kivonat). 1741.

1741-ben a kir. gubernium elrendelte a fegyverek összeírását, melyet *Bardócz-székben* községenként következő eredménnyel végeztek:

Község neve	Kard		Pallas		Flinta		Karabély		Párpisztoly		Vadász paska
	jó	rosz	jó	rosz	jó	rosz	jó	rosz	jó	rosz	
Vargyas	12	1	—	4	19	3	9	3	8½	három ½ és 2	2
Olasztelek . . .	5	3	2	1	17	2	1	—	9½	½	—
Száldobos . . .	1	2	—	—	5	—	—	—	1	½	—
Bardócz	—	1	1	1	7	2	1	—	1	1	—
Füle	9	—	1	2	18	3	2	1	½ és 6	két ½ és 3	—
Hermány	2	1	2	—	2	1	1	—	1½	négy ½ és 1	8
Kis-Bacson . . .	2	3	—	—	7	4	1	1	3½	két ½ és 2	—
Telegdi-Bacson	6	—	3	2	9	1	3	1	3	1½	—
Bibarczfalva . .	2	—	2	—	5	—	1	1	3	három ½	—
Összesen . . .	39	11	11	10	89	16	19	7	öt ½ és 35	lizen- hét ½ és 10	10

(Eredetije Udvarhelyvármegye levéltárában.)

1621.

A csíkszéki székelyek kérvénye gr. Lázár Ferencz főkirálybíróhoz, közterheik könnyítése és sérelmeik orvoslása végett. (1741.)

Méltóságos gróf urunk!

Nagyságodhoz, mint nemes *Csík, Gyergyó és Kászsónszékeknek* főtisztáéhoz alázatos instantiája *Csíkszékekben* lévő szabadsággal élő szolgáló rendeknek, mint nagy jó urunkhoz és patronusunkhoz.

Nagy alázatossággal kénszerítetténk sulyos és terhes dolgainkra nézve folyamodni instantiánk által, hogy sokféle sulyos és bajos dolgaink megorvosoltatnának, melyeket nagyságodnak punctatim remonstrálni akarunk és nagyságod által megorvosoltatni, mely punctumok így következnek:

1-mo. Az a kívánságunk szolgáló rendekül, hogy az *szombati szolgaság* tolláltassék ilyen sulyos és szoros ügyben s szolgálatban, a ki igen nagy mértékben meg vagyon, úgy, hogy egyik oka az szegénység elromlásának ez, mivel azoknak is terhe ránk szállott, mert sem *Gyimesben* nem szolgálnak, sem a várba fát nem hordanak, sem strására az havasban nem járnak, sem *quartélyost nem tartnak, sem szekérszerre nem mennek, sem fűvet a militiának nem hordottak, sem faluszeriben szállót nem tartottak, sem egyéb szolgálatot velünk nem supportáltak, sem falu között való szedésben nem adnak, azok pedig mind olyanok, a kik jól supportálhatnák az szolgálatot; mindezeknek terhek ránk szállván, immár a nagy és sulyos szolgálat mián úgy megromlottunk s nyomorodtunk mind magunk s mind — sit venia — marhánk, hogy az Isten tudja csak, mint vagyunk a nagy iga alatt, a sok exemtus miatt; ez egyik oka a szegény szolgáló szabad emberek romlásának s pusztulásának: azért a *szombati szolgák* iránt tett constitutio s conclusio ellen contradicalunk sollenniter.*

2-do. Az *jobbágyság* is exemtus az szolgálatból, hanem a fűvet hogy hordotta a militiának maga calculusa után, mikor fű vettetett fel, de reliquo semmi szolgálatot nem teszen falu segítségire: azt kívánjuk, hogy felire segéljenek szolgálatot supportálni, mert ő felséginek mindnyájan subditusi vagyunk s tartozunk ő felségit szolgálni, mint urunkot; ezek is sem várba, sem *Gyimesbe*,

sem strására az havasokban nem szolgálnak, sem quártélyozót nem tartnak, sem falu közü nem contribuálnak, sem militia költötetésire nem mennek, sem szállót nem tartnak. Ezek iránt tett constitutio iránt is contradicálunk, mivel a nemes székelv natio projectuma is behozza a jobbágyság faluközü szeribe való szolgalatját.

3-tio. Azt kívánjuk, hogy a mely *nemes uraimék* szabad jószágot, szántóföldeket megvettek a szegény adózó szabadsággal élő emberektől, arról adózzanak ő kegyelmek, mert azok tempore conscriptionis felíratlak volt adó alá s azokból csinálták a statusok calculusokat, s az adónak quantuma azok iránt az calculusok iránt repartiáltatik, az igazsággal ellenkező dolog, hogy más szegény adózzék róla, a ki nem bírja.

4 to. Vadnak olyan *egyházi nemes emberek*¹⁾, kiknek jobbágyok nincsen, azok is exemptusok a falu közü való szolgalatból arra nézve, hogy ide s tova levelet hordoztak: azt is kívántuk tolláltatni, hanem szolgáljanak másképpen, arra való az posták, szabadosok, ha szeretik az exemptiót, azok hordozzák, ne legyen annyiféle exemptus a mű terhünkre; sőt olyanok is vadnak, a kiknek nemességek nem constal, kiknek neveket annak utánna kiadjuk: vicetiszt urunk ő kegyelme által admonealtassanak de productione annak ideiben.

5-to. Az is terhünkre vagyon szegény adózó rendekül, hogy vadnak olyan *armalisták*, a kiknek kinek egy s kinek két szegény jobbágya vagyon és azt ha fél fertályra vagy egyre kiadják, az ura eximáltatott: azt kívánjuk, hogy az olyanok magok irattassanak contributiora, a jobbágyokkal segítették magokat anynyiban, a mennyire kiadatik a jobbágya.

6-to. A *calculusok* rectificatioja idején való sumptusról rendeltessék bizonyos költés azoknak, a kik ott munkálódnak, a mennyiben lehet ne aggrevaltassék az szegénység.

7-mo. Az particularis székgyülésin való expensa tolláltassék, mert azzal is aggravaltatik a szegénység, mivel a bor drága s egyéb is szűk a szegény embernek.

8-vo. Mivel igen nagy, súlyos terhviselésben vagyunk s az

¹⁾ T. i. a kiknek *egy házuk* van.

méltóságos gubernium is commissionaliter parancsolt volt róla, hogy az *inspector commissariusok* letétesse nek mind ez hazában, hogy annak is fizetésével a szegénység ne terheltesse: azt, kívánjuk, hogy ezen hivatal tétessék le a mű székünkben is.

9-no. Azt kívánjuk, hogy a *jobbágyok* is felire contribuáljanak a derék-székre, mivel az urok is appellált causajokat ott revideáltatják, mely alatt is a congerált culinare s egyéb is elkél.

10-mo. A *törvények* ennekelőtte való üdőben vice-széken folytak a bírák házánál: a modo deinceps is, hogy ott folyanak, kívánjuk, mivel az is a szegény szolgáló rendeknek terhire vagyon, hogy úgy kezdett usualtatni, hogy más emberek házai fogattak fel, az hol a törvények folyjanak, arra nézve eximáltatták a közönséget falu szolgálatjából.

11-mo. Az *assessorok* száma felire lőfő rendből álló légyen a régi mód szerint, azt kívánjuk.

12-mo. Azt kívánjuk, hogy *országgyűlésibe* egyik személy legyen lőfő rendből. a ki arra capax ob certas rationes.

13-mo. Azt is kívánjuk, hogy a várba szolgáló adózó rendből álló nyolcz számú *béreseik* tolláltassanak, mivel azoknak adójok s portiojok egyéb szolgálatjok ránk szállott s nagy terhünkre vagyon, azonkívül búzabéli portiojok vagyon: hogy pedig ez evitáltassék, fogadjon oda a nemes szék bérest kettőt, a ki ott continuuskodjék.

14-to. Az *exemptus puskások* is tolláltassanak és az ők állapotjokhoz képest supportálják az közönséges szolgálatot, nehogy azoknak is terhek mű ránk szálljon.

15-to. Az *faluőrző zab* származván arról be, hogy a mint az Approbatabéli articulus szerint falut kellett őrizni sub poena fl. 12, azon őrzésért ennek előtte való boldog időben zabbal fizettek, hogy falut ne őrizzenek, a mely most is *faluőrző zabnak* neveztetik; most pedig commissionaliter parancsoltatik, hogy a falukot őrizzék, de necesse meg kell lenni: azért azt kívánjuk, hogy ezen zab adása tolláltassék, a míg a falu őrzésének meg kell lenni és így kettő nem lehet, mivel a főtiszt uraknak s vicetiszt uraméknak nem fizetésekbe rendeltetett, hanem falu őrzés helyin adatott ennek előtte.

Mindezeket értvén s látván nagyságod ilyen súlyos bajos

dolgainkot, alázatosan instálunk nagyságodnak, hogy méltóztassék nagyságod ezen sok rendbéli súlyos terheinket orvoslani, hadd tovább is az ő felsége szolgálatjára maradhassunk, ne pusztuljunk s romoljunk el végképpen, másként ha kényszerítettünk ad altiora promovealni dolgunkot, ne causaltassunk semmiben, kiért Isten ő felsége nagyságodot meg is áldja, kit szivünkben kívánunk.

(Eredetije *Csikvármegye lováltárában* az 1741-ik levelek közt.)

1622.

A Becze-család nemességéről és leszármazásáról. 1741. jan. 24.

Anno 1741. 24 Januarii *Csik-Szent-Tamás* coram supr. jud. regio totaque universitate magnatum et nobilium c. incl. sedium Sic *Csik* utriusque *Gyergyó* et *Kászon*.

Conclus 4. *Csik*-szent-mártoni *Becze János* deák és *Becze Ferencz* ur ő kegyelme magok nemességekről és armalisokról hiteles relatoriákkal a generalis congregatio előtt bizonyoson és világosan doccalnak: azért ő kegyelmeket a modo in posterum in numerum verorum et indubitatorum nobilium ac armalistarum acceptálá a generalis congregatio, ut ob omnibus agnoscantur et acceptentur pro indubitatis nobilibus ubivis locorum.

E protocollo generali incl. sedium Siculalicum *Csik* utriusque *Gyergyó* et *Kászon* in *Csik-Szent-Király* 4 April. a. 1772.

Extradatum per

THOMAS KOVÁCS m. p.

ord. ac publ. tabulae jur. ass. *Csik*
utriusque et *Kászon* notarium.

(P. h.)

Leszármazás: Nagy *Becze Márton* született 1657-ben ennek fiai a fennebbi *János* és *Ferencz*; *Ferencz*nek fiai: *István*, *Márton*; *Márton*nak fiai: *Gábor*, *Antal*, *Mátyás*; *Gábornak* fiai: *István*, *Ignác*; *Istvánnak* fiai: *Gábor*, *Mihály*, *Márton*, mindhárom magtalan. *Ignác*nek fiai: *János*, *Josef*, *Antal*; *János*nak fiai: *Ferencz*, *János*; *Jósef*nek fia: *András*; *Antal*nak fiai: *Imre*, *László*, *Gábor*.

(*Becze Antal Csikvármegye alispánja trattárából.*)

1623.

Gyergyószék gyűléséből az országgyűlésre küldött követeknek adott utasítás. Szárhegyen 1741. febr. 9.

In communi congregatione sedis Gyergyó possessione Szárhegy die nona Februarii anni 1741 celebrata.

1.-mo. Mostani dietára rendeltettek gyergyó-tekerőpataki tekintetes nemzeti *Gáborffi István* és felcsíkszéki szent-tamási *Boros Ferencz* uraimék, úgy hogy 20 Februarii ao 1741. jelen legyenek *Szebenben*.

2.-do. Hogy ő kegyelmek instructiókkal a nemes székektől készíttessenek, mi aggravamenit vadnak a nemes székeknek

3.-tio. Ezen nemes *Gyergyó* székek az idei terméketlenségeit mind ős és tavasz gabonájából bő mértékben fel kell adni, úgy a mi kevés tavasz lett, azt is a hideg mind elvette és azt is a sok hó, eső ott érvén, semmi hasznát belőle nem vettünk, de a sok jégesők is sok károkat tőnek.

4.-to. Némely faluknak határait az jég úgy elverte, midőn már aratásnak ideje lett volna, hogy semmi hasznót nem vettek belőle, nevezet szerint ujfalvi, kelyénfalvi, tekerőpataki, esomafalvi, szárhegyi és dítrai határokat.

5.-to. Az nagy szükség miatt a székünkné lakosi elbujdostak, ki *Molduvába*, ki pedig szélyel az országra, úgy annyira, hogy némely falukban majd lakosok nem maradnak.

6.-to. Más vármegyékből és székekből hordván, életekre való eledeleket, az rossz utak miatt lovak és vonó marhájok igen eldöglött, úgy, hogy már semmi marhájok nincs, amin tovább hordjanak, sem a nincs, mivel éljenek lakosink.

7.-mo. Minden esztendőben a *piricskei* sánczot ujitanunk kell, házakot, istállókat építenünk, a melynek sohunna refusioját nem érezzük.

8.-vo. A *csíkszeredai várban* mind szüntelen a sütők mellett esztendők által egy embert kell tartanunk és egy négy ökrű szekeret két béressel, úgy az ott való istállókat minden esztendőben fednünk kell és építenünk, melynek sohunna refusioját nem tudjuk.

9-no. Minden esztendőben csak *Gyergyónak* 340 öl fát kell a *szeredai várban* adminisztrálni, a melyet pénzül kell megfizetnünk, egy-egy német forinttal, hol többel.

10-mo. Az méltóságos gubernium parancsolatjából a *gyimesi sánczba* egy néhány száz dolgot és többet adott csak szekeret szánuál *Gyergyó*, semmi fizetések nem volt, sem eledelek, noha a méltóságos regium gubernium fizetésért parancsolta: arról való fizetését, a hol illik, praetendálni kell és eledelt.

11-mo. Szintén ezen 1741-ik esztendőben a *discretio*jért *zugm*isért a *Csíkban* lévő quártélyozó tisztek rettenetes executio-
kot cselekedtek, perceptorainkot arestumban vitették, a melyet cum veris documentis megbizonyíthatunk, erővel a discretiot és zugmist conditionaliter megigirtették némely tiszt uraimékkal és a méltóságos gubernium kegyelmes commissioja érkezvén, úgy az herczeg ő serenitássa parancsolatja, hogy regulamentumon kívül senki semmit ne adjon, mégis extorsive megvették.

12-do. A *catholicus status* előtt promoveálni kell, mi ok-
tól viseltetvén, noha szép fundatio lévén *Kolozsvárt* a szegény deákok tartására, mégis most a szegény deákokot a Seminariumba bé nem fogadták a tisztelendő páter jesuvita uramék, a kiket befogadtak, azokat is fizetésért, a mely igen nagy hátramaradásokkal vagyon a szegény tanuló ifjaknak, mivel hogy sok idege-
neket is fogadtak ő kegyelmek az erdélyi fundatióra s fogad most is. (Communicálván *Apor Péter* urammal. Papoknak, mestereknek, harangozóknak változtatása az Approbaták szerint legyen a megyék szabadságában.¹⁾)

13-tio. Minden esztendőben nyárban, hogy ez szély hely, feles militiát kell tartanunk, a mint legközelebb is az elmúlt 1740 esztendőbeli nyáron csak *Gyergyó* négy compagnia Springerianusokot tartott; mennyi fűvet ezek consummáltak, mégis az ilyen semmi consolatiojára nincsen szegény székünknek.

14-to. Ezen szegény *Gyergyó* szék sovány, terméketlen és a sok hidegek miatt semminemű gabonájok soha jó nem terem és mi borral, buzával, gyümölcsessel, szekerességgel soha nem kereskedünk, város nincs közel olyan, a honnan valami hasznót vehet-

¹⁾ A zárjelbe tett pont: pótlás, u. a. irással, mint az utolján lévő pótlás.

nénk egyébből, hanem az egy tutalyosságból ami hasznot vehetünk, az ő felsége adójának és portiojának megfizetésire, sőt magunk táplálására is abból, a mit kapunk, de a kimondhatatlan nagy vámmal a méltóságos urak, városok, malmok gátjain épen elnyomoritottak, mivel olyan vámlásokkal aggrávnak a ki ez előtt soha nem volt, sőt a hol malom gátját a víz elviszi, nincsen gát, még ott is vámot vesznek. Kívánjuk alázatosan, hogy másképpen ne lenne a vámlás, hanem mint ezelőtt a méltóságos regium gubernium itilte és megparancsolta, egy tutalytól legyen egy poltura a vám, mivel a semmi auxiliumára nincs a szegény tutalyosoknak, s a szabad vizet nem is volna szabad de lege eltiltani.

(*Oldalt:*) Itt azt kell kívánni, hogy ez a tutalyvámlás egészen tollátsassék.

Pótlás más kézzel: A magazinalis 1500 köből buzának és 2400 zabnak árát sollicitálni kell.

A tonnák hordásának árát, a mint *Gáborffi* uram tudja már, hol kell keresni.

Azt is tudja *Gáborffi*, mivel kezínél van, mennyi deszkát, dolgost etc. adminisztráltak a *Gyimesbe Piricskében*: azt is sollicitálni. Hogy quietantia nincsen rollok, az az oka, hogy nevezetesen kapitány *Molk* megverette az embert, a ki kérte az arról való quietantiákat.

Mennyi adóssága van a székeknek ezen esztendőben, conscribáltattak a székek, mely is extendalodik ad fl. h. circ. 100000, melyet mind csak a közelebb való három esztendőben raktak fel leginkább és ns. *Háromszékre* adósodtak meg.

Extra data ex communi congregatione anno die locoque, ut supra, celebrata, per

THOMAS PUSKÁS
jurat. notarium sedis Siculicalis
Györgyó mpria.

Külső czímzé: Tekintetes nemzeti *Abaffi Sándor* uramnak, nem *Fel-Csik* székek érdemes v. királybirájának, bizodalmas jó uramnak ő kegyelmének

Csik-Szt.-Tamás.

(Egykorú fogalmazvány *Csikvármegye levéltárában*)

1624.

*Udvarhelyszék nemességének fegyvere összeírása (kivonatban)
1741–1742-ben.*

1742. Conscriptio armorum dominorum nobilium ac ecclesiasticorum seu ad personas ecclesiasticas pertinentium ex mandato excelsi regni Transilvaniae gubernii etc. etc.

Járás neve	Pállos		Kard		Flinta		Pisztoly		Karabély	
	jó	rossz	jó	rossz	jó	rossz	jó	rossz	jó	rossz
Farczádi járás . . .	—	—	42	23	105	19	51	17	21	3
Bözödi járás	8	4	35	29	133	33	8 fél és 49	19 fél és 13	2 fél és 6	1 fél és 13
Szentmártoni járás	—	—	44	3 fél és 22	110	16	22 fél és 22	13 fél és 4	14	5
Bögözi járás	—	—	70	4	120	—	29	—	24	—
Etédi járás	11	3	25	16	111	24	22 fél és 41	2 fél és 8	18	22
Udvarhely város . .	—	—	14	8	16	4	2 fél és 9	4 fél és 3	4	2
Egész Udvarhelyszéken Bardóczon kívül összesen . . .	19	7	230	3 feles és 101	595	96	54 feles és 201	8 feles és 45	2 feles és 87	1 feles és 45

A szék házánál 5 jó kard, 5 jó és 4 rossz flinta, ezek a porkoláb és hajdúkái voltak a börtön mellett. A ref. collegiumban és jezsuitáknál fegyver nem találtatott.

NB. Az $\frac{1}{2}$ tehát = félpisztoly azaz 1 darab, az 1 = párpisztoly stb.

1742. Conscriptio sive communeratio armorum sedis Sic. Udvarhely stb.

	Kard		Flinta		Pisztoly		Karabély	
	jó	rossz	jó	rossz	jó	rossz	jó	rossz
Bardócz szék	50	23	91	14	35 fél	17 fél	30	7
Privilegiumos Zetelaka	6	—	19	2	7	—	1	1
Hozzá véve Udvarhelyszék többi járásaiiban 1742 évben felvett fegyver összegét az egész Udvarhelyszéken tehát : 1741–2-ben volt összesen	291	3 feles és 101	720	116	55 feles és 243	39 feles és 62	2 feles és 118	1 feles és 53

(Eredetije Udvarhelyvármegye levéltárában.)

1625.

Udvarhelyszék katonaállításának rendszabálya. 1742. ápr. 17.

Ao 1742 die Aprilis in vicesedria sedis Siculicalis Udvarhely in Udvarhely conclusum et determinatum est hoc modo.

Az mostan felállítandó militiának felállíttatására tetszett az ns. széeknek, hogy verbunkkal fogjanak az dologhoz és az katonák gyűjtéséhez, mely verbuálás szerint ha kitelik az militia, bene quidem, ha nem, penes repartitionem kell hozzá fogni, kiadván az repartitiot.

Tetszett pedig az ns. széeknek unanimi voto azon verbuálásra tekintetes ns. *Ugron Ferencz* uramot ő kglmét, mint ns. udvarhelyszéki kapitányt exmittalni; ő kglme mellé adjutantnak, az kiket ő kglme maga mellé fog szeretni és adhibealtatni, négy ifjak és két hegedűsök.

Magának ő kglmének diurnuma . . . . . r. fl. 1.

három lovára széna, abrak.

Az adjutansoknak, hegedűsöknek diurnuma és hegedűsöknek külön külön dietim . . . . . kr. 18

Az beállandó katonának anticipáljanak ő kglmek egy-egy . . . . . r. 1 forintot.

Tizennyolcz esztendősen alatt valókat, negyven esztendősen felül valókat pedig ő kglmek ne acceptaljanak, jobbágyot se vegyenek, de megnézzvén és considerálván ő kglmek, hogy valami beteges debilis emberek ne legyenek.

Az kiket találnak ő kglmek mindgyárt transmittálják, királybíró *Török Menyhárt* uramhoz ő kglméhez, ő kglme acceptálván disponálja quartélyokban azokban az falukban, az hova (kell); dietim lesz egy-egy garas diurnumok, kenyerekre napjára egy-egy ejtel búzával tartoznak az faluk.

Az beállók közül senkit tiszt uraimék híre nélkült el ne bocsássanak.

Az lovak mához egy hétre hozassanak be *Udvarhelyre* ad mustram, kiírván deputatus uraimék mindenüve, az kiknek conscribálva lovak. Jelen legyenek pedig in mustra *Török Menyhárt*

inspectore *Sebesi Miklós, Bakó István és gagyi Pálfi Sigmund* uraimék ő kglmek: jelen levén notárius *Dályai K. Ferencz* uram is.

Egy hajdúnak, az ki oda rendeltetett, dietim kr. 9.

(Eredetije *Udvarhelyvármegye levéltárában.*)

1626.

Udvarhelyszék katonái hadi felszerelésére szükséges kellékek lajstroma és költségvetése. Sz.-Udvarhely 1742. máj. 23.

Specificatio rerum necessariarum, juxta quam inclyta se des Siculicalis Udvarhely, erga mandatum excelsi regii gubernii et dom. dom. incl. statuum principatus Transilvaniae, pro apparatu bellico, eadem corona procuranda, domino (cum tit.) Martino Marko vicejudici regio sedis filialis Bardocz committit.

Res necessariae coronae procurandae et earundem limitatio, juxta limitationem principatus Transilvaniae.

	Pecuniae	
	Hung.	Denar.
Posztó, dolmányra, mentére, nadrágra, czafrangra	385	—
Sárga zsinór	28	50
Dolmányra gomb	36	—
Mentére nagyobb gomb	48	—
Mentekötő	7	20
Selyem varrani	54	—
Szabó munkája	80	—
Kapocs dolmányra	2	40
40 öv	60	—
Csákó süveg	24	—
NB. 40 mentére bérlésre	120	—
40 köpenyegre	152	60
NB. 40 pár bornyúbőr csizma	80	—
NB. 40 nyereg	19	20
40 pár nyeregszerszám	200	—

Jegyzet. A melyek notabenezettek, azokat nem kell Brassóban készíttetni.

		Pecuniae	
		Hung.	Denar
40 zabola	}	48	—
NB. 40 kengyelvas.			
NB. 40 pár csiznapatkó			
40 pár puskatok		54	—
40 pokrócz		48	—
NB. 40 abrakos tarisznya szíjjastól		7	20
NB. 40 lóvakaró		2	—
NB. 40 kefe		12	—
40 tarsoly	}	192	—
Lóding.			
Pantallér			
Pantallér-szíz			
Kard-szíz	}		
NB. 7 sátorok			
Extra tentoria summa		1660	50

Udvarhely 23 Maii 1742.

Extradatum per

FRANCISCUM K. DÁLLYAI

jud. sedis Siculicalis Udvarhely notar. mp.

(Eredetije Udvarhelyvármegye levéltárában.)

1627.

Adókiivetés Udvarhely hadi jutaléka költségeiro. (1742.)

Repartitio sumptus pro erigendis triginta unum militibus equestribus, in remissionem personalis insurrectionis, ab excelso regio gubernio nobilitati sedis Udvarhely impositis

	Primaria impositio	Secundaria impositio
Processus Etédiensis	182 frt 52 kr.	8 frt 42 kr.
Processus Szentmártoniensis	801 frt 40 kr.	38 frt 32 ¹ / ₂ kr.
Processus Bögösiensis	579 frt 48 kr.	26 frt 57 kr.

	Primaria impositio	Secundaria impositio
Processus Farczádiensis . . .	606 frt 40 kr.	29 frt 09½ kr.
Processus Bözödiensis . . .	877 frt 04 kr.	31 frt 09½ kr.
Sedes Bardócz . . .	411 frt 40 kr.	19 frt 43½ kr.
Összesen . . .	3459 frt 44 kr.	154 frt 24 kr.
Summa summarum . . .		3614 frt 08 kr.

(Eredetije k. n. *Udvarhelyvármegye levéltárában.*)

1628.

A főkormánysszék Csík, Gyergyó és Kászsónszéknek. 1742. jun. 26.

A gr. *Lázár Ferencz* halálával megüresedett főkirálybírói tisztségre candidálnak alkalmas férfiakat és azokat hozzá minél előbb ejrjeszszék fel.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1629.

Csik, Gyergyó és Kászsónszék protestatioja a főkirálybíró választásánál a régi törvényes szokás megtartása érdekében. 1724. jun. 30.

Nos Maria Theresia dei gratia Hungariae et Bohemiae rex, archidux Austriae etc. princeps Transylvaniae, memoriae commendamus tenore praesentium significando quibus expedit universis et singulis, quod egregii nobiles et agiles *Joannes Cserei de Nagy-Ajta, Ladislaus Cziko de Csik-Mindszent* et *Sigismundus Lászlófi de Gyergyó-Alfalu* hic manus propriae subscriptione, isti autem personaliter coram nobis constituti tam suo, quam reliquorum universorum magnatum nobilium et agilium incolarum et inhabitatorum sedium Siculicalium utrius *Csik Gyergyó* et *Kászón* Siculorum nominibus et in personis per modum solennis protestationis, contradictionis et inhibitionis primum quidem vivae vocis suae oraculo declararunt, ex post vero talem nobis in scriptis exhibuerunt Hungarico idiomate confectam et descriptam protestatoriam atque contradictoriam declarationem: Ab antiquo a székel nationak ususa és törvénye volt, hogy mikor főtisztet candidáltak, a vicetisztek az egész széket convocál-

tatták és szabad votumok collectiojára a notarius mellé unanimi consensu deputáltak bizonyos személyeket, de ha most, a mint halljuk, hogy contra hunc antiquum usum és székely szabadság ellen *Csíkban* a mostani főkirálybíró candidatiojára votumának collectiojára más valakit akárkit küldőne bé a méltóságos regium gubernium, praesentibus az ellen solenniter contradicalunk és protestalunk; primo, mert az egész székely nationak megrögzött törvénye ellen és usussa ellen lévén, ut habetur opere Tripartiti partis 3-iae titulo 4-o, item in conditionibus piae reminiscenciae quondam Transylvaniae principum, velut specificatur Aprobatarum Constitutionum parte 2-da articulo quinto paragrapho decimo quarto in verbis: A királybíráknak választások specificice csakugyan ő kegyelmek székeiknek szabadságokban álljon; et paulo inferius parte 3-tia tituli 76-ti artic. 1-mo taliter expressatur: A főkirálybírák pedig praecise a székeknek szabados választásokban, mind pedig azoknak megváltoztatásokban etc. Secundo: A székeknek régi törvénye szerint megkoronáztatott szent királyoktól adatott és eddig megtartott fidedignitása violálódnék és infringálódnék, ugyanis egy embernek lenne-e több fidedignitása, kinek semmi haszná és kára nem lévén, vagy pedig árvaszéknek, kinek mind maga kárát inkább igyekezi távoztatni és hasznát keresni. Super qua quidem dictorum *Joannis Cserei, Ladislai Czikó* et *Sigismundi Lászlófi* suo ac quorum supra nominibus et in personis protestatoria atque contradictoria declaratione modo praemisso facta nos quoque praesentes literas nostras testimoniales sub sigillo nostro judiciali ex authentico eisdem protestantibus jurium (modo praemisso) suorum futura pro cautela necessarias extradandas duximus et concendendas communi iustitia et aequitate suadente. Datum in libera regiaque civitate nostra Saxonicali *Nagy-Szeben* die trigesima mensis Junii anno domini millesimo septingentesimo quādragesimo secundo.

(P. h.)

Lecta, correcta mp.

(Eredetiye, haránt íven a nagy fejedelmi pecséttel, *Csík vármegye levéltárában*.)

1630.

Udvarhelyszékben az újonnan szervezett katonaság számára adott lovak szám- és értékjegyzéke. Sz.-Udvarhely 1742. nov. 17.

Specificatio

equorum et eorumdem pretii pro erectione neo militiae equestreis sedis Siculicalis Udvarhely etc. etc.

Fel van véve 35 ló, melyek becsértéke 24 frttól 40 frtig változik; legtöbb van 30—32 frtos ló, melyeknek árát inspector commissarius Domokos Ferencz kifizeti a fentjelölt becsértékben egyenként.

Udvarhely 17. Nov. 1742.

(Eredetije Udvarhelyvármegye levéltárában.)

1631.

Csik, Gyergyó és Kászonszék falvaira az adó kivételése. 1744.

Subrepartitio quantí tam ordinarii quam extraordinarii in sedibus Siculicalibus Csik, Gyergyó et Kászon pro a. 1744.

Sedes Csik inferior.

Sedes Kászon.

Pagus:	Rh. f.	Pagus:	Rh. f.
Sögött	275	Fell-Tíz	374
Szentkirály	704	All-Tíz	374
Szent-Imreh	990	Impér	187
Szent-Simon	671	Jakabfalva	253
Csatószeg	506	Ujfalu	396
Verebes	132	Summa: 1584	
Tusnád	1012		
Lázárfalva	99	<i>Sedes Csik superior, pagus:</i>	
Kozmás	704		
Csekefalva	748	Szent-Domokos	451
Szent-Márton	462	Szent-Thamás	481
Bánkfalva	1122	Jenőfalva	606
Szent-György	792	Karczfalva	295
Ménaság	605	Dánfalva	667
Mindszent	297	Madaras	648
Szentlélek	121	Rákos	438
Summa: 9240		Göröczfalva	232

	Rh. f.	<i>Sedes Gyergyó.</i>	
Vacsárcsi	280	Pagus:	Rh. f.
Szent-Mihály	302	Szent-Miklós	1859
Szépviz	464	Tekerőpatak	462
Szent-Miklós	280	Killyénfalva	407
Borsova	165	Ujfalu	1056
Delne	275	Csomafalva	627
Pálfalva	121	Alfalu	1199
Csomortán	259	Szárhegy	792
Várdodfalva	308	Ditró	836
Taplocza	349	Remete	682
Csicsó	308	Summa:	7920
Mádéfalva	646		
Valachi in alpibus habi-		Utriusque sedis summa:	26400
tantes	81		
Summa:	7656		

Ex qua juxta dispositionem i. commissariatus admini-	Rh. f.
strantur	17026
Pro hybernante militia administrantur in paratis et natura	3324
Pro extraordinariis sedium manebunt	6050
Summa	26400

Extradatum per LADISLAUM CZIKO
sedium Siculicalium *Csik, Gyergyó et Kaszon*
jur. notar. mp.

(Eredetiye *Csikvármegye levéltárában.*)

1632.

*A főkormányzóék rendelete Csikszéknek a Visarion kaluger által el-
ámitott oláhok lecsendesítése felől. N.-Szeben 1744. máj. 6.*

Sacrae Caesaræ Regiæque Majestatis stb. nomine.

Illustrissime stb.

Egy *Besarion* nevű idegen ez hazában most vetődött vándor
ámitó, a ki magát nem is legitimálhatta, mi rendbéli ember legyen,
minekutánna observáltathatott itt léte és magaviselése, azonnal
intercepiáltatott ugyan, mindazáltal az alatt, a mint referáltatik,

az együgyü oláságot annyira elámitotta, hogy némelyek közülök falustól templomokat frequentálni s papájokat agnoscalni nem akarnák, melyen csudálkoznék a gubernium, ha egy oly hitván vándorlónak szaván annyira megindultanak volna; mindazáltal, ha úgy vagyon, Isten s haza törvénye ellen való dolog lévén, committáltatik kegyelmeteknek autoritate guberniali igen districto, maga gremiumában egyetértvén a possessorokkal, azokkal együtt, az hol pedig possessorok nem lesznek, a tisztek az olá papok jelenlétében falunként a községet előállítván, serio intsek, hogy az haza törvénye szerint templomokat frequentálják, különben ha azt posthábeálnák, Compilatae Constitutionis partis 1-mae articuli primi titulo 2-do decernalt büntetést el nem kerülük a renitensek. — Mint viszi penig kegyelmetek ezen parancsolatunkot véghez, a guberniumot informálni el ne mulassa. Sic facturis stb.

E regio principatus Transilvaniae gubernio Cibinii, die 6-ta Maji 1744.

C. J. HALLER
gub. mpria.

B. GEORGIUS P. PONGRACZ
cancellar mpria.
STEPII BOÉR secr. gub. mp.

Latin külső czím: Csík, Gyergyó, Kászsónszéknek.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1633.

A főkörmányszék rendelete Csíkszéknek, marhavész elleni óvintézkedésekről. N-Szeben 1744. september 3.

Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis stb. nomine.
Illustrissime stb.

Hiteles relatiokból sajnálva értette az gubernium, hogy ezen hazának némely résziben, úgymint *Háromszéken, Fogaras földin* és a *Barczaságon* is némely falukba a marha dögi erumpált volna; parancsoljuk azért igen serio kegyelmeteknek szoros tiszti és kötelessége szerint mindennemű praecautiokat elkövetessen, főképpen szorgalmatos vigyázással legyen, hogy senki az infectus vagy valami legkisebb suspicióban való helységekről az infectus

helyekre sub gravissima et irremissibiliter infligenda animadversio ne penetráljon, vagy döglött bőrt hordozni, vásárolni vagy transponálni semmiképpen ne merészeljen. Hogyha pedig (melyet Isten ő szent felsége távoztasson) helységében penetrálni találna a dög, tehát az inficiált helységnek szarvasmarhával minden commercium severissime ne csak interdicáltassék, kik se alattomban, se nyilván meg ne engedjék a communicatiot az még tisztákkal Megdöglött marhákat nyúzni senkinek se engedjék, hanem legottan bőrostól mélyen a földbe béásatván, takartassák el jól. Ha pedig olyan deprachendáltatnék, a ki post publicationem egészséges helyről inficiáltak helységében szarvasmarhával járni merészelne, vagy inficiált helyről egészségesre hasonló marhával vagy döglött bőrrrel menni bátorkodnék, ipso facto a tisztek minden kedvezés nélkül kemény és példás büntetéssel megbüntetessék; oly szorgalmasan inspiciáljanak pedig, vigyázzanak és vigyáztassanak a tisztek, hogy ha valaholott magok ebbéli kötelességeinek eleget tenni posthabeúlnak, egyáltalában kemény számadás és animadversioiban incurrálnak. Sic facturis stb.

E regio principatus Transsilvaniae gubernio Cibinii mensis 3-tia Septembris a. 1744.

FR. B. KLOBUTICZKY mp.

STEPH BOÉR
secr. gub. mp.

Latin külső cím: Csík, Gyergyó és Kászonszéknek.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1634.

A főkörmányszék rendelete Csíkszéknek, a birtokos nemességre eső 12 lovas katona kiállításáról. N.-Szobon, 1744. decz. 18.

Sacrae Caesarcae Regiaeque Majestatis nomine.

Illustrissime stb.

Repartiáltatván az egész erdélyi nobilestől ő felsége hadi szolgálatajára pro futura campania ígirt ezer lovas katona a mostani gyűlés alatt, esett kegyelmek székiben lévő possessionata nobilitásra 12 lovas katona az egész székely nemességre intézett száztizenkét numerusból. Vévén azért commissionkot, in gremio sui találatható jobbágyságra s földesurak embereire, udvari cseléde-

ket és praebendásokat kihagyván, proportionate vesse fel indilate az 12 lovas katonákat és osztán certo praefixo termino nem a jobbágyságtól, hanem azoknak possessoraitól exigálja; pro sui directione az itt concludalt systema accludáltatik; akár, ha tetszik köntöst, fegyvert, lovat, egyszóval minden requisitumokat pénzzé tenni s pénzül felvenni és annak felszedésére s perceptiojára különös embert rendelni s osztán azon pénzből a katonákat vestíálni és armalni s lovasítani, ellenünkre nem léssen. Mivel pedig az egész nemes natio fenn specificalt quottája egy különös sereget fog constituálni, azon légyen teljes tehetséggel, hogy egyező köntösben légyenek mindnyájon s jó fegyverrel s jó paripákkal állittassanak fel; csonkák, bénák s testekben hibások, vagy üdöt töltöttek ne absolute recipiáltassanak, nehogy a nemes székelv natio azt a szép enconiumát, mely a diplomában iratik, elveszesse, *mert a nemes vármegyék seregeit, vagy vizsgálgják, vagy nem, de a nemes székelv natio seregét oda ki sokan fogják observálni.* Ne légyen azért senki ebben hátra álló, hanem egy szível és akarattal erőlködjék kiki, hogy ad 1-mum Februarii anni affuturi készek légyenek a katonák, a mikorra minden dispositioját, melyet in substrata materia tenni fog, cum specifica impositionis apparatusque et intertentionis militum suorum declaratione, ut et possessionatae nobilitatis numero nominibus etiam consignatis bévárja a gubernium.

1-mo. Pedig maga katonai numerusához illő tiszteket tégyen, kik által szedettetheti s visitáltathatja és acceptáltathatja a katonákat, eleiben adván, hogy ad praevertendas querelas más ember jobbágya invito domino suo ne acceptáltassék.

Még pedig ezen insurrectio durál, privatusoknak verboválni megtiltotta ő felsége decretaliter, légyen tudva kegyelmeleknél is. Sic. facturis stb.

E regno principatus Transilvaniae gubernio, Cibinii die 18-va Decembris 1744.

C. J. HALLER
gub mpria.

B. GEORGIUS P. PONGRACZ
cancellar mp.
GABR. ALVINCZY mp.

Latin külső cím: Csíkszékelv.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1635.

Udvarhelyszék végzései, a birtokos nemesekre kirovott 31 lovas katonai kiállításának módzatairól és költségzáról. 1745-ben.

a) Anno 1745 die 7 Januarii in praesentia dominorum dominorum vide officialium assessorum et nobilium inclitae sedis Siculicalis Udvarhely acta sunt sequentia.

Pro faciendo projecto et formalitate modalitatis conscriptioni deputantur:

Ugron Ferencz uram,	Maróthi György uram,
Sándor Pál uram,	Harkó Bálint uram,
Damokos Ferencz uram,	Pálfi Sigmond uram,
Sándor Sigmond uram,	Bakó István uram.

Ezen exmittált commissio az nemes székben levő possessio-nata nobilitasra obvenialt 31 lovas katonának erectiojának modalitásáról projectálván, az alább megírt punctumok szerint juxta commissionem excelsi regii gubernii accomodalni kívánván következik:

1. Conscribáltassanak az nemes székben levő minden, úri, fő és nemesi renden lévő és possessionatus embereknek, papoknak, mestereknek actu adózó és exemptus jobbágyi, az exemptus vagy adót nem adó jobbágyok pedig cum declaratione rei, hogy cluceáljon, melyik mi okra nézve nem adózik, hasonlóképpen az sellérek is, az kik falu szeriben való fundusokat és appertinentiakat bírnak s oeconomizálnak, ide nem értetvén az szabad sellérek.

2. Conscribáltatván ez szerint az jobbágyok és sellérek, repartionáltassék jobbágy szám szerint az erigálandó militia erectioja summája és két sellér ingrediáljon egy jobbágy numerusában és repartíaltatván, kiki az jobbágyáért rá obvenialt summát az haeres maga adja meg, az sellérekre obvenialt summát ha meg akarja sellérein venni, facultáltassék.

Oldalt: NB. Ezen conscribált jobbágyok és sellérek iránt post conscriptionem az nemes szék tegyen determinatíot, kik ingrediállyanak az fenn megírt numerusokban suborta difficultate.

3. Az mely nemes embernek négy számból álló jobbágyinál kevesebb, vagy csak egy, vagy egy jobbágya is nincsen, az is

négy jobbágyról adgyon, úgy mint az kinek négy actu vagyon, ea ratione, hogy az olyan is aequaliter gaudeat az nobilitas praerogativának másokkal együtt. Az kinek pedig négy ház jobbágyánál több vagyon, mindenikről tartozik concurrálni.

3. Az szabad exemptus emberek akár ezen summában concurrállanak annyit, az mi két jobbágyra esnék.

NB. Akármi praetextus alatt levők is: posták, hajdúk és szabad ember molnárok, a kik nem contribuáltak és nem contribuálnak.

4. Ezen conscriptio az következő nemes szék confluxussán die 16 praentis végben mehet az nemes székről denominálandó négy commembrumi által, holott az falusbírák tertio se behozván az falusi regestrumokat és az bírák is hűt szerént eléadván kinek-kinek jobbágyit és exemptussit, holott az nemesség is vel per se, vel per provisorum compareálván, perfectiora mehet az dolog, hogyha difficultás adgya elé magát, finaliter enodáltassék.

NB. Deputati sunt in congregatione praesenti pro conscriptione jobbagonum dominorum nobilium domini Andreas *Ugron*, Sam. *Borsay*, Sigism. *Pálffy*, Georg. *Maróthi*, Samuel *Boda*, Steph. *Bakó*.

5. Végben menvén ezen conscriptio szerént az militia erectiojára sufficiens sumptus, repartialtassék jobbágy-szám szerént és denomináltassék egy hadnagy, az ki per verbuationem fogjon az katonák gyűjtéséhez.

NB. Ezen ötödik punctum determinatioja differaltott a következő nemes szék confluxussára.

Anno et die in praemissis specificatis in praesenti congregatione dominorum viceofficialium, assessorum et nobilium inclytae sedis Siculicalis *Udvarhely*, filialumque *Keresztúr* et *Bardóc* supra specificata projectatio dominorum ejusdem sedis commembraneorum deputatorum approbata et ratificata est.

b) *Projectum de apparatu et requisitis unius militis equestris.*

	Rf. kr.		Rf. kr.
1 ló	30.—	1 nyereg	—30
1 szíjszerszám	4.10	1 pokrócz	1.08
1 zabola	—36	1 kefe, 1 vakaró	—30
1 kengyelvas	—30	1 tarisnya	—06

	Rf. kr.		Rf. kr.
1 futrás kötél	— .09	1 kasza	— .24
1 zsák	— .15	Ezen kívül dobra,	
2 nyakravaló	— .30	dobtakaróra, zász-	
2 ing, lábravaló	1.30	lóra, sátorra, tár-	
1 kötőfék	— .24	szekérre, ökörre,	
1 háti bőr	.18	baltára	5.31
1 mente, dolmán, nad-		Az fennebb megírt	
rág	16.06 $\frac{1}{2}$	projectum szerint	
1 szőr sinor öv, három		egy katonának ki-	
gombos	— .54	vántatik készítő	
1 pár csizma, sarkan-		sére	91.30 $\frac{1}{2}$
tyustól, patkóstól	2.—	Ezekon kívül mikor	
1 csákó	— .51	verbuálnak, szedik,	
1 köpenyeg	3.21	egy katonának kell	
1 kard	4.—	adni	1.08
1 pár pisztoly	6.—	Egy katonának inter-	
1 karabély	6.—	tentioja in pane,	
1 kardszíj	— .30	carne et gratis per	
1 pantallér szíj vasas-		3 menses a 2 R. fl.	
tól	1.—	kr. 30	7.30
1 loding tarsaly	3.—	Egy lónak interten-	
1 puskatok	1.08	tijó per 3 menses	
1 nadrágszíj	— .06	à 3 R. fl.	9.—
6 kova	— .03	summa	109.08 $\frac{1}{2}$

Accedal ezekben egy holnapi verbuatiójára egy hadnagynak pro pane et carne dietim a kr. 28 pro 2-bus equilibus portionibus à 12 kr. per mensem R. fl. 15.

Az adjunctus verbuáló katonáknak, minthogy kijár dietim az magok portiojok, egyebet nem adnak, hanem moderate ihatnak abból az 1 Rhenensis forintból 8 krból, mely az egy katonának pro anticipatione projectáltatott.

Item ezen summának perceptiójára rendeltetett perceptornak fizetése R. fl. 20.

Item az verbuált új katonák mellé rendelendő commissarius nak, az ki mind oralis és equilis portiojokra gondot viseljen és effectione számot adjon, fizetése leszen R. fl. 10.

Hogyha egy hónapnál az verbunk tovább tartana, applicidálódik hadnagy uramnak újabban az fenn megírt punctum szerint R. fl. 15.

Ezekén kívül két musikásoknak az verbunk mellé cum intertentione et solutione dietim à 24 kr. 2 hónapra projectaltott R. fl. 24.

Melyekből egy katonára obvenial 2 R. fl. 42 $\frac{1}{2}$ kr. és így egy katona kiállítására kívántatik 111 R. fl. 51 kr., 31 katonának felállítására kívántatik 3467 frt 21 kr.

Assummáltatván az szék conscriptiojából az urak, főrendek, nemések és portionalus emberek jobbágyi, addáltatván mind az nemeseknek jobbágyihoz, az kik a szék constitutioja szerint való calculust fel nem érték, mind az exemptusoknak az szék constitutioja szerint jobbágyok adscribáltatván, *találtatott az székben jobbágy: 2006.*

Repartíaltatott minden jobbágyra R. fl. 1 kr. 44, mely szerint az egész repartitiumok summája teszen 3477 frt 4 kr., mely is az projectalt summát superálja 9 frt 43 krral, mely is ezen dologhoz kívántató szükségre jó lészen.

Tartozik azért az repartitio szerint minden ember az maga obtingensit erre rendeltetett perceptor *Marosi György* uram kezében minél hamarább administralni, hogyha pediglen in paratis nehéznek tetszik administralni, szabadságában lészen az katonát in specie minden requisitumival ezen projectum szerint hatvan négy s fél ./ 64 $\frac{1}{2}$ jobbágyra vicetiszt uramék előtt sistalni, hogy ő kglmek magoknak notálják, kitől melyik nap sistáltatott és administráltatott az katona, annak utánna pedig usque futuram desuper faciendam dispositionem az az administrans katonáját az projectum szerint intervenialja.

Az repartitiot notarius uram minden haladék nélkül perceptor *Marosi György* uramnak adja ki cum declaratione hujus projecti, úgy mindazonáltal, hogy az exemptusokon, molnárokon, az nemességnek az kisebb értékűjén, úgy másokon is, az kiken ítílné, hogy nehezen vehetné meg, legelsőbbben is felszedgye, ha különben nem lehetne, etiam militare executione mediante.

c) Anno 1745 die 3 Martii. A kir. gubernium parancsára az 31 lovas katonákra in a. 1745 erogált exemptusoknak és impositioknak repartitioja etc. etc. (Kivonat.)

Jobbágy tulajdonos	Jobbagiones nro	Inquilini	Additi jobb. nro	Summa jobbagionum	Repartitio	
					R. fl.	kr.
Exc. d. d. comes Ladislaus Gyulaffi de Szt.-Demeter	59	2	—	60	104	—
Portio Csakiana Szt.-Demetriensis	50	7	—	53	92	44
B. Stephanus Daniel	13	1	—	13 ¹ / ₂	23	24
D. Franciscus Daniel	8	—	—	8	13	52
D. Steph. Daniel jun.	10	—	—	10	17	20
D. Joannes Daniel	7	1	—	7 ¹ / ₂	13	—
D. Petrus Daniel	14	—	—	14	24	16
D. Laurentius Daniel	9	—	—	9	15	36
D. Franciscus Ugron	43	4	—	47	81	28
D. Josephus Ugron	23	—	—	23	39	52
D. Joannes Ugron	33	—	—	33	57	12
D. Joannes Ugron jun.	7	—	—	7	12	8
D. Andreas Ugron	26	1	—	26 ¹ / ₂	45	56
D. David Kénosi	8	2	—	9	15	36
D. Ladislaus Dimény in Abosfalva	4	—	1	5	8	40
D. Steph. V. Borsai	13	1	—	13 ¹ / ₂	23	24
D. Samuel Borsai	14	1	—	14 ¹ / ₂	25	8

Ezekén kívül van 343 jobbágy-tulajdó nos, de ezeknek mind kevesebb-kevesebb jobbágys van.

Megjegyzendő — kiszámíttván, -- hogy a jobbágyért 1 frt 60 kr, additus jobbágyért 1 frt 64 kr, inquilinusért (1/2 jobbágy) 52 kr rovatalt fizetett az úr s így egész Udvarhelyszéken — Bardóczezal együtt — volt jobbágy összesen 2006 s ezért az urak fizettek 3477 frt 04 krt.

d) *Repartitio sumptus pro erigendis triginta unum militibus equestribus in remissionem personalis insurrectionis, ab excelso regio gubernio nobilitati sedis Udvarhely impo-
siti. 1745. (Kivonat.)*

	Impositio primaria		Secunda	
	R. fl.	Den.	R. fl.	Den.
Processus Etédiensis, summa	182	52	8	47 ¹ / ₂
Processus Szentmártoniensis, summa	801	40	38	32 ¹ / ₂
Processus Bögöziensis, summa	579	48	26	57
Processus Farczádiensis, summa	606	40	29	9 ¹ / ₂
Processus Bözödiensis, summa	877	4	34	9 ¹ / ₂
Sedes Bardóc, summa	411	40	19	47 ¹ / ₂
Együtt . . .	3459	44	154	24

Summa summarum . . 3614 frt 08 kr.

e) *Specificatio universorum exemptorum in sede Siculicali Udvarhely existentium, qui a contributionibus in anno 1745 in sede Siculicali Udvarhely et filiali Keresztur sunt exempti et immunitati etc. etc. (Kivonat.)*

Processus Szent-Martoniensis.

H.-Karácsonyfalva: Steph. Barabas perceptor.

Jánosfalva: Andreas Lőrincz servus dni inspectoris commissarii.

Városfalva: Joannes Csiki, judex curialis jobb. dni Sigismundi Kénosy.

Dálya: Andreas Márton, servus dni notarii sedis Udvarhely.

Ábrahámfalva: Joannes Orbán, judex curialis jobb. dni Joannis Ugron junioris.

Lokod: Stephanus Lokodi provisor jobbag. dni Toldy.

Összesen: 14.

Processus Bögöziensis, össz.: 7 Processus Farczádiensis, össz. 17

Processus Bözödiensis, össz.: 9 Processus Etédiensis, össz.: 2

Sedes Bardocz, összesen . . 2

a kik mind udvarbírák, vagy hivatalszolgák, vagy jobb. curialis provisorok, hajdúk, vagy curatorok stb.

(Eredetije Udvarhelyvármegye levéltárában.)

1636.

Udvarhelyszék végzése a főkirálybíró választása és az újonnan felállítandó katonaságban az ő részük kiállítása felől. 1745 febr. 5. és 6-án.

Anno 1745. die 5. Febr. in generali congregatione incl. sedis Siculicalis *Udvarhely* in oppido *Udvarhely* celebrata pro collectione vōtorum ad candidature officii supremi iudicis regii deputantur: illustrissimus dominus comes ex sua gratia *Antonius Kornis de Göncz-Ruszka*, dominus vicejudex regius *Melchior Török de Kadicsfalva*, *Paulus Sándor de Nagy-Galambfalva*, ex sede filiali *Bardócz*: dominus *Valentinus Markó*, vicejudex regius et notarius *Franciscus K. Dályai*.

Anno 1745. die sexta Febr. in oppido *Udvarhely* coram praefato domino praeside et congregatione generali incl. sedis Siculicalis pluralitate vōtorum az mely méltóságos urak candidáltak ex utraque religione, puta dominorum dominorum catholicorum et reformationum nro sex, azok adattassanak fel az mlgos regium guberniumba s ha ő excellentiájok fogják parancsolni kiról-kiről votumának kiadattatását, kész lesz az nemes szék specificie kiadni.

Az nemes szék azelőtt celebralt confluxusá alkalmatossággal per suos classicos deputatos tett és coram eadem sede publicatott conclusuma helyben hagyattatik, eo tamen qualificatione et modalitate: nemes uraimék a kiknek jobbágya nem találattatik, ennek előtte penes projectum adscribáltattak volt, hogy négy jobbágytól, vagy mint négy jobbágyra az mi esnék, annyit contribuáljanak in praesenti erectione incl. militiae, de in hac praesenti congregatione letszelt in universum, az melyre jobbágyok nélkült való nemes uraimék is reá hajtottak, hogy az oly nemes emberek annyit adgyanak, mint az mennyi öt ház jobbágyra obveniálna.

Az *jobbágy-bírók* dolgában observáltassék az ns. szék ezelőtt lett deliberatuma in omnibus punctis et clausulis

Az felállítandó militia erectiójára az ns. szék collecta aliqua summa poriri statim tempore legyen per verbunc és ha kik kiállittyák magok katonáikat, concurrálni a verbuncban nem akarnak, azok nem tartoznak concurrálni; az congregált neo militia

iuxta dispositiones dominorum viceofficialium disponáltassék suis modis et commoditatibus ad status competens, intertentiojok rebo-nificáltatván az felvetendő és neinességtől percipiálandó summából, vagy pedig ha abból is nem telik és telnék, legyen provisio az neinességtől.

Az militia erectiojában kiki lóval, fegyverrel, köntössel és egyéb hadi expiditióra kívántató necessariumokkal az mennyiben concurrálhat, azok acceptáltassanak decenti et ordinario modo.

Az ns. szék résziről magokat offerállyák ad militiam et officium militare verbuncque peragendam Ugron József uram, Sándor Mihály uram, Tisza László uram, Lukács István uram.

Ex his productore militiae eligitur et deputatur dnus *Michael Sándor de Agyagfalva*.

Perceptor pecuniae deputatur dnus *Georgius Maróthi* et habebit sallarum fl. 20.

Pro dominis dnis repartitoribus eliguntur:

Franc. Ugron, Franc. Damokos, Paulus Sándor, Valentinus Markó, Steph. Török, Sigism. Sándor et Sigism. Pálfi.

(Eredetiye Udvarhelyvármegye levéltárában.)

1637.

*A főkormánysszék rendelete Csíkszékhez a Visáron kaluger által el-
ámitott gör. egyesült oláhok lecsendesítése s az unitárius papok meg-
védelmezése érdekében. Nagy-Szeben 1745. ápr. 6.*

Sacrae Caes. Regiaeque Hung. Boh. Majestatis stb. nomine
Illustrissime stb.

Tudva vagyon az egész hazánkban ennek előtte plus minus 50 esztendőekkel az *Erdélyben* lévő schismaticus mind papok akkori püspökökkel együtt, mind pedig az schismaticus község minemű uniora lépett vala ritu tamen graeco et non catholico a római anyaszentegyházzal, melyet az akkori szentséges apostolica curia kegyelmesen confirmált; annak utánna, a mint tudjuk egy néhány rendbéli püspököt praefigált azon graeci ritus clerusnak és községnek, augeálták penig ezt concomitanter néhai felséges Leopoldus császártól fogva következő császári királyai, mind ezen ha-

zának regnans fejedelmi sok rendbéli privilégiumokkal, inimunitasokkal adaequálván őket in iuribus ecclesiasticis az latini ritus ecclesiasticusokkal, melyben pacifice voltanak mind ekkoráig, míg nem sokkal ezelőtt egy hitetű veszedelmes impostor kaluger ide bévetődvén, annyira elesábitotta az tudatlan községet, hogy felzavartatván azáltal elsőbben azon unionak systemája, ettől nemcsak nagyon láttatott recedálni, hanem bűjös-bájos ritusokra is et monstrosas, prout relatum est, superstitiones bigamias et alia incestuosa matrimonia prorumpalt, insuper penig nulla habita ratione privilegiorum immunitatum et iurium ecclesiasticorum a praelibatis sacratissimis monarchis collatarum et a gloriose regnante principe confirmatorum, novissime in codicem legum patriarcharum articulariter insertorum ez unitus clerust, templomait, házait, parochiát, ahhoz tartozandó fundusait, appertinentiait az schismaticus és sok számmal nem régen, Isten tudja honnan bėjött popáktól incitáltatván és a községet ad sacrilegos ausus animalván, sok helyeken elfoglalták, személyekhez is violenter hozzá nyúltak, némelyeket contra iura ecclesiastica detineáltanak és mediumokot attentálni kezdettenek ad evertendum et labefactandum sacram hanc unionem tot privilegiis et immunitatibus stabilitam.

—Melyeknek specificatioját hosszas volna recenseálni, hanem az következő inquisitjók, ha továbbra is arra provocáltatunk, megmutatják azokat is, a kik directe aut indirecte conniveáltanak, ehez concurráltanak, vagy ipso facto cooperáltanak volna.

Ezen istentelen sacrilegus aususok kegyelmes fűleiben hatván felséges asszonyunknak, nékem gubernatornak kegyelmesen és districtim méltóztatott recenter sub 12-ma mensis Martii anni currentis parancsolni, tudniillik, hogy valamint nem szándéka ő felségének ezen haereditarius principatusának systemáját változtatni, úgy ellenben, hogy ezen sokszor említett unionak felséges nagyatyjától, bátyjától és édes atyjától conferáltatott és resolváltatott, magától pedig ő felségétől confirmáltatott diplomáit, indultumit valakik által infringáltatni éppen nem akarja, hozzá tevén kegyelmesen azt is ő felsége formalibus his: Interim autem ne malum hoc servitio nostro et communi bono perniciosum in illo principatu nostro incrementum summeret, sedulo attenderet. Mely ő felsége kegyelmes parancsolatja proponáltatván, mai napon in consilio gubernii concludaltatott:

1-mo. Hogy az templumból exturbalt ecclesiastica et secularis possessiojokban megbántatott unitus papot kegyelmek helységében medio supremi et v. officialium templumokban reponáltassanak és in integrum restitultassanak. Concomitanter

2-do. Ennek utánna minden violentiától illibate conserváltassanak az előszámlált privilegiumok, immunitasok sacrosancte ob-serváltassanak, az unitus községet is intuitu unionis senki inkább terhelni ne merészelje, hanem indiscriminatim, mint más hazánk-béli község, egyaránt accommodáltassék.

3-tio. A schismaticus papok, mint nem privilegiatusok, közönséges terhviselés alá vettessenek, hogy ezzel is a contribuens község mostani nagy terhviselés alatt sublevaltassék, kik ha legkissebbet is a község között contra unionem, quietemque ac liberum et imperturbatum exercitium Graeci ritus unitorum movealni, attentalni subolfacialnának, eo facto elfogattassaniak, tamquam publice quietis turbatores, a guberniumnak azonnal hírt tévén irántok.

4-to. Ha kik pedig idegen országból ily veszedelmes dolog gerjesztésére jötenek vagy jövődők volnának, papi praerogativával élni kívánók, megvizsgálván ordinatiojokról adott leveleket szorgalmatosan, ha per eos, quorum interest, unitusoknak nem talál-tatnak, ne admittáltassanak, hanem bójelentvén az közelebb lakó Graeci ritus praesbiternek, archidiaconusnak, vagy vicariusnak, a tisztek elimináltassák.

5-to. Ha kik a schismatiensok közül kárt violenter tettenek az unitus papoknak vagy községnek, mint per vim committalt spolium, töstént restitultassék.

6-to. Ha mi tovább való ausus, malitia, vagy strepitus történnék pedig közöttök, észbevénén, minden úton-módon eleit venni és azonnal a guberniumot genuine informálni szoros kötelességében áll a tiszteknek.

Mindezekre pedig autoritate benigni mandati regii fő és vicetisztek oly kötelességeket ismerjék lenni s azt pró virili magok előtt viseljék, hogy ha perfunctorie, cunctanter, annyival is inkább negligenter vigyáznának, nominanter feladatván a felséges udvarnak, mint királyi parancsolattal nem gondolók, a mi fogja követni, magoknak tulajdonítsák, mert ne gondolja senki, hogy ezen uniót, mely ut supra oly erős fundamentumra építetett

ő felségétől, kegyelmes asszonyunk ő felsége evartalni vagy prostitualni megengedje, hanem ki tudja a quibus fortioribus etiam viis et modis kétségkívül manuteneálja.

Cibinii die 6-ta Aprilis a. 1745.

C. J. HALLER
gub. mpria.

B. GEORGIUS P. PONGRÁCZ
cancellar. mpria.

STEPH. BÖÉR
secret. gub. mpria.

Latin külső cím: Csík, Gyergyó és Kászon székeknek.

(Eredetije Csikvármegye levéltárában.)

1638.

A főkormányshék rendelete Csíkszéknek a Moldovába való szökések megakadályozásáról. Nagy-Szeben, 1745. jun. 14.

Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis stb. nomine.

Illustrissime stb.

Passim referáltatik, hogy nemcsak egyenként, hanem csoportosan és falustól már profugiumot tentálna főképpen in locis confinariis a szegénység, sokaknak is succedálván szándékok, okoztatnak a tisztek, hogy plájássai által elegendőképpen nem vigyázatnának. Committáltatik azért kegyelmeteknek strictissime, maga helységében lévő plájássait ad debitam semitarum custodiam effective compellálja, ha azok között negligentíát, annál is inkább con niventiát tapasztal, példáson és kedvezés nélkül megbüntesse, vagy ha a dolog mivolta úgy érdemli, hivataljokból is kitégye, más disinteressatusokat substituálván helyében, ha pedig inevitabilis okok ob bonum publicum úgy kívánnák, communi sumptu számokot is szaporítani kéne. Továbbá pedig oly hív szorgalmatossággal igyekezék ezen profugium megelőzésében maga tisztí kötelességét pro virili effectusban venni, hogy ha jövőendőben ő felsége aerariumának kára következne kegyelmetek vigyázatlansága miatt, maga fog kegyelmetek számot adni. Hallatnak annak felette olyak is, kik az oláhországi profugiumra hitegetnék a községet: azért szorgalmatoson rá vigyázván, ha kik efélék találtatnak, azonnal intercipiál-

tassanak és fogságban tétessenek és tégyenek a tisztek informatiot a guberniumnak. Sic facturis stb.

E regio principatus Transilvaniae gubernio. Cibinii die 14-ta Junii anni 1745.

C. J. HALLER
gub mpria.

B. GEORGIUS P. PONGRACZ
cancellar mpria

STEPHANUS BOÉR
secret. gub. mp.

Latin külső czím: Csík, Gyergyó és Kászon székeknek.

(Eredetije Csikvármegye levéltárában.)

1639.

Gyergyó-szék terményadózása az 1749-iki katonai szállásolásra.

Administrata ex sede Siculicali Gyergyó naturalia ordinaria pro hybernio anni 1749.

<i>Ordinaria</i>	Tritici		Avenae		Foeni		Facil in pecunia	
	cub	m.	cub.	m.	cur	mil.	fl.	xr
Companiae d. capitanei Emanuelis <i>Zamphir</i> pro 6 mensibus hybernalibus 1749 ..	114	2	4.0	—	235	—	—	—
Pro Majo iisdem anni 1749 ..	—	—	—	—	20	1/2	—	—
<i>Josikaianis</i> pro 4 mensibus hybernalibus	40	2	76	—	38	—	—	—
Pro Majo iisdem anni 1749 ..	—	—	20	—	10	—	—	—
<i>Kalnakianis</i> companiae d. capit. <i>Csedő</i> pro Majo 1749	—	—	9 1/2	—	15	—	—	—
	158	—	575 1/2	—	318 1/2	—	—	—
<i>Extraordinaria</i>								
Inclytæ sedis <i>Haidonibus</i> ad <i>Somolyo</i>	14	—	—	—	—	—	—	—
Mercenariis et bobus ad <i>Gyimes</i> pro 1749	5	j. 13	—	—	15	—	—	—
Penes pistoris homini ad <i>Szereda</i>	6	—	—	—	—	—	—	—

<i>Extra ordinaria</i>	Tritici		Avenae		Foeni		Facit in pecunia	
	cub.	m.	cub.	m.	cur	mit	fl.	sr.
Chirurgo sedis per 6 menses .	3	—	—	—	2	—	—	—
Carnifici sedis	7	2	—	—	—	—	—	—
Ad <i>Piricske</i> ad domum sedis	—	—	4	—	2	—	—	—
Ex mandato sedis uxori chirulgi	—	2	—	—	—	—	—	—
Illustrissimo dno comiti <i>Kalnoki</i> sup. regio judici . . .	1	2	10	—	5	—	—	—
Illustrissimo d. comiti <i>Kornis</i> Antonio ad <i>Borszék</i>	4	—	—	—	—	—	—	—
Illustrissimo d. comiti Stephano <i>Mikes</i> ad <i>Borszék</i>	—	—	8	—	—	—	—	—
In necessitate sedis et rectificatione calculorum	2	—	6	—	10	—	—	—
Ad domum inclytæ sedis Joanni <i>Ferenczi</i>	2	2	—	—	—	—	—	—
Archulariis sedis ad <i>Piricske</i>	—	2	—	—	—	—	—	—
Consumsimus in iteratione illustrissimi supr. regii judicis pro vino, carne, cserevisia et ad <i>Borszék</i> fl. 12, ex foeno perceptos	—	—	—	—	6	—	—	—
	204	2j.13	603	—	358	2	—	—

(Egykorú másolat a *ditrai Puskás-család levelesládájában.*)

1640

Kantakuzén György moldovai főkanzellár Csík és Gyergyószeréknek két a határon elfogott moldvai szabadon bocsátása érdekében, visszatorlással fenyegetőzván. Jasszi 1749 sept. 29.

Spectabiles ac magnifici domini domini colendissimi!

Conquesti sunt apud me incolae pagi *Hango* nomine confiniis Transilvaniae, quod cum quidam ipsorum proventum annuum coligere volentes, in confiniis ab hominibus quibusdam ex parte Transilvaniae abruti fuerunt duo ipsorum nomine *Gyergius* (!) et *Kerczuly*. Cum vero inaudiverim, quod damnum nullum parti

Transilvaniae inflixerint, nec limites ilius attigerint, mirum sane mihi videtur, quod qui violentiae locum dederit, quod si enim e confiniis dubium, vel questio fuisset, vel de mea jurisdictioni non statim ab executione incipiendum erat, dantur inquisitiones, et institui potuisset commissio, ubi ex utraque parte res ventilari potuisset. Antequam itaque ad aliorum aures hanc meam querellam referram, consultum duxi, ut prius spectabiles ac magnificas dominationes vestras conveniam, requirendo easdem, ut hac in re debitam mihi praestent satisfactionem, hominesque meos sine mora, sineque perpesso damno restituant. Quod si vero ipsi damnum aliquod intulissent, mihi scribendum erit, et quid quid iustitiae erit, refundam; de reliquo, quod si taliter agere licet, et nos alterius partis *Armenos Brasovanos*¹⁾ insuficientes habemus, ubi aeque repressaria facere, secundum exemplum datum, nobis licere apparet. Interim spem foveo, quod ista res nullas amplius habebit consequentias, quod spectabiles ac magnifici dñes vestrae studebunt, ut amicabiliter hoc negotium componant. Quibus me vicinitati affectui recommendans omni honoris cultu existo.

Spectabilium ac magnificarum Dominationum Vestrarum
Jassiis 29 Septembris 1749.

Ad officia paratissimus servus
GEORGIVS CANTACUZENUS
cancellarius supremus.

Külső cím: Spectabilibus ac magnificis dominis dominis vice-judicibus regiis sedium Siculicalium Csik et Gyergyó, dominis colendissimis.

Perceptae sunt die 15-ta Oct.

(Egykorú másolat a *ditrai Puszkás-család birtokában.*)

1641.

A csik-bánkfalvi Kovács-fiak nemesle vele, melyet atyjok Kovács Tamás és nagyatyjok Bocskor János érdemeiért nyertek, a Rákóczi-forradalomban az uralkodóház mellett és a török háborúban (Moldvában) vitézkedvén. Kelt Bécsben 1750. oct. 26-án.

Nos *Maria Theresia*, Dei gratia Romanorum imperatrix, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniaeque

¹⁾ = *Örmény kereskedők*. A kereskedőt ma is *Brassován*-nak hívják Romániában.

regina, archidux Austriae, stb. stb. Memoriae commendamus tenore pradsentium significantes, quibus expedit, universis: quod nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum maiestati nostrae propterea humillime factam intercessionem, tum vero benigne attentis et consideratis fidelitate fideliumque toga et vel maxime ac respective sago praestitorum servitiorum meritis nobilium agilium *Thomae junioris, Josephi et Pauli Kovács de Bánkfalva*, quae tam ipsi pro aetatis ratione et sua conditione in palaestra potissimum literaria, et juris deinde patrii tyrocinio, ad futuram sui culturam et servitia obeundi habilitatem, praecipue autem *Joannis quondam Bocskor et Thomae senioris Kovács de Bánkfalva*, illius capitanei, hujus vero locumtenentis in una centuria militiae nationalis et hujus genitoris praebitorum supplicantium, ex nobili femina *Anna Bocskor* conjugae sua, filia vero antelati capitanei susceptorum, quae iidem variis in occasionibus intrepide et singulari cum fidelitate exhibuerunt et impenderunt. Hi enim collecta una cohorte nationalis militiae erga augustam domum nostram, ubi plerique ad infidelem *Rakoczi* defecissent, fidelitatem inviolatam conservarunt, contra hostes viriliter pugnarunt et propterea domorum suarum expilationem ac substantiae jacturam perpassi fuerunt. *Thomas* praedictus *Kovács* senior circa annum domini 1717. sub priore bello Turcico non solum certa manu sub ductu suo congregata hostilem attunc provinciam *Moldaviam* ingressus prima vice fuit et notabilem praedam Transylvanis, augustae domus nostrae subditis, per hostes ereptam, magno animo et foelici eventu recuperavit, sed etiam *Jassios* usque vajvodalem in eadem provincia sedem penetrans, ex dicti vajvoda, Turcarum Tartarorumque magna manu protecti et in vicinum castellum elabentis comitiva Turcam militem, ut ipse interim glande plumbea in pectore ictus fuerit, sua manu comprehensum retraxit. Anno praeterea domini 1715. idem a generali tunc confinium Valaehicorum et Moldaviozum commendante Coronensi *barone de Tige* quamquam officio locumtenentem ad explorationes intentionum et moliminum hostilium in Moldaviam praedictam et fortalitia ac civitates *Berlád, Hutin* et *Jassios* ter exmissus, deprachensus et laqueo vitam finiturus, nisi intercessione boeronis Moldavi sibi

noti, propterea deinde eadem poena affecti, eliberatus fuisset. Prae-
declarati prioris belli Turcici occasione, anno 1718. ad observan-
dos et ubi necesse foret muniendos passus versus hosticum ex-
peditus; sub posteriore porro cum iisdem Turcis bello anno 1737.
ad milliam caesareo regiam qua commissarius a sede nostra
Siculicali *Csik* applicatus, viae ductor idem in *Moldaviam* et in
velitationibus adversus hostes ubique primus omnia possibilia
servitia fecit, quae omnia ex fidedignis generalium illorum tem-
porum officialiumque subordinatorum, commilitorum item et
aliorum testimoniis productis ducerent: causarum commilitorum
item et aliorum testimoniis productis ducerent. Causarum postea
eandem advocatum et nonnunquam ad dietas ex dicta sede de-
putatum, non absimiliter sua fidelia praestitisse servitia idem per-
hibetur. Qualia et imposterum ejus filios supplicantes praestitu-
ros, immo ad aemulationem avi, patrisque successive augmen-
taturus virtutum specimina benigne confidimus. Eosdem igitur
Thomam, Josephum et Paulum Kovács de Bánktalva,
eorumque haeredes et posteros utriusque sexus universos, legi-
timo ex thoro nascituros, ex gratia nostra speciali, deque supre-
mae potestatis nostrae plenitudine e statu *primipilari*, in quo
nati sunt et hactenus persisterunt, clementer eximentes, in coe-
tum et numerum verorum ac indubitatorum dicti principatus nostri
Transylvaniae, nec non regni nostri Hungariae, aliorumque reg-
norum, ditionum et provinciarum nostrarum haereditariarum no-
bilibium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos, annu-
entes et ex certa nostra scientia, animoque deliberato conceden-
tes, ut ipsi a modo imposterum futuris et perpetuis semper tem-
poribus omnibus iis gratiis, honoribus, praerogativis, privilegiis et
immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati dicti principatus
nostri Transylvaniae, nec non regni nostri Hungariae, aliorumque
regnorum, ditionum et provinciarum nostrarum haereditariarum
nobiles natura, jure vel antiqua consuetudine uti sunt et gavisi,
utunturque et gaudent, uti, frui ei gaudere possint ac valeant,
haeredesque et posteri eorundem utriusque sexus universi valeant
atque possint. In cujus quidem nostrae erga eosdem exhibitae
elementiae ac liberalitatis testimonium, veraeque ac indubitatae
nobilitatis signum, hacc *arma* seu nobilitatis insignia: scutum

videlicet militare erectum in tres, superiorem scilicet auream et duas inferiores hinc rubri, inde coelestini coloris areas divisum, in cujus duabus inferioribus priore rubei diversa armorum genera, coelestini vero coloris caput bovis Moldaviae insigne repraesentans, tamquam perenne monimentum facinorum in modo fata provincia a repetitis supplicantium genitore et avo ad perpetuam in posteris eorum nominis commendationem exantlatorum efformata; prima autem seu superiore et aurea area hinc sertum militare ex candidis ardearum cristis complicatum, inde virens palmae ramus, veluti ralatae toties de hoste victoriae praemia et insignia proposita conspiciuntur. Supra scutum galea militaris chlatrata est posita, quam contegit diadema regium, gemmis atque unionibus decenter ornatum, ex quo prominent fasciculus cristarum et palmae ramus, inferioribus per omnia similes. Ex cono galeae teniae sive lemnisci variorum colorum, hinc quidem aurei et rubei, inde vero argentei et coerulei defluunt, scutique latera belle (!) ambiunt ex exornant, proutlibet omnia in principio seu capite praesentium literarum nostrarum pictoris industria geminis suis coloribus illustrata lucidius ob oculos intuentium posita esse conspiciuntur. Eisdem *Thomae, Josepho et Kovács de Bánkfalva* vestrisque haeredibus et posteris utriusque sexus universis benigne danda duximus et conferenda, decernentes et ex certa nostra scientia, animoque deliberato concedentes, ut vos a modo imposterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem arma seu nobilitatis insignia more aliorum verorum et indubitatorum dicti principatus nostri Transsylvaniae, nec non regni nostri Hungariae, aliorumque regnorum, ditionum et provinciarum nostrarum haereditariarum nobilium, sub iisdem iuribus praerogativis et immunitatibus, quibus illi natura, jure vel antiqua consuetudine usi sunt et gavisi, utunturque et gaudent, ubique in praeliis, certaminibus, pugnis, hastiludiis, torneamentis ac aliis quibusvis, nec non sigillis, velis, cortinis, aulacis, annulis, vexillis, clypeis, tentoriis, domibus et sepulchris, generaliter in quarumlibet rerum et expeditionum generibus, sub merae, verae, sincerae et indubitatae nobilitatis iure et titulo, quo eos insignitos et ornatos ab omnibus cuiuscunque status, gradus, conditionis, honoris, dignitatis et praeeminentiae sint,

dici, nominari, haberi et reputari volumus et iubemus, ferre ac gestare, iisque in aevum uti, frui et gaudere possitis ac valeatis, haeredesque et posterii vestri utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo nobilitamus, damus et conferimus, annuimusque et decernimus harum nostrarum maioris et authentici sigilli nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio mediante.

Datum in civitate nostra Vienna Austriae die vigesima sexta mensis Octobris anno domini millesimo septingentesimo quingentesimo, regnorum vero nostrorum undecimo.

MARIA THERESIA mp.

C. LADISLAUS GYULAFFI
l. b. de Ráthot mpria.

SIGISMUNDUS CSATÓ
de Delne mpria.

(Nagy fekete-sárga-fehér zsinóron függő pecséttel.)

Kivül: Praesentes literae armales sub generali universorum principatus Transylvaniae et partium eidem annexarum statuum et ordinum ad 11-mum mensis Januarii recenter evoluti anni praesentis 1751 in liberam regiamque civitatem *Cibiniam* indicta diaeta, nomine introscriptorum die 5-ta nunc currentis mensis Februarii praesentatae, publicatae et nemine contradicente extradatae per

Magistrum DAVIDEM HENTER
l. baronem de Sepsi-Szent-Ivan proto-
notarium mpria.

Másfelől: Praesentes literae armales introscriptorum sub generali congregatione sedium Siculicalium *Csik* utriusque, *Gyergyó* et *Kászón* in *Várdodfalva* 7-ma mensis Februarii anno 1752 celebrata praesentatae, prelectae et publicatae, nemine contradicente.

C. PAULUS HALLER
supremus iudex regius mp.

LADISLAUS CZIKO
dictarum sedium Siculium notarius mp.

(Eredetije *Csikvmegye, levéltárában a Kovács-család levelesládájában.*)

NÉV- ÉS HELYMUTATÓ.

Abafi Sándor, királybíró, (cs.-szl.-tamási), 1710. 150, 414.
Abásfalva (Udvarhelyvármegye) 189,
Abrahámfalva (Udvarhelyvmegye) 189, 431.
Abrudbánya (Abrugbánya) 20.
Adófelosztása a székely székeknek 1714-ben 44, 196.
Agostonfalva (Fejérmegye) 285, 300, 302.
Agyagfalva (Udvarhelyvmegye) 190, 433.
Ákosfalva 230.
Alba Julia (Alba) ld. Gyula-Fejérvár.
Aldalján Albert, (ménasági), 1714. 199.
Alfalu (Gyergyószék) 94, 15, 109, 157, 158, 244, 419, 420, 422.
Alfalvi legistum 1711. 157.
Ali basa 186, 187, 337.
Al-Tiz (Kászonszék) 421.
Alsó-Boldogasszonyfalva (Udvarhelyvmegye) 190.
Alsó-Torja (Háromszékmegye) 88, 106, 107, 121, 132, 195.
Alsó-volái határ 133.
Alvinczy Gábor, gub. secretarius 1715. 202, 229, 337, 391, 396, 398, 399, 400, 402, 425.
Alvinczi Sámuel 1712. 187, 192, 194, 195, 196, 302.
Amburus Márton, (dánfalvi), 1701. 72, 186.
András Miklós, (madarasi), 1712. 184, 187.
Andrássy István 1705. 128.
Angyalosi Mihály árvái 1701. 65.
Antalfi János, erd. róm. kath. püspök, 1710. 152, 3, 3.
Antal István, (cs.-szl.-imrehi) 1714. 199.
Antal Miklós, (madarasi), 1701. 73, 186.
Antoniani regiment 268.
II. Apafi Mihály, fejedelem, 1701 78, 83, 183, 184, 186, 187, 341.

Apafi Mihályné ld. Bornemissza Anna.
Apor István gr., (alsó-torjai), 1699. 41, 49, 50, 52, 60, 65, 88, 119, 120, 121, 228, 359, 394.
Apor József br. 1737. 387.
Apor Péter br., (alsó-torjai), 1708. 140, 212, 395, 413.
Aranyosszék 27, 44, 196, 197, 245, 291, 292, 293, 294, 349, 350. ♦
Árvádfalva (Udvarhelyvmegye) 189.
Attyha (Udvarhelyvmegye) 119, 192, 329.

Bácsfalusi György 1699. 32.
Bágy (Udvarhelyvmegye) 189.
Bakcsi László, not., 1701. 78.
Bakó István (Udvarhelyvmegye) 417, 426, 427.
Balás Deák, (cs.-szl.-mártoni) 1701. 63, 285.
Balás deák, kishíró, 1710. 155.
Balási Zsigmond 1703. 139, 146.
Balási János 1734. 375.
Balási József, királybíró, 1716. 212, 282.
Balási Tamás deák, (vacsarcsi), 1734. 375.
Balázs Márton, (cs.-szl.-miklósi) 1701. 74.
Bálint András 1705. 132.
Bálint György, (alsó-torjai), 1705. 132.
Bálint István, (cs.-szl.-györgyi), 1710. 150.
Bálint István 1705. 132.
Bálint István, strásamester, 1715. 203.
Bálint János 1705. 132.
Bálint Mihály 1705. 132.
Bálinti Péter, (cs.-szl.-dom.), 1702.
Bálint György, consil., 1737. 387.
Baló József, assessor, 1715. 211.
Baló József, jur. not., 176. 325.
Balogh Mihály, (kézdi-vásárhelyi), 1699. 39.

- Balogh Samu 1705. 132.
 Balogh Zsigmond 1699. 32.
 Bánfi Dienesné ld. Bornemissza Kata
 Bánfi György, (losonczi), 1696. 3, 36,
 40, 135, 186.
 Bánkfalu (Csikvmege) 282, 390.
 Bánkfalvi drabantok 1701. 62.
 Bánkfalvi lajstrom 1714. 158.
 Bánkfalvi löfejek 1701. 62.
 Bánkfalvi lovaspuskások 1701. 62.
 Bánkfalva (Csikvmege) 61, 158, 421.
 Bara falu 195.
 Barabás György 1718. 234.
 Barabás István, perceptor, (h-karácsonyfalvi), 1745. 431.
 Barabás Máté 1711. 156.
 Barabás Mihály, (szombalfalvi), 1734, 374.
 Barcza (sikság Brassóvm.) 253, 423.
 Barsai Ákos, fejedelem, 1712. 18*, 186, 187.
 Bardócz 93, 191, 256, 407.
 Bardócszék 256, 404, 407, 415, 417, 419, 427, 430, 431, 432.
 Baricz István, (esztelneki), 1705. 132.
 Barót 123.
 Barta, plebanus, 1724. 315.
 Bartalis Balás, assessor, 175. 211.
 Baska mellék-szoros (Kászon) 375.
 Becze András, (cs.-szl.-mártoni), 1741. 411.
 Becze Antal, (cs.-szl.-mártoni) 411.
 Becze Antal ifj., (cs.-szl.-mártoni), 411.
 Becze Ferencz, (cs.-szl.-mártoni), 1741. 411.
 Becze Ferencz ifj., (cs.-szl.-mártoni), 411.
 Becze Gábor, (cs.-szl.-mártoni), 411.
 Becze Gábor ifj., (cs.-szl.-mártoni), 411.
 Becze Gábor legifj., (cs.-szl.-mártoni), 411.
 Becze Ignác, (cs.-szl.-mártoni), 411.
 Becze Imre, (cs.-szl.-mártoni), 411.
 Becze István, (cs.-szl.-mártoni), 411.
 Becze István ifj., (cs.-szl.-mártoni), 411.
 Becze János deák, (cs.-szl.-mártoni), 1741. 411.
 Becze János ifj., (cs.-szl.-mártoni), 411.
 Becze János legifj., (cs.-szl.-mártoni), 411.
 Becze József, (cs.-szl.-mártoni), 411.
 Becze László, (cs.-szl.-mártoni), 411.
 Becze Márton ifj., (cs.-szl.-mártoni), 63, 411.
 (Nagy) Becze Márton, (cs.-szl.-mártoni). 1657. 411.
 Becze Márton legifj., (cs.-szl.-mártoni), 411.
 Becze Mátyás, (cs.-szl.-mártoni), 411.
 Bécs (Vienna) 34, 84, 145, 167, 192, 302, 308, 316, 443.
 Békás mellékszoros (Gyergyóban) 375.
 Belefalva 171.
 Belénesi (Belényesi) Benedek, assessor, (Gyergyó-Újfalu) 1702. 109, 1715. 211.
 Belénesi Kelemen, (gyergyó-szl.-miklósi), 1734. 375.
 Benczéd (Udvarhelyvmegye) 191.
 Benkes Mihály, (delnei), 1701. 75.
 Bereczk 117, 201.
 Bereczki vég 387.
 Bereczk Lukács, (nagy-ajtai), 1700. 42.
 Berhád 112.
 Berlád város Moldvában 440.
 Bernárd István ifj., deák, (Kászon-Felsőfalu) 1734. 375.
 Bertalan Péter, (dánfalvi), 1701. 72, 76.
 Berze István, (homoród-szl.-mártoni), 1709. 113.
 Berze Pál, (homoród-szl.-mártoni), 1709. 143.
 Besztercze 268, 274, 276, 277, 280, 281.
 Beta (Udvarhelyvmegye) 191.
 Bethfalva (Udvarhelyvmegye) 190, 191.
 Bethlen Gábor, fejedelem, 78, 79. 83.
 Bethlen János, kancellár, 1662. 83, 302.
 Bethlen Miklós gr. 1696. 3, 36, 40, 91, 359.
 Bethlen Sámuel gr., táblai assessor, 1739. 397.
 Bezed (Udvarhelyvmegye) 190.
 Bibarczfalva (Bardócszék) 191, 407.
 Biharvármegye 247.
 Bikafalu (Udvarhelyvmegye) 191.
 Bíró András, judex regius, (zetelaki) 1701. 78, 120, 191.
 Bíró Balázs 1699. 39.
 Bíró Dávid, nobilis, 1700. 113.
 Bíró Ferencz id., (zetelaki), 1701. 78.
 Bíró György id., (zetelaki), 1701. 78.
 Bíró István, (homoród-szl.-mártoni), 1663. 83.
 Bíró István, (madarasi), 1712. 184.
 Bíró János 1710. 151.
 Bíró János, (mindszent), 1734. 375.
 Bíró Márton, perceptor, 1702. 109.
 Bíró Sámuel 1712, 185, 186, 187.

Bocskor Anna 175). 440.
 Bocskor Bálint, (cs.-szl.-mártoni), 1701. 63.
 Bocskor Kelemen, (túsnádi), 1701. 66.
 Bocskor István, (cs.-szl.-mártoni), 1701. 63, 122.
 Bocskor János, (bánkfalvi), 1701. 61.
 Bocskor János, (csik-bánkfalvi), 1750. 440.
 Bocskor János, (cs.-szl.-mártoni), 1701. 63, 212, 383.
 Bocskor Mihály, egyh. nobilis, (szent-léleki), 1701. 59.
 Bocskor Mihály, (cs.-szl.-mártoni), 1701. 63, 109, 173.
 Bocskor Péter, (cs.-szl.-mártoni), 1701. 63.
 Boda Sámuel 1745. 427.
 Bodó Gergely, (túsnádi), 1701. 66.
 Bodó Gergely Ferencz, (alsó-torjai), 1702. 106, 107.
 Bodó György 1711. 173.
 Bodó Márton, (szent-mihályi), 1699. 39.
 Bodó Sámuel deák, (bánkfalvi), 1701. 61.
 Bodolai András 1710. 126.
 Bodor Mihályné, (léczfalvi), 1700. 43.
 Bodor Péter, (dánfalvi), 1701. 73.
 Bodos erdő (Szemerján) 332.
 Bodosi István 1729. 342, 343.
 Bódza (Háromszékmegye) 303, 307, 387.
 Bodzai vég 387.
 Boér Gáborné Imecs Erzsébet 1718. 234, 235.
 Boér István, gub. secretarius, 1744. 423, 424, 436, 437.
 Boér József, jur. not., 1733. 368.
 Boér Sámuel, (récei), 1716. 223, 224.
 Bogács János, (madarasi), 1712. 184.
 Bogárfalva (Udvarhelyvmegye) 191.
 Bokor Imre, kapitány, 1715. 203.
 Bolant Bertalan, kapitány, 1698. 17.
 Boldizsár János, (túsnádi), 1701. 66.
 Boldizsár Miklós, (túsnádi), 1701. 66.
 Bonfinius 91.
 Borda havasa 319, 337.
 Borda mellékszoros (Alesik) 375, 392.
 Bordos (Udvarhelyvmegye) 190.
 Bornemissza Anna (Apafi Mihályné) 1712. 185, 186.
 Bornemissza Katala (Bánfi Dienesné) 1712. 185.
 Bornemisza József br., (kászoni), 1721. 302, 390.
 B. Bornemisza János, főkirálybíró, (kászoni) 306, 308, 309, 311.

Boros Ferencz, országgyűl. követ, (cs.-szl.-túsnási) 1741. 412.
 Boros György 1711. 173.
 Bors Ferencz, (cs.-szl.-királyi), 1701. 68.
 Bors Gábor árvái 1701. 60.
 Bors György, (cs.-szl.-királyi), 1701. 68, 123, 155, 179, 203.
 Bors István ifj., (cs.-szl.-királyi), 1701. 156, 158.
 Bors István id., (cs.-szl.-királyi), 1701. 47, 68.
 Bors Istvánné 1701. 63.
 Bors János deák, (szl.-györgyi), 1734. 375.
 Bors Mihály, (cs.-szl.-királyi), 1701. 68, 264.
 Bors Mihály, juratus notarius, 1699. 38, 68, 117.
 Bors Tamás, (cs.-szl.-királyi), 1701. 68.
 Borsai V. István 1745. 430.
 Borsay Sámuel 1745. 427, 430.
 Borsodvmegye 128.
 Borsora, (Borsova), (Csikvm.) 159. 422.
 Borszék (Gyergyó) 375, 438.
 Both András, vicejux regius, 1693. 19, 38.
 Both Máté, (dánfalvi), 18:2. 184.
 Both Pál, (dánfalvi), 1712. 184, 187.
 Bolt Tamásné 1701. 72.
 Bozó kapitány 1698. 17.
 Bögöz (Udvarhelyvm.) 190, 120, 418.
 Bögözi járás (Udvarhelyvmegye) 415, 418, 431.
 Bölön (Bölonfalva) 43, 300, 301, 342, 344, 378.
 Bözödi járás (Udvarhelyvmegye) 415, 419, 431.
 Brassai generalis 1711. 180.
 Brassó (Corona) 75, 139, 145, 148, 159, 181, 192, 197, 198, 207, 209, 215, 218, 234, 226, 233, 255, 298, 377, 384, 400.
 Brassovan == (kereskedő, oláhul) 438.
 Buzás András, (cs.-szl.-mihályi), 1719. 265.
 Buzás András, (csicsói), 1701. 76.

Czerjék János árvái 1701. 67.
 Czerjék László, not. 1699. 38, 47.
 Chocin község Moldva vicinitásában 351.
 Cibinium, ld. Nagy-Szeben.
 Czikó Ferencz, (mindszenti), jur. notarius 1719. 260, 307, 337, 342, 350, 360.

Czikó László, juratus notarius, (mind-szentli) 1738. 390, 419, 420. 422.
 Czikó László, notarius, 1750. 443.
 Courrad Sámuel, i. Konrád.
 Corona, ld. Brassó.
 Crajova 362.
 Csáki-féle portio Szt.-Demeteren, 1745. 430.
 Császár Ferencz, (sepsi-szent-györgyi) 1734. 371.
 Császár Mihály, (s.-szl.-györgyi) 1734. 371.
 Csató János (delnei) 1702. 95, 117. 155, 173.
 Csató János, vicejudez regius 1699. 38, 47. 172.
 Csató Zsigmond, (delnei), 1750. 443.
 Csátószeg (Csikvármegye) 67, 390, 421.
 Csátószegi löfejek 1701. 67.
 Csátószegi lovas puskások 1701. 67.
 Csátószegi legistum 159.
 Csab (Udvarhelyvármegye) 190.
 Csedő, kapitány, 1749. 437.
 Csegez falu 384.
 Csegezi Ferencz (bágyoni) 1701. 47.
 Csehértfalva (Udvarhelyvármegye) 191.
 Csekefalva (Csikvármegye) 64, 158, 190, 390. 421.
 Csekefalvi drabantok 1701. 64.
 Csekefalvi lovas puskások 1701. 64.
 Csekefalvi löfejek 1701. 94.
 Csekefalvi solymárok 1701. 64.
 Cserei Dániel (nagy-ajtai) 1700. 43.
 Cserei Párkás 1720. 285.
 Cserei János (rákosi) 1701. 77.
 Cserei János (bölöni) 1700. 284, 285.
 Cserei János id., vicekirálybíró (bölöni) 1721. 392. 342, 344.
 Cserei János (nagy-ajtai) 1715. 201, 202, 222. 223, 300, 419, 420.
 Cserei László 1720. 285.
 Cserei Mihály, történelíró (nagyajtai) 1715. 201, 284, 485, 300, 301, 302, 303, 342, 343. 362, 363. 378.
 Cserei Mihály secretarius 1701. 52.
 Cserei Mihály (rákosi) 1708. 139. 173.
 Cserei Sus., i. Bodor Mihályné.
 Cserei Zsigmond (nagy-ajtai) 1700. 43.
 Csernáton (Háromszékvármegye) 199.
 Csicsó (Csikvármegye) 76, 159, 188, 422.
 Csik, Gyergyó és Kászton-szék csaknem minden oklevélben
 Csiki és gyergyói solymárok 39.
 Csiki feredő 312.

Csiki György (patakfalvi) 1709. 143.
 Csiki György (zetelaki) 1701. 78.
 Csiki János (városfalvi) 1745. 431.
 Csiki Márton 1705. 132.
 Csiki Mihály 1705. 132.
 Csiki Pál (mártonfalvi) 1705. 132.
 Csik-Bánkfalva 440, 441, 442.
 Csik-Kozmás 94, 65, 158. 199, 200, 233, 390, 402, 403, 421.
 Csikkozmaói solymárok 1701. 65.
 Csikkozmaói drabantok 1701. 65.
 Csikkozmaói löfejek 1701. 65.
 Csik-Somlyó 137, 152, 156, 189, 219, 233, 256, 268, 309, 320, 325, 312, 437.
 Csikszék pusztulása 1717—1719. 232, 233.
 Csik-Szereda 76. 117, 137, 151, 155, 198, 203, 215, 218, 244, 263, 264, 306, 307, 313, 328, 336, 337, 338, 340, 341, 350, 382, 437.
 Csik-Szereda vára 244, 319, 384, 385, 412.
 Csik-Szent-Damokos 69, 72, 76, 150, 233, 421.
 Csik-szl.-györgyi drabantok 1701. 61.
 Csik-szl.-györgyi löfejek 1701. 61.
 Csik-Szent-Imre 57, 69, 233, 290, 393, 394, 421.
 Csik-szl.-imrehi drabantok 1701. 58.
 Csik-szl.-imrehi löfejek 1701. 57.
 Csik-szl.-imrehi lovas puskások 1701. 58.
 Csik-Szent-Király 68. 158, 233, 390. 411. 421.
 Csik-szl.-királyi drabantok 1701. 68.
 Csik-szl.-királyi lovas puskások 1701. 68.
 Csik-Szent-Márton 63. 158, 233, 337, 390, 421.
 Csik-szent-mártoni veres drabantok 1701. 63.
 Csik-szl.-mártoni lovas puskások 1701. 63.
 Csik-szent-mártoni szabad székelők 1701. 63.
 Csik-szl.-mártoni löfejek 1701. 63.
 Csik-szl.-mártoni solymárok 1701. 64.
 Csik-Szl.-Mihály 39, 74, 159, 172, 233, 264, 422.
 Csik-Szent-Miklós 74, 115, 233, 422.
 Csik-Szent-Pál 124.
 Csik-Szent-Simon 67, 156, 158, 233, 390, 393, 421.
 Csik-szl.-simoni drabantok 1701. 68.
 Csik-szl.-simoni löfejek 1701. 67.

Csik-szt.-simoni legistrum 156.
 Csik-Szent-Tamás 29, 72, 76, 159, 233, 411, 414, 421.
 Csomafalva (Gyergyószék) 94, 95, 156, 157, 158, 422.
 Csomorlán (Csikvármegye) 159, 422.
 Csorja Millós (papolczi) 1701. 52, 53.
 Csorja Sámuel (papolczi) 1701. 52, 53.
 Csorja Zsigm. (papolczi) 1701. 52, 53.
 Csulai Márton (nagy-csulai) 1733. 368, 370.
 Csügségi mellékszoros (Fel-Csik) 375.
 Daczó János (sepsi-szt.-györgyi) 1699. 33.
 Daczó László (sepsi-szt.-györgyi) 1699. 33.
 Daczó Pál (sepsi-szt.-györgyi) 1699. 33.
 Dadai József 1699. 32.
 Dálya (Udvarhelyvármegye) 189, 431.
 Dályai K. Ferencz, notarius 1742. 417, 418, 432.
 Damokos Benedek 1729. 342.
 Damokos Ferencz, commissarius 174. 421, 426, 433.
 Damokos István 1714. 198.
 Damokos István (taploczai) 1734. 375.
 Damokos János (cs.-szt.-györgyi) 1710. 150.
 Damuk, mellék-szoros (Fel-Csik) 375.
 Dánfalva (Csikvármegye) 30, 70, 72, 76, 159, 185, 421.
 Dánfalvi Fazakas Istvánné Kata 1699. 29.
 Daniel Ferencz 1745. 4 O.
 Daniel István 1729. 343, 345, 430.
 Daniel István id. (vargyasi) 1730. 315.
 Daniel István br. 1745. 430.
 Daniel János 1745. 430.
 Daniel József 1729. 243.
 Daniel Lőrincz 1745. 430.
 Daniel Mihály (cs.-kozmási) 1701. 64.
 Daniel Péter 1845. 430.
 Danka Péter 1705. 132.
 Darlacz 361, 379.
 Darvas Balás (cs.-szt.-simoni) 1701. 67.
 Darvas Balázs (tusnádi) 1701. 69.
 Darvas Imre (csik-kozmási) 1701. 65.
 Darvas István (tusnádi) 1701. 66.
 Darvas Máté (tusnádi) 1701. 96.
 Darvas Péter (tusnádi) 1701. 66.
 Deák György (zetelaki) 1701. 78.
 Deák István (cs.-szt.-imrehi) 1701. 57.
 Deák János (cs.-szt.-imrehi) 1701. 57.
 Deák Tamás (cs.-szt.-imrehi) 1701. 57.

Debreczen 36, 114.
 Décsfalva (Udvarhelyvármegye) 190.
 Delbner Ferencz, lieutenant 1698. 21.
 Delne (Csikvármegye) 75, 159, 233, 341, 403, 421.
 Ders (Udvarhelyvármegye) 190.
 Déva 154.
 Dimény László (Abosfalva) 1745. 430.
 Dimieni Károly kapitány 1702. 95.
 Dimjén Kelemen 1699. 32.
 Ditró (Gyergyó-szék) 93, 94, 95, 109, 156, 157, 158, 233. 314, 422,
 Ditrói legistrum 1711. 157.
 Dobófalva (Udvarhelyvármegye) 190.
 Donált György 1716. 213.
 Donati kapitány 1702. 95.
 Donáth György, vicejudez 1701. 78.
 Donáth György (nagy-ajtai) 1700. 42, 43.
 Donáth István (cs.-szt.-királyi) 1701. 68.
 Donáth László ifj. (nagy-ajtai) 1700. 43.
 Donáth Mihály (nagy-ajtai) 1700. 43.
 Donoch uram 1711. 172.
 Dósa Mihály (makfalvi) 1701. 48.
 Dömös Jánosné Katalin (cs.-szt.-imrehi) 1702. 95.
 Éghe (Eghe) (Udvarhelyvármegye) 143, 189.
 Elekes János, (gyepesi), assessor, 1709. 143, 211.
 Éltes András, (tusnádi), 1701. 56.
 Éltes András árvái 1701. 66.
 Éltes György, (tusnádi), 1701. 66.
 Endes György (cs.-szt.-simoni) 1701. 67.
 Endes János, egyh. nob., (ménasági), 1701. 60.
 Endes Mátyás, (alsíki), 1702. 199.
 Endes Mihály, egyh. nob., (mindszenti), 1701. 59, 155.
 Endes Miklós, (cs.-szt.-simoni), 1701. 67.
 Entaka (Udvarhelyvármegye) 192.
 Enyedi Ferencz 1699. 32.
 Erdély több oklevélben.
 Erdővidék 258.
 Ernestus kapitány 1702. 95.
 Erős Gergely, (csatószege), 1715. 201.
 Erős György, (csatószege), 1715. 201.
 Erős István, (csatószege), 1715. 200, 202.
 Erős János, (csatószege), 1715. 200, 202.
 Erős Mihály, (csatószege), 1715. 200, 202.

Esztelnek (Háromszék) 132.
 Etéd (Udvarhelyvármegye) 191, 418.
 Etédi járás (Udvarhelyvármegye) 415, 418, 431.
 Eugenius herczeg fővezér 1716. 213, 225, 2. 8.
 Excessusokról és erőszakos huzás-vonásról 34.
 Eyzemburg uram 1739. 402.
Faber generalis 1712. 188.
 Fagott kapitány 1720. 282, 283.
 Falczán kapitány 1720. 282.
 Faluörzö zab 410.
 Fancsal (Udvarhelyvármegye) 191.
 Farczád (Udvarhelyvármegye) 191, 419.
 Farczádi járás (Udvarhelyvármegye) 415, 419, 431.
 Farkas havas, mellék-szoros (Fel-Csík) 375.
 Farkaslaka (Udvarhelyvármegye) 191.
 Fate Juon kapitány 1719. 268.
 Fattyu-sóakna 194.
 Fejérmegye (Comitatus Albensis) 51, 80, 132.
 Fejér Miklós 1730. 345.
 Fejérnyikó patak 283.
 Fejér Sámuel, (kászoni), 1702, 109.
 K.-Fejérvár 317.
 Fekete Jánosné 1701. 75.
 Felin kapitány 1716. 154, 222.
 Fel-Tiz (Kászon-szék) 421.
 Felső-Benczéd 90, 91.
 Felső-Boldogaszonyfalva (Udvarhelyvármegye) 190.
 Felsőfalu (Kászonszék) 282.
 Felső-Torja 234.
 Fenyéd (Udvarhelyvármegye) 194.
 Ferencz András, (mádéfalvi), 1701. 75, 76.
 Ferencz István, (rákosi), 1701. 76.
 Ferencz János, (dánfalvi), 1701. 71, 72.
 Ferencz Mihály, v. királybíró 1710. 150.
 Ferenczi Ferencz 1717. 225.
 Ferenczi György (patakfalvi) 1791, 121.
 Ferenczi István 1700. 92.
 Ferenczi János 1749. 433.
 Ferge Pál, (jánosfalvi), 1703. 143.
 Festékes-szönyeg 72.
 Fiátfalva (Udvarhelyvármegye) 190.
 Fiáth János 1701. 84.
 Firtos Gergely, (felső-benczédi), 1701. 90, 91.
 Firtos Imre kapitány, (felső-benczédi), 91.

Firtos István, (felső-benczédi), 1701. 90, 91.
 Firtos János, (felső-benczédi), 1701. 90, 91.
 Firtos Mihály, (felső-benczédi), 1701. 90, 91.
 Firtos vára 91.
 Fiu leányság 341.
 Fodor András, (rákosi), 1701. 77.
 Fogaras 150, 184, 423.
 Foksin 112.
 Foltai István, (kézdi-szl.-léleki), 1710. 150.
 Foltai József 1699. 82.
 Forgách Simon gr. fővezér (ghimessi) 1705. 128.
 Furer (fuér, führer) több oklevélben: 71, 72.
 Füle (Bardóczszék) 191, 407.
 Füstös András, (bánkfalvi), 1701. 61.
 Füstös István, (bánkfalvi), 1701. 61.
 Fyrstembursch zászlótartó 1739. 403.
Gáborffy István, (gyergyó-lekerőpataki), országgyűl. követ, 1739. 403, 412, 414.
 Gábor György, (belefalvi), 1705. 132, 171.
 Gábor János 1705. 182.
 Gábor Mihály 1705. 133.
 Gábor Péter 1705. 132.
 Gábor princeps, ld. Bethlen Gábor.
 Gagy (Udvarhelyvármegye) 190.
 Galacz 112, 339.
 Gál András, (dánfalvi), 1701. 72.
 Gál Ferencz 1710. 151.
 Gál Imre, (dánfalvi), 1701. 71, 72.
 Gál Mihály, (dánfalvi) 1701. 73.
 Gál Mihály, (gyepesi), 1709. 143.
 Gál Péter, (gyepesi), 1709. 143.
 Gálfi Mihály 1700. 92.
 Gáspár István, assessor, 1715. 211.
 Gazdag János, (bölöni), 1720. 286.
 Geréb János, hámosi tiszt, 1712. 184.
 Geréb János, (papolczi), 1701. 52, 53.
 Gerend 122.
 Gergely deák, kisbíró, 1710. 155.
 Geyer regiment 268.
 Gidófalvi Mihály 1703. 119.
 Girbó 223.
 Gornyikok 20.
 Gothár János, (csekefalvi), 1701. 64, 122.
 Gothár Péter, (csekefalvi) 1701. 64, 122.

Göncz-Ruszka 432.
 Göröczfalva (Csikvmegye) 421.
 Graven vicecolonellus 170. 188, 134, 172, 209.
 Gregarius = közkatona 22.
 Gruber Amad. Ferencz 1728. 330.
 Gyimes-Loka 72 73, 116.
 Gyimes szoros (Ghymes) 21, 37, 112, 307, 319, 350, 386, 396, 408, 437.
 Gyimesi sáncz 413.
 Gyimes-vár 75.

Gyárfás Ferencz, judex, (sepsi-szt.-györgyi), 1734. 371.
 Gyászvásár (Jászvásár) 112.
 Gyorgius, moldvai ember 438.
 Gyepes (Udvarhelyvmegye) 143, 189.
 Gyergyó-piricskei szoros 108, 113, 363, 412, 414.
 Gyergyó-piricskei sáncz 412.
 Gyergyói szabad emberek száma 1710. 157.
 Gyergyószék I. Csik, Gyergyó és Kászon. Gyergyó-széki községek collustratiója 1702. 94.
 Gyergyó-Szt.-Miklós (Csikvm.) 19, 93, 94, 95, 108, 109, 110, 116, 156, 157, 158, 159, 211, 233, 244, 422.
 Gyergyó-szent-miklósi legistrum 156.
 Györfly Gábor, assessor, 1715. 211.
 Györgyfalva (Csikvmegye) 159.
 György János, (karczfalvi), 1702, 95.
 György Márton, (zetelaki), 1701. 78.
 György Mihály deák, (csatószege), 1701. 67.
 Gyula-Fejérvár (Fejérvár) (Alba Julia) (Alba) 3, 20, 24, 36, 40, 41, 45, 49, 52, 83, 84, 86, 89, 97, 106, 181, 182, 197, 215, 406.
 Gyulafi László gr., főkirálybíró, (szent-demeteri), 387, 430.
 Gyulaffi László gr., (ráthóti), 1750. 443.

Hajjzszlinger 1739. 402.
 Haller Cyörgy br. 1716. 215.
 Haller István 1706. 135.
 Haller István, orsz. gy. elnök, 1709. 141, 142, 14, 148, 150.
 Haller János gr., főkirálybíró, 1722. 308, 320, 361, 365.
 Haller János gr., gubernator, 1755. 379, 387, 391, 398, 399, 400, 402, 423, 425, 436, 437.
 Haller Pál gr., főkirálybíró, 1750. 443.

Haan Ignác, 1716. 211, 1736. 383.
 Hango falu Moldvában 438.
 Harkó Bálint, (Udvarhelyvmegye), 1745. 426.
 Harkó Sándor, cs.-szt.-damokosi), 1701. 70.
 Háromszékvármegye 27, 44, 115, 127, 145, 196, 197, 208, 211, 232, 241, 249, 253, 283, 288, 298, 315, 342, 347, 349, 414, 423.
 Harsági mező 130.
 Hatmánsdorfer Ferencz, jur. not., 1730. 368.
 Hátszeg (Haczag) 20, 117.
 Hauben vicecolonellus 1718. 230.
 Hausmannskost 239, 249.
 Havasalföld 247, 339.
 Henter Benedek, főkirálybíró, (sepsi-szt.-iváni), 1707. 137.
 Henter Benedek, (szent-imrehi), 1701. 57, 155.
 Henter Dávid br., (sepsi-szt.-iváni), 1750. 443.
 Henter Elek 1730. 347.
 Henter Ferencz, protonot., szent-imrehi 1701. 57, 84, 106.
 Henter Kelemen 1716. 212.
 Henter László, deput., 1722. 308.
 Henter Mihály 1704. 123.
 Henter Sándor, registr., 1719. 267.
 Henter Pál, (szentiváni), 1705. 132.
 Herbeville generalis 1711. 168.
 Hermány (Bardóczszék) 136, 191, 407.
 Hidas falu (Aranyosszék) 245.
 Hidvégi Péter, (madarasi), 1712. 186.
 Hodgya (Udvarhelyvmegye) 192.
 Hodor Zsigmond 1699. 32.
 Holló János, (cs.-szt.-királyi), 1701. 68.
 Holló mellékszoros (Gyergyóban) 375.
 Homoród-Almás (Udvarhelyvm.) 189.
 Homoród-Karácsonyfalva (Udvarhelyvmegye) 189, 431.
 Homoród-Keményfalva (Udvarhelyvmegye) 189.
 -Homoród-melyéke 169.
 -Homoród-patak 288.
 Homoród-Szent-Márton (Udvarhelyvmegye) 143, 189.
 Homoród-Szent-Pál (Udvarhelyvm.) 146, 189.
 Homoród-Ujfalu (Udvarhelyvmegye) 189.
 Horváth György, főhadnagy, 1704. 121.
 Horváth György, (nagy-győri), 1710. 150, 151.

Hosszúhavas melléksoros (Fel-Csík) 375.

Hosszú határa 43.

Hozó Pál, (cs.-szl.-mártoni), 1701. 63.

Hozó Péter, nob., (cs.-szl.-györgyi), 1701. 60.

Hunn commissarius 1709 145, 183.

Hutín (Hocim) város 440.

Hütt-quartier 251.

Ike (Udvarhelyvmegye) 191.

Ilyefalva 20, 117.

Ilyés István, (cs.-szl.-királyi), 1701. 68.

Imecs Erzsébet ld. Boér Gáborné.

impérfalva (Kászsorszék) 282, 421.

Imre György 1709. 143.

Incze István 1711. 173.

Isák Lőrincz, (cs.-szl.-mihályi), 1719. 265.

Istefan, Trifan, Gábor és Posztulaki moldvai czigányok 1702 107.

István Antal, (dánfalvi), 1701. 71.

István deák, (szárhegyi), 1702. 109.

István Péter, (cs.-szl.-miklósi), 1701. 75.

Ivántói melléksoros (Fel-Csík) 375.

Jakabfalva (Kászsorszék) 282, 421.

Jakab György, (zetelaki), 1701. 78.

Jakab István, (dánfalvi), 1712. 184, 187.

Jakabházi Zsigmond 1699. 32.

Jakabházi Zsigmond, (szent-ábrahám), 1703. 117, 118.

Jakó András, assessor, (bölöni) 1720. 286

János Anna, (dánfalvi), 1702. 95.

Jánosfalva (Udvarhelyvmegye) 145, 189, 431.

János Péter, (dánfalvi), 1702. 95.

Jánosi Mihály, kásznói jegyző, 1720. 202.

Jásfalva (Udvarhelyvmegye) 190.

Jasszi város Moldvában 439, 440.

Jászvásár (Gyászvásár) 112, 287.

Jenei György, (borosjenei), 1710. 150.

Jenőfalva (Csíkvmege) 72, 74, 159. 421.

Jósa József, (mindszenti), 1710. 150

Jósika Gábor, supr. commiss., 1711, 179, 183.

Jósika-compania 437.

Juon, oláh tolvaj, 1713 195.

Kabala hágó 93, 112.

Kabala hágó alatt levő új várhoz járt építők 1701-ben. 93.

Kacsó Farkas 1727. 330.

Kadács (Kadics) (Udvarhelyvármegye) 191, 432. → ~~Kadácsfalva~~!

Kádár András, (rügönfalvi), 345.

Kádár András 1700. 92.

Kál község Udvarhelyvmegyében 342.

Kalittul, oláh tolvaj, 1713. 195

Kálnoki Ádám, főkapitány, (kőrispataki) 1713. 195, 199, 200, 201, 214.

Kálnoki Sámuel, vicekancellár, (kőröspataki), 1696. 32, 33, 35, 64, 84.

Kálnoki gr., főkirálybíró 1749. 438.

Kálnoki-compania 437.

Kamineck, Moldva vicinitásában, 251.

Kamuthi Farkas, kir. tan. követ stb., (szent-lászlói) 1632. 82.

Kantakuzén György, moldvai főkancellár 1749. 439.

Kanáts Péter 1700. 143.

Kányád (Udvarhelyvmegye) 190.

Karczfalva 72, 74.

Karácsonyfalva 143.

Karácsony György, (zetelaki), 1701. 78. 120.

Karczfalva (Csíkvmege) 159, 421.

Kárhágó melléksoros (Al-Csík) 375.

Károly-Fejérvár 317.

III. Károly király 1713. 192, 300, 302, 368, 370, 372, 387, 390.

VII. Károly, svéd király. 1714. 198, 207.

Károlyi Sándor gr. 1721. 304, 305.

Károlyvár (Carolina) 126, 233. 240, 266.

Karkó Sándor, (csík-szl.-damokosi), 1701. 70.

Kászon 215.

Kásznói János, főkirálybíró, 1709 1713-tól cancellár. 144, 145, 146, 179, 183. 195.

Kászon Imperfalva 230.

Kászonréti 307.

Kászonujfalu 199, 282.

Kászsorszék l. Csík, Gyergyó és Kászon.

Kecset (Udvarhelyvmegye) 191.

Kelemen Deák, (cs.-szl.-mártoni), 1701. 63, 109, 155.

Kemenes Balás, (gyergyói), 1702. 109.

Kemenes Imre, assessor, 1715 211.

Kemény János, fejd., 184.

Kemény László br., gub. consil., 1721. 305.

Kendi János, protonotarius, 1663 84.

Kénos (Udvarhelyvmegye) 189.

Kénosi Dávid 1745. 430.

Kénosi Ferencz, notarius, 1630. 83.

- Kénosi Zsigmond, vicekirálybíró, 1703. 120, 431.
 Keresi János 1703. 119.
 Keresztes György, (csíkszeredai), 1710. 150.
 Keresztes Kelemen, (cs.-sztl.-györgyi), 150.
 Kereszt s mellékszoros (Al-Csík) 375
 Keresztes Miklós 1709. 143.
 Keresztési Sámuel 1706. 135
 Keresztur 90, 91, 322, 344, 404.
 Kereszturfalva 190, 322.
 Kereszturfi szék 90, 91, 344, 427, 431.
 Kerczuly moldvai ember 438.
 Kevenhüller regiment 339.
 Kézdi-szék 32, 47, 51, 106, 107.
 Kézdi-Vásárhely (Háromszék) 20, 27, 117, 207, 307.
 Khevenhüller, generalis, 319, 74.
 Kilyén (Háromszékv megye) 234.
 Killyénfalva (Gyergyószék) 93, 94, 109, 157, 158, 159, 422.
 Király-szabadja, (Csíkv.) 307.
 Kiristály Mihály, (cs.-sztl.-damokosi), 1701. 69, 70.
 Kisasszony (falu Csíkban) 233.
 Kis-Bacson (Bardóc szék) 191, 407.
 Kis Boros György 1701. 78.
 Kis Ferencz, (csíkszeredai), 1710. 150.
 Kis-Galambfalva (Udvarhelym.) 190.
 Kis-Kede (Udvarhelyvmegye) 190.
 Kis-Küküllő folyó 145, 288.
 Kis Pál László 1713. 127.
 Kis Sámuel, notarius, 1710. 150.
 Kis-Saj mellékszoros (Al-Csík) 375.
 Kis-Solymos (Udvarhelyvmegye) 190.
 Klobusiczky B. Ferencz 1744. 424.
 Kobátfalva (Udvarhelyvm.) 191.
 Kóczán Balázs 1701. 51, 53.
 Kocsa István, (tusnádi), 1701. 66.
 Kocsa János, (tusnádi), 1701. 66.
 Kocsis Ferencz, (recsinédi), 1709 143.
 Kolozsi sóakna 384.
 Kolozsmonostori convent. 30.
 Kolozsvár (Colosvár Claudiopolis) 20, 31, 36, 228, 229, 236, 248, 271, 281, 284, 303, 303, 305, 306, 310, 317, 318, 327, 330, 338, 347, 351, 352, 353, 360, 413.
 Kondrát András, (sárfalvi), 1711. 172.
 Konrád (Conrad) Sámuel 1709. 147, 174.
 Korda Zsigmond 1703. 120, 256, 300.
 Kornis Antal gr., (göncz-ruszkai), 1745. 432.
 Kornis Antal gr., (borszéki), 1749. 438.
 Korniss István gr., commissarius, 1714. 155, 197, 215, 216, 230, 310.
 Kornis Sigm., gubernator, 1713. 192, 194, 195, 196, 202, 211, 213, 218, 227, 228, 229, 248, 254, 267, 268, 271, 274, 276, 277, 281, 287, 303, 304, 305, 306, 310, 312, 313, 317, 318, 327, 339, 347, 351, 352, 353, 361, 362.
 Korond (Udvarhelym.) 192, 329.
 Kósa Gábor, (delnei), 1701. 75.
 Kósa Gábor, (csicsói), 1701. 76.
 Kósa Imre, (esztelneki), 1705. 132.
 Kósa István, (cs.-sztl.-miklósi), 1701. 74.
 Kósa István 1710. 126.
 Kósa János, (csicsói), 1734. 375.
 Kosolnik uram 1717. 226.
 Kósa György, (jenőfalvi), 1701. 74.
 Kotori György, (cs.-sztl.-damokosi), 1701. 69.
 Kotormány Péter deák 1710. 155.
 Kovácsóczi István, kancellár, 1630. 83.
 Kovács Gergely, (dánfalvi), 1712. 183, 185, 186.
 Kovács György, commissarius, (udvarhelyi) 1734. 374.
 Kovács György 1705. 126, 265.
 Kovács György, (dánfalvi). 1712. 185, 187.
 Kovács Imre, (cs.-sztl.-damokosi), 1701. 70.
 Kovács József, (csík-bánkfalvi), 1750. 440, 441, 442.
 Kovács Mihók, (recsinédi), 1709. 143.
 Kovács Pál, (csík-bánkfalvi), 1750. 440. 441.
 Kovács Péter, (büzd-ujfalvi), 1730. 345.
 Kovács Tamás, (kotormányi), 1734. 375.
 Kovács Tamás, jur. notarius, 1733. 372, 411.
 Kovács Tamás id., (csík-bánkfalvi), 1750. 440.
 Kovács Tamás ifj., (csík-bánkfalvi), 1750. 440, 441, 442.
 Kozma József 1738. 390.
 Kozma Péter, (dánfalvi), 1701. 72.
 Kozma Simon, (felsőtörjai), 1718 234, 235.
 Kozmás Id. Csík-Kozmás.
 Kóhalom-szék 51, 288.

Köleséry Sámuel, secretarius 1631-ben
86, 185, 187, 213, 218, 224, 227,
228, 253, 254, 268, 274, 276, 277,
281, 303, 305, 310, 313, 317, 327, 363.
Köleze István, (karácsonyfalvi), 1709.
143.

Königsegg gr., generalis commendans,
310, 316.

Köröspatak (Udvarhelyvm.) 190.

Körösi János 1699. 32.

Köröspatak (Háromszékm.) 200.

Kövendi Ferencz 1699. 32.

Kövendi Mihály 1699. 32.

Kropp, inspector, 1736. 384.

kun Mátyás 1729. 342.

Kun Zsigmond, protonotarius a kir.
guberniumnál, 1718. 236, 248, 271,
284, 287, 306, 310, 312, 339, 372.

Kúti György 1713. 127.

Küküllő-Keményfalva (Udvarhelyvm.)
191.

Küküllő folyó Kis és Nagy 288.

Küküllőmegye 329

Küküllő melyéke 169.

Küküllővár 223

Küsmöd (Udvarhelyvm.) 192.

Laczko János, assessor, (ditrai
1702. 109, 211

Lainingen, generalis, 1698. 21, 108.

Lakatos András, (ménasági), 1734 375.

Lámper János Károly 1708. 140.

Lándorfehérvár ld. Nándorfehérvár.

László Ferencz, (dánfalvi), 1701. 73.

László István, jur. notarius, (alfalvi)
1701. 88, 108, 110, 117.

László János, jur. not. 1708. 140, 211.

László János, (alfalusi). 1702. 109.

Lászlófi Zsigmond, (Gyergyó-Alfalu),
419, 420.

Layknány (kajtmány) = lieutenant,
hadnagy, több oklevélben 29, 69, 109.

Lázárfalva (Csikvm.) 65, 390, 421.

Lázár Ferencz gr., főkirálybíró, (szár-
hegyi), 1718. 158. 225, 308, 309,
315, 387, 394, 419.

Lázár Ferencz 1702. 110.

Lázár János br., táblai ass., 1739. 397.

Lengyelfalva (Udvarhelyvm.) 191.

Lengyelország 112, 127, 346, 347, 352,
398.

Leopold király 1699. 30, 32, 34, 47,
77, 84, 433.

Leyr (?) kapitány 109.

Lisnik 21.

Literati István deák, (jakabfalvi), 1734.
375.

Literati Tamás, alkirálybíró, 1699. 38.

Lobkovicz Keresztély hg., gen. com-
mendans, 1739. 399.

Lochstedt, generalis, 311.

Lőfő jöszög 337, 340.

Lokod (Udvarhelyvm.) 189, 431.

Lokodi István, (lokodi), 1745. 431.

Losz vicecolonellus 1698. 18.

Lőrincz András, (jánosfalvi), 1745.
431.

Lőrincz István, (madarasi), 1701. 73,
182.

Lövete 93, 146, 181, 191.

Lövetei solymárok 1702. 93.

Luczai László 1703. 114.

Luczai uram 1717. 345.

Lukács István, (dánfalvi), 1699. 39.

Lukács István ifj., (dánfalvi), 1701.
71, 72.

Lukács István 1745. 433.

Lukács Péter, (dánfalvi), 1699. 39, 71,
72, 185.

Lukács Péter 1701. 75.

Lukács Péter és neje 1702. 95

Macskási Boldizsárné 1718. 245

Madaras (Csikvm.) 29, 72, 73, 159,
184, 421.

Madarasi vashámor 183.

Mádéfalva (Csikvm.) 75, 159, 422.

Magyar-Andrásfalva (Udvarhelyvm.)
190.

Magyarország, több oklevélben

Magyaros (Udvarhelyvm.) 160.

Magyarórszézi mellékszoros (Gyergyó-
ban) 375.

Magyar-Sákd (Udvarhelyvm.) 190.

Makai István 1699. 32.

Makai János 1699. 32.

Makfalva 223.

Maksa (Háromszékm.) 199.

Maksai Dávid, secretarius, 1730. 352,
353, 365, 376.

Malomfalva (Udvarhelyvm.) 191.

Máréfalva (Udvarhelyvm.) 191.

Mária Terézia, 1742. 419, 1749. 439,
443.

Márkosfalva 133.

Markó kapitány 1729. 339.

Markó Márton, alkirálybíró, 1742. 417.
432, 433.

Márkus János, (taploczai), 1711. 173

Mármaros 346.

- Maros folyó, több oklevélben.
 Marosszék 27, 30, 31, 32, 44, 51, 196,
 197, 211, 212, 241, 349, 350.
 Marosi Dávid, (héjasfalvi), 1730. 344.
 346.
 Marosi György, perceptor, 1745. 429.
 Maros-Tordamegye 329, 339.
 Maros-Vásárhely 27, 83, 117, 142, 171,
 329.
 Marosvásárhelyi híd 382.
 Marosvásárhelyi vár 383.
 Maróthi Ferencz (belfalvi), 1730. 345.
 Maróthi György (Udvarhelyvm.), 426,
 427, 433.
 Mártonfalva (Csikvm.) 222.
 Mártonfalva (Háromszékm.) 132
 Mártonhely 123
 Márton András, (dályai), 1745. 43f.
 Márton István 1710. 155.
 Márton Mihály, (alsó-torjai), 1711. 171.
 Márton Miklós, rector, (alsó-torjai)
 1702. 106, 107
 Mártonos (Udvarhelyvm.) 192
 Márton Tamás, (csíkszeredai), 1710.
 150.
 Mártonfi György, r. k. püsp 1717 219.
 Máthé Mihály, (rákosi), 1701. 77.
 Mátisfalva (Udvarhelyvm.) 190.
 Mátyás király 91.
 Medesér (Udvarhelyvm.) 191.
 Meggyes (Media) 83, 167, 174, 179,
 192, 313, 396, 398, 400.
 Medgyesfalva 194.
 Ménaság (Csikvm.) 60, 233, 282 390,
 421.
 Ménasági drabantok 1701. 60.
 Ménasági löfejek 1701. 60.
 Ménasági lovaspuskások 1701. 60.
 Mezei György, (ditrai), 1734. 375.
 Mezőség 232.
 Mihálec Balás 1705. 133.
 Mihálec István 1705. 133.
 Mihálec László (polyáni), 1710. 150.
 Mihálec Mihály ifj. 1705. 133.
 Mihálec Mihály, (alsó-torjai), 1705,
 132, 171.
 Mihálec Miklós, (alsó-torjai), 1699. 39.
 106, 107.
 Mihálec Miklós ifj., (alsó-torjai), 1075.
 132
 Mihálec Pál, (alsó-torjai), 1705. 832
 Mihálec Péter 1705. 133.
 Mihály János, (karácsonyfalvi), 1709.
 143.
 Mihály János, (dánfalvi), 1712. 186.
 Miháts Judith 1700. 43.
 Mikes István gr., (borszéki), 1740. 43.
 Mikes Kelemen, (zabolai), 1705. 132.
 Mikes Mihály, (csík-kozmási), 1701. 71.
 Miklósfalva (Udvarhelyvm.) 189.
 Miklósvárszék 32, 42, 42, 47, 51, 78,
 342.
 Mikó János, (sögöthi), 1701. 58, 155.
 Mikó Judith (Sándor Mihályné), 1719.
 265.
 Mikóvár (Csikvmegye) 208, 209, 215.
 Mindszent (Csikvm.) 59, 158, 233, 390,
 419, 420, 421.
 Mindszenti drabantok 1701. 59.
 Mindszenti libertinusok 1701. 59.
 Mindszenti löfejek 1701. 59.
 Mitács tető 203.
 Moldva (Molduva) 74, 89, 107, 109,
 111, 116, 180, 195, 236, 247, 258,
 262, 264, 287, 304, 307, 328, 829,
 331, 337, 348, 351, 352, 380, 382,
 383, 398, 412, 440, 441, 442.
 Moldvába kibujdosott csíkszéki neme-
 sek 1711. 172, 173.
 Molk kapitány 1741. 414.
 Molnár János 1709. 143.
 Molnár Mihály, (madarasi), 1712. 184.
 Musna (Udvarhelyvm.) 190.
 Nagy-Ajta (Háromszékm.) 201, 300,
 302, 343, 363, 378, 419, 420.
 Nagyajtai Miklós 1731. 363.
 Nagy Andrásné Erzsébet 1719. 265.
 Nagy-Baczon (Udvarhelyvm.) 891.
 Nagy Boldizsár 1729. 343
 Nagyboldogasszony (falu, Csikvmegye)
 233
 Nagy Boros István 1701. 78.
 Nagyerdő 263, 382
 Nagy-Galambfalva (Udvarhelyvmegye)
 190, 432
 Nagy-görgényi havasok 210.
 Nagy István ifj., assessor, (nagy-ajtai),
 1700. 42, 44.
 Nagy-Kászon 233.
 Nagy-Kede (Udvarhelyvm.) 190.
 Nagy-Küküllő folyó 288.
 Nagy Mihók, (telekfalvi), 1709. 143.
 Nagy Pál, (polyáni), 1705. 132.
 Nagy-Saj mellékszoros (Al-Csík) 375.
 Nagy-sínki articululus 340.
 Nagy-Solymos (Udvarhelyvm.) 190.

Nagy-Szeben (Cibinium) 11, 16, 28, 35, 42, 45, 131, 135, 141, 142, 144, 145, 146, 148, 150, 159, 179, 192, 195, 196, 198, 202, 203, 207, 213, 215, 216, 218, 223, 224, 225, 227, 253, 254, 281, 306, 310, 312, 314, 365, 368, 370, 376, 387, 391, 401, 402, 412, 420, 423, 424, 436, 437, 443.

Nagy-Szombat 201.

Nalácz Lajos, secretarius, 1698. 29. 31, 135, 142, 147, 174.

Nándorfehérvár 225.

Neiperg-regement 1711. 181.

Nemes Mátyás, (hidvégi), 1730. 345.

Nemes só 238, 329, 341

Nyárad-Szent-László 7.

Nyírség 208.

Ojtozi szoros 126, 386.

Ojtozi vég 387.

Oklánd (Udvarhelymegye) 143, 189.

Olasz Mihály, secretarius, 1698. 24, 36, 40, 41.

Olasztelek (Bardóczzék) 191, 407.

Oláhfalva (Udvarhelymegye) 85, 170, 206, 233, 255, 296, 338, 364.

Oláh György 1705. 132.

Oláh János és fiai 1705. 132.

Oláh Miklós 1705. 132.

Oláhország 204.

Oláh Vaszi 1705. 132.

Oláh zlotok, (pénznem), 313.

Old folyó 263, 306, 333, 382.

Onucz oláh tolvaj 1713. 193.

Opesina mellék-szoros (Gyergyóban) 375.

Orbai szék 32, 47, 51.

Orbán Elek 1700. 9'.

Orbán János, (ábrahámfalvi), 745, 431.

Ormánkövi György 1330. 83.

Orszhegy (Udvarhelyvármegye) 191.

Osdola (Háromszékvármegye) 232.

Osfalva (Udvarhelyvármegye) 190.

Örmény kereskedők Moldvában (Armenia Brasovani) 1749. 439.

Pod nevű hely Nagy-Ajtán 43.

Pál András, (nagy-ajtai) 1700. 43.

Pálfalva (Csikvármegye) 159, 422.

Pálfalva (Udvarhelyvármegye) 192, 29.

Pálfi Ferencz, notarius 1702. 93.

Pálfi István id., (gagyi), 1730. 345.

Pálfi Mihály, (gagyi), 1705. 118, 345.

Pálfi Miklós 1730. 345.

Pálfi Pál, (gagyi udvarhelyszéki,) 1699

Pálfi Zsigmond, (gagyi, udvarhelyszéki), 1700, 92, 345, 417.

Pálfi Zsigmond, jur. notarius, (keresztúrszéki), 1756. 322, 345, 426, 427, 433.

Pápai Ferencz 1699. 32.

Pápai János 1704. 126.

Papolez (Háromszékvármegye) 53.

Parajd (Udvarhelyvármegye) 50, 181, 191, 329, 330, 384.

Partinn 246, 247.

Patakfalva (Udvarhelyvármegye) 143, 190.

Patej főstrásester 1702. 95.

Páter János 1712. 184.

Patkó pénz 139, 377.

Pekri Lőrincz gróf, főkapitány, (pekovinai), 1701. 11, 12. 50, 51. 119, 120, 136, 167, 168, 212.

Péter Bálint, (cs.-szl.-damokosi) 1701, 70.

Péter István, lovaspuskás, (cs.-szl. györgyi), 1701. 61.

Péter János, (madarasi). 1712. 181.

Péterfi Mihály, (nagyajtai), 1700. 43.

Pétervárad 212, 225.

Petki Dávid gróf, főkapitány, (királybalmi), 1706. 135, 136, 137.

Petki István, főkapitány, 1712. 184, 186, 187.

Pfifferhoffen generalis 21, 42.

Petk falu 343.

Piricske 438

* Plajások és gornyikok 20, 337, 384, 396.

Pökai Ferencz, (sögöthi), 1701. 58.

Polyán (Háromszékvármegye) 132.

Pomana 28.

Pongrácz György 1716. 214.

Pongrácz P. György báró, kancellár, 1744, 423, 425, 436, 437.

Poroska Thodor 1702. 167.

Porumbák 123

Potyó Gergely, (cs.-szl.-mártoni), 1701. 63, 122.

Pronai György id. 1699. 32.

Provincialis commissariat 28.

Puskás Tamás, jurat. notarius, 1741. 414.

Pünkösti György, (uzoni), 1712. 127.

Rabutin tábornok 1697. 11, 21, 89, 89, 110, 130, 139, 172.

Rácz István, perceptor, 1699. 36.

Rác militia 307.
 Radó Márton (telekfalvi), 1709. 143.
 Raduly cigány, (bölöni), 1725. 378
 Raduly Bálint, (patakfalvi), 1709. 143.
 Ráducz oláh tolvaj 1713. 195.
 I. Rákóczy György, fejedelem, 1631. 86.
 II. Rákóczy György 184, 186, 187.
 II. Rákóczi Ferencz, fejedelem. (felső-vadászi), 1704. 122, 126, 128, 152, 284, 328, 440.
 II. Rákóczi-féle fölkelés 1703. 300, 357.
 Rákóczi József, (Ferencz fia), 1738. 328, 389, 390, 397.
 Rákos (Aranyosszék) 235
 Rákos (Csikvmege) 47, 76, 77, 159, 173, 376, 421.
 Rava (Udvarhelyvmegye) 190.
 Recsinéd (Recsenyéd, Udvarhelyvm.) 143, 189.
 Remele (Gyergyószék) 94, 95, 157, 158, 422.
 Réthi Anna 1705. 132.
 Rhédei Ferencz, (kis-rhédei), 1739. 397.
 Rhédei László, (kis-rhédei), 1739. 397.
 Rosenczvein (Rozenzweig) 1711. 171, 225, 268.
 Rugonfalva (Udvarhelyvmegye) 190.
Szadmaranczki (Szamaráczi) kapitány, 1698. 17, 19.
 Saj (cs.-szl.-mártoni havas neve) 337.
 Salamon István, (rákosi), 1 01. 76.
 Salétrom és bűdöskövek vecturája 307.
 Salétromfőzés 170 és több oklevélben.
 Sándor Borbára 1 96. 59.
 Sándor Ferencz 1700. 92.
 Sándor Gergely, registrator, 1706. 135, 167.
 Sándor Gergely 1699. 31.
 Sándor János, (cs.-szl.-mihályi), 1701. 47.
 Sándor Mihály, (cs.-szl.-mihályi), 1690. 39, 155, 173, 265.
 Sándor Mihály (agyagfalvi) 1745. 43'.
 Sándor Mihály (cs.-szl.-domokosi) 1702. 95, 185, 187, 264.
 Sándor Pál, deputatus, (nagy-galambfalvi), 212, 426, 432, 433.
 Sándor Péter, deputatus, 1722. 308.
 Sándor Péter, deák, (cs.-szl.-domokosi), 1734. 375.
 Sándor Zsigmond 1699. 32.

Sándor Zsigmond, (Udvarhelym), 1745. 426, 433.
 Santer özvegye 240.
 Sárosi Ambrus, (rákosi), 1701. 76.
 Sárosi János, (szent-lászlai), főcommissarius, 1696. 11, 16, 17, 25, 30, 37, 38, 42, 45, 56, 89.
 Savanyu víz 313.
 Schram br., brassói parancsnok, 1708. 139, 240, 319, 376, 401.
 Scythia 91.
 Sebesi István, jegyző, 1848. 407.
 Sebesi Jób, királybíró, orsz. követ, 1703. 120, 170.
 Sebesi Miklós 417.
 Sebestyén István, (zetelaki), 1701, 78.
 Sebillé kapitány 1701. 95.
 Segesvár (Segeswar) 31, 35, 51, 130, 131, 134, 171, 288, 377, 383.
 Seménfalva (Udvarhelyvmegye) 190.
 Seps-Gidófalva 33.
 Seps-szék 32, 47, 51, 371.
 Seps-Szt-György (Háromszékvmege) 20, 32, 33, 34, 35, 117, 368, 371.
 Siklód (Udvarhelyvmegye) 191, 329.
 Simén György 1716. 212.
 Sófálva (Udvarhelyvmegye) 50, 192, 214, 223, 329.
 Sófálvi kamara háznál levő máglyás 298.
 Sófálvi solymárok 92.
 Solymokó 319.
 Solyom István, vicekirálybíró, 711, 179.
 Solyom István, királybíró, 1708. 140, 179, 226, 264.
 Solymárok 59, 92, 93.
 Solyom Tamás, jur. notarius, (ujfalvi), 1698. 19, 108, 110.
 Solyomtól melléksoroz (Al-Csík) 375.
 Solth 126.
 Sorger Gergely br. erdélyi püspök és a gubernium elnöke 1732. 363, 364, 365.
 Sögöth 58, 340, 390, 421.
 Sögöthi drabantok 1701. 58.
 Sögöthi lófejek 1701. 58.
 Sögöthi lovas puszkások 1701. 58.
 Sögötfalva (Csikvmege) 317.
 Staremberg 339.
 Steinvillé (Stainwill) János István gr., vicecol. 1700. 45, 47, 77, 109, 111, 114, 115, 116, 151, 174, 177, 188, 221, 281, 303, 369, 385.
 Stenczel János 1699. 32.
 Sükö (Udvarhelyvmegye) 191.

- Szabó András*, commissarius, 1699. 41, 44, 88.
Szabó Györgyné 1701. 63.
Szabó István, (bánkfalvi), 1701. 61.
Szabó János 1713. 127.
Szabó János 1699. 29.
Szabó Mihály, (kézdi-vásárhelyi), 1720. 287.
Szabó Mihály Deákné assz. 1701. 63.
Szabó Mihály, (kászoni), 1702. 109.
Szabó Péter, (bánkfalvi), 1701. 61.
Szabó Tamás, (dánfalvi), 1712. 187.
Szabolcsi István 1713. 127.
Szakács István (cs.-szl.-imrehi), 1702. 96.
Szakács Istvánné Erzsébet 1702. 96.
Száldobos (Bardócszék) 191, 407.
Szamosfalva (Kolosz megye) 230, 310
Szárazság, éhség és pestis Csíkszékben 1717—1719. 231.
Szárhegy (Szarhegy, Gyergyószék) 94, 95, 109, 156, 157, 158, 233, 309, 394, 398, 399, 400, 422.
Szárhegyi legistum 156, 158.
Szász Miklós, (eszteletneki), 1705. 132.
Szathmári béke (transactio) 304.
Szegedi Pál 1711. 173.
Székely Boldizsár 1699. 33.
Székely Erzsébet 1718. 234, 235.
Székelyföld (Siculia stb.) több oklevélben.
Székely György, (cs.-szl.-imrehi), 57, 260.
Székely István, juratus notarius, 1733. 368, 372.
Székely Mihály, (killyéni), 1701. 88, 234.
Székely-Udvarhely (Udvarhely) 41, 50, 51, 52, 78, 81, 82, 92, 93, 117, 118, 127, 128, 225, 297, 300, 307, 415, 416, 418, 421, 432. 377.
Székely (Székel) Zsigmond 1698. 18.
Székely Zsigmond, (killyéni), 1701. 47.
Szemerja, háromszéki falu, 331.
Szent-Abrahám (Udvarhelyvm.) 190, 192.
Szent-Benedek 361.
Szent-Demeter (Udvarhelyvm.) 192, 374.
Szent-Erzsébfalu (Udvarhelyvm.) 190.
Szent-Imreh I. Csík-Szt.-Imreh.
Szentkereszt András 1699. 34, 218.
Szent-Király (Udvarhelyvm.) 191.
Szent-László (Udvarhelyvm.) 189.
Szent-Lélek (Udvarhelyvm.) 191.
Szent-Lélek (Csíkv. megye) 59, 233, 317, 390, 421.
Szent-léleki drabantok. 1701. 59
Szent-léleki lőfejek 1701. 59.
Szent-léleki lovaspuskás: Lázár Mihály 1701. 59.
Szent-Márton (Udvarhelyvm.) 418.
Szentmártoni járás (Udvarhelyvmegye) 415, 418, 431.
Szent-Mihály (Udvarhelyvm.) 191.
Szentmihályi István 1699. 32.
Szent-Miklós (Udvarhelyvm.) 190.
Szent-Pál ld. Csík-Szt.-Pál.
Szentpáli János 1712. 187.
Szentpáli Jánosné 1712. 185.
Szent-Tamás ld. Csík-Szent-Tamás.
Szent-Tamás (Udvarhely) 191.
Szépvíz (Csíkv. m.) 21, 28, 75, 115, 159, 172, 209, 244, 422.
Szigethi István ref. superintendens 1739. 397.
Szikszai István 1699. 32.
Szilágyi János 1705. 132.
Szolokma (Udvarhelyvm.) 191.
Szombafalva (Udvarhelyvm.) 191.
Szombafalvi uram 1716. 222.
Szombati szolgátság Csíkban 408.
Szolyor (Háromszékv. m.) 86.
Szováta 330.
Szőcs András, (cs.-szl.-domokosi), 1701, 70.
Szőcs György, (dánfalvi), 1712. 184.
Szőcs György, (mádéfalvi), 1701. 76.
Szőcs Mihály, (cs.-szl.-mihályi), 1701, 74.
Szőke András, (cs.-szl.-mártoni), 1701. 63.
Szőkefalva 25, 56, 223.
Szőke Márton, (cs.-szl.-mártoni), 1701. 63.
Szőllő-Máj erdő (Szemerján) 336.
Szőrcse (Háromszékv. m.) 234.
Szőrcsei Gáspár, (szőrcsei), 1718. 234.
Szlán Ballesh oláh, (vesztmenényi), 1713. 195.
Tana kapitány 1698. 17.
Taplocza (Tapolcza, Csíkm.) 47, 156, 159, 179, 244, 282, 422.
Tarhavas mellékszoros (Fel-Csík) 375.
Tarsaly Gergely 1699. 32.
Tartsafalva (Udvarhelyvm.) 191.
Tatárország 95
Tekerőpatak (Gyergyószék) 94, 109, 157, 158, 159, 422.

Telegdi-Bacson (Bardócszék) '07.
 Telekfalva (Udvarhelyvm.) 143, 189.
 Teleki Mihály 1704. 121.
 Teleki Sándor 1729. 343.
 Temesvár (Themesvár, Tömesvár) 153, 213, 221, 222, 225.
 Thamás András, (bánkfalvi), 1715. 203.
 Thamás Deák, v. kir. bíró, 1701. 68.
 Thamás Gergely, (jenőfalvi), 1699. 29.
 Thamás Gergelyné, (jenőfalvi), 1699. 29.
 Thige br., generalis, 1725. 224, 246, 317, 440.
 Tholdalaghi János 1706. 135.
 Tholdalagi Mihály, (ercsei), 1739. 397.
 Thordai József, (csapói), 1739. 397.
 Thorockay István, főstrázsamester generalis, 1704. 121, 122, 123, 124, 125.
 Thorockai János 1722. 308.
 Thorockay Zsigmond, (torockó-szt-györgyi), 1739. 397.
 Thulmann kapitány 1712. 188.
 Thúri Erzsébet 1705. 132.
 Thúri Ferencz, (tamásfalvi), 1705. 132.
 Thuri Mihály, assessor, 1715. 211.
 Tibold (Udvarhelyvm.) 191.
 Tiboldi Pál, nobilis, 1709. 143.
 Tibiscus l. Tisza.
 Timafalva (Udvarhelyvm.) 190.
 Tis br. (Tige) generalis 1717. 224.
 Tisza(Tibiscus) folyam 11.
 Tisza László 1745. 433.
 Tódor nevű oláh 1711. 171.
 Toldy 1745. 431.
 Tolvajos tető 208.
 Tompa Miklós 1701. 86.
 Tompos János deák, (szt-györgyi), 1734. 375.
 Tompos Kelemen, (cs-szt-györgy), 1702. 96.
 Tompos Péter, commissarius, 1739. 402, 403.
 Torda 121, 329.
 Tordai Ferencz 1699. 32.
 Tordamegye 329, 339.
 Tordátfalva (Udvarhelyvm.) 191.
 Tornay György, (zetelaki albiró), 1701. 78.
 Tornay Mihály, (zetelaki), 1701. 78. 120.
 Torockzai János, (lázárfalvi), 1701. 65, 215.
 Torockzó 384.
 Tóth Gergely 1715. 201.

Tömösi bánatus 247.
 Törösvári passus 209.
 Török István 1745. 433.
 Török Menyhárt, királybíró, (kadicfalvi), 1742. 416, 432.
 Törökország 321, 363.
 Török-tatár háború 410, 441.
 Törvényes birságialis poenák. 340.
 Túr falu 223.
 Túróczi János, (csapói), 1739. 397.
 Tusnád (Csikvm.) 66, 199, 200, 390, 421.
 Tusnádi drabantok 170. 66.
 Tusnádi löfejek 1701. 66.
Udvarhelyszéki szegény nemes emberek sérelmei 1711. 160.
 Udvarhelyszéki havasok 210.
 Udvarhelyszék 1712-iki listfűmánok összegezése 189.
 Udvarhelyszék általános leírása és lakosságának, természetnéyeinek táblázatos kimutatása s Aranyosszékkal párhuzamban állítása 1720-ból. 287, 288. 289, 290, 291, 292, 293, 294.
 Udvarhelyvmegye 44, 50, 51, 52, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 90, 93, 127, 143, 145, 159, 193. 166, 196, 197, 208, 211, 212, 240, 241, 253, 287, 288, 295, 299, 330, 344, 345, 349, 350, 403, 415, 416, 517, 418, 421, 426, 427, 430, 431, 432.
 Ugron András 427, 430.
 Ugron Ferencz 1745. 426, 430, 433.
 Ugron Ferencz kapitány 1742. 416, 426.
 Ugron János, (szent-mihályi) 1701. 48. 50. 52, 92, 212, 430.
 Ugron János ifj., judex curialis, 1745. 430, 431.
 Ugron József 1745. 430, 433.
 Ugron Thamás 1700. 92, 344, 345.
 Újakna 148.
 Újfalu (Gyergyószék) 93, 94, 103, 156, 157, 158, 233. 282, 421, 422.
 B.-Újfalu (Udvarhelyvmegye) 190.
 Újfalvi Gábor 1699. 32.
 Újfalvi János 1699. 32.
 Új Székel (Udvarhelyvmegye) 190.
 Ukrajna Lengyelországban. 346.
 Ulfeld (Ulfeldianus) főcolonellus, 1698. 17, 18, 42, 45, 113.
 Uzon elpusztulása 1704. 126.
 Uz mellékszoros (Kászon) 375.
 Űrmös 363.

- Vacsarcsi* (Csíkvmege) 169, 422.
Vágás (Udvarhelyvmegye) 190
Vajda-Hunyad 20, 117.
Ványolós Lázár, ménasági plebános, 1701. 60.
Várallya (Udvarhelyvmegye) 192.
Várdoltsfalvi congregatio 1702. 108.
Várdoltsfalva (Várdoltsfalva Csíkvármege) 75, 108, 134, 159, 422, 443.
Vargyas (Bardóczszék) 93, 191, 407.
Vargyasi solymárok 1702. 93.
Városfalva (Udvarhelyvmegye) 189, 431.
Vass Dániel 1715. 210.
Vashátuor 183, 185.
Véber Péter 1709. 142, 147, 148, 150.
Veczél kapitány 282.
Végh Mihály, (héjasfalvi), 1730. 344, 346.
Vellestein (Waltestein) gener. 1708. 140.
Verder György, commissarius, 1716. 215, 216, 223, 224.
Verebes falu (Csíkvmege) 390, 421.
Verébfők szedése 312.
Veres András 1711. 173.
Veresegyháza 223.
Veres Ferencz, (csekefalvi), 1701. 64.
Veress István, (cs.-szl.-simoni), 1701. 67, 122.
Veross János, (cs.-szl.-simoni), 1704. 122.
Veress János, (szent-léleki), 59.
Veress Mihály, (cs.-szl.-simoni), 1701. 67, 122.
Veress Péter (cs.-szl.-simoni), 1701. 67.
Vermati kapitány 1698. 18, 19.
Vest Sámuel 1717. 218.
Veteráni regiment 230.
Vienna ld. Bécs.
Vildinhar kapitány 1698. 17.
Vinczy János 1699. 32.
Virmond gróf, generalis commendans, 1721. 303, 310.
Visarion (Besarion) kaluger. 1744. 422.
Vizakna 20.
Wallis Pál Ferencz gróf, generalis commendans stb. 1732. 365, 1734. 375, 376, 369, 401.
Wallenstein ld. Vellestein.
Wesselényi br. 1729. 343.
Wesselényi István br. 1711. 174.
Zágon (Háromszékv.) 243.
Zajzon Mihály 1707. 126.
Zajzon Péter 1705. 126.
Zamphir Emanuel, kapitány 1749. 437.
Zenta 11.
Zetelaka (Udvarhelyvm.) 78, 79, 82, 83, 84, 85, 86, 149, 191, 296, 364, 415.
Zollja Péter, commissarius, 1734. 374.
Zonda István 1705. 132.
Zonda Istvánné ld. Thuri Erzsébet 1705, 182.
Zsigmond (Sigmond) magyar király 186.